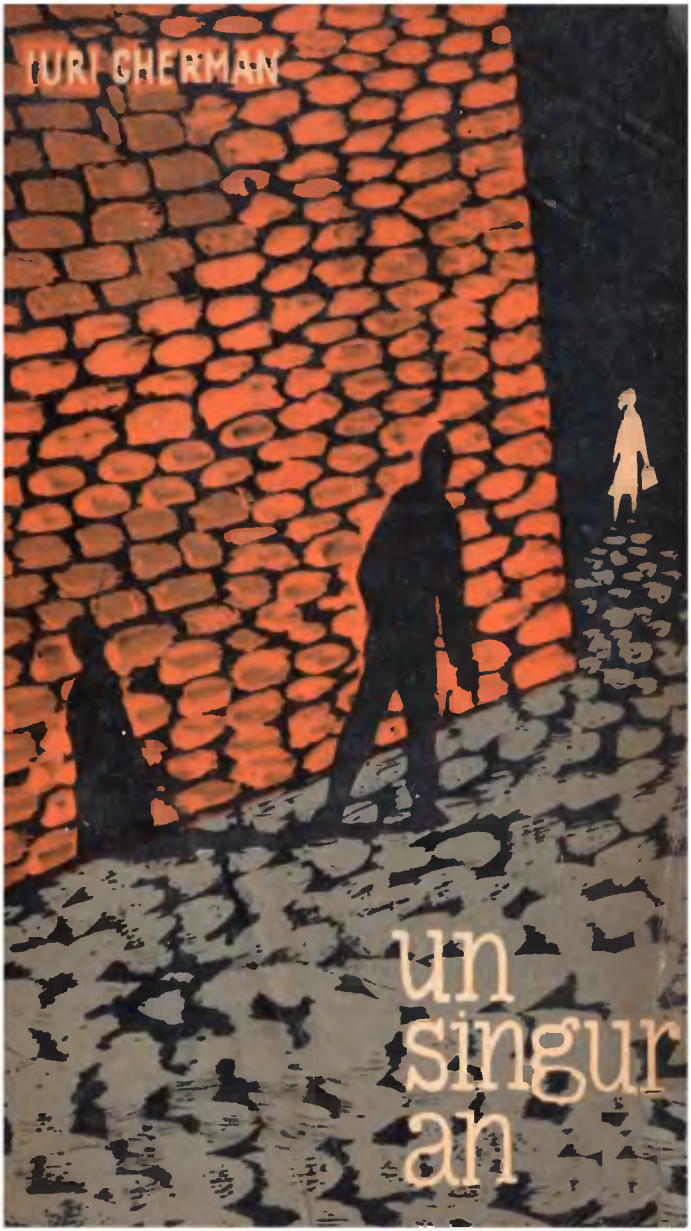
IURI GHERMAN
un
singur
an

I. GHERMAN

un singur an

BUCUREȘTI 1962
EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ

Ю. Герман
ОДИН ГОД
Советский Писатель
Ленинград 1960

Traducere de *G. Sutaşu*

Coperta de *Barbu Teodorescu*

Prefață

În anul 1960, cunoscutul scriitor sovietic Iuri Pavlovici Gherman a împlinit cincizeci de ani. Evenimentul a fost sărbătorit așa cum se cuvine, iar scriitorul a dăruit cititorilor săi o nouă operă literară valoroasă : romanul *Un singur an*. Cartea a stîrnit un mare interes. Imediat după apariție, presa a publicat nenumărate recenzii, au început discuții, s-au formulat păreri. Atît cititorii cît și criticii au recunoscut în unanimitate că *Un singur an* este o lucrare de mare răsunet social, care nu dezminte talentul autorului.

Iuri Gherman își începe activitatea literară în anul 1926, cînd primele sale încercări sînt tipărite în *Kurskaia Pravda*. Un an mai tîrziu, în 1927, Gherman publică primul său roman *Rafael din frizerie*, după care urmează *Cunoscuții noștri*, *Săracul Heinrich*, *Două povestiri*, *Rusia tînără* și altele, lucrări prin care el își cîștigă prețuirea cititorilor din Uniunea Sovietică și de peste hotare.

Iuri Gherman se afirmă și ca dramaturg și scenarist. El este autorul scenariilor unor filme ca *Cei șapte curajoși*, *Pirogov*, *Cazul Rumeanțev* etc.

Încă de la primele sale lucrări, talentul scriitorului s-a remarcat prin originalitate, prin deosebitul interes față de oameni, față de problemele ridicate de caracterele lor complexe, de soarta lor. În ultimul său roman el reușește să realizeze o portretizare excepțională a personajelor, pătrunzînd și analizînd lumea lor interioară. Capacitatea sa de a zugrăvi la un înalt nivel artistic evoluția sufletească a eroi-

lor săi constituie una din trăsăturile specifice ale operei lui Iuri Gherman.

Deşi prin unele episoade *Un singur an* poate fi considerat un roman de aventuri, se desprinde în genere de acest gen, constituind în ultimă instanţă o operă literară de mare finețe psihologică. Iuri Gherman a reuşit să scrie un roman în care rolul principal nu revine „misterelor" şi „senzaţionalului", ci oamenilor, vieţii şi luptei lor pentru desăvîrşire, într-o societate unde există toate premisele pentru aceasta.

În lucrare întîlnim multe momente palpitante, situaţii neprevăzute, lupte, schimburi de focuri etc.

I. Gherman se dovedeşte un demn continuator al acestui gen în literatura sovietică, în care Arkadi Gaidar, Valentin Kataev, Lev Kassil, V. Kaverin şi alţii au creat lucrări valoroase. Enigme, fapte misterioase pot fi întîlnite şi în operele marilor clasici ai literaturii universale. Cine poate uita de pildă aventurile eroului lui Dickens, Oliver Twist, copilul căzut în mîinile unei bande de criminali? Sau cine n-a urmărit cu răsuflarea tăiată neprevăzutul dramatic al soartei lui Jean Valjean, constrîns să-şi disimuleze veşnic identitatea de ochiul neîndurător al lui Javert?

Adresîndu-se imaginaţiei, acest gen literar are o puternică valoare educativă. Pedagogia şi literatura sovietică îi subliniază de altfel necesitatea, căci el joacă un rol important în educaţia comunistă a tinerei generaţii.

Citind cu nesaţ paginile romanului, receptînd optimismul tonifiant al lucrării, putem aprecia şi mai bine superioritatea literaturii realiste de aventuri, care înaripează imaginaţia, gîndirea, cu idei luminoase, faţă de romanele burgheze, ce cultivă instinctele cele mai josnice, mai bestiale ale omului. Despre consecinţele dezastruoase pe care le are în rîndurile tineretului această aşa-zisă literatură, în speţă „comics"-urile din S.U.A., nici nu trebuie insistat. Cum îşi omoară unii tineri fraţii, părinţii, cum se poate sparge o bancă, cum se poate da foc unei case, iată ce învaţă cititorii din „comics"-urile care au inundat astăzi Statele Unite ale Americii şi ţările satelite lor. Caracterul nerealist, needucativ, ba chiar nociv, al unor asemenea lucrări se vădeşte şi în modul cum este prezentată aventura. În romanul poliţist burghez există un permanent joc de-a v-aţi ascunselea între autor şi cititor.

Prin tot felul de mijloace se falsifică veridicitatea faptelor, pentru a se abate atenţia cititorilor spre căi greşite.

În contrast cu asemenea „opere", romanul *Un singur an* este o carte deosebit de interesantă cu un bogat conţinut de idei, cu un puternic şi luminos mesaj educativ.

Deşi destul de voluminos, romanul se citeşte cu interes, pe nerăsuflate. Ce anume trezeşte interesul şi aprecierea cititorilor ? În primul rînd, tema majoră a lucrării, care ar putea fi exprimată în subtitlul *Lupta pentru om*. Deşi acţiunea se petrece în ajunul celui de al doilea război mondial, totuşi romanul este deosebit de actual, deoarece abordează aspecte importante ale moralei comuniste.

Un singur an surprinde prin veridicitatea întîmplărilor şi eroilor săi, obţinută printr-o temeinică documentare. Mulţi ani, Gherman a studiat activitatea miliţiei din Leningrad, unde a cunoscut fel de fel de oameni şi nenumărate întîmplări.

„Materialele acestea, arată autorul într-un interviu, au la bază evenimente reale, pe care deseori am avut ocazia să le observ. Parte din ele mi-au fost relatate de ofiţerul de miliţie Ivan Vasilievici Bodunov, acum pensionar..."

Romanul, axat pe descrierea luptei unor lucrători de miliţie împotriva infracţionismului, ridică în faţa cititorilor de astăzi o serie de probleme interesante. Bătălia pe care o duc oamenii cinstiţi împotriva elementelor infractoare constituie un puternic conflict social, care nu se soluţionează în mod simplist. Lumea întunecată a infractorilor, tristă moştenire a trecutului, are un caracter foarte pestriţ. Pe lîngă duşmani înrăiţi, ca Drozdov, Korniuha, mai există şi oameni ca Hmeleanski şi Jmakin, care păstrează în sufletul lor multe lucruri bune, şi care sînt reeducabili.

În centrul povestirii se află două personaje : ofiţerul de miliţie, comunistul Lapşin şi tînărul infractor Jmakin, om plin de contradicţii, în care deprinderile rele se împletesc cu sentimente curate. Conflictul romanului este determinat tocmai de duelul complicat şi anevoios dintre Lapşin şi Jmakin, duel care are valoare simbolică.

Lupta pentru recuperarea şi reeducarea lui Jmakin, sau, mai bine zis, lupta comuniştilor pentru victoria moralei socialiste este descrisă cu multă măiestrie. Scriitorul a reuşit să creeze chipuri neuitate de comunişti, lucrători de miliţie

pentru care nimic nu este mai presus decît îndeplinirea nobilei lor misiuni. Printre aceste figuri, cel mai reuşit, cel mai convingător, şi cel mai uman este fără îndoială Ivan Mihailovici Lapşin. Acest om care s-a întîlnit la tot pasul cu nimicnicia, cu mîrşăvia, a rămas integru, de o cinste ireproşabilă, entuziast şi plin de umanism. Aceste calităţi preţioase i-au fost educate de partid, care l-a crescut şi format. O riguroasă principialitate îi călăuzeşte întotdeauna gîndurile şi faptele.

Lapşin apare în roman ca un om pe deplin format. El este întruchiparea unui adevărat cekist, care, după expresia lui Dzerjinski, trebuie să fie „un om cu inimă fierbinte, cu mîini curate, şi cu o judecată rece". Lapşin a parcurs un drum lung, de la stîngaciul şi necioplitul flăcău, aproape neştiutor de carte, dar însetat „pînă la durere" după dreptate, pînă la ofiţerul de astăzi, matur, bine pregătit profesional.

Acest om serios şi puternic este înzestrat cu o mare sensibilitate şi căldură sufletească. Astfel, purtarea sa faţă de subalternul său, tînărul lucrător de miliţie Okoşkin Vasili Nikandrovici este cea a unui părinte faţă de copilul său. Lapşin, ca şef, îl „săpuneşte" deseori pe Okoşkin, însă nu pregetă să-i dea adăpost atunci cînd acesta, printr-un concurs de împrejurări, rămîne fără locuinţă. Din dragoste pentru el, din dorinţa de a-l creşte ca un adevărat cekist, Lapşin este mai sever cu Okoşkin decît cu ceilalţi din subordinea lui, netrecîndu-i nimic cu vederea. Poznele pe care le face Okoşkin din lipsă de experienţă nu-l împiedică pe Lapşin să-l recomande pentru a fi primit în partid, căci îşi dă seama că tînărul este un om cinstit, dornic de muncă, un destoinic şi viteaz lucrător de miliţie.

Dar nu numai de tînărul Okoşkin se ocupă şeful brigăzii operative. Cu grijă tovărăşească, el veghează la fericirea vieţii familiale a subordonaţilor şi prietenilor săi. Iată-l într-o seară făcînd o vizită soţiei ofiţerului Bocikov, despre care ştia că are neplăceri familiale. O discuţie simplă ajută soţiei lui Bocikov să vadă frumuseţea şi importanţa muncii soţului ei. Lapşin îi arată că Bocikov „e un erou, e un viteaz"... În sfîrşit pentru a-şi duce misiunea pînă la capăt, Lapşin o angajează pe tînăra femeie în brigada sa ca dactilografă, oferindu-i posibilitatea să devină utilă societăţii, să aibă şi

altfel de preocupări în afară de cele casnice. Norii negri care pluteau asupra familiei Bocikov au fost astfel împrăştiaţi.

Uman şi drept în toate împrejurările, atent şi răbdător cu oamenii, Lapşin este preţuit pînă şi de infractorii împotriva cărora luptă. El este... „omul despre care toţi pungaşii din toate închisorile vorbesc întotdeauna cu respect, socotind drept un noroc să nimerească la Lapşin şi o adevărată fericire să discute despre viaţă cu el..."

Pentru acest ofiţer de miliţie, umanismul socialist nu este o vorbă goală ; atitudinea cu adevărat umană faţă de cei care-l înconjoară, credinţa profundă în om, sînt trăsături care-l caracterizează.

Deşi cartea abundă în material „sumbru", ea este totuşi optimistă. Autorul nu-şi ascunde simpatiile şi antipatiile sale, fiind întru totul de partea eroului său principal, Lapşin, care crede în oameni, crede în puterea educativă a societăţii socialiste şi ştie ce forţă poate constitui umanismul revoluţionar — una din pietrele unghiulare ale moralei comuniste.

Lapşin este convins că încrederea în om îl înalţă pe acesta, trezeşte în el sentimente nobile, conştiinţa răspunderii şi a demnităţii umane. Iată de ce Jmakin, atras printr-o serie întreagă de împrejurări în lumea interlopă a infractorilor, văzînd cîte eforturi se depun pentru restabilirea dreptăţii, înţelegînd şi apreciind încrederea care i se acordă, începe să cugete mai serios la traiul lui parazitar, începe să lupte chiar pentru a ieşi din mocirlă. Principiile lui, împrumutate dintr-un arsenal nenorocit, se clatină, se năruie, deoarece el nu poate rămîne indiferent la faptul că Lapşin îl socoteşte om, că are încredere în el şi în posibilităţile sale de reabilitare. Sînt în carte scene emoţionante, cum este de pildă cea în care Lapşin îl vizitează pe infractor la spital. Calea transformării morale a lui Jmakin este anevoioasă, plină de contradicţii şi reveniri. Este meritul autorului că a reuşit să arate, cu măiestrie şi cu o mare putere de convingere, care este calea spre o viaţă cinstită.

Jmakin nu s-a născut infractor. În el sălăşluiesc, ferecate, puternice sentimente omeneşti. Astfel, Jmakin încearcă un sentiment de ruşine după ce fură nişte lucruri din magazia unui colhoz, unde, după evadarea sa, fusese adăpostit o zi. Acest sentiment al remuşcării nu-l părăseşte nici mai tîrziu, cînd „sufletul îi era trist la gîndul faptei mîrşave pe care o

săvîrşise..." În acest tînăr, simţul dreptăţii, al cinstei, nu se tocise cu totul, deşi era considerat de oamenii de teapa lui Mitrohin, drept „pierdut". Cititorul parcurge emoţionat pasajul în care Jmakin se revoltă şi îl bate chiar pe un alt deţinut care povestise cu cinism cum schimbase unei fetiţe o bancnotă de treizeci de ruble, cu trei bancnote de cîte trei ruble.

Cititorul este convins că Jmakin, ca şi alţi „confraţi" ai săi, pot fi reeducaţi, că ei pot fi determinaţi să se încadreze într-o muncă cinstită şi să ducă o viaţă demnă de un cetăţean sovietic. Aici intervine imensul rol al oamenilor muncii cu care Jmakin vine în contact.

Trebuie reliefată în mod deosebit figura Klavdiei, care îi va deveni mai tîrziu soţie. Aceasta este o femeie cu un caracter dîrz, o femeie puternică prin credinţa sa nezdruncinată în dreptate, în frumuseţea modului de viaţă sovietic. Ea luptă din răsputeri pentru a-l smulge pe Jmakin din păienjenişul în care se încurcase. A simţit imediat că Jmakin e un singuratic, şi mai ales un înrăit. Ea a înţeles că numai prin dragoste şi prietenie adevărată Jmakin va putea fi ajutat. Şi într-adevăr, această femeie reuşeşte să trezească în el forţe de nebănuit, care îl fac capabil să reziste la toate încercările.

Asupra lui Jmakin mai acţionează, cu influenţa lor binefăcătoare, şi oameni de felul bătrînului muncitor comunist Korcimarenko, la care Jmakin locuieşte o vreme. Bătrînul muncitor, cu multă experienţă de viaţă, nu se sperie de „teribilismul" lui Jmakin. El îi expune clar şi răspicat principiile lui sănătoase de viaţă : „Îmi place să respect mîinile pricepute ale omului, mîinile de aur ale muncitorului, cum scrie prin cărţi... Respect şi mintea omenească pentru posibilităţile ei nemărginite... În schimb urăsc trîntorii"...

Drumul lui Jmakin, lung şi chinuitor, este totuşi un drum ascendent. El ajunge chiar să facă o faptă eroică. În sfîrşit, el devine un om „adevărat", cu buletin în regulă, cu carnet de şofer şi cu familie. Noul Jmakin este mîndru şi fericit că Patria i-a acordat încrederea de a-l chema sub arme şi că, spre surprinderea lui, i-a încredinţat o importantă misiune secretă. Autorul nu arată, însă cititorul bănuieşte că Jmakin şi-a făcut şi în continuare datoria pe front, în Marele Război pentru Apărarea Patriei. Transformarea şi victoria morală a lui Alexei Jmakin este zugrăvită ca un triumf al modului de

viață sovietic, Lapșin fiind un demn reprezentant al acestei lumi noi.

Prin figura lui Mitrohin, Gherman atrage atenția asupra unui alt pericol care poate apare uneori : carierismul și birocratismul. Dacă Jmakin a pornit pe calea infracționismului, aceasta se datorește în mare măsură lui Mitrohin, care l-a condamnat prima oară, fără să fie vinovat. Mitrohin nu vede oamenii. El vede numai dosarele. Aparent, perceptele lui morale sînt juste. Dar numai aparent. El consideră că cu cît vor fi mai mulți infractori condamnați, cu atît va înainta el mai repede pe scara ierarhiei profesionale. La acest tip respingător, indiferența și disprețul față de oameni se îmbină în mod organic cu carierismul. Carieristul Mitrohin ne este prezentat și el ca un dușman al lui Lapșin, iar lupta împotriva lui va fi deosebit de dificilă, căci el trebuie demascat și apoi înlăturat.

Compozițional, romanul *Un singur an* este alcătuit dintr-un șir de întîmplări din activitatea unor lucrători ai miliției orășenești Leningrad. Incidentele, numeroasele întîmplări relatate, fac ca narațiunea să fie dinamică, complexă, asigurîndu-i în același timp unitatea. Un mare merit al romanului îl constituie profunzimea și, totodată, simplitatea expunerii.

Narațiunea este susținută de o galerie întreagă de personaje pe deplin veridice și conturate în mod plastic. Așa sînt de pildă figurile unor minunați oameni sovietici ca Altus, Balandin, Gribkov, Pilipciuk, Agamirzian, oameni ce nu pot fi ușor uitați.

În opoziție cu aceste personaje care simbolizează poporul, sînt prezentați infractorii — jalnică moștenire pe cale de dispariție a unei lumi sfîrșite.

Romanul *Un singur an* ridică în fața cititorului multe probleme acute și în primul rînd problema datoriei cetățenești de a lupta împotriva racilelor trecutului, în numele vieții noi, socialiste. Cititorul își dă seama că în condițiile orînduirii sovietice numărul infractorilor scade neîncetat. Chiar în cuprinsul lucrării ne sînt prezentați alături de Jmakin o serie de alți foști infractori reeducați, care se încadrează apoi cu toată convingerea în rîndul oamenilor cinstiți.

Astăzi, forța opiniei publice sovietice este în continuă creștere. Conștiința măreției sarcinilor pe care le îndeplinesc oamenii sovietici le înzecesc eforturile, le sporesc exigența

față de ei înșiși, intransigența față de lipsuri, față de orice manifestare de necinste.

Romanul *Un singur an* zugrăvește un crîmpei din uriașa luptă desfășurată de oamenii sovietici pentru înlăturarea rămășițelor moralei și deprinderilor burgheze, pentru triumful ideilor comunismului. De aceea, romanul scriitorului sovietic Iuri Gherman este o carte de reală valoare, care va dăinui multă vreme și care va fi citită cu mult interes și de către cititorii din țara noastră.

RADU VAIDA

Din zori şi pînă în seară

OKOŞKIN

Ca de obicei, în timpul micului dejun Okoşkin s-a apucat să istorisească tot felul de întîmplări cu care îl îndopase pe vremuri Grubnik, responsabilul muzeului de criminalistică, şi totodată cronica ambulantă a tuturor afacerilor penale de pe glob.

— A mai existat şi unul anume Otto Stephen, povestea Vaska, holbîndu-şi ochii şi înfulecînd cu poftă dintr-o felie mare de pîine cu unt. Poamă bună, nimic de zis, un escroc de talie mare! N-aţi auzit despre el, Ivan Mihailovici?

— N-am auzit.

— A apărut la sfîrşitul războiului din 1914, după măcelul imperialist, tocmai în perioada cînd la Berlin, în Germania, sosise comisia militară de control...

— Ştiu, printre altele, că Berlinul se află în Germania, spuse Lapşin.

— Ascultaţi, zău, Ivan Mihailovici, urmă Okoşkin, e foarte interesant. Şi după cum vă spuneam, în întîmpinarea comisiei a venit generalul prusac Thüderen, îmbrăcat în ţinută de paradă. I-a salutat după toate regulile pe delegaţi şi s-a îngrijit cu multă amabilitate şi de bagajele lor. Firește că bagajele s-au pierdut. Unde mai pui că valorau milioane.

— Cît priveşte milioanele, ai cam umflat-o, remarcă Lapşin, foşnind ziarul. Recunoaşte, Vasili. Ce zici?

Okoşkin însă izbucni în rîs, fără să recunoască nimic. De altfel, pe vremea aceea mărcile germane nu aveau

nici o valoare, așa că, după prețurile de-acolo, bagajele comisiei militare de control puteau fi evaluate și în miliarde.

— Te doare cumva sufletul pentru ele?

— Nu mă doare, dar trebuie să cunoaștem și noi acțiunile criminale din trecut, răspunse Okoșkin. Avem datoria să le studiem, să le analizăm.

— Ai face mai bine să analizezi furtul acela din Vasilievski Ostrov de care te ocupi, îl sfătui Lapșin. După cît mi se pare, au cam trecut trei luni de cînd tot îl studiezi.

Okoșkin își luă un aer ofensat și se duse la cutia de scrisori să aducă ziarul. Cînd se întoarse în odaie, din difuzor se revărsau sunetele subțirele ale emisiunii muzicale pentru copii. Patrikeevna, menajera lui Ivan Mihailovici, strîngea îmbufnată tacîmurile de pe masă, în timp ce Lapșin își însemna ceva în „ceaslovul" său, cum porecliseră tovarășii de muncă agenda lui cu scoarțele roase, de mușama. Vasili Nikandrovici, care nu putea să tacă prea mult, citi cu glas tare cîteva titluri din ziar și-i împărtăși lui Lapșin și Patrikeevnei ultimele noutăți, însoțindu-le de comentarii:

— Adevărați cîini, nu altceva! spuse Vasea. S-au obrăznicit de tot. Riebbentrop și Ciano se întîlnesc peste cîteva zile la Viena, să împartă Cehoslovacia. Ați văzut?

— O să mai vedem și altele, răspunse absent Lapșin.

Cu coșul de pîine în mînă, Patrikeevna zise cu glas fioros:

— Se rostogolesc singuri în prăpastie, asta-i!

Avea slăbiciune pentru asemenea expresii și obișnuia să le rostească cu un aer profetic și misterios.

Vasea mai spicui din ziar știrile cu privire la nava expediționară *Sedov*, blocată de ghețari, citi despre bombardamentul aerian executat de fasciști asupra Madridului, despre izgonirea evreilor din Germania, apoi se întoarse din nou la München.

— Grozav le mai trage tovarășul Ehrenburg, le dă zdravăn de cheltuială! exclamă el. Probabil că Adolf înjură de mama focului cînd citește de unul singur epitetele ce-i sînt adresate.

— Ciuma brună! observă în treacăt Patrikeevna.

Lapşin îşi ridică privirile spre ea, apoi se sculă de la masă şi se duse în vestiar să-şi pună mantaua. Okoşkin o porni alene în urma lui. Ar fi vrut să mai bea pe-ndelete un ceai, să răsfoiască ziarele, dar ştia că e în zadar să-l contrazică pe Ivan Mihailovici. Tot ce şi-a permis să facă a fost să-i amintească prudent superiorului său de maşină.

— Mersul pe jos e mai folositor! răspunse cu răceală Lapşin.

— Bine, dar din moment ce aveţi dreptul la maşină şi Kadnikov aşteaptă la garaj... Şi, de fapt, la vîrsta dumneavoastră...

— Vezi-ţi mai bine de propria ta vîrstă, îi recomandă Ivan Mihailovici. Auzi vorbă: „La vîrsta dumneavoastră" !...

— Păi de vreme ce aveţi o funcţie de răspundere şi merite deosebite...

— Te-ai îmbrăcat?

Ieşiră apoi în stradă, amîndoi înalţi şi bine făcuţi, Lapşin, mai voinic şi lat în umeri, iar Vasea, cu trupul încă subţire şi mlădios de adolescent. Tînărul era din cale-afară de vorbăreţ, încît, ascultîndu-l, Ivan Mihailovici se strîmba plictisit din cînd în cînd de parcă l-ar fi durut capul. Pînă au ajuns la Peat Uglov, Okoşkin a trăncănit într-una. Odihnit după o noapte întreagă de somn, cu ochii strălucitori şi glasul plin de energie, Vasea voia să afle totul şi să primească răspuns la toate.

— Cum? întrebă el. Oare e bine? Dumneavoastră ce ziceţi? Din punct de vedere psihologic e just, nu-i aşa?

Vasili Nikandrovici Okoşkin, adică Vasea, a apărut pentru prima oară în viaţa lui Lapşin cu mulţi ani în urmă. Într-una din zile, cineva i-a raportat lui Ivan Mihailovici că un băieţandru doreşte să-i vorbească într-o chestiune urgentă. Mirat oarecum, Lapşin şi-a ridicat privirile de pe procesul-verbal de interogatoriu pe care-l citea şi a întrebat:

— Ce fel de băiat?

— Un băiat oarecare, tovarăşe comandant. Pare a fi cumsecade...

„Băiatul cumsecade" s-a aşezat cuminte în fotoliul oferit şi, roşindu-se ca macul, a declarat că doreşte să lucreze în cadrul organelor de urmăriri penale. În curînd avea să termine şcoala; concomitent cu aceasta învaţă să tragă cu arma, făcînd exerciţii la poligon, şi ia lecţii de jiu-jitsu de la o „persoană particulară". (Vaska a ascuns atunci faptul că persoana particulară nu era altul decît bunul său prieten poreclit „Gavroche".) Ştie să meargă pe bicicletă, înoată foarte bine şi are noţiuni de chimie, atît cît îi este necesar în munca de urmăriri penale. Cît despre medicina legală, posedă doar cunoştinţe teoretice...

După această tiradă, sub privirile lui Lapşin, băiatul s-a fîstîcit.

— Dar pe ăsta... Pin... Pinkerton, sau cum îi spune, l-ai citit? a întrebat Lapşin.

— L-am citit! încuviinţă Okoşkin, dînd din cap.

— Şi pe Sherlock?

— Desigur. Am citit şi despre dumneavoastră, tovarăşe Lapşin, în *Ziarul roşu de seară*, unde scria cum aţi...

— Da, Pinkerton... Sherlock, rosti Lapşin, gînditor. Cînta la vioară, fuma pipă. „Depuneţi hîrtiile pe ceasornicul solar..." Amicul lui, Watson...

— Doctorul Watson, îl corectă îndatoritor Okoşkin. Acela, vestitul, care în povestea despre tradiţiile familiei Maysgrawe...

Lapşin îşi aţinti privirea gravă şi pătrunzătoare asupra băiatului, care, după ce îi vorbise despre episodul cu cei cinci sîmburi de portocală şi despre cîinele din Basckerville, ţinu să-şi exprime părerea asupra rolului deducţiei în munca de urmărire.

— Nu sînteţi de acord cu mine? întrebă el în cele din urmă.

Lapşin nu-i răspunse.

— Firește, îmi dau seama că Sherlock Holmes a apărat interesele claselor stăpînitoare, reîncepu Okoşkin, înflăcărîndu-se şi roşind din nou. Dar cu toate astea

noi nu putem să ignorăm metoda descoperită de el. Deducția e un mijloc care...

— Uite ce-i, prietene, îl întrerupse Lapșin, să faci bine să termini mai întîi școala. După ce ți-o miji mustața și după ce o să ți se mai îngroașe vocea și o să pui briciul pe obraz, ai să-l arunci pe Pinkerton cît colo. Abia atunci ai să te gîndești ce să faci, de unde s-o iei și încotro s-o apuci. Pe cînd acum, cine știe?... O să vrei poate să devii pompier, aviator sau marinar. Munca noastră e uneori plicticoasă... Să zicem, de pildă, că s-a comis un furt în podul unei case. Portăresei i-au dispărut două cearceafuri, rufărie de corp, o fustă... Iar noi avem datoria să-i descoperim pe făptași. E vorba de o femeie muncitoare și trebuie să-i restituim lucrurile...

— Bineînțeles, încuviință Okoșkin. În asemenea cazuri se folosește dactiloscopia, ciinii de urmărire...

— Cînd vei veni să lucrezi la noi, vei vedea.

Băiatul a plecat dezamăgit. Iar peste șase ani, cînd miliția și-a completat cadrele cu elemente recrutate din rîndurile tineretului mobilizat de Comsomol, într-unul din tineri Lapșin l-a recunoscut pe băiatul acela pe care-l sfătuise odinioară „să-i arunce pe Pinkertoni cît colo". Okoșkin muncea pe-atunci fără îndemînare, dar cu perseverență și pasiune. Curînd Lapșin l-a luat în brigada lui. După ce l-a studiat cu atenție o bucată de vreme, Ivan Mihailovici și-a spus că Vasili Nikandrovici are „o inimă înflăcărată și mîinile curate". Nu-i mai lipsea, prin urmare, decît o judecată rece, adică cel de-al treilea element al formulei care, după Dzerjinski, caracterizează un adevărat cekist. „Cu timpul va dobîndi și judecată, și-a zis Lapșin. Are s-o capete negreșit."

Chiar de la primul schimb mai serios de focuri la care a luat parte, Okoșkin s-a arătat curajos, cu toate că a făcut și multe gafe, pentru care a fost admonestat după cum merita.

— Nu-i nevoie de prea multă minte ca să te bagi în bătaia gloanțelor, i-a spus Lapșin lui Vasili, care, roșu ca focul, stătea în fața superiorului său — iar dumneata te tot îndesai înainte, fără ca măcar să-ți închipui că vei întîmpina rezistența armată a bandiților...

— De unde să-mi treacă prin gînd... începu Okoşkin.

— Lasă gîndurile pe seama cugetătorilor, îl întrerupse cu asprime Lapşin. Un lucrător operativ cu cap este dator să chibzuiască totul. Poţi să pleci!

Okoşkin ieşi. Pocniturile seci ale focurilor de revolver îi stăruiau încă în urechi. Îşi aduse aminte cum se încleştase de braţul banditului, cum se rostogoliseră apoi amîndoi pe asfaltul urît mirositor al străzii. Revăzu parcă lucirea sinistră a lamei de cuţit, mai ales că toate acestea se petrecuseră foarte de curînd, abia cu vreo două ceasuri în urmă. Şi totuşi nimeni nu i-a adresat lui Vasili un cuvînt de mulţumire, nimeni nu i-a strîns mîna „scurt şi viguros", aşa cum scrie în cărţi, nimeni nu i-a îndemnat pe ceilalţi să ia exemplu de la viteazul şi modestul comsomolist Okoşkin. Ştraşnic colectiv mai e şi acesta unde a nimerit, nimic de zis! Şi, colac peste pupăză, îl mai ustura şi urechea pe care i-o muşcase zdravăn banditul în timpul încăierării.

La infirmerie, medicii au tratat cu destulă indiferenţă rana de la ureche. I-au tamponat-o cu tinctură de iod şi au declarat că totul e în ordine.

— Dar dacă mi-a vătămat cumva cartilagiul, şi urechea o să-mi atîrne ca la ogari? a întrebat Okoşkin.

— N-avea nici o grijă! a fost răspunsul.

Nu se ştie cum, dar vorbele lui Lapşin cu privire la cugetători ajunseseră să fie cunoscute printre oamenii din brigadă, iar Bocikov, lucrătorul operativ-prim, îi spunea adeseori lui Vasili:

— Dumneata cugeţi aşa, pe cînd eu judec altfel.

O dată sau de două ori pe săptămînă, Ivan Mihailovici obişnuia să-l întrebe:

— Ce se mai aude, Okoşkin? Ai dat de urma valizelor?

— Le caut, tovarăşe comandant.

— Şi cum rămîne cu cîinii şi cu dactiloscopia? Cu metoda deductivă?

— Mai poate fi vorba aici de cîini? Femeia a reclamat furtul abia la vreo opt zile după săvîrşirea lui. Trebuie să vă spun că oamenii ăştia sînt de o inconştienţă uimitoare...

— Nu, zău...? făcea Lapşin, zîmbind şi îndreptîndu-se spre biroul lui.

La început, Okoşkin se mai necăjea uneori pe tovarăşii săi de muncă, ba chiar şi pe Ivan Mihailovici. Mai tîrziu însă (şi asta destul de curînd) şi-a dat seama că glumele colegilor şi obiceiul acestora de a ironiza cea mai mică pornire de lăudăroşenie din partea oricui, de a nu folosi niciodată fraze sforăitoare, ci, dimpotrivă, de a prezenta ca un fapt cît se poate de firesc pînă şi lucrurile ieşite din comun, toate acestea făceau parte din stilul de muncă al brigăzii. Şi nimeni nu s-ar fi putut comporta altfel, căci ar fi însemnat că-i un om pierdut, rupt de colectiv. Toate acestea n-au fost nicidecum născocite de Bocikov, Pobujinski sau Lapşin. Nu, aşa s-au rînduit aici lucrurile încă din vremurile acelea îndepărtate, cînd în locul vechilor agenţi ai poliţiei secrete ţariste au venit să lucreze în miliţie flăcăi de la uzinele Lessner sau din fabricile lui Golodai, matrozi din Revel şi ostaşi cu feţele posomorîte şi bluzele decolorate de soare. Atunci au fost alungaţi dintre zidurile acestei instituţii toţi reporteraşii de ştiri senzaţionale, îmbrăcaţi cu redingote în carouri şi cu meloanele puse pe o sprînceană, şi tot atunci au dispărut din coloanele ziarelor titluri ca: „Sîngeroasa şi înfiorătoarea dramă din strada Goncearnaia". După părerea lui Okoşkin, cam tot în acea vreme trebuie să fi apărut şi ordinul prin care se interzicea lucrătorilor de miliţie să se laude!

De altfel, acum toate acestea nu mai aveau pentru el nici o însemnătate. Muncea cu rîvnă şi ţinea pasul cu brigada lui Lapşin, cu toate că mai obişnuia să întrebuinţeze în gînd asemenea expresii bombastice ca: „ochiul rece al revolverului", „vitejia de leu" sau „o lacrimă sobră de bărbat".

Munca de miliţie nu era de loc uşoară şi, la început, tînărul nu şi-a putut lămuri multe lucruri care se petreceau în brigada lui Lapşin.

Într-una din zile, Vasili, îmbrăcat pe sub haină cu o rubaşcă neagră şi purtînd cizme cu carîmbi înalţi, a intrat cu faţa răvăşită în biroul lui Ivan Mihailovici.

— Tovarăşe comandant! raportă el, cu tremur în glas. Situaţia se prezintă în aşa fel, că nu mai pot să lucrez la dumneavoastră.

— Şi de ce, mă rog? a întrebat calm Lapşin, oarecum mirat.

— Fiindcă se arestează oameni nevinovaţi şi chiar bolnavi. E îngrozitor ce se petrece aici... Şi eu n-am de gînd să încurajez astfel de lucruri, ci doresc să scot la iveală unele fapte strigătoare la cer care nu pot fi tolerate...

— Poate că nu te simţi bine? s-a interesat Lapşin. Sau ai avut cumva vreo neplăcere personală?

— Eu nu glumesc! a izbucnit aproape ţipînd Okoşkin. Aici se petrec cruzimi ca în Evul mediu.

— Cu alte cuvinte, tortură şi inchiziţie, nu-i aşa? zîmbi Lapşin.

La auzul acestor vorbe, Vasili se simţi întrucîtva stingherit, dar pînă la urmă nu se dădu bătut.

— Da, e de-a dreptul înfiorător! repetă el.

— Pe cine ai în anchetă? a întrebat Lapşin.

— Pe Cealov, Ivan Feodorovici, acuzat pentru un atac banditesc — rosti Okoşkin dintr-o suflare. Dar el nici măcar n-a participat la atac, fiind alienat mintal. Şi cu toate astea mi se ordonă...

— Vino cu mine! spuse Lapşin.

Intrară amîndoi în odaia de lucru a lui Okoşkin. Aşezat în faţa biroului, cu şapca pe cap, Cealov rupea cu degetele-i murdare o foaie de hîrtie, îndesîndu-şi bucăţile în gură.

— Bun, mormăia el printre dinţi, morfolind hîrtia. Îmi place. Bun...

În ochii banditului se putea citi dezgustul şi scîrba, iar mărul lui Adam împreună cu toată beregata i se cutremura de spasme.

— Scoală-te! porunci deodată Lapşin.

Cealov sări în picioare.

— Mă recunoşti? îl întrebă Ivan Mihailovici.

— Grozav, bolborosi cu glas stins Cealov — îmi place. Bun! Se opri o clipă, apoi adăugă: Şaptezeci şi unu.

Lapșin îl măsură un timp în tăcere. Cealov întinse din nou mîna spre foaia de hîrtie, dar, sub privirea sfredelitoare a lui Lapșin, își zgîrci degetele, strîngîndu-le pumn.

— Ai fost un pungaș cumsecade, îi spuse Lapșin, și niciodată n-ai făcut pe prostul. Te-au agățat, prin urmare trebuie să răspunzi pentru faptele tale. Să-ți fie rușine, Monea! Ai început să te ții de fleacuri.

— Șaptezeci și unu, se porni din nou acesta. Treizeci și doi... patruzeci.

— Ești un nătărău, conchise Lapșin. Ai rămas la fel cum te-am știut. Un borfaș ordinar.

La aceste cuvinte, Monea își smulse șapca din cap și o trînti pe dușumea, călcînd-o în picioare. Apoi i se adresă lui Lapșin, cu glas hotărît:

— Ba să mă ierți, șefule, uite chiar eu sînt, Monea. Da, Monea, cum mă vezi și te văd. Și nici un fel de Cealov. Sînt Monea în carne și oase, vesel și plin de viață ca cea dintîi rază de soare. Aici nu-i nici un Cealov. În fața unui om cumsecade, care are pe ce să-și așeze pălăria, sînt gata să-mi deschid oricînd sufletul. Dar dacă văd că mă-nțeapă un țînc care-și plînge singur de milă, atunci s-avem pardon...

Aici banditul aruncă o privire țanțoșă și disprețuitoare spre Okoșkin.

Monea fu condus înapoi la arest, iar Lapșin și Vasili rămaseră în birou timp de vreo două ceasuri. Așezat pe pervazul ferestrei, Lapșin trăgea din țigară și spunea pe un ton povățuitor:

— Dumneata, Okoșkin, ești încă într-adevăr un copil și nu pricepi multe lucruri. Sau, mai bine-zis, nu le adîncești îndeajuns. Să zicem că te interesează problema terorii. Tovarășul Lenin ne-a arătat în repetate rînduri că teroarea ne-a fost impusă de acțiunile criminale ale Antantei. Lucrez de multă vreme la Ceka și-mi amintesc bine cum s-au petrecut lucrurile. Despre asta a scris și tovarășul Lenin, iar tovarășul Dzerjinski ne-a explicat nouă, tinerilor, situația. De pildă, după revoluția din 1917, Puterea Sovietică n-a interzis nici măcar apariția ziarelor burgheze. Miniștrii lui Kerenski au fost eliberați de sub arest, ca și lepădăturile lui

Krasnov, care porniseră rebeliunea împotriva noastră. Dar în clipa cînd burghezia mondială a organizat complotul, cînd Mannerheim, Denikin şi mulţi alţii, plătiţi cu banii capitaliştilor, s-au adunat să încheie socotelile cu noi, am fost nevoiţi să le răspundem prin teroare...

Okoşkin asculta atent. Deodată Lapşin îl întrebă:

— Citeşti operele lui Lenin?

— Le-am studiat...

— Studiat!... Cărţile acestea trebuie citite cu multă luare-aminte, volum cu volum. Abia atunci vei începe să te luminezi încetul cu încetul. Îţi mai recomand să-l citeşti pe Dzerjinski. Să citeşti şi să reflectezi la cele citite...

— Dar dumneavoastră l-aţi văzut pe Lenin? întrebă Okoşkin.

— L-am văzut, i-am făcut paza şi l-am auzit vorbind...

— Dumneavoastră personal?

— Chiar eu.

— Şi nu v-a fost teamă?

Lapşin surîse, frămîntînd între degete o altă ţigară:

— De ce să-mi fie teamă? Mai degrabă îmi venea să rîd. Tovarăşului Lenin nu-i plăcea să fie păzit şi se supăra din pricina asta. Şi-atunci noi îi asiguram paza discret, aşa ca să nu observe. Dar Vladimir Ilici se obişnuise cu fizionomiile noastre şi, cum ieşea din casă, dădea mîna cu fiecare. Mai putea fi vorba aici de o pază secretă?

— V-a strîns şi dumneavoastră mîna?

— Firește.

Vasili se uită cu respect la mîna lată şi puternică a lui Lapşin. Ivan Mihailovici începu să povestească cum fostul lui comandant, Alexei Vladimirovici Altus, conducînd la locul de execuţie un grup de ofiţeri albgardişti, i-a întrebat care este ultima lor dorinţă.

— Şi atunci unul dintre albi, auzi, Okoşkin, i-a declarat: „Făceţi-vă meseria, domnule proletar roşu, fiindcă în clipa cînd ai noştri au să vă pună la zid, aveţi cuvîntul unui vechi „fanagorian"[1], n-au să vă întrebe ce dorinţe aveţi"...

[1] *Fanagorian* — ofiţer care şi-a făcut serviciul în Regimentul „Fanagorie" al armatei ţariste (n. ed).

Convorbirea a mai durat multă vreme şi, în încheiere, Vasea a rostit cu un oftat :

— Aţi trăit o viaţă interesantă, Ivan Mihailovici.

— Cum adică, am trăit ? se încruntă Lapşin.

— Adică n-am vrut să mă exprim aşa, dar, oricum, sînteţi un om în vîrstă...

— „Un om în vîrstă" ! îl îngînă Lapşin şi deodată îşi aminti că pe vremea cînd avea anii lui Okoşkin, toţi cei care trecuseră de treizeci de ani i se păreau bătrîni.

Ieşiră împreună din comandament şi Okoşkin îl conduse pe Lapşin pînă acasă.

— Nu vrei să intri puţin la mine ? îl invită acesta. Te tratez cu apă minerală de Borjomi...

O singură dată a fost Ivan Mihailovici la Borjomi şi de atunci a îndrăgit locul acela. Sticlele negre cu apă acidulată care mirosea a iod îi aminteau de serile zăpuşitoare din parc, de plimbările în munţi, de cărţile pe care le citise acolo şi de chipul medicului staţiunii, un om atît de amabil şi de grijuliu...

Au băut apă minerală, Okoşkin s-a ospătat cu castraveţi şi roşii, iar la sfîrşit a spus, trecînd la un „dumneata" respectuos :

— Am să rămîn să dorm la dumneata, Ivan Mihailovici. Acum n-am unde să mă mai duc.

— Cum adică, n-ai unde ? întrebă nedumerit Lapşin.

— N-am locuinţă, i-a răspuns Vasili, dorm pe la tovarăşi. I-am lăsat odaia surorii mele, care a născut la mine. A mai venit şi mama, aşa că nu mai am loc, a adăugat el, făcînd un gest cu mîna.

— Dacă-i aşa, rămîi, firește, a încuviinţat Lapşin...

Ivan Mihailovici a luat ghitara din cui şi, atingîndu-i strunele cu vîrful degetelor, a început să murmure un cîntec ucrainean. Cuvintele erau triste şi pline de duioşie, iar Lapşin cînta destul de prost şi chiar fals pe alocuri, în schimb avea o slăbiciune pentru acordurile melodioase. Okoşkin a întins mîna după ghitară şi, luîndu-şi o înfăţişare caraghioasă, a recitat cîteva cuplete vesele.

— Asta mai zic şi eu ! a exclamat Lapşin, oarecum surprins.

După aceea, Okoşkin a lipsit vreo două zile, pîndindu-i pe borfaşi în strada Stremeannaia. Lapşin nu l-a mai văzut în acest răstimp şi nici măcar nu s-a mai gîndit la el. Dar cînd Vaska şi-a făcut din nou apariţia, Ivan Mihailovici s-a bucurat revăzîndu-l şi i-a ascultat cu răbdare peripeţiile. Vasea i-a povestit cum a stat tot timpul fără apă, împreună cu tovarăşii săi, din cauza conductei de la parter care era în reparaţie, ce snoave nostime le-a istorisit „bătrînul" Bocikov, cum i-au legat pe pungaşi şi ce „bătrîn" colosal şi „uimitor" este Pobujinski.

„Bătrîni! Auzi vorbă!" îşi spuse cu amărăciune Lapşin.

Iar între timp, din gura lui Okoşkin se revărsau, ca dintr-un sac fără fund, tot felul de expresii împrumutate din limbajul infractorilor. Într-un torent nesfîrşit se succedau cu repeziciune cuvinte ca „ogeac", „maidan", „încliftat" sau „manglă" şi altele, adică tot, sau aproape tot ce acumulase Vasili în decursul activităţii sale relativ scurte în cadrul organelor de urmăriri penale.

Lapşin îl ascultă în tăcere, cu o umbră de plictiseală şi nedumerire pe faţă, apoi îl întrerupse cu asprime, poruncindu-i să elimine o dată pentru totdeauna din vocabularul lui tot balastul ăsta.

— Bine, dar specificul nostru... încercă Okoşkin să protesteze.

— Am să-ţi arăt eu specific, de n-ai să-l poţi duce în spinare! răcni Lapşin, aprinzîndu-se la faţă. Oamenii noştri cunosc mai bine jargonul acesta al infractorilor, dar li-e ruşine să-l folosească şi să se fălească cu el. Noi vorbim aici limba noastră obişnuită şi numai în cazuri extreme căutăm să descifrăm tot ce trebuie descifrat. Datoria noastră nu este să ne coborîm la limbajul borfaşilor, ci să-i obligăm pe infractori să vorbească aici aşa cum se cuvine. E clar?

Pentru moment i se făcu milă de bietul Okoşkin, care abia cu cîteva clipe mai înainte fusese atît de voios şi plin de viaţă, iar acum stătea în faţa lui stingher şi copleşit parcă de o grea povară. Se gîndi totuşi că e

mai bine ca Vasili să capete o praftoriță de la el decît de la altcineva.

De ce?

Nu știa de ce, după cum nu știa nici de ce începuse să se atașeze de Okoșkin, îndrăgind sufletul deschis al tînărului, aerul lui caraghios și naiv, curajul nestăvilit și încrederea în oameni care-l însuflețeau pe Vasili. Și, petrecîndu-l cu privirea pe Okoșkin, care, cu capul în piept, ieșea din birou, Lapșin rămase multă vreme pe gînduri, aplecat deasupra vrafului de hîrtii, care de care mai urgentă și mai importantă.

Se revăzu nespus de limpede pe sine însuși, pe vremea cînd fusese la fel de tînăr ca și Okoșkin. Dar Lapșin era pe atunci foarte stîngaci, un flăcău „necioplit", aproape neștiutor de carte, veșnic chinuit și însetat pînă la durere după „dreptatea" pe care fusese chemat s-o statornicească, la început la Petersburg, apoi la Moscova, sub îndrumarea unor vechi bolșevici, dar cekiști încă tineri. Deși cu nespusă greutate, se încăpățîna totuși să pătrundă în tainele tratatelor de drept și ale codurilor de procedură juridică, fără să priceapă aproape nimic din conținutul lor. Dar pe măsură ce le pătrundea tîlcul, mintea lui refuza să-l accepte, iar apoi îl repudia cu înverșunare. Avea impresia că toate legiuirile și jurisprudențele vechi erau menite să-i apere pe cei puternici, pe cei avuți, pe toți aceia care îi omorîseră tatăl. În zilele acelea de demult, trăgînd cu nesaț în piept fumul verzui de mahorcă, tinerii cekiști din strada Lubianka și Gorohovaia s-au ridicat pentru prima dată în apărarea celor asupriți și împotriva asupritorilor. Poticnindu-se în greșeli și ieșindu-și din fire, pe jumătate flămînzi și mistuiți de friguri, tinerii cekiști se avîntau cu înverșunare în dispute, bîjbîind prin întuneric în căutarea adevărului și dînd viață acestui adevăr izvorît din frămîntările lor. Cuvîntările rostite de Lenin, ca și învățămintele revoluției victorioase, primul subotnic, ca și cîntecul *Sîntem tînăra gardă de muncitori și țărani* compus de comsomolistul Bezîmenski, toate acestea erau dezbătute cu înflăcărare de către cekiști în clipele de răgaz dintre interogatorii, confruntări, arestări sau percheziții. Cu fiecare zi, viața însăși elabora noi norme

de conduită și alcătuia codul, încă nescris pe atunci, al noilor concepții despre o dreptate cum nu se mai văzuse încă pe pămînt.

Acum vremurile se mai liniștiseră. Se cerea numai ca această dreptate, cucerită prin jertfe, să fie păzită cu grijă. Oare cum se vor achita de sarcina păstrării acestor norme juridice noi tinerii de vîrsta lui Okoșkin, care nu gustaseră și nu cunoscuseră tot amarul încercărilor prin care trecuse generația lui Lapșin?

„Putea-vor oare să facă față?" se-ntreba Ivan Mihailovici. Și răspundea tot el: „Au să se descurce negreșit, dacă vor fi instruiți cu nădejde, astfel ca, într-adevăr, fiecare dintre ei să aibă o inimă înflăcărată, o judecată rece și mîinile curate!"

Vasea a mai dormit de cîteva ori la Lapșin, pînă cînd într-una din zile tînărul l-a întrebat printre altele:

— Ce-ar fi, Ivan Mihailovici, să locuiesc un timp la dumneavoastră?

— Un timp, n-ai decît, i-a răspuns acesta. Numai să nu faci zaiafeturi la mine, fiindcă nu-mi plac.

— Doamne ferește! s-a jurat Vasea.

Tînărul nu avea aproape nici un fel de bagaj, în schimb era stăpînit de nenumărate dorințe. Voia să-și comande cizme la fel cu acelea pe care le purta Pobujinski și să-și cumpere o bicicletă. Își spunea adesea că ar trebui să se bărbierească singur și, pentru aceasta, are nevoie de o trusă de bărbierit, dorea o pușcă de vînătoare și o sumedenie de alte lucruri. La fel ca toți oamenii care tînjesc cu patimă după cîte ceva, se deprinse să argumenteze cu promptitudine orice dorință pe care o avea. Așa, de pildă, susținea că bicicleta ajută la economisirea timpului și întărește mușchii de la picioare, care, pasămite, i-au cam slăbit, iar mașina de ras îl scutește să se mai ducă la frizerie. Ventilatorul de masă, după părerea lui, asigură un randament mai mare al muncii în zilele călduroase de vară, bricheta economisea banii cheltuiți pe chibrituri, și altele. Toate considerațiile acestea îl oboseau nespus pe Lapșin și, de cîte ori Vasea începea să flecărească despre tot felul de nimicuri, Ivan Mihailovici îl apostrofa cu un: „termină odată" și se întindea pe pat, întorcîndu-se cu fața

la perete. Visurile rămîneau însă tot visuri. Jumătate din salariul destul de modest pe care-l primea, Vasea îl dădea surorii sale, iar cealaltă jumătate o cheltuia cu o frenezie pătimașă în cel mult două-trei zile. Banii îi frigeau parcă degetele, era încîntat să împartă daruri în dreapta și în stînga, și cumpăra tot ce-i cădea în mînă : țigarete, camere pentru mingi de fotbal, batiste, umerașe de haine, hîrtie parfumată „Ghiocel" pentru ars prin odăi, colecții de reviste vechi și alte fleacuri asemănătoare.

— Poftim, tovarășe Lapșin, spunea el uneori, scoțînd din buzunar cîte o cutiuță cu bomboane mentolate. Asta-i pentru dumneavoastră.

— Și ce-i acolo, mă rog ?

— Niște pastile pentru împrospătarea gurii, îi explica Vaska.

— Bine, dar a mea e și așa destul de proaspătă, răspundea Lapșin, răsucind cu nedumerire cutiuța între degete. Ce ți-a mai trăsnit prin cap ?

Ivan Mihailovici nu-i lua nimic tînărului pentru locuință și întreținere, iar drept recunoștință Vaska obișnuia să cumpere „pentru casă" fie un șervet de masă înflorat și cu cocoșei pitici, fie pastă de dinți, costiță sau țigări de lux. Prezența lui Vaska îi pricinuia destulă bătaie de cap, dar în scurt timp Lapșin îndrăgi dezordinea zgomotoasă pe care Okoșkin o stîrnea cu o iuțeală de-a dreptul uimitoare în jurul lui. Singurul lucru care-l enerva pe Ivan Mihailovici era țîrîitul neîntrerupt al telefonului, ce se porni îndată după instalarea lui Vaska. Sunau, de regulă, numai femei și, fiindcă nici Vaska, nici Lapșin nu erau acasă în timpul zilei, telefonul zbîrnîia seara sau chiar în toiul nopții. Telefonul se afla fixat în perete deasupra patului lui Lapșin. Somnoros, acesta ridica receptorul din furcă și auzea cîte o voce subțire care-l întreba :

— Vasionîș ?

Fiecare dintre ele avea pentru Vaska un diminutiv aparte și de aceea Lapșin nu înțelegea niciodată despre cine e vorba.

— Ce este ? striga el, nervos. Pe cine căutați ?

Okoşkin se trezea din somn la aceste ţipete, însă tăcea chitic, nădăjduind că lucrurile se vor aplana şi fără intervenţia lui.

— Ce număr căutaţi ? răcnea Lapşin.

Femeia, speriată, închidea telefonul, iar Vaska bombănea :

— Centrala telefonică încurcă totdeauna numerele. Asta-i curată porcărie !...

Dacă însă vocea de la telefon se apuca să explice că Vasiurka, Vavka sau chiar „Motănaşul" nu-i altul decît Okoşkin, acesta era nevoit să se ridice din pat şi să angajeze o discuţie interminabilă la capătîiul lui Lapşin. În asemenea ocazii, pierzîndu-şi cu desăvîrşire răbdarea, Ivan Mihailovici îl apostrofa :

— Ai să mă laşi odată să dorm, diavol împieliţat ? E aproape trei noaptea ! Acuma ţi-ai găsit să discuţi ?...

— Cu ce sînt eu de vină ? se dezvinovăţea Vasea, acoperind microfonul cu palma. De ce ţipaţi la mine ? Iar dimineaţa căuta să se scuze şi, ocolind privirile lui Lapşin, îi spunea : Zău, Ivan Mihailovici, m-a chemat pentru ceva important. E prietena surorii mele, Katia Osokina, n-o cunoaşteţi ?

— N-o cunosc, mormăia supărat Lapşin.

Începea însă ziua de lucru şi Vaska se înfăţişa în cabinetul lui Lapşin, corect şi cu ţinuta îngrijită, se oprea în poziţie de *drepţi* în faţa biroului, prezentîndu-şi raportul superiorului, căruia nu i se mai adresa cu „Ivan Mihailovici", ci intitulîndu-l de data aceasta „tovarăşe comandant". Acolo se lămurea că lucrarea de care se ocupa Okoşkin mergea bine, şi ceea ce era principal, fără pripeală şi fără tărăgăneli, într-un cuvînt aşa cum trebuiau să meargă treburile în brigada lui Lapşin. Iar acesta, la rîndul său, simţea că i se face milă de Vaska şi, păstrîndu-şi tonul dinadins sever, căuta să întindă o punte de împăcare, spunîndu-i :

— Ai putea să te bărbiereşti, tovarăşe Okoşkin. Nu se cade să umbli aşa.

Sau :

— Să zicem că toate ar fi în regulă, dar corespondenţa se vede că n-o prea citeşti.

Sau altă dată :

— Te rog să te ocupi de sala de așteptare ! Dracu știe ce se petrece acolo. Cînd am să te trimit într-o bună zi la arest o să fie prea tîrziu.

Iar Vaska răspundea invariabil :

— Am înțeles. Îmi permiteți să plec ?

— Du-te ! spunea sever Lapșin, însoțind cu privirea silueta tînărului care se îndrepta spre ușă.

Vaska era un lucrător capabil și își îndrăgise nespus meseria, care i se părea a fi cea mai interesantă dintre toate. În afară de aceasta, era ceea ce se numește un bun „cărturar", studia cu ușurință materialele juridice de specialitate, reținînd ideile principale, redacta cu repeziciune și fără nici un efort documentele necesare. Deocamdată însă nu avea totuși destulă perseverență și stăpînire de sine, tocmai datorită faptului că generația din care făcea parte pășise mai ușor la lupta cu viața decît oamenii de vîrsta lui Lapșin. Din pricina aceasta, Ivan Mihailovici îl mai ținea încă în funcția de ajutor al lucrătorului operativ, cu toate că Vasili se dovedise în stare să acționeze cu desăvîrșire independent.

— Asta-i, tovarășe Okoșkin, îi spunea uneori comandantul — dumneata îți cam pierzi cumpătul și adesea te descurajezi în muncă. Ba declari că „Totul e în ordine, mîine-i legăm pe borfași", ba declari : „Merit să fiu dat afară, fiindcă sînt o nulitate și îmi fac brigada de rîs". Asta nu-i bine. Ți-ai însușit o temeinică pregătire teoretică, ai și minte destulă, și dorință să muncești, dar îți lipsește puterea de stăpînire...

Ivan Mihailovici se purta cu Okoșkin mult mai sever decît cu ceilalți lucrători din subordine, îl admonesta mai des decît pe ceilalți și nu-i trecea nimic cu vederea. Vaska nu era de fel supărat pentru exigența șefului său. Își dădea seama că Lapșin vrea să facă din el un adevărat cekist, așa cum fuseseră dascălii lui Ivan Mihailovici, Isaak Fridman și marinarul Hromov din Flota de pe Baltica, artileristul. Fotografiile acestor oameni, încadrate în rame frumoase de fier forjat, erau atîrnate și acum la loc de cinste în odaia lui Lapșin.

Pe măsură ce trecea timpul, tînărul se simțea tot mai legat de Ivan Mihailovici și, cu toate că de mult ar fi trebuit să se mute de acolo, nici nu se gîndea măcar la aceasta, ba în ultima vreme nu se mai lăuda ca înainte că va face cerere și va obține negreșit o locuință separată și prevăzută cu tot confortul.

De altfel, nici Ivan Mihailovici nu spunea nimic, mai ales că-i venea greu numai la gîndul că Okoșkin ar putea să-l părăsească.

Înainte de a-i da recomandarea de intrare în partid, Lapșin a stat îndelung de vorbă cu Vasili, sorbindu-și tacticos nelipsita-i apă minerală și discutînd despre o mulțime de lucruri. Iar spre sfîrșit și-a ațintit asupra lui privirile luminoase ale ochilor albaștri și l-a întrebat pe neașteptate, așa cum obișnuia să procedeze la interogatorii:

— Bine, pînă aici toate sînt bune. Spune-mi însă, ce se-ntîmplă cu femeile?

Încurcat, Okoșkin s-a uitat multă vreme absent la paharul gol din fața lui, răsucindu-l între degete, apoi i-a răspuns pe tonul acela degajat și oarecum impertinent, pe care Lapșin nu-l putea suferi:

— Nu-i vorba aici de femei, Ivan Mihailovici. Pur și simplu am multe cunoștințe printre drăgălașele noastre fete... cum să spun... tovarășe bune și atît. Sîntem în simple relații tovărășești care...

— Vaska! l-a apostrofat amenințător Lapșin.

— De ce mă tot bruftuluiți atît: „Vaska" și iar „Vaska"?! a izbucnit Okoșkin, de data aceasta cu o pornire de sinceritate. Nu, zău, ce-s eu de vină dacă se țin scai de mine? Ba Vasiuta, ba Vasionîș sau Vasiurocika! Dacă ați fi în locul meu... N-o să mă credeți, dar uneori mă înduioșează pînă într-atît, că nu știu unde mi-e capul. Mă iau ba așa, ba pe dincolo...

— Însoară-te, l-a povățuit Lapșin. Fă-te om! Răsturnă în pahar restul de apă din sticlă și, cu melancolie în glas, adăugă: Nu te uita la mine, însoară-te, fă copii. Dă-le cîte un nume dintr-acelea care se dau cailor de curse: Electron sau Luminița...

Rîse apoi și îl învălui pe Vasea cu o privire bătrînească de jos în sus.

— Cu care să mă-nsor, Ivan Mihailovici? Tocmai aici e nenorocirea, că toate îmi plac. Una e mereu veselă, alta cîntă frumos, a treia are un tată simpatic şi mă simt bine în familia lor, iar una dintre ele, tovarăşa Koniaghina, face nişte colţunaşi cu brînză de vaci, de-ţi lingi degetele, nu altceva...

— Înseamnă că nu ţi-ai găsit încă omul, nu l-ai îndrăgit, conchise Lapşin. Poate să ai dreptate că-i vorba numai de simple relaţii prieteneşti...

Stingherit de propriile-i cuvinte, Lapşin se îmbujoră uşor la faţă. Stupidă expresie: „Ai îndrăgit, n-ai îndrăgit!" Apoi îi propuse tînărului o partidă de şah. În timpul jocului, Okoşkin fu chemat de vreo două ori la telefon. Vorbea în fraze trunchiate, ridicînd la răstimpuri din umeri de parcă ar fi vrut să-i explice lui Lapşin că n-a chemat pe nimeni la telefon şi că, dimpotrivă, el, Vasili Nikandrovici Okoşkin, un om atît de serios şi împovărat de treburi, este solicitat de alţii. Lapşin se plictisi curînd şi, lăsînd partida întreruptă, se apucă să se bărbierească. După ce termină cu bărbieritul, îşi răcori obrajii cu apă de colonie şi îşi luă mantaua din cuier.

— Plecaţi la comandament?

— Îhî.

Patrikeevna îşi făcu apariţia în odaie, cu aerul ei misterios ca de obicei, şi întrebă dacă n-ar putea Ivan Mihailovici să dea ordin cuiva de la miliţie, să aplice cu nuiaua o corecţie unei fetiţe care învaţă prost şi vorbeşte obraznic cu bunică-sa.

— Nu se poate, Patrikeevna, îi răspunse Lapşin. Miliţia nu se ocupă cu astfel de lucruri.

— Aha! Va să zică nu se ocupă. Bunicuţa singură nu-i în stare s-o domolească, e bătrînă de tot. Iar părinţii fetei sînt plecaţi în provincie.

— Ai face bine să te angajezi dumneata, tovarăşă Patrikeevna, interveni Okoşkin. Execuţiile de felul acesta sînt tocmai pe placul dumitale.

Patrikeevna se prefăcu că nu-l aude.

— Prin urmare, nu se poate nici cum, mormăi ea pe un ton ameninţător. Şi nici pe popa al nostru nu puteţi să-l pedepsiţi?

— Ce fel de popă, adică ?! se miră Ivan Mihailovici.

— Preotul nostru, părintele Ivan. Mai dăunăzi a venit la liturghie beat criță. În timpul slujbei a scăpat cădelnița din mînă, iar dascălul i-a tras o înjurătură în gura mare, de au început oamenii să iasă buluc din biserică.

— Bine, dar ce amestec am eu în afacerea asta ? întrebă enervat Lapșin.

Fără să-l învrednicească cu un răspuns, Patrikeevna schiță un gest vag cu mîna și se retrase în firida ei. Din dosul perdelei se auzeau bombănelile ei amenințătoare rostite în doi peri :

— Mîna dreaptă e totdeauna fără strîmbătate. Și adevăr a grăit cine a zis că peștele cel mare-nghite pe cel mic. Halal șefi, n-am ce zice, se plimbă în mașini și poartă pistoale la șold, dar nu știu nici măcar atîta lucru : că adevărul gol-goluț e supărător. Am să-i scriu lui Mihail Ivanovici Kalinin în persoană, să mă pomeniți ! Să nu credeți cumva că nu ascultăm și noi referate la ședințele de grupă din cartier. Nu mai sîntem iobagi, ființele necuvîntătoare de altădată... I-am venit și țarului de hac ! Chiparosul li-i tuturor copacilor fruntea !

— De unde și pînă unde ai scos-o și pe asta cu chiparosul ?! întrebă mirat Lapșin.

— Lasă, o să mai vedem noi.

Afară ningea cu fulgi mari. Okoșkin întinse palma, șterse cu limba fulgul ce-i căzuse pe deget, apoi își exprimă nedumerirea că Lapșin o rabdă de atîția ani pe Patrikeevna, cu tot caracterul ei insuportabil, cu aluziile amenințătoare și mai ales cu toată nepriceperea ei în treburile gospodărești.

— Păi ce vrei să fac cu ea ? întrebă Ivan Mihailovici. E singură pe lume și infirmă. Oricum, nu uita că are un picior de lemn.

— O fi piciorul de lemn, în schimb are un caracter de fier, spuse Vasili.

— Aș fi vrut să te văd pe tine ducînd o asemenea viață, rosti Ivan Mihailovici, oftînd ușor.

Mergeau unul lîngă altul pe stradă, amîndoi înalți și spătoși, cu mantalele bine ajustate pe corp, și simțeau

parcă privirile admirative ale trecătorilor ațintite asupra lor.

— Da-a... Și totuși omul trebuie să-și întemeieze un cămin, spuse gînditor Lapșin. Trebuie s-o facă negreșit, înțelegi... necondiționat...

Okoșkin nu putu să-și dea seama la cine se referă Lapșin : la el însuși, sau la Vasili. Dar nu îndrăzni să-l întrebe nimic.

La adunarea generală, cînd s-a pus în discuție primirea în partid a lui Okoșkin, printre cei care au luat cuvîntul a fost și Andrei Andreevici Mitrohin, un bărbat chipeș, cu trăsături regulate. Ca totdeauna, Mitrohin a vorbit frumos, în fraze colorate, dar în termeni nu prea binevoitori, despre persoana lui Vasili Nikandrovici. Okoșkin făcea fețe-fețe și asculta cu ochii în pămînt tot ce se spunea despre el. Așezat la masa prezidiului, Ivan Mihailovici urmărea cu un calm desăvîrșit expunerea lui Mitrohin. Își dăduse de la bun început seama că vorbitorul nu se ocupa atît de Okoșkin, cît de Lapșin însuși și de metoda aplicată de acesta în educarea tinerilor lucrători din brigada sa. Nu-i vorbă, Andrei Andreevici nici n-ar fi putut să procedeze altfel, mai ales că disputa aceasta era veche și se desfășurase în timp cu un „succes alternativ" pentru ambele părți.

După Mitrohin a urmat la cuvînt Bocikov. În ciuda emoției de care era stăpînit, ca totdeauna în asemenea ocazii, acesta a arătat limpede tot ce a avut de spus. Ascultîndu-l, Lapșin dădu de cîteva ori din cap în semn de încuviințare : „Bravo, Nikolai Feodorovici, ai vorbit bine și tocmai ce trebuia ! Firește, vigilența e vigilență, nimic de zis, însă clasele exploatatoare au fost lichidate, și dumneata, Mitrohin, nu vei putea să ne convingi pe noi, oamenii muncii practice, că în momentul de față lupta de clasă s-a ascuțit. Ne dăm și noi seama destul de bine despre aceasta. Poporul sovietic e unit ca un monolit și nu e cazul să căutăm într-un pungaș „îndîrjirea de care sînt stăpînite rămășițele încă nelichidate ale vechii Rusii burghezo-moșierești". Asta nu-i decît demagogie și frazeologie goală !

După aceea a vorbit Pobujinski și, în timp ce-l asculta, Lapșin și-a amintit cum și-a început Viktor activitatea

în brigada lui. Cu vreo șase-șapte ani în urmă, într-o noapte călduroasă de iulie, ofițerul de serviciu al comandamentului l-a anunțat pe Ivan Mihailovici să coboare jos, la intrare. Vreo zece milițieni se îmbulzeau în jurul unui camion tras de doi cai voinici de povară și încărcat cu făină. Prin dreptul cailor se plimba încoace și încolo un flăcău spătos, în timp ce milițienii împreună cu ofițerul de serviciu și cu Grubnik, responsabilul muzeului de criminalistică, rîdeau în hohote, făcînd o larmă de nedescris. După cum s-a stabilit ulterior, muncitorul camionagiu Pobujinski, așa cum se menționase în procesul-verbal încheiat cu acest prilej, „a fost atacat de doi bandiți, pe care numitul cetățean Pobujinski V. E. i-a izbit cap în cap cu atîta putere, încît susmenționații bandiți și-au pierdut cunoștința, după care Pobujinski i-a așezat peste sacii cu făină și, acoperindu-i cu o foaie de cort, i-a legat de camion și i-a transportat în Piața Uriţki, la comandament..."

Hamalul de ieri e acum lucrător operativ și le vorbește oamenilor calm, fără pripeală și cu multă judecată. A amintit și despre cuvintele lui Lenin, dar nu ca un simplu bucher, ci exact acolo unde trebuia, și totodată a arătat just metodele folosite de Mitrohin, încît la un moment dat a stîrnit rîsul celor din sală. Prokofi Petrovici Balandin, comandantul miliției din Leningrad, a zîmbit și el, făcîndu-i lui Lapșin cu ochiul, de parcă ar fi vrut să-i spună: „Uite ce băieți ai în brigadă, Ivan Mihailovici, șoimi, nu altceva!"

Krinicinîi l-a sprijinit și el pe Okoșkin, dar cu toate astea Vasili aștepta neliniștit ca Lapșin să ia cuvîntul. Avea impresia că ceea ce va spune acesta va fi hotărîtor pentru viața sa. Iar în clipa cînd Ivan Mihailovici s-a apropiat cu pas rar de tribună, Okoșkin a simțit un fior rece în piept și și-a trecut limba peste buzele-i uscate.

Oricît de ciudat i s-a părut lui Okoșkin, dar Lapșin, luînd cuvîntul, nu a vorbit în primul rînd despre Vasili Nikandrovici, ci despre începuturile propriei sale cariere. A arătat cum era el însuși pe vremea cînd a fost încadrat în organele Cekăi, și ce lipsuri existau în activitatea generației lor tinere de atunci. Ascultîndu-l pe

Ivan Mihailovici, Balandin dădea gînditor din cap, aducîndu-şi probabil aminte de anii adolescenţei. Ceilalţi tovarăşi mai tineri sorbeau cu răsuflarea oprită cuvintele lui Lapşin, care zîmbea la răstimpuri amintindu-şi de nepriceperea, eşecurile şi greşelile ce însoţiseră primii lui paşi în această muncă. Pe nesimţite, vorbitorul ajunse la concluzia că, de fapt, greşelile lui Okoşkin sînt aceleaşi ca şi ale generaţiei mai vîrstnice şi că, firește, tînărul are şi el destule lipsuri, însă acestea sînt cu totul neînsemnate în comparaţie cu însuşirile şi meritele sale.

Aici Lapşin se porni să înşire calităţile lui Vasili Nikandrovici, care, cu teamă în suflet, dar şi nespus de bucuros, a aflat cu acest prilej că are „o inimă înflăcărată". În clipa următoare însă Vasili a tresărit speriat, deoarece Lapşin începu să povestească cum Okoşkin îi luase apărarea simulantului Monea Cealov. Imitînd cu haz pe eroii întîmplării, Ivan Mihailovici reproduse scena aceea ruşinoasă cu Monea, de care lui Vasili îi era teamă chiar şi să-şi amintească. În încheiere, Ivan Mihailovici spuse că nu-l condamnă de fel pe Okoşkin pentru comportarea lui, ba chiar îl laudă, întrucît socoteşte că un lucrător din cadrul serviciului de urmăriri penale, în loc să cînte în strună superiorilor săi, are datoria să le arate deschis toate îndoielile şi temerile de care este frămîntat.

— Just ! exclamă Balandin, cu vocea lui groasă de bas.

— Acum, în ceea ce priveşte „mîinile curate"...

În această parte a expunerii sale, Lapşin arătă pe scurt cum o ajută Vasea pe sora şi pe mama lui şi, în general, cum nu ţine de fel la bani şi nu rîvneşte la nimic deosebit, în afară de visurile copilăreşti pe care le nutreşte (aici Okoşkin se roşi din nou) cu privire la motocicletă, ventilator de masă şi alte nimicuri.

Cei din sală se porniră pe rîs, iar Prokofi Petrovici Balandin ridică braţul şi-i făgădui lui Vasili :

— Nu-i nimic, tovarăşe Okoşkin, fii pe pace. Ai să apuci poate ziua cînd vei avea şi o maşină personală.

Vasea a fost primit în partid cu unanimitate de voturi.

Pentru primirea lui a votat chiar și Andrei Andreevici Mitrohin, care, după terminarea ședinței, s-a apropiat de Okoșkin și i-a spus pe un ton confidențial:

— Să nu te superi pe mine, prietene. Te-am scărmănat puțin, dar am făcut-o în propriul tău interes. Cînd o să mai crești, o să-ți dai singur seama de lucrul acesta.

— Mai încape vorbă, Andrei Andreevici. Înțeleg și nu mă supăr de fel! a exclamat cu ardoare Vasili, strîngînd cu putere mîna lui Mitrohin. Cum aș putea să mă supăr într-o zi însemnată ca asta din viața mea!

Și, într-adevăr, Vasili Nikandrovici Okoșkin, elevul lui Lapșin, era atît de fericit în seara aceea, că nu putea să fie supărat pe nimeni, nici măcar pe Mitrohin.

DIMINEAȚA, CEVA MAI TÎRZIU

Pe sala comandamentului, Lapșin se întîlni cu vechiul lui prieten, ziaristul Hanin, care îl aștepta pe o bancă lustruită de lemn, pufăind din țigară și căscînd plictisit.

— Toată stima și considerația, Ivan Mihailovici! îl întîmpină acesta. Mi-am terminat articolul și am trecut pe aici mai de dimineață, ca să-l citești.

— Mă rog, asta-i obligatoriu?

— Cum de nu? Mai ales că subiectul e din domeniul tău.

Intrară împreună în biroul spațios și înalt al lui Lapșin. Ivan Mihailovici își puse cu grijă mantaua pe umeraș, se așeză în fotoliu și, luînd o tabletă din cutia de pe birou, o înghiți cu apă.

— Biruind boala care-i macină sănătatea, tovarășul Lapșin continuă să muncească cu aceeași ardoare — declară Hanin, ștergîndu-și ochelarii. Nici un fel de suferințe fizice nu-s în stare...

— Întocmai, chiar așa v-ați obișnuit să scrieți, împielițaților! zîmbi Lapșin. Ați scris bunăoară că Bocikov al nostru are o înfățișare de contabil. Cum s-ar spune,

un omuleț neînsemnat la prima vedere, un lucrător mediocru, cu nasul cît pătlăgeaua. Auzi, cît pătlăgeaua! repetă Ivan Mihailovici. De ce l-ați necăjit pe bietul om? Și unde, mă rog, există în realitate o făptură cu „înfățișare de contabil"?

— Lasă, nu te mai enerva! îl rugă Hanin, împăciuitor. N-am scris eu despre Bocikov...

— Atunci careva din frații tăi...

— N-am nici un fel de frate, asta o știi prea bine...

Hanin scoase din buzunar manuscrisul și-l puse pe birou înaintea lui Lapșin. Acesta se uită cu coada ochiului la hîrtii și, citind titlul: „Atenție! Pericol de moarte!", zîmbi în semn de aprobare. După aceea Ivan Mihailovici se așeză mai comod în fotoliu și începu să citească schița în care erau descrise combinațiile ingenioase ale unui escroc bătrîn, anume Jigalius, și felul cum pungașul „punea cioc" victimelor sale, după expresia lui Jigalius însuși.

Hanin se pricepea să scrie și avea un stil foarte caustic. Jigalius, cu burta lui proeminentă, cu urechi mari și ușor clăpăuge, cu privirea încordată, ce părea că se ascunde uneori, umbrită de streașina grea a pleoapelor, apăru în fața lui Lapșin chiar din prima pagină a articolului. Figura banditului trezi din nou în sufletul lui Ivan Mihailovici același sentiment de dezgust și uimire, pe care-l încercase atunci cînd îl interogase pe escroc, urmărind peripețiile încurcate ale vieții lui. Acest aventurier își luase două licențe în străinătate și trecuse prin „cea mai înaltă școală" a infracționismului, în disputa aprigă cu afaceriștii de peste ocean.

„Acolo am căpătat eu unele deprinderi — citea Lapșin monologul reprodus în stilul caracteristic al lui Jigalius — am învățat cum să-i cotonogesc pe adversarii concurenți, mi-am însușit știința de a citi pînă și gîndurile de a descifra ce se ascunde în dosul zîmbetelor. Acolo m-am transformat într-o piatră prețioasă, încă neșlefuită, sau în orice caz nefinisată complet. Aveam nevoie de o finisare, așa cum se șlefuiește diamantul pînă cînd îi scînteiază toate fețele. Și acestea și-au căpătat strălucirea, din păcate prea tîrziu... Cînd am revenit în Rusia, era tocmai ajunul Re-

voluției din Octombrie, iar pînă am ajuns la Petrograd, Revoluția se și înfăptuise. Întrezăream în perspectivă milionul, care exista undeva, dar nu puteam să pun mîna pe el. Iar pînă atunci trebuia să mă mulțumesc cu o biată slujbuliță la silvicultură, hrănindu-mă cu iluzii și cu ciorbă de pește sărat...

Și am apucat și ziua mult așteptată...

Printre altele, în meseria noastră se cere neapărat să ai o slujbă cît de neînsemnată. Omul nu poate să trăiască fără o ocupație bine stabilită. Pînă și portarului îi place ca locatarii din imobilul lui să muncească. Altfel riscam să intru în discordanță cu noua structură a vieții noastre sociale. Un portar de vîrsta mea n-are să mă condamne, dar unul tînăr m-ar lua la întrebări, după aceea s-ar uita chiondorîș la mine și pe urmă... Mi-am însușit și această experiență. Și iată-mă-s „discipol" al muncii retribuite! Slujba e un lucru obligatoriu și pentru activitatea aceea specifică cu care mă-ndeletniceam. Sînt un om oarecum simpatic, vesel și fermecător, am o experiență solidă de viață, am văzut multe, știu și îmi amintesc o sumedenie de anecdote, am pregătite pentru orice ocazie tot felul de proverbe latinești, îl ador pe Kuzma Prutkov[1]. Și cu asta, omul neprețuit e gata, iată-l în carne și oase! Iar dacă șeful meu întocmește vreun raport, folosind în cuprinsul lui un stil rece și cazon, eu pun mîna și-l mai corectez pe ici pe colo și-i mai adaug cîte o frază bine ticluită. Toate acestea nu se pot uita, nu-i așa? Și, pe lîngă aceasta, am o mare slăbiciune pentru copii. Îi iubesc cu toată sinceritatea. Te uiți: colo e ziua de naștere a nevestei lui cutare, dincolo altul își căsătorește fata — de ce, adică, să nu fiu și eu printre invitați?"

— Seamănă? întrebă Hanin, după ce Lapșin termină de citit.

— Leit, rosti absent Ivan Mihailovici. Bravo, David Lvovici, ai zugrăvit un personaj tipic! Și ce este mai important, e că ai arătat cît se poate de convingător

[1] *Kuzma Prutkov* — personaj imaginar, un fel de Păcală, în literatura satirică rusă (n. ed.).

nevinovăția oamenilor care-i cădeau în labă acestui Jigalius. E un articol folositor, un avertisment. Asta-i, tovarășe Hanin! Iar acum să vorbim despre neajunsuri. Desigur că nu-s un cunoscător în domeniul literaturii, însă, în ceea ce privește faptele, dă-mi voie să fac unele obiecțiuni. Nu-i nevoie să-mi menționezi numele, mai ales că de cazul acesta s-a ocupat pe de-a-ntregul Bocikov. El l-a început și tot el l-a dus pînă la capăt. L-a ajutat foarte mult și Krinicinîi. Să mai amintești, te rog, de un băiat, fiindcă asta-i cum s-ar spune, prima lui victorie: e vorba de tînărul Tolea Gribkov, îl cunoști? Iar pe mine, șterge-mă de-acolo!

Răsfoi din nou manuscrisul, trase cu grijă o linie peste numele său și trecu deasupra: „Gribkov A".

— La noi nu se obișnuiește astfel! rosti morocănos Hanin. Probabil că în procesele voastre verbale se scrie așa: Gribkov A...

— Te rog să mă ierți... Încă un amănunt, spuse Lapșin, rostogolind creionul pe cristalul biroului, și chiar destul de important. Dacă e posibil,te-aș ruga să menționezi că Gribkov a descoperit la Jigalius un tabel care cuprindea numele altor nouă victime viitoare, notate de escroc. Nouă oameni sovietici cinstiți pe care escrocul avea de gînd să-i prindă în ghearele sale. Uite, tu scrii despre el că-i un păianjen! E o comparație nimerită și plastică. Își întinsese peste tot pînza. Iar acum, cei nouă cetățeni dorm liniștiți și nici măcar nu bănuiesc ce năpastă îi pîndea.

— Năpastă? Așa să și scriu? întrebă Hanin.

Ivan Mihailovici surîse:

— Asta, frățioare, tu trebuie s-o știi mai bine. Numai că noi, aici, socotim că principalul e să preîntîmpini infracțiunea. Firește că nu-i chiar atît de simplu. Uite, mai deunăzi am avut o discuție cam tare cu Andrei Mitrohin, care susținea că l-am reținut cam prea devreme pe Jigalius și astfel n-am realizat un caz cine știe ce important. Dacă însă escrocul ar mai fi tras pe sfoară încă nouă inși, s-ar fi dus vestea în toată Uniunea. Înțelegi cum vine asta?

— Dar Zanadvorov ce părere are? se interesă Hanin.

Ivan Mihailovici tăcu. N-avea nici un rost să discute cu Hanin despre asemenea lucruri. Zanadvorov făcea parte din aparatul de conducere superior şi venea arareori la Leningrad, aşa că la ce bun să mai vorbească despre el?!

— Te abţii? întrebă David Lvovici. Înţeleg, slujba e slujbă, n-ai încotro. Ce alte noutăţi poţi să-mi spui?

— La noi, din păcate, noutăţile sînt dese, răspunse Lapşin. Şi ce anume ţi-ar trebui? Ceva senzaţional, de roman poliţist, sau cum şcoala şi părinţii au scăpat de sub supraveghere vreun infractor minor? În cine vrei să loveşti cu săgeata satirei tale?

Se deprinseseră de multă vreme să se tachineze între ei. Hanin, de pildă, susţinea că-i mai bine să ducă omul o viaţă dezordonată, aşa ca a lui, dar interesantă, decît una ordonată, ca Lapşin, şi totuşi searbădă. La aceste cuvinte Lapşin zîmbea, pregătindu-i ziaristului o „răzbunare cruntă", pînd momentul cînd acesta se pornea să-şi dezvolte în faţa lui planurile sale de viitor.

— Şi zici că peste un an te-aşterni pe lucru? întreba binevoitor şi serios Lapşin. Dacă nu mă-nşel, te apropii parcă de patruzeci de ani?

— Patruzeci şi unu, preciză Hanin.

— Interesant, tu abia te-apuci de scris, iar Puşkin la vîrsta asta era mort de patru ani.

Hanin nu se supăra. De altfel, nu era în stare să se supere niciodată pe Lapşin, cu toate că acesta îi spunea uneori lucruri destul de dureroase.

La fel s-au petrecut lucrurile şi azi. Ivan Mihailovici a făcut cîteva glume usturătoare pe socoteala prietenului său, afirmînd că cel mai mare duşman al acestuia e cuvîntul „deocamdată". Este adevărat că Hanin obişnuia să spună deseori: „Deocamdată am să scriu cîteva schiţe", sau: „Deocamdată vreau să plec undeva", „Deocamdată am să-mi triez materialul, şi apoi mă pun serios pe muncă". După aceea David Lvovici plecă la redacţie, iar Lapşin la şcoala de miliţie, unde avea de predat un curs.

La sfîrşitul orei a trebuit să răspundă la nenumărate întrebări şi, deoarece Korovailo-Krîlov, profesorul de

medicină legală, era bolnav de gripă, bătrînul l-a rugat pe Lapşin, care-i fusese pe vremuri elev, să-i ţină locul. După recreaţie, Ivan Mihailovici s-a întors din nou în clasă. Nu trecu mult şi degetele-i erau murdare de cretă. Se simţea înfierbîntat şi îşi dădea seama că prelegerea îşi atinsese scopul. Contactul acela nemijlocit care se stabilise între el şi auditoriu nu se destrămase nici în timpul recreaţiei. Elevii continuaseră să dezbată problema şi în pauză, astfel că Lapşin îşi reluă îndată expunerea :

— Acestea sînt împrejurările în care s-a petrecut crima, rezumă el, ciocănind cu vîrful cretei în tablă şi admirînd schema cea nouă pe care o desenase la fel de frumos şi clar ca pe cea dintîi. Înţelegeţi acum de ce am plecat de data asta pe acest drum ?

Din sală se auziră murmure de aprobare.

— În felul acesta, urmă Lapşin, azvîrlind creta cu un gest îndemînatic şi întorcîndu-se spre elevi — ne-am trezit, după cum vedeţi, într-o situaţie cît se poate de ridicolă. Nu-i aşa ? Iar inginerul continua să mă viziteze, plîngea şi nu-şi găsea liniştea. Căutam să-l potolesc, oferindu-i un pahar cu apă, dar mă simţeam cît se poate de prost. Ce puteam să-i spun ? Într-una din zile, cînd venise, pare-mi-se, pentru a şasea oară, m-am uitat la el şi mi-am zis în gînd : „Iată, un omuleţ atît de slab şi bicisnic, şi totuşi de cîtă energie a dat dovadă, preocupîndu-se de moartea soţiei sale ! Uită-te la el cum ameninţă şi bate cu pumnul în masă !" L-am privit ţintă în ochi şi, cînd m-am uitat mai bine, am văzut în adîncul lor o expresie chinuitoare de groază. Şi îndată parcă mi s-a luminat mintea. „Acesta e ucigaşul, mi-am zis, chiar el în persoană." În timp ce-i ascultam ameninţările şi vorbele de ocară pe care le adresa organelor de anchetă, căutam să analizez în gînd faptele şi împrejurările în care s-a petrecut crima. Mă contraziceam de unul singur şi, înainte de a-mi formula o părere sau de a ajunge la o concluzie, i-am spus încet, cu glas domol : „Să mă ierţi, te rog, pentru indiscreţie, dar nu cumva dumneata însuţi ţi-ai omorît soţia ?" Să-l fi văzut cum a sărit ca ars, făcînd spume la gură şi

tropăind din picioare: „Am să mă duc la Moscova, am să v-arăt eu! Acolo mă cunoaşte cutare şi cutare. Aflaţi că locul dumneavoastră nu-i aici!" Vă rog să ţineţi seama, tovarăşi, de factorul principal al povestirii mele, şi anume că nu aveam nici un fel de dovezi împotriva inginerului, ci cunoşteam doar un singur lucru: că omul din faţa mea era slab din fire şi păcătos, şi că tocmai indivizii de soiul lui procedează de obicei astfel în asemenea situaţii. Neavînd însă probe, nu puteam să-l arestez şi eram nevoit să conduc aproape pe faţă cercetările.

În loc de patruzeci de minute, Ivan Mihailovici a vorbit o oră şi un sfert, şi totuşi n-a fost lăsat să plece. A rămas încă multă vreme în mijlocul elevilor, răspunzînd pe-ndelete la întrebările lor. După aceea, toată lumea l-a urmat de-a lungul coridorului, însoţindu-l pe scară în jos, pînă la garderobă. Încheindu-şi mantaua, Lapşin le spunea:

— Iată, dumneavoastră vreţi să ştiţi care au fost cauzele iniţiale care au dus la această crimă. Este, într-adevăr, un fapt de necrezut să convieţuieşti cu soţia în pace şi armonie aparentă aproape patruzeci de ani, şi la urmă s-o asasinezi într-un mod atît de bestial. Se pune întrebarea: pentru ce?

Ivan Mihailovici îşi descheie din nou mantaua şi îşi puse cascheta pe balustradă. Unchiaşul Fedea, mustăciosul garderobier al şcolii, îşi aplecă trupul înainte, punîndu-şi palma pîlnie la ureche, ca să audă mai bine. Elevii se înghesuiră în jurul lui Lapşin, strîngînd şi mai mult cercul. Unul dintre ei exclamă:

— Binişor, Gordienko, mă striveşti!...

— Ţin-te mai bine pe picioare...

— S-s-st! îl dojeniră cei din faţă. Nu lăsaţi omul să vorbească!...

— Propriu-zis, despre cazul acesta n-ar mai fi de adăugat mare lucru, urmă Lapşin, cu glas domol şi fără pripeală. A trebuit să căutăm martori printre persoanele care fuseseră la nunta inginerului nostru. Unul a fost identificat la Omsk, iar altul, anume Veneţianov, ieşise la pensie şi se stabilise undeva în Ucraina. Lucrătorii mei au stat cu ei de vorbă, şi ce credeţi că am

aflat, ce tablou ni s-a înfățișat dinaintea ochilor? În primul rînd, că inginerul... cum s-ar zice... nu se însurase din dragoste. Pe vremea cînd era încă student-tehnolog stătuse în gazdă undeva prin apropierea institutului, la un preot anume Veselitski. Așa cum se obișnuiește printre tineri, fata popii, Aglaia Vasilievna, l-a plăcut pe student. Între ei nu s-a petrecut nimic deosebit. Fata era cam tomnatică și își tot aștepta de mult mirele. Părintele Vasili avea o familie numeroasă, guri multe de hrănit, așa că studentul nici n-a prins bine de veste cînd popa cu preoteasa l-au și blagoslovit. Că cîr, că mîr: „Să vedeți, eu..." degeaba, mai ales că omul era slab din fire, după cum v-am mai spus. Popa l-a luat la sigur, ca să-l sperie: „Am să te reclam la institut!" Și s-a dus într-adevăr, s-a sfătuit cu preotul de acolo și așa s-a pornit toată hora. Trebuie să mai adaug că și inginerul nostru se trăgea și el dintr-o familie de preoți, dar una săracă și necăjită. Pe vremea aceea, pe lîngă popi înstăriți, mai existau și dintr-aceia care grăpau ogorul, semănau și secerau singuri. Din categoria aceasta făcea parte și părintele Zahar, un biet popă de țară lipsit de noroc și, pe deasupra, și cu o parohie din cale-afară de proastă. Bineînțeles, cei de la consistoriu au dat porunca de la gubernie la județ, iar de-acolo mai jos. Nori amenințători s-au adunat deasupra lui Zahar; bietul om a alergat la Petrograd și i-a căzut la picioare feciorului său: „Ce să mă fac eu, un moșneag sărman, unde să-mi plec acum capul, și cu preoteasa bolnavă după mine?!" Studentul nostru, cum era slab de înger, și-a pierdut cu desăvîrșire cumpătul. S-au cununat. Iar la nuntă, după ce a băut cam multișor, ca să prindă curaj, mirele s-a apucat să-i spună colegului său Veneționov: „Orice-ar fi, Viktor, pînă la urmă tot am s-o omor. Ține minte vorba mea! Ea m-a nenorocit, că mi-am pierdut familia mea dragă și am rămas și fără căminul părintesc, așa că am s-o distrug și eu." Firește că atît Veneționov cît și celălalt tovarăș — acum e savant cu renume — au rîs de el. După cum știți, există zicători valabile pentru toate împrejurările din viață: „Dragostea vine cu timpul". Și mirelui, printre pahare și gustări, i-au spus cam același

lucru : „Nu te pierde cu firea, vremea le aranjează pe toate". După cum vedeţi însă, nu le-a aranjat. Răposata Aglaia Vasilievna era o femeie ambiţioasă şi autoritară, îl îmboldea tot timpul pe bărbatul ei — aşa cum a mărturisit el însuşi la anchetă — îl împingea mereu înainte, să-şi ia titlul de profesor. Iar el, după cum spunea singur, ca să-i facă în ciudă nevestei, nu voia nimic şi, cu toate că era dotat, bătea pasul pe loc, colegii i-o luau înainte, numele multora dintre ei deveneau între timp cunoscute, pe cînd dumnealui nu năzuia la nimic, numai pentru motivul că Aglaia Vasilievna îl îndemna să urce treptele ierarhiei profesionale. Aşa au trăit într-un veşnic război, din ce în ce mai rău. Şi cu fiecare zi, inginerul se înverşuna tot mai aprig împotriva soţiei sale, care, chipurile, i-a distrus viaţa. Din cei patruzeci de ani de căsnicie, aproape treizeci şi i-a irosit plănuind această crimă, chibzuind totul pînă în cele mai mici amănunte, născocind tot felul de combinaţii, care de care mai năstruşnică, şi visînd la clipa cînd va scăpa de Aglaia Vasilievna şi va începe o viaţă nouă...

Elevii ascultau în tăcere, ţinîndu-şi răsuflarea. Unchiul Fedea dădu să se mişte, dar îndată se opri, intimidat de sîsîitul ce răsună din toate părţile.

— Aşa stau lucrurile ! rosti Lapşin. Se mai petrec pe lume şi astfel de întîmplări...

— Bine, tovarăşe comandant, dar de ce n-a divorţat de ea ? întrebă Avdeev, un tînăr blînd, cu ochii albaştri. E cît se poate de simplu...

Ivan Mihailovici îl privi cu luare-aminte şi răspunse cu asprime în glas :

— Desigur că ea n-ar fi acceptat divorţul, după legile noastre. Fată de popă, cununată la biserică, nici n-ar fi vrut să audă de oficiul stării civile. Şi nici n-ar fi plecat de la soţ, iar dacă o părăsea el, l-ar fi găsit oriunde.

— Şi criminalul a recunoscut ? întrebă micuţul Pinciukov.

— Fireşte că a recunoscut. A fost un caz greu, tovarăşi. Şedeam aşa : el colo, eu aici, iar dincolo medicul. Bătrînul meu inginer nu-şi găsea locul, frămîntat de nelinişte. După ce avea inima cam şubredă, îi mai era

și teamă. Și cum credeți că și-a omorît victima? A ucis-o în parc, cu o legătură de vergele metalice dintre acelea pentru perdele. A luat un mănunchi de șase vergele și le-a legat cu o sfoară. Mai departe nu știu... poate o fi sunat cineva tocmai cînd el își pregătea unealta aceasta a crimei, poate s-o fi întîmplat altceva... cert este însă că inginerul a îndesat ghemul de sfoară într-un borcan cu păsat. Iar după aceea, cum se-ntîmplă uneori, a uitat de el. Sfoara singură nu putea să constituie un corp delict. Eu am descoperit-o în lipsa inginerului, în timp ce percheziționam locuința, în prezența martorilor asistenți. Expertiza a arătat că-i vorba de aceeași sfoară cu care fusese legat mănunchiul de vergele. Am pus-o înapoi în borcanul cu păsat, l-am adus pe inginer și, după ce l-am instalat într-un fotoliu, i-am spus: „Am să fac percheziția în fața dumitale și, dacă nu voi găsi nimic, ești liber, ba îți voi cere și scuze". El s-a tolănit în fotoliu, picior peste picior, și-a aprins o țigară și s-a pornit să-mi toarne la obrăznicii, iar eu m-am apucat să răscolesc toată casa, începînd cu dulapul de bucătărie, unde era borcanul cu pricina, și continuîndu-mi cercetările înspre partea opusă a odăii. Percheziție lungă... În acest răstimp, oricine ar fi putut să-și treacă în revistă întreaga-i viață. Bineînțeles că și acuzatul și-a amintit de sfoară. Mă uit la el și constat că, pe măsură ce înaintam cu percheziția, inginerul dădea semne de nervozitate și se simțea tot mai prost, neînchipuit de prost. Vă rog să nu uitați însă că numai sfoara singură nu constituia un indiciu. Într-un cuvînt, pînă cînd am scotocit toată casa și am ajuns din nou la dulapul de bucătărie, venind din partea cealaltă, inginerul meu, cum să spun, se dezumflase de tot. A cerut să-i dau nitroglicerină și apoi mi-a descris amănunțit și cît se poate de limpede cele petrecute. După aceea, în birou la mine, ne-am ocupat numai de latura formală a problemei și am făcut unele precizări...

— Sfoara aceea este expusă în muzeul nostru! exclamă cu entuziasm micuțul Pinciukov. Și borcanul cu păsat e acolo... Îți amintești, Veliciko?

— Am mai văzut acolo și un alt caz descoperit de tovarășul Lapșin! spuse Veliciko, bucurîndu-se parcă de ceva. E vorba de un atac banditesc. Straşnică treabă!...

Elevii îl priveau plini de entuziasm pe Ivan Mihailovici și vorbeau toți odată, obosiți parcă de atîta tăcere, ba unii mai nerăbdători îl trăgeau chiar de mîneca mantalei. Lapșin își încheie din nou nasturii și, luîndu-și cascheta de pe balustradă, zîmbi blînd. „Hei, Pinkertoni ce sînteți!" — își zise el. Deodată, în fața ochilor îi apăru imaginea lui Vasea Okoșkin, așa cum arătase cînd venise pentru prima oară la comandamentul miliției, să se angajeze ca „detectiv". Lapșin nu pomeni însă nici un cuvînt despre aceasta și se mărgini numai să-i sfătuiască pe cei prezenți:

— După ce veți pleca fiecare la postul vostru, să-mi scrieți ori de cîte ori veți întîlni unele cazuri mai complicate. Am să vă răspund, iar dacă voi socoti necesar și voi avea posibilitate, am să vin singur la fața locului. Principalul e să nu credeți că, dacă îmi cereți ajutorul, înseamnă că vă socotiți învinși...

Cînd Lapșin se reîntoarse la comandament, îl găsi în fața biroului pe Tolea Gribkov, care tocmai atunci bătuse în ușă.

— Ce este, Anatoli? întrebă Lapșin. Ai adus ceva la semnat?

Pe fața lui Gribkov se așternuse o expresie oficială și totodată oarecum dezorientată:

— Am... am scris aici...

— E o chestiune personală? se interesă Lapșin, dezbrăcîndu-și mantaua.

— Da, e ceva personal.

— Raportează-mi despre ce este vorba.

Adunîndu-și puterile, Tolea îi relată totul, oficial și pe scurt, fără nici un cuvînt de prisos. Trebuia să plece în Spania, fiindcă acolo situația era gravă. Asta-i tot.

— Și cum te vei duce tu, ai să le vii în ajutor? rosti Lapșin, însufletindu-se dintr-o dată.

Desigur că ar fi trebuit să stea de vorbă pe-ndelete cu tînărul. De la un timp însă, Gribkov începuse să-l enerveze. Îl trăgea parcă ața undeva și era veșnic

cuprins de neastîmpăr, încît șefii lui n-aveau din pricina asta nici o clipă de liniște.

— Vezi că și căpitanul Badighin, comandantul navei *Sedov*, are unele greutăți — spuse Lapșin. Ce-ar fi să te duci acolo, să salvezi situația? Te pomenești că altfel, fără ajutorul lui Anatoli al nostru, se pierde spărgătorul de gheață...

Tolea suspină adînc.

— Ajută-le și chinezilor să-i bată pe imperialiștii japonezi. Haide, dă-i drumul!...

Gribkov tăcea întristat.

— De ce nu-mi răspunzi? Te-ai plictisit atît de tare de meseria noastră? Află că nimeni nu te-a trimis aici cu de-a sila, singur ai cerut să vii. În ce privește Spania însă, te-aș sfătui să te gîndești bine și să vezi dacă numai pe tine, unul, te doare sufletul pentru ea. Sau poate că-i mai doare și pe alți tovarăși care nu-s cu nimic mai prejos decît tine! Judecă la rece, mai gîndește-te,..

— Îmi permiteți să plec?

— Du-te. Cît despre războaie, Anatoli, eu cred că generația ta va mai avea parte să guste dintr-un război adevărat. Ai înțeles?

— Da, răspunse moale Gribkov, închizînd ușa în urma lui.

Curățel și spilcuit, cu mijlocul bine strîns în centură și cu cizmele lustruite oglindă, veșnic severul Pavlik aduse corespondența. În ochii tînărului nu se putea citi nimic altceva decît o expresie de corectitudine oficială. O carte poștală ilustrată cu un aspect destul de ponosit îi atrase atenția lui Lapșin.

„Domnule șef, citi el, încruntîndu-și sprîncenele. Desigur că dumneavoastră nu dați nici un scuipat pe unul ca mine, dar aflați că am fost iarăși băgat la zdup. Mă-ntreb unde-i atunci dreptatea? Vă previn: pregătiți-vă de un bairam în lege, fiindcă Jmakin n-are încă de gînd s-o mierlească. O să se întoarcă într-o bună zi și-atunci o să vă dea el de furcă. O să mai aveți destule neplăceri de pe urma lui Jmakin, domnule șef, o să v-aduceți aminte de concediul pe care l-ați petrecut la băi, admirînd frumusețile naturii, în timp

ce mie mi se puneau în cîrcă tot felul de învinuiri. Blestematele de năpîrci din vina cărora m-a ajuns soarta asta sînt tot «bine mersi», dar am să-i dau eu în vileag. Aveţi răbdare. Am să fac un tărăboi, să-l ţineţi minte. Pentru conformitate — Jmakin."

Ilustraţia de pe cartea poştală înfăţişa un pitic fugind peste cîmp şi nişte vînători care trăgeau cu puşca după el.

Lapşin citi de două ori cartea poştală, dădu supărat din cap şi îi ordonă lui Pavlik să-l cheme pe Krinicinîi. Ruşinîndu-se parcă de statura lui herculeană şi de pasul greu, uriaşul se aşeză cu băgare de seamă în fotoliu şi, după ce citi cele scrise, clătină şi el din cap...

— Dar ce legătură are asta cu băile ? întrebă Lapşin.

— Eraţi tocmai la staţiunea Kislovodsk, atunci cînd a venit Jmakin aici. Îşi căuta dreptatea, după ispăşirea pedepsei. A început să zbiere că prima oară a fost condamnat pe nedrept şi vă tot căuta pe dumneavoastră. L-a interceptat însă Andrei Andreevici şi l-a amestecat într-un furt, iar Jmakin n-a avut de lucru şi a recunoscut că el a furat...

— Ce vorbeşti ! exclamă Lapşin.

— Întocmai ! Îl cunoaşteţi doar pe Andrei Andreevici. Pentru dînsul, lucrul principal e numărul cazurilor descoperite. Să aibă cît mai multe beţe în pătrăţelele de pe grafic.

— Şi tu ai tăcut ?

— Ba n-am tăcut. L-am sfătuit pe Mitrohin s-o lase mai domol cu Jmakin, care se vedea cît de colo că ajunsese în culmea desperării. Andrei Andreevici o ţinea însă una şi bună : „Jmakin al tău e de mult pus în subzistenţă pe lumea cealaltă. Trebuie împuşcat, ticălosul, iar nu dădăcit. „Voi, zice, cu psihologia voastră, creaţi o atmosferă liberalistă de neîngăduit" — asta la adresa brigăzii noastre. Cunoaşteţi cîntecul. Bineînţeles că mi-am ieşit şi eu din fire şi i-am răspuns nepoliticos.

Lapşin tăcea rostogolindu-şi creionul pe cristal.

— Bine, poţi să pleci, Dmitri Ipatovici — spuse el în cele din urmă. Auzi vorbă : „politicos-nepoliticos" ! Atîta timp cît omul e adus într-o astfel de stare, poţi

să te-aștepți la orice de la el. Uite că atunci Jmakin nu și-a dat în petic, și-a ispășit pedeapsa și a venit singur să-și caute dreptatea. Eu nu-i iau apărarea, dar sîntem datori să-i înțelegem pe oameni, altfel nu valorăm cu toții nici două parale. Bine, du-te și vezi-ți de treabă, tovarășe Krinicinîi. Iar în ceea ce privește sistemul lui Mitrohin, o să ne mai războim încă multă vreme cu el. Și crîncen, e-hei, foarte crîncen.

Krinicinîi plecă și îndată sună telefonul.

INVITAȚIE LA PALATUL PIONIERILOR

— Tovarășul Lapșin? întrebă ofițerul de serviciu la telefonul interior.

— În persoană, răspunse Ivan Mihailovici, recunoscînd vocea lui Lipatov. Și, subliniind cu creionul roșu o frază anapoda pe adresa aflată în fața lui, întrebă: Ce veste bună îmi dai?

Lipatov raportă că jos așteaptă o delegație de la Palatul pionierilor:

— Au mai fost de două ori, dar erați plecat. Acum copiii au venit din nou, explică el.

— Lasă-i să intre, spuse Lapșin. Și dă ordin miliția-nului să-i conducă pînă aici, căci altfel se rătăcesc prin coridoarele noastre întortocheate.

Cei doi delegați erau stăpîniți de emoție, văzîndu-se chiar acolo, în clădirea „serviciului de urmăriri penale". Gerul le îmbujorase obrajii, a căror roșeață se confunda cu culoarea cravatelor pionierești de la gît. Încordarea le mai era sporită și de faptul că, după aprecierea lor, momentul era cît se poate de solemn, deoarece de succesul cuvîntării pe care o pregătiseră depindeau multe și, în primul rînd, prestigiul lor.

— Să facem cunoștință, li se adresă Ivan Mihailovici. Mă numesc Lapșin.

— Boris! se prezentă băiatul mai bine legat și cu fața oacheșă.

— Leonid! se recomandă, celălalt, adăugînd: Kotlearenko.

Băieţii se aşezară pe scaun şi îndată se auzi din nou soneria telefonului. Petrus Ovcearenko, secretarul organizaţiei de Comsomol din comandament îi adresă lui Lapşin, pe un ton plîngăreţ, rugămintea de a nu-i refuza pe „delegaţi". Chestiunea era că, din motive independente de voinţa lui, Şilov trăsese de două ori pe sfoară Palatul pionierilor. Prima oară, vizita lui Şilov a eşuat din pricina unei plecări neprevăzute la Moscova, iar acum, după cît ştie şi Lapşin, s-a îmbolnăvit. Copiii habar n-au avut de nimic pînă în ultimul moment, iar astăzi cine ştie de cînd îşi pierd vremea în camera ofiţerului de serviciu.

— Aşa, spuse Lapşin, aşezînd receptorul în furcă şi învăluindu-i cu privirea pe musafiri. Şi despre ce anume aţi vrea să vă vorbesc?

Boris îl înghionti cu cotul pe Leonid, care, uitîndu-se pe sub sprînceane la Lapşin, răspunse:

— Cum luptaţi împotriva infracţionismului, cauzele acestuia în vremurile noastre, precum şi despre diferite metode ale muncii organelor noastre de securitate. Bineînţeles, şi cu exemple care să mai înviorezе expunerea.

„Auzi drăcie!" se gîndi Lapşin, dar nu spuse nimic.

— Şi, în general, despre munca obişnuită a serviciului de urmăriri penale — îşi întrerupse Boris prietenul. Despre activitatea lui eroică de toate zilele. Desigur că noi nu vă putem sugera nici un fel de temă, aşa că nu va fi decît o simplă convorbire.

— Mă rog, şi cînd trebuie să aibă loc această convorbire?

— Cum asta, cînd? Chiar acum. Copiii aşteaptă. Tovarăşul Şilov nu ne-a anunţat, lumea e adunată, nu mai avem nici o altă ieşire.

Surîzînd, Lapşin încuie casa de fier. Musafirii se ridicară şi ei în picioare. În dreptul clădirii Marelui Stat Major traversară Nevski Prospekt. Cei doi băieţi mergeau înaintea lui Ivan Mihailovici, la urechea căruia ajungeau în răstimpuri crîmpeie din conversaţia lor.

— Spada e arma vitejilor! susţinea Leonid, agitîndu-şi frenetic servieta. Şi să nu mă contrazici. Iar dacă doreşti, uite, să-l întrebăm şi pe tovarăşul Lapşin,

Se vede treaba însă că Boris nu se învoi la aceasta. După cîteva clipe, Leonid își îmbrînci colegul cu umărul și-l întrebă :

— Cît trăiește o ploșniță, ce zici, Borka ?

Boris însă nu cunoștea prea multe lucruri despre ploșnițe.

— Omul trebuie să fie cult ca o enciclopedie — auzi Lapșin din nou. Ei bine, nulitate ce ești, află că în stare uscată ploșnița poate să trăiască pînă la patru sute de ani...

Lapșin simți că-l pufnește rîsul și că-i vine să se ia la trîntă cu băieții andrii aceștia și, uitînd de vîrsta lui, să se tăvălească cu ei prin zăpadă. Firește însă că nu făcu nimic din toate astea, ci se mulțumi numai să întrebe :

— Adevărat, chiar patru sute, tovarășe enciclopedist ?

— Aveți cuvîntul meu de pionier ! se jură cu strășnicie Leonid. Am citit cu ochii mei, nu mă credeți ?

Astfel ajunseră la Sadovaia unde se opriră o clipă, așteptînd să treacă tramvaiul și șirul de autocamioane.

— „Nu-i nimic mai frumos ca Nevski Prospekt, cel puțin aici, la Petersburg — rosti deodată Boris, cu o voce adîncă și gravă. Pentru noi, el reprezintă totul. Și cîtă strălucire e pretutindeni pe strada aceasta minunată..."

— De unde-i asta ?... întrebă Lapșin.

— Cum de unde ? Gogol — *Nevski Prospekt.*

Tocmai treceau prin fața bibliotecii orășenești.

— Nu l-ați citit pe Gogol ? întrebă Boris. Pe Nikolai Vasilievici Gogol ?

— Ba da, răspunse gînditor Lapșin, cu o umbră de tristețe în glas. Cum să nu-l citesc pe Nikolai Vasilievici ? !...

Și dintr-o dată îi veni în minte, cu o deosebită limpezime, tot ce va trebui să vorbească astăzi la Palatul pionierilor, ce anume să le povestească copiilor de seama lui Boris și Leonid, obiectivul spre care să-și îndrepte conținutul expunerii ce urma s-o țină în fața băieților și fetițelor cu cravate roșii la gît. După ce stabili în sfîrșit tema prelegerii sale, Lapșin se simți parcă mai ușurat și, strîngîndu-i pe lîngă el pe tinerii săi însoțitori, le repetă din nou :

— Firește, l-am citit pe Gogol, dar nu așa cum ați făcut-o voi, ci cu totul, cu totul altfel.

— Trebuie să fie ceva în legătură cu vreo crimă înfiorătoare, nu-i așa? se interesă cu înflăcărare Leonid. Povestiți-ne, Ivan Mihailovici! Dacă nu nouă, atunci tuturor, vă rugăm mult! Gogol v-a oferit cheia pentru dezlegarea misterului? E vorba de un cifru secret, nu? Mi-e teamă numai că, dacă au să se-ndese fetele, să nu vă simțiți stingherit să descifrați codul în fața lor...

— Nu te neliniști pentru mine, amice, îl sfătui Lapșin. Eu sînt un tovarăș prudent, nu vorbesc ce nu trebuie.

— Desigur! încuviință Leonid. Secretul de stat nu-i lucru de glumă.

— La drept vorbind, e cît se poate de minunat că veniți la noi — îl întrerupse Boris. Băieții noștri nu pot să sufere cînd ni se strică programul. Mai dăunăzi, Arkașka s-a oferit să aducă un crocodil cunoscut, adică, mai bine zis, să aducă un pui de crocodil de la un căpitan de cursă lungă pe care-l cunoaște el. Și nu l-a adus, a mințit, iar noi...

— Mai ține-ți gura! i-o reteză cu asprime Leonid.

Boris tăcu mușcîndu-și buzele. Leonid deschise larg ușa în fața lui Lapșin și intrară cu toții în vestibulul uriaș, scăldat în lumină, al „palatului lor".

„Curios, cum de n-am fost niciodată pe aici? se întrebă Ivan Mihailovici. Și cînd te gîndești că și aceasta este o părticică indisolubilă din bunul pe care-l apărăm, pentru care trăim și vom trăi întotdeauna. Ar trebui să-i aduc aici pe oamenii noștri într-o plimbare, mai ales că noi nu vedem decît reversul medaliei, iar esențialul îl cunoaștem doar din ziare."

Boris și Leonid îl conduseră la Maria Semeonovna, o femeie înaltă, cu bărbia lată și energică, ce s-ar fi potrivit mai bine unui bărbat.

— Tovarășul Șilov? întrebă Maria Semeonovna, întinzîndu-i o mînă rece și țeapănă.

— Numele meu e Lapșin.

— Tovarășul Șilov e bolnav, interveni Leonid în discuție, și am reușit să organizăm...

— Poftiți în biroul meu, îl invită Maria Semeonovna pe un ton oficial și o porni înainte cu pași mari, bocănind cu ghetele ei bărbătești, după cum i se păru lui Lapșin.

Trei fetițe cu cravate de pionier la gît se îmbrăcau lîngă cuier. Una din ele, o dolofană cu năsucul cîrn și picioare scurte, ținea în gură un măr și se căznea să-și lege panglicele capișonului pe sub bărbie, pe cînd celelalte două se ciorovăiau între ele, vorbind cu repeziciune. Leonid o luă înainte, urcînd în goană treptele largi ale scării, în vreme ce Boriska admira pe furiș trupul ciolănos și bine legat al lui Lapșin, contemplîndu-i placa cu decorații și insigna de „cekist de frunte" prinsă deasupra buzunarului de la piept. Ceilalți copii îl cercetau plini de curiozitate pe lucrătorul de miliție care suia la etaj, alături de Maria Semeonovna, îndreptîndu-se spre salonașul de aur. Pe chipul Mariei Semeonovna se așternuse o umbră de nemulțumire. Directoarea palatului se întreba nedumerită ce avea de gînd să facă omul acesta cu părul nins și ochii albaștri, surîzători, aici, în mijlocul pionierilor. Să le povestească despre crime? Dar oare e indicat acest lucru din punct de vedere pedagogic? Sau să le vorbească despre schimbul de focuri, despre diferite întîmplări sîngeroase și înfiorătoare? Ce nevoie aveau copiii de toate acestea? În ciuda înfățișării sale severe, Maria Semeonovna făcea parte dintre făpturile acelea emotive și pline de bunătate, care n-ar fi sărit în ajutorul aproapelui căzut în nenorocire, numai pentru motivul că nu putea să îndure suferințele, gemetele și mai ales să vadă sînge...

Lapșin, care ghicise frămîntările Mariei Semeonovna, o privea cu coada ochiului și, luîndu-și un aer enigmatic, nu scotea un cuvînt. Boris și Leonid șușoteau în spatele lui, iar Ivan Mihailovici deslușì că vorbeau ceva despre cifru. Întorcîndu-și capul, văzu că, în afară de cei doi „delegați", în urma lui venea un grup numeros de vreo douăzeci-treizeci de băieți și fete; peste cîteva clipe, cîrdul avea să crească la cincizeci sau chiar o sută de copii.

În biroul de lîngă salon, pe o măsuță încrustată, ardea o lampă cu abajurul roz. De-a lungul pereților se înșiruiau o mulțime de desene colorate și hazlii, făcute, pesemne, de mîna școlarilor și care, după toate probabilitățile, nu-i prea plăceau Mariei Semeonovna. Iar pe pervazul ferestrei se afla macheta unei ambarcațiuni cu pînze, care nu semăna aproape de fel cu o corabie adevărată, și totuși era atît de drăguță, încît Lapșin nu-și putu stăpîni un zîmbet.

— Așadar, începu Maria Semeonovna, frecîndu-și palmele late, bărbătești — vă rog să mă iertați, dar aici eu răspund de educația copiilor. Aș vrea să-mi precizați subiectul expunerii dumneavoastră. Leonid Kotlearenko s-a înțeles cu tovarășul Șilov pe cînd eu mă aflam în concediu...

— Puteți avea toată încrederea, Maria Semeonovna — răspunse calm Lapșin, fără să se supere. Înțeleg prea bine că avem de-a face cu copii, însă și noi, păcătoșii, care lucrăm în miliție, sîntem, într-o oarecare măsură, răspunzători pentru ei. Cît privește discuția noastră de azi, am să le vorbesc despre Gogol.

— Despre Gogol? se miră Maria Semeonovna, oarecum înveselită la auzul acestor cuvinte. Despre Nikolai Vasilievici? Sînteți cumva literat?

— Nici gînd. După cum vedeți, sînt ofițer de miliție.

— Prin urmare, așa sau altfel, e ceva legat de criminalitate...

— Ba nu are nimic comun cu criminalitatea! spuse Lapșin, binevoitor, dar cu glas ferm, ridicîndu-se în picioare. Vreau pur și simplu să le povestesc cum l-am citit pe vremuri pe Gogol. Asta-i tot. Îmi dați voie?

Maria Semeonovna ridică din umeri și se sculă de pe scaun. Apoi intrară amîndoi în încăperea de alături, înțesată de pionieri.

— Copii, începu Maria Semeonovna, ofițerul de miliție, tovarășul Laptev...

— Lapșin, cu voia dumneavoastră, o corectă politicos și rece Ivan Mihailovici.

— Scuzați... tovarășul Lapșin are să ne împărtășească amintirile sale despre felul cum l-a citit pe Gogol...

Un freamăt de nedumerire trecu printre rînduri; Lapşin îşi sprijini vîrful degetelor de tăblia mesei pe care se afla un pahar cu apă, aşteptă cîteva clipe şi, trăgînd aer în piept, întrebă uitîndu-se ţintă la Boris, care şedea în rîndul din faţă:

— Desigur că aţi citit cu toţii despre Felix Edmundovici Dzerjinski? Ştiţi cine a fost el şi ce a făcut. Vă daţi probabil seama că unor asemenea personalităţi ca „Felix — omul de fier" le datoraţi faptul că aveţi astăzi acest palat, palatul vostru propriu şi adevărat!

— Desigur! răspunse o fetiţă firavă, cu părul bălai.

— Prin urmare, am să încep cu tovarăşul Dzerjinski — urmă Lapşin. Chiar cu el. L-am cunoscut bine, am lucrat la Ceka mulţi ani sub conducerea lui Felix Edmundovici şi n-am să uit niciodată acele vremuri... Tăcu cîteva clipe, încruntîndu-şi sprîncenele de parcă ar fi scrutat cu mintea anii aceia îndepărtaţi, apoi zise cu un oftat uşor: Eu sînt de la ţară, fiu de plugar. Părinţii mei o duceau greu, iar pe deasupra mai erau împovăraţi şi cu o spuză de copii. Flămînzeam tot timpul şi bucate n-aveam de fel. Nici tu pîine, nici cartofi, nimic. Gospodăria ne-o pîrjolise focul în două rînduri. Într-un cuvînt, trăiam cum nu se poate mai rău. Iar în satul nostru îşi făceau de cap şi huzureau doi bogătani, feciorii băcanului Semicikin. Şi într-una din zile a plecat tata la oraş, la Petrograd, să intre undeva într-un artel de muncitori dulgheri. Mergea pe drum dimineaţa în zori, cînd s-a întîlnit cu bogătanii. Amîndoi fraţii erau după chef şi i-au cerut bani de votcă, să se dreagă. Tata n-avea decît două ruble mari şi late. L-au izbit cu coasa rănindu-l de moarte şi, după ce i-au luat banii, au plecat. Înainte să-şi dea sfîrşitul, tata mi-a destăinuit cine-l înjunghiase, dar punga chiaburilor s-a dovedit mai tare decît adevărul. Pe atunci aşa stăteau lucrurile. Cînd a izbucnit marea noastră revoluţie, am pus mîna pe armă (nu eram prea mare pe vremea aceea) şi am intrat în casă la Semicikini. Aveau o casă mare, de piatră şi cu acoperişul de tablă. I-am dus cu pistolul în spate pe ucigaşii tatălui meu, la Petrograd, în strada Gorohovaia, la tovarăşul Dzerjinski. Şi era tare departe. Mi-aduc aminte că opincile mi se

desfăceau bucăţi-bucăţi prin noroaie şi mi-era teamă să nu cad şi să-i scap pe bandiţi. A mai mers cu mine şi un soldat, un siberian bătrîn cu o barbă pînă la brîu. El m-a ajutat să-i aduc pînă în Gorohovaia...

— Şi au fost pedepsiţi? întrebă fetiţa cea bălaie.

— Întrebările le veţi pune la urmă! interveni Maria Semeonovna. Aţi înţeles?

— Acolo l-am văzut pentru prima oară pe tovarăşul Dzerjinski. El mi-a spus atunci că există o dreptate în lume şi că bandiţii vor fi judecaţi după lege. Pe urmă m-a măsurat lung, a dat din cap şi a ordonat să mi se aducă de la magazie o pereche de cizme sau bocanci.

— Şi v-au dat? strigă Boriska.

— Mi-au dat bocanci buni, noi-nouţi. Tovarăşul Dzerjinski m-a oprit acolo, să lucrez la Ceka. Pe vremea aceea, noi, cekiştii, eram puţini la număr, vreo patruzeci de oameni, cei mai mulţi însă oameni cu experienţă, revoluţionari trecuţi prin viaţă. Mă simţeam în mijlocul lor ca un buştean adus din pădure şi nu făceam nimic ca lumea. Era mult de lucru, pretutindeni în jur contrarevoluţie, sabotaj, intervenţionişti străini; îmi venea greu, n-aveam nici un fel de pregătire. Iar anii treceau. După ce-am terminat cu războiul, situaţia s-a mai limpezit şi era relativ mai multă linişte. Pe lîngă aceasta a mai sporit şi numărul cekiştilor şi am învăţat şi noi să lucrăm mai cu cap. Trebuie să vă spun că Felix Edmundovici îşi luase obiceiul să ne viziteze seara pe-acasă. Măcar o dată pe săptămînă, dar îşi făcea timp neapărat să treacă pe la fiecare lucrător, chiar la cei de rînd. Obosit şi hărţuit cum era, intra în casă, se aşeza pe un scaun şi stătea de vorbă prietenește despre necazurile fiecăruia, ne dădea sfaturi, ne povăţuia. Îi plăcea să se intereseze cum trăieşte cekistul, dacă are lemne, dacă locuinţa nu-i friguroasă sau dacă e cineva bolnav în familie. Între noi nu-i spuneam altfel decît „tată". Şi iată că într-una din zile a venit şi la mine, mai precis la şeful meu, dar acesta tocmai plecase la operaţie...

— La spital? întrebă fetiţa cu părul blond.

— De ce la spital?! se miră Lapşin. Operaţie se numeşte la noi acţiunea pentru prinderea bandiţilor.

Stăteam în odaie şi deodată îl văd pe Felix Edmundovici intrînd pe uşă. Bineînţeles că m-am ridicat în picioare, iar el mi-a spus: „Stai jos, tovarăşe Lapşin", şi s-a aşezat lîngă mine. Am răsucit cîte o ţigară. Tovarăşul Dzerjinski şi-a pus-o în ţigaretul din lemn de cireş pe care i-l meşterise cineva de la noi. Fumam amîndoi în tăcere. Lui Felix Edmundovici îi plăcea să stea aşa cîteva minute cu omul, fără să spună nimic. După aceea a început discuţia.

CUM L-A CITIT LAPŞIN PE GOGOL

— De ce eşti aşa de pămîntiu la faţă, tovarăşe Lapşin? a întrebat Dzerjinski. Şi nu numai atît, dar ai o paloare verzuie. Nu te hrăneşti de ajuns? Sau eşti cumva bolnav?

Ivan Mihailovici n-a răspuns imediat. Îi venea peste mînă să se plîngă de starea sănătăţii sale, însă întrebarea lui Dzerjinski suna poruncitor şi Lapşin a fost nevoit să-i mărturisească superiorului său că se simte din ce în ce tot mai rău, nu are poftă de mîncare, iar noaptea transpiră în somn.

— Şi tuşeşti, nu-i aşa? Da? Îţi apar parcă nişte musculiţe dinaintea ochilor? Ai o senzaţie de sfîrşeală, de sufocare! Nu cumva e tuberculoză? Ştii ce-i tuberculoza?

— O boală de piept, Felix Edmundovici.

— Boală de piept... a repetat gînditor şi trist Dzerjinski. Ascultă, cîtă carte ai învăţat?

— Trei clase, la şcoala parohială din sat.

— Şi pe urmă?

Lapşin a tăcut.

— Da, da... va să zică, la şcoala parohială... Dar acum mai înveţi ceva de unul singur, aşa... cîte puţin?

— Nu învăţ, a răspuns încet, abia auzit Lapşin. N-am timp, Felix Edmundovici. Bineînţeles, citesc ziarele. În 1920, cînd am fost rănit şi internat în spital, am studiat *Manifestul Comunist* şi am citit o carte de cîntece.

— Dar *Suflete moarte*, de pildă, ai citit?

— Nu.

— Să citeşti. Şi Felix Edmundovici a adăugat cu un suspin: Există pe lume multe cărţi minunate, tovarăşe Lapşin. Şi totuşi, să nu uiţi să citeşti *Suflete moarte*...

Lapşin şi-a întipărit bine în minte titlul acela. Şi începînd din clipa cînd medicii îl ascultau şi-l examinau la dispensarul din Lubianka, precum şi atunci cînd cobora din tren să se mai dezmorţească pe peronul gărilor liniştite din sud, unde se aude doar foşnetul salcîmilor cu frunzele prăfuite, ca şi în docarul ce-l transporta la sanatoriu (pe atunci nici pomeneală de autobuze), buzele-i murmurau adesea în neştire: *Suflete moarte*...

Chiar în prima zi după sosirea la sanatoriu, Lapşin s-a dus la bibliotecă şi a întrebat pe un ton grav:

— Aveţi cartea *Suflete moarte*?

— Gogol? Avem, i-a răspuns bătrîna bibliotecară.

— Nu gogol, ci *Suflete moarte*, a rostit şi mai tăios Ivan Mihailovici. Am spus clar: *Suflete moarte*.

Bibliotecara, micuţă şi plină de praf, cu faţa zbîrcită şi încadrată de bucle ninse, cu ochi mici şi răi, alese o carte mai ponosită şi i-o întinse lui Lapşin peste grilaj.

— Halal cititor! se adresă ea, cu o voce patetică, ajutoarei sale, nepoata prinţului Abamelek-Lazarev, care izbutise cu iscusinţă să-şi ascundă originea socială.

Ajutoarea îi răspunse bătrînei, de după raftul cu cărţi:

— Ce să spun, *madame*, era cît pe-aci să pufnesc în rîs. Trebuie să vă spun că rîd cît ai bate din palme.

Iar Ivan Mihailovici se legăna în hamac şi citea. A citit toată ziua şi noaptea pînă tîrziu, în salon, la micul dejun şi în sala de aşteptare unde se dusese la vizita medicală. Niciodată în viaţă nu fusese atît de fericit ca atunci. Chiar după ce termină cartea, tînărul nu se îndură să se despartă de volumul acela slinos şi jerpelit. Apropiindu-se de cîte un pacient, Lapşin îi spunea stingher şi emoţionat, cu vocea-i profundă de bas:

— Ce zici de Manilov, hai? Poţi să-ţi închipui aşa ceva?

Sau:

— Bucătarul nostru de la sanatoriu e leit Pliuşkin...

Cei interpelaţi dădeau nedumeriţi din umeri. Mulţi dintre ei ştiau, mai mult sau mai puţin, ce înseamnă

„manilovism", cum sînt oamenii de teapa lui Pliuşkin şi ce reprezintă Sobakevici. Într-o singură săptămînă, Lapşin citi toată opera lui Gogol şi mai ales prefaţa la volumul întîi. Acolo, în expunerea aceea destul de greoaie, se vorbea despre clasicii ruşi. Ivan Mihailovici se apucă de operele lor şi citi unsprezece zile de-a rîndul, pînă cînd, într-una din zile, fu surprins asupra faptului de Serghei Konstantinovici, medicul-şef al sanatoriului, un omuleţ scund, uşor adus de spate, cu picioarele strîmbe şi o barbă ţepoasă de arici.

— E-hei, nenişorule! exclamă cu glas strident doctorul, furişîndu-se tiptil şi smulgîndu-i din mînă *Povestirile unui vînător* de Turgheniev. Aşadar, iată unde te ascunzi, iată de ce nu poţi să-ţi vii de fel în fire? Poftеşte la mine, să stăm puţin de vorbă...

După ce intrară în birou, doctorul îi oferi lui Lapşin un scaun, iar el se instală pe canapea, rămase cîteva clipe pe gînduri, apoi, aşezîndu-se picior peste picior, trecu la interogatoriu. De afară nu răzbătea prin fereastra deschisă nici un zgomot: era tocmai ora de odihnă şi toată lumea din sanatoriu dormea.

— „Nu pe nătîngul de milord, ci pe Belinski şi Gogol îl va aduce ţăranul de la taraba cu cărţi[1]!" exclamă pe neaşteptate doctorul, după ce-l ascultă pe Lapşin. Iată că lucrul acesta s-a împlinit. Şi oricît s-ar părea de ridicol, dar am ajuns să văd şi eu cu propriii mei ochi minunea asta...

Ivan Mihailovici nu pricepu nimic. Abia cu mulţi ani mai tîrziu, citindu-l pe Nekrasov, sări ca ars cînd dădu peste aceste versuri.

— S-a împlinit! Ţăranul a început să aducă acasă cartea! — repetă doctorul fraza lui neînţeleasă. Şi cu atît mai mult acum trebuie să-şi caute sănătatea, să se odihnească şi să-şi pună organismul în ordine. Fiindcă... — aici bătrînul ridică în sus degetul arătător — pentru a putea duce pe umerii lor toate încercările ce aşteaptă tînărul nostru stat al muncitorilor şi ţăranilor, este necesar ca ei, muncitorii şi ţăranii conştienţi, să fie să-nătoşi. Înţelegi, tinere, să-nă-to-şi! Şi-acum poţi să pleci.

[1] Din poemul *Cui i-e bine-n Rusia* de N. A. Nekrasov (n. ed.).

Cartea asta rămîne deocamdată sechestrată la mine, iar la bibliotecă am să dau dispoziţiile cuvenite. Du-te şi ocupă-te numai de sănătatea dumitale, necuprinsul îl vei cuprinde cu timpul. Bolşevicii sînt oameni uimitori şi vor izbuti s-o facă. Bagă de seamă: în istoria omenirii nimeni altul nu va izbuti, ei însă vor izbuti pe deplin...

Într-adevăr, bibliotecara primi instrucţiuni de la medic şi Ivan Mihailovici nu mai călcă pe-acolo. În schimb plecă cu droşca la oraş, unde îşi cheltui ultima copeică şi cumpără tot ce găsi în librăria mică şi prost aprovizionată. Erau acolo opere de-ale lui Spielhagen, Hauptman, Fet-Senşin, Schiller şi chiar ale unui oarecare Igor Severeanin. Cînd se reîntoarse la sanatoriu, Serghei Konstantinovici îl aştepta la intrarea în vestibul.

— Ai cumpărat cărţi?! exclamă el, bucuros. Şi încă un maldăr întreg! Nu, nenişorule, aşa nu merge...

Maldărul a fost şi el confiscat, pînă la plecarea lui Lapşin, iar cărţile acelui Igor Severeanin au rămas pentru totdeauna la doctor. Pe cînd îşi luau rămas bun, Serghei Konstantinovici îi spuse cu glas ferm tînărului:

— Uite, îţi dau în schimb altceva, scris de porucikul Mihailo Lermontov. E aici o poezie: *Ies singur la drumul de ţară*... Ţi-o recomand cu toată căldura. Cît despre genialul Igor Severeanin, n-ai decît să-l citeşti cînd ţi s-o face poftă de ulei de rapiţă sau de ceva acru, cum obişnuiau negustorii milionari de pe vremuri, după chef. Asta-i, tovarăşe Lapşin! Şi acum, mergi în pace! Mulţumeşte-i creatorului că n-ai nici un fel de oftică şi vei mai trăi încă vreo cincizeci de anişori...

— Doctorul îşi netezi cu palma barba zburlită, dădu din cap în semn de salut şi plecă spre cabinetul lui de consultaţii.

Iar Ivan Mihailovici, cuprins de nerăbdare, citi chiar atunci în trăsură poezia recomandată de bătrîn.

— Cunoaşteţi poezia aceasta? întrebă el, adresîndu-se copiilor.

— O cunoaştem! răspunse încet fetiţa cu bucle blonde.

— Eu am citit-o pentru întîia oară abia după ce am crescut mare — rosti Lapșin. Și dacă n-ar fi fost revoluția, e posibil că nici pînă în ziua de azi să nu fi aflat despre existența lui Lermontov. Aveți întrebări?

Întrebări nu erau. Pionierii ședeau tăcuți, duși pe gînduri. Maria Semeonovna se întoarse spre sală, spunînd emoționată:

— Ați înțeles, cred, că tovarășul v-a zugrăvit condițiile îngrozitoare în care trăia tineretul pe vremea țarismului și v-a arătat condițiile minunate ce vi s-au creat vouă azi... Directoarea le mai explică încă multă vreme cu glas monoton, referindu-se la cele povestite de Lapșin copiilor, apoi întoarse capul spre el și propuse: Să-i mulțumim, dar, tovarășului de la miliție pentru această convorbire caldă, prietenească și atît de interesantă...

Ivan Mihailovici fu condus pînă la ușă de Boriska și Leonid. Cei doi pionieri nădăjduiau totuși că Lapșin le va istorisi ceva despre vreo crimă înfiorătoare, sau cel puțin le va explica cum se poate intra în „institutul de detectivi". Acesta însă nu le spuse nimic și nu le dădu nici o lămurire.

— Să mai veniți la noi la palat! îl invită la despărțire Leonid. Veniți oricînd, pe la noi trec adeseori tovarăși vîrstnici.

„La noi la palat! repetă în gînd Lapșin. Oare noi am auzit vreodată ceva asemănător? Poftiți oricînd la palat... !"

Surîse și coti după colțul străzii care ducea spre Nevski Prospekt. Îndată însă ceva cu desăvîrșire nou îi atrase atenția și Lapșin uită pe loc de pionieri, de palatul lor și împrejurările în care îl citise cu ani în urmă pe Gogol.

Cîtva timp nu putu nici el să-și dea bine seama ce anume i-a reținut atenția: femeia cu manșon sau însoțitorul ei înalt, cu barbă mare și neagră, care purta o căciulă boierească pe cap? Poate bătrînica aceea care pășea cu fereală pe trotuarul alunecos, ținînd în brațe o pungă de hîrtie, sau militarul care ducea de mînă un băiat?

Lapșin aruncă din nou o privire ageră și neliniștită în jur, sorbind parcă cu întreaga-i făptură strada scăl-

dată în lumină și învăluită de gerul năprasnic al iernii timpurii. Ce să fie oare? Pe cine căuta?

Și deodată simți că-l interesează flăcăiandrul acela blond, cu pulover și o căciuliță tricotată pusă pe creștet. Ochii albaștri și limpezi ai tînărului aveau o privire candidă, feciorelnică, iar patinele agățate de braț îi zdrăngăneau în mers.

De unde și pînă unde i se părea lui Lapșin atît de cunoscută întreaga înfățișare a tînărului cu umerii largi, dar gîrboviți parcă de oboseală, mersul lui elastic, pașii mari, aerul acela blazat și totuși stăruitor cu care cerceta femeile întîlnite în drum...

Să fie oare Nevzorov? Firește că-i el.

Nu, nu-i Nevzorov!

Lapșin grăbi pasul și, după ce-l depăși pe tînărul cu patinele, se întoarse brusc și suprinse în privirile ochilor albaștri larg deschiși și uimitori de curați ai acestuia o expresie sinceră de mirare. Nu, nu era Nevzorov, dar probabil făcea parte din aceeași tagmă cu el. Nu era nici acela care luase apărarea fetei implicate în cazul lui Jmakin, dar cu siguranță că se numără printre băieții aceia buni care sar totdeauna în apărarea cuiva, pe cînd cei de teapa lui Jmakin sînt niște răi și nimic mai mult.

— Scuzați, spuse Lapșin, atingînd cu degetele înmănușate patinele adolescentului care semăna cu Nevzorov.

— Nu face nimic, răspunse nedumerit acesta.

„Hei, Jmakin, Jmakin! repetă Lapșin în gînd. Măi, Jmakin!"

Nu, nu era Nevzorov. Se poate întîmpla să fie un băiat minunat, un sportiv antrenat, un fiu duios, un frate bun, într-un cuvînt... o grădină de băiat — și totuși gîndurile lui Ivan Mihailovici se opreau mereu la Jmakin, la privirea aspră și vorba repezită a acestuia, la faptul că Jmakin nu avea o căciuliță pestriță și jachetă groasă ca a tînărului, după cum nu avea și nici nu avusese o familie, tovarăși, un tată care să fi protestat în gura mare și să se fi agitat pentru nedreptatea făcută băiatului său atît de bun. Și desigur că Jmakin nu avusese vreodată nici patine...

EVADAREA

Erau puțini la număr — în total opt inși — infractori de drept comun, lepădături și pungași cu mutrele posomorîte, vagabonzi înrăiți de prin mahalalele orașelor. Mergeau în tăcere, grăbind pasul de teamă să nu degere. Aburii calzi ce le ieșeau din gură se transformau sub ochii lor în promoroacă. Vîntul spulbera zăpada, prefăcînd-o în pulbere fină, și cîte unul din vagabonzi, șfichiuit peste obraji, se pornea să scîncească. Nu întîlniseră în tot drumul nici o așezare omenească, numai mușuroaie acoperite cu un strat albăstrui de zăpadă și arareori cîte un pin pitic care abia dacă le ajungea pînă la genunchi.

După un timp li se făcu foame.

Jmakin scoase din sîn un codru de pîine, dar pîinea înghețase și era tare ca piatra. Înciudat, Alexei se apucă să-i sugă miezul, după care îl morfolea anevoie cu dinții. Slănină mai avea puțină de tot și se hotărîse s-o păstreze pentru mai tîrziu.

Ziua era pe sfîrșite. Nu se auzea decît scîrțîitul monoton al zăpezii strivite sub călcîie. Nici un lătrat de cîine sau glas omenesc. Către seară, totul fu învăluit într-o lumină liliachie, iar pulberea de zăpadă plutea în aer ca o ceață. Oamenii își acoperiră fața pînă sub ochi — unii cu cîte o basma, alții cu o obială sau fular.

La căderea nopții ajunseră în sfîrșit în orășel. Prin perdeaua lăptoasă și rece a ceții licăreau cîteva lumi-

niţe gălbui. Mirosea a fum, a pîine proaspătă şi a bălegar. După ce fură duşi într-o încăpere mare, criminalul Neumann, pe vremuri tehnician specialist de proteze, se descălţă şi izbucni în plîns.

— Îţi jeleşti picioruşele? îl întrebă Jmakin. Au obosit, sărmanele!

— La război ca la război! declară sentenţios Kazimir Sighizmundovici, fost responsabil al unui magazin universal. De altfel trebuia să-ţi faci rost de pîslari.

— Dacă li s-a defectat maşina, erau obligaţi să-mi dea ei, spuse cu glas tînguitor ucigaşul.

— Cînd o să începi să munceşti, or să-ţi dea, răspunse Kazimir Sighizmundovici. Poţi să mă crezi, am destulă experienţă...

Jmakin zîmbi. Pentru el, lumea întreagă părea blestemată, şi cu atît mai mult toţi ucigaşii, escrocii şi potlogarii aceştia despre care ziarele scriu: „Se mai întîlnesc încă asemenea fenomene, cum ar fi..."

Neumann, de pildă, l-a înjunghiat pe un moşneag, ca să-i fure aurul, şi n-a găsit la el decît doi cocoşei şi un inel fără valoare.

Lui Kazimir Sighizmundovici îi făcea plăcere să istorisească despre gaşca de „băieţi unul şi unul" de sub comanda sa, care înşelau cumpărătorii, întinzînd ţesăturile la măsurătoare, în magazinul al cărui responsabil fusese. Dexteritatea aceasta a „întinsului" e lucru mare, mai ales dacă te pricepi să muţi şi metrul, cînd e vorba de materiale mai de preţ: mătăsuri, stofe de lînă sau chiar postav. Dar substituirea sortimentelor?! Şi asta-i o sursă grozavă de „venituri". Să luăm, de pildă, elasticul pentru jartiere sau chiloţi. Cine ar putea să observe că una din calităţi costă şaisprezece copeici metrul, iar alta şaptezeci şi opt? Există chiar elastic de o rublă şi douăsprezece copeici. Şi cînd te gîndeşti că e un articol foarte căutat! Toată lumea are nevoie de elastic, începînd de la copii, femei şi terminînd cu bărbaţii.

— Nu-i aşa? întrebă Kazimir Sighizmundovici.

Santinela îi asculta moţăind pe un taburet în colţul odăii. Din cînd în cînd, pieptul i se ridica într-un oftat şi omul exclama cu o voce groasă de bas:

— Ai dracului pungaşi!...

Dar moşneagul acela roşcovan?

Pe vremuri, se îndeletnicise cu schilodirea sufletelor; aduna tot felul de oameni şi copilandri în jurul lui, pe care-i transforma într-un soi de porumbei neprihăniţi. Iar acum, uite-l cum îşi unge cu untură pesmeţii şi-i înfulecă cu evlavie, de parcă şi-ar face rugăciunea.

Vagabonzii se încălziră cu un ceai, îmbucară cîte ceva şi se culcară claie peste grămadă... În colţul odăii, în locul unde odinioară se puneau icoanele, atîrna un felinar de vînt aprins. Dungi groase de promoroacă se iţeau în crăpăturile dintre bîrne şi împrăştiau frig în încăpere, aducînd parcă gerul năprasnic de afară. Oamenii se zbuciumau în somn, gemeau, împroşcau sudălmi şi aveau vedenii înspăimîntătoare. Desigur că nimeni, niciodată nu visase aici ceva frumos. La lumina felinarului, moşneagul fioros şi tăcut, cu părul roşu, îşi cîrpea bocancul găurit. Jmakin se uită la el pînă cînd îl dobori somnul. Nu izbutea să-şi încălzească trupul rebegit şi repeta mereu în gînd: „Am să fug!" Uneori avea impresia că evadase, dar îndată ce deschidea ochii, privirile sale recunoşteau aceeaşi odaie cu promoroacă, felinarul, chipul moşneagului şi auzea vocea lui Kazimir Sighizmundovici, care striga:

— Mizez pe negru! Încă o dată pe negru! Ei, v-am tras cacialmaua?

Jmakin aţipea iarăşi şi se vedea în somn mergînd escortat de tovarăşul Mitrohin, chipeşul, zîmbitorul şi veselul Andrei Andreevici. Îl duceau parcă din nou la închisoare, cu toate că nu fugise şi nu mai furase nimic, ci voise doar „să se agaţe de viaţă", să se „ridice" şi să „reia totul de la început". Se prezentase de bună voie la comandament, dar Mitrohin i-a spus că e „şiret ca o vulpe" şi că acolo lucrează oameni „mai deştepţi" decît el, Jmakin. Apoi Mitrohin i-a propus să recunoască un furt, să-l ia asupra lui.

— Ai să te-ntorci de unde ai venit! i-a făgăduit Mitrohin, cu nelipsitul lui zîmbet pe buze.

Visul se împletea cu realitatea. Jmakin ba adormea răpus de osteneală, ba se ridica într-un cot pe duşumea şi, suflînd greu, mormăia printre dinţi tot felul de

vorbe neînțelese și înjurături. Cine naiba l-a pus să se roage de Mitrohin să-l trimită la Lapșin?

— Dorești să vorbești cu el? l-a întrebat Mitrohin, arătîndu-și dinții sclipitori. Ei bine, află că la ora asta Ivan Mihailovici stă pesemne cufundat pîn' la gît într-o cadă cu apă minerală. Ne-am înțeles, cetățene Jmakin? Și, apropo de asta, să-ți intre în cap că nu-ți sînt nici un fel de tovarăș, ci numai cetățeanul anchetator. Lupii, haitele sălbatice, ăștia ți-s tovarășii! După aceea Mitrohin i-a amintit căscînd: Ei, cum rămîne? Îți mărturisești vina, sau ai de gînd să ne porți cu vorba?

Da, visul părea mai îngrozitor decît realitatea, care rămăsese undeva în urmă. Cu realitatea încheiase socotelile, pe cînd visul putea să-l mai chinuiască multă vreme, să devină la fel de obsedant ca și chipul lui Mitrohin. Din pricina unui vis ca ăsta îți pui capăt zilelor.

...Dimineața, Jmakin stătu la coadă mult timp, apoi se plictisi și, ocolind șirul deținuților, se opri în fața omului îmbrăcat în uniformă militară, sprijinindu-și mîinile de masă. Militarul ridică privirile spre el și spuse oarecum mirat:

— Ai nimerit iar la noi?!

— Da, răspunse încet Jmakin.

— Bine, dar parcă dumneata...

Alexei își dădu seama ce gîndea militarul. Fără îndoială, omul voia să spună că rîndul trecut Jmakin muncise bine, mai mult decît conștiincios, încît ajunsese să fie socotit un element de toată nădejdea, iar fotografia lui fusese pusă la panoul de onoare. Dar comandantul coloniei de muncă nu rosti nimic din toate acestea (nu era nici timpul și nici locul potrivit pentru asemenea discuții), ci se mulțumi doar să-l întrebe:

— Unde vrei să lucrezi?

— Pot să vă procur în zece secunde un ceas sau un portțigaret, răspunse cu impertinență Jmakin. Așa ceva nu vă trebuie?

Printre vagabonzi se iscă un freamăt. Pungașilor le plăceau asemenea spectacole. Fără cel mai mic gest de enervare, comandantul îl privi pe Alexei drept în

față. Omul acesta, cu un început de chelie și cu ochii adînciți în orbite, văzuse multe în viața lui și știa să-l înțeleagă pe cel lovit de năpastă.

— Lasă glumele! spuse el după o clipă de tăcere. Vei lucra la ferma de lapte.

— Mi-e frică de vaci.

Oamenii care așteptau la rînd izbucniră în rîs de parcă ar fi nechezat. Jmakin se întoarse furios spre ei. Nu mințea, căci încă din copilărie luase frica vacilor.

— Ce vă rînjiți? le strigă el. Jigodiilor! Lepădături ticăloase!

Mușchii obrajilor i se zbăteau. Acum era limpede de ce lumea borfașilor îl poreclise „Candriul". Ochii i se îngustaseră, iar un umăr îi ieșise amenințător înainte. Cei din rînd se răzlețiră care încotro. Ochii adînciți în orbite ai comandantului se îndreptară plini de curiozitate spre Alexei.

— Lasă gălăgia, Jmakin! spuse el, pe un ton sever. Mîine la orele treisprezece punct treci pe la mine, să ne lămurim. Nu cumva ești bolnav?

Fără să scoată un cuvînt, Jmakin se îndepărtă scrîșnind din dinți. Trupul i se zguduia de un tremur nervos. Dacă Kulaghin, comandantul coloniei, ar fi fost în locul lui Mitrohin, desigur că lucrurile s-ar fi petrecut altfel. Sau dacă el, Jmakin, ar fi ajuns pînă la Lapșin. La urma urmei, dracu să-i ia pe toți, arde-i-ar focul să-i ardă! Are să le-arate el cine-i Jmakin, să știe toată lumea ce poate „Candriul" și cu ce se mănîncă... Să scape numai de aici, și o să răstoarne Leningradul, nu altceva. După aceea n-au decît să-l împuște, tot nu poate să mai trăiască în felul ăsta. Mîine, Kulaghin n-are decît să-l aștepte mult și bine la orele treisprezece. O să-l aștepte și o să se scarpine nedumerit în ceafă...

După ce se mai potoli puțin, Jmakin intră în cancelarie, se învîrti un timp printre tot felul de magazineri și distribuitori, schimbă o ocheadă cu vechiul lui prieten Liunka și, fluierînd nepăsător, scoase dintr-o cutie un pumn de bonuri pentru primirea pîinii. Mulți dintre cei de aici îl cunoșteau și-l tratau ca pe unul

de-al lor, un om care-şi executa conştiincios pedeapsă. Şi ce dacă a venit înapoi, parcă-i mare lucru? De data aceasta însă Jmakin se simţea străin şi printre aceşti oameni, un „lup" — cum îl numise Mitrohin. Săvîrşea acum ceea ce n-ar fi făcut nici în ruptul capului odinioară, cînd îşi ispăşise pedeapsa.

Seara, Jmakin îi vîndu „şefului de odaie" bonurile de pîine pentru treizeci de ruble şi un cuţit. Cuţitul era tocit şi plin de rugină, dar Alexei se strecură într-un şopron şi îl ascuţi acolo pe o piatră. Cunoştea perfect de bine locul posturilor de pază, iar escorta deţinuţilor fusese ridicată.

După ce oamenii adormiră, Jmakin luă pufoaica lui Kazimir şi pîslarii roşcovanului, apoi dibui nişte peşte uscat. Legile nescrise ale puşcăriaşilor nu mai existau pentru el, întrucît încălcase ultima din aceste legi, însuşindu-şi lucrurile confraţilor săi. Pentru asemenea faptă, singura pedeapsă era moartea. Inima îi bătea cu putere, iar palmele i se umeziseră de năduşeală. Ajuns în stradă, Jmakin îşi scoase încălţămintea, înfăşurîndu-şi picioarele în ziar, ca să-i fie mai cald, apoi se încălţă din nou. Totul decurgea în ordine, noaptea era întunecoasă, iar santinelele nu-l simţiseră. Avea de străbătut mai bine de trei sute de kilometri pe căi neumblate, ca o fiară. Era pregătit să înfrunte moartea.

— Otrepe! spuse el, aducîndu-şi aminte de lepădăturile cu care făcuse drumul şi în tovărăşia cărora stătuse pînă atunci.

După ce dispăru şi ultima casă, pasul îi deveni mai sigur şi mai liniştit. Avea tot timpul să chibzuiască ce va face mai departe. Emoţia şi mînia i se mai potoliseră; în faţa lui se aşternea un drum neted şi lung. Iată şi fierăria părăsită — aici trebuia să cotească. Jmakin o luă prin troiene, se opri în dreptul fierăriei şi, smucind cu putere uşa, adulmecă atent aerul. Dinăuntru venea o boare de frig amestecată cu mirosul abia perceptibil de cărbuni şi fier ruginit. O aşchie subţire şi lungă se desprinse din scîndura uşii. Alexei o ridică de jos şi porni agale cu pas legănat, răsucind şipca între degete şi căscînd.

...După zece zile şi zece nopţi de mers neîntrerupt începu să aibă vedenii. Auzise de patru ori urletul sinistru al lupilor, iar a cincea oară, cu toate că nu era nimic, în urechi îi răsuna totuşi urletul de fiară. Jmakin îşi astupă urechile cu bucăţi de vatelină smulsă din căptuşeala hainei şi îşi îndesă şi mai adînc căciula pe cap. Urletul stăruia însă mereu şi, în cele din urmă, Alexei fu nevoit să se resemneze, spunîndu-şi spre a se mai îmbărbăta: „Măcar de mi s-ar năzări... e chiar mai bine aşa. Un lup adevărat ar urla cît ar urla, dar pînă la urmă tot ar veni să mă înşface, pe cînd ăsta urlă de-a surda şi-ncolo nimic. Să-i fie de bine!"

Dar iată că pe zăpada luminată de discul palid al lunii apăru odată o haită de lupi. Jmakin îi numără dintr-o ochire: erau cinci. Încercă să se abată spre stînga, dar lupii se luară după el. Se întoarse în partea opusă, îndreptîndu-se spre un deal. Lupii îl urmară şi ei într-acolo. Gîfîind din răsputeri, o luă la fugă simţindu-şi plămînii arşi de gerul năprasnic, şi alergă aşa pînă cînd se simţi sleit cu desăvîrşire. Întoarse încet capul, uitîndu-se înapoi. Lupii nu se mai zăreau. Apoi privi înainte şi-i văzu stînd locului la aceeaşi distanţă. Jmakin se frecă la ochi. Fiarele dispărură, apoi se arătară din nou şi iarăşi se făcură nevăzute...

În zorii zilei desluşi parcă o aşezare omenească, dar... nu era decît o nălucire. După aceea i se păru că se află la Leningrad sau la Vladivostok. Zăcea culcat pe zăpadă, simţind în tot trupul o căldură dogoritoare, ca într-o baie fierbinte. Se ridică totuşi de jos şi, biruindu-şi oboseala, o porni mai departe. Ajunsese să cunoască toate vicleşugurile astea şi devenise bănuitor faţă de tot ce-l înconjura.

Nu-i veni să creadă nici atunci cînd lupii se arătară cu adevărat. Fiarele alergau ca nişte cîini şi numai capetele şi le ţineau altfel. La început Jmakin nu se sinchisi de ei, socotindu-i drept o nălucire a minţii sale, mai ales că se obişnuise cu astfel de lucruri. Deodată

însă își dădu limpede seama că nu mai era vorba de vedenii, ci de lupi în carne și oase.

Înțelese că de data asta nu mai există nici o scăpare și că va trebui să se lupte cu fiarele. Îi numără o dată — unu, doi, trei — apoi încă o dată și încă o dată. Jivinele ajunseseră aproape de tot. Jmakin se opri la marginea pădurii. Frica îi dispăruse cu desăvîrșire și, lipindu-se cu spatele de tulpina unui copac, omul scoase cuțitul din buzunar. Lupii se aflau la un pas de el, astfel că putu să le deosebească limpede burțile supte și înfățișarea jalnică, hămesită, dar fioroasă în același timp. Cel mai bătrîn dintre lupi mergea în față. Alexei își zise că fiarele se vor opri o clipă locului înainte de a se năpusti asupră-i. Dar lupul din fruntea haitei făcu un salt neașteptat, spulberînd cu labele un nor de zăpadă. Acoperindu-și obrazul cu brațul stîng, Jmakin repezi mîna dreaptă izbind cu sete și simți că lovitura a nimerit în plin. Vîrful cuțitului străpunsese blana și lupul scoase un urlet de durere. Alexei izbi din nou, apoi încă și încă o dată, fără răgaz, lovind fiarele la întîmplare, peste bot, în coaste, în burtă, peste labe. Lupul cel bătrîn își înfipse colții în cojocul omului și rămase agățat de umărul acestuia. Dar n-apucă să ajungă pînă la piele, că se prăbuși înapoi în zăpadă. Jmakin îl izbi cu piciorul așa cum lovești un cîine rău. În aceeași clipă însă, lupul cel bătrîn, rănit, se repezi din nou horcăind la beregata omului. Jmakin lovi cu cuțitul și, fără să vadă nimic în jur, simți mai mult instinctiv că ucisese lupul. Izbea în neștire, mîinile-i erau sfîșiate de colții fiarelor, sîngele îi curgea șiroaie pe obraji, dar, în loc să slăbească, omul simțea dimpotrivă că trupul îi devenise greu ca plumbul, și fiece lovitură de cuțit semăna moarte printre dușmani. Însă nu omorîse decît unul, ceilalți doi, răniți, se retraseră părăsind lupta. De altfel nici primul nu fusese încă doborît pe deplin și se zbătea răsucindu-și grumazul și mușcînd zăpada. Pierduse prea puțin sînge și spulbera înverșunat omătul cu labele, zvîrcolindu-se furios și horcăind ca un porc înjunghiat de o mînă nepricepută. Alexei rămase rezemat de copac, privind în tăcere la fiara întinsă jos, pe pămînt. Sîngele-i șiroia din răni,

înghețînd pe obraz și stînjenindu-i vederea. Pipăi cu degetele o cîrpă în buzunar și își șterse fața. Pielea de pe frunte îi atîrna jupuită de ghearele lupilor. Fără să simtă încă durerea, Jmakin potrivi cu degetele fîșiile de piele, apoi își îndesă căciula pe ochi, ca să acopere rana. Pe urmă, tîrîndu-și anevoie picioarele mușcate de colții fiarelor, se apropie de lupul care trăgea să moară și se așeză lîngă el pe zăpadă. Fiara tot se mai zbătea încă în agonie. Rostogolindu-se pe o coastă (din cauza toropelii nu mai avu putere să se scoale în picioare), Jmakin ridică brațul și izbi cu cuțitul în beregata umflată, din care mai ieșeau horcăituri. Trupul animalului se scutură de cîteva ori, apoi lupul își mușcă limba însîngerată și se întinse rămînînd țeapăn pe vecie.

— Asta-i! exclamă Alexei, cu glas răgușit. S-a isprăvit cu tine!

Și deodată un gînd cumplit îl fulgeră ca un fier roșu. Același sau aproape același sfîrșit îl așteaptă și pe el. Va fi ucis tot așa cum omorîse adineauri fiara din fața lui. Dar nu cu cuțitul, desigur, pe el are să-l doboare glonțul vreunui pușcaș sau un foc de armă tras de un soldat din escortă. Sau poate va fi luat la ochi chiar de Mitrohin, care nu-i dintre cei ce greșesc ținta, de Bocikov sau de tînărul Okoșkin. Și el, Alexei Jmakin, Aleoșa sau Leoșenka după cum i se mai spunea, va scoate limba și va horcăi deznădăjduit, încercînd să biruie moartea. Totul va fi însă zadarnic și prea tîrziu, fiindcă lupului îi este hărăzit să moară de glonț, așa cum se cuvine unui lup.

Lupul nu trebuie să trăiască printre oameni.

— Dar oare eu sînt lup? șopti cu același glas răgușit Jmakin. Lup...

Da, un lup.

Îi veni în minte invitația pentru „orele treisprezece" fixată de Kulaghin în vederea „lămuririi", apoi își aminti cum își furase confrații la cancelarie și pe urmă în dormitor. Și-l închipui pe Kulaghin încruntîndu-se la vestea evadării lui și a dispariției lucrurilor și gîndind pesemne, în timp ce mușca din cartonul țigării ca de obicei: „Desigur că nu degeaba i-au dat lui Jmakin

o nouă condamnare! De bună seama că iar a făcut vreo trăsnaie!"

Poate că ar trebui să se întoarcă!

Alexei se însufleți dintr-o dată, mușcîndu-și îngrijorat buza rănită. În clipa următoare își zise însă că n-are putere să ajungă pînă acolo.

Iar taigaua se-ntindea nesfîrșită în jurul lui. Deosebit de înfiorătoare erau zilele liniștite, învăluite în ceață, cu fulgi de zăpadă ce cădeau alene de sus și cu copacii care trosneau tînguindu-se parcă de gerul năprasnic. Totul înghețase și s-ar fi zis că pierise sub suflarea nemiloasă a iernii. Singur Jmakin mergea înainte, numărînd în gînd pașii nesiguri și osteniți — încă zece, încă douăzeci. Iar după ce sfîrșea de numărat, mai adăuga alți cinci-șase pași. Mersul i se părea parcă mai ușor. Nu era în stare să se gîndească la nimic, de altfel nici nu mai avea la ce și, pe deasupra, îl cuprinsese un fel de teamă, fiindcă gîndurile i se rostogoleau în cap anapoda, care de care mai lipsite de noimă și mai neroade. „M-am scrîntit la minte" — își spunea el în astfel de ocazii, apoi se apuca din nou să numere pașii sau copacii întîlniți în drum. Uneori număra sărind cifrele cu soț și șoptea în neștire: șapte, nouă, unsprezece, treisprezece, apoi se reculegea grăbit și adăuga: paisprezece, fiindcă treisprezece e numărul dracului și, rostindu-l, ar fi putut să cadă jos și să înghețe sau să-și piardă de-a binelea mințile.

Drumul i se părea fără sfîrșit. Uneori își spunea că străbătuse treizeci de verste, dar constata că făcuse mai puțin. Și totuși îi mai rămîneau de parcurs două sute de kilometri, ce păreau că nu vor să scadă de fel.

Mîinile, picioarele și fața fugarului se umflaseră. Obrajii îi crăpaseră de ger și se învinețiseră, Alexei căpătase înfățișarea hidoasă a unui înecat scos din apă. Oamenii nu-l primeau în casă și el se aciua pe furiș prin cîte o încăpere izolată și rece care servea sătenilor drept baie, unde mirosea veșnic a lemn putred, a umezeală și a săpun mucegăit. Copiii se fereau speriați din calea lui, iar cîinii, îndată ce-l simțeau prin apropiere, se porneau pe lătrat, împroșcînd bale înspumate și smucindu-se furioși din lanț. Cînd se-ntîmpla

să nimerească undeva la căldură, Jmakin se chinuia şi mai abitir decît afară în ger. Căldura îi frigea trupul şi-i zdrobea parcă oasele, făcîndu-l să urle de durere. Nu şi-a închipuit vreodată, nici pînă atunci şi nici mai tîrziu, că pe lume ar putea să existe asemenea chinuri. Însă imaginea oraşului aceluia uriaş, plin de freamăt şi veselie, cu zările învăluite în razele portocalii ale apusului de iarnă, cu sclipirea albăstrie a scînteilor ce izbucneau deasupra tramvaielor şi cu vitrinele scăldate în lumina orbitoare a becurilor, imaginea aceasta îi stăruia mereu trează înaintea ochilor. Şi mirajul oraşului minunat, cu sfincşii dăltuiţi în piatră străjuind cheiul de granit al Nevei, cu localurile din care se revărsau sunetele melodioase ale orchestrelor, toate splendorile acestea răsunau ca o chemare nestăvilită, în faţa căreia Alexei nu putea să reziste şi care-l îndemna să-şi continue supus drumul spre sud, zi după zi, săptămînă după săptămînă.

Uneori înnopta în pădure. Reteza cu cuţitul maldăre de crengi de brad şi îşi împletea din ele culcuşul, aşa cum îşi fac păsările cuibul. Apoi săpa o groapă în omăt, îşi potrivea culcuşul în fundul ei, acoperea groapa cu alte crengi, peste care arunca din nou zăpadă, şi se întindea ostenit, scoţîndu-şi pîslarii. Încălzită de suflarea lui, răşina de brad împrăştia în jur o mireasmă plăcută şi primăvăratică. Gerul îi pătrundea însă pe sub haine şi Alexei propriu-zis nu dormea, ci cădea într-un fel de toropeală de parcă ar fi fost beat. Totul în jur îl înspăimînta. În orice clipă putea fi atacat de vreo fiară, care, năpustindu-se peste buza gropii, i-ar fi sfîşiat cu colţii beregata umflată de frig. Slăbise în aşa hal, încît n-ar fi fost în stare să opună nici cea mai mică rezistenţă în faţa duşmanului. Nu mai avea putere nici să strîngă cuţitul în mînă, căci degetele degerate nu-l mai ascultau. Fugarul aţipea cîteva clipe, dar se trezea îndată şi, tresărind, deschidea speriat ochii. Pe o întindere de zeci de verste domnea o linişte deplină, totul zăcea amorţit de ger şi acoperit de giulgiul alb al zăpezii. Înfiorat de spaimă la gîndul singurătăţii apăsătoare care-l înconjura, Jmakin sufla greu, iar inima-i zvîcnea cu putere. Se tîra desculţ afară din vizuină şi

îşi rotea privirile în jur. Pe cerul plumburiu tresăreau, izbucnind la tot pasul, săgeţile fulgerelor şi razele împrăştiate de aurora boreală. Zăpada sclipea orbitor, iar copacii aşterneau pe pămînt umbrele lor uriaşe. Nici un zgomot nu tulbura tăcerea adîncă din jur. Alexei îşi ţinea cîteva secunde răsuflarea şi adulmeca aerul, încordîndu-şi auzul. Ajunsese să se asemuiască cu o fiară rănită care-şi aşteaptă sfîrşitul. Cîteodată îi trecea prin minte gîndul: „E timpul să mor, să mor...", dar o putere nestăvilită îl purta mai departe spre miazăzi, către cea dintîi gară de cale ferată, spre oraşul acela uriaş şi clocotitor de veselie, unde era parcă totdeauna sărbătoare.

Într-una din zile, cu puţin înainte de sfîrşitul călătoriei, un gospodar înalt, cu o faţă inteligentă şi curată, îl primi în casă să se încălzească, oferindu-i adăpost pentru noapte. Femeia îi pregăti o cîrpă, o bucată de săpun şi leşie şi îl trimise la baie. Pielea crăpată de ger sîngera provocîndu-i o usturime îngrozitoare, dar Jmakin se simţea în culmea fericirii şi se spăla dezmorţindu-şi mădularele în aburul fierbinte, biciuindu-şi cu măturica trupul încins şi scoţînd acele ţipete de voluptate caracteristice tuturor amatorilor adevăraţi ai băilor ruseşti. Pe urmă, bătrînica îi puse dinainte o strachină cu ciorbă de peşte. Aşezat la masa care sclipea de curăţenie şi înviorat, Alexei abia îşi ascundea fericirea, luîndu-şi o înfăţişare gravă de om ostenit după baie. Iar mai tîrziu, în mijlocul familiei adunate în jurul mesei, Jmakin îşi sorbea tacticos ceaiul povestind ceva. Vorbea ocolind privirile gazdelor şi simţea cît de greu îi vine să spună minciuni.

A doua zi dimineaţa, Alexei mulţumi pentru găzduire şi îşi luă rămas bun, lăsînd copiilor ultima hîrtie de trei ruble ca să-şi cumpere bomboane. La ieşirea din casă, se trezi faţă în faţă cu un miliţian tînăr, care învineţise de frig aşteptîndu-l afară, în ger. La vederea fugarului, miliţianul duse arma la ochi, dar Alexei izbi ţeava cu mîna, îi dădu brînci miliţianului trîntindu-l jos, şi urmărit de ţipetele ascuţite ale unei femei, se repezi în staulul vitelor. Ţinînd cuţitul în gură, scormoni paiele şi zăpada de pe acoperiş, ieşi deasupra, sări jos

într-un troian înalt de zăpadă afînată, apoi o rupse la fugă în zigzag, căutînd să ajungă pînă la pădurea salvatoare. O împuşcătură bubui în urma lui, iar Jmakin iuţi pasul azîrlindu-se cînd într-o parte, cînd în alta, ca un iepure încolţit de ogari. Gloanţele-i şuierau pe la urechi, dar pădurea se afla doar la cîţiva paşi. Mai alergă un kilometru prin desiş, apoi se prăbuşi la pămînt, sleit de puteri. În cădere, mînerul cuţitului i se agăţă de o buturugă şi Jmakin se răni la gură. Un fleac! Alexei pufni în rîs. Miliţianul ăla era un prost. Cum şi-a închipuit el că ar putea să aresteze un băiat cu experienţă ca Jmakin?! Rîse din nou amintindu-şi de faţa vînătă a miliţianului... Oare cît timp o fi stat el ca nerodul, pîndindu-l pe Jmakin lîngă cerdac? Te pomeneşti că şi-a pierdut acolo toată noaptea...

Jmakin îşi răcori gura cu puţină zăpadă. Pînă la gară nu mai era mult, o zi de drum.

„Cînd te gîndeşti că şi lupul acela, fiara aceea sălbatică, a avut impresia că a pus laba pe om! — îşi zise el. După părerea lupului, se isprăvise cu mine. De altfel, probabil că din pricina asta nu şi-a dat nici el bine seama că-i sunase ceasul. Ei, dar ce să mai vorbim!"

Scuturâ mînios din cap, ca să-şi alunge gîndurile triste, şi din nou în faţa ochilor îi apăru imaginea acelui oraş îndepărtat, unde trăiau în linişte şi pace, înconjuraţi de căldura căminului părintesc, cei doi fraţi Nevzorov, copiii cuminţi ai unei mame duioase şi ai unui tată serios şi blînd, copii care învăţau totdeauna bine, se spălau pe mîini şi îşi vizitau mătuşile şi unchii de ziua onomastică. E-hei, mai rar aşa băieţi ca fraţii Nevzorov...

Jmakin se încruntă şi culese cu limba puţină zăpadă. Buza crestată, care-i mai sîngera încă, începu să-l usture mai tare.

ZIUA DE NAŞTERE

După-amiază, Lapşin îi luă interogatoriul vechiului său „cunoscut", recidivistul Saşenka. Hoţul fusese re-

ţinut de Bocikov în tramvai cam cu vreo douăzeci de minute în urmă şi era cît se poate de indispus.

— Trebuia să mi se întîmple chiar mie una ca asta! — spunea Saşenka, plin de năduf. Să dau ca orbeţii tocmai peste Nikolai Feodorovici. E de-a dreptul caraghios, nu m-ar crede nimeni! Firește că puteam să opun rezistenţă, da' nu cu figuri de alea de sambo, cum se obişnuieşte la dumneavoastră, ci să-i reped un pumn zdravăn, însă pe de altă parte mi-am spus că n-are rost să mă împotrivesc. Mi-ar mai fi adăugat-o şi pe asta la dosar, nu-i aşa, cetăţene anchetator?

— Dacă ştii, la ce mă mai întrebi?

— Ca să vorbim şi noi ceva, îi explică pungaşul, să întreţin conversaţia.

Saşenka era îmbrăcat după ultimul jurnal, fuma ţigări scumpe şi părea chiar bucuros de revederea cu Lapşin. Un singur lucru îl supăra: împrejurările în care fusese arestat.

— Da, nu-i chiar atît de bine, spuse Lapşin. Văd că eşti adus mereu pe aici. Ne-am întîlnit cam des pînă acum. Ia stai, mi se pare, ori ţi-ai pus dinţi de aur?

Saşenka deschise gura într-un rînjet larg şi răspunse scoţînd fumul pe nas:

— Îhî! Douăzeci şi şapte de bucăţi bătute pe muchie. Ca să am un capital la închisoare. Oricum, e aur. Îmi prinde bine şi la joc, dacă aş fi, să zicem, pătimaş. Şi, în general..

— Văd că îţi petreci timpul la Leningrad!

— Întocmai, de data asta mă plimbam de-adevăratelea şi aveam de gînd să mai petrec niţel, dar mi-a secat vadul. Abia am apucat să mă mai înţolesc, să-mi găsesc o gagică...

— Ia să-ţi văd hăinuţele!

Saşenka dădu la o parte pulpanele paltonului, lăsînd să i se vadă costumul nou-nouţ de culoarea ciocolatei:

— Sînt frumoase?

— Nimic de zis.

— Mă cam strîng la subsuori — se plînse Saşenka. Îmi place îmbrăcămintea largă, comodă. De altfel, acum subiectul ăsta, cum s-ar zice, nu-i de actualitate. Dar dumneavoastră cum o duceţi?

— După cum vezi, lucrăm cîte puţin. Ne ocupăm cu urmărirea şi lichidarea infracţionismului, ne străduim mereu...

— Fără să ştiţi „ce-i somnul, liniştea sau iluziile trandafirii? Şi nici sărutul buzelor fierbinţi"...? declamă pungaşul.

— Asta cine a mai compus-o?

— Eu în nici un caz!

— Vrei să spui poate că n-ai operat nici magazinul de pe Balşoi Prospekt?

— Frumos o mai aduceţi din condei, cetăţene anchetator! exclamă cu însufleţire Saşenka. Vă dau cuvîntul meu de pungaş că aici, în Piaţa Uriţki, sînteţi un vultur, nu altceva. Leu şi vultur.

— Prin urmare, nu tu?

— Nu.

— Dar cine?

— Doamne, Dumnezeule! izbucni Saşenka. Scumpe domnule comandant, ce rost ar fi avut să mă murdăresc cu probleme de proprietate socialistă, cînd eu lucrez pe frontul ateismului? Să mă aleg cu pedeapsa maximă pentru nişte confecţiuni de damă, cînd poate că biserica ortodoxă m-a afurisit ca pe un luptător pentru idee ce sînt?

Lapşin rămase cîteva clipe pe gînduri, apoi îşi aprinse oftînd o ţigară.

— Straşnic luptător, ce să zic! rosti el şi-l întrebă de-a dreptul: Biserica din Alexandrovsk tu ai prădat-o?

— Nu tăgăduiesc.

— Atîta ar mai lipsi, cînd „Cotoiul" şi „Răsturnică" sînt aici la mine. Bocikov i-a găbjit în capela cimitirului Levoberejnoe. Ai fost şi tu acolo, dar ai spălat putina.

— Eu mi-am propus ca regulă, declară Saşenka, să nu vă ascund nimic. Şi întrucît sînteţi pentru mine prea stimatul Ivan Mihailovici Lapşin, spaima lumii noastre infracţioniste, aflate pe cale de dispariţie...

— Lasă linguşirile, Usaciov, îl întrerupse cu asprime Lapşin. Asta nu mă interesează de fel. Să vorbim mai bine despre ce trebuie.

— Poftim şi ce trebuie! se învoi îndată Saşenka. Dacă-i vorba de treabă, treabă să fie. Vreţi să scrieţi?

— Prostiile nu le scriu, dar ce este important da.

— Prin urmare, așa! Saşenka își îndoi un deget de la mînă: În primul rînd m-am hotărît cu străşnicie să pun capăt meseriei de infractor. Întrucît profesiunea noastră...

Lapşin căscă plictisit.

— Pardon! se scuză Saşenka. Mai întîi să vorbim despre fapte şi pe urmă să ne pocăim, nu-i așa?

— Fără îndoială că-i mai sănătos. Şi mărturiseşte mai repede, Usaciov, fără vorbărie multă. Nu eşti arestat pentru prima oară. Spune totul așa cum a fost.

— Fie. Eu nu sînt borfaş, să vă port cu vorba! începu Saşenka, pe un ton ofensat. Doar nu sîntem copii! Cînd vreau să vorbesc, vorbesc, cînd nu, nu!

După ce își aprinse din nou o ţigară, arestatul ceru permisiunea să-şi scoată paltonul şi, schimbîndu-se brusc la faţă, despică aerul cu un gest energic al braţului, exclamînd:

— Am terminat! Scrieţi cine a spart magazinul de pe bulevard. Notaţi şi adresa ogeacului lor. Scrieţi, dacă vă spun! Şi cînd au să mă toace bucăţele, cînd o să-mi găsiţi trupul sfîrtecat, să vă aduceţi aminte ce fel de om a fost Saşenka. Scrieţi! Sînt un om de fier, de oţel, însă dumneavoastră vă mărturisesc totul, căci şef ca dumneavoastră să dea Dumnezeu oricui... Scrieţi!

Aprinzîndu-şi ţigară de la ţigară, Saşenka își povesti vreme îndelungată isprăvile şi, la sfîrşit, întrebă:

— Ce ziceţi, mă aleg cu vreo cinci ani prin cumulare?

— Asta pentru faptele vechi. Pe cele noi nu le cunosc încă.

— Scrieţi-le şi pe cele noi! se învoi Saşenka. Faceţi cu mine ce doriţi.

Şi mărturisi cum jefuia, împreună cu „Cotoiul" şi cu „Răsturnică", bisericile de la ţară şi cum vindeau lucrurile de valoare la oficiile de achiziţii ale metalelor preţioase.

— Aveam o hartă veche de tot, explică Saşenka — pe care erau însemnate cu cruciuliţe localităţile unde existau biserici. Şi lucram din plin! Pe de o parte, predam statului valorile, aducîndu-i folos, iar pe de altă parte, din moment ce pîngăream biserica, popa re-

fuza s-o mai sfințească. Nu se putea hotărî s-o facă, fiindcă îl oprea obștea. „Ducă-se pe pustii așa biserică" ! — ziceau oamenii. Va să zică iată și un alt folos, nu-i așa ?

— Nu mă duce cu vorba ! i-o reteză Lapșin. Uiți că sînt vulpe bătrînă...

— Mai încape vorbă ! spuse Saşenka. Poți să cauți cu lumînarea un altul ca dumneavoastră ! Sînteți, pe drept cuvînt, un vultur printre mamifere...

— Ai luat-o razna ! zîmbi Lapșin. Mă mir cum de nu ți-e rușine, Usaciov...

— Poate că am sărit peste cal, ce-i drept. Să știți însă, Ivan Mihailovici, că unii vă stimează foarte mult, chiar dintre cei pe care i-ați năpăstuit. Să-l luăm, de pildă, pe Jmakin, sau „Candriul" cum i se mai spune, îl știți ? E supărat, și pe bună dreptate, pe toată instituția aceasta, dar în adîncul inimii e convins că nu dumneavoastră sînteți acela care i-a distrus viața...

Din nou Jmakin ?

— Dar tu cînd ai fost la el la-nchisoare ? întrebă Lapșin.

— Nu-mi amintesc exact, însă am stat împreună. Chiar aici, la arestul preventiv. Știu că atunci mă agățase Okoșkin, la gara Sestroreț k. Pe-atunci, Vasili Nikandrovici era tinerel de tot, cum s-ar zice „cu caș la gură". Țin minte că i-am scăpat de vreo două ori de sub nas. Mă apucă rîsul cînd îmi amintesc de scena aceea...

Și pungașul chicoti încetișor.

Abia apucă Saşenka să iasă pe ușă, și sună telefonul. Adjutantul comandantului miliției îi comunică lui Lapșin să nu plece nicăieri, fiindcă superiorul lor tocmai stă de vorbă cu o delegație de actori și are de gînd să-i aducă la Ivan Mihailovici.

— Fă-mi legătura cu Prokofi Petrovici ! ceru acesta.

Telefonul zbîrnîi și, după cîteva clipe, vocea șefului întrebă :

— Ești ocupat cumva, Ivan Mihailovici ?

— Păi îmi serbez azi ziua de naștere, răspunse Lapșin. Am invitat și cîțiva prieteni.

— Da, da...

— Mă pregăteam tocmai...

— Nu-i nimic, Ivan Mihailovici, venim îndată! Vezi, trebuie să dăm o mînă de ajutor unor tovarăşi...

Strîmbîndu-se nemulţumit, Lapşin îşi dezbracă mantaua, pe care tocmai şi-o pusese, aprinse candelabrul masiv de bronz folosit numai în ocazii excepţionale şi se apucă să răsfoiască ziarul pe care îl mai citise în ziua aceea.

Tuşind discret în palmă, Balandin intră în odaie urmat de grupul actorilor. Ochelarii îi sclipeau în lumina candelabrului, iar cizmele şi centura scîrţîiau la orice mişcare. Pe faţa lui Prokofi Petrovici era întipărită expresia aceea de prefăcută sobrietate, pe care şeful şi-o arbora în astfel de ocazii, vrînd parcă să spună: „Deşi nu sîntem de talia lui Pinkerton, totuşi se va găsi şi la noi să vă arătăm cîte ceva". În schimb actorii păreau destul de stingheriţi şi făceau impresia că aşteaptă să vadă în această încăpere lucrurile cele mai înfiorătoare, începînd cu un cadavru sfîrtecat în bucăţi şi terminînd cu tot felul de substanţe explozive.

După ce îi strînse mîna lui Lapşin pentru a doua oară (se mai văzuseră în ziua aceea de dimineaţă) Prokofi Petrovici îi invită pe actori să ia loc şi îşi aprinse o pipă de forma celor englezeşti. Plimbîndu-se prin odaie cu pipa în mînă, Balandin începu să le vorbească oaspeţilor, spunîndu-le că nu întîmplător i-a adus aici, ci pentru că Lapşin este cel mai vechi lucrător al serviciului de urmăriri penale şi, pe lîngă aceasta, şi cel mai experimentat...

— La fel ca şi în activitatea dumneavoastră, zise el, şi lentilele ochelarilor sclipiră din nou, în munca noastră se cere ca, pe lîngă aptitudini şi stăruinţă, să mai ai şi talent. Tovarăşul Lapşin este un lucrător de miliţie talentat, chiar foarte talentat şi totodată perseverent.

Lapşin se simţi stingherit auzind cuvintele de laudă rostite la adresa lui şi, neştiind cum să scape din încurcătură, stinse cu un aer preocupat lampa de masă, apoi îndată o aprinse din nou.

— Îl vedeţi cît e de sfios! remarcă Balandin, însă Ivan Mihailovici îşi dădu pe loc seama că nici şeful

nu se simțea în apele lui și de aceea vorbea pe un ton cu totul neobișnuit; contrar obiceiului pufăia din pipă și devenise deodată guraliv, așa cum nu-l știa nimeni pînă atunci.

Lapșin rămase în picioare lîngă birou, trăgînd tacticos din țigară și plimbîndu-și privirile pătrunzătoare ale ochilor albaștri peste figurile actorilor. Pe unii dintre ei îi cunoștea din filmele de cinematograf, pe alții îi văzuse la teatru sau în sălile de concerte. Dar nu-i plăcu nici unul, începînd cu tînărul acela chipeș care tocmai își scosese pălăria cu boruri mari și își ștergea cu batista fruntea nădușită și rasă. Lîngă el stătea o bătrînică cu gușă, privind rece și indiferentă cu ochii ei pe jumătate stinși. Mai încolo, un actor încă tînăr, își înclina politicos, în semn de încuviințare, capul țuguiat și aproape chel, iar alături, în jambiere și cu cravașa în mînă, ședea un grăsan cam trecut, care își luase un aer respectabil și grav. Nu-i plăcu nici tînăra cu buzele violent fardate și părul roșcat ce contrasta puternic cu pielea albă și satinată a gîtului. Toți oamenii aceștia aveau în înfățișarea lor ceva artificial, forțat și totodată enervant, ceea ce îl făcu pe Ivan Mihailovici să se-ntrebe cu nedumerire în gînd: „Oare de ce sînteți cu toții atît de nenaturali și deosebiți de ceilalți oameni?" O singură femeie îi atrase în mod deosebit atenția. Aciuată în rîndul din urmă, trecuse neobservată pînă atunci datorită îmbrăcămintei și atitudinii sale sobre și modeste. Tînăra actriță nu rostise nici o vorbă, nu schițase nici cel mai mic gest, nu rîdea zgomotos ca ceilalți și nici nu scotea exclamații ca: „Vai, e de neînchipuit!", „E formidabil!" sau „Colosal!". Întinzîndu-și gîtul subțire și fin peste umărul bătrînei cu gușă, urmărea curioasă și oarecum speriată tot ce se petrecea în jur, și numai la răstimpuri în ochi i se aprindea o luminiță poznașă. Avea pe cap o beretă și purta o haină dintr-o blană tărcată despre care se spune de obicei că este de focă sau viței de o rasă rară, chipurile, kabardină, dar care, de fapt, pe vreme ploioasă miroase a cîine. De sub gulerul hainei se vedea dunga subțire a unui fular albastru-deschis cu pi-

căţele, care, după părerea lui Lapşin, o prindea foarte bine pe necunoscută.

Balandin începu să povestească pe un ton nefiresc de sigur şi curgător despre crimele şi escrocheriile din perioada nep-ului, încheindu-şi istorisirea cu cuvintele: „A fost o dramă înfiorătoare!" Actriţa cu beretă îşi lăsă privirile în jos, încercînd acelaşi simţământ de jenă ca şi Lapşin. Se reculese însă îndată şi zîmbi, înţelegînd parcă starea sufletească a lui Prokofi Petrovici şi iertîndu-l.

În timp ce-şi asculta superiorul, Ivan Mihailovici fuma şi se uita la tînăra femeie, cercetîndu-i cu luare-aminte ochii căprui şi năsucul puţin obraznic. Se hotărî dintr-o dată că, dacă va trebui să vorbească, are s-o facă numai de hatîrul ei şi pentru nimeni altul. Poate cel mult, şi pentru moşneagul acela mărunţel şi fălcos care şedea lîngă ea, şoptindu-i mereu la ureche. Probabil că-i spunea ceva nostim, fiindcă actriţa zîmbea tot timpul, aplecîndu-şi capul spre el. „Amîndoi par să fie împotriva celorlalţi — îşi spuse cu satisfacţie Lapşin. Trebuie să fie arţăgos moşul!" Şi deodată îşi aduse aminte de numele bătrînului, precum şi de faptul că-l văzuse cîndva pe scenă în rolul lui Egor Bulîciov. Bine juca moşneagul!

În sfîrşit, şeful îşi luă rămas bun de la vizitatori şi părăsi încăperea.

— Tovarăşul Lapşin are să vă dea tot sprijinul şi toate îndrumările necesare, adăugă el din prag. Vă rog să vă adresaţi dumnealui.

Actorii rămaseră pe locurile lor, înşiraţi de-a lungul pereţilor. Lapşin îşi stinse ţigara, se aşeză în fotoliu şi întrebă încet cu vocea-i profundă de bas:

— N-am prea înţeles, totuşi, cu ce aş putea să vă fiu de folos? Poate că cineva ar vrea să mă lămurească?

Cu o umbră de suferinţă pe faţă, actorul cel tînăr începu să dea explicaţii cu privire la subiectul piesei noi pe care o pregătea teatrul lor. După cum înţelese Ivan Mihailovici, cele patru acte ale piesei trebuiau să arate cum au fost reeducaţi o serie de sabotori, spărgători, prostituate şi alţi infractori (în total vreo şaptesprezece

la număr) și ce oameni cumsecade au devenit cu toții mai tîrziu. Oricît de atent fu Lapșin la expunerea dezlînată și pripită a actorului, nu izbuti totuși să priceapă cînd anume și datorită căror factori s-au schimbat în bine eroii din piesă. Pe lîngă aceasta, actorul se simțea stingherit și se exprima cu foarte multă greutate, cum se-ntîmplă de obicei cu oamenii neinițiați într-un anumit domeniu și obligați să vorbească în fața unui specialist. Tînărul se încurca la tot pasul, pronunța cu stîngăcie cuvintele împrumutate din jargonul infractorilor și repeta adesea: „Dacă lucrul acesta e în general posibil". De altfel, pe Lapșin îl scotea din sărite și vocabularul actorului, care folosea unele expresii ca: „E un profit pe toată linia". „Acesta-i un episod bine-nchegat" sau „Căutările formale ne-au adus în impas și noi am pornit pe linia..." și altele de același fel.

— E clar! rezumă Lapșin, cu toate că multe lucruri nu-i erau nici decum clare. Trebuie să vă previn însă, că, după părerea mea, dumneavoastră nu vă orientați just în toate împrejurările...

Ivan Mihailovici se încruntă o clipă și aruncă o privire fugară actriței cu beretă și moșneagului de lîngă ea. Își dădu seama că amîndoi erau mulțumiți de felul cum le vorbise și așteptau să audă lucruri foarte importante pentru ei. Ochii larg deschiși ai actriței se rotunjiseră parcă și mai mult, iar bătrînul, care își luase o înfățișare prefăcut smerită, mesteca ceva în dinți. Privindu-l pe moșneag, Lapșin urmă:

— Vă mărturisesc sincer, nu-mi pot închipui de unde răsar ideile acestea, dar ele nu-s de loc juste. Din cele spuse de dumneavoastră, am înțeles că toți hoții, prostituatele și toți pungașii aceștia sînt la început niște creaturi minunate și săvîrșesc doar cîte o mică greșeală. Ceea ce nu corespunde realității, căci lucrurile stau cu totul altfel. În statul sovietic, hoțul nu-i erou. Poate într-un stat capitalist să se găsească unii... oameni (era cît pe-aci să-i scape cuvîntul „proști", dar se stăpîni la timp)... unii oameni — repetă el — care să creadă că un hoț este adversarul proprietății, și de aceea îl consideră erou. La noi însă nu-i așa. Nu există nimic eroic și nimic înălțător în asta — rosti Lapșin

pe un ton iritat — vă rog să mă credeți pe cuvînt, fiindcă eu îi cunosc pe acești oameni. De pildă, pe teritoriul regiunii noastre, numai „unchiul Pava" singur a furat șapte cai de la un colhoz. Țăranii colhoznici s-au împrăștiat care-ncotro zicînd: „Cîtă vreme n-am fost în colhoz, am avut cai, cum am intrat în colhoz, s-au dus și caii". L-am prins pe hoț și l-am trimis la-nchisoare. Ei bine, s-a constatat că „unchiul Pava" nu lucra de unul singur, ci în cadrul unei asociații întregi. Asta a mărturisit-o chiar el. Hoții sînt niște ființe nestatornice și pot fi ușor cumpărați. Și s-a găsit unul care să-l cumpere și pe „unchiul Pava", iar după aceea a mituit și el pe alții.

— Piesa e minunată, interveni pe neașteptate bătrînul — scrisă cu o deosebită vervă, are pitoresc și multe altele. Mai ridică și unele probleme, în sensul că acolo pungașii sînt înfățișați cu mult mai interesant decît oamenii de treabă... Bătrînul se înecă și tuși de cîteva ori, apoi încheie cu prefăcută ardoare: Ne-ar trebui cît mai multe piese de acest gen.

— Artistul nu-i altceva decît un ghem de nervi! exclamă pe neașteptate tînărul cu pălăria cu boruri mari. El se află tot timpul în vîltoarea vieții, pe cînd scriitorul se lasă purtat pe aripile fanteziei sale. Stă, cum s-ar spune, în splendida lui izolare și născocește, iar noi sîntem aceia care purtăm toată răspunderea.

— De ce, adică, născocește? interveni mușneagul cel fălcos. Ba nu născocește nimic și, în cazul de față, soluționează greșit conflictul. Cert este că n-a pus problema cum trebuia. L-a orbit entuziasmul.

Disputa dintre actori se prelungea și Lapșin începu să se plictisească. Preocupat parcă de treburile sale, descuie casa de fier și scoase de acolo un album vechi, din perioada nep-ului. În timp ce răsfoia albumul, Ivan Mihailovici observă că actrița cu haina din blană de cîine se apropiase de biroul lui și, în clipa cînd el întoarse pagina, o auzi spunînd:

— Îmi dați voie să mă uit și eu?

Ivan Mihailovici încuviință din cap.

— Femeia asta seamănă cu o găină plouată! rosti actrița încet, aproape în șoaptă. O vedeți?

Pe foaia de album erau lipite mai multe fotografii, însă Lapșin ghici imediat cine anume era „găina plouată". Actrița o poreclise astfel pe escroaca Sainer, care, printr-o acțiune neîndemînatică, își trădase toți complicii.

— Știți, toată lumea o așteaptă parcă să ouă, iar ea nu vrea și pace!

Comparația era atît de potrivită și plină de haz, că Lapșin rîse cu poftă de această glumă.

— Întocmai! confirmă el, examinînd chipul Margaritei Sainer, care aducea într-adevăr cu o găină. Ați fost cît se poate de reușită...

— De altfel, mulți oameni au în ei ceva dintr-o lighioană — răspunse rîzînd actrița. Spuneți, nu-i adevărat?

Tocmai atunci însă discuția se curmă brusc și vizitatorii făcură cerc în jurul lui Lapșin, care ședea cu albumul deschis în fața lui.

— După cum văd, Katerina Vasilievna a noastră a ajuns la partea cea mai interesantă, rosti cu blîndețe bătrînica cea gușată și deodată exclamă, adresîndu-se celorlalți: Tovarăși, iată unde-i izvorul înțelepciunii: avem aici o galerie de infractori!...

Toată lumea se înghesui în jurul albumului și în curînd începură să curgă tot felul de glume, spirite și sugestii, care de care mai bizare. Unii cereau să se facă schițe sau copii după fotografii, să se întocmească „o colecție proprie a teatrului", alții susțineau că tot ce se vede în albume este „trucat", iar alții afirmau că aici e redată „viața așa cum e de fapt".

— Dați-mi voie să mă regăsesc pe mine însumi! cerea actorul cu fruntea rasă. Vreau să mă văd cum sînt! Cred că am acest drept! Fă-mi puțin loc, Vikenti Borisovici, nu pot nici să răsuflu...

— Dumneavoastră obișnuiți să veniți pe la teatrul nostru? îl întrebă Katerina Vasilievna pe Lapșin.

— Rar de tot.

— Sînteți foarte ocupat?

— Se-ntîmplă și asta...

Actrița tăcu, apoi rosti rar, cîntărindu-și parcă cuvintele:

— Teatrul nostru trece acum printr-o criză.

— Cum ?

— E-n criză ! repetă Katerina Vasilievna. Așa se numește intrigăraia care s-a încuibat la noi.

Rîseră amindoi și Lapșin simți cum îi revine buna dispoziție.

— Sînteți o ființă ciudată ! rosti el. Niciodată nu poate ști omul ce-i veți spune în clipa următoare.

— Bine, dar asta n-o știu nici eu ! răspunse tînăra femeie. Din care pricină am adesea neplăceri.

— Balașova, de ce nu te uiți în album ? mormăi supărat actorul care răspundea la numele de Vikenti Borisovici. Aici găsești ceva tipuri potrivite pentru rolul dumitale.

Katerina Vasilievna aruncă o privire fugară în album și ridică tăcută din umeri.

Se auzi telefonul : Okoșkin își întreba superiorul dacă nu cumva s-a contramandat sărbătorirea zilei de naștere.

— Nu ! îi răspunse laconic Lapșin și așeză receptorul în furcă.

Seriosul Pavlik, supărat că a fost reținut peste program, aduse un teanc de albume mari, cam zdrențuite, dintr-acelea folosite în scopuri de instrucție. Lapșin le împărți actorilor, iar unul din ele îl așeză pe măsuță pentru moșneagul cel fălcos și Balașova. Ochii lui aveau acum acea expresie pe care o întîlnim adesea la pictori atunci cînd își arată tablourile. Răsfoind albumul, Ivan Mihailovici le spunea actorilor, cu un zîmbet sfios pe buze :

— Știți, am improvizat și noi, ca și dumneavoastră, un fel de tablouri vivante. Sînt numai lucrători de-ai noștri. Aici, de pildă, este înfățișat un atac banditesc. Iar dincolo, vedeți, acela cu șapcă și cu revolver sînt eu, în rolul unui bandit. Totul este redat întocmai ca în realitate, explică Lapșin mai departe, înflăcărat de interjecțiile încurajatoare ale moșneagului. Dincoace este arătat momentul cînd brigada noastră pornește în urmărirea bandiților. De astă dată oamenii sînt îmbrăcați în uniformă... Și aici tot eu fac pe banditul...

— Curios! spuse Balașova, întorcîndu-și spre el fața îmbujorată și surîzătoare, și Lapșin observă că obrajii ei erau acoperiți de un puf uș or.

— Nu-i așa că ne-am jucat rolurile destul de bine? o întrebă el, simplu și firesc. Vedeți, toate astea le-am făcut numai cu forțele noastre proprii în scopul de a învăța, că doar noi nu sîntem actori.

— Totul este cît se poate de natural, spuse Balașova. Degeaba credeți că...

— Să-i fi văzut pe băieții mei cum mai rîdeau, continuă Lapșin. A fost un adevărat circ, nu alta...

Și, cu un aer satisfăcut, Ivan Mihailovici legă mapa la loc și începu să povestească despre atacul pe care l-au înscenat. Actorii făcură din nou cerc în jurul lui și Lapșin își dădu seama că ei așteaptă să audă lucruri mai senzaționale. El însă nu se pricepea să mintă și, din obișnuință, căuta să elimine din relatarea sa scenele înfiorătoare, vorbind pe un ton disprețuitor despre bandiți.

— Spuneți și dumneavoastră, ăștia sînt bandiți? îi întreba el, zîmbind, pe actori. Niște huligani ordinari, care au pus mîna pe arme.

—Dar cum rămîne totuși cu reeducarea? îl întrebă cu o voce capricioasă actorul cu fruntea rasă. La urma urmei trebuie să clarificăm această problemă, fiindcă subtextul nu se pune la punct în ziua premierei, ci acum, pe loc...

Lapșin fu nevoit să dea lămuriri în privința reeducării, să le descrie atît „manierele" pungașilor, cît și felul cum obișnuiesc foștii bandiți să joace cărți, precum și să le vorbească despre cîntecele lor. Ceea ce-i interesa pe vizitatori mai mult erau însă asasinatele — duble sau triple, cadavrele împachetate în saci și, în general, lucruri cu care Ivan Mihailovici aproape că nu se întîlnise în cariera sa.

— Astea nu-s decît născociri! îndrăzni el să spună în cele din urmă, luîndu-și inima-n dinți, și adăugă înciudat: Scorneli de mahala!

— Dar Leonka Panteleev? întrebă cu o lucire perfidă în ochi bătrînica cea guș ată.

— Asta a fost cîndva, demult.

— Și totuși a fost...

Lapşin tăcu şi, cu aerul unui om politicos, se apucă să adune albumele şi mapele cu fotografii, pe care apoi le încuie în casa de fier.

— Zilele trecute s-a-ntîmplat o întreită crimă, nu se potolea bătrîna cu guşă. Spuneţi-mi, vă rog, care a fost, după părerea dumneavoastră, psihologia ucigaşului?

— N-aş putea să ştiu, răspunse Lapşin. Criminalul n-a fost încă descoperit.

— Aha, va să zică aşa! făcu amabil bătrînica.

— Da! încuviinţă Lapşin. Din păcate!

Împingînd cu genunchiul uşa casei de fier, Ivan Mihailovici răsuci cheia în broască, după care rămase în mijlocul odăii într-o poziţie de aşteptare.

— Aţi putea să-mi spuneţi, interveni actorul cu chelie, aplecîndu-şi într-o parte capul ţuguiat, dacă aţi avut prilejul să întîlniţi o crimă săvîrşită din gelozie, dintr-o pasiune fatală?

— Da, mi s-a întîmplat, zise Lapşin.

— Şi... cum vine asta? întrebă actorul.

— Lucrez de mulţi ani în domeniul cercetării crimelor, răspunse Ivan Mihailovici pe un ton sec, dar mi-ar veni totuşi greu să vă dau imediat un răspuns scurt şi limpede în acelaşi timp.

— Ei, vă mulţumim! rosti grăsanul cu jambiere, ridicîndu-se în picioare şi prinzîndu-i palma cu amîndouă mîinile. Am învăţat multe lucruri aici la dumneavoastră. Vă mulţumesc în numele întregului colectiv. Nădăjduiesc că vom mai veni aici să ne adăpăm la izvorul vieţii.

— Cu plăcere! răspunse Lapşin. Poftiţi!

În timp ce musafirii se pregăteau să plece, el deschise un ochi de fereastră, apoi îşi îmbrăcă mantaua şi chemă maşina de la garaj. Coborînd treptele, Ivan Mihailovici şi-o imagina cu vădită plăcere pe Balaşova. „Iată pe cine ar fi trebuit să invit astăzi la plăcintă, îi veni pe neaşteptate în gînd. Pare să fie o femeie foarte simpatică."

Maşina nu sosise încă.

Pe cînd stătea în faţa intrării de serviciu şi se uita spre piaţa uriaşă acoperită de zăpadă, la ureche îi ajun-

seră dintr-o dată cuvintele unuia dintre actori, care îi spunea dojenitor altuia:

— Află că nu-i mare lucru de capul lui Lapşin ăsta al dumitale. Un prostănac şi atît, un funcţionar mărginit şi obtuz, iar pe deasupra şi mitocan...

Actorii trecură în grup pe lîngă Ivan Mihailovici, fără să-l observe, şi grăsanul cu jambiere, care adineauri îi strînse mîna cu atîta căldură, mormăi printre dinţi:

— Un conţopist, suflet de călimară. Fagot!

„Şi de ce tocmai fagot? se întrebă Lapşin, nedumerit. Ce l-o fi apucat?"

Stînd în maşină, Ivan Mihailovici îşi aminti convorbirea avută cu artiştii şi, după ce reconstitui întreaga discuţie pînă la ultimul cuvînt, ajunse la concluzia că procedase cît se poate de bine răspunzînd laconic la întrebările lor. Nici nu ar fi putut să dea răspunsuri amănunţite, fiindcă problema psihologiei infractorilor şi toate celelalte teme cu caracter ştiinţific nu puteau fi tratate la repezeală. Prin urmare, el, Lapşin, avea dreptate, iar nu borţosul acela cu jambiere.

„Nu sînt nici funcţionar, îşi spunea Lapşin în gînd, nici prostănac şi cu atît mai puţin fagot. Toate astea-s minciuni, tovarăşe artist. E drept că-s cam necioplit uneori şi nici cu studiile nu stau tocmai bine, însă nu din vina mea. Voi sînteţi aceia care mi-aţi pus întrebări neroade. Şi, în general, actorii ăştia-s cam ţicniţi, conchise Ivan Mihailovici, dezaprobator, dar ceva mai răcorit parcă. Ţicniţi de-a binelea. Mă-ntreb dacă toţi artiştii noştri sînt la fel ca ăştia: în faţă să-ţi spună una, iar în spate să vorbească cu totul altceva! Nu, nu cred, e desigur o excepţie!"

După ce ajunse acasă, Lapşin descuie uşa din faţă şi, căutînd să nu facă zgomot cu cizmele, se furişă în baie, se spălă, îşi puse mulţumit papucii şi apoi intră în odaia lui, unde se simţea mirosul îmbietor de vărzări, pe care Patrikeevna le ţinea acoperite cu un şervet gros, „ca să stea calde".

— Am sunat şi la comandament, spuse Okoşkin. De cînd vă aşteptăm.

În odaie se adunaseră musafirii: vecinul de alături, chirurgul Antropov, un tînăr negricios și rotofei îmbrăcat într-un costum elegant și pe care Vasili îl prezentă destul de neglijent: „Un oarecare Tamarkin, cu care am avut onoarea să învăț la aceeași școală". Mai venise și Pilipciuk, directorul unei mari întreprinderi de transporturi auto, vechi tovarăș al lui Lapșin de pe vremea războiului civil și a Cekăi.

— Dar Alexei Vladimirovici n-a sosit încă? întrebă Lapșin, strîngînd cu putere mîna lui Pilipciuk, la care ținea foarte mult, deși se întîlneau destul de rar.

— Trebuie să apară, îi răspunse prietenos Egor Tarasovici. Leoha al nostru e șef mare acum.

Pe masă, printre farfuriile cu gustări, erau înșirate darurile. Patrikeevna îi pregătise lui Lapșin drept „suvenir" un toc de ceasornic în formă de papuc, brodat cu mărgele, Okoșkin îi cumpărase un portțigaret, pe capacul căruia era gravat un tînăr gol pînă la brîu care trăgea cu pistolul. Antropov îi adusese sărbătoritului un flacon cu apă de colonie „bărbătească", după cum spunea el, iar Pilipciuk — o casetă de mesteacăn încrustată, a cărei întrebuințare era greu de ghicit.

— E frumos lucrată!... spuse Egor Tarasovici. Poți să ții în ea timbre, plicuri și, în general, cele necesare pentru scris.

Gătită cu o rochie nouă de mătase care foșnea la tot pasul, Patrikeevna veni să anunțe că friptura de gîscă se prăpădește în cuptor și de aceea nu-și ia nici o răspundere pentru bucate.

— Observați, Ivan Mihailovici, că patroana noastră și-a roșit buzele, nu se putu abține Okoșkin. Își trăiește, cum s-ar zice, a doua tinerețe.

— Eu am totdeauna buzele uimitor de roșii, răspunse Patrikeevna, îmbufnată.

— Ca de vampir, o înțepă Vasili.

În așteptarea lui Alexei Vladimirovici, musafirii se adunară în jurul sobei și, privind la focul care ardea molcom, aduseră vorba despre vîrstă.

— Desigur că pînă pe la vreo patruzeci de ani omul mai zburdă, spunea Antropov. Îl vezi cuminte și deodată face o trăsnaie. Cum a ajuns însă la patruzeci, a atins

pragul și cade pe gînduri. Devine mai așezat, capătă chelie și nu-l prea aranjează să mai joace nici măcar volei. Cum s-ar zice, nu s-ar putea numi nici bătrîn, dar nici tînăr.

Lapșin surprinse în glasul lui Antropov intonații melancolice și își dădu seama că, făcînd aceste considerații, Alexandr Petrovici se gîndea de fapt la Lizaveta lui cea dragă. Ar fi vrut să-i ridice moralul doctorului, să-i spună ceva tăios, ca să-l scuture din amorțeală. Se gîndi însă că nu e cazul să abordeze un subiect atît de dureros pentru el, în prezența lui Pilipciuk și, mai ales, a lui Tamarkin, care, pe lîngă faptul că era străin printre ei, avea o comportare din cale-afară de degajată.

— Ce să mai vorbim, îl susținu alene Ivan Mihailovici pe chirurg, e vîrsta ingrată a declinului. După ce te apropii de cincizeci de ani, totul se limpezește și sentința rămîne definitivă, fără drept de apel. Ești un om în vîrstă și pace. Și de pe poziția aceasta de om în vîrstă poți să-ți trăiești liniștit zilele ce ți-au mai rămas.

— Noi avem o rudă care a împlinit o sută șaizeci de ani, spuse cu o voce pițigăiată Tamarkin. Și, închipuiți-vă, Ivan Mihailovici, că e cît se poate de vesel și vioi, plin de viață. Un optimist desăvîrșit.

Lapșin se uită piezîș spre colegul lui Vasili și nu-i răspunse. Știa destul de bine că au existat oameni care au trăit și mai mult, însă Tamarkin acesta nu-i inspira încredere.

— Și-l cheamă și pe el tot Tamarkin? întrebă Vasili, pornit pe gîlceavă.

— Ba nu, are cu totul alt nume.

— Nu de alta, dar am putea să verificăm la Academia de științe, precizează Vasea. Acolo se țin în evidență asemenea persoane, nu-i așa, Ivan Mihailovici? Pe linia noastră se poate verifica cu precizie. Spune, Tamarkin, nu cumva rubedenia asta a ta minte?

Discuția alunecă spre evenimentele din Austria și Cehoslovacia.

— Și totuși, ceilalți n-au scos nici un cuvînt atunci cînd nemții au ajuns pînă la Viena, rosti gînditor Ivan Mihailovici. Au tăcut chitic și au înghițit-o, cu toată importanța strategică deosebită a acestui fapt. Pentru

fasciști, Austria reprezintă o punte de trecere spre Italia, Ungaria, Jugoslavia și, în general, spre Balcani, fără să mai vorbim că aceasta înseamnă învăluirea Cehoslovaciei din flanc. Nici Mussolini nu prea se simte în apele sale, dar i se spune și lui „Pardon, faceți puțin loc". Cert este că n-are să poată face nici o mișcare, fără încuviințarea führerului.

— Nu vi se pare că vedeți în culori prea negre toată problema aceasta ? întrebă politicos Tamarkin.

Ivan Mihailovici nu-i răspunse și se mulțumi să-l măsoare lung, pe sub gene.

— Iar acum, să vedeți ce se-ntîmplă mai departe, urmă el, întorcîndu-se spre Pilipciuk. S-a scris în ziare că nu știu ce fel de *Daily* din Anglia a avut nerușinarea să declare cum că ocuparea Austriei nu schimbă întru nimic lucrurile, mai ales că această țară a fost totdeauna nemțească, și că englezii, chipurile, trebuie să-și vadă de treburile lor, fiindcă problema Cehoslovaciei nu-i privește nicicum...

— Auzi impertinență ! exclamă Pilipciuk, oftînd adînc.

— Adică ce numești tu impertinență ? întrebă Lapșin, cu o vădită nemulțumire.

— Așadar, dumneavoastră socotiți că un conflict mondial e inevitabil ? se interesă cu prudență Tamarkin.

Lapșin îl lăsă și de data aceasta fără răspuns și începu să vorbească despre Beneș, care a refuzat ajutorul Uniunii Sovietice și a ales drumul capitulării. Calm și tacticos, Ivan Mihailovici își exprimă părerea că provocarea militară din anul trecut de la Lacul Hasan a fost fără îndoială înscenată de japonezi în scopul verificării capacității de luptă a trupelor sovietice.

— Bine, dar acolo tot ei au mîncat trînteală ! interveni Okoșkin. Și tot japonezii au fost aceia care au cerut îndurare...

Pilipciuk dădea la răstimpuri din cap și trăgea alene din țigară, trimițînd fumul pe gura sobei. Avusese în repetate rînduri prilejul să călătorească în străinătate și de aceea le povesti cu un zîmbet amar prietenilor săi ce zarvă stîrniseră guvernele Angliei și Franței înainte de întîlnirea de la München. Egor Tarasovici asistase personal la mobilizarea rezerviștilor și văzuse cu

propriii lui ochi cum locuitorilor li se distribuiau în mare grabă măşti contra gazelor, cum pe străzile principale ale oraşelor se amenajau adăposturi şi tranşee, într-un cuvînt cum se semăna panica în rîndurile populaţiei, speriindu-i pe oameni cu apropiata izbucnire a unui nou război.

— Comuniştii de-acolo apreciază toată gogoriţa asta cu războiul drept o manevră de diversiune şi şantaj. Şi pe bună dreptate. Guvernele burgheze au tot interesul să le bage în cap oamenilor cum că-i preferabil să-i facă concesii lui Hitler pe seama Cehoslovaciei, decît să se expună şi să rişte un război. E o veche metodă de provocare, o potlogărie dinainte premeditată după zicala „Cămaşa e mai aproape de piele".

— Ideea lor de bază rămîne aceeaşi, spuse Lapşin. „Mă fac frate cu dracu', dar împotriva comunismului." Dacă imperialismul n-a izbutit să sugrume bolşevismul în perioada cînd acesta era încă în faşă, nădăjduieşte probabil să-şi atingă scopul acum, după ce am crescut şi noi mari...

— Bine, dar asta-i ridicol! exclamă Tamarkin. De-a dreptul ridicol! Iar dacă ei nu doresc să ţină încă seama de atacurile masate ale aviaţiei noastre, care, desigur, vor avea un efect formidabil...

Lapşin ştia că loviturile masate ale aviaţiei sovietice vor aduce negreşit rezultatele scontate, dar felul cum exprimase Tamarkin acest lucru îi era profund antipatic. Okoşkin, care se simţi jenat de intervenţia inoportună a fostului său coleg de şcoală, îl repezi îndată:

— Dar tu de unde ştii? Eşti cumva aviator?

— Ba nu, dar pur şi simplu din curiozitate; adică un cetăţean al Uniunii Sovietice n-are voie să se intereseze de aviaţie?

Tamarkin nu primi răspuns nici la această întrebare, fiindcă tocmai atunci sosi Altus şi toată lumea se aşeză la masă.

Cu toate că erau aproape de aceeaşi vîrstă, Alexei Vladimirovici arăta mult mai tînăr decît Lapşin, iar alături de Pilipciuk, ai fi zis că-i feciorul acestuia. De altfel, Egor Tarasovici îi spunea în glumă „fiule". Okoşkin nu-şi luă toată seara ochii de la el. Ştia de la Lap-

şin că Alexei Vladimirovici făcea deplasări în străinătate, iar în anii tinereţii îndeplinise din ordinul lui Dzerjinski numeroase misiuni foarte primejdioase. Se simţea cuprins de entuziasm şi admiraţie văzîndu-se alături de omul acesta plin de voie bună, care-i vorbise cu atîta simplitate, ba se interesase dacă Vasili e mulţumit de munca lui.

— Mai serviţi puţină plăcintă, tovarăşe Altus, îl îmbie Okoşkin, uşor ameţit de băutură. Şi mai puneţi deasupra unt. Ce băutură preferaţi, coniac sau votcă?

— Coniac! răspunse Altus.

Okoşkin luă o sticlă neîncepută, îi scoase cu îndemînare dopul, apoi turnă un pic în paharul din faţa lui, umplu paharul musafirului şi după aceea şi-l completă pe-al său.

— Straşnic! se minună Altus. Şi cine, mă rog, te-a învăţat toate astea?

— Un ospătar de la restaurantul *Chat noir*, îi explică Okoşkin, cu mîndrie în glas. E bătrîn în meserie şi priceput.

— Ascultă sfatul meu, îl povăţui încet Alexei Vladimirovici, să nu înveţi niciodată nimic de la ospătari. Mai ales de la cei bătrîni, care şi-au însuşit o anumită şcoală a politeţei, numită slugărnicie. Ai înţeles?

— Am înţeles, murmură Okoşkin, simţind cum sîngele îi năvăleşte în obraji.

Ce bine ar fi fost să se deschidă pămîntul sub el şi să-l înghită, măcar aşa ar fi găsit o ieşire din situaţia asta penibilă. Sau să moară subit — doar se-ntîmplă asemenea accidente. Ei bine, nu! Poftеşte Okoşkin şi stai cuminte locului sub privirea luminoasă şi puţin ironică a acestui cekist. Unde mai pui că lui Altus nu-i poate răspunde cu „nu te priveşte", „pe mine să nu mă înveţi" sau „o ştiu şi singur, fără dumneata".

După friptura de gîscă, care într-adevăr se sfărîmase în aşa hal, că nu mai puteai şti care-i carnea şi care-i varza călită, Antropov se aşează cu Tamarkin la o partidă de şah, iar Lapşin, Altus şi Pilipciuk se apucară să-şi depene amintirile despre vechii lor tovarăşi de muncă şi isprăvile săvîrşite pe vremuri.

— Despre afacerea Pavlov, îți mai aduci aminte, Ivan Mihailovici? întrebă pe neașteptate Altus.

— Pe Pavlov eu l-am arestat, nu Lapșin! îi răspunse Pilipciuk, oarecum bosumflat. L-am reținut în februarie o mie nouă sute nouăsprezece, împreună cu bietul Pașa Feodorov, iar în martie Pașa a fost împușcat de anarhiști.

— Exact, ai o memorie bună, Egor Tarasovici, îl lăudă Altus. Dar despre rezoluția lui Felix Edmundovici îți amintești? Decizia colegiului Cekăi, scrisă de mîna lui Dzerjinski? Eu o țin minte. Apoi urmă cu o voce fermă, de parcă ar fi citit după text: „Pentru acțiunea de provocare conștientă și premeditată, de pe urma căreia o serie de persoane au fost private de libertate, colegiul îl condamnă pe Isai Isaevici Pavlov la moarte prin împușcare". Tăcu cîteva clipe, mestecînd distrat ceaiul cu linguriță, sorbi din pahar și începu din nou: Am participat de curînd la o convorbire cu elevii școlii noastre și i-am întrebat cui anume i s-a aplicat pentru prima oară pedeapsa cu moartea, care a fost prima execuție de la înființarea organelor Cekăi. Și am rămas surprins, Ivan Mihailovici, căci nimeni dintre ei n-a fost în stare să-mi răspundă.

— Răspunsul e simplu: prințul Eboly.

— Bine, dar de ce prințul Eboly? îl întrerupse Altus. Asta-i o problemă foarte serioasă și adîncă. Din exemplul acesta se pot desprinde și înțelege multe lucruri și se pot trage concluzii ce rămîn valabile oricînd...

— Eram și eu acolo cînd l-au adus pe Eboly, spuse gînditor Lapșin, cu glas domol. Firește că pe vremea aceea nu-mi dădeam seama, acum însă cred că am înțeles. Vorba este că ticălosul acela de prinț se dădea drept lucrător al Cekăi, nu-i așa?

— Întocmai, încuviință Altus.

— Și sub masca aceasta de cekist făcea percheziții, și-i jefuia pe cetățeni. Ponoasele însă erau ale noastre, fiindcă lumea ne socotea tîlhari și bandiți. Iar prin măsura aceasta, Felix Edmundovici nu s-a gîndit numai să-l pedepsească pe făptaș, dar și să dea un avertisment tuturor și pentru totdeauna, în spiritul princi-

piului pe care l-a formulat mai tîrziu, îl mai ţii minte, Alexei Vladimirovici ?

„Cekistul trebuie să aibă inima înflăcărată, judecata rece şi mîinile curate." Nu-i aşa ? Prin urmare, împuşcarea lui Eboly nu a constituit doar o simplă pedeapsă, ci un act care a statornicit pentru viitor întreaga noastră concepţie morală, arătîndu-ne cum trebuie să trăim şi ce înseamnă să fii un adevărat cekist. E just ce spun ?

Okoşkin se reîntoarse de pe sală, unde se dusese „să se mai răcorească puţin", şi se aşeză pe scaun lîngă Egor Tarasovici.

— Ei, ce mai spui, schimbul nostru de mîine ? îl întrebă Altus. De ce eşti atît de palid la faţă ?

— Să vedeţi... coniacul a fost cam tare, îi răspunse Vasili. Sau poate că-i din pricina meseriei noastre zbuciumate !

Pilipciuk rîse şi-l mîngîie cu palma pe creştet :

— L-aţi auzit ? Mă rog, are o meserie zbuciumată !

Începură să vorbească apoi cu jumătate de glas între ei, iar Altus şi Lapşin se aşezară mai încolo, pe pervazul lat al ferestrei.

— Cînd va începe oare, ce părere ai, Alexei Vasilievici ? îl întrebă Lapşin aproape în şoaptă.

— Propriu-zis a şi-nceput, îi răspunse acesta calm şi cu hotărîre în glas. Iar de terminat, numai noi va trebui s-o terminăm. Nu e nimeni care s-o poată face. Judecă şi tu după tot ce scrie în ziar. Ei au să-i vîndă lui Hitler totul, bucăţică cu bucăţică, iar el o să-i înghită pe rînd, o să-şi asigure materia primă şi tot ce are nevoie, iar după aceea o să se năpustească asupra ţărilor mari.

— Tu l-ai văzut vreodată ?

— L-am văzut şi l-am auzit vorbind.

— Şi ce impresie ţi-a făcut ?

— O nulitate şi un descreierat, dar cu veleităţi foarte mari. N-are să ne fie chiar atît de uşor să-i sucim gîtul. Fireşte că-i şi viclean, vulpoiul.

...Către orele unu, Altus se retrase, luîndu-l şi pe Pilipciuk cu maşina. Tamarkin se pregăti şi el de plecare, strîngîndu-i îndelung mîna lui Lapşin şi încli-

nîndu-şi de cîteva ori trupul predispus prea de timpuriu la obezitate.

— Sînt foarte încîntat de cunoştinţă, spuse el, nespus de încîntat şi nădăjduiesc să vă văd împreună cu Vasea acasă la mine. Şi mama are să fie foarte, foarte bucuroasă.

În sfîrşit plecă şi Tamarkin. Okoşkin se duse la baie să se spele, iar Antropov se aşeză pe scaun şi începu să se plîngă lui Lapşin:

— Mi-e tare greu, dragă Ivan Mihailovici. Îmi vine să m-arunc în Neva, nu altceva.

— Ai vorbit cu Lizaveta?

— Ferit-a sfîntul! exclamă speriat Antropov.

— Păi atunci cum rămîne?

— Cum să rămînă? Nicicum! Alexandr Petrovici încruntă sprîncenele, bătu de cîteva ori cu degetele în masă şi spuse mînios: Dracu' să ştie ce-i şi cu asta. Haide, înţeleg că la ea vorbeşte instinctul maternităţii, dar eu? Închipuie-ţi că de la spital n-am nici o poftă să mai vin acasă. Patruzeci de ani! Omul trebuie să aibă o familie, un cămin. Poate că toate astea sînt fleacuri, reminiscenţe mic-burgheze. Şi totuşi, după o zi de muncă, în loc să te duci „undeva", e bine să ştii că mergi la „cineva". Mă-înţelegi? La cineva. Să simţi, strigoi bătrîn, că eşti aşteptat acasă şi să auzi spunîndu-ţi-se o frază cam ca asta: „Da' unde-mi umbli, Saşa, tot timpul? Nu-mi găsesc locul aşteptîndu-te!" Izbucni deodată într-un rîs fericit şi repetă din nou: „Nu-mi găsesc de fel locul..." Hai? Ce zici? Dumneaei nu-şi găseşte locul... Şi-acum, noapte bună!...

Cînd Okoşkin, tremurînd după duşul rece, se vîrî în pat, Lapşin îi spuse că, după părerea lui, Tamarkin e un om de nimica şi-l rugă pe Vasili să nu-l mai aducă pe acolo.

— Bine, dar n-a fost decît o întîmplare, Ivan Mihailovici...

— Tocmai de aceea...

Se întinseră în pat şi citiră amîndoi pînă noaptea tîrziu. Vasili răsfoi o revistă ilustrată, iar Lapşin deschise o carte voluminoasă, sprijinind-o pe genunchi.

— E interesantă? îl întrebă Okoşkin.

— Destul de documentată, răspunse Ivan Mihailovici. Mi-au plăcut întotdeauna tratatele de istorie.

Bocănind cu piciorul de lemn în podea, Patrikeevna intră în odaie, aducînd un vraf de farfurii. Okoşkin o rugă să-i dea nişte prafuri contra durerii de cap.

— N-am nici un fel de prafuri, spuse Patrikeevna, îmbufnată ca de obicei.

— Atunci descîntă-mi niţel, o luă peste picior Vasili. Ştiu că te pricepi!

— Nu există descîntece, i-o reteză femeia. Asta-i înşelătorie goală.

— Dar numele de Patrikeevna există?

— Patrikeevna nu-i nume propriu şi se trage după numele tatălui. Mă mir însă cum dumitale, tovarăşe Okoşkin, care eşti gogeamite omul, nimeni nu-ţi spune aşa[1].

Se mai ciondăniră astfel multă vreme, stingherindu-l pe Lapşin din citit. La un moment dat, Patrikeevna se duse la culcare, iar Vasili întrebă nedumerit:

— Observaţia bătrînei este justă. Într-adevăr, Ivan Mihailovici, de ce oare mie nimeni nu-mi spune Vasili Nikandrovici, după numele tatălui meu? Să n-am eu, adică, destulă prestanţă?

— Ce-i drept, nu faci impresia unui om îndeajuns de solid — îi răspunse Lapşin, căscînd, şi-i porunci să stingă lumina.

Astfel se încheie ziua de naştere a lui Ivan Mihailovici.

ÎN VAGON

Jmakin ajunse la orăşelul acela în zori, venind dinspre gară, de-a dreptul peste şine. Era o dimineaţă ceţoasă, cu ger cumplit. Vagoanele roşii de marfă erau acoperite cu ciorchini de brumă, iar magaziile abia se mai zăreau dintre nămeţi. Clădirea gării se ascun-

[1] În limba rusă, adăugarea numelui tatălui la numele unei persoane reprezintă un semn de consideraţie (n. ed.).

sese și ea sub troiene și numai de-a lungul terasamentului trecuse de curînd plugul de zăpadă. Șinele pe care Jmakin le văzuse de atîtea ori în închipuirea lui în zilele acestea chinuitoare! Dar iată că acum le vedea aievea și chiar le păpăi cu mîna — întîi una, apoi pe cealaltă, după care contemplă îndelung și cu neîncredere clopotul de semnalizare, stîlpii de telegraf cu firele ce țiuiau prin ceață, într-un cuvînt tot inventarul obișnuit al căilor ferate, dornic să se convingă că toate acestea existau de-adevăratelea și nu era vorba de nici o „fraiereală".

Își simțea trupul istovit cu desăvîrșire și îi era foame. În gară funcționa un bufet, dar acolo nu izbutise să șterpelească nimic, astfel că, tîrîndu-și anevoie picioarele umflate, o porni încet spre oraș. Văzîndu-l așa bărbos și îmbrăcat cu cojoc, cei de la căminul colhozului l-au primit înăuntru.

— Actele sînt la fratele meu, minți Jmakin, care a rămas la comitetul raional executiv.

Îi repartizară un pat cu plapumă și pernă, ce miroseau a formol și Jmakin avu o senzație stranie atingînd așternutul curat, de care se dezobișnuise de multă vreme. Pe noptiera de lîngă pat zăcea uitată o cojiță de pîine neagră de secară. Alexei o duse lacom la gură și începu s-o morfolească cu gingiile-i umflate. Apoi făcu o baie și își spălă rufele de corp, le stoarse din răsputeri și le atîrnă lîngă burlanul încins al sobei de tablă. Așteptînd să i se usuce rufăria, Jmakin dormita în vestiarul de lîngă baie, apropiindu-și palmele de rotulele ascuțite ale genunchilor. Aburii calzi se ridicau în valuri în jurul lui, toate oscioarele, rănile și zgîrieturile îl dureau nespus, și totuși Alexei se simțea ușor și sprinten ca un fulg, iar orașul spre care năzuia să ajungă i se părea aproape de tot. Avea impresia că e de ajuns să întindă mîna, ca să atingă orașul în care se socotea stăpîn, unde putea să umble nestingherit pretutindeni, fără să se teamă sau să se uite pe furiș înapoi, orașul unde nu se ascundea prin vizuinele hoților, ci într-o casă adevărată și unde Ivan Mihailovici Lapșin, ofițerul acela de miliție, întîlnin-

du-l pe stradă, îi va saluta cu un gest calm și politicos, ducîndu-și la cozoroc mîna înmănușată.

În timpul nopții, Jmakin părăsi odaia unde dormise și, prefăcîndu-se că se duce să-și facă nevoile, ieși pe sală dezbrăcat. După ce se uită în jur și văzu că nu-i nimeni, smulse cît ai clipi din ochi lacătul de la ușa magaziei unde se păstrau bagajele. Chiar acolo, în magazie, își trase repede pe el un pulover călduros și îmbrăcă unul peste altul două costume de haine. Deasupra mai puse o scurtă cu guler de miel și o căciulă, iar într-un balot găsi acte de identitate, bani și tot felul de adeverințe și ordine de serviciu ce aparțineau unor geologi.

Osteniți după o zi de muncă, oamenii dormeau duși, cufundați într-un somn adînc. Prin partea locului nu auziseră încă de asemenea isprăvi ca cea săvîrșită de Jmakin. De altfel, lacătul de la ușa magaziei era pus numai de formă, iar predarea în custodie a geamantanelor și rucsacurilor era și ea o simplă formalitate, numai ca să fie la fel cum se obișnuia „peste tot". Astfel că Jmakin putea să opereze fără nici un risc, să meargă la sigur. Dar el încerca un sentiment de rușine, dar și de veselie în același timp.

Ar fi putut fura cizme, pîslari și multe altele, căci erau de toate acolo, orice i-ar fi poftit inima. Dar Alexei nu mai luă nimic, puse belciugul la loc, apoi coborî fitilul lămpii care ardea pe sală și deschise ușa dinspre bucătărie.

Bucătăreasa, grasă cît o butie, dormea pe laviță, sforăind cu voluptate și plescăind din buze prin somn. Lîngă cuptor, într-o albie mare, dospea aluatul, probabil pentru plăcinte. Se făcuse tîrziu și ceasul arăta orele două trecute. Deodată bucătăreasa se ridică într-un cot și, asemuindu-l pe Jmakin cu altcineva, întrebă:

— Plecați, Boris Feodorovici?

— Nu, îi răspunse cu glas prefăcut vagabondul, nu plec. Trebuie să expediez o telegramă urgentă și mă duc pînă la gară...

Pe față i se așternuse un zîmbet, dar sufletul îi era trist la gîndul faptei mîrșave pe care o săvîrșise și, scuturînd din umeri, fugarul se îndreptă spre ușă. Bucătă-

reasa trase zăvorul și dădu la o parte belciugele. Jmakin zgîlțîi de vreo două ori ușa înghețată și, după ce o deschise, simți îndată suflarea tăioasă a viscolului izbindu-i obrajii înfierbîntați. Un cîine se repezi gudurîndu-se la picioarele lui, apoi începu să țopăie, dînd din coadă și scheunînd încet. Măzărichea spulberată de vînt lovea cu zgomot în pereții clădirilor. Fugarul o porni cu pas domol înainte, călcînd ușor și căutînd cu privirea măcar o singură fereastră luminată. Vîntul șuiera de-a lungul firelor telegrafice și, cu cît Jmakin se îndepărta mai mult, cu atît își simțea parcă sufletul mai liber și mai descătușat. Buzele-i fredonară încet o frîntură de cîntec:

Zadarnic mă-nfrunți cu privirea,
Să știi, nu mi-e teamă nici pic,
Aș vrea să-ncheiem doar povestea
Ce pare să n-aibă sfîrșit...

Cînta dinadins, căutînd să se îmbărbăteze, să alunge senzația aceea apăsătoare care-i măcina parcă sufletul. În noaptea aceasta întunecoasă și bîntuită de viscol, nici unul dintre cei de la căminul colhoznicilor nu s-ar fi încumetat să pornească în urmărirea lui. De altfel, geologii, instructorul comitetului raional și ceilalți călători dormeau liniștiți și pe deplin siguri unii de alții. Niciodată oamenii aceștia nu vor înțelege cine anume a putut să-i jefuiască tocmai pe ei, lucrători obosiți de munca aspră și chinuiți de gerurile năprasnice ale ținutului Zapolearie.

Poți să mă lași, n-am să regret;
Drăguțe de-alde tine
Sînt la tot pasul berechet!
Iar tu sînt sigur că-ntr-o zi
Vei reveni la mine...

Viscolul îl orbea și-i biciuia obrajii, dar pe Alexei nu l-a încercat nici teama, nici îngrijorarea atunci cînd a sărit din mers în cabina de frînă a unui vagon de marfă și nici cînd l-a mințit pe șeful de tren că a scăpat acceleratul. Ajuns în gara care poartă denu-

mirea stranie de Mîrmîşi II, şi-a cumpărat un bilet de călătorie şi, cu siguranţa unui pasager cu depline drepturi, a intrat în vagonul de dormit nr. 3, ocupînd locul nr. 18 indicat pe tichet.

Culcat în patul lui de la etaj, sătul şi înviorat după baie, Jmakin îşi aprinse o ţigară şi, încercînd cu toată fiinţa lui bucuria nestăvilită a libertăţii, intră în vorbă cu fata de-alături, care răsfoia o carte groasă:

— Niciodată nu obişnuiesc să călătoresc cu bagaje. Prefer să pun totul pe mine. Am îmbrăcat două costume de haine şi, după cum vedeţi, arăt înfoiat ca o varză, în schimb am mîinile libere şi sînt apărat de frig...

Fata rîdea dezvelindu-şi dinţii frumoşi şi sclipitori, în timp ce pasagerii ceilalţi zîmbeau cu îngăduinţă. În vagon era cald şi plăcut, oamenii îşi omorau timpul jucînd şah, domino, iar unii înbucau cîte ceva sau beau cîte un ceai fierbinte. Geamurile îngheţaseră tun, din care pricină vagonul era toată ziua cufundat în semiîntuneric. Taigaua nu pătrundea înăuntru, fiindcă aici omul era mai puternic decît ea, mai puternic decît gerul, decît lupii şi vîntul turbat.

Un marinar cu faţa prelungă şi albă punea din cînd în cînd patefonul şi călătorii ascultau „Rumba", „Paradis" ori „Lămîiţele". Discuţiile erau pline de însufleţire şi nu conteneau ziua întreagă. S-ar fi zis că toată lumea este pornită să povestească lucruri cît mai interesante, începînd de la agronomul acela voinic, care cultiva roşii dincolo de cercul polar, sau marinarul care participase la nenumărate expediţii grele şi îndepărtate, şi sfîrşind cu bătrînelul scund, cu ochelarii pe nas. După cum reieşea din spusele lui, bătrînelul era dentist şi îşi făcea deplasările cu sănii trase de cîini sau de reni, ducînd cu el instrumentele necesare şi îngrijindu-şi pacienţii prin iurte sau chiar sub cerul liber. De cîte ori nevastă-sa se pornea să istorisească ceva despre el, dentistul zîmbea blînd şi îi spunea:

— Te rog, Maşa, nu exagera!

Jmakin era cît se poate de supărat.

De bună seamă că el ar fi avut de povestit lucruri atît de uluitoare, încît toată lumea ar fi rămas cu gura căscată. Din păcate însă nu putea s-o facă şi era nevoit

să păstreze o tăcere desăvîrşită, mulţumindu-se doar să-i cerceteze pe ceilalţi cu privirile ochilor săi ageri şi verzi. Lua-i-ar naiba pe toţi! Lor ce le pasă, atîta timp cît călătoresc pe socoteala statului, înarmaţi cu tot felul de adeverinţe şi delegaţii întărite cu semnături oficiale, cînd statul acesta le poartă de grijă în orice împrejurare şi le pune la dispoziţie radioul, telegraful şi telefonul, iar guvernul trimite în căutarea vaporului lor avioane şi pe cei mai buni piloţi din lume, le asigură o hrană specială: ciocolată, conserve şi tot soiul de vitamine.

Bunăoară, dacă dentistul de colo s-ar rătăci prin tundră, s-ar isca o zarvă nemaipomenită. Pe cînd el, Jmakin, de s-ar pierde, cui i-ar păsa?

Alexei asculta atent la tot ce se vorbea în jurul lui, şi cu cît asculta mai mult, cu atît mai aprig îl chinuia dorinţa să povestească tuturor ce i-a fost dat să îndure în scurta lui viaţă de pînă atunci. Ar fi vrut să le declare că nu-s decît nişte ageamii fără experienţă, începînd cu moşneagul acela cu ochelarii în ramă aurită, şi că de fapt nici unul dintre ei n-ar trebui să deschidă măcar gura în faţa lui. Îi făcea pur şi simplu greaţă să-l asculte pe agronomul cel burtos, care, cu cana de ceai în mînă, istorisea cum s-a rătăcit odată la vînătoare şi cum s-a hrănit timp de două zile cu tot felul de rădăcini. Îi părea rău văzînd-o pe fata de alături şi pe marinar sorbind cuvintele agronomului, pe cînd o băbuşcă puţintică suspina plină de compătimire.

În cele din urmă pasagerii, osteniţi, adormiră. Afară se lăsase noaptea. Locomotiva pufăia undeva departe, despicînd bezna îngheţată, şi vagonul se legăna lin în mers. Întins în pat, Jmakin stătea treaz, cufundat în gînduri, şi i se părea că totuşi el este mai bun decît oamenii aceştia din jurul lui. Săptămînile petrecute în taiga i se înfăţişau cît se poate de atrăgătoare şi el însuşi se credea un erou, de parcă nu tot el ar fi fost acela care plînsese atunci, în timp ce buzele-i murmurau în neştire crîmpeie de rugăciuni de mult uitate, de parcă altul, şi nu el, s-ar fi asemuit atunci cu o fiară. Îi se părea că de cînd s-a născut a

fost voinic, dîrz şi curajos şi că s-a pomenit aşa, cu cuţitul în mînă şi cu cîntecul pe buze... Lumea îi apărea acum foarte nedreaptă. Uite, de pildă, doctorul acela, agronomul, sau moşul cu ochelari puteau să se laude şi să povestească cîte şi mai cîte, pe cînd el, omul care suferise incomparabil mai multe nenorociri, nu avea dreptul să împărtăşească celorlalţi nimic din toate acestea şi nici să le stîrnească admiraţia şi uimirea. Să istorisească borfaşilor, celor de-o teapă cu el, asemenea lucruri, nu avea nici o noimă, fiindcă ei, borfaşii, nu se miră şi nu cred în nimic, căci întîmplări cu lupii şi alte peripeţii erau povestite acolo de oricine. În lumea lor, minciuna era la mare cinste, priceperea de a minţi se bucura de aceeaşi preţuire atît între zidurile închisorii, la punctele de tranzit ale arestaţilor, cît şi în libertate. Şi totuşi lupii, săptămînile acelea de zbucium şi halucinaţiile, toate au existat în realitate. Atunci de ce el nu poate să le povestească aici, în vagon, moşneagului, agronomului sau fetei, pe care aflase între timp că o cheamă Katiuşa Malîşova? Tînăra dormea adînc şi trăsăturile i se destinseseră în somn. Jmakin o cercetă multă vreme şi se hotărî dintr-o dată: „Totuşi am să-i povestesc, fie ce-o fi!"

Somnul însă nu se lipea de el şi Alexei se dădu jos din pat, îndreptîndu-se spre culoar. Trenul tocmai îşi încetinise mersul şi însoţitorul vagonului alergă spre ieşire cu felinarul în mînă. Jmakin intră la toaletă şi începu să-şi potrivească frizura în faţa oglinzii. Fruntea-i era brăzdată de cicatrice încă proaspete, mai ales că din cauza foamei îndurate pielea sfîrşiată se vindeca foarte greu. „Da, Jmakin!" — îşi spuse Alexei în oglindă, încruntîndu-se ca să pară mai impunător, apoi se strîmbă iar şi, ca un actor care trăieşte momente de intensă frămîntare, făcu un pas spre oglindă, dar oglinda se aburi şi Jmakin nu reuşi să mai vadă nimic. Trenul se opri în scrîşnetul frînelor. Însoţitorul vagonului bătu în uşă:

— Folosirea toaletei în timpul staţionării e interzisă...

— Bine, dar eu nici n-o folosesc. Mă pieptănam doar...

Și, ca și cînd omul de după ușă ar fi putut să-l vadă, Alexei își trecu prin păr pieptenele găsit într-unul din costumele furate.

Se uită vreme îndelungată în oglindă, cercetîndu-și cu atenție fața și barba mică, sprîncenele subțiri, încruntate, și ochii în fundul cărora licărea o sclipire îndărătnică și pătrunzătoare. Se vede că ceva din înfățișarea lui îi plăcu, deoarece Jmakin se trezi spunîndu-și mulțumit: „Cain, ticălosule ce ești!", apoi ieși afară pe culoar.

Trenul încă nu pornise și în dreptul ușilor vagonului se roteau fulgi de zăpadă. Însoțitorul vagonului tușea de zor.

— Ce suflă! spuse Jmakin. A dracului vreme!

Simțea nevoia să schimbe o vorbă cu cineva.

— Suflă, nimic de zis — răspunse însoțitorul. În vagonul al cincilea unui pasager i-au „suflat" geamantanul.

Pe scară apăru un aviator, care deschise ușa cu piciorul, și, tîrîndu-și zgomotos valizele voluminoase, porni mai departe spre interiorul vagonului. De la locul lui, Jmakin văzu că aviatorul se oprise pe culoar și își dezbrăcă haina de piele îmblănită, apoi se încinse din nou cu centura, fluierînd încet pe sub nas. Avea întipărită pe față o expresie strălucitoare de bucurie și de naivitate în același timp.

— Cui i-au șterpelit geamantanul? întrebă aviatorul de departe, văzînd că Jmakin se uită la el. N-ați auzit?

— Nu, n-am auzit.

Ușa vagonului se trînti cu putere și în capătul culoarului se ivi un soldat din formațiunile de pază feroviară, însoțit de un civil cu cojocul descheiat și cu cizme înalte în picioare. Civilul părea supărat. „Au să mă umfle cît ai zice pește" — își spuse Alexei în gînd, scoțînd din buzunar o țigară. Nu-i era teamă de fel și nici măcar bătăile inimii nu trădau vreo emoție. „Dacă mă agață, mai capăt vreo cinci ani, să fie zece cu totul" — își zise el, aprinzîndu-și țigara și urmărind cu atenție fiece mișcare a necunoscutului. Civilul se opri în dreptul lui Jmakin, iar

soldatul rămase mai în urmă, împrăştiind în jur un miros de zăpadă şi frig.

— N-a trecut nimeni prin vagonul acesta? întrebă civilul. Cineva cu un geamantan galben?

— Nu, răspunse Jmakin după o clipă de tăcere. Nu-mi amintesc. Nu-i venea să creadă că a scăpat atît de ieftin şi ar fi vrut să-i facă o plăcere omului de lîngă el. A trecut unul — reluă Alexei, aducîndu-şi parcă aminte de ceva — dar nu pe aici, ci pe dincolo.

Civilul porni mai departe. Jmakin făcu o strîmbătură în urma lui şi deodată, simţind o moleşeală în tot trupul, se urcă sus şi se culcă.

A doua zi dimineaţa, Alexei începu să povestească pasagerilor despre evadarea lui. Propriu-zis nu pomeni nimic despre evadare. În schimb apărură de undeva nişte medicamente care, chipurile, trebuiau să fie transportate într-un anumit loc, precum şi tot soiul de alte minciuni, încît pînă la urmă şi Jmakin se încurcă în ele. În vagon stăruia o căldură înăbuşitoare; călătorii se cunoscuseră toţi între ei şi stăteau de vorbă. Aviatorul se împrietenise şi el cu toată lumea şi, rezemat în coate, îl asculta pe Alexei cu multă simpatie şi compătimire. Cuprins de emoţie, aviatorul se descheiase la guler şi din cînd în cînd exclama: „Grozavă treabă!", „Hei, bată-te să te bată!" sau altceva asemănător. Katiuşa Malîşova şedea şi ea cu capul aplecat peste marginea cuşetei, sprijinindu-şi bărbia în palmă. Ochii fetei străluceau în semiîntunericul din vagon, iar nasul îi lucea. Cu aceeaşi atenţie îl asculta agronomul cel gras şi moşneagul cu ochelari, împreună cu bătrînica lui. După expresia întipărită pe feţele lor se vedea limpede că toţi îl simpatizau, şi ce era mai important, oamenii îl credeau de la început şi pînă la sfîrşit. La urma urmei, de ce să nu-l creadă, adică? Alexei vorbea cît se poate de convingător, cu intonaţii pătimaşe în glas, gesticulînd nervos şi presărîndu-şi povestirea cu nenumărate amănunte — unele înfiorătoare, altele pline de haz — aici zîmbitor, aici înspăimîntat de cele petrecute, plasînd ici-colo cîte o

vorbuliță nimerită și plină de duh. Era și greu să nu crezi în vorbele lui.

— Și ce-ai făcut, ai transmis? îl întrebă marinarul pe Jmakin, cînd acesta își încheie povestirea.

— Ce anume?

— Păi ceea ce aveai de dus...

— Aha, da. Firește că am transmis, spuse Jmakin, închizînd ușor pleoapele, cum să nu transmit?!

Aviatorul dădu de cîteva ori din cap și se lăsă să cadă pe bancă. Sărmanul, era pur și simplu zguduit de cele auzite.

— Da-a, rezumă el, se-ntîmplă, ce să zic!

Și deodată în vagon se iscă un murmur ușor și călătorii prinseră să vorbească cu jumătate de glas între ei. Nimeni însă nu-și mai depăna amintirile, mai ales că, după cele auzite adineauri, era greu să te-ncumeți să înșiri vreo istorioară banală cu doctori sau vînători. Rămăseseră cu toții de-a dreptul copleșiți de măreția neasemuită a faptei săvîrșite de tînărul acesta cu ochii ageri, și Jmakin auzi pe cineva șușotind discret și pe un ton povățuitor:

— Uite, noi, de pildă, căutăm să descoperim figuri de eroi, fotografiem tot ce ni se pare mai interesant, citim... Și cînd colo, chiar aici, alături, călătorește un tînăr înzestrat cu însușirile unui adevărat erou, și totuși nimeni și niciodată nu va afla nimic despre omul acesta... Asta-i treabă? Păcat, zău, păcat!...

După el a mai sîsîit ceva bătrînul cu ochelari, iar agronomul a propus adresîndu-se tuturor:

— Ce ziceți, n-ar fi oare potrivit să bem ceva în semn de considerație reciprocă și să sărbătorim totodată cunoștința noastră? Dați-vă jos și voi, tovarăși, să ne strîngem laolaltă și să ciocnim un păhărel.

Pe măsuța de lîngă fereastră apăru îndată un șervet de masă și bruma de veselă ce a putut fi adunată la repezeală de prin vagon: cîteva căni smălțuite, un pahar verde cu muchii de sticlă, un păhărel vechi de argint. Marinarul se apucă să desfacă o cutie de conserve, bătrînica tăia de zor friptura de găină, mormăind duios pe sub nas, iar doctorul, închizînd un

ochi, se străduia să se uite înăuntrul bidonaşului de tablă, ca să vadă cîtă votcă a mai rămas.

Cu mişcări domoale, Jmakin coborî din patul lui şi se duse la vagonul-restaurant. Îşi dădea prea bine seama că pasagerii iniţiaseră această sărbătorire în cinstea lui şi îşi simţea pieptul răscolit de simţăminte ciudate de mîndrie amestecată cu recunoştinţă şi o oarecare jenă supărătoare. Ceva din toată treaba asta nu era în ordine. Alexei ştia că-i minţise pe oamenii aceştia, ascunzîndu-le tocmai lucrul cel mai important, adică scopul călătoriei sale prin taiga. În rest, povestirea era cît se poate de adevărată. Dovedise într-adevăr bărbăţie, perseverenţă şi energie, înfruntase destule primejdii şi riscuri, îndurase chinuri cumplite, de necrezut. Hei, dar ce să mai vorbim! Dacă cei care l-au ascultat ar şti că Jmakin nu putuse nici măcar să iasă la drum de teamă să nu fie prins, şi că miliţienii trăseseră cu arma după el, desigur că ar fi înţeles îndată cine dintre cei prezenţi este om în adevăratul înţeles al cuvîntului.

Vagonul se cutremura legănîndu-se în mers, iar în dreptul uşilor se ridicau vîrtejuri de zăpadă. Fără să precupeţească banii, Jmakin cumpără votcă şi tot felul de gustări, cîteva pachete de ţigări, ciocolată, şi se întoarse în vagon. Katiuşa Malîşova coborîse şi ea, şi tocmai mînca cu poftă dintr-un copan de găină. Jmakin puse sticlele pe masă şi se aşeză tăcut pe bancă. Încerca o senzaţie cu totul neobişnuită. Dintr-o dată i se păru că săvîrşise un furt, o faptă nedemnă, că-i despuiase parcă în modul cel mai ticălos pe oamenii aceştia cu povestirea lui. Îşi aminti de un pungaş care, odată pe cînd se aflau la un punct de tranzit în drum spre locul de detenţie, se apucase să istorisească cum într-o prăvălie nimeni nu avusese să-i schimbe unei fetiţe o hîrtie de treizeci de ruble. Şi i-a „schimbat-o" pungaşul, dîndu-i fetiţei trei hîrtii a cîte trei ruble. Hoţii au făcut haz ascultîndu-l pe borfaş, dar Jmakin a simţit că-l cuprinde dezgustul şi, repezindu-şi pumnul, l-a izbit pe ticălos peste faţă. Scoţînd un urlet, borfaşul s-a năpustit asupra lui Ale-

xeí, însă pînă la urmă a încasat o lecție straşnică de la toți arestații şi s-a retras abătut într-un ungher.

— La ce te gîndeşti, prietene? se auzi Jmakin strigat de aviator. Vino mai bine la noi, în aviație...

— Păi sînt şi-aşa aviator! răspunse batjocoritor Alexei, cu accente de provocare în glas. Sîntem cu toții mai mult sau mai puțin zburători.

— Cum vine asta? întrebă nedumerit aviatorul, privindu-l naiv.

Agronomul făcea parte din acea categorie de oameni care, după două păhărele, încep să cînte, şi n-o fac pentru că i-ar îndemna ceva, ci numai fiindcă socotesc că aşa se cuvine. Lovindu-l pe doctor cu palma peste genunchi, agronomul atacă o arie din *Silvia:*

Silvia, tu nu mă iubeşti,
Silvia, tu...

— Să punem mai bine patefonul, propuse marinarul.

Ascultară cu toții aceeaşi „Rumbă", iar doctorul, după ce dirijă un timp în tactul muzicii, spuse pe neaşteptate:

— Îmi închipui cum dansează negrii dansul acesta undeva pe la tropice, ce ziceți? Apoi, după o clipă de tăcere adăugă: Minunat lucru e sudul!

Petrecerea nu se-nchega. Deşi toți susțineau de zor că le place cîte un „chefuleț", nimeni nu bea ca lumea, îşi propuneau să cînte, dar nu cîntau, încercau să rîdă, însă nici rîsul nu se prindea. Jmakin stătea încruntat şi dădea pe gît pahar după pahar, simțind cu fiece minut cum îi sporeşte enervarea.

I se părea că au să-l aresteze chiar acum, în acest loc. Îl vedea parcă pe civilul acela în cizme cu carîmbii înalți cum se apropie de el şi-l dă jos undeva în vreo haltă. Iar călătorii vor rămîne mai departe în vagon şi unul dintre ei, poate doctorul, va spune cu subînțeles:

— Mda-a...

Şi va clătina poate semnificativ din capul lui nerod, în timp ce trenul, huruind, va continua să se legene, apropiindu-se tot mai mult de oraşul acela mare şi frumos.

Mai bău un pahar și îmbucă o felie de pește. Katiușa se uita tot timpul la el, fără să-și mute privirea. Alexei îi făcu un semn discret cu ochiul, își roti în jur privirile răutăcioase ale ochilor albaștri și deodată se porni să cînte cu o voce stridentă de tenor și cu modulații vulgare, de mahala :

Îmi amintesc că ne-am văzut la o serată,
Cînd *Hoțul din Bagdad* rula la cinema,
Purtai pantofi de lac, erai mișto-ncliftată
Și știu că mi-ai vrăjit inima mea...

Pe fața lui se întipări o expresie de sfidare și uitare de sine. Jmakin își răsturnă capul pe spate, sprîncenele subțiri i se arcuiră, iar în fundul ochilor prinseră să-i sclipească luminițe ciudate, exprimînd rînd pe rînd ură, tristețe, desperare. Într-un tîrziu, toate acestea dispărură, lăsînd loc unei expresii deșănțate de provocare, ce i se așternu ca o mască pe obraji. Cicatricele rănilor ieșiră la iveală prin paloarea cadaverică a feței tăbăcite de vînturi și ger, în colțul gurii îi încremeni o strîmbătură hidoasă, și numai un mușchi îi juca tresărind lîngă tîmplă.

— De ce nu m-ajutați și voi ? spuse Jmakin, oprindu-se din cîntat și suflînd greu. E un cîntec frumos...

În cele din urmă însă renunță și el și, după ce mai bău un pahar de votcă, îi învălui pe cei din jur cu o privire obraznică, dar parcă ceva mai îmblînzită. Se urcă apoi în cușeta lui și, acoperindu-se cu haina peste cap, adormi îndată.

Era noaptea tîrziu cînd se trezi din somn chinuit de o sete cumplită. Călătorii dormeau și numai Katia Malîșova stătea în picioare pe culoar, cu fruntea sprijinită de geamul înghețat. Auzind pașii lui Alexei, fata întoarse capul spre el, apoi își ațintì din nou privirile în noaptea geroasă, bîntuită de viforniță.

— Admiri natura ? o întrebă Jmakin.

— Ihî !

— E un peisaj destul de simpatic. Vorba ceea : să-l fotografiezi spre amintire și niciodată să nu-l mai vezi.

Malîșova tăcu. Alexei se uită la gîtul mlădiu care-i ieșea de sub gulerul descheiat al jachetei peticite, apoi

la lobul trandafiriu al urechii ce se zărea de sub broboadă. Se gîndi că ar putea să-i mai povestească multe lucruri din viaţa lui şi să înfrîngă ultima rămăşiţă de împotrivire a fetei. Nu avea însă nici un chef să-i mai vorbească despre el ca despre un altul şi să-i înşire necazurile prin care trecuse, de aceea continua s-o privească fără să spună nimic.

— Dumneata eşti din Leningrad? o întrebă Jmakin într-un tîrziu.

— Da, răspunse Katia, întorcîndu-şi faţa spre el. Vîrful năsucului pe care-l ţinuse lipit de geam se albise şi arăta cît se poate de caraghios.

— Înveţi undeva?

— Învăţ, spuse ea, potrivindu-şi broboada cu amîndouă mîinile.

Jmakin se uită la braţele fetei şi simţi cum îl cuprinde dorinţa s-o împingă jos din vagon şi să rămînă împreună cu ea oriunde în viscol, să-şi scoată hainele şi s-o înfăşoare ca s-o apere de frig, iar el să îngheţe în ger şi să-i dovedească astfel ce fel de om este. În loc de aceasta, se mulţumi doar s-o întrebe unde învaţă şi, neavînd ce să mai discute, îşi aprinse o ţigară.

— Ascultă, începu Katia, ne-ai povestit o întîmplare minunată, despre care probabil n-are să mai afle nimeni. Cunosc la Leningrad un tînăr care lucrează ca reporter la revista *Smena*. Ce-ai zice să-l aduc la dumneata şi să scrie ceva despre asta? Un articol sau o schiţă, înţelegi?

— Mă-ndoiesc că ar putea să-l scrie.

— Ba nu, are să-l scrie neapărat. Oricum, ceea ce ai făcut e o faptă eroică...

— Zău?

— Desigur!

Ah! Şi cît de mult ar fi vrut Alexei să-i mărturisească tot adevărul, să-i spună că nu-i decît un hoţ poreclit „Candriul", că are la activul lui o serie de arestări şi condamnări. Să-i arate că puţin îi pasă de dentistul acela cu bormaşina lui, după cum nu se sinchiseşte nici de aviator, nici de agronomul cu roşiile sale şi nici măcar de ea. S-o facă să-nţeleagă că el, Jmakin, este cine este, tot aşa cum şi ei sînt cine sînt,

şi că între lumea lor şi a lui se înalţă un zid despărţitor, astfel că ei se vor afla totdeauna de o parte, iar el de cealaltă parte a zidului.

— Prin urmare, prietenul dumitale are să zugrăvească eroismul meu? se interesă Jmakin, strîmbînd din buze. Să aştearnă pe hîrtie păţania mea?

— Fără îndoială, încuviinţă fata, cu oarecare nelinişte în glas, temîndu-se parcă de ceva. Va scrie negreşit.

— Ce-ai zice însă dacă eu aş fi, de pildă, un pungaş? încercă să glumească Alexei. Atunci cum rămîne?

— Pungaş?

— Întocmai, un hoţ.

Katiuşa nu-i răspunse, privindu-l încrezătoare cu ochii ei mari, luminoşi şi rotunzi.

— Să lăsăm gluma, zise Jmakin, rîzînd. Notează-ţi adresa mea şi vino. După ce băiatul o să-şi scrie articolul, o să încaseze bîştarii, pardon... rublele, şi o să petreceţi plăcut undeva la vreun cinematograf sau teatru...

Izbucni iarăşi în rîs şi-i dădu fetei adresa închisorii, iar în locul apartamentului îi spuse numărul celulei în care stătuse odinioară.

— Să vii negreşit, o invită el. Dacă mă vei găsi acasă, am să fiu foarte bucuros. Am să-ţi fac cunoştinţă cu ciracii mei, printre care se găsesc tipi interesanţi...

...Dimineaţa în zori, cînd trenul ajunse la Leningrad, Alexei se trezi din somn într-o dispoziţie proastă. Îl durea capul. Şi cînd toată lumea coborî pe peron, avu deodată senzaţia că nimic bun nu-l aşteaptă în oraşul acesta şi că nu merita să se chinuiască atît, fiindcă, desigur, nu va ieşi nimic ca lumea din treaba asta. Părăsi vagonul împreună cu aviatorul a cărui faţă radia de bucurie ca o lună plină. Jmakin se oferi să-l ajute şi-i luă din mînă unul din geamantane, apoi ieşiră amîndoi în piaţa din spatele gării.

— Da-a, ăsta oraş! spuse entuziasmat aviatorul. Un oraş pe cinste!

Jmakin rămase puţin în urmă şi, cînd ajunseră pe Staro-Nevski, se refugie într-o curte cunoscută care răspundea într-o altă stradă. Sufletul îi clocotea de

furie şi deznădejde. „Auzi nătărăul! — bolborosea el, alunecînd cu tălpile pe pietrele îngheţate. Vino la noi în aviaţie!" După ce urcă la etajul al cincilea al unei clădiri, Alexei ascultă cîteva minute să vadă dacă e linişte în jur, apoi cu o singură mişcare desfăcu valiza, strînse într-o boccea lucrurile aflate înăuntru şi coborî în stradă. Rătăci cîtva timp pe ulicioare dosnice, pe urmă se îndreptă liniştit, cu ţigara în gură, spre azilul de noapte din strada Stremeanaia.

Şi astfel recidivistul Jmakin Alexei, condamnat la cinci ani închisoare pe baza articolelor corespunzătoare din Codul Penal, descinse la Leningrad exact cu patru ani şi opt luni înainte de termenul cînd ar fi putut s-o facă în mod legal.

TAMARKIN S-A APUCAT DE FURTIŞAGURI

Întorcîndu-se de la tribunal, Lapşin îl găsi în biroul său pe Okoşkin, abătut şi cu o mutră plouată de tot.

— Ce este? îl întrebă Ivan Mihailovici. Ai să-mi spui ceva?

Vasili începu să înşire o poveste încurcată, uitîndu-se speriat, cu coada ochiului, la faţa impasibilă a şefului său.

— Lasă ocolişurile! îi porunci acesta. Spune odată ce ai de spus, n-o tot lungi, ca un mototol ce eşti!

— Tamarkin s-a apucat de furtişaguri, izbucni Vasili. Lucra într-o cooperativă, la repararea motoarelor pe care le tria, şi printr-o altă cooperativă le vindea la negru...

— Despre care Tamarkin e vorba? întrebă Lapşin, strîmbîndu-se nemulţumit.

Îşi aminti cu dezgust de individul acela antipatic şi simţi un fel de gol în capul pieptului. Oricum, Vasili trebuie să-i povestească totul, în cele mai mici amănunte.

— Acela... v-aduceţi aminte de ziua dumneavoastră de naştere? A fost şi el... Ştiu că aţi discutat atunci împreună despre München şi...

— Am discutat eu cu el despre München? Nu ți-e bine, Okoșkin.

— Firește, de venit a venit la mine, Ivan Mihailovici, asta n-o tăgăduiesc. Știți, e tipul acela care spunea că el și cu maică-sa ar fi foarte bucuroși să le facem o vizită. V-aduceți aminte?

— Și ai fost cumva pe-acolo?

— Tocmai aici e norocul, că n-am fost. Mă pregătisem nu știu cum odată, dar m-ați oprit aici și nu m-am mai dus. Parcă ați prevăzut totul, cum să spun, m-ați salvat, nu alta. Vă închipuiți ce coșmar ar fi fost dacă cumva...

— Bine. Și mai departe?

— Mai departe... a furat. I-au și emis mandatul de arestare și ordinul de percheziție. Ceilalți împricinați au fost și ei arestați...

— Și, mă rog, ce amestec am eu în afacerea asta?

— Trebuie să-l ridicăm, răspunse Vasea, iar mie mi-e oarecum peste mînă. Poate că ați vrea să trimiteți pe altcineva.

— Ba pe tine te trimit, spuse Lapșin. Ai să te duci chiar tu.

— Și de ce tocmai eu?

— Ca să știi pe viitor cu cine te-mprietenești! ripostă Lapșin, stacojiu de mînie: „Un oarecare Tamarkin..." și cînd colo Tamarkin e un pungaș... Respirînd greu și simțind cum sîngele îi năvălește tot mai mult în obraji, Lapșin se ridică de la locul lui și, strivind între degete cutia cu chibrituri, se întoarse spre fereastră: Dracu' să te știe! urmă el, fără să-l privească pe Vasili. Mare găgăuță mai ești!... Du-te și arestează-l chiar tu pe ticălos. Și tot tu ai să anchetezi cazul și ai să-mi raportezi zilnic rezultatul cercetărilor...

— Am înțeles! rosti încet Okoșkin. Îmi permiteți să plec?

— Așteaptă o clipă! De unde-l cunoști?

— Să-mi sară ochii, Ivan Mihailovici! izbucni pe nerăsuflate Okoșkin. Am învățat împreună la școală, pe urmă l-am întîlnit odată pe stradă și m-am bucurat. Oricum, copilăria...

— „Copilăria!"... îl înghină Lapșin. Ce mai copii! Te pomenești că vei povesti și în fața biroului despre prietenii dumitale. Auzi, copilași care fură motoare! Ia mașina și du-te, nu de alta, dar să nu mai facă vreo boroboață. Are copii?

— Nu.

— Dar nevastă?

— Oficial, nu-i însurat.

— Ce potlogar!

— Fiește, un cîine răpciugos! spuse Vaska împăciuitor. Mă mir și eu.

— Te miri?! se enervă Lapșin. Acum e prea tîrziu să te mai miri. Pleacă imediat!

Și trînti mînios ușa în urma lui Vasili.

— Acum e prea tîrziu! repetă Okoșkin vorbele șefului. Da, e tîrziu. Și totuși, Ivan Mihailovici, eu am să-mi fac datoria. Nu degeaba i-ați acordat încredere lui Okoșkin. Puteți s-aveți toată încrederea în el, asta v-o jur!

Lui Vasea îi plăcea uneori să uzeze de fraze patetice.

...Tamarkin lucra la cooperativa de legătorie *Prometeu* și totodată, prin cumul, mai făcea serviciul și la alte unități cooperatiste ca *Munca noastră, Ajutorul școlarilor* și *Articole de papetărie.* La *Ajutorul școlarilor* îndeplinea funcția de șofer al directorului, iar la întreprinderea de papetărie figura ca locțiitor al șefului secției de planificare. Cît despre cooperativa *Munca noastră,* acolo Tamarkin deținea postul de... consilier tehnic. Toate acestea reprezentau o monstruoasă încălcare a legii și dovedeau o neînchipuită lipsă de organizare.

În timp ce se îndrepta spre *Prometeu,* Okoșkin clocotea de mînie, iar obrajii îi ardeau de rușine și necaz. I se părea că vede privirea disprețuitoare a lui Lapșin și își aducea aminte cum îl invitase pe Tamarkin la sărbătorirea zilei de naștere a lui Ivan Mihailovici. Din pricina năduțului simțea parcă un gol în piept și ar fi vrut să-i țină lui Tamarkin un adevărat discurs, presărat cu vorbe usturătoare care să-l umilească. Acum însă nu mai avea nici un rost s-o facă; la urma urmei

că-ar fi putut oare pricepe un pungaș ordinar ca Tamarkin, din simțămintele care-l frămîntau pe Okoșkin?

Se întîlniră pe o săliță îngustă, ticsită de baloturi de pînză și mucava. Tamarkin îl strigă primul.

— Noroc, Vasea! îl salută el, izbindu-l cu palma peste piept. Cum se face că ai nimerit aici, la noi?

Tamarkin îi întinse mîna, dar Vasili și-o feri pe a lui, ascunzînd-o la spate. Tamarkin purta o salopetă albastră apretată, de sub care se vedea gulerul cămășii de mătase și o cravată cu picățele.

— Te uiți la mine, hai? îl întrebă escrocul. Îmi place să am și la lucru o ținută îngrijită. Și cînd te gîndești că sînt unii oameni încă tineri, dar care se neglijează. Mie îmi poartă mama de grijă, ca să fiu totdeauna elegant. Nu de alta, dar știi, se-ntîmplă uneori să te duci în interes de serviciu la cîte o persoană mai importantă și te simți prost dacă...

Alături, în dosul peretelui subțire din placaj se auzea huruitul unei mașini și foșnetul curelei de transmisie.

— O auzi? spuse Tamarkin. Asta-i industria noastră. Avem și noi cîte ceva. După cum a menționat nu de mult președintele cooperativei, noi facem aici un lucru modest, dar important. O copertă bună prelungește viața cărții. E bine zis, nu-i așa?

Tamarkin chicoti oarecum stingher și cu teamă.

— Prelungește viața, hai? repetă Okoșkin și, scoțînd din buzunarul hainei mandatul de arestare, adăugă: Ia la cunoștință!

Din spate, de după colțul coridorului, își făcură apariția doi lucrători de miliție. Tamarkin începu să tremure.

— Drept cine mă luați? întrebă el, cu indignare în glas și clănțănind din dinți.

— Să mergem! porunci Okoșkin.

— Am să-mi pierd mințile! strigă Tamarkin. Să știe și tovarășul Dziuba, președintele nostru, ce-ați făcut cu mine. La urma urmei, asta-i adevărată samavolnicie.

— Să mergem! repetă Okoșkin.

— Bine, dar încotro?

— Vă rog, să mergem!

Percheziția efectuată la locuința lui Tamarkin l-a convins definitiv pe Vasea că are de-a face cu un hoț. Okoșkin își dădu seama de acest lucru cînd deschise capacul pianului și găsi acolo șase livrete de depuneri pe numele lui Tamarkin, cînd văzu o mulțime de haine, două aparate fotografice foarte scumpe, o mașină de scris, un aparat de radio și, în cele din urmă, cînd descoperi un pachet gros de bancnote, ascuns într-un vas de flori.

— Pentru ce ți-a trebuit mașină de scris? îl întrebă Vasili. Lucrezi cumva ca dactilograf?

— Da! îi răspunse Tamarkin pe un ton provocator. Să admitem că lucrez. Și la urma urmei, treaba asta nu vă privește, tovarășe Okoșkin...

Bătrîna Tamarkina, o femeie grasă care plîngea încetișor rezemată de ușă, strigă deodată:

— Curios, de ce tocmai mașina de scris v-a atras atenția? Și de ce, adică, vă interesați atît de livretele de economii? Există cumva vreo lege care spune că trebuie să ai numai un singur livret? Sau poate că băiatul n-avea dreptul să facă economii? Poate că noi ne hrănim numai cu o fiertură chioară și adunăm ultimul ban pentru zile negre? Șase livrete — mare lucru! Dar cîte livrete are tovarășul Dziuba, asta o știți?

— Lasă, mamă! o opri Tamarkin, care se așezase pe canapea. Îți dai seama ce vorbești?

— Păcatele mele, ce oameni, ce mai oameni! se tînguia portarul chemat să asiste ca martor la percheziție. Auzi, domnule, șase livrete!!...

După terminarea percheziției, Tamarkin întrebă rugător:

— Spuneți-mi, tovarășe Okoșkin, aș putea să mănînc ceva pentru ultima oară? Sau nu-i voie? Nu vreau să fac decît ceea ce este îngăduit, iar dacă nu se poate, să nu vă pun într-o situație dificilă...

— Poți să-ți iei rămas bun! îi răspunse cu voce aspră Okoșkin.

Madam Tamarkin izbucni în țipete isterice cînd milițienii începură să sigileze odaia feciorului ei. În aer se răspîndi un miros de ceară roșie.

— Așadar, să ne vedem cu bine, Borecika ! oftă portarul. Ai făcut pe elegantul, ai benchetuit, dar acum ți s-a-nfundat.

— Pentru ce ? întrebă Tamarkin cînd îl urcară în mașină. În numele prieteniei noastre din trecut, te rog să-mi răspunzi. În definitiv ce-am făcut ?

Vasili tăcea și se uita afară pe fereastră.

— Atunci luați-l și pe Dziuba ! spuse Tamarkin. Și pe Solodovnikov. Și pe cei doi magazineri. Eu n-am fost decît o simplă jucărie în mîinile lor, un copil ! Credeți că eu eram acela care făcea toate combinațiile, iar ei sînt niște îngerași ? Tot *Prometeul* e plin de pungași... unul și unul. Dacă vreți să cunoașteți adevărul, ei m-au atras în afacerea asta. Propriu-zis, eu nici nu mi-am dorit nimic. Iar atunci cînd am cinat pentru prima oară cu toții la *Europa*, cînd a venit Solodovnikov și... Tamarkin izbucni în plîns, îngăimînd printre lacrimi : Și atunci...

Îl apucă de mînă pe Okoșkin, șoptindu-i rugător : Ascultă-mă, Vasea, noi doi am stat pe vremuri alături, în aceeași bancă. Vasecika, s-ar putea oare să uiți așa ceva ?

— Niciodată n-am stat cu dumneata într-o bancă, se burzului Okoșkin, smulgîndu-și mîna. Eu am stat cu Jorka și cu Perepetui. Iar dumneata totdeauna mîncai în recreații pateuri, împreună cu amicul dumitale Blimba. Mai țin și eu minte cîte ceva...

După ce îl predă pe Tamarkin, Okoșkin se prezentă la Lapșin și îi raportă cum a decurs operația. De acolo se duse la medic, care îi luă temperatura : avea treizeci și opt de grade și șase linii și doctorul îi găsi cîteva puncte albe în gît.

— Va trebui să te duci acasă ! îi spuse acesta. Și să te bagi în pat... Da, da... Să iei niște aspirină și ceai cu dulceață de zmeură... Medicul își scărpină sprînceana, apoi scrise rețeta și-i explică lui Okoșkin : Uite, asta-i gargara, iar dincoace siropul...

— Tovarășe doctor, vedeți, eu am auzit că s-ar fi descoperit un nou medicament. Un preparat care se cheamă parcă sal... nu, sulf...

— Deocamdată se vorbește de sulfamide, dar o să mai vedem. Eu, dragă tovarășe, am trăit mulți ani pe lume și-mi amintesc de foarte multe descoperiri de tot felul. Apar și dispar...

Obrajii tînărului ardeau și-l lua cu frig. Cu toate acestea, Vasea era bine dispus și dornic de acțiune. În biroul lui micuț și strălucitor de curățenie, Pobujinski îl interoga pe Tamarkin, care-și întipărise pe fața-i bine hrănită o expresie slugarnică. Tamarkin îl salută din cap pe Vaska, spunîndu-i ca unui bun prieten:

— Uite, fac cele mai sincere mărturisiri. Nu ascund nimic. Acum ne ocupăm de activitatea, în ghilimele, a președintelui nostru Dziuba. Nădăjduiesc că organele de anchetă vor reuși să demaște și să lichideze toată banda asta de pungași... și se va ține seama de declarațiile mele sincere... Și întorcîndu-se spre Pobujinski, Tamarkin îl întrebă: Ce ziceți, mergem mai departe?

— Să mergem — răspunse enigmatic acesta. De ce să nu mergem?...

Seara, Vasea începu să aiureze în somn. Lapșin juca șah cu Antropov, care la un moment dat îl întrebă:

— Nu te înțeleg, Ivan Mihailovici! De ce a trebuit să-l trimiți tocmai pe el după Tamarkin? E încă tînăr și Tamarkin i-a fost coleg de școală... o situație grea și delicată...

— Nu-i nimic, are să știe pe viitor să-și aleagă prietenii — răspunse Lapșin oftînd. Și va deveni mai înverșunat. Cît despre situațiile delicate, Alexei Petrovici, dumneata cam exagerezi. Unele lucruri trebuie tratate mai simplu...

— Adică la ce te referi?

— Știi dumneata la ce mă refer... indiferent despre ce ar fi vorba...

Antropov îi aruncă o privire bănuitoare, dar nu răspunse nimic și numai sprîncenele i se împreunară la rădăcina nasului. După cîtva timp, Alexei Petrovici își aduse deodată aminte:

— Cînd am zăcut de tifos exantematic, am delirat tot timpul. Și știi ce mă obseda? Faptul că lumina unei stele ajunge la noi abia după două mii de ani. Mi se părea un lucru înfiorător...

— Şi de ce înfiorător ? Două ? Două să fie ! Treaba ei...

— Minţi ! răcni pe neaşteptate Okoşkin din patul lui. Nu-i adevărat. Şi nu-ţi dau voie să...

— Se urcă temperatura, bietul băiat ! spuse Lapşin, uitîndu-se îngrijorat spre patul lui Vasili.

...De la comandament, Ivan Mihailovici sună de două ori acasă şi de fiecare dată îi răspunse Okoşkin.

— N-am nimic ! spunea Vasili. Numai o stare de slăbiciune şi tot felul de gînduri neroade...

— De exemplu, cam cît de neroade ?

— Mă rog... dacă am să mor, de pildă, mă-ntreb dacă o să mă înmormîntaţi cu fanfară ! Cu dricul cu cai sau cu mijloace de transport auto ? Şi cine va ţine discursul funebru, şeful sau are să delege pentru asta pe altcineva mai mic ?...

— Da, ai dreptate, te gîndeşti la prostii.

— Nu v-am spus eu ? Pe urmă şi despre tovarăşul Bocikov... Sîmbătă m-am cam luat cu el în beţe şi mă-ntreb dacă are să vină la înmormîntare sau nu. Întreabă-l dumneata, Ivan Mihailovici, spune-i că sînt îngrijorat...

După cîtva timp îl chemă Okoşkin la telefon.

— Ce zici, Ivan Mihailovici, pot să mai mănînc o farfurie de ciorbă ? întrebă el. Patrikeevna nu vrea să-mi mai dea nici în ruptul capului...

Lapşin trînti înciudat receptorul.

Neştiind cum să-şi omoare plictiseala, Okoşkin anunţă toate cunoştinţele că suferă de o boală gravă, poate chiar mortală, şi de aceea cînd Lapşin se întoarse acasă, telefonul zbîrnîia într-una, iar Vasili îi tot dădea cuiva explicaţii nesfîrşite, pe un ton jalnic şi plîngăreţ. Cît a durat cina, Ivan Mihailovici a îndurat acest supliciu, dar în cele din urmă îşi pierdu răbdarea :

— Poate că ar fi timpul să termini, Vasili Nikandrovici, ce părere ai ?

Tocmai atunci telefonul zbîrnîi din nou şi Vasea spuse cuiva în receptor :

— Gata ! Închis pentru inventar. S-a întors şeful de la birou, ne-am înţeles ? şi se uită spre Lapşin cu ochi scînteietori, în care licărea o sclipire poznaşă.

Ivan Mihailovici își scoase cizmele și, încruntînd sprîncenele, se așeză lîngă aparatul de radio. Emisiunea nu-l interesa. O voce de femeie citea un articol din *Gazeta țărănească*, după care crainicul anunță că urmează o emisiune de cîntece populare de-ale vogulilor. Okoșkin începu să-i povestească lui Lapșin:

— În lipsa dumneavoastră, Ivan Mihailovici, am citit cum că în curînd va fi construit un aparat nou, mi se pare televizor sau așa ceva. Se spune că la acest aparat se poate asculta și radio, se pot viziona în casă filme și piese de teatru... tot ce-ți poftește inima... Minunat lucru mai e preparatul acela... sulfidin...

— Ai face bine să taci din gură...

— Nu, zău, n-am schimbat o vorbă cu nimeni toată ziua...

— Poți să taci și-acum... Televizor, sulfidin... of, Vasea, Vasea...

— Bine, dar e ceva interesant, Ivan Mihailovici... Pe onoarea mea că pot să vă povestesc totul la fel ca la radio. Văd că programul de radio îl ascultați, pe cînd pe sărmanul Vasecika Okoșkin, un om suferind, nici nu-l băgați în seamă...

Ivan Mihailovici dădu din mînă. Cu intonații metalice în glas, crainicul tocmai anunța distribuția unei piese a cărei denumire îi scăpase lui Lapșin.

— Ai văzut, zevzecule! spuse el, dojenitor. Acum n-o să știm nici ce se transmite...

— E vorba despre însămînțări, precizează Vasea. Știu eu. La ora asta se transmite totdeauna ceva în legătură cu însămînțările. Unul dintre actori are să joace rolul de plantă rădăcinoasă, altul o s-o facă pe floarea-soarelui, al treilea va reprezenta țelina...

— Încetează odată! se răsti Lapșin la el.

— Mai dăunăzi, cînd lipseați de acasă, să fi auzit cum cînta cartoful, nu se potolea Vasili. Se văicărea cu atîta jale și tristețe: „A venit timpul să fiu prășit, mușuroit..." N-ați auzit?

— Nu, răspunse Lapșin, întinzîndu-se în pat.

Îi plăcea teatrul, pentru care avea multă considerație, și-l trata cu seriozitatea cu care-l privesc în general oamenii care nu s-au dedicat artei. Fiece spectacol

văzut la teatru era pentru Lapșin o sărbătoare și, ascultînd replicile de pe scenă, el căuta de obicei în conținutul lor idei sănătoase și instructive, străduindu-se să le descopere pînă și acolo unde nu erau de găsit. Dacă se-ntîmpla să nu afle nicăieri aceste idei, Lapșin născocea el însuși cîte ceva care să-i ajungă măcar pentru drumul pînă acasă și, mergînd pe stradă, obișnuia să discute cu el însuși. La fel ca mulți oameni modești, Ivan Mihailovici nu-și permitea aproape niciodată să facă reflecții cu glas tare despre artă și, de cîte ori își auzea tovarășii dîndu-și părerea asupra vreunui film, piesă sau operă literară, le spunea :

— Avem impresia că ne pricepem cam la prea multe, ce ziceți, băieți ? Sîntem, chipurile, înțelepți și tobă de carte ! Ia pune mîna și scrie un volum, atunci să te văd...

Și totuși experiența bogată pe care o acumulase, precum și cunoașterea temeinică a oamenilor îl învățaseră vrînd-nevrînd să deosebească adevărul vieții în artă. Izbutise să cunoască și să-ndrăgească sentimentul acela puternic de bucurie neasemuită pe care i-l trezea contactul cu manifestările autentice ale artei. În clipele acelea Lapșin nu se mai gîndea la nimic și doar zîmbea cuprins de fericire, uitîndu-se pe scenă sau pe ecran, ori savurînd cu nesaț o carte, indiferent dacă ceea ce i se înfățișa dinaintea ochilor era tragic sau hazliu. Îți făcea plăcere să-l privești în astfel de clipe, iar a doua zi Ivan Mihailovici le povestea colegilor de la comandament :

— Am fost aseară la teatru și am văzut o piesă grozavă. Asta da, mai zic și eu !

Și multă vreme după aceea, gîndindu-se la filmul sau piesa pe care le văzuse, Ivan Mihailovici cîntărea parcă ceva în minte, clătinînd cu încăpățînare din capul lui mare, cu fruntea înaltă. Iar peste o lună sau chiar o jumătate de an își amintea din nou despre aceasta și spunea :

— Era acolo pe scenă un bătrînel, unul Egor Bulîciov. M-ar fi interesat să stau de vorbă cu un om ca acesta. Am avut ocazia să întîlnesc astfel de oameni, dar n-am reușit să-i înțeleg pînă la capăt. Strașnic moș-

neag! încheia el, ridicînd asupra interlocutorului privirea-i ageră și luminoasă a ochilor albaștri.

— E atît de interesant? întreba acesta.

— Da, aș putea spune că-i interesant — încuviința Lapșin, cu glas domol și nesigur, temîndu-se parcă să nu jignească cu acest cuvînt piesa cu pricina.

La radio se transmitea un act dintr-o piesă despre care Ivan Mihailovici auzise vorbindu-se destul de mult, dar el nu o văzuse. Cu prilejul punerii ei în scenă, se organizaseră și vizionări în colective, însă Ivan Mihailovici nu participase la aceste inițiative, fiindcă-i plăcea să se ducă singur la teatru, fapt care l-a determinat pe Mitrohin să-l califice, într-o împrejurare potrivită, drept un „individualist limpede conturat". Lapșin s-a mulțumit doar să zîmbească la auzul acestei învinuiri. Lui nu-i plăcea să bea în pauză limonadă, nici să pălăvrăgească cu alți spectatori. De altfel, nu-i tihnea nici sărbătoarea dacă se aduna cu alții în grup, îl supăra gălăgia, forfota și mai ales vorbăria multă.

În piesa din seara aceea era vorba despre un om mai în vîrstă, care, deși bănuia că va muri în curînd fiind suferind de o boală incurabilă, avea totuși o ținută sobră, încredere în viață și un moral foarte ridicat. Multe din replicile eroului piesei îl enervau pe Lapșin, dar în același timp erau și altele care-l încîntau prin zugrăvirea uluitor de precisă a caracterului puternic și voluntar, a fermității și hotărîrii de care dădea dovadă omul acela, care-și îndeplinea pînă la capăt datoria, deși se afla la un pas de moarte.

Lapșin întîlnise în decursul vieții astfel de oameni care, chiar dacă nu semănau întrutotul cu eroul piesei, aveau cîte ceva din însușirile acestuia. Urmărind desfășurarea dramei, Ivan Mihailovici își aminti de moartea prietenului său, cekistul Perșenko. Răposatul Jora reînvie parcă dinaintea ochilor săi și, ascultînd piesa, lui Lapșin i se păru că recunoaște glasul prietenului dispărut, cuvintele-i pline de ironie și haz, rostite cu puțin înainte de a-și da sufletul, pe cînd îl transportau la spital cu trăsura echipei operative, avînd o rană mortală în abdomen. Cădea o burniță mărunță și rece, iar Perșenko — ucrainean din ținutul Poltavei — era

supărat pentru faptul că măcar acum „la urmă" n-a avut parte de căldura mîngîietoare a soarelui, cu toate că își „cîștigase" acest drept, încasînd glonțul ucigător nu la începutul încăierării, ci spre sfîrșitul ei. Iar tovarășii care-l însoțeau pe Perșenko în ultima lui călătorie își ștergeau lacrimile pe furiș sau zîmbeau discret în colțul gurii...

Amintindu-și de moartea lui Perșenko, Ivan Mihailovici se ridică deodată într-un cot, ascultînd cu încordare vocea unui nou personaj al piesei — o comsomolistă — în care o recunoscu îndată pe Katerina Vasilievna Balașova, aceea care venise zilele trecute la comandamentul miliției împreună cu grupul de actori.

Cu toate că nu-i auzea decît glasul, în fața ochilor lui Lapșin se înfățișă parcă aievea o tînără isteață și dezghețată, cu sufletul curat, de o candoare feciorelnică. Se prea poate ca pe scenă fata să nu fi fost așa cum și-o închipuia Ivan Mihailovici, însă el își amintea în aceste clipe cu totul de altcineva. Și acest altcineva era Zoia, soția lui Perșenko, așa cum și-o întipărise în minte în ziua cînd tînăra femeie alergase înspăimîntată la spital, sau cum venise mai apoi la înmormîntarea lui Jora. Înaltă și zveltă, cu gleznele și mîinile lungi, cu coada groasă de păr ieșind de sub basma, purtînd o scurtă veche de piele cu guler de catifea și incapabilă să pătrundă întreaga semnificație a morții — așa o văzuse Lapșin atunci și tot în același fel și-o imagina acum pe scenă pe Katerina Vasilievna Balașova. Și pe măsură ce se desfășura acțiunea piesei, Ivan Mihailovici se simțea din ce în ce mai antrenat, iar personajele interpretate de actori, personaje pe care el le întîlnise în viață, îi deveneau tot mai apropiate...

— Strașnic mai joacă! rosti emoționat Vasea din patul lui. Minunat! Și bărbatul la fel. Nu-i așa, Ivan Mihailovici?

Patrikeevna începu să zdrăngănească cu farfuriile, iar Vasili îi strigă să facă liniște.

— Urmează scena morții! anunță el.

Lapșin nu-i răspunse. Din difuzor se auzi plînsul sfîșietor și stîngaci al fetei, care aflase de moartea partenerului ei.

— Cu toții ajungem acolo ! rezumă Vasea ca o femeie bătrînă și își aprinse o țigară, pentru a-și ascunde tulburarea.

Piesa se termină și crainicul citi din nou cu glas rar numele actorilor din distribuție. Rolul comsomolistei fusese interpretat de Balașova, actrița teatrului cu inițiale ce semănau cu cele ale Camerei de comerț din Leningrad [1].

— Grozav au mai jucat ! spuse Vaska. Nu-i așa, Ivan Mihailovici ?

— Grozav ! încuviință Lapșin și oftă din nou. Ce-ar mai fi bocit însă, dacă ar fi văzut cu adevărat cum mor oamenii — urmă el, așezîndu-se pe marginea patului. Pe vremea cînd lucram pe linia combaterii banditismelor, aveam un băiat în grupă, un oarecare Kovșov. Era tinerel de tot, un adolescent, ce să-ți spun, frățioare... Lapșin cotrobăi în jurul lui, căutîndu-și portțigaretul, și, după ce își aprinse o țigară, începu să povestească împrejurările în care murise Kovșov. Iar în ziua înmormîntării, urmă el, calul cu care îl transportam la cimitir a căzut de foame în mijlocul drumului și nu s-a mai sculat. A trebuit să ducem sicriul pe brațe. De pe urma lui Kovșov au rămas doi copilași ; după ce am prins toată banda, băieții din grupa noastră au hotărît ca a zecea parte din rația lunară de alimente s-o trimitem orfanilor. Am adunat în total vreo cincisprezece funturi de melasă... îți amintești ? Era un fel de zahăr de culoare galbenă. Anul trecut m-am abătut și eu pe la familia Kovșov, trăiesc destul de bine, băieții amîndoi lucrează. M-au tratat cu ceai și miere. Nevasta lui Kovșov s-a recăsătorit cu un casier de bancă, da' nu-i nimic de capul lui. Să-l vezi ce răspicat vorbește și cît e de îngîmfat. Firește că și casierul își face meseria, nimic de zis... banii poți să-i numeri mai repede sau mai încet. Numai că ți-e necaz, nu știu cum, pentru Kovșov. Era un șoim, nu altceva, iar acum nu vezi în casă nici măcar o fotografie de-a lui.

— Nevastă-sa nici n-o fi apucat să-și tocească pingelele și s-a grăbit cu măritatul, zise Okoșkin.

[1] In rusește DLT — Dramaticeski liriceski teatr și totodată Dom Leningradskoi Torgovli (n. t.).

— Nu-i vorbă, pingele a rupt ea mai multe, dar s-ar fi cuvenit să păstreze o fotografie a răposatului, cel puţin pentru copii.

— Te pomeneşti că-i gelos casierul. Se-ntîmplă şi de-astea. Nu, Ivan Mihailovici? întrebă Vasea. Trebuie să-l înţelegem şi pe el: cum vine asta, în fiecare zi din zori şi pînă-n seară să ai dinaintea ochilor chipul fostului bărbat al nevestei tale? Eu, unul, n-aş putea să suport aşa ceva...

Antropov bătu la uşă şi, după ce îi puse lui Okoşkin termometrul, începu să povestească şi el o întîmplare:

— Mi-a murit chiar astăzi o bătrînică. Dracu' să mai înţeleagă... şi doar operaţia a reuşit bine, iar în perioada post-operatorie totul a decurs normal. Umblu toată ziua de colo-colo, fără să-mi găsesc locul. O femeie cu multă răbdare, sărmana! Am chinuit-o destul la spital şi nu s-a plîns niciodată.

— Se-ntîmplă! spuse Lapşin.

— Treizeci şi şapte cu şapte! anunţă semnificativ Okoşkin. Cum s-ar zice... salutări de la bătrînica! Nu pricep de fel, Alexandr Petrovici, cine vă roagă să povestiţi lucruri atît de triste în faţa unui bolnav? De-asta mi s-a urcat temperatura...

În curînd Lapşin începu să se plictisească. Se uită la ceas: era unsprezece trecute. Apoi chemă maşina.

— Încotro? îl întrebă Vasili.

— Vreau să trec pe la Bocikov pe acasă, răspunse Lapşin. Să văd ce se petrece acolo, fiindcă nevastă-sa îi cam face zile fripte. Îşi îmbrăcă mantaua, băgă în buzunar revolverul pe care i-l dăruise cineva şi, întorcîndu-se din prag, adăugă: Să-ţi iei doctoriile, nătăfleaţă!

— Orevuar, samovar, rezervuar...! se strîmbă Vasili. Să-mi aduceţi ţigări, Ivan Mihailovici!

LAPŞIN ŞI JMAKIN

Cînd Lapşin intră în odaie, pe faţa soţiei lui Bocikov se aşternu o umbră de nemulţumire, apoi de surprin-

dere. Femeia spăla rufe. Înăuntru era cald și mirosea a abur de la albiturile întinse la uscat lîngă sobă.

— Bocikov nu-i acasă, spuse ea, și probabil că nici nu vine curînd.

— Cu dumneavoastră am de vorbit. Știam că o să mai întîrzie.

— Cu mine?! se miră femeia. Luați loc, vă rog!

Scaunele era toate ude. Observînd privirea lui Lapșin, gazda șterse la repezeală un scaun cu un șervet ud și-l împinse spre el.

— Continuați-vă treaba, spuse el, nu vă deranjați! Am venit doar în treacăt.

Femeia duse albia și căldările în bucătărie, aruncă rufele spălate în lighean și, cu un gest îndemînatic, acoperi tăblia goală a mesei cu fața de masă. După aceea își desfăcu broboada cu care era legată și se așeză în fața lui Lapșin. Chipul ei exprima neîncredere!

— V-am găsit, cum s-ar spune, în plină activitate!

Bocikova tăcu.

— Dar dumneavoastră cine sînteți? întrebă ea. Nici nu vă cunosc măcar.

Avea o voce plăcută și molcomă, pronunțînd cuvintele cu accent ucrainean.

— Mă numesc Lapșin, se recomandă Ivan Mihailovici. Sînt șeful brigăzii din care face parte Bocikov. Iar dumneavoastră sînteți Galina Petrovna, nu?

— Da.

Ivan Mihailovici ceru voie să aprindă o țigară și începu să îndruge tot felul de banalități ca să închege conversația, dar, văzînd că femeia răspunde monosilabic, se lăsă păgubaș și o întrebă de-a dreptul ce se petrece între ea și Bocikov.

— De ce vă interesează? întrebă femeia, cu o lucire stranie în ochi. Tare sînteți curios!

— Nu vreți să stăm puțin de vorbă?

— Mă-ntreb ce-am putea vorbi!

Lapșin examină în tăcere fața ei îmbujorată și atrăgătoare, încadrată de un păr bogat, cu o șuviță căzută pe frunte. Nici nu prinse de veste cînd colțurile buzelor începură să-i tremure și Bocikova izbucni în plîns.

— Nu, zău! spuse ea, suflîndu-şi nasul în prosop. Sînteţi un om străin şi n-are rost să v-amestecaţi. Îmi răscoliţi numai sufletul... Cu o mişcare bruscă, Galina Petrovna îşi şterse ochii şi se ridică de pe scaun: Iar el să nu se mai văicărească de parcă ar fi o muiere! Of şi vai! Halal erou!

— Erou! repetă Lapşin. Să ştii că tovarăşul Bocikov este un erou!

— Erou la prins speculanţi, aruncă femeia, cu răutate. Ce mai erou!

— Bocikov al dumneavoastră e un viteaz, repetă liniştit Lapşin, şi totodată un om modest, foarte modest. Duce luptă împotriva hoţilor de cai, iar pentru colhoz un cal e lucru de mare preţ. Bocikov l-a prins pe „unchiul Pava", aţi auzit despre asta?

— Am auzit, încuviinţă timid femeia.

— Dar ştiţi cine este „unchiul Pava"?

— Un bandit care se ocupă cu furatul cailor.

— „Cu furatul", o îngînă Lapşin. Cu furtul, nu cu furatul...

— Fie şi cu furtul, consimţi Bocikova.

— Aţi ştiut că el este acela care a tras asupra lui Bocikov cu două revolvere?

— Nu, spuse ea.

— N-aţi ştiut! oftă compătimitor Lapşin, îndoindu-şi un deget de la mînă. Te pomeneşti că nu ştiţi nici că acum doi ani, pe vremea cînd dumneavoastră învăţaţi probabil fără grijă la şcoală, nişte chiaburi, hoţi de cai, i-au rupt lui Bocikov piciorul şi, sărmanul, timp de opt zile a zăcut în baltă, în păpuriş, gata să dea ortul popii din pricina foamei şi a sîngelui pierdut?

— Nu, murmură ea, nu ştiu.

— Aşa! Va să zică n-o ştiţi nici pe-asta! spuse deodată Lapşin, trecînd la un ton familiar şi îndoindu-şi al doilea deget. Atunci, spune-mi, ce ştii dumneata, Galina Petrovna? o întrebă el. Hai?

Femeia tăcea, cu capul în pămînt.

— Îţi dai oare seama ce fel de om e Bocikov al dumitale? întrebă Lapşin. Ştii?

Galina Petrovna îşi ridică privirile spre el. Deodată Lapşin strănută şi, ţinîndu-şi batista la nas, spuse:

— Eşti o femeie lipsită de curiozitate, asta-i! Mai strănută o dată şi exclamă strîmbîndu-se: Am dat-o dracului! La mine în birou e o ferăstruie deschisă şi mă trage la ceafă. După ce răsuflă adînc, Lapşin urmă: Aşa, vezi! Şi adăugă: Da. Pe mine să mă-ntrebi despre el. Bocikov primeşte scrisori din întreaga Uniune şi este socotit ca un salvator şi păzitor al avutului colhoznic...

— Eu însă nu cunosc nimic din toate astea, se plînse femeia. Dacă el nu-mi spune decît: „Am prins un pungaş, mă duc să-i urmăresc pe pungaşi, plec la colhoz, plec la sovhoz, am arestat un mare pungaş..."

— Dumneata întreabă-l, spuse Lapşin pe un ton povăţuitor. De ce nu-l întrebi?

— Şi credeţi că o să-mi spună?

— Ce nu se poate, nu va spune, dar ce se poate, îţi va spune. Îl cunosc eu, trebuie să-i scoţi cu cleştele vorba din gură, se teme să nu povestească lucruri neînsemnate, sau să nu creadă careva că se laudă. Ştii ce om e Bocikov? Fumează întotdeauna mahorcă, deşi îi place tutunul bun. Asta o ştiu eu. I-am dat un premiu şi nu şi-a cumpărat nici măcar tutun. Să nu creadă tovarăşii, zicea el, că Bocikov s-a înfumurat. Iar banii probabil că ţi i-a dat dumitale.

— Da, răspunse Galina, pentru palton. N-aveam haină groasă de iarnă.

— Dar dumneata i-ai cumpărat tutun?

— Nu vrea, răspunse femeia, roşind pînă la rădăcina părului, fumează numai mahorcă.

— „Mahorcă", o îngînă Lapşin, să lăsăm mahorca! E-hei, coniţă...

— Eu nu-s coniţă, se supără Galina. M-aţi şi făcut coniţă dintr-o dată!

Clipi de cîteva ori din ochi şi, în ciuda suspinului amar scos de Lapşin, începu să plîngă.

— Plîngi, rosti cu blîndeţe Lapşin, dar de fapt tot dumneata îi mănînci zilele. Nu-i frumos!

— Îmi duceam şi eu traiul acolo, la Kamenţ, începu femeia, ştergîndu-şi cu mîna lacrimile de pe obraji, pînă cînd a venit Bocikov şi a tras la hotel. Am făcut cunoştinţă şi îmi spunea mereu, de fiecare dată: „Vino şi

vino cu mine!" Ne-am dus de vreo două ori la operetă, ştiţi, şi-am văzut *Mariţa* şi *Văduva veselă*. Le-aţi văzut?... Pe urmă nu ştiu cum s-a făcut şi m-am îndrăgostit de el. Era atît de liniştit şi tăcut. Într-una din zile l-am văzut cum îşi cîrpea bluza cu aţă albă... Galina rîse printre lacrimile ce se prelingeau încă în boabe mari din ochii ei negri şi frumoşi — şi m-a apucat o milă grozavă! „Dă-mi încoace bluza, i-am zis, lasă-mă să ţi-o dreg eu." Ne-am plimbat atunci împreună pînă în zori şi pe urmă ne-am dus la ofiţerul stării civile. Spre nenorocul meu, am venit după aceea aici, la Leningrad. „La noi, zicea, avem teatre, cinematografe, operă, balet"...

— Şi mai departe?

— Şi nimic! izbucni Bocikova, hohotind de plîns. S-o arză focul viaţa mea! N-am nici un fel de rude sau cunoştinţe, absolut pe nimeni, nu ştiu decît odaia asta şi atît. Iar el vine, mănîncă, doarme puţin şi pleacă sau lipseşte cîte o lună încheiată de acasă. Mă cheamă la telefon de la comandament: „La revedere, Galocika, rămîi cu bine! Eu plec la Petrozavodsk!" „Du-te, zic, unde şi-a dus mutul iapa, lua-te-ar naiba!" Ţin minte că am trîntit odată receptorul de perete, că s-a făcut ţăndări. M-a costat reparaţia vreo douăsprezece ruble...

Acoperindu-şi faţa cu mîinile, femeia se duse în bucătărie, de unde se auziră îndată bocetele ei nestăpînite.

Lapşin se simţi leoarcă de sudoare. Urechile-i ardeau. „Ce mai încurcătură!" îşi spuse el, înciudat, uitîndu-se cu coada ochiului spre uşa întredeschisă.

— Beţi un ceai? îi strigă Galina din bucătărie. Mi-a trimis mama dulceaţă de vişine.

— Beau, răspunse Lapşin.

O auzi turnînd petrol în lampa de gătit şi spălînd ceva la robinet.

— Iar mi-aţi luat ceainicul, trăsni-v-ar să vă trăsnească! ajunseră pînă la Lapşin vorbele ei de ocară.

Şi o altă voce, o voce de femeie bătrînă, îi răspunse de undeva:

— Uite-l, lua-te-ar dracu' cu el cu tot!

Ivan Mihailovici dădu din cap oftînd.

Peste cîteva minute, Galina reveni în odaie, își trecu puful cu pudră peste nasul înroșit de plîns și se așeză din nou în fața lui Lapșin.

— Așa îmi duc viața. Vă place? întrebă ea.

— Nu-i chiar atît de rău, răspunse Ivan Mihailovici — dar trebuie să trăiți și mai bine.

— Să nu-mi pierd răbdarea și să mă distrez de una singură? zise Galina, îmbujorîndu-se iarăși la față. Și am s-o fac, să știți...

— Prea îți plîngi singură de milă, i-o reteză Lapșin. Mă rog, și ce-i atît de extraordinar în asta? Mare lucru!

Se ridică în picioare și, după ce își dezbrăcă mantaua, făcu cîțiva pași dintr-un colț în celălalt al încăperii.

— Eu sînt dactilografă, spuse Galina, urmărindu-l cu privirea — am lucrat la miliția din Kament. Băteam pînă la două sute de semne pe minut, iar aici nu fac nimic. Dacă m-aș duce la muncă, nu l-aș mai vedea de loc pe Bocikov. Cînd ar trece pe acasă, ia-ți nevasta de unde nu-i! Cine să-i dea de mîncare? Dumneavoastră?

— Și mă rog, de ce eu?! se miră Lapșin.

Gazda aduse ceainicul și puse pe masă dulceața și o farfurie cu unt și pîine.

— Dacă vrei, îi propuse Lapșin, pot să te angajez la mine în brigadă. Iar pe dactilografa noastră s-o transferăm lui Kuprianov, căci tocmai m-a rugat lucrul ăsta. Vei lucra împreună cu Bocikov.

— Vreau, spuse ea încet.

Își sorbeau ceaiul în tăcere, uitîndu-se din cînd în cînd unul la altul; Lapșin băgă de seamă că ochii Galinei Petrovna înotau încă în lacrimi. După ce mai bău un pahar, Ivan Mihailovici începu să-i explice cum trebuie preparată esența de ceai. Femeia îl asculta cu răbdare și atenție.

— Cumpără-i tutun lui Bocikov, spuse deodată Lapșin, fă-i hatîrul ăsta. Există un soi de tutun denumit „Ialta" sau „Special". Cumpără-i un pachețel de un sfert, să aibă din ce să-și răsucească țigările. Aplecîndu-se peste masă, Ivan Mihailovici adăugă: Acum sînt alte vre-

muri. Şi, de altfel, nici nu-l prea aranjează să fumeze mahorcă. De acord?

— Da.

Trăgînd din ţigară printre sorbituri, Lapşin îi spuse că în concediul de vară soţii Bocikov ar trebui să plece la mare sau la Borjomi.

— O, să vezi Borjomi! se însufleţi el, aplecîndu-se peste masă şi făcînd ochii mari. Acolo-i o îngrijire minunată, dar nu-i la mare. Apă nu este. Ce zici, vă-mpăcaţi fără apă?

— Nu, la mare-i mai bine, răspunse Bocikova. Ador marea. Oare poate să existe staţiune fără mare?

— Dar Kirovsk?! exclamă Lapşin.

— E frumos?

— Mai întrebi? Firește că-i frumos!

— Nu cred. Ce staţiune de odihnă poate să fie în nord! Asta nu mai e staţiune...

— Vorbeşti prostii! o înfruntă Lapşin. Dacă nu ştii, nu vorbi. Tăcu cîteva clipe, apoi scoase agenda de buzunar şi, făcînd cu creionul un punct pe hîrtie, o-ntrebă: Aici e Leningradul, vezi?

— Da.

— Iar dincoace vine Rîbinsk. Cît ai bate din palme ajungi, prin canalul Gorki, pe Volga, pînă la Astrahan. De la Astrahan, pe Marea Caspică, pînă la Baku. De la Baku la Tiflis! Una la mînă. De la Tiflis la Batumi! Două la mînă! De la Batumi te îmbarci pe o motonavă şi faci patru zile pînă la Odessa. Îţi dai seama cum vine asta? Pe urmă de la Odessa înapoi la Leningrad!

— Da, încuviinţă Galina.

Pe la orele unu noaptea s-a întors şi Bocikov de la serviciu. Văzîndu-şi comandantul la el acasă, rămase pentru o clipă nedumerit, dar se înveseli îndată şi, aşezîndu-se călare pe un scaun lîngă sobă, bău în tăcere cîteva pahare de ceai.

— Mai poftiţi, spuse Galina Petrovna, conducîndu-şi musafirul. Sau, dacă vreţi, am să trec eu pe la dumneavoastră...

— Bine, te-aştept, răspunse Lapşin. Iar mîine să-mi trimiţi o cerere împreună cu actele necesare. Noapte bună!

După ce ieşi din odaie, Ivan Mihailovici simţi o moleşeală ciudată în tot trupul. Nu era vorba de un acces propriu-zis, ci mai curînd de una dintre crizele acelea pe care, în atîtea rînduri, izbutise să le „domesticească", după cum spunea el. Simptomele însă erau sigure şi fără greş: o durere surdă în ceafă şi omoplaţi, însoţită de un căscat nervos şi repetat. Toate acestea, împreună cu ţiuitul neîntrerupt ce-i stăruia în urechi şi cercurile luminoase care-i jucau pe dinaintea ochilor, erau urmările contuziei grele pe care o suferise odinioară pe gheaţa de la Kronstadt. De regulă, această indispoziţie îi venea din senin şi niciodată nu putea să prevadă din timp apropierea crizelor.

Trecîndu-şi limba peste buzele arse de o sete îngrozitoare şi obişnuită în asemenea ocazii, Lapşin se apucă să numere pînă la zece şi începu să coboare încet treptele scării. Ar fi putut, firește, să se întoarcă la Bocikov şi să cheme maşina sau să telefoneze la „Salvare". Se simţea însă oarecum jenat şi îi era teamă că adevăratul acces urmat de pierderea cunoştinţei şi de celelalte manifestări ale bolii ar fi putut să se producă la Bocikov în casă şi să-i alarmeze pe tinerii soţi.

Gerul de afară îl mai învioră puţin. Numai setea îl sîcîia mereu şi parcă cu fiece clipă devenea tot mai chinuitoare. Un taxi coti de după colţ şi Lapşin încercă să-l oprească, dar şoferul acceleră motorul şi trecu mai departe.

În apropiere, la colţul canalului Griboedov, la subsol, era o mică bodegă cunoscută în cartier sub denumirea de „bombă" sau „şest". De acolo putea să dea un telefon, însă în timp ce cobora treptele, Lapşin se gîndi să bea mai întîi o sticlă cu apă minerală, să se odihnească puţin şi după aceea, dacă nu-i va trece slăbiciunea, să sune la garaj.

Tocmai în clipa cînd i se aduseră două sticle cu apă minerală, Lapşin se uită afară şi văzu prin geamul uşii cum garderobierul cel mustăcios şi chel sărise de la locul lui şi ajuta unui individ să-şi dezbrace paltonul cu guler de astrahan. Necunoscutul atrase atenţia lui Ivan Mihailovici; încordîndu-şi privirea, îl recunoscu pe Jmakin, Aleoşa Jmakin, zis şi „Candriul".

Durerea de la ceafă şi încheieturi nu-l slăbea o clipă şi căscatul des îl făcea să-şi încleştеze maxilarele. Totuşi nu putea să plece, fără să pună mîna pe Jmakin. „Nu-i nimic, mă descurc eu ! se gîndi Ivan Mihailovici. Pînă la comandament îl duc' eu. Şi, la urma urmei, parcă mă simt ceva mai bine, se-ntîmplă uneori să-mi treacă şi de la sine."

Desigur că ar fi putut să telefoneze ofiţerului de serviciu, însă pentru aceasta trebuia să se deplaseze pînă la biroul responsabilului, iar Jmakin putea să-l vadă şi să spele putina. Nu, trebuie să rămînă la masă şi să-şi consume apa minerală, cu aerul cel mai indiferent...

Jmakin îşi azvîrli şapca şi o porni încet prin salon. Probabil că în local totul i se părea neschimbat, aşa cum fusese şi înainte. Aceeaşi tejghea cu băuturi, acelaşi fum gros de ţigară, nelipsiţii marinari în tricouri vărgate şi şeful de orchestră cu faţa buhăită şi lipsită de orice expresie...

„Cercetează, se gîndi Lapşin. E neliniştit !"

Cu o mişcare domoală, Ivan Mihailovici mută vasul cu trandafiri roşii de hîrtie, aşezîndu-şi-l dinainte. Apoi îşi aprinse o ţigară, urmărindu-l cu privirea pe Jmakin, care făcea înconjurul salonului în căutarea unui loc liber. Ochii îi scînteiau, probabil că băuse ceva, şi acum îşi încerca norocul venind aici, în local. Ai fi zis că vrea să se convingă dacă au să-l umfle îndată — şi atunci s-a zis cu tînăra lui viaţă — sau va mai avea răgazul să facă destule isprăvi. „Îi este frică, dar îl şi amuză riscul — se gîndi Lapşin. Ce bucurii poate să-l aştepte ? Prostul, neghiobul !"

Dar Lapşin se înşela.

Lui Jmakin nu-i era nici teamă şi nici nu se bucura. Entuziasmul adolescenţei trecuse. Trebuia să găsească pe careva dintre vechii săi prieteni de furtişaguri, să dea peste o urmă, să se întîlnească cu vreunul de-ai lor. Negăsind pe nimeni în salon, Jmakin se apropie de tejghea şi arătă cu degetul spre un pahar mare. Voia să bea o votcă şi să plece.

Bufetierul umplu paharul.

Jmakin îl ridică şi, dîndu-şi puţin capul pe spate, apropie paharul de buze. În aceeaşi clipă observă unde-

va alături o figură foarte cunoscută, care dispăru însă îndată. Lapşin tocmai atunci mutase vasul cu flori, ascunzîndu-se în dosul lui. Fără să golească paharul, Jmakin îl puse înapoi pe tavă şi începu să cerceteze feţele stacojii, încălzite de băutură ale clienţilor de la mese. Dar chipul acela cunoscut dispăruse, iar Alexei îşi zise că pesemne i s-a părut. Scoţînd un oftat de uşurare, dibui cu degetele paharul şi-l duse la gură, dar faţa aceea pe care o cunoştea atît de bine se arătă din nou, fără să se mai ascundă de astă dată. Jmakin apucase să vadă trandafirii roşii, printre care îl priveau doi ochi luminoşi şi batjocoritori.

„Te-nşeli, băiatule! îşi zise în gînd Lapşin. Ai să vii singur la mine!"

Cu obrajii livizi, Jmakin îşi bău în sfîrşit votca şi mîncă o ciupercă marinată. După aceea plăti consumaţia şi, cu genunchii muiaţi de o slăbiciune inexplicabilă, se îndreptă spre masa cu trandafirii aceia stupizi. Mai avea destulă tărie să privească drept înainte şi de de aceea îşi pironi privirile la faţa de masă murdară, pe care deosebi un pachet de ţigări ieftine şi o sticlă cu apă minerală, golită abia pe jumătate.

— Stai jos, Jmakin! îl îndemnă încet o voce ironică şi cunoscută. Ia loc! Bine ai venit! Doreşti puţină apă minerală?

Alexei se aşeză pe scaun şi, făcînd o sforţare, ridică privirea spre Lapşin, aşteptîndu-se să-i întîlnească ochii albaştri de culoarea cerului, cu lucirea aceea ironică şi rece. Ochii erau aceiaşi, însă în privirile lor ce păreau rătăcite Alexei întrezări surprins o expresie de suferinţă, care nu-l caracteriza de fel pe Lapşin. Pînă şi faţa acestuia devenise parcă alta şi căpătase o nuanţă cenuşie. Din toată înfăţişarea lui se degaja însă fermitate şi voinţă neînduplecată, ce păreau că nu au nimic comun cu suferinţa ce-l uimise pe Alexei în primele clipe.

— Ai întins-o? întrebă Lapşin, pronunţînd cu greu cuvintele.

— Se poate?! rosti Jmakin, privindu-l atent şi nevenindu-i să-şi creadă ochilor. Vai de mine! Vreţi să glumiţi!

Obișnuia ca în discuțiile cu persoane de vază să facă pe prostul, arătîndu-se totodată măgulit că oamenii aceștia glumesc cu el.

Își recăpătase între timp stăpînirea de sine, și starea aceea de slăbiciune îi dispăruse. Fără îndoială că a procedat bine apropiindu-se de masă, fiindcă nu avea nici un rost să se ascundă de Lapșin. Pe urmă, nici nu putea să-și închipuie că Ivan Mihailovici venise acolo singur, fără însoțitori. Și totuși, de ce oare arăta atît de schimbat?

— Prin urmare, zici că n-ai întins-o?

— Se poate?! făcu din nou Alexei.

Avea nevoie să mai cîștige timp și să născocească ceva. Dar ce anume?

— După cum se vede, în loc de cinci ani, ai stat numai vreo patru luni...

— Se poate?!...

— Păi altfel cum...

— Domnule comandant...

— Inventează mai repede!

— Am venit de acolo într-o delegație, în interes de serviciu...

Lapșin nu se uita la el. Rămase cu privirile ațintite la paharul din care se ridicau o mulțime de bășicuțe de aer. Jmakin mințea. Fără îndoială că Ivan Mihailovici nu putea să-l creadă și de altfel nici nu-l credea. Era atît de sigur că pungașul mințea, că nici nu-i ceru măcar să-i arate actele.

— Hei, Jmakin, Jmakin — spuse el deodată, lungind alene silabele. Se priviră cîteva secunde în tăcere. Măi, Jmakin, măi... — repetă Ivan Mihailovici, de data asta pe alt ton, a cărui semnificație Alexei nu reuși s-o înțeleagă. Tăcură din nou un timp. Pe Ojoghin l-am împușcat, spuse Lapșin. Și pe Volka Matrozul, la fel. Ai auzit?

— Nu, nu știu nimic.

— S-au dedat la acte de banditism și au săvîrșit patru crime. Și cînd te gîndești că la început au pornit-o ca tine, de la găinării mărunte. Buni băieți! Păcat de ei!

— Dumneavoastră să vă pară rău de ei?

— Da, mie! răspunse Lapșin. I-am prevenit ca și pe tine: „O s-o sfîrșiți rău, măi băieți, o să vă împușcăm, ca să scăpăm societatea sovietică de voi"...

Jmakin zîmbi:

— Lupului i s-a făcut milă de oaie!

— Vrei să spui poate că Volka și Ojoghin au fost mielușei? întrebă Lapșin, cu asprime. Sau cumva tu, Jmakin, te-ai certat cu ei de florile mărului? Știu precis că n-ai vrut să te asociezi la tîlhăriile lor și asta i-a făcut să creadă că i-ai trădat lui Bocikov.

— Eu nu sînt caiafă! izbucni Alexei. Și nu căutați să mă cumpărați cu o discuție sentimentală, fiindcă nu mă vînd, șefule...

— Ești un nătărău, Jmakin! spuse dojenitor Ivan Mihailovici, cu o ciudată suferință în glas... Apoi se ridică anevoie în picioare, sprijinindu-se cu mîinile de marginea mesei. Un nătărău! adăugă el, supărat, și Jmakin observă că fruntea i se acoperise cu broboane de sudoare. Să mergem! îi porunci Lapșin. Am să te duc la arest.

„Pare-se că se simte rău de tot! se gîndi Alexei. Te pomenești că moare!"

Dar Lapșin nu avea de gînd să moară. Încleștîndu-și fălcile, ieși din bodegă în urma lui Jmakin și o porniră amîndoi de-a lungul lui Nevski Prospekt. Durerea aceea îngrozitoare de la ceafă și junghiurile din omoplat nu-l slăbeau o clipă, iar în creier îi băteau parcă mii de ciocane. Nu-și mai dădea bine seama de ceea ce se-ntîmplă în jur, însă mergea înainte cu pas rar și apăsat. Trecură astfel pe lîngă Casa cărții, apoi prin dreptul farmaciei din colțul străzii Jeleabov. Numai de l-ar preda mai repede pe Jmakin, să nu cadă cumva pe stradă...

— Tovarășe comandant, răzbătu pînă la el glasul gîtuit de emoție al lui Jmakin, care mergea alături, dați-mi drumul, altfel mă spînzur în celulă.

— La noi în închisoare nu-i voie să te spînzuri! rosti Lapșin, fără să-și audă propriile-i cuvinte. Este interzis.

— Am să mă spînzur...

Prin arcada boltită se vedea piața. Felinarele nu erau încă toate aprinse, și la lumina lor alburie și îmbie-

toare, printre fulgii de zăpadă care se roteau, se proiecta abia vizibilă silueta obeliscului, în spatele căruia se înălța clădirea neagră și uriașă a palatului. Privirile celor doi deslușeau acum și bolta întunecoasă a cerului, și șirul de automobile ce făceau înconjurul pieței, și siluetele scunde ale trecătorilor...

Deodată Lapșin se opri locului și, cufundat parcă în gînduri, se sprijini cu umărul de zid.

— Zău, dați-mi drumul!

Ivan Mihailovici tăcea. Cu capul îndesat între umeri, făcea impresia că-l privește țintă pe Alexei de sub cozorocul lăcuit al caschetei. Fulgi de zăpadă se așezau încet pe obrazul lui nebărbierit, lîngă ureche.

— Dați-mi drumul! strigă Jmakin. Nu-s eu de vină că mi s-a năruit viața. Voi sînteți vinovați, nu eu.

— Dacă nu ești vinovat, te vom pune în libertate, bîigui cu greu Lapșin, apăsînd pe cuvinte și bîlbîindu-se chiar. Vom lă-muri lu-lucrurile și te vom lă-lăsa să pleci.

— Știu că acum nu puteți să-mi dați drumul! începu cu ardoare Alexei, fără să priceapă de ce s-a oprit Lapșin și socotind că acesta șovăie, cuprins de îndoială. Nu puteți! Prima condamnare am primit-o pe nedrept, de pomană... Iar după aceea toată viața mi s-a frînt în două, s-a dus dracului. N-o să pricepeți nimic, pînă cînd frații Nevzorov nu vor mărturisi adevărul. Luați-i, domnule șef, arestați-i și scuturați-i cum trebuie. Pentru ce, adică, să pier eu ca un cîine? Mi s-a distrus viața pe nedrept. Lăsați-mă să plec, domnule șef! Nimeni n-a văzut cînd m-ați arestat, așa că n-o să aveți nici un fel de neplăceri. Iar după ce o să-i ridicați pe Nevzorovi, am să mă prezint singur, să faceți cu mine ce vreți: să mă spînzurați ori să mă condamnați pe viață. Sînt și eu om, domnule șef, la fel ca dumneavoastră și ca toți ceilalți...

— Sta-stai! rosti încet Lapșin, cu fața crispată de durere și deodată începu să alunece în jos, răsucindu-și în cădere trupul masiv și făcînd ultimele sforțări să se țină pe picioare. Stai pu-puțin!

Nu izbuti însă și nici Jmakin nu fu în stare să-l sprijine. Zgîriind cu unghiile zidul de sub arcadă, Lapșin

reuşi să se îndepărteze puţin şi, după ce făcu un pas în lături, se prăbuşi la pămînt cu faţa în sus, scrîşnind din dinţi de durere şi întinzîndu-şi gîtul...

Cîteva secunde încă, Jmakin mai încercă să-l ajute, uitînd cu desăvîrşire de sine. La un moment dat înţelese însă că singur nu va putea face nimic. În jurul lor se şi adunase o mulţime de oameni. Cineva şi începuse să vorbească despre efectele dăunătoare ale beţiei, iar un altul îl făcu epileptic pe Ivan Mihailovici. Tot străduindu-se să-l ridice de jos, Jmakin pipăi pistoletul ascuns în buzunarul de la pieptul lui Lapşin; îl scoase repede şi-l îndesă în buzunarul paltonului. Acum treaba era terminată, putea să plece. Şi, strigînd către mulţimea adunată: „Mă duc după ambulanţa Salvării", Jmakin o luă la fugă în direcţia pieţii, trecînd pe lîngă porţile binecunoscute ale clădirilor şi simţindu-se nemaipomenit de liber, aşa cum nu se simţise niciodată pînă atunci.

Deodată se opri.

Bine, dar acum nimeni nu se va mai duce să anunţe „Salvarea", fiindcă el a spus că pleacă după ea.

Şi pistoletul?

Fereastra joasă, cu ochiul de sus pe jumătate deschis, era aproape, ceva mai în urmă; fugind de Lapşin, Alexei trecuse pe lîngă ofiţerul de serviciu de la comandament. Şi într-o clipă în minte începură să-i roiască tot felul de gînduri, scurte şi tăioase ca nişte fulgere: „I-am jefuit pe-ai mei, le-am furat pufoaica, pîslarii, i-am jefuit pe geologi, l-am jefuit pe aviatorul acela... iar acum... ce să fac acum?" Nu se gîndea la Lapşin, nici la viaţa sau la moartea lui, ci numai la el însuşi. Oare cum o să trăiască de acum încolo el, Aleoşka Jmakin, după săvîrşirea acestei ultime ticăloşii? Şi abia atunci în faţa ochilor îi apăru chipul lui Lapşin, omul despre care pungaşii din toate închisorile vorbeau totdeauna cu respect, socotind drept un noroc să nimerească la Lapşin, şi o adevărată fericire să discute despre viaţă cu el.

Trecu aproape un minut pînă cînd Jmakin, în sfîrşit, se hotărî.

Se întoarse brusc înapoi și, deschizînd larg ochiul ferestrei ce dădea în odaia încăpătoare a ofițerului de serviciu de unde lucrătorii operativi își chemau mașinile, strigă ca să fie auzit dinăuntru:

— Acolo sub arcadă moare Lapșin. Iată pistoletul lui. Duceți-vă mai repede acolo, căscaților!... și își însoți vorbele cu cîteva înjurături.

Cineva sări repede în picioare, o ușă se trînti cu putere, dar Jmakin o și luase la sănătoasa. Își aduse aminte de zgomotul pe care-l făcuse pistoletul azvîrlit pe fereastră, de oamenii care se puseseră în mișcare în camera ofițerului de serviciu și căută să fugă cît mai departe, neașteptîndu-se la nimic bun din partea lor. Totuși își dădea seama că nimeni nu-l va urmări, deoarece nimănui nu-i va trece prin minte că tocmai Jmakin, hoțul evadat din închisoare, a adus pistoletul lui Lapșin la miliție și a anunțat că acesta e pe moarte. Alerga în neștire, simțind cu toată făptura lui istovită și hărțuită că este luat la ochi, că au să tragă după el și că va fi ucis cu siguranță, și pașii pe care îi auzea răsunînd lîngă Capelă sau în ulicioara Moșkov, și mai departe de-a lungul cheiului, i se păreau a fi ai urmăritorilor săi.

Abia cînd ajunse la monumentul lui Suvorov, se opri să răsufle puțin.

„Sînt liber!" își spuse Jmakin, călcînd ostenit pe lespezile de piatră ale cheiului Nevei ferecate de ghețari. „Liber! Dar decît așa, poate ar fi fost mai bine să fi rămas lîngă Lapșin!"

Un sentiment de ciudă îi răscoli pieptul. Iar a făcut o prostie, iar n-a cîntărit bine totul.

Trebuia să fi rămas acolo, mai ales că Lapșin nu murise. Să fi predat băieților de la miliție pistoletul și să le fi spus ceva înduioșător, cum că n-a putut să-l părăsească pe tovarășul Lapșin bolnav, cu arma asupra lui. Oare asta nu l-ar fi ajutat? Desigur că da. Fără îndoială! La timpul potrivit s-ar fi ținut seama de fapta lui. Dar el a plecat ca un prost și dracu' știe ce-ar putea să i se pună la socoteală mai tîrziu, ce pedeapsă o să i se dea și cît o să i se adauge prin contopirea condamnărilor pe care le-a mai avut.

Dar oricît i-ar adăuga, acum e totuși liber, de capul lui.

Și, oprindu-se din mers, Jmakin își îndreptă privirile spre cartierul Petrogradskaia: felinarele mai ardeau încă, dar ferestrele caselor erau întunecate. În întreg orașul, în tot orașul acesta uriaș nu se afla nimeni care să-l aștepte în noaptea asta neagră. Restaurantele se închiseseră și el nu putea nici cel puțin să bea ceva după toate prin cîte trecuse. N-avea unde să-și plece capul, nici cui să se plîngă și să-i spună: „Sînt ostenit!"

NONA, BALAGA ŞI ALŢII

Încetişor şi cu băgare de seamă, Jmakin începu să-şi caute vechile lui legături. Dintre foştii prieteni nu mai găsi pe nimeni. Se vede treaba că Lapşin şi cu Bocikov nu primeau soldă degeaba. Unii îşi şi ispăşeau condamnarea, alţii mai erau încă în anchetă. În sala de aşteptare a Gării Moskovskaia, Alexei îl întîlni pe „Maramura", un tip cam ţăcănit, pe care-l cunoştea prea puţin. A aflat şi de la acesta cum că circulă zvonul că el, Jmakin, i-ar fi dat pe Ojoghin şi pe Matroz pe mîna miliţiei.

Stăteau alături pe bancă. „Maramura" mînca o gogoaşă cu magiun şi-i spunea abătut:

— Eu unul nu zic nimic, dar sînt unii care cred că pe tine te-au agăţat doar aşa... pentru un timp, ca nu cumva băieţii să-ţi facă de petrecanie... după legea noastră.

— Nu, zău! zîmbi Jmakin. Le-aş arăta eu lege!

— Ce te miri? Te înţeapă cu şişul în partea stîngă, sub coastă, şi salutare! urmă „Maramura", cu acelaşi glas monoton. Nonka spunea că tu i-ai turnat.

— Aha, va să zică Nonka!

Să se ducă la ea era primejdos, chiar foarte primejdios, şi totuşi Jmakin se duse. Nona, văduva lui Volka, locuia pe Malîi Prospekt, din Vasilievski Ostrov, într-o clădire veche cu frontonul sprijinit de patru coloane. Pe cînd străbătea curtea murdară şi rău mirositoare, un

cîine se repezi la picioarele lui. Alexei îl izbi cu piciorul şi urcă sus în cerdac. Aşa cum arăta, cu gulerul ridicat al paltonului de croială străină, cumpărat de la tîrgul de vechituri, în cap cu şapcă pluşată de culoare deschisă şi cu un fular pestriţ înfăşurat în jurul gîtului, Jmakin semăna cu un actor de cinema sau cu un străin. Nonka nu l-a recunoscut imediat, dar cînd şi-a dat seama cine e, s-a tras speriată înapoi. Clipea des din ochii miopi şi Jmakin rămase îngrozit văzînd că şi după moartea lui Volka femeia tot îşi mai oxigena părul, îşi încondeia buzele şi avea genele date cu rimel.

— Ei? De ce te-ai speriat? întrebă el, aşezîndu-se pe scaun şi întinzîndu-şi picioarele.

Nona nu-i răspunse şi, cu degete tremurătoare, încercă să-şi aprindă ţigara.

— Cum s-a-ntîmplat? întrebă Jmakin.

Femeia ridică din umeri.

— Nu ştii? Dar eu ştiu, răcni Jmakin, cu vocea gîtuită de furie. Eu ştiu din pricina cui a ajuns Volka la zid...

— Şi crezi că eu l-am turnat? spuse femeia pe un ton obraznic, trăgînd în sfîrşit din ţigară. Mare nevoie aveam de el!

— De el n-aveai nevoie, dar îţi trebuiau banii lui, strigă Alexei din nou, aplecîndu-se spre ea. El te-a iubit, te-a iubit prea mult şi a făcut totul pentru tine, chiar şi ceea ce n-ar fi vrut să facă. De aia a şi spus Lapşin mai deunăzi, iar Lapşin nu minte niciodată: „E păcat de Matroz, şi de Ojoghin de asemenea..."

— Te-ai împrietenit cu Lapşin? întrebă Nona, aplecîndu-se la rîndu-i spre Jmakin şi coborînd încet pleoapele peste ochii miopi. De aia ai şi venit înainte de expirarea pedepsei? Nu-i aşa, Alexei?

Jmakin zîmbi. Prin urmare, iată ce ţintea Nonka, încotro voia să abată lucrurile. Îi trebuia un om asupra căruia să cadă bănuiala că l-a turnat pe Volka, adică l-a denunţat organelor de urmăriri penale.

— Termină, Nona! spuse el, cu fermitate. Ai de gînd să mă dai pe mîna hoţilor, ca să mă judece şi să mă cureţe ei după obiceiul lor tîlhăresc, pentru isprăvile tale? Nu se prinde, drăguţo! Fără doar şi poate că tu

l-ai vîndut pe Ojoghin şi pe Volka, tu eşti cu musca pe căciulă, dar eu sînt om paşnic şi am încredere în soarta mea. Au să mă umfle, n-au decît, tot mi s-a distrus viaţa şi ce ţi-e scris în frunte ţi-e pus. Dar trebuie să lămuresc cîte ceva, trebuie negreşit s-o fac...

— Şi ce anume vrei să lămureşti, Aleoşenka?

— Multe lucruri care nu te privesc şi unul în care ai şi tu un amestec. Magazinul de bijuterii, Volka l-a spart pentru tine...

— Stai puţin, îl rugă Nona, gîndeşte-te numai...

— N-am la ce să mă gîndesc. L-am prevenit atît pe el cît şi pe Ojoghin: e o treabă primejdioasă, proprietate socialistă, unde mai pui că trebuia să-l lichidăm şi pe paznic. Tu ai susţinut atunci că eu m-am dat bine cu gabării şi i-ai îndemnat pe băieţi să mă cureţe. Aşa e?

Femeia tăcea, îndesîndu-se în speteaza scaunului.

— Numai tu l-ai omorît, tîrfă! izbucni din nou Jmakin, sufocîndu-se de mînie. Tu l-ai împins la tîlhării, ca să-ţi cumperi tot felul de bulendre şi cercei cu pietricele! Pentru tine a cumpărat Volka haina de nurci! Iar mie mi se plîngea că vrea să se predea de bună voie, s-o rupă odată cu trecutul şi să înceapă o viaţă nouă. Şi Ojoghin a vrut să se ducă la Lapşin, numai tu nu i-ai lăsat. Ai ţipat la ei că-s nişte mucoşi care fac în scutece de frică şi că poţi să trăieşti şi fără asemenea „sindicalişti smeriţi".

— Am glumit! şopti femeia, cu buzele livide.

— Ai merita să-ţi sucesc gîtul şi să termin cu tine! spuse Alexei, cu faţa crispată. Numai că eu nu-s în stare să omor oameni, mi-e scîrbă. Să ţii minte, Nonka, dacă o să fiu priponit, o să mărturisesc totul despre tine, fără s-ascund nimic. Ei au fost nişte proşti, tot răul porneşte de la tine. Ei s-au îmbătat şi au săvîrşit spargerea, însă tu i-ai ameţit cu băutură şi i-ai îndemnat. Şi mai trăieşti, viperă, pe cînd ei nu mai sînt! Pe paznic l-au înjunghiat, ascultînd tot de sfaturile tale; amănuntele astea le-am aflat la un centru de tranzit. Îmi aduc aminte de toată discuţia, m-am enervat atunci şi am plecat de la voi, iar tu i-ai spus lui Ojoghin că trebuie să fiu curăţat. Ţi-aduci aminte?

— Nu ţipa aşa!

— Ţi-e frică, tîrîtură!

Cu un aer absent, prefăcîndu-se că abia se ţine pe picioare, femeia se apropie de fereastră, ca să deschidă ochiul de sus. Dar Jmakin o smuci de braţ, poruncindu-i:

— Stai jos! Ţi-arăt eu să faci semne: adică marfa-i aici, veniţi s-o luaţi. Dacă am să ies în curte şi o să văd că ai crăpat ochiul ferestrei, să-ţi iei adio de la viaţă!

Jmakin scuipă cu năduf şi ieşi din odaie.

Ajuns jos în curte îşi roti privirile în jur. Toate ferestrele erau închise. „Dragoste! îi veniră deodată în minte vorbele răposatului Volka. O iubesc, «Candriule», şi cu asta nu-i de glumă!" Poftim acum dragoste!...

Dar, la drept vorbind, de ce venise încoace, cu ce scop?

...Bău toată ziua, bău şi seara, făcîndu-i parcă parastasul şi lui Volka, şi lui Ojoghin. Dar din nou se lăsă noaptea şi, cu trupul frînt de oboseală, Alexei se gîndi că totuşi trebuie să se adăpostească undeva. Nu putea să tremure veşnic pe străzi.

Ajunse din nou în bulevardul 25 octombrie.

Pe ferestrele tramvaiului-atelier care staţiona la încrucişarea străzilor se revărsa o lumină plăcută. Alexei se uită înăuntru şi văzu cîteva bancuri de lucru. Pe unul din ele dormea o femeie îmbrăcată cu cojoc; la picioarele ei ardea cu o flacără albăstruie un primus deasupra căruia clocotea un ceainic. La un banc alăturat, un unchiaş voinic, cu mustăţi mari şi înspicate şi cu ochelari pe nas, trebăluia pe lîngă menghină. Ţuguindu-şi buzele, unchiaşul fluiera încet şi, aplecîndu-şi capul cînd la dreapta, cînd la stînga, îşi admira cu vădită plăcere opera. De jur împrejurul vagonului-atelier forfotea o mulţime de femei înfofolite în cojoace, cu pîslari în picioare şi broboade groase pe cap. Înşirate de-a lungul liniei, femeile curăţau zăpada de pe şine, lărmuind vesel şi strigîndu-se una pe alta, ca un cîrd de stăncuţe primăvara. Ceva mai încolo stătea un cal înhămat la o căruţă special amenajată pentru repararea cablurilor electrice. Cocoţaţi deasupra ei, doi oameni meştereau

de zor, în timp ce calul mesteca din buzele-i calde și moi ca de catifea și răspîndea în jur un miros plăcut și înțepător de sudoare și hamuri de piele.

Jmakin se opri o clipă lîngă cal, apoi dădu ocol tramvaiului și, fără să se gîndească la nimic, urcă sus pe platforma ticsită de găleți, mături și o mulțime de pari, destinați unui scop necunoscut. Alexei deschise ușa vagonului și spuse luîndu-și un aer de prostănac:

— Faceți-vă pomană și lăsați-mă să mă încălzesc puțin!

— Încălzește-te sănătos! îi răspunse unchiașul mustăcios, fără să-l privească.

Alexei se așează pe bancă într-un colț și, după ce se uită cu coada ochiului la genunchii rotunzi ai femeii care dormea pe bancă, își trase șapca pe frunte și îndată adormi buștean. Dimineața, pe la orele șase, vagonul se umplu de femei, care aduseră cu ele suflarea rece a iernii, și Alexei fu nevoit să părăsească tramvaiul. Primusul nu mai ardea și mustăciosul răcnea din răsputeri mustruluind femeile care vociferau pe toate vocile, ciondănindu-se între ele.

Clătinîndu-se, Jmakin coborî și porni de-a lungul străzii. Un vînt rece și tăios îl pătrunse îndată pînă la os. Pe lîngă toate necazurile, chibriturile sfîrîiau fără să ia foc și Alexei nu izbutea cu nici un chip să-și aprindă țigara. Abia trezit din somn, își simțea capul greu și amețit.

Roțile tramvaiului scrîșniră patinînd în loc, troleul atinse cablul, împroșcînd o ploaie de scîntei, și vagonul se puse în mișcare. Așezate claie peste grămadă pe bancuri, femeile se porniră să cînte în cor cu glasuri voioase, înfierbîntate de muncă și îngroșate de vînt:

...Să cucerim prin luptă ținutul Primorie...

Ușa se închise cu zgomot și tramvaiul se îndepărtă.

Strada rămase pustie. De altfel, orele acestea premergătoare zorilor erau cele mai nesuferite vagabonzilor. În huruitul motorului trecu în goană o mașină a *Salvării*, prin ale cărei geamuri slab luminate se vedea săltînd pe bancă o siluetă omenească. Sirena automo-

bilului mai răsună o dată, apoi totul se cufundă în tăcere.

Alexei își continuă drumul pe strada Sadovaia. Lîngă Gostinîi Dvor stătea într-un colț o femeie între două vîrste, cu pălărie pe cap și niște șoșoni scurți și caraghioși în picioare. Femeia era înaltă, slabă și, după cum i se păru lui Jmakin, băuse ceva. O acostă și, în timp ce mergeau împreună, necunoscuta începu să se plîngă în fraze trunchiate de om beat, povestind necazul pe care l-a avut cu un șofer. Alexei însă n-o asculta și își spunea nepăsător în gînd: „Am să mă înec!"

— Dă-i trei ruble, zise femeia, arătînd cu capul spre portar. Știi, nu-i voie!

Și rîse prostește.

Odaia era mică, din acelea care pe vremuri erau destinate slugilor. Femeia își scoase pălăria, se așeză pe marginea patului și deodată parcă se muie.

Jmakin rămase în picioare, fără să-și dezbrace paltonul.

— Cum te cheamă? întrebă el.

— Liusia, răspunse într-un tîrziu femeia.

— Și cît iei?

— Nici cît! spuse ea. Prostule!

Alexei nu schiță nici un gest. Femeia avea fața buhăită de băutură și violent fardată, părul rar, de culoare galbenă și încîlcit, un păr care nu văzuse de mult pieptenele. Jmakin căscă de două ori la rînd plictisit.

— Scîrbosul, bombănea ea — scîrbosul, nemernicul...

Se anunța un accest de isterie. Alexei stătea locului, fără să priceapă nimic. Îi era somn și ar fi avut poftă să-i tragă femeii din fața lui o palmă zdravănă, ca să nu se mai vaite atît cu vocea ei respingătoare. Era însă prea tîrziu, căci femeia se dezlănțuise, izbind cu șoșonii în dușumea și scoțînd din gîtlej sunete nearticulate. Jmakin așteptă cîteva minute. După aceea, căscînd, trecu în bucătărie, aprinse un chibrit, apoi deschise ușa care răspundea spre intrarea de serviciu, coborî scările și, dîndu-i portarului cu tifla, ieși pe poartă afară. Scuturat de fiori, ajunse cu tramvaiul pînă la Gara Finlandeză, se urcă într-un vagon și aținpi. Nimerise în trenul care făcea navetă între Leningrad și Sestroreț.k. Sobele

de tuci erau încinse. Dormi vreo trei ore, apoi își cumpără iarăși un bilet pentru întoarcere. Asta însemna alte trei ceasuri de somn și Jmakin căscă cu voluptate, ațipind din nou.

Coborînd pe peron își simți tot trupul amorțit. Mergea poticnindu-se și, ca să-și recapete vioiciunea, căuta să facă în mers tot felul de mișcări, străduindu-se să-și alunge durerea din șale și să-și limpezească creierul încă toropit de somn. În tramvai sustrase portofelul unui călător care tușea într-una, dar avu ghinion: în portofel nu era decît o cheiță, o singură rublă și o monedă de douăzeci de copeici. Se urcă în alt tramvai unde fură un portmoneu. De data aceasta avu mai mult noroc, dar nu cine știe ce: șaptezeci de ruble și un buletin de identitate. După ce se mai plimbă puțin, Alexei se agăță de scara unui autobuz și intră înăuntru. În timp ce își făcea loc să treacă în față, își strecură cu îndemînare două degete pe sub reverul de dihor al unei șube, pipăi la repezeală buzunarul de la piept și scoase de acolo un pachet gros, își împinse ca din greșeală victima, își ceru scuze și sări jos în apropierea străzii Jukovski. Pachetul conținea o sută de bancnote a cîte trei ruble — o chenzină „respectabilă". La oficiul poștal de pe Newski Prospekt, Jmakin vîrî într-un plic buletinul sustras, scrise adresa păgubașului și puse scrisoarea la cutie, după ce în prealabil strecurase între filele buletinului un bilețel: „Mulțumirile mele pentru bani. Mii de scuze și altă dată să nu mai căscați gura!" Și totuși, lucrurile astea nu-l amuzau de fel, ci dimpotrivă, cu fiecare clipă starea de spirit a lui Jmakin se înrăutățea tot mai mult și o tristețe apăsătoare i se așternea în suflet.

Luă masa la o cantină, deschisă în localul fostului restaurant *Moscova*; ședea lîngă fereastră frămîntînd între degete un cocoloș de pîine și uitîndu-se la șuvoiul trecătorilor și la acoperișurile ninse ale vagoanelor de tramvai. Deși ferestrele erau închise, în local răzbătea freamătul mulțimii de afară, clacsoanele automobilelor și semnalele de clopot ale tramvaielor. Jmakin bău o votcă, mirosind după obicei o coajă de pîine drept aperitiv. Treptat, aerul începu să se coloreze în verde,

apoi în albastru și în cele din urmă coborî întunericul, scoțînd tot mai viu în relief luminile strălucitoare ale becurilor. Jmakin simțea că-i vine să plîngă, să spargă farfuriile, să înjure de cruci și dumnezei, sau chiar să spintece pe careva cu cuțitul. Pe cînd își mînca înghețata, un om se opri în fața lui. Alexei îl măsură pe noul sosit cu ochi rotunjiți de ură. Era un cerșetor bătrîn, cu obrajii buhăiți, îmbrăcat în zdrențe soioase și cu niște ghete scîlciate în picioare. Jmakin scoase o monedă din buzunar și o puse pe colțul mesei. Văzu un ospătar care se îndrepta spre masa lui, fluturîndu-și șervetul, cu intenția vădită de a-l alunga pe cerșetor.

— Leoșa, rosti bătrînul, cu o voce limpede, nu mă recunoști?

Și Jmakin îl recunoscu: era Balaga, vestitul surugiu de pe vremuri, cel mai mare tăinuitor de lucruri furate, spaima și totodată binefăcătorul pungașilor din Petrograd.

— O să mănînce cu mine, îi spuse Alexei ospătarului. Adu-ne votcă, piftie cu hrean și niște bere...

Simți deodată că-l părăsesc puterile. Bătrînul ședea în fața lui, mestecînd anevoie și clefăind cu lăcomie. Gura știrbă i se pungise, iar ochiul stîng îi lăcrima tot timpul. Balaga nu se atinse de băutură și, după ce își dumică pîinea în supă, începu să mănînce încet, oftînd și suspinînd într-una.

— Crăp de-a binelea, Leoșa, rosti el deodată între două înghițituri.

— Unde-i Jigan? îl întrebă Jmakin.

— L-au băgat la zdup.

— Dar Hmelea?

— Lucrează la antrepozitele Badaevski, răspunse moșneagul, cu gura plină. Am fost pe la el și mi-a dat niște pîslari, cinci ruble și zahăr...

— Ciordește? se interesă Alexei. Sau muncește cu adevărat?

Bătrînul nu răspunse fiind ocupat cu mîncarea. Fața i se acoperise de sudoare, iar fălcile i se mișcau ritmic.

— Dar „Calul"?

— „Calul" e în armată.

— În miliția populară?

— De ce în miliția populară? Are buletin și face armată în toată regula.

— A trădat?

— Ce era să facă?! spuse bătrînul, cu o lucire aspră în ochi. Tot a venit sfîrșitul. Pe cine să mai jumulești? O bancă, vreun încasator sau casier? Doar dacă te-ai scrîntit la bilă!

Începu iarăși să mănînce. Jmakin mai dădu pe gît un pahar de votcă și, fără să îmbuce nimic, își aprinse o țigară. Ospătarul îi aduse bătrînului pîrjoalele. Balaga le strivi cu furculița și, după ce le amestecă cu cartofii, turnă deasupra bere și începu să înfulece, mestecînd anevoie cu gura-i știrbă.

— Și tu, Balaga?

Bătrînul chicoti înfundat:

— Eu?

— Tu.

Bătrînul continuă să chicotească, iar în ochii înlăcrimați apăru o sclipire aspră.

— Eu nu-s decît o biată gînganie, răspunse el, mestecînd. Eu, frățioare, caut un locșor unde să pot crăpa nebăgat în seamă. Am stat în lagăr cinci ani bătuți pe muchie și pe urmă mi-au dat drumul, din cauza vîrstei. Acum umblu și cerșesc. Uite, Leoșka Jmakin mi-a dat cinci copeici, dar eu nu mă supăr. Primesc și o copeică, ce să fac?

— Dar Vanka-Cizmă? întrebă Jmakin.

— Despre Vanka nu știu, ori fură, ori e la pîrnaie.

— Dar Sviristok?

— Sviristok a încheiat socotelile.

— Cum adică?

— S-a terminat cu el.

— L-au împușcat?

— De ce să-l împuște? A pornit Sviristok al nostru pe drumul cel drept al vieții. S-a însurat, am auzit că are și un copil, familie, totul așa cum se cuvine.

— Prin urmare, s-a vîndut?

— Precum văd, „Candriule", ai rămas în urmă cu evenimentele. Fostul Sviristok se numește acum Sdobnikov, are buletin în regulă, cu domiciliu stabil, și este reabilitat.

— Să bem dar, bătrîne, rosti Jmakin, cu invidie în glas — să dăm un păhărel pe gît, ca toţi aceştia să se perpelească mai puţin pe lumea cealaltă, în iad...

— Au să se perpelească acolo şi fără noi, răspunse Balaga. De băut însă nu beau din pricina bolii. Sufăr de rinichi.

— Te fereşti, va să zică?

— Mă feresc...

Alexei îşi bău singur votca şi rămase pe gînduri. Îl vedea parcă aievea pe Sviristok, acum Jenka Sdobnikov, aşa cum îl întîlnise ultima oară la o petrecere: puţin „ciupit" de băutură, îmbrăcat într-un costum elegant de culoare gri şi agitînd cărţile de joc în mînă, el le arătase atunci tot felul de scamatorii, iar acum, poftim, s-a-nsurat! Oare ce se-ntîmplă şi cum să înţeleagă toate acestea?

— Mai comandă-mi o porţie de pîrjoale, îl rugă Balaga. Să mă satur măcar din bănuţii tăi munciţi.

Jmakin dădu comanda. Afară, în stradă, ardeau felinarele.

— Dar tu nu cumva ai întins-o? îl întrebă moşneagul.

— Îhî — mormăi Alexei, privind pe fereastră.

— De departe?

— Destul de departe.

— Mutra ţi-a degerat pe drum?

— Se observă?

— Cine se pricepe la treaba asta observă. Ascultă-mă, Leoşka — spuse deodată bătrînul. Lasă-te de meserie, altfel te cureţi. Balaga se aplecă peste masă spre el şi, mestecînd repede, urmă: Ai să te nenoroceşti din nimica toată! Îţi spun ca în faţa lui Dumnezeu! Ori te-ncumeţi la o lovitură în stil mare şi pe urmă dispari pentru multă vreme, ori o termini definitiv.

— Adică ce lovitură mare? se interesă Alexei, mijindu-şi ochii verzi, cu privirea sfredelitoare. Cum au făcut Ojoghin şi cu Matroz?

Balaga se reculese speriat.

— Am glumit, am glumit! zise el repede, clipind des. Am glumit, Aleoşenka. Parcă nu te cunosc eu pe tine, fiule?! Parcă ai să te murdăreşti cu astfel de lucruri? Am vrut numai să te pun la încercare, să văd ce gîn-

deşti. Dacă-i vorba însă ca să-ţi spun cinstit ce cred, te sfătuiesc să te-apuci de muncă. Meseria noastră nu mai există. Pentru un casier sau o spargere la bancă te-aşteaptă glonţul. Te-mpuşcă şi-i păcat de tinereţea ta. Şi cu cine ai putea să lucrezi acum, Leoşecika?

— Cum adică, nu mai există pungaşi?

— Există, de ce nu. Azi a început să lucreze, iar mîine l-au şi înhăţat. Nişte neisprăviţi, huligani, nu pungaşi. Dacă o să rămîi singur, Leoşka, o să te vîndă muierea, toţi or să te vîndă. Şi o să tremuri ca un cîine de frică. S-a zis cu veselia, s-a zis cu „ogeacul", cu lăfăiala, nu mai sînt prieteni şi nici fraţi de cruce. Nici la restaurant nu poţi să te mai duci, ai să bei de unul singur, ascuns pe undeva pe sub un gard, şi asta-i toată bucuria. Iar după ce te-oi îmbăta din pricina vieţii tale mizerabile, ai să te duci să pocneşti vreun casier în moalele capului, şi cu asta ţi s-a-nfundat... Basta...

— Minţi, Balaga! răspunse Jmakin. Te-ai dat de tot pe brazdă, diavol bătrîn.

— Ce nevoie aş avea să te mint, cînd sînt cu un picior în groapă?! rîse Balaga. Numai că eu îmi dau mai bine seama: asta-i chestia.

— Şi ce-i de făcut atunci? întrebă Alexei.

— Du-te la Lapşin şi mărturiseşte-ţi vina.

— Şi mai departe?

— Au să te trimită în lagăr... la săpat pămînt.

— Dracu' se duce la săpat, spuse Jmakin, că eu nu mă duc. De altfel, cît oi mai trăi, găsesc destui tîmpiţi pe lume, fii pe pace.

— Să-i cotrobăieşti prin buzunare? Destui, e drept. Dar ce bucurie o să ai din asta? Tot lagărul te-aşteaptă.

— Am să fug!

— Unde?

— Încoace.

— Au să te închidă iar.

— Am să fug din nou.

— Dincolo de Uniunea Sovietică n-ai să poţi fugi. Au să te-aducă înapoi şi o să munceşti ori o să crăpi, prostule!

— N-am să muncesc.

— De ce?

— Dar tu de ce n-ai muncit?

Balaga zîmbi:

— Ce rost avea să muncesc, Leoşenka?

— Te pomeneşti c-ai intrat în Comsomol? întrebă Jmakin. Sau te-ai făcut poate pionier ori octombrist? Nu te-nţeleg de fel, bătrîne...

— Ce să mai înţelegi, Leoşa, dacă glumesc! chicoti Balaga. Eu sînt un bătrînel vesel şi flecar şi n-am altă plăcere decît să glumesc cu cineva. Dă-mi ceva lovele, fiule, şi am să plec...

— Şi cît vrei să-ţi dau?

— Atîta cît să nu-ţi pară rău.

— Mie nu-mi pare rău de nimic — spuse Jmakin, serios, privind faţa puhavă a bătrînului — nici măcar de tine, şi de aceea n-am să-ţi dau bani. Ai mîncat, acum ia-o din loc, otravă bătrînă! Ţi-ajunge cu ce te-ai ales.

Mijindu-şi ochii, Jmakin se uită ţintă la bătrîn.

— După cum văd, eşti un pui de lele, mîrîi Balaga. E-hei, băiatule, cu caracterul pe care-l ai, n-ai s-ajungi bine...

— Şterge-o! Auzi... caracter!

Balaga se îndepărtă şchiopătînd şi uitîndu-se înapoi peste umăr. Jmakin mai bău un pahar de votcă şi, ajungîndu-l pe moşneag pe scară, iuţi pasul luîndu-i-o înainte. Nu de alta, dar să nu se întîmple ceva neprevăzut: e mai prudent să ieşi primul. Şi la ce bun să se bage tot timpul în gura lupului? De altfel, fie ce-o fi! Dacă n-a păţit-o acolo la Nonka, nu i se va întîmpla nimic nici aici. A scăpat el din mîna lui Lapşin, chiar în piaţă, la uşa miliţiei, acum n-au să-l mai prindă curînd! Se vede treaba că aşa i-a fost scris!

BALAŞOVA

Îl trezi Patrikeevna, care venise să-i ceară bani pentru coşniţă. Ivan Mihailovici nu-şi dădu seama multă vreme despre ce era vorba şi în cele din urmă se supără:

— Lasă-mă, zău, în pace! De unde să scot bani, acum, în ajunul lefii? Mi-am serbat ziua de naştere, pe urmă... coniacurile alea, lua-le-ar dracu'...

— Nu-i vorba de nici un coniac, fiindcă deunăzi i-aţi dat lui Vasili o sută întreagă, chipurile, pentru sora lui! îl întrerupse Patrikeevna. Nu-s nici eu chioară, asta s-o ştiţi.

— Cred că mă priveşte cui dau bani cu împrumut! se enervă Lapşin de-a binelea.

Patrikeevna mai stătu cîteva minute fără să scoată o vorbă. Lapşin respira greu pe nas, cu ochii aţintiţi în tavan.

— Am să cumpăr din banii mei, rosti solemn Patrikeevna, numai să nu uitaţi.

În sfîrşit femeia plecă. Lapşin se dădu jos din pat, puse ceainicul la priză şi intră în baie să facă un duş.

— Scoală-te, Vasiuta, spuse el întorcîndu-se în cameră, e timpul. Altfel ai să scapi ocazia să nimereşti în împărăţia cerurilor. Apoi se aşeză la masă, preparîndu-şi ceaiul.

Okoşkin oftă, se întinse multă vreme dezmorţindu-şi oasele şi spuse că în timpul nopţii a avut nişte „rateuri puternice la inimă".

— Ce vorbeşti! se miră Ivan Mihailovici. Şi totuşi ai dormit buştean, că nu te-ar fi putut trezi nici cu tunul.

— Din cauza slăbiciunii. Am o slăbiciune extraordinară, Ivan Mihailovici, de-a dreptul ridicolă, nu alta...

— Într-adevăr ridicolă, încuviinţă Lapşin.

— Totuşi la serviciu am să mă duc.

— Nici vorbă, îl aprobă calm Ivan Mihailovici. Firesc că poţi să lucrezi.

Okoşkin se îmbufnă, dar pentru scurtă vreme. Se aşteptase ca Lapşin să se arate mirat de destoinicia lui sau chiar să-l laude. Însă Ivan Mihailovici îşi bău liniştit ceaiul şi, trăgîndu-şi cizmele, îl îndemnă să se îmbrace mai repede.

— Să chemăm poate maşina? întrebă Vasili, cu glasul stins. Eu totuşi...

Dar maşina n-a fost chemată.

La comandament, abia apucă Lapşin să-şi scoată mantaua, că Okoşkin îşi făcu apariţia în birou, spunînd:

— Jmakin a evadat, Ivan Mihailovici.

— Cum se poate?

— E la Leningrad.

— Crezi?

— Precis! exclamă Vasili. Trebuie să-l prindem.

— Bine, prinde-l! Apropo, ce se mai aude cu amicul tău Tamarkin? Totul e în ordine?

Elanul lui Okoşkin se topi într-o clipă. În biroul lui Lapşin fu adus „unchiul Pava", încercatul hoţ de cai cu înfăţişarea foarte impunătoare. Acoperindu-şi gura cu palma, „unchiul Pava" tuşi de cîteva ori, apoi se aşeză pe scaun şi îşi puse pe genunchi mîinile butucănoase, străbătute de nodurile groase ale vinelor. „Un astfel de individ poate să te strîngă de gît cu labele astea, se gîndi Ivan Mihailovici, numai să-i ieşi undeva în drum!" Cînd Lapşin îl privi în ochi, hoţul rosti respectuos:

— Să trăiţi, domnule comandant.

— Bună ziua, răspunse Lapşin. Ce mai ai de adăugat la depoziţiile dumitale?

— Păi, de fapt, n-am dat nici un fel de depoziţii! rosti alene „unchiul Pava". Toate cîte s-au scris aici, la dumneavoastră, sînt numai minciuni. Eram zdruncinat atunci din pricina nedreptăţilor şi am declarat verzi şi uscate.

Lucirea vicleană şi răutăcioasă a ochilor i se stinse brusc şi privirile i se tulburară. Îşi netezi cu palma părul cîrlionţat şi negru ca pana corbului, apoi îşi lăsă capul în pămînt şi rămase în aşteptare.

Lapşin răsfoia în tăcere dosarul lui Şkadenkov.

— Peste tot sînt semnăturile dumitale...

— Or fi...

— Bine, dar dumneata ai iscălit aici?

— Am vrut, am iscălit, nu vreau, spun că n-am iscălit. Puţin îmi pasă de voi, domnule comandant. Pava îşi trecu degetele răsfirate prin barba presărată cu fire argintii şi urmă tacticos: N-am de ce să mă

grăbesc. Acolo unde mă trimiteți, niciodată nu-i prea tîrziu să ajung. Se va găsi totdeauna un locșor și pentru mine, iar înapoi n-am să mai vin. Pe cînd aici pot să mă uit măcar pe fereastră. Cu toate că-l văd printre gratii, cerul rămîne tot cer, cu nourașii plutind sus pe boltă...

Ivan Mihailovici nu-i răspunse și fața lui prelungă se întunecă. Tușși de cîteva ori, mai răsfoi un timp dosarul, apoi apăsă pe butonul soneriei și dădu ordin să-l cheme pe Bocikov. Acesta veni șchiopătînd și, ajuns în prag, scoase țigaretul gol pe care-l ținuse pînă atunci în gură și rămase în poziție de drepți.

— Chestiunea e limpede, spuse Lapșin. Ancheta a stabilit în mod neîndoielnic că chiaburul Șkadenkov a săvîrșit atacuri banditești, furturi de cai și l-a omorît pe grăjdarul colhoznic Mișcenko. Aici, în problema asta, trebuie să mai precizați cîte ceva... Lapșin îi arătă lui Bocikov o foaie din dosar: E clar?

— Am înțeles.

În birou intră severul Pavlik, secretarul lui Lapșin, și raportă pe un ton oficial că tovarășa Balașova E. V. de la teatru „s-a prezentat" și se găsește la punctul de control.

— Dați-i drumul! ordonă Ivan Mihailovici.

Ridicîndu-se greoi din fotoliu, Lapșin o întîmpină pe Balașova la ușă. Actrița purta aceeași haină tărcată din blană de cîine și, din cauza gerului, arăta proaspătă și parcă mai tînără.

— E voie? întrebă ea timid, dar, observînd spinarea uriașă a „unchiului Pava" și silueta lui Bocikov, se retrase înapoi spre sala de așteptare.

— Nu face nimic! îi răspunse Lapșin. Vă rog să luați loc puțin.

Balașova se așează docilă pe un scaun lîngă ușă, iar Lapșin își ocupă din nou fotoliul lui.

— Căutați mereu probe pentru dosar, ca să mă condamne la moarte — spuse „unchiul Pava". Nu-i așa, cetățene Bocikov? Nu-i nimic, o să vă mai canoniți destul cu mine, o să-l țineți minte multă vreme pe „unchiul Pava".

Aruncă asupra lui Bocikov și Lapșin o privire atît de tăioasă și sfidătoare, încît Ivan Mihailovici simți cum îi năvălește sîngele în obraji.

— Taci! porunci el, lovind cu mîna în masă.

— Cum de nu, firește, încuviință Șkadenkov, pot să și tac.

„Unchiul Pava" își netezi cu grijă părul creț și Lapșin surprinse căutătura piezișă și plină de ură aruncată lui Bocikov. Acesta, întîlnind privirea banditului, zîmbi blajin.

— Ce a fost a trecut, spuse el. Nu-i așa că dumneata, Skadenkov, m-ai rănit anul trecut la picior?

— Doamne păzește! răspunse „unchiul Pava". În viața mea n-am tras în oameni. N-am avut nici arme de foc și nici nu știu să umblu cu ele. Ce-i drept, cuțitul l-am mai folosit uneori, nu mă dau în lături. Și pe dumneata te-am înțepat în mlaștinile de la Bereskletsk, te-am lovit însă prost, neîndemînatic. Mai ții minte?

— Cum de nu! confirmă Bocikov. În umăr. Însă nu ți-a reușit figura, Șkadenkov...

— Te-am lovit și în spate, urmă „unchiul Pava", trecîndu-și limba peste buzele-i cărnoase și roșii. Am crezut, păcătosul de mine, că împung un cadavru, dar dumneata, după cum se vede, ai șapte vieți...

— Am.

— Așa zic și eu, ești foarte rezistent. Ar fi trebuit să te izbesc între coaste, dar nu mi-a venit în cap. Dacă te loveam sub coastă, nu mă mai prindeai. Aș fi fugit...

— N-ajungeai prea departe, Șkadenkov, peste tot în jur erau oamenii noștri...

— Oameni? surîse „unchiul Pava". Oameni de-ăștia sînt cu zece bani ocaua. Ți-ai găsit... „oameni"...

— Destul! i-o reteză Lapșin. Ajunge! Ați început să vă depănați amintirile? Ocupă-te de el, tovarășe Bocikov, în problema pe care ți-am indicat-o.

„Unchiul Pava" și Bocikov ieșiră împreună din odaie, ca doi prieteni. Balașova se cutremură înfiorată și, petrecîndu-i cu privirea, spuse încet:

— Fioros individ! Trăiește omul și nici măcar nu știe că există asemenea creaturi pe lume...

— Totuși pe ici pe colo mai există, răspunse Lapșin, scuzîndu-se parcă pentru Șkadenkov.

— Și Bocikov al dumneavoastră, omul acesta atît de liniștit, a fost în stare să-l aresteze singur prin mlaștini?

— N-a fost o treabă chiar atît de simplă, Katerina Vasilievna. Două luni l-a urmărit Bocikov pe „unchiul Pava". Singur! Nu i-a venit de fel ușor.

— Povestiți-mi, dacă se poate.

— De ce să nu se poată? E foarte posibil!

Și, cu ochii strălucitori, bucurîndu-se parcă pentru subalternul lui, Ivan Mihailovici începu să-i istorisească cum a umblat Bocikov după „unchiul Pava", pîndindu-l zi și noapte, cum a căutat să-l ademenească pe bandit, servindu-i drept momeală de preț, pînă cînd l-a prins în cele din urmă și l-a legat singur. Katerinei Vasilievna i se părea că vede aievea anotimpul rece de toamnă, fumul amărui ce se înalță deasupra focului de vreascuri ce pîlpîie în mijlocul pădurii, mlaștina aceea înfiorătoare unde s-au înfruntat pe viață și pe moarte cei doi adversari — unul pentru „agoniseala" lui — după cum se exprimase Lapșin — iar celălalt — Bocikov, miliția nul modest, cu țigaretul de lemn și privirea isteață a omului trecut prin multe — nu pentru „agoniseala lui", ci pentru o altă viață, adevărată, și pentru viitorul acestei vieți, pentru crescătoria de cai a colhozului de unde „unchiul Pava" furase doi armăsari...

— S-au găsit și caii?

— Cum de nu. Îi vopsise, tîlharul, în altă culoare. Se pricepea la coțcării, însă nici noi nu sîntem țînci... Buni cai, iuți. Unul dintre ei, anume „Record", a cîștigat de curînd premiul la alergări... Ivan Mihailovici tăcu și, uitîndu-se lung în ochii Balașovei, întrebă: De ce oare actorul acela bătrîn a zis despre mine că sînt funcționar? Și fagot. Iar eu, printre altele, mă străduiam atîta...

— Printre altele, răspunse Balașova, înfruntînd fără nici o sfială privirea lui deschisă, printre altele, Ivan

Mihailovici, eu socotesc că în colegii mei a vorbit invidia...

— Asta din ce cauză?! se miră Lapşin.

— Am observat adeseori la ei acest sentiment nu prea nobil, faţă de oamenii de altă profesie, aviatori, marinari... uite şi-n cazul nostru...

— Bine, dar ei sînt bărbaţi, spuse cu naivitate Lapşin. Astăzi, bunăoară, e actor, mîine aviator...

Katerina Vasilievna zîmbi:

— Pe scenă! Pe scenă sînt tot ce vreţi: cugetători, aviatori, anchetatori înţelepţi, comandanţi de navă plini de voinţă...

— Văd că nu-i prea aveţi la inimă pe tovarăşii dumneavoastră.

— Nu-i am, ce-i drept, încuviinţă Balaşova. Vedeţi, Ivan Mihailovici, eu am crescut într-o familie unde toţi erau bărbaţi adevăraţi. Tata e grănicer, fratele e ambarcat pe un submarin, un alt frate, militar, a fost ucis în luptele de la Hasan. Şi mama-i un adevărat băieţoi, de altfel chiar aşa îi şi spunem; îi place să călărească şi, în general... De aceea îmi vine greu să mă împac cu colegii mei care poartă pantaloni, dar nu se pot hotărî multă vreme să traverseze, de pildă, strada...

Katerina Vasilievna îşi îndreptă spre Lapşin privirea gravă a ochilor. „Dar ardeiată mai eşti!" îşi spuse acesta, zîmbind şiret în colţul gurii.

— De ce rîdeţi?

— Nu rîd... aşa, răspunse Lapşin. M-am gîndit că aveţi o fire aprigă.

— Da! răspunse cu tristeţe Katerina Vasilievna. Ba unii mă consideră o pedantă lipsită de feminitate, o ipocrită şi o cusurgioaică. Dar nu vă reţin cumva?

— Cum se poate? exclamă oarecum speriat Ivan Mihailovici. De loc.

Ar fi vrut să-i povestească cum a ascultat la radio piesa interpretată de actorii teatrului unde juca Balaşova. Negăsind însă cuvinte potrivite, Lapşin se mulţumi s-o întrebe ce anume preferă: să-i vadă pe arestaţi, să urmărească cum decurge o anchetă, sau să se mai uite o dată prin albumul cu fotografii?

— Nu știu cum vă este mai la îndemînă — răspunse ea. Pe mine mă interesează totul... vedeți, în piesa aceasta joc rolul unei prostituate hoațe și cam sucită la minte, care, ce-i drept, în actul al doilea începe să se transforme, iar procesul acesta se desfășoară foarte tumultuos.

— Știți... cît privește transformarea asta tumultuoasă, spuse Lapșin cu teamă, nu garantez. Avem însă aici o „mătușică" interesantă, o poamă bună. E poreclită „Katia-Napoleon"...

— Prin urmare, e și tiza mea...

— Da. Am să vă rog totuși să-mi descrieți mai amănunțit rolul și e posibil să vă pot da un sfat folositor. Cunosc foarte bine soiul acesta de oameni.

Balașova începu să povestească. Ivan Mihailovici o asculta, sprijinindu-și în mîini fața prelungă și din cînd în cînd încuviințînd din cap. La început, Katerina Vasilievna fu emoționată și se încurcă pe-alocuri, dar încetul cu încetul vorba-i devenea tot mai limpede și mai curgătoare...

— De altfel, nu-mi place totul în piesă, spuse ea, dar s-ar putea întîmpla ca rolul să-mi reușească. Cum vi se pare? Nu în întregime, dar măcar o parte din el.

— Dar dumneavoastră împreună cu bătrînul acela fălcos erați parcă împotriva piesei?

— A-a, cu Zaharov! zise zîmbind Balașova. Nu, noi sîntem propriu-zis împotriva regizorului. Avem un regizor slab și vulgar; Zaharov e și el regizor. Mi se pare că el o să monteze piesa. Are cîteva idei interesante, iar atunci, la dumneavoastră, ne-a bucurat foarte mult faptul că vederile noastre coincideau cu lucrurile despre care ne-ați vorbit. Acum, pe-alocuri, modificăm și piesa... A sosit și autorul ei...

Și actrița se apucă să-i povestească cum anume urmează să fie refăcută piesa.

— Firește că așa e mai bine, spuse Lapșin, ba chiar nu-i de loc rău.

Nu se mai simțea de fel stingherit și pe fața lui serioasă se întipărise o expresie calmă și degajată, care îl prindea de minune. Katerina Vasilievna mai zăbovi multă vreme, punîndu-i tot felul de întrebări, la care

Lapşin răspundea cu o vădită plăcere. Îi dădea explicaţii pe un ton grav şi tacticos, cumpănindu-şi bine cuvintele şi, ca un om care văzuse multe în viaţă, căuta să nu bagatelizeze nimic. Îţi făcea plăcere să-l asculţi şi datorită faptului că Lapşin se ferea să folosească termeni savanţi, şi se purta astfel ca şi cum unele probleme n-ar fi fost limpezi nici pentru el.

— Murdare lucruri se-ntîmplă pe lume, spunea Ivan Mihailovici şi, după tonul cu care vorbea, nu puteai să-ţi dai seama dacă condamnă aceste lucruri sau le consideră vrednice de a fi cercetate cu toată atenţia.

— Probabil că dumneavoastră aveţi impresia că toţi oamenii sînt pungaşi, hoţi de cai sau criminali, interveni Balaşova.

El o privi atent, se gîndi o clipă şi răspunse calm:

— Ba nu, Katerina Vasilievna, nu am de loc această impresie. Oamenii sînt buni de felul lor.

— Oare?

— Oamenii sînt buni! repetă Lapşin, cu şi mai multă convingere. Ştiu eu!

Şi Katerina Vasilevna se gîndi că oamenii trebuie să fie într-adevăr buni, dacă Lapşin afirmă cu atîta tărie.

— Bine, dar acela? întrebă actriţa, arătînd cu capul spre scaunul pe care stătuse „unchiul Pava".

— Cine, Şkadenkov? Mai poate fi el oare numit om? Şkandenkov a turbat şi trebuie să terminăm cu el.

— Cum, adică, să terminăm?

— Trebuie lichidat, îi explică Lapşin, fără prea multă tragere de inimă. Să scăpăm omenirea de un asemenea... confrate... sau cum să-i zic...

— Şi nu vă este niciodată milă de ei? întrebă Katerina Vasilievna, dar pe loc se gîndi că n-ar fi trebuit să pună această întrebare.

— Ştiu eu... cum să vă spun... Am un prieten chirurg, medicul Antropov. Într-una din zilele acestea şi-a exprimat părerea că atunci cînd e pe deplin convins că trebuie să amputeze un picior, fiindcă altfel bolnavul se pierde, nu-i mai pare rău de piciorul acela. Îi pare mai rău de om. Aşa şi în cazul de faţă: trebuie să ne pară mai rău de societatea noastră.

— Înţeleg! Înţeleg foarte bine! exclamă Balaşova. Vasili Akimovici al meu e de aceeaşi părere...

— Şi cine-i, mă rog, acest Vasili Akimovici? întrebă deodată Lapşin, fără să vrea pe un ton nu prea prietenos.

— Cine este? se fîstici pentru moment Balaşova. Cum cine? Tatăl meu...

Discuţia lor lîncezi cîteva clipe. Ivan Mihailovici rostogoli de cîteva ori creionul cu palma, pe urmă zise:

— Am avut pe vremuri un prieten, un bun cekist, a murit de tifos. Îmi amintesc că obişnuia să spună adesea: „Ascultă, Vanea, după ce vom curăţi ţara de toată pacostea asta, vom sădi o livadă şi, la bătrîneţe, ne vom plimba printre pomi". N-a mai apucat însă ziua aceea. A murit.

Înciudat parcă, Ivan Mihailovici făcu un gest cu mîna şi o întrebă pe Balaşova dacă vrea să i-o aducă pe „Katia-Napoleon".

— Chemaţi-o, răspunse ea încet. Apoi repetă: „Să curăţim ţara, să sădim o livadă şi, la bătrîneţe, să ne plimbăm printre pomi". Ce minunat! Şi mai ales curat şi înălţător...

— Aşa-i meseria noastră! rosti Lapşin, gînditor. O meserie pe care n-o poţi face decît atunci cînd ai mîinile curate. Aşa ne-a povăţuit Felix Edmundovici, aşa ne învaţă partidul, aşa înţelegem şi noi. Cum s-ar spune, e o muncă nespus de murdară, dar cere să fie făcută numai cu mîinile curate. Prietenul meu Antropov, doctorul acela despre care v-am vorbit, şi-a exprimat această părere într-o discuţie. „Asta, zice el, e ca un fel de chirurgie: îndepărtez focarul de infecţie, dar regulile septice sau antiseptice (în fine, cînd se fierb toate alea) trebuie, zice, să fie respectate întocmai. Întocmai şi în întregime". E clar?

— Da! încuviinţă Balaşova.

Lapşin sună şi dădu ordin să fie adusă „Katia-Napoleon".

Înainte de venirea ei, în odaie intră Galina Bocikova, îmbrăcată într-o haină de piele roşcată şi cu o căciuliţă albă pe cap, aducînd o cerere foarte lungă cu o mulţime de motivări.

— Ia loc, o invită Lapșin. Sînt bucuros de asemenea oaspeți. După ce își puse rezoluția pe hîrtie, el o întrebă: Ți-ai văzut soțul?

— L-am văzut, răspunse Bocikova, anchetează un țigan.

— Țiganul acesta l-a împușcat în picior, spuse Lapșin, și l-a rănit cu cuțitul.

— Fiară blestemată! exclamă Bocikova amenințător în ucraineană.

— Treci pe la serviciul de cadre, zise Lapșin, să-ți facă formele.

— Lucrează în munca operativă? întrebă Balașova, după ce Galina ieși din birou. Prinde și ea pungași?

— Ce mai! Un adevărat Pinkerton! rîse Lapșin. O angajăm la noi ca dactilografă.

„Katka-Napoleon" nu era în toane bune și Ivan Mihailovici fu nevoit să piedeze multă vreme pînă cînd o convinse să stea de vorbă cu Balașova.

— Sîntem aici ca niște biete turturele — se tînguia Katia — oftăm și plîngem, plîngem și oftăm. De ce mă țineți închisă?

— Pentru furt, îi răspunse prompt Lapșin. Sau te pomenești c-ai uitat?

— Mare lucru! se indignă femeia. Patru perechi de pantofi...

— Și un balot de postav, îi reaminti Lapșin.

— Ajunge. M-am săturat! se răți ea. Măsurați și drămuiți totul, vă mai lipsește doar o mașină de calculat, să socotiți mai ușor...

— Lasă obrăzniciile, i-o reteză calm Ivan Mihailovici, nu e cazul!

— Cît de banal, cît de prozaic și lipsit de eleganță s-a petrecut totul! spuse Katia. Am fost ridicată de-acasă tocmai cînd terminasem de făcut baia. Am ieșit de acolo prospețică și curată. Și cînd colo, i-am găsit în odaie pe șefi! Am mîncat supa rece, ca să nu se strice, și am plecat.

Femeia purta un pulover de culoare verde, încheiat cu niște nasturi mari, o fustă strîmtă, în picioare șoșoni, iar pe cap o pălărie caraghioasă, în formă de bicorn.

Fața-i răvășită arăta încă destul de bine, cu toate că ochii își pierduseră strălucirea, iar dinții i se îngălbeniseră din cauza nicotinei.

— Oftăm și plîngem, repeta ea, plîngem și oftăm. Am să plec acum la capătul pămîntului, să-mi petrec vremea doar cu papagalul, la fel ca bătrînul Robinson Crusoe. Nu-i așa, șefule? Am să învăț să cînt și la havaiană...

— Da-a... acolo ai să cînți! răspunse vag Lapșin și ieși din încăpere, ducîndu-se la comandantul miliției.

În biroul acestuia se afla un om cu fața smeadă, cu părul creț și picioare foarte lungi, unul anume Zanadvorov, care controla de obicei munca în comandament din partea forului superior. Zanadvorov era poreclit „Teritoriu", datorită faptului că-i plăcea să folosească expresia: „În timp ce noi dăm instrucțiuni cît se poate de precise, pe teritoriu totuși..." Relațiile dintre Lapșin și Zanadvorov erau de mult încordate și, cu cît se cunoșteau mai bine, cu atît se suportau mai anevoie unul pe altul. Tot ce făcea Lapșin, lui Zanadvorov i se părea cu desăvîrșire inacceptabil, elementar și improvizat, după cum tot ce spunea Zanadvorov, lui Ivan Mihailovici i se părea din capul locului o fanfaronadă și vorbărie fără rost. Firește că așa cum se întîmplă totdeauna în asemenea ocazii, nici unul nu prea avea dreptate, însă nimeni pe lumea asta n-ar fi putut să-i împace. Avuseseră pînă atunci destule neînțelegeri, și de aceea, văzîndu-l în biroul superiorului său, Lapșin se indispuse dintro dată, ca unul care nu se aștepta la nimic bun de pe urma acestei întîlniri.

— Salutare! îl întîmpină Zanadvorov, întorcînd capul spre ușa care scîrțîi ușor în balamale. Poftește, Ivan Mihailovici, nu te-am văzut cam de multișor...

— Da, cam de mult, de vreo lună n-am mai avut plăcerea asta.

— Numai o singură lună și totuși parcă ai mai îmbătrînit. De altfel, încetul cu încetul îmbătrînim cu toții. Am început și eu să încărunțesc. Fiecare avem cîte ceva... unul cu inima, altul își pune ochelari, altul se plînge de junghiuri, unii se înrăiesc peste măsură și, bizuindu-se prea mult pe intuiția lor, îi tratează cu prea multă ușurință pe oameni. Se-ntîmplă, nu-i așa?

— Nu știu despre cine e vorba, răspunse aspru Lapșin, cu toate că-și dădea seama că Zanadvorov făcea aluzie la el.

— Să te pun la curent? întrebă Zanadvorov, sfredelindu-l cu privirile ochilor săi negri și pătrunzători.

Privirea aceasta pseudo-iscoditoare de procuror l-a iritat totdeauna pe Lapșin, la fel cum îl scotea din sărite orice lucru artificial, lipsit de sinceritate sau forțat.

Șeful fluiera în surdină, plimbîndu-se prin fața canapelei capitonate cu piele și învîrtindu-și ochelarii pe degetul arătător. Nici el nu-l prea simpatiza pe Zanadvorov, însă era mai stăpînit decît Lapșin și, de obicei, mult mai răbdător decît acesta. Aceeași răbdare o manifesta Balandin și acum, fluierînd încet și împunîndu-și să numere pînă la cincizeci, după care relua numărătoarea de la capăt, ca să nu-și iasă din fire înainte de vreme și să nu spună ceva de prisos.

— Bine, rosti Zanadvorov după o pauză prelungită. Voi începe cu amănuntele, tovarășe Lapșin. Dumneata ai aprobat articolul acela al lui Hanin (așa e semnat — D. Hanin), pentru publicare? Acela referitor la cazul Jigalius?

— Nu Lapșin, ci eu am dat aprobarea! interveni pe neașteptate Balandin. Articolul e tare, relatează în mod just esența problemei și atrage atenția poporului sovietic asupra tuturor nemernicilor care săvîrșesc ticăloșii, subminînd astfel puterea noastră economică, nemernici care își fac de cap și se pretează la tot felul de matrapazlîcuri. Iar voi, în loc să oglindiți cît mai bine munca noastră îndreptată în scopul stîrpirii infracționismului, voi, tovarășe Zanadvorov, căutați cu tot dinadinsul să prezentați viața ca și cum pretutindeni ar fi liniște și pace, nicăieri nu s-ar comite infracțiuni și n-ar exista nici pedepse. Ați născocit un fel de teorie conform căreia la noi, chipurile, toate infracțiunile sînt lichidate încă în fașă, cu ajutorul profilaxiei. Ar fi bine, desigur, dar n-am ajuns încă pînă acolo. Ba nu, Zanadvorov, te rog să m-asculți, așa cum și eu te-am ascultat azi multă vreme. M-am săturat să aud numai poveți, nu mai sîntem nici noi copii. Faceți un lucru dăunător, dragii mei tovarăși. Pe cine vreți să înșelați? Poporul, partidul,

guvernul? Poporul trebuie să cunoască adevărul. La noi mai există criminalitate. An cu an noi îi reducem proporţiile, dar ea totuşi mai persistă, şi dumneavoastră aveţi datoria să studiaţi fiecare caz în parte, să descoperiţi cauzele, să analizaţi şi să sintetizaţi faptele. Dar în loc de toate astea, dumneavoastră căutaţi să daţi impresia că, să zicem, cutare crimă n-ar fi fost comisă. Ba a fost! Şi trebuie să arătăm poporului cît de infim este la noi procentul de crime nedescoperite, cum oameni, ca de pildă tovarăşul Lapşin, prezent aci, îşi dedică toate forţele luptei împotriva criminalităţii şi infracţionismului, cum orice crimă, înţelegi, fie ea oricît de gravă, este pînă la urmă descoperită şi făptaşul nu scapă de pedeapsă. Vă jenaţi să reproduceţi în presă pînă şi dările de seamă asupra desfăşurării proceselor la instanţele judecătoreşti, pînă şi sentinţele pronunţate de tribunale. Iar unii copilandri neisprăviţi săvîrşesc cîte o crimă şi socotesc că nimeni nu va putea să-i descopere, fiindcă, mulţumită dumitale, tovarăşe Zanadvorov, în ziare nu apare nimic care să arate cum sînt urmăriţi şi prinşi infractorii. Cînd e vorba însă de cine ştie ce scăpare măruntă din partea vreunui miliţian, asta se publică imediat şi cu multă plăcere. Dar despre felul cum şi-a petrecut miliţianul, să zicem, noaptea de Anul nou, cîte insulte a trebuit să audă din partea beţivilor şi cum a ajuns acasă, despre asta n-am prea citit pe nicăieri. Poate că dumneata ai citit, tovarăşe Lapşin?

— N-am citit! răspunse Ivan Mihailovici, privind faţa aprinsă a şefului său. N-am avut ocazia. Cît despre articolul tovarăşului Hanin, mi-am pus şi eu viza pe el, mai ales că ancheta lui Jigalius s-a făcut la mine...

— Bine, să nu mai discutăm despre asta — spuse Zanadvorov. Eu am părerea mea, dumneavoastră părerea dumneavoastră. Superiorii vor aprecia pînă la urmă, sînt mai înţelepţi decît noi, citesc şi ei ziarele, aşa că se va clarifica al cui punct de vedere este în spirit partinic: al meu sau al dumneavoastră? Pînă una alta, ţin să vă previn însă că nu vom admite nimănui să-şi verse lăturile în paginile ziarelor noastre. E clar? Şi nici nu vom permite să se dea cu bună ştiinţă apă la moară duşmanilor noştri.

Balandin şi Lapşin se priviră în tăcere. Ivan Mihailovici avu impresia că citeşte în ochii şefului întrebarea: „Să-l dau pe uşă afară, ce zici?" Lapşin ridică din umeri, vrînd parcă să spună: „Dracu' să-l ia! Lăsaţi-l să flecărească! Dacă-l daţi afară, o să fie mai rău!"

Timp de vreun minut sau poate chiar mai mult fumară cu toţii în tăcere. Zanadvorov răsfoi alene carnetul lui de însemnări, după care ridică spre Lapşin privirea sa „inchizitorială".

— V-aş ruga foarte mult, Ivan Mihailovici, rosti el pe un ton rece şi oficial, aş vrea să vă rog să-mi explicaţi ce aveţi dumneavoastră împotriva cunoscutului sportiv Anatoli Nevzorov, reprezentanul schimbului nostru de mîine şi un tînăr cu o reputaţie imaculată? De ce anume materiale dispuneţi? Pentru care motiv a fost Nevzorov chemat de două ori la... Zanadvorov se uită în carnet, la Krinicinîi al dumneavoastră? De ce Krinicinîi, fără să-i poată aduce nici o vină sau, în tot cazul, nimic concret, l-a supus la interogatorii. De ce Nevzorov, să zicem, în mod inconştient, simte totuşi că este ţinut sub supraveghere şi de ce, la urma urmei, tatăl lui Nevzorov, un om atît de respectabil şi geolog cu renume, ne adresează o plîngere împotriva acţiunilor întreprinse de organele noastre de pe teritoriu...

— Îmi daţi voie? îl întrerupse Lapşin.

Zanadvorov încuviinţă din cap, dar Ivan Mihailovici aşteptă să obţină permisiunea lui Balandin. Prokofi Petrovici, la rîndul lui, cunoştea şi el „regulamentul" şi-l întrebă pe Zanadvorov dacă poate să-i dea lui Lapşin cuvîntul. Zanadvorov înclină din nou din cap. Lapşin se întoarse spre Balandin şi-l întrebă cu glas ferm şi hotărît, căutînd să sublinieze parcă faptul că această întrebare se adresează numai şefului său nemijlocit:

— Îmi permiteţi ca în interesul bunului mers al lucrurilor să nu discut despre problemele abordate de tovarăşul Zanadvorov?

— Cum vine asta?! exclamă Zanadvorov.

— Şi de asemenea, eu nu pot admite ca în stadiul acesta al cercetărilor tatăl fraţilor Nevzorov să fie pus la curent cu întreaga afacere, i-o reteză Lapşin, ridicîndu-se de pe scaun...

Fața i se întunecă, iar privirea îi deveni rece ca de gheață.

Balandin zăbovi un timp cu răspunsul, pe urmă începu iar să învîrtească ochelarii pe deget și spuse cu un oftat:

— Poți să pleci, tovarășe Lapșin, să-ți vezi de treabă. Noi, tovarășul Zanadvorov și cu mine, o să ne descurcăm cîte nițel și singuri. Cunosc și eu cazul acesta... Să încheiem problema, mai ales că și eu am timpul limitat! Atunci, așa rămîne!

Lapșin închise încet ușa în urma lui, zicîndu-și în gînd: „Balandin ăsta e un om dintr-o bucată, cu unul ca el n-are de ce să-ți fie teamă!" Apoi suspină adînc, închipuindu-și compătimitor la ce „temperatură" își încheie Prokofi Petrovici discuția cu vanitosul acela de Zanadvorov.

După ce trecu pe la toți lucrătorii din brigadă și-l interogă pe casierul din Pskov care fugise cu o valiză de ruble, Lapșin se reîntoarse în birou. O găsi pe „Katka-Napoleon" stînd pe canapea împreună cu actrița. Discutau între ele cu atîta însuflețire și interes, încît lui Ivan Mihailovici îi păru rău că le-a deranjat.

— Uite-l și pe șeful nostru! spuse Katka. E foarte sever!

Așezîndu-se în fața hîrtiilor sale, Ivan Mihailovici începu să le rezolve. Din cînd în cînd îi ajungeau la urechi crîmpeie de fraze rostite de „Katia-Napoleon".

— Eu sînt o fire visătoare, plină de fantezie — spunea ea. Știți, totdeauna am fost o originală...

Iar după alte cîteva clipe auzi:

— Prima iubire e și cea mai înflăcărată. Pe cînd eram abia o codană de vreo cincisprezece ani, m-am îndrăgostit de un muzicant cu părul ondulat, unul anume Muskin. Și cînd colo, știți, era somnambul. A venit de-a berbeleacul de la etajul al șaptelea și s-a făcut praf.

„E oare cu putință să mintă cineva în halul ăsta?" se gîndi Lapșin aproape îngrozit, cufundîndu-se din nou în mormanul de hîrtii.

— Am mai avut un gagic, urmă Katia, ăsta a vrut să mă-mpuște. Era un simplu maistru la fabrica de

macaroane, însă avea un temperament grozav. Ţin minte că hohoteam de plîns, iar el... pac! pac! şi mi-a spart cu gloanţe flaconul cu parfum franţuzesc. Nu vă puteţi închipui ce criză de isterie m-a apucat atunci...

Călcînd ţeapăn de parcă ar fi înghiţit un băţ, îşi făcu apariţia secretarul Pavlik şi, cu o mutră gravă, aşeză pe biroul lui Lapşin un plic, spunînd că omul care a adus scrisoarea aşteaptă jos, la punctul de control. Ivan Mihailovici deschise cu grijă plicul, desfăcu bileţelul dinăuntru şi zîmbi. Un fost infractor recidivist, acum strungar la uzina *Oktiabr,* îl invita pe Lapşin să-i facă o vizită cu prilejul „acordării numelui fiicei mele nou-născute".

„Scumpe tovarăşe comandant! citi Lapşin. Vă rog să nu vă fie silă şi să veniţi pe la mine. Am camera mea şi trăiesc ca un boier, cu toate că odaia nu-i prea mare, numai de paisprezece metri şi ceva. Mi-am procurat şi o mobilă destul de acceptabilă, cu banii economisiţi din muncă m-am îmbrăcat, şi toate acestea vi le datorez dumneavoastră, cuvintelor calde pe care mi le-aţi spus atunci cînd m-aţi dojenit şi, în loc să mă trimiteţi la închisoare ca să-mi ispăşesc pedeapsa, m-aţi trimis la muncă, să învăţ, deşi nu liber, dar să iasă om din mine. Cînd mi-aduc aminte cîtă sănătate v-aţi pierdut cu mine, tovarăşe comandant, cît sînge rău şi — pardon — nervi v-am făcut, abia acum îmi dau seama ce înseamnă epoca în care trăim şi ce fel de comunist-partinic am văzut în persoana dumneavoastră, care sînteţi un om ce se interesează de toate şi nu-i străin de nimic. Vă rog, tovarăşe comandant, dacă o să veniţi la mine, înseamnă că aţi „pus cruce", adică aţi dat totul uitării şi, prin urmare, aveţi acum încredere în mine şi nu vă e teamă să vă pătaţi numele dumneavoastră curat cu o asemenea cunoştinţă. Vă rog în mod excepţional să nu veniţi în uniformă, ci cu costumul acela civil la două rînduri cu care v-am văzut ultima oară atunci cînd m-aţi prins ultima oară pe strada Pesocinaia. Dacă musafirii v-ar vedea în uniformă, ar putea să bănuiască poate lucruri nu prea plăcute despre mine, ori eu am fost absolvit de pedepsă pentru munca plină de eroism pe care am depus-o,

buletinul mi-e curat ca o floare şi nici dumneavoastră n-aţi putea să observaţi în el nimic din „certificatele de bună purtare" pe care le aveam înainte.

Şi să poftiţi cu soţia sau cu cine doriţi. Numele meu adevărat este Evgheni Alexeevici Sdobnikov, şi nu Flaşnetarul, Jenka Căpăţînosul şi nici Ţapu... Are să vină şi un alt „fin" de al dumneavoastră, un oarecare Hmeleanski, dacă-l mai ţineţi minte"...

După ce citi scrisoarea, Lapşin chemă la telefon punctul de control şi-i spuse lui Sdobnikov, dojenitor:

— Bine, Evgheni Alexeevici, mă invitaţi la tine şi adresa nu ţi-o dai. Ce treabă-i asta?

— Dar o să veniţi? întrebă acesta, graseind, şi deodată Lapşin îşi aminti faţa lui veselă, umerii puternici şi părul bălai, de culoarea inului.

— Am să vin cu o cunoştinţă de-a mea, spuse Lapşin. Îmi dai voie? şi făcu semn din cap spre Balaşova, care-l privi surprinsă. Ei, v-aţi săturat de vorbă? întrebă el, după ce „Katia-Napoleon" fu condusă înapoi la arest. E interesant?

— Extraordinar de interesant, răspunse Balaşova, cu însufleţire, nemaipomenit! Am să vin la dumneavoastră în fiecare zi, îmi permiteţi? spuse ea, cu glas rugător. Să zicem, nu la dumneavoastră personal, ci la anchetatorii din brigadă. Lucrurile acestea îmi sînt atît de necesare!

— Veniţi oricînd vă poftеşte inima! zise zîmbind Lapşin. Nu mă deranjaţi cu nimic. Numai să nu-i judecaţi prea aspru pe băieţii mei, sînt oameni cinstiţi şi de treabă, dar pe ici pe colo le mai lipsesc unele maniere...

Surîzînd, Lapşin îi întinse scrisoarea şi, după ce Balaşova o citi, îi propuse să meargă împreună la Sdobnikov.

— Bine, dar eu am spectacol! exclamă ea, cu o lucire de spaimă în ochi. În actul al doilea trebuie să fiu împuşcată...

— Prin urmare, în actul următor nu mai jucaţi?

— Nu.

— Minunat! Am să trec să vă iau...

— Pe la orele zece, spuse ea, luminîndu-se la faţă. Da? Am să fiu gata pînă atunci.

Călcînd cu cizmele sale care scîrțîiau la fiece pas, Lapșin o petrecu pe Katerina Vasilievna pînă la scară și strigă jos să-i dea drumul fără bilet. Înapoindu-se în birou, Ivan Mihailovici se simți deodată înzdrăvenit de parcă nici n-ar fi avut blestematul acela de acces și nici n-ar fi trecut prin chinurile din ajun, cînd telefonul zbîrnîise într-una și toată lumea îl întrebase cum se simte, ca și cum el s-ar fi pregătit de-a binelea să moară.

După ce închise cu grijă ușa în urma lui, Lapșin își trase mai aproape mapa cu corespondență și începu să citească hîrtiile, subliniind apăsat cu creionul roșu părțile esențiale din conținutul lor. Lucră astfel în liniște vreo două ceasuri, studiind și rezolvîndu-și lucrările. Deodată auzi clinchetul discret al telefonului. Fără să-și ia ochii de pe hîrtia pe care tocmai o citea, Ivan Mihailovici ridică receptorul și, strîngîndu-l cu umărul lîngă ureche, spuse:

— La telefon Lapșin.

Nu auzi nimic în receptor, dar la celălalt capăt al firului i se păru că deosebește răsuflarea cuiva.

— Ascult! repetă Ivan Mihailovici.

— Ați primit pistoletul? îl întrebă deodată o voce puțin răgușită și care i se păru cunoscută.

— Păi bine, Jmakin, tu cu pistoletul meu ai spart călimara ofițerului de serviciu, rosti Lapșin.

— Mare lucru!

— Mare sau mic, e vorba că ai spart-o. Ce-ai zice tu, Jmakin, să vii încoace, la noi?

— Să socotiți c-am venit de bună voie și să-mi atingeți pedeapsa maximă?

— Asta o descurcăm noi la fața locului.

— Mulțumesc, domnule șef, dar nu ține...

— Cum crezi.

— Dar cu sănătatea cum stați? Vă simțiți mai bine?

— Ceva mai binișor, răspunse Lapșin.

— Dar, la urma urmei, de unde știți că eu și nu altul a aruncat pistoletul în camera ofițerului de serviciu?

— Păi cine altul ar fi putut s-o facă? zise Ivan Mihailovici. Cine ar fi putut să-mi fure arma, după ce

mi-am pierdut cunoştinţa, ca pe urmă să-l apuce ţicneala şi s-o azvîrle în camera ofiţerului de serviciu? Oare cine crezi tu că mai este atît de nervos?

— Mă luaţi pe departe, cu psihologia, răspunse Alexei. Eu, în locul dumneavoastră, domnule comandant, i-aş fi mulţumit măcar lui Jmakin. Mi-am făcut destul sînge rău cu dumneavoastră în seara aceea.

— Iar eu şi mai mult cu indivizi ca de-alde tine, zîmbi trist Lapşin.

— Prin urmare, sîntem chit?

— Nu, Jmakin, asta s-o lăsăm deoparte.

— Atunci, s-auzim de bine.

— S-auzim, dacă vrei. Ai face însă bine să vii, tot o să te prindem.

— Asta rămîne de văzut, spuse cu răutate Jmakin. Pînă atunci o să mă mai vîntur niţel, să mai sîcîi nervii vreunuia. Mai ales că o pedeapsă mai mare decît clopotniţa[1] tot nu există pentru mine.

Clinchetul se auzi din nou. Lapşin schiţă o strîmbătură, suspină adînc şi îşi impuse să nu se mai gîndească la Jmakin pînă nu va fi nevoit s-o facă. Nu-şi mai aminti nici despre discuţia neplăcută pe care o avusese cu Zanadvorov în biroul şefului. De altfel, Ivan Mihailovici se pricepea să arunce la o parte toată zgura şi meschinăria vieţii, astfel ca acestea să nu-l împiedice în activitatea lui. Avea senzaţia că astăzi munceşte cu spor şi toate lucrurile i se păreau uşoare şi atrăgătoare, începînd cu peniţa cu care scria, cu fotoliul şi receptorul telefonului de care se servea cu îndemînare, strîngîndu-l cu umărul la ureche, şi sfîrşind cu ziua frumoasă de iarnă pe care o admira pe fereastră. Şi ori de cîte ori, conform obiceiului, se ducea la fiecare două-trei ceasuri prin birourile brigăzii sale, tuturor le făcea plăcere să privească ţintă în ochii albaştri şi luminoşi ai lui Lapşin, să-i asculte vocea puternică de bas şi să se supună fără murmur comandantului lor, omul cel mai vîrstnic, mai îndrăzneţ şi mai înţelept din toată brigada. Pe de altă parte, încrederea pe care i-o arătau ceilalţi îi dădea lui Ivan Mi-

[1] Clopotniţă — spînzurătoarea (n. t.).

hailovici forțe noi, limpezindu-i parcă gîndurile și ajutîndu-l să întocmească cu mai multă precizie planurile viitoarelor acțiuni, să-și îndrepte atenția nu asupra lucrurilor secundare, ci asupra celor principale și esențiale legate de operația de mare amploare pe care o pregătea.

TOVARĂȘUL HMELEANSKI

Și totuși Jmakin trebuia să trăiască, să doarmă undeva și să nu apară prea des în ochii lui Lapșin, Bocikov, Okoșkin, Pobujinski și alții. Simțea nevoia să schimbe o vorbă cu cineva, să se bucure că se află din nou în orașul acesta uriaș și că toate drumurile îi sînt deschise, iar el e stăpîn pe sine însuși. Și ce-i mai important — trebuia să-și regăsească negreșit vechii prieteni, fiindcă, de bună seamă, nu toți aceștia au înfundat pușcăria.

Alexei porni în căutarea lui Hmelea și-i dădu de urmă.

Acesta locuia în cartierul Staro-Nevski într-o casă al cărei zid răspundea în strada Poltavskaia. Alexei fu nevoit să urce o mulțime de scări pînă cînd găsi ceea ce căuta. După socotelile lui, Hmelea ar fi trebuit să fie acasă, dar acesta era plecat la lucru și pe ușă atîrna prins în belciuge un lacăt mic. A doua oară, Jmakin veni pe-nserate. De data aceasta prin geamul brumat al ușii răzbătea o lumină îmbietoare și din odaie se revărsau acorduri duioase de ghitară.

Jmakin ciocăni de cîteva ori și, fără să mai aștepte răspuns, apăsă pe clanță și intră înăuntru. O priveliște ciudată i se înfățișă înaintea ochilor. În odaia ce părea dereticată de o mînă grijulie de femeie, pe patul acoperit cu o cuvertură de pichet, stătea culcat într-o rînă lunganul Hmelea, cu ochelari pe nas, și, fără să privească strunele, cînta o melodie tristă.

— Salut pe vechiul meu prieten! spuse Jmakin.

— Noroc! răspunse Hmelea, care părea a nu-l recunoaște pe noul venit; înăbușind coardele cu podul pal-

mei, el puse ghitara pe pernă și nu se ridică de la locul lui.

— Ce, nu mă recunoști ?

— Ba da — făcu în silă Hmelea și se sculă în picioare. Fața lui nu exprima nici cea mai mică bucurie. De altfel, nici nu-și pofti musafirul să-și scoată paltonul.

— Cel puțin pot să stau jos ?

— Stai, cine te oprește ?!

Jmakin se așeză cu un zîmbet stingher și își roti privirile prin încăpere. Pe pereți atîrnau nenumărate fotografii. Pe masă se aflau cîteva cărți, iar din dulăpior se zărea o cutie de cacao marca Eticheta aurită.

— N-o duci rău, după cum văd, spuse Jmakin, ți-ai amenajat un adevărat „colțișor roșu" și, pe deasupra, mai bei și cacao. Interesant !

— Nu-i nimic interesant, răspunse Hmeleanski, tușind de cîteva ori, și rămase mai departe țeapăn în picioare, în mijlocul odăii.

— Poate c-ai vrea totuși să stăm puțin de vorbă ? întrebă Jmakin. Oricum, nu ne-am văzut de mult. Ba erai tu la răcoare, ba eu. Înainte vreme parcă nu ne întîlneam așa.

— Da, nu chiar așa, încuviință Hmelea, asta-i drept.

Pe chipul lui nu se putea citi nimic, în afară de plictiseală.

Stăpînindu-și accesul de furie care punea stăpînire pe el, Jmakin îi propuse să bea ceva. Avea în buzunar o sticlă de votcă și o cutie de sardele.

Se așezară la masa acoperită cu o față de masă brodată cu albăstrele și umplură paharele. Hmelea dădu votca pe gît cu vechea-i îndemînare, fără măcar să clipească din ochi.

— Va să zică muncești ? îl întrebă Jmakin.

— Așa se vede.

— Iar eu tocmai aveam o trebșoară cu tine.

— Ceva bun ?

Jmakin zîmbi. Prin urmare, munca lui Hmelea e muncă, dar „trebșoara" totuși l-a interesat. Nu degeaba îl privește Hmelea atît de atent.

— Şi ce fel de treabă zici că ai? întrebă acesta, tuşind uşor şi umplînd din nou paharele.

— Am de gînd să dăm o lovitură la un mic depozit, minţi Jmakin. Lăzi cu ciocolată, vinuri selecţionate, coniacuri scumpe, conserve şi tot felul de alte mărunţişuri. Marfa nu merge la vînzare, dar nouă ne-ar prinde bine, fie să-ţi serbezi ziua de naştere, fie să te duci la vreo fată şi să nu mergi cu mîna goală. E o afacere curată, n-au paznic; nu-i nici un pericol. S-a făcut?

— Nu, nu s-a făcut, răspunse Hmelea, prefăcîndu-se că nu vede mîna pe care i-o întindea Jmakin. Păi tu, Aleoşka, eşti hoţ de buzunare, manglitor, de ce te-arunci la proprietatea socialistă?

— Ţi-e teamă pentru pielea mea?

— Las-o încolo, Jmakin!

— De ce s-o las! Îmi plăteşti tu leafă?

— Ce să mai vorbim despre asta, „Candriule", zise alene Hmelea — ce rost are?

— Hmelea! îl preveni Jmakin pe un ton oarecum ameninţător, punînd paharul pe masă. Ai grijă, Hmelea! Mă vinzi?

Acesta nu-i răspunse. Vreme de cîteva clipe Alexei îl măsură bănuitor, apoi întrebă:

— Încotro te pregăteai să pleci, în vreo vizită? Ai nişte ţoale deştepte, din stofă fină. Te pomeneşti că ţi le-ai făcut din bani cîştigaţi prin muncă. Aşa-i?

Cu un oftat uşor, Hmelea îi răspunse că era într-adevăr invitat la un vechi prieten, un oarecare Sdobnikov, şi de aceea s-a gătit cu costumul cel nou. Iar hainele şi le-a agonisit din muncă, fiindcă acum nu mai are altfel de bani.

— Prin urmare, nu te ocupi cu vînzarea?

— Cumpăr, Jmakin, răspunse Hmelea, cu tristeţe în glas, încreţindu-şi nasul lung şi alb, cumpăr şi plătesc destul de scump.

— Ce anume?

— De toate. Hmelea tăcu, lăsîndu-şi capul în piept.

— Du-te dracului! se enervă Jmakin. Nu mă duce cu vorba! Spune ce cumperi?

— Tot felul de lucruri.

— Bine, dar ce, ce anume?

— Timp de trei ani am cumpărat la canal, rosti Hmelea, am făcut cîte patru norme pe zi, iar acolo ştii ce norme sînt. Suspină şi privi prin paharul gol spre geam. Şi uite ce-am cumpărat. Hmelea cotrobăi în buzunarul hainei şi, scoţînd de acolo buletinul de identitate, i-l întinse lui Jmakin. Ce te holbezi atîta? strigă el, schimbîndu-se deodată la faţă. Ce-l tot măsori? Crezi cumva că-i aşa... de iordan? N-ai văzut tu, „Candriule", în viaţa ta asemenea buletin. E curat ca lacrima. Poftim, priveşte! Hmeleanski Alexandr Ivanovici, anul naşterii, uită-te bine! Te-ai lămurit? Şi nu Hmelea! Nici un fel de Hmelea! Şi te poftesc... — îşi repezi palma în masă cu atîta putere, că paharele săltară clinchetind. Dar îndată păru că se ruşinează de ieşirea lui şi, smulgînd buletinul din mîna lui Jmakin, se îndreptă spre dulap: Ce să mai vorbim, parcă eu sînt de vină?! Ştiţi să spuneţi: „Ne vinzi?", dar nu vreţi să pricepeţi că... — Hmelea bolborosi ceva încet de tot, apoi se întinse cu cizmele pe patul curat, însă numaidecît îşi dădu jos picioarele şi trase o înjurătură.

— Cine se supără, îi tăiem nasul, zise Jmakin. Fă-te mai bine încoace, să mai ciocnim un pahar, Alexandr Ivanovici Hmeleanski!

Hmelea se aşează la masă. Părul i se răvăşise şi stătea zburlit, dîndu-i o înfăţişare caraghioasă.

— Prin urmare, cekiştii te-au reeducat? întrebă Jmakin. Acum totul e în ordine?

— Da.

— Dar pe ici pe colo mai ciupeşti cîte ceva?

— Nici pomeneală, îl încredinţă Hmelea. Eu, frăţioare, sînt om de cuvînt. Se uită la Alexei pe deasupra ochelarilor şi zîmbi şiret: M-au convins oamenii legii, juriştii.

— V-au petrecut din lagăr cu fanfara, nu-i aşa? se interesă Jmakin.

— Da! Mi-au dat şi costumul acesta, adăugă Hmelea — bocanci, o cămaşă.

— Dar aici cum a fost?

— Bine.

— Pe tine, care brigadă te-a umflat? Ai stat în arest la Lapşin?

— Am stat.

— După ce te-ai întors, te-ai mai dus pe la el?

— Nu. Ne-am întîlnit la cinematograf.

— Şi ce-a zis?

— Mi-a făcut cu ochiul.

— Şi mai departe?

— Mi-a spus să trec pe la comandament. Fireşte că m-am dus. „Ei, totul e-n regulă?", m-a întîmpinat Lapşin. „În regulă", i-am răspuns. Mi-a cercetat buletinul şi m-a întrebat: „Te mai ţii de prostii?" „Nu, cetăţene comandant, mi-ajunge", zic eu. „Într-adevăr, zice, cred c-ar trebui să-ţi fie de ajuns. Şi-acum poţi să pleci, Hmeleanski. Cu bine!" „Am înţeles, tovarăşe comandant. Să ne vedem sănătoşi". Iar el îmi răspunde: „Ba nu, Hmeleanski, nu mai are nici un rost. Revederile noastre s-au terminat. Cu bine!"

— Şi cu asta v-aţi despărţit? întrebă Jmakin, simţind cum îl trec năduşelile.

— Da, răspunse grav şi încet Hmelea, cu asta ne-am despărţit. Vrei să bei un ceai? întrebă deodată.

Jmakin tăcu.

— Cheamă-l pe Lapşin la telefon, spuse el după o scurtă pauză. Anunţă-l că Leoşa-Candriul a evadat din lagăr şi se află la Leningrad... Spune-i că Jmakin, zis Volodeev, se plimbă în voie. Ai să-i telefonezi?

— Da — răspunse Hmelea, privindu-l drept în ochi.

— Ai să-l suni cu adevărat?

— Am să-l sun, repetă Hmelea, ferindu-şi privirea.

— Adică, pentru ce vrei să-mi faci una ca asta? Cu ce ţi-am greşit?

— N-ai greşit cu nimic faţă de mine, răspunse anevoie Hmelea, dar cum aş putea să fac altfel? Uite, de pildă, eu lucrez la antrepozitele Badaev, la descărcatul vagoanelor cu alimente. Şi să presupunem că aş afla că cineva vrea să ne fure untul. Cum trebuie să procedez?

— Bine, Hmelea, dar nu te gîndeşti că am stat amîndoi într-o celulă şi am mîncat terciul cu aceeaşi lingură?! Pe cine vrei tu să vinzi?

— Ai face mai bine să pleci de aici, Leoşka, rosti Hmelea, cu durere în glas. Spune-mi, ce vrei de la mine?

— Şi unde am să dorm? întrebă Jmakin.

— Unde pofteşti.

— Chiar aici poftesc, zîmbi acru Jmakin. Uite, pe patul de colo...

— Aici nu se poate.

— De ce?

— Nu pot să găzduiesc pungaşi! izbucni cu obidă Hmelea. De unde ai picat pe capul meu? Pleacă de aici...

— Mă alungi?

— Asta înseamnă că te-alung...?

— Fireşte că m-alungi.

— Dar tu de ce-mi scoţi mereu ochii că sînt „turnător", ba că umblu cu cioara vopsită...

— Ei, dacă nu mă dai afară, am să rămîn vreo două zile la tine, pînă cînd o să-mi găsesc o cameră.

— La mine nu se poate, repetă cu încăpăţînare Hmelea, dacă ţi-am spus odată că nu, înseamnă că nu se poate.

— Bine, dar e mai convenabil pentru tine, urmă Jmakin, cu acelaşi zîmbet chinuit. Mă tratezi cu un ceai fierbinte, eu mă culc, iar tu te repezi la un telefon public şi-l anunţi pe Lapşin. Pe mine mă arestează şi tu te-alegi cu recompensa... Cum s-ar zice, toată lumea-i mulţumită! Ce-am avut şi ce-am pierdut! Făcu o strîmbătură, golindu-şi paharul, apoi se uită chiorîş la Hmelea şi îşi scoase paltonul: Rămîn în avantajul tău.

Hmelea îl măsură lung pe deasupra ochelarilor şi o expresie de deznădejde se ivi în adîncul ochilor lui albaştri şi miopi.

— Pleacă, îţi spun...!

— Ba n-am să plec!

— Pleacă! repetă Hmelea, clocotind de mînie. Lasă-mă în pace!

— Nu plec! Îmi place aici, în colţişorul ăsta roşu...

— Aici nu-i colţul roşu, răspunse Hmelea, cu tremur în glas. Ce rost are bătaia asta de joc?!

— Uite că are!

Ochii lui Jmakin erau injectați de furie. Privirile i se împăienjeniră, iar mîinile-i tremurau. Scoțîndu-și un umăr înainte, el o porni de-a lungul peretelui și trînti din greșeală măsuța: în odaie răsună un zgomot de sticlă spartă. Apoi, stăpînit de vechea lui patimă de a distruge totul în cale, mătură cu palma fotografiile de pe etajeră. Hmelea își dădu seama că peste cîteva clipe toate lucrușoarele pe care le agonisise cu sudoarea frunții vor fi nimicite, sparte, vor fi distruse primele lucruri pe care le cîștigase întîia oară în viața lui prin muncă cinstită, farfuriile pe care le cumpărase, ghitara pe care o primise ca premiu și frumosul lui ceainic de faianță cu flori de nu-mă-uita oferit în dar de un prieten...

Cînd înțelese toate astea, Hmelea înhăță primul lucru care-i pică în mînă — un cuțit de masă — și-l izbi pe Jmakin în spate. Vîrful bont al cuțitului nu pătrunse nici măcar prin haină. Alexei se întoarse cu iuțeala fulgerului și între degetele lui luci lama îngustă și ascuțită a unui pumnal finlandez.

— Vrei să mă-njunghii? spuse el, făcînd un pas înainte, în timp ce ochii i se rostogoleau fioroși în orbite. Pe mine să mă înjunghii...?

Își repezi pumnul stîng în falca lui Hmelea, care se lovi cu ceafa de zid, pierzîndu-și ochelarii și rămînînd locului nemișcat. În clipa următoare, acesta își duse instinctiv palmele la ochi, încercînd să se apere. Jmakin simți că i s-a rupt parcă ceva în coșul pieptului și își dădu seama că nu se mai poate bate cu Hmelea, fiindcă n-ar mai fi fost bătaie, ci asasinat. Slobozind un potop de înjurături, Jmakin, după obiceiul pungașilor, zgîrie cruciș cu vîrful pumnalului talpa bocancului său, apoi, scrîșnind din dinți, își aruncă paltonul pe umeri și ieși afară în curte. Picioarele-i alunecau pe asfaltul acoperit de o pojghiță de gheață și simți deodată că-i vine să rîdă de toată întîmplarea. Fluierînd încetișor, ajunse în stația de tramvai și, urcîndu-se în primul vagon, se hotărî să se ducă încotro o vedea cu ochii, numai să treacă noaptea. Noaptea aceea s-a dovedit însă cît se poate de neprimitoare. Orașul uriaș la care se gîndise atît rătăcind prin desișurile taigalei

se schimbase. Jmakin se convinse că nu găseşte nicăieri adăpost, deoarece clădirile se înălţau singuratice şi neospitaliere pentru el. De ce oare dorise atît de mult să vină aici?

ÎN VIZITĂ

Cînd maşina lui Lapşin se opri în faţa teatrului, actul al doilea încă nu se terminase. Dinspre rampa inundată în lumina proiectoarelor se auzeau strigăte nefireşti şi o larmă asurzitoare de glasuri, care caracterizează scenele de masă. În culise se zărea un cal roib pe care şedea actorul cel fălcos, în uniformă de albgardist, cu cascheta dată pe ceafă şi cu pistoletul în mînă. După ce îşi vîntură de cîteva ori braţul înarmat, actorul holbă cu străşnicie ochii şi slobozi două focuri în sus, apoi smuci frîul, făcînd calul să se retragă de-a-ndăratelea, pînă cînd se propti într-o ladă mare aşezată în dosul cortinei. Actorul descălecă şi, văzîndu-l pe Lapşin, îi zise:

— Apar şi călare în faţa publicului, şi tot nu m-ascultă nimeni! Ce fel de piesă o mai fi oare şi asta?

Doi pompieri deschiseră uşa dinspre stradă şi, prin aburul alb care năvăli o dată cu frigul, începură să împingă calul afară.

— E orb de-a binelea, îi spuse Zaharov lui Lapşin. Şi totuşi tremur de frică ori de cîte ori trebuie să ies călare pe scenă. Nu de alta, dar pot să păţesc vreun carambol.

Lapşin simţi că-i e cald şi, părăsindu-l pe actor, ieşi pe sală să fumeze o ţigară. Lîngă o urnă pîntecoasă se întîlni pe neaşteptate cu ziaristul Hanin, prietenul lui.

— A-a... Ivan Mihailovici! îl întîmpină acesta, ridicîndu-şi ochelarii spre el.

— Pe unde mi-ai umblat pînă acum? întrebă Lapşin.

— La minele de aur din Aldan, iar acum plec în altă parte cu avionul, împreună cu un unchiaş.

— Încotro, adică? stărui Lapşin.

— E secretul meu. Se priviră în tăcere, apoi ziaristul spuse clipind din ochi: Dar curios mai eşti! Ce-ai zice să pregătim nişte colţunaşi?

— De acord, încuviinţă Ivan Mihailovici.

— Mi-a murit nevasta, frăţioare, spuse cu tristeţe Hanin.

— Ce vorbeşti? strecură Lapşin printre dinţi.

— Pînă am venit eu, au şi înmormîntat-o... Hanin îşi întoarse privirile spre perete, clătinînd de cîteva ori din capul lui frumos ce aducea puţin cu un cap de pasăre, şi spuse tulburat: De atunci rătăcesc într-una. Dar tu ce cauţi aici?

Ivan Mihailovici îi explică.

— Balaşova? repetă Hanin. Stai puţin! Stai puţin! Şi amintindu-şi, dădu bucuros din cap şi zîmbi: Bună fată! Cum de nu, o cunosc! Numele ei însă nu-i Balaşova, ci Bajenova şi a debutat într-o echipă artistică de amatori. O cunosc foarte bine...

Luîndu-şi prietenul de braţ, Hanin străbătu în tăcere coridorul lung pînă la capăt, după care, zîmbind cu căldură, se porni să povestească despre Katerina Vasilievna. Spunea numai lucruri bune şi lui Lapşin îi făcea plăcere să-l asculte, cu toate că îşi dădea seama că multe din aceste lucruri se referă la Hanin însuşi sau, mai bine-zis, la perioada respectivă, care fusese cea mai frumoasă şi mai plăcută din viaţa ziaristului. Presimţea că povestirea se va încheia negreşit cu cîteva cuvinte despre Lika, soţia lui Hanin, şi nu se înşelă.

— Nu-i nimic, David, încercă el să-şi consoleze prietenul — adică vreau să spun să nu-ţi pierzi curajul. Du-te undeva cît mai departe. Munceşte!

— Şi aşa mai departe, completă Hanin. Toată seria de sfaturi, cum s-ar zice.

— De ce a murit Lika? întrebă Lapşin.

— De anghină difterică, răspunse Hanin. O sincopă.

— Ia te uită!

— Da, precum vezi! spuse ziaristul. La Aldan a fost cît se poate de interesant.

Lapşin îl privi drept în ochi şi înţelese dintr-o dată că Hanin nu trebuie lăsat singur nici o clipă, nici azi,

nici mîine, nici în cursul zilelor următoare, pînă cînd va pleca în călătoria proiectată cu avionul.

— Ascultă, David, îi propuse el, vino astă-seară cu noi la „finul" meu. Ce zici? Însă despre lucrul acesta nu trebuie să scrii nimic. De altfel, nimeni nu știe că e un hoț.

— Cum nu știe?! se miră Hanin. Toți infractorii ăștia reeducați ajung la un moment dat să-și sfîșie hainele de pe ei și să țipe în gura mare: „Sînt un hoț, o coadă de cîine!" Nu pricep de fel această înduioșare.

— Și zici că nu mergi? îl întrebă din nou Lapșin.

— Ba merg.

De pe scenă răsună o salvă de împușcături și în coridor se răspîndi îndată un miros de pucioasă.

— Scrii ceva?

— Scriu, răspune morocănos Hanin. Descriu viața unui aviator.

— Interesant?

— Grozav de interesant, dar m-am împrietenit cu el și acum îmi vine foarte greu...

— Cum adică?

— Uite așa! Ascultă, Ivan Mihailovici, se însufleți Hanin pe neașteptate, mai dă-i încolo pe pungașii tăi și vino să hoinărim împreună. Am să-ți arăt lacuri, păduri și niște oameni de-a dreptul minunați. Vii? Și ce mai orașe! Mergem?

— N-am timp!

— Foarte prost.

Lapșin zîmbi:

— Unul dintre actorii de aici a spus despre mine că sînt fagot și funcționar...

Bătu de cîteva ori în ușa cabinei. Balașova nu-l recunoscu numaidecît pe Hanin, dar pe urmă îl luă de gît și-l sărută pe gură și pe bărbie.

— Haide, haide! mormăi Hanin, înduioșat. Ce-nseamnă alintările astea? Care va să zică ai venit la Leningrad? Ești actriță, nu zău?

Ochii tinerei femei străluceau de bucurie. Rămase în fața lui într-o atitudine caraghioasă, cu picioarele încrucișate, și, răsucindu-i un nasture de la haină, îi spuse:

— Dacă ai şti cît sînt de bucuroasă, David, atît de bucuroasă! Sînt de-a dreptul fericită. Îi cuprinse obrajii supţi cu mîinile ei delicate, apoi se ridică pe vîrfuri şi-l mai sărută o dată pe bărbie. Ce slab eşti! exclamă ea. Ţi-au trecut durerile de cap?

— Ia te uită ce şi-a amintit? zîmbi Hanin.

Lapşin se întristă văzîndu-i atît de cufundaţi în amintirile lor, şi la un moment dat avu impresia că-i stinghereşte. Dar nu putea să plece, căci ar fi fost o lipsă de tact. Se aşeză pe sofaua micuţă din colţul odăii şi nu-şi recunoscu în oglindă picioarele încălţate în pantofi cu vîrful ascuţit.

— Să vă explic, Ivan Mihailovici, se întoarse Balaşova spre el. Ştiţi ce a făcut Hanin pentru mine? A scris la redacţia unui ziar central despre cercul nostru de amatori şi a publicat un articol în gazeta locală. Aşa s-a întîmplat că m-au trimis după aceea la Institutul de teatru din Moscova. M-a condus împreună cu Lika la gară. Dar Lika unde-i? întrebă ea.

— Lika a murit, răspunse Hanin, acum cinci săptămîni, de anghină difterică. Şi scoţînd din buzunarul de la vestă portţigaretul, îşi aprinse o ţigară.

— N-am înţeles, spuse Balaşova. Nu înţeleg nimic...

— Cred că e timpul să mergem, interveni Lapşin. Se face tîrziu... Şi se îndreptă primul spre ieşire, adăugînd: Vă aştept în maşină.

Uşa le-a deschis-o Sdobnikov. După faţa lui emoţionată şi fericită, se vedea că omul îi aştepta de mult şi cu nelinişte în suflet.

— Bine te-am găsit, Evgheni! spuse Lapşin şi, pentru prima oară în viaţă, îi întinse lui Sdobnikov mîna lui puternică şi mare. Jenea observă gestul şi, îmbujorîndu-se la faţă, răspunse graseind şi mai tare ca de obicei:

— Bine-aţi venit, Ivan Mihailovici! Întrucît formula aceasta de politeţă i se păru neîndestulătoare, Sdobnikov adăugă: Sînt bucuros să vă salut în casa mea, la fel ca şi pe tovarăşii dumneavoastră.

— Stai să te privesc mai bine, spuse Lapşin, să-ţi văd şi hainele... Frumoase!... Şi umerii umpluţi cu

vată, cum se cuvine... Ei, să te prezint prietenilor mei, să-ţi cunosc şi eu nevasta, să văd cum trăieşti.

Şi în civil, Lapşin arăta de parcă ar fi fost tot în uniformă, iar Balaşova avea impresia că aude scîrţîitul centurii şi al diagonalei cu care era obişnuită să-l vadă.

Hanin îşi trecu pieptenele prin părul rar, apoi străbătură cu toţii sălita ce ducea spre camera lui Sdobnikov. Făcură pe rînd cunoştinţă cu fetele şi băieţii care şedeau gravi pe pat şi pe scaunele înşirate de-a lungul pereţilor. Persoane în vîrstă nu erau acolo, doar una singură, cu o înfăţişare de ai fi zis că în loc de articulaţii are balamale: Lapşin băgă îndată de seamă că Lihodei Gordeici (cum i se spunea bătrînului) era beat turtă şi se străduia din răsputeri să se ţină pe picioare. Moşneagul purta un costum de haine negre şi se pieptănase cu cărare la mijloc, care se prelungea dincolo de creştet pînă la ceafă.

— Socrul meu! îşi lămuri Jenea oaspeţii. Tatăl Marusiei.

Marusia, o femeie cu glezne subţiri, cu bustul proeminent şi privind puţin cruciş, stătea cu braţele uşor întinse înainte, de parcă ar fi fost şi acum însărcinată. Gazda dădu mîna cu Lapşin, recomandîndu-se:

— Sdobnikova. Vă rog să luaţi loc! Iar celorlalţi li se prezentă altfel: Mania. Luaţi loc!

Cineva puse patefonul şi un glas plăcut cînta:

Plecăm în cea din urmă bătălie,
Pe viaţă şi pe moarte să luptăm...

În total se adunaseră vreo cincisprezece musafiri, în rîndul cărora Lapşin mai recunoscu o veche cunoştinţă, pe „finul" Hmeleanski.

— Un accident de muncă, cumva? se interesă Ivan Mihailovici, văzînd vînătăile de pe obrazul şi bărbia lui Hmelea, acoperite cu un strat gros de pudră: Protecţia muncii ce păzeşte?

Hmelea zîmbi blajin, ocolind răspunsul, dar deodată îi fulgeră prin minte că Ivan Mihailovici ar putea să creadă că el se ţine de beţii şi bătăi. Gîndul acesta îl cam sperie şi atunci îi explică lui Lapşin că, venind

acasă, a alunecat în faţa porţii şi a căzut scrîntindu-şi un picior.

— Şi acum mai şchiopătez niţel! adăugă Hmelea.

— Pe Jmakin nu l-ai mai întîlnit? se interesă Ivan Mihailovici ca şi cînd ar fi întrebat despre un inginer, un strungar, sau contabil pe care-l cunoştea. Pusese întrebarea în treacăt, fără să insiste şi, auzindu-l pe Hmelea că nu l-a văzut de multă vreme pe Alexei, Lapşin dădu înţelegător din cap, de parcă nici nu s-ar fi aşteptat la un alt răspuns. Pe urmă strecură gînditor din vîrful buzelor: A apărut din nou, rătăceşte undeva prin Leningrad. Şi trebuie să stau de vorbă cu el. Neapărat...

Apoi au privit-o cu toţii pe fetiţă. Marusia o ridică sus pe braţe şi, aşa cum se obişnuieşte, toţi s-au grăbit să declare că fetiţa „este un copil extraordinar", „o mîndreţe de fată" şi că, în general, „seamănă leit cu tăticu, numai ochii i-a moştenit de la maică-sa". Un mucalit de marinar, anume Zaiţev, a găsit chiar că „are mîinile bunicului".

În sfîrşit, laudele s-au epuizat şi o clipă s-a făcut linişte. În sunetele „Marşului cavaleriei" (o placă veche, încă dinainte de revoluţie) toată lumea s-a aşezat la masă. Lapşin a fost instalat lîngă Balaşova, iar Hanin şi Hmeleanski, în calitate de cunoştinţe ale lui Ivan Mihailovici, au ocupat locurile de vizavi. Stînd în stînga lui Lapşin, Jenea s-a grăbit să-i umple paharul cu votcă.

— Bei? îl întrebă Ivan Mihailovici.

— Numai la ocazii solemne, răspunse cu ardoare Jenea. Să fie după toată regula, aşa cum se cuvine într-un cerc familial, la o gustărică. Desigur că şi aici se cere să fii cu ochii în patru, să nu te laşi ispitit de slăbiciuni mic-burgheze, cum bine a remarcat Maiakovski...

— Cît despre slăbiciunile mic-burgheze, să n-ai nici o grijă, îl linişti Lapşin. Nu eşti tu omul acela. Ţi-ai cumpărat de mult bufetul?

— Chiar astăzi. A fost o ocazie convenabilă. Luxoasă piesă, nu-i aşa?

— Ce-i drept, luxoasă.

— Şi broaştele sînt bune, lucru de artist, adăugă entuziasmat Jenea. Sub privirea ageră şi puţin ironică a lui Lapşin, Sdobnikov se aprinse deodată la faţă. Aţi vrut să spuneţi ceva?

— Nu, nimic! zîmbi Ivan Mihailovici. Doar tu singur ai adus vorba despre broaşte.

Amîndoi şi-au amintit despre un „incident" pe care-l avusese Sdobnikov tot cu un bufet „luxos" ca acesta.

— Să lăsăm asta, tovarăşe Sdobnikov, spuse Lapşin, ciocnind paharul cu el. Sănătate şi voie bună!

— Vă mulţumesc, răspunse Jenea, uitîndu-se drept în ochii lui Lapşin. În mine puteţi avea toată încrederea, Ivan Mihailovici. După al treilea pahar, se ridică în picioare şi, lovind cu coada furculiţei în salatieră, ceru să se facă linişte: Închin paharul acesta, cu cele mai frumoase simţăminte, în sănătatea fostului meu comandant şi şef, tovarăşul Lapşin Ivan Mihailovici. În calitatea sa de membru al partidului bolşevic, vreau să-l încredinţez în numele tineretului nostru că, dacă va fi război şi vreun ticălos, pardon, imperialist, pierzîndu-şi capul, va cuteza să atace patria noastră sovietică, ne vom ridica cu toţii în apărarea cuceririlor noastre şi, uniţi într-o singură voinţă, vom respinge loviturile tuturor mercenarilor... În sănătatea lui Ivan Mihailovici, ura!

Uralele fură repetate de meseni, iar Hmeleanski îşi şterse pe furiş o lacrimă ce i se prelinse pe sub ochelari.

— Ce-ai păţit? îl întrebă Hanin. Ai întrecut cumva măsura?

— Niţel. În general, sînt o fire impresionabilă — răspunse Hmeleanski. Însă astăzi am mai avut şi unele necazuri.

— Atunci, să ciocnim în sănătatea dumitale! îl îndemnă ziaristul. Să se termine cu necazurile pentru toţi oamenii şi pentru totdeauna.

Pe masă erau o mulţime de bucate gustoase şi îmbietoare — aperitive, piftie, budinci şi plăcinte de tot felul — iar pentru Lapşin şi prietenii lui au fost aduse în mod special icre de Manciuria. Sdobnikov nu mînca

nimic și se străduia la tot pasul să-l ospăteze pe Ivan Mihailovici.

— Serviți, vă rog, spunea el, vine îndată și friptura. Ne-am pregătit cu de toate și avem de-ajuns pentru toată lumea.

— Pur-r-pur! se auzi din celălalt capăt al mesei răcnetul înfiorător al lui Lihodei Gordeici. Turr-pur-cotur-r-nom!

— Liniște, tată-socrule! îl rugă Sdobnikov. Te rog foarte mult să-ți păstrezi demnitatea.

— Cine-i bătrînul? întrebă Balașova.

— Croitor la circ, răspunse îndatoritor Hmeleanski. Un om potolit și de treabă. Cum se cherchelește însă cît de cît, îndată începe să îndruge tot felul de expresii de la circ.

Pe fața lui Jenea se așternu o expresie de suferință. Ar fi vrut nespus de mult ca astăzi totul să decurgă în liniște și pace, de aceea, cînd bătrînul începu să facă gălăgie, Sdobnikov păli la față și se îndreptă cu pași hotărîți spre locul unde ședea Lihodei Gordeici și doi vlăjgani în tricouri, cu părul tuns scurt ca boxerii.

Musafirii beau cu măsură și erau antrenați într-o discuție însuflețită. Vecinii actriței povesteau niște lucruri nostime și Balașova rîdea cu poftă, dîndu-și capul pe spate. Lapșin avu impresia că Hmeleanski intenționase parcă de cîteva ori să-i spună ceva, însă pînă la urmă tot nu s-a hotărît.

— N-ar fi timpul să mergem acasă? îl întrebă Hanin peste masă pe Ivan Mihailovici.

Avea o înfățișare de om chinuit și, cînd mînca, închidea dintr-un ochi, ceea ce-l făcea să semene în chip bizar cu o pasăre pe jumătate adormită.

La celălalt capăt al mesei se iscase un vacarm asurzitor.

— Unifor-r-ma! răcnea cu glas tunător Lihodei Gordeici. Pe ar-r-renă!

Sdobnikov îl și umflase în brațe, tîrîndu-l pe sus spre ușă. După ce se reîntoarse, Jenea își dădu pe mîini cu apă de colonie și se adresă comesenilor, în special lui Lapșin:

— Scuzați, vă rog, pentru deranj. Am fost nevoit oarecum să folosesc mijloace de constrîngere, dar n-am avut încotro. Încă o dată vă cer iertare.

— Nu face nimic, răspunse Hanin. Lasă politeturile! A băut omul, asta se poate întîmpla oricui.

— Dumneavoastră îl iubiți? întrebă încet Balașova, întorcîndu-se spre Lapșin.

— Pe cine?! se miră acesta.

— Pe David, pe cine altul...

— Desigur, cum să nu... se fîstîci Ivan Mihailovici. Ne cunoaștem de multă vreme.

— De ce vă uitați tot timpul la mîinile mele? întrebă ea, îndoindu-și degetele.

Cineva stinse un bec și în semiobscuritatea odăii răsună un cîntec jalnic și prelung. Lapșin se uită pe furiș la Balașova și deodată își zise mirat că pentru el nu există pe lume nici o ființă mai scumpă și mai necesară ca această femeie. „Și nici măcar n-o cunosc îndeajuns, se gîndi el, și duce o existență cu totul neînțeleasă pentru mine, dar cu toate acestea... poftim! Ce te faci acum?" Îl privi și ea și se tulbură. Lapșin ar fi dorit s-o întrebe ce-i de făcut, dar în loc de asta suspină ușor și lăsă capul în jos.

Căscînd, Hanin întrebă din nou:

— Ce ziceți, n-ar fi timpul să mergem la culcare?

La despărțire, Sdobnikov strînse cu putere mîna lui Lapșin și-l întrebă:

— A fost bine, Ivan Mihailovici, v-a plăcut? Bineînțeles, cu excepția recidivelor lui socru-meu. În general, e un om simpatic și bine crescut, mă tratează ca pe copilul lui, e un familist pe cinste și se bucură de stima tuturor la locul lui de muncă. Dar cum bea un pahar mai mult, e curată nenorocire. Nu sînteți supărat, nu-i așa?

Lapșin îl invită în mașină și pe Hmeleanski, în nădejdea că acesta îi va spune ceea ce nu se hotărîse să-i spună în timpul mesei. Dar pînă la urmă Hmelea nu scoase o vorbă. După ce tînărul coborî, Hanin își îndesă pălăria pe ochi și întrebă:

— Nu te-ai săturat încă de pungașii tăi, Ivan Mihailovici?

— Nu, răspunse acesta, morocănos.

— Eşti un visător! Cauţi să îndrepţi pe fiecare dintre ei pe drumul luminos al vieţii şi tremuri pentru soarta lor de teamă să nu cadă iarăşi în ispită, pe cînd alţi miliţieni îi prind şi-i trimit în judecată, sporind astfel procentul infracţiunilor descoperite. Asta-i singura lor preocupare...

— O să mai treacă o bucată de vreme şi o să ne descotorosim de asemenea elemente, spuse cu glas înăbuşit Lapşin, cu toate că printre ei se află şi lucrători destul de buni, ba unii chiar foarte capabili.

— Să vă descotorosiţi?

— Îhî!

— Nu cumva or să se descotorosească şi de voi?

Lapşin tăcu. Nu-i plăcea să se certe cu Hanin, mai ales cînd acesta avea „draci" — cum spunea Patrikeevna.

— Balaşova a adormit, observă Hanin. A obosit siberianca.

— E din Siberia?

— Siberiancă get-beget. Iar acolo, după cum spune unul dintre scriitorii noştri buni, nu cresc palmieri. Şi cu acelaşi glas liniştit, Hanin mărturisi: Ivan Mihailovici, îmi vine tare greu să trăiesc.

— În ce sens, adică?

— În sensul cel mai elementar. Să mă scol, să mă îmbrac, să lucrez şi să vorbesc. Aproape imposibil.

Lapşin rămase o clipă pe gînduri, apoi zise:

— Se-ntîmplă. Numai că trebuie să treci peste asta.

Hanin chicoti.

— Cu tine se simte omul mai liniştit, spuse el. Ai răspunsuri pregătite pentru toate ocaziile. Bănuiesc că ai să mă sfătuieşti să muncesc cît zece, nu-i aşa? Dar viaţa e cu mult mai complicată...

Ivan Mihailovici tăcea încruntat. De cîte ori n-ar fi vrut şi el să se plîngă cuiva, aşa cum făcuse Hanin adineauri?! Auzise în nenumărate rînduri vorbele astea neroade, referitor la răspunsurile dinainte pregătite. Ei bine, să admitem că are răspunsuri gata pregătite! Va trebui totuşi să-ţi înfrîngi suferinţa şi dorul acela surd care-ţi roade sufletul, va trebui într-adevăr să munceşti

mult, fiindcă munca te va ajuta. Așa i s-a întîmplat și lui în viață și poate că i se va mai întîmpla și în viitor. Omul nu s-a născut ca să-i otrăvească pe alții cu durerile lui și nici să aștepte din partea semenilor săi cuvinte de consolare și compătimire atunci cînd se află în impas.

— Ar trebui să te preocupi mai puțin de tine — spuse calm Lapșin. De cînd te cunosc, te apleci cam prea mult asupra ta. Nu știu dacă e bine ceea ce faci, David! Treci acum printr-o grea încercare, e drept, dar înainte știai să-ți alungi gîndurile negre chiar și cînd sufereai...

— Așa să fie oare?

— Chiar așa.

Hanin căscă din nou cu poftă, simulînd plictiseala, cum obișnuia să facă adeseori ascultîndu-l pe Ivan Mihailovici. Cu obrazul ascuns în gulerul hainei, Balașova părea că nici nu mai respiră, cufundată într-un somn adînc. Și Lapșin simțea o părere de rău la gîndul că în curînd vor ajunge la destinație și Katerina Vasilievna se va urca în odaia ei. În aceste clipe totul i se părea neobișnuit și plin de o semnificație deosebită, începînd cu șirul de felinare care ardeau în noaptea geroasă de iarnă, sau semnalele roșii din spatele *Packardului* ce trecuse adineauri pe lîngă ei, și sfîrșind cu murmurul încet al lui Hanin, care recita cu tristețe și amărăciune:

...Și liniștea înfiorătoare
Un glas ciudat o despică,
O umbră neagră se-avîntă
Prin negura clocotitoare...

— Stop! porunci dintr-o dată Hanin. La poarta aceea din dreapta, lîngă stîlp.

Ivan Mihailovici spuse șoferului să întoarcă mașina astfel, ca Balașova să poată coborî cît mai comod.

— Treziți-vă, tovarășă artistă! Am sosit — o anunță ziaristul.

Balașova înălță capul, își trecu degetele înmănușate peste buze, apoi rîse somnoroasă și, fără să-și ia rămas bun, deschise portiera mașinii.

— Dă-i drumul! spuse Hanin. Nu se mai întîmplă nimic.

— Ce anume? întrebă nedumerit Lapșin.

— Nimic, absolut nimic. Luminile s-au stins și florile s-au ofilit... declamă el, suspinînd adînc. Hei, Ivan Mihailovici, Ivan Mihailovici, cît de mult te invidiez. Ai o viață atît de netedă, ca-n palmă.

Lapșin zîmbi. Auzise de nenumărate ori pomenindu-i-se despre această viață netedă, simplă, rudimentară...

— Încotro mergem?

— La *Europa*. Există un hotel cu acest nume? Acolo am tras.

— Nu vrei să vii la mine? Să bem un ceai...

— Sau apă minerală, glumi Hanin. Nu, Ivan Mihailovici, nu merge. Într-o bună zi poate c-am să vin la tine să mă adăpostești într-un colțișor ca pe Okoșkin al tău. Acum însă nu pot.

Coborî din mașină și, zgribulindu-se, dispăru după ușa turnantă a hotelului.

Lapșin își aprinse o țigară și spuse șoferului să-l ducă acasă.

FATA CU PANA VERDE

Timp de patru zile la rînd treburile lui Jmakin au mers cît se poate de prost, loviturile pe care le dăduse erau mărunte, de-a dreptul ruşinoase.

Nu izbutise să şterpelească nimic mai de soi, de parcă l-ar fi blestemat cineva. Femeia, în poşeta căreia îşi strecurase mîna, s-a întors brusc cu tot corpul şi, din cauza smuciturii, i s-a rupt cureaua genţii, iar un militar care pînă atunci îşi citise liniştit ziarul, înţelegînd cum stau lucrurile, a făcut un pas spre el. Jmakin a fost nevoit să sară din tramvai în plin mers. Într-un alt vagon de tramvai, cineva l-a apucat pur şi simplu de mînă, dar Jmakin s-a smucit cu atîta putere, că i-a pîrîit haina la cusături, şi a luat-o la sănătoasă. Apoi a sustras din buzunarul unui pasager o bucată de muşama împăturită, pe care o luase drept portmoneu. Iar cînd a dat în sfîrşit peste un portmoneu, n-a găsit înăuntru nici o leţcaie. În cele din urmă a şterpelit un ceasornic, pentru care nu i s-au oferit decît zece ruble.

S-au scurs astfel cîteva zile. Încordarea nervilor ajunsese la limită şi Jmakin îşi pierduse încrederea în el. Spectrul puşcăriei devenea o realitate şi Alexei îşi dădea seama că riscă în orice clipă să fie arestat.

Într-o bună zi, mergînd pe stradă, s-a ciocnit, adică mai bine zis s-a izbit nas în nas cu Pobujinski, frîngîndu-şi ţigara în haina de piele a acestuia. Văzîndu-se recunoscut, Jmakin s-a furişat iute într-o curte şi gre-

şeala aceasta era cît pe-aci să-i fie fatală. S-a convins îndată că nimerise într-o capcană primejdioasă şi a urcat pînă la etajul al şaselea; dîndu-şi seama că e pierdut, a apăsat lung pe butonul soneriei unei locuinţe străine. Peste cîteva clipe a auzit scîrţîitul cizmelor lui Pobujinski, care suia scara în fugă. Jmakin a apăsat iar cu deznădejde pe butonul soneriei, fără să mai ridice degetul. Cînd uşa s-a deschis, Alexei a îmbrîncit-o pe bătrînica firavă care ieşise în prag, a luat-o la fugă de-a lungul unei săli lungi ticsite cu tot felul de lucruri, apoi a nimerit într-o bucătărie unde sfîrîiau două primuse şi a coborît în curte pe scara de serviciu. Dacă bătrînica ar fi întrebat: „Cine-i acolo?", totul ar fi fost pierdut. Aşa însă Pobujinski a rămas păcălit.

Legănîndu-se încet pe perna moale a autobuzului Nr. 6, Alexei căuta să-şi închipuie mutra lui Pobujinski, cum îşi suflă nasul şi clatină din cap; era caraghios şi totodată plăcut să se gîndească la asemenea lucruri.

La încrucişarea lui Nevski Prospekt cu strada Vostanie, Jmakin sări jos din autobuz.

Oraşul acesta îi devenise nesuferit dintr-o dată. Înţelese limpede că aici totul era în aşa fel alcătuit, parcă dinadins ca să-l trimită înapoi la închisoare, că magazinele, clădirile, străzile, toate îl duşmănesc. Pentru o clipă avu impresia că surprinde însăşi fizionomia oraşului: aspră, tulbure şi ameninţătoare. Îşi frecă obrazul degerat cu mănuşa aspră de lînă şi îşi roti încă o dată privirile în jur. Fleacuri, oraşul era acelaşi ca întotdeauna şi ar fi fost timpul să mănînce. Însă Jmakin nu se duse să mănînce, ci rămase în picioare lîngă cutia unui lustragiu, uitîndu-se pe sub sprîncene la trecători, strîmbîndu-şi faţa palidă şi frumoasă şi strîngînd între buze o ţigară neaprinsă. Era aproape ora şase. Se întunecase şi o mulţime de oameni ieşiţi de la lucru se revărsă pe trotuare. Văzduhul răsuna de larmă şi rîsete, în care se împleteau zgomotul clopotelor tramvaielor şi tumultul străzii. Un tînăr care pînă atunci stătuse dinaintea unei clădiri în apropierea lui Jmakin îşi trecu servieta dintr-o mînă în cealaltă şi se îndreptă spre o fetişcană cu obrajii rumeni şi cu o

căciuliță cu ciucure pe creștet. Fata rîse dîndu-și capul pe spate și dezgolindu-și dinții sclipitori, apoi se lipi de umărul tînărului, care o luă de braț cu un gest sigur și grăbit. Jmakin observă cum într-o clipă șuvoiul îi înghite pe amîndoi; nu-i mai zări de loc. În șiruri nesfîrșite se perindau trecători cu serviete sub braț, sporovăind voioși și rîzînd, iar el sta pironit locului, urmărindu-i cu privirea și mușcînd nervos capătul de carton al țigării.

Într-un tîrziu luă trenul și plecă să-și caute o cameră. Coborî în suburbia Lahta și începu să bată la întîmplare la toate porțile întîlnite în drum. Era o seară liniștită, geroasă. Cîrduri de tineri umpleau șoseaua. Două armonici cîntau în contratimp un marș. Două fete cu broboadele lăsate pe ochi îi aruncară lui Jmakin priviri iscoditoare. O fetișcană trecu pe lîngă el, mînuindu-și cu stîngăcie schiurile, chicoti vesel, scăpă din mînă unul din bețe și, scoțînd un țipăt ascuțit, se rostogoli în șanțul șoselei. Alexei o ajută să se ridice din zăpadă și o întrebă dacă nu cunoaște undeva o cameră de închiriat.

— Uite colo, la Korcimarenko, mi se pare că se închiriază ceva, spuse fata, scuturîndu-se de zăpadă, luați-o la stînga, pe lîngă gard.

Jmakin se îndreptă într-acolo în cadența marșului ce se auzea dinspre șosea, fluierînd și frecîndu-și urechile înghețate. În curte îl întîmpină lătratul răgușit al cîinelui legat în lanț. Alexei se răsti la el, dar zîmbi văzînd că dulăul avea o barbă lungă acoperită de promoroacă. Înainte de a ciocăni în ușă, își aruncă privirile înăuntru pe geam: perdeaua de la fereastră nu fusese lăsată, probabil din cauza ochiului deschis.

Gazdele se adunaseră la ceai în jurul samovarului care sfîrîia pe masa acoperită cu o mușama trandafirie. Un flăcăiandru citea ceva dintr-o cărticică, în timp ce toți ceilalți îl ascultau rîzînd în hohote. Pînă și bătrînica așezată lîngă samovar rîdea cu lacrimi, ducîndu-și cînd și cînd colțurile basmalei la ochi. Korcimarenko, un zăplan voinic și zburlit, cu părul și barba pline de fulgi, hohotea ce hohotea, apoi se oprea brusc luîndu-și o înfățișare chinuită, pentru ca după cîteva

clipe să izbucnească din nou, izbind înverşunat cu pumnul în masă...

„Ce mai nechează, malacul!" se gîndi admirativ Alexei, căruia îi plăceau oamenii veseli şi gălăgioşi.

O femeie tînără stătea lîngă masă, cu un copil în braţe, şi rîdea cu poftă uitîndu-se la Korcimarenko. În sfîrşit, flăcăul termină de citit şi, după ce băgă cărţulia în buzunar, ridică un deget în sus, repetînd pesemne ceva din cele citite, deoarece Korcimarenko se porni iarăşi să ţopăie şi să facă un tărăboi de se cutremura toată casa.

Jmakin ciocăni de cîteva ori.

Îi deschise bătrînica şi-i spuse că au într-adevăr o cameră liberă sus la etaj. Alexei ceru să vadă „spaţiul disponibil". În timpul acesta, Korcimarenko ieşi în tindă şi, netezindu-şi la repezeală barba răsfirată, îl întrebă pe noul-sosit de unde vine.

— Cum de unde?

— Adică, unde lucrezi?

Toată familia se adună într-o clipă, cercetîndu-l cu curiozitate pe necunoscut.

— Lucrez ca delegat permanent la expedierea vagoanelor — minţi alene Alexei. La noduri...

— Ce fel de noduri?

— De cale ferată, spuse Jmakin, care altele?

— Prin urmare, faci şi deplasări? întrebă Korcimarenko.

— Se întîmplă şi asta.

— Acum toată lumea pleacă în deplasări, se amestecă bătrîna şi lui Jmakin i se păru că vorbele femeii au un tîlc ascuns.

— Cum toată lumea? întrebă el, mijindu-şi ochii.

Bătrîna însă nu-i răspunse şi-l întrebă dacă e însurat şi are copii.

— Nici una, nici alta, zîmbi Jmakin.

Îi venea să rîdă numai la gîndul că ar putea să fie căsătorit şi să aibă copii...

— Cu atît mai bine, declară femeia. Camera e micuţă, scara înaltă, aşa că nici vorbă să locuiască aici cineva cu copii. De altfel, noi ne-am şi înţeles în privinţa asta: dacă e cineva cu copii, nu se poate. Dar

dacă ai să te-nsori şi or să vină copilaşii, atunci cum rămîne? întrebă ea.

— Pot să dau şi în scris că nu mă-nsor. Îmi permiteţi să văd camera? repetă Jmakin, pe care discuţia aceasta începuse să-l plictisească.

L-au condus cu toţii sus, la etaj, pe o scăriţă înaltă şi întunecoasă, ale cărei trepte scîrţîiau sub paşii lor. Camera, foarte mică, era curată, călduroasă şi primitoare, cu un tapet albastru cu floricele pe pereţi.

— Patul rămîne aici? întrebă Jmakin.

— Rămîne patul, masa, scaunul şi dulapul — răspunse bătrîna. Îţi lăsăm şi perdeaua, urmă ea, îţi spălăm şi rufele. Ce să-ţi fac, dacă eşti becher!

— Şi cît îmi cereţi? se interesă Jmakin.

— Păi, cu mobilă cu tot, s-ar cădea să plăteşti cam vreo şaptezeci de ruble.

— Nu-i prea mult şaptezeci de ruble? interveni Korcimarenko. Dumneata, mamă, eşti un fel de căpcăun din poveste... E mult.

— Atunci cît să-i cerem? făcu bătrîna.

— Pare să fie un băiat cumsecade, de-ai noştri. Pe de altă parte, sîntem şi noi oameni cu stare — se întoarse Korcimarenko spre Alexei. Nici noi nu ştim de ce o închiriem. Avem totdeauna pe cîte cineva în gazdă. Pînă acum a locuit aici unul Fedea Hofman, dar şi-a luat picioarele la spinare şi a plecat la marină. Nu l-ai cunoscut cumva?

— Nu.

— Acum slujeşte poporul muncitor şi camera a rămas goală. Însă cînd se va întoarce, să ne ierţi, dar o să te rugăm s-o eliberezi. La noi, Fedea e socotit ca un om de-al casei. Să nu fie cu supărare.

— N-am de ce să mă supăr.

— Cît despre chirie, o să plăteşti ca şi el. Cît i-am luat lui Fedea, mamă? o întrebă Korcimarenko pe bătrînă.

— Mare pricopseală şi cu Fedea al tău, răspunse bătrîna. Puteai s-aştepţi mult şi bine.

— Cum asta?

— De, e şi el om tînăr, spuse ea, zîmbind. Aşa mi-a şi zis: „Să nu-mi ceri parale, bunicuţo, că nu-mi ajung

nici mie pentru cheltuială. Dumneata ai casă proprie, iar cu impozitele o scoți și singură la capăt".

— Al dracului Fedea, frumos a întors-o! exclamă Korcimarenko. Mare pui de lele! și tropăi din picior.

Se învoiră la patruzeci de ruble, fără petrol. Chestia cu petrolul o născocise bătrîna. Spălatul era socotit și el aparte, iar pentru dereticatul odăii chiriașul urma să mai plătească cinci ruble pe lună. Alexei le dădu o arvună de 70 de ruble și plecă în oraș, pasămite să-și aducă lucrurile.

Noaptea a petrecut-o din nou în tren, iar a doua zi a „lucrat". Numai în Pasaj a reușit să taie curelele la patru poșete și să le șterpelească. Trei dintre ele le-a aruncat; și-a oprit-o pe cea mai bună în care a pus actele și banii, apoi a înfășurat-o într-o hîrtie și a predat pachetul la ghișeul de păstrare a obiectelor. Tocmai atunci șeful echipei de serviciu din Pasaj, Radik Homeakov, un tînăr cu obrajii rumeni și ochii bulbucați, îi telefona dascălului și îndrumătorului său Bocikov, cerîndu-i să-l scoată din „încurcătură" și să-i trimită un om „destoinic", fiindcă „un caramangiu zulește cu ghiotura traistele femeilor". Bocikov se strîmbă nemulțumit — nu putea să sufere expresiile din limbajul borfașilor și, nelăsînd să-i scape ocazia, îi făcu observație lui Homeakov, apoi se întoarse spre Okoșkin, care, preocupat, își alimenta cu pipeta bricheta cea nouă.

— Tovarășe Okoșkin, dă-i drumul repede în Pasaj! Se pare că acolo operează Jmakin, e mîna lui, spuse Bocikov. Te rog du-te imediat, cît ai clipi din ochi să fii acolo.

— S-a înțeles, răspunse Vasili Nikandrovici și apăsă pe rotiță. Zbor!

După ce-și aprinse țigara la flacăra albăstruie a brichetei, Okoșkin se îndreptă spre Nevski Prospekt, cu hotărîrea nestrămutată de a-l aduce la comandament pe blestematul de Aleoșka Jmakin și, prin acest fapt să-și consolideze o dată pentru totdeauna prestigiul în ochii tovarășilor săi, care-l mai luau uneori peste picior.

Soarta însă îi jucă lui Vasili Nikandrovici o festă cît se poate de răutăcioasă şi cu urmări dintre cele mai neplăcute.

După ce le luă un interogatoriu sumar păgubaşilor şi se convinse pe deplin că acolo „lucrase" Jmakin şi nu altcineva, Vasili Nikandrovici Okoşkin se îndrăgosti subit, fulgerător şi mai ales teribil de una din victime care purta pe cap o căciuliţă împodobită cu o pană verde. Înfăţişarea drăguţă a fetei, ochişorii albaştri care înotau în unda cristalină a lacrimilor, năsucul obraznic şi atitudinea ei lipsită de apărare, toate acestea l-au scos de-a dreptul din minţi pe Okoşkin şi, în loc să acţioneze imediat şi cu toată energia, Vasili Nikandrovici s-a „împotmolit" bătînd pasul pe loc. După ce şi-a aprins încă o dată ţigara cu bricheta, Vasea clipi de cîteva ori din ochi şi îi propuse „fetei cu pana verde" să facă împreună un tur prin încăperea uriaşă a magazinului, cu scopul de a „identifica pe infractor". Zadarnic susţinea victima că nu poate să-l recunoască pe făptaş, pe care de altfel nici nu-l văzuse măcar cum arată, fiindcă geanta i-a fost tăiată pe furiş, într-un chip misterios. Okoşkin însă o ţinea una şi bună, spunîndu-i cu hotărîre în glas:

— Noi, tovărăşico, nu credem în mistere şi vă rog foarte mult să mergeţi cu mine, în interesul cauzei noastre comune.

Pe scară, Vasea o sprijini discret şi, luînd-o de cot, simţi un tremur ciudat în tot trupul; lîngă raionul cu articole de menaj i se plînse fetei de viaţa pustie pe care o duce, iar la raionul cu articole electrice îi declară de-a dreptul că e burlac şi nu are nici măcar o lampă proprie cu abajur, care să-şi reverse lumina-i molcomă peste masa lui de becher.

— Am văzut de curînd o piesă de teatru, în care era vorba de un om singuratic, rosti compătimitor fata.

— Singuratic, spuneţi? făcu Vasili, schiţînd un zîmbet enigmatic şi trist.

— Da.

— Asta e pe scenă! Pe cînd viaţa noastră, tovărăşico, e mai interesantă decît orice teatru! declară Vasea şi, pentru o clipă, îşi închipui cu groază ce s-ar

întîmpla dacă Lapşin ar auzi această frază. Bineînţeles însă că Ivan Mihailovici nu putea să-l audă şi, simţindu-se cuprins de un avînt nestăvilit de parcă ar fi alunecat cu schiurile de pe un munte înalt, Okoşkin adăugă, uşor înfiorat de propriile-i cuvinte: În fiece clipă ne jucăm cu focul. Oamenii cu nervii slabi n-ar putea să reziste. Trăim zi şi noapte într-o cumplită încordare.

— E chiar atît de primejdios? întrebă fata şi ochii ei încă strălucitori de lacrimi aruncară o privire mirată şi totodată plină de admiraţie asupra chipului destul de comun al tînărului. Nu glumiţi?

— Mai poate fi vorba aici de glume?

— Şi cu riscul vieţii?

— Desigur! răspunse Okoşkin, nemaifiind stăpîn pe sine şi fără a-şi auzi propriile-i cuvinte; se gîndea că dragoste la prima vedere mai există şi în ziua de azi, nu numai în istoria literaturii.

Ah, ce bine ar fi fost să-l atace acum o bandă întreagă în rîndurile căreia să se afle bandiţi cu renume şi neînfricaţi! Sau dacă ar fi trebuit să scoată pistoletul şi chiar să se sacrifice în lupta inegală împotriva lor! Ar fi arătat el de ce este în stare!

Din păcate, nicăieri nu era nici pomeneală de bandiţi şi deci nu se simţea nevoia ca Okoşkin să scoată pistoletul şi să-şi arate vitejia. În schimb se petrecea un lucru cu mult mai rău pentru el. Aleoşka Jmakin zis „Candriul", pungaşul cu ochii verzi, îndrăzneţ pînă la impertinenţă, cu şapca trasă pe ochi, se ţinea pe urmele lui Vasili Nikandrovici. Cu mîinile înfundate în buzunarele paltonului elegant şi, aşa cum obişnuia, mergînd cu un umăr scos înainte, Jmakin asculta atent şi zîmbitor cele debitate de adversarul lui.

— N-aş vrea să afirm că ne riscăm viaţa zilnic şi în fiece moment, spunea Okoşkin, simţind cum lunecă tot mai vertiginos pe schiurile închipuirii — dar niciodată nu ne despărţim de armele noastre. O lovitură de cuţit, un atac neaşteptat de după colţ, un schimb de focuri care ar putea să aibă un sfîrşit sîngeros...

Okoşkin cel îndrăgostit se reîntoarse pe nesimţite la primii ani ai adolescenţei sale, la Sherlock Holmes şi

amicul său Watson, la ziarele în coloanele cărora se scria pe atunci despre Leonka Panteleev. Schiurile refuzau să-i mai dea ascultare şi-l duceau cine ştie unde, iar coborîşul devenise din cale afară de abrupt...

De altfel, lui Alexei îi ajungeau cele auzite. Exprimat în stilul romanelor în fascicole consacrate isprăvilor lui Nick Carter şi Nut Pinkerton, în mintea lui Jmakin se contură „cu iuţeala fulgerului un plan diabolic". Părăsindu-l pe îndrăgostitul Okoşkin, Alexei cumpără cîteva cărţi poştale şi, găsindu-şi un locşor mai ferit într-un colţ al raionului de încălţăminte, se apucă să compună o epistolă adresată lui Ivan Mihailovici Lapşin.

„N-ar strica să-i mai scuturaţi niţel pe lucrătorii Dumneavoastră nepreţuiţi, tovarăşe comandant, scria Jmakin, muind în gură creionul chimic şi savurînd dinainte furia lui Lapşin. Nu de alta, dar eu, cunoscutul Dumneavoastră, anume Jmakin, îmi fac meseria în «Pasaj», scuturînd buzunarele fraierilor, cum se zice, şi îmi risc libertatea, în timp ce lucrătorul de miliţie V. Okoşkin se plimbă cu o domnişoară cu pană verde la pălărie şi-i povesteşte tot felul de minciuni şi năzbîtii despre profesiunea lui primejdioasă, spunîndu-i cum că: «Noi nu ne despărţim niciodată de arme» sau pomenindu-i despre «lovituri de cuţit, schimburi de focuri, episoade sîngeroase», de ţi-e ruşine să asculţi asemenea pălăvrăgeli. Unde ţi-ai lăsat modestia, tovarăşe Okoşkin? Scuzaţi-mă că vă scriu la repezeală, dar tocmai acum a trecut o coniţă cu o geantă frumoasă de lac. Mă duc să-i retez poşeta, ca să nu se mai fudulească atîta cu ea. Nădăjduiesc că veţi acţiona cu toată severitatea împotriva lui V. Okoşkin şi rămîn al Dumneavoastră respectuos — A. Jmakin."

Bineînţeles că povestea cu geanta fusese născocită de Jmakin. Astăzi nu mai avea nevoie să şparlească nimic. După ce îşi luă în primire pachetul de la ghişeul de păstrare a obiectelor, Alexei se opri pe scara cufundată în întuneric a Institutului de stomatologie şi îşi numără „cîştigul" din ziua respectivă, care se ridica la două mii de ruble fără cîteva copeici. Clipi vesel şi îşi spuse că e cazul să se mai odihnească puţin.

La Gostinîi Dvor, Jmakin își cumpără cîte ceva de-ale îmbrăcămintei, iar de la un magazin alimentar o sticlă de votcă și gustări. N-ar fi stricat poate să se ducă în vizită la familia Nevzorov, așa cum obișnuia să facă ori de cîte ori venea la Leningrad, amuzîndu-se de spaima care-i cuprindea întotdeauna pe ambii frați, la fel ca și pe mama lor. Astăzi însă se simțea prea obosit. Se va duce negreșit și acolo mîine, poimîine sau duminică. Trebuia să chibzuiască totodată ce atitudine să adopte față de această familie „onorabilă".

Trenul îl duse înapoi la Lahta.

„Nu-i nimic, o scoatem noi la capăt! se gîndea Jmakin, fumîndu-și țigara pe culoarul vagonului și scuipînd printre dinți. Să vedem care pe care. O să trăim pe șest și poate că un timp n-o să ne ardem aripile. Să-ncercăm, vom vedea..."

Prin fața ochilor lui defilară mlaștinile reci și înfiorătoare, acoperite cu zăpadă și abia luminate de razele palide ale lunii. Jmakin se cutremură amintindu-și de evadare și de chinuitoarele-i peregrinări. „Să-ncercăm, să-ncercăm, bolborosea el, căutînd să scandeze silabele în ritmul roților. Să-ncer-căm, să-ncer-căm..."

Și din nou îi revăzu în gînd pe frații Nevzorov, precum și lacrimile de crocodil ale mamei lor. Mai mult decît altă dată, amintindu-și acum de ei, Jmakin simți că-i vine să urle de furie, palmele i se răciră, iar inima începu să-i bată cu putere. Se stăpîni însă, făgăduindu-și cu strășnicie: „O să ne mai vedem noi!"

„Să-ncer-căm, să-ncer-căm..." țăcăneau roțile, în vreme ce trenul sezonier se apropia de Lahta.

Iar între timp, cartea poștală în care era vorba despre V. Okoșkin călătorea împreună cu alte surate spre poșta centrală. Satira ucigătoare a lui Jmakin urma să apară în fața ochilor lui Lapșin abia mîine dimineață, pe cînd azi, Vasili Nikandrovici, fără să bănuiască nimic, o conducea pe „fata cu pana verde" cu tramvaiul pînă la Poklonaia gora. Firește că Vasili n-ar fi trebuit să procedeze astfel și desigur că își făcea imputări pentru ușurința dovedită în executarea misiunii ce avea drept scop prinderea lui Jmakin, dar s-o piardă pe

„fata cu pana verde", iată un lucru peste puterile lui Okoşkin!

— Fericirea nu stă în bani, spunea el cît se poate de convins. Vă încredinţez că poşeta cu economiile dumneavoastră, ca şi buletinul şi legitimaţia de intrare vă vor fi restituite intacte. La ora actuală, procentul infracţiunilor descoperite de noi se ridică la nouăzeci şi şase la sută. Organele noastre au întrecut cu mult poliţia S.U.A. şi a celorlalte state imperialiste, noi...

— Bine, dar restul de patru la sută? îl întrerupse păgubaşa. Dacă buletinul meu are să nimerească tocmai în această categorie de patru la sută? Şi legitimaţia, şi fotografiile...

— Ce fotografii? întrebă posomorît Okoşkin, devenind dintr-o dată atent.

— De orice fel... Cred că aveţi şi dumneavoastră vreo fotografie de la cineva?

Okoşkin avea în portvizit trei fotografii, în sertarul biroului încă două, iar acasă în valiză alte cîteva. În momentul acela însă, pentru el nu mai existau şi de aceea Vasea spuse cu toată convingerea:

— Dumneavoastră, personal, nu trebuie să mai aveţi nici un fel de fotografii. Aşa pun eu problema. E clar?

Îl scosese de-a dreptul din minţi fata aceasta, Larisa Andreevna Kucerova, după cum era menţionată în procesul-verbal. Îl vrăjise, nu altceva! Niciodată încă lui Vasea nu i se întîmplase ceva asemănător. „Mă aflu în impas!" — se gîndi cu deznădejde Okoşkin şi nici măcar nu băgă de seamă cînd s-a trezit într-o odaie călduroasă, cu tavanul scund, unde se afla o canapea cu o mulţime de perniţe de toate culorile şi mărimile. Pe perete, în cui, văzu o ghitară, iar mama Larisei, o femeie încă drăguţă şi nu prea trecută, aşeza masa.

„Soacră-mea! constată Okoşkin, fără prea mult entuziasm. Aici nu mai există nici o scăpare! În cazul de faţă nu merge altfel decît cu înregistrarea la oficiul stării civile."

Mama-soacră se apucă să jelească banii furaţi ai Larisei, apoi boci buletinul şi în cele din urmă legitimaţia. Okoşkin îşi tot aprindea bricheta, fuma ţigară după ţigară şi o sfătuia pe mămica să se întindă puţin

pe canapea. Femeia însă se uită foarte bănuitoare la Vasili Nikandrovici şi refuză să bea picăturile de valeriană turnate de acesta. Iar timpul trecea şi ceasornicul din perete ticăia într-una urmărind secundele. Pesemne că la ora asta Ivan Mihailovici s-a întors acasă, iar Jmakin se plimbă nestingherit în „ogeacul" lui. Sufletul lui Okoşkin se frămînta cuprins de remuşcări.

După ce se tîngui în voie, mama-soacră îşi pofti cu glas rece musafirul la masă. Cu toate că îi era o foame de lup, Okoşkin refuză să mănînce şi se aşeză pe scaun doar să le ţină tovărăşie. Viitoarea soacră se interesă ce salariu primeşte Vasili în mînă. De altfel obişnuia chiar de la bun început să pună întrebarea aceasta tuturor tinerilor care o curtau pe Lara.

— Ce să zic, e destul de bine — oftă ea. Dacă trăieşti cumpătat, pentru o persoană e de ajuns. Pentru o familie însă nu-i mare lucru.

— Se mai dau şi premii, minţi Okoşkin, cu jumătate de gură.

— Adică procente din furturile descoperite?

— N-are nici o importanţă. Dacă cineva munceşte cu rîvnă, din toată inima...

— Numai cu atîta nu-ţi saturi copiii, îl întrerupse soacra. Spune-mi mai bine: vi se dau fonduri speciale pentru cheltuielile pe care le faceţi în lumea infractorilor? De pildă, o gustare sau aşa ceva...?

— Lumea infractorilor nu există, există numai mediul infracţionist...

— Bine, să zicem, pentru trataţii în mediul infracţionist?

Okoşkin nu-i răspunse. Lara îl privea tristă, mîncînd nişte chifteluţe cu sos de smîntînă, în vreme ce soacra continua cu acelaşi calm să-l chestioneze pe tînărul miliţian:

— Primiţi totuşi o alocaţie suplimentară de hrană? Oricum, aveţi o meserie dăunătoare... nu se poate să nu vi se dea o gratificaţie pentru concediu, să zicem, la Soci, cu familia...

Vasili Nikandrovici refuză compotul de fructe uscate şi, ştergîndu-şi cu batista fruntea năduşită, se ridică de pe scaun:

— Aşadar, Larocika, şi dumneavoastră, Anastasia Semeonovna...

— Stepanovna ! îl corectă soacra.

— Pardon, Stepanovna ! se conformă supus Okoşkin. Vă rog să contaţi întru totul pe mine. O să vă restituim lucrurile furate şi vă asigur că totul are să fie... O. K. !

Exclamaţia aceasta îi scăpă fără voie de pe buze. Şi în timp ce părăsea locuinţa viitoarei şi mult iubitei sale soţii şi a prea stimatei soacre, Vasili Nikandrovici îşi închipui fulgerător ce mutră ar fi făcut Lapşin dacă ar fi auzit acest „O. K." Neplăcută la vedere ar fi fost faţa şefului şi aspră ar fi fost aprecierea la adresa lui Vasili. Atît de aspră, încît bietul Vasea îşi înfundă capul între umeri şi fluieră încet a pagubă.

POŞETA FURATĂ

Uşa i-o deschise bătrîna ; femeia era în capul gol şi cu mînecile suflecate, iar Jmakin observă că e foarte bine dispusă. Din bucătărie răzbătea un miros de untdelemn ; acolo se prăjea ceva. Prin toate încăperile licăreau luminiţele jucăuşe ale focului din sobe, duşumelele erau proaspăt spălate şi pretutindeni domnea o atmosferă de sărbătoare.

— Facem revelionul pe stil vechi — spuse bătrîna. Foarte simplu. Pe stil nou n-am avut timp să-l serbăm, fiindcă dumnealui a fost plecat, aşa că vom petrece acum. Au să-i vină prietenii : meşterul Dormidontov şi Alferîci, naşul lui Jenka.

— Dar Jenka cine-i ?

— Na-ţi-o bună ! rîse bătrînica. Nu ştii cine-i Jenka ? Nepotul meu, acela care a ţinut lampa aseară. El e Jenka, feciorul dumnealui.

Jmakin îşi urcă geamantanul pe scara de lemn ale cărei trepte scîrţîiau sub paşii lui. În odaie era întuneric. Dincolo de ferestrele îngheţate se întindea, cît vedeai cu ochii, giulgiul alb al zăpezii. Alexei rămase cîteva minute în întuneric, fără să-şi scoată paltonul, căutînd să se mai dezmorţească şi să se deprindă cu

casa aceasta şi cu zgomotele ei, cu strigătele voioase şi poruncitoare ale bătrînei. Apoi observă că şi în soba lui ardea focul şi, deschizînd uşiţa, se aşeză pe vine şi îşi întinse mîinile spre văpaie. Lemnele se trecuseră şi jăraticul portocaliu împrăştia în jur o dogoare plăcută. După ce se mai încălzi, Alexei îşi scoase paltonul şi şapca, se aşeză mai comod şi, aprinzîndu-şi o ţigară, se apucă să sfărîme cu vătraiul cărbunii roşiatici. Urechea-i atentă deosebi nişte paşi — probabil nu era bătrîna, prea călca uşor, şi se gîndi că trebuie să fie femeia aceea tînără cu copilul, care ieşise în tindă să ia apă. O auzi scoţînd apă din butoiul îngheţat, pe urmă o auzi cum se întoarce, cum varsă apa pe jos şi cum aceasta pleşcăie pe podea, după care desluşi vocea groasă a bătrînei:

— Varsă, varsă fără milă!

Tînăra rîse înfundat.

Apoi veni Jenka şi dădu în bucătărie o adevărată reprezentaţie, arătînd cum călcase în întuneric o pisică, care, chipurile, începuse să miaune desperată, iar el, speriat, se pornise să ţipe, după care izbise pisica cu piciorul, iar aceasta mieunase din nou.

La zgomotul acesta apăru bătrîna şi, după o clipă de tăcere, Jmakin o auzi scuipînd cu năduf şi zicînd: „Măi diavole!", pe urmă uşile se trîntiră cu zgomot de două ori şi se făcu linişte. Nu trecu mult şi Jenka se porni pe rîs de unul singur. Dîndu-şi seama că băiatul juca propriul său rol, precum şi pe cel al pisicii, lui Alexei îi veni să rîdă. Rîse şi sughiţă, în timp ce jos, în tindă, Jenka hohotea într-una şi zbiera cît îl lua gura, negăsindu-şi astîmpăr. Uşa scîrţîi din nou în balamale şi bătrîna intră în tindă. Băiatul scoase un mieunat de parcă ar fi călcat o pisică, bătrîna se sperie şi-l plesni, după cît se pare cu o cîrpă udă. Pesemne că lovitura l-a durut, deoarece Jenka începu să ţipe. Jmakin sughiţă din nou şi coborî jos să bea puţină apă, dar sughiţul nu-l slăbea de fel. Crăpă uşa de la bucătărie şi ceru o lampă, pe urmă se întoarse în odaia lui. În timp ce îşi aranja lucrurile, Jenka răsucea în sufragerie butonul aparatului de radio, şi în toată casa răsunară pe

rînd ba crîmpeie de melodii sau fraze rostite într-o limbă străină, ba cîntece ruseşti cunoscute.

Cînd focul din sobă se trecu, Alexei închise uşiţa, îşi netezi părul în faţa oglinzii şi, destupînd sticla cu votcă, îşi umplu o ceşcuţă roz găsită pe pervazul ferestrei şi o dădu peste cap. O melodie lentă şi solemnă se auzi în toată casa. Jmakin desfăcu ziarul în care fuseseră împachetate conservele şi văzu pe prima pagină decretul cu privire la depunerea jurămîntului militar.

„Sînt gata oricînd — citi el în şoaptă — ca la ordinul Guvernului Muncitoresc-Ţărănesc să mă ridic în apărarea Patriei mele, Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste şi, ca ostaş al Armatei Roşii Muncitoreşti-Ţărăneşti, jur..."

Alexei simţi că i se ridică un nod în gît; împături ziarul, îl puse pe pervaz, căutînd să nu se gîndească la nimic, să nu-şi răscolească amintirile care-l năpădeau şi să nu-şi mai tulbure sufletul.

La radio, cineva anunţa cu glas tare că tînărul student Gmîria a fost distins cu un premiu la concursul unional al interpreţilor vocali.

— Să-ţi fie de bine! spuse Alexei. Tu ai primit premiul, nu eu. Tu eşti Gmîria, pe cînd eu mă numesc Jmakin!

Trăgînd din ţigară, îşi înfundă mîinile în buzunarele pantalonilor noi şi străbătu odaia în curmeziş, de la un capăt la celălalt. Îi făcea o deosebită plăcere să-şi arunce ochii la patul în care avea să se culce astă-seară. „Un pat minunat! — îşi spuse el. Mîine nu mă duc nicăieri, vreau să dorm pe săturate, iar după aceea mă duc la cinema. Şi n-am să fac absolut nimic, am să dorm, să dorm mereu. Hei, mare lucru e să ai un pat!"

Dar cu toate astea, Jmakin se simţea cuprins de nelinişte. Multă vreme nu fu în stare să-şi dea seama care ar putea să fie cauza acestei nelinişti, în cele din urmă însă înţelese. Buletinul! Va trebui să născocească ceva, să şteargă dintr-unul din buletinele furate numele posesorului adevărat, să modifice puţin numărul şi seria documentului şi să treacă un alt nume, pasămite pe al lui. Aşezîndu-se la masă, înşiră dinainte-i cele trei buletine sustrase în ziua respectivă şi începu să chibzu-

iască cum s-ar putea face totul cît mai simplu. Ce-i drept, auzise despre falsificarea documentelor, el însă nu se îndeletnicise niciodată cu așa ceva și nici nu se pricepea de loc s-o facă. Duse din nou la gură ceșcuța cu votcă. Fluierînd încetișor, se apucă să cerceteze actele. Numele, inițiala tatălui, pronumele fiecărui titular: toate îi erau cu desăvîrșire străine. Sunetele puternice ale muzicii se auzeau pînă sus. Luă un creion și încercă să imite pe colțul ziarului scrisul funcționarului care completase datele din buletin, dar nu izbuti. Desenă un drăcușor, apoi o bufniță și un iepuraș, își scărpină obrazul cu vîrful creionului și se apucă să răsfoiască buletinul fetei cu pana verde, pe care scria: „Larisa Andreevna Kucerova"; deodată se gîndi că nu s-a purtat cum trebuie față de V. Okoșkin. Conținutul cărții poștale adresate lui Lapșin i se păru josnic, o intrigă murdară și nedemnă de un bărbat. La urma urmei, de ce adică este Okoșkin atît de rău? Un băiat ca toți ceilalți, care își face datoria, nu se hrănește cu trufandale și nici nu doarme în puf. Cizmele îi sînt destul de scîlciate și fumează țigări ieftine de tot. Bine, să admitem că s-a împăunat în fața fetei și l-a scăpat din mînă pe Jmakin. Era însă cazul ca el, Alexei, să-i scrie șefului despre asta? Și nu-i nimic ridicol aici. Cît despre Lapșin, acesta desigur că nu va zîmbi citind scrisoarea, ca să nu mai vorbim de bietul Okoșkin, care poate să se aleagă cu o mustrare sau chiar să nimerească la arestul garnizoanei. Firește că între ei are loc o luptă la care participă de o parte Lapșinii și Okoșkinii, iar de cealaltă Jmakin și alții de teapa lui. Dar s-a întîmplat oare vreodată ca, fiind arestat, (chiar și atunci cînd se purta obraznic și făcea pe grozavul la interogatorii) să-i ceară anchetatorului sau lucrătorului operativ o țigară și să fie refuzat? Nu, așa ceva nu s-a pomenit, fiindcă erau bărbați cu toții și știau să facă deosebire între un lucru și celălalt.

Și cînd colo, poftim, el, Jmakin, un om mîndru și ambițios, recunoscut pretutindeni ca un manglitor de rasă, a procedat astăzi ca cel din urmă potlogar, ca un „turnător" infam și, mînat de o pornire nesăbuită, i-a pus această „pilă" josnică lui Okoșkin!

Ei bine, ce-i de făcut?

Nici Lapşin însuşi n-are să-l stimeze prea mult pentru denunţul trimis împotriva unui lucrător operativ, deoarece Okoşkin nu şi-a trădat cu nimic misiunea, ci numai un pic, un piculeţ doar a căutat să se înalţe în ochii fetei. Şi care tînăr n-ar face una ca asta? Parcă el, Jmakin, nu i-a minţit pe călătorii din tren, înşirîndu-le tot felul de gogoşi despre pretinsele lui fapte de eroism?

Da, toate au ieşit prost, cît se poate de prost.

Buletinul Larisei Andreevna Kucerova şi legitimaţia de intrare în uzină stăteau înşirate pe masă, în faţa lui. Tot acolo se afla şi fotografia unui tînăr cu obrajii rotunzi şi ochii bulbucaţi, pesemne cavalerul Larisei, căci pe dosul fotografiei era o dedicaţie.

O clipă, Jmakin se simţi jignit pentru Okoşkin. La urma urmei, Vasili Nikandrovici făcea pe lumea asta o muncă de bărbat, dar cine era iepuraşul din fotografie? Propriu-zis nici măcar iepuraş, ci un popîndău sadea! Un purceluş pe varză! S-a găsit şi Larisa cu cine să-l schimbe pe Okoşkin!

Suflînd greu pe nas şi scoţînd limba de încordare, Alexei se apucă să pocească figura cavalerului. După ce-l împodobi cu un barbişon nostim şi cu o pereche de coarne, Jmakin luă briciul şi răzui complet şi cu multă iscusinţă nasul tînărului din fotografie, făcîndu-l să semene cu o tigvă de om bărbos şi cornut. Scuipînd dezgustat la vederea operei sale, Alexei chibzui puţin, apoi se aşeză să-i scrie o scrisoare lui V. Okoşkin:

„Spre consolare, vă expediez pe adresa Dumneavoastră actele numitei Larisa, ca o scumpă amintire. V-o trimit totodată şi pe dînsa... (aici Jmakin adăugă un cuvînt ce nu poate fi reprodus), după ce am retuşat-o în atelierul meu de pictură. Banii care erau împreună cu actele nu vi-i mai înapoiez, fiindcă eu însumi am nevoie de ei, pe cînd Dumneavoastră puteţi să completaţi golul acesta din propriul Dumneavoastră salariu. Înmînaţi-i personal documentele şi trageţi-i o minciună, aşa cum obişnuiţi, spunîndu-i că le-aţi smuls în luptă cu mine, *după un schimb violent de focuri şi urmat de o dramă sîngeroasă*. Drept care mă iscălesc — Jmakin."

Recitind cu atenție scrisoarea, Alexei se gîndi că, deși folosise cîteva expresii tari, epistola ieșise cam dulceagă, din care pricină s-ar putea întîmpla ca Okoșkin să creadă că Jmakin s-a pocăit. Și fiindcă foaia de hîrtie rămăsese aproape goală, se apucă să facă cu creionul o mulțime de desene și inscripții, care de care mai jignitoare și mai umilitoare pentru un lucrător al serviciului de urmăriri penale cum era Vasili Nikandrovici Okoșkin. Unul din desene îl înfățișa pe Jmakin ținîndu-se pe urmele lui Okoșkin și ale Larisei, altul (rod al închipuirii lui Alexei) îl arăta în clipa cînd tăia cureaua unei genți chiar sub ochii lui Okoșkin. O altă caricatură reprezenta momentul cînd Jmakin își număra „deverul" din ziua aceea, în mijlocul unui grup de trecători, alături de îndrăgostitul Okoșkin. Desenele erau destul de reușite și Alexei rămase mulțumit de opera sa. Mai ales îi plăcu o miniatură, în care Okoșkin primea din mîna lui buletinul fetei cu pana verde și, recunoscător, depunea o sărutare pe o anumită parte a trupului lui Jmakin.

După ce își reglementă în felul acesta raporturile-i complicate cu Okoșkin, Alexei scrise pe plic adresa comandamentului miliției și numele destinatarului, cu mențiunea: „Strict secret, confidențial, personal. A nu se desface de altcineva". Apoi plecă la gară și puse scrisoarea la vagonul poștal. Reîntors acasă, Jmakin ascunse în buzunarul interior al hainei buletinul de populație pe care-și pusese în gînd să-l modifice.

Treptele scării scîrțîiră și Jenka intră în odaie.

— Ați fost la plimbare? întrebă el.

— Da, m-am plimbat puțin.

— Acum v-ați mutat cu totul la noi?

— Firește.

Jenka împlinise de curînd treisprezece ani. În seara aceea purta un tricou roșu de fotbalist și pantaloni albaștri de ski, iar în picioare avea niște pîslari cu carîmbii scurtați. Băiatul mai păstra încă o oarecare sfială și își pleca adesea rușinat privirile, dar totodată învățase să-și ia o poză marțială, dîndu-și capul pe spate și scoțînd un picior înainte. Rîdea forțat, cu o voce nefiresc îngroșată, de bas răgușit.

— Ați auzit noutățile?
— Ce fel de noutăți?
— Despre *Sedov*.
— Și anume?
— „Cinci ore de luptă plină de abnegație împotriva forțelor dezlănțuite ale naturii!" reproduse Jenka titlul articolului apărut în ziare. A fost un adevărat coșmar. În apropierea depozitului cu rezervele de alimente au început să se îngrămădească banchizele. Puzderie de ghețuri s-au apropiat cu zgomot infernal de cort și de butoaiele cu carburanți...
— Și au rezistat? îl întrerupse Jmakin.
— Cum de nu. Au muncit din răsputeri timp de cinci ore, au salvat toate materialele și le-au transportat într-un loc ferit de pericol.
— Păi acolo există locuri ferite de pericol?
— Așa am citit în ziar...
— De scris, se poate scrie orice.
Jenka clipi din ochi și rîse.
— Nu vreți să facem o partidă de șah? propuse el după un timp.
Alexei nu-i răspunse, cercetîndu-l cu invidie pe adolescentul bine hrănit și îngrijit din fața lui. Oare așa a trăit el pe vremea cînd avea vîrsta lui Jenka?
— Sau o partidă de dame? întrebă Jenea, cu glas scăzut.
— Dar lecțiile ți le-ai făcut? se interesă Jmakin, oarecum surprins de propriile-i cuvinte. Poate că l-a întrebat acest lucru, tocmai pentru că nimeni și niciodată nu i-a pus lui însuși o asemenea întrebare. Ai învățat?
— Asta-i bună! se indignă băiatul. Păi ce credeți c-am făcut toată ziua împreună cu Morozov?
— Te pomenești că te-ai ținut de drăcii, spuse Jmakin, sau ți-ai făcut de cap undeva pe la gară.
— Ba nu mi-am făcut de cap, zise Jenka, roșind. Tocmai că învăț bine.
— Poate că tocmai prost?
— Nu.
— Și zici că înveți bine?
— Da.

Jenka își lăsă capul în jos, vădit supărat.

— Ești pionier?

— Sînt.

— Și, mă rog, ce faceți voi acolo, vă plimbați roată în jurul bradului?

— Cum asta?! se miră Jenka. Și de ce în jurul bradului?

— Păi altceva ce ați avea de făcut?

Fără a-l învrednici cu un răspuns, Jenka se uită la Jmakin cu ochii săi albaștri, în care se citea o expresie de uimire, apoi își întoarse privirile în altă parte și dădu ușor din cap. Pe urmă se mai uită o dată la Jmakin și zise încet, apăsînd pe silabe:

— Dacă sînteți comsomolist, mi se pare oarecum ciudat să vă aud vorbind astfel.

— Am glumit, rosti grav Jmakin.

— Ei, dacă ați glumit, atunci e altceva — se înveseli Jenka deodată. Poate totuși jucăm o partidă de șah?

— De acord. Adu piesele încoace!

— Sau să mergem jos. Acolo avem și radio.

— Să mergem.

Se așezară amîndoi lîngă aparatul de radio, care urla din răsputeri, și începură îndată să mediteze în tăcere, așa cum se cuvine unor adevărați șahiști.

— D-da-a... mormăia la răstimpuri Jmakin.

— Păi da, firește, îi răspundea Jenka.

Aparatul de radio le urla la ureche, pe urmă se trînti de cîteva ori ușa și în cameră intră gazda însoțită de musafiri, dar cei doi nu vedeau și nu auzeau nimic în jurul lor.

— Da, da, așa, spunea Jmakin.

— Se vede că-i așa, repeta Jenka.

Obrajii i se îmbujoraseră; fața-i rumenă și bucălată se îmbrobonase de sudoare.

— Rocadă, spunea el, apăsînd cu înverșunare pe „r".

— Rocadă, îi răspundea pe același ton Jmakin.

Abia într-un tîrziu băgă de seamă Alexei că sosiseră oaspeții, care, adunați în jurul mesei ovale din sufragerie, stăteau liniștiți de vorbă, în așteptarea cinei. Dormidontov era înalt de statură și foarte lat în umeri. La

fel ca toţi oamenii voinici, înzestraţi cu o forţă fizică deosebită, el stătea cam retras şi părea veşnic stingherit de ceva. Avea o faţă prelungă şi rumenă, cu buza de sus umbrită de o mustăcioară stufoasă. Alferîci, cel de al doilea oaspete, era şi el destul de înalt, dar mai subţire, mai agil şi mai bine făcut. În ciuda aerului său veşnic preocupat, ai fi zis că Alferîci va face îndată o poznă de să se prăpădească toată lumea de rîs, în vreme ce el, dimpotrivă, avea o ţinută decentă şi rîdea cu destulă zgîrcenie.

Musafirii tăceau, numai Korcimarenko vorbea într-una şi rîdea necontenit. Din cînd în cînd izbea cu palma lui grea în tăblia mesei, îi trăgea cîte un ghiont lui Alferîci, sau îi făcea cu ochiul lui Dormidontov, apoi îşi întindea gîtul spre uşă şi striga :

— Tovarăşi bucătari, ce se aude cu mîncarea ?

Iar dinăuntru venea răspunsul :

— Un bob zăbavă, iubiţi oaspeţi. Imediat, dragii mei !

Jmakin se ridică de la locul lui, vrînd să se retragă, însă Korcimarenko nu-i dădu voie să plece.

— Lasă, lasă, spunea el, rămîi cu noi. Ai timp să dormi, eşti încă tînăr. Dacă ai fi avut nevastă, atunci se schimbau lucrurile.

Şi rîse de se cutremură toată casa.

Alexei se aşeză la masă lîngă ceilalţi.

— O să bem cu toţii şi-o să chefuim, zise Korcimarenko — şi de o veni moartea, o să şi murim ! Nu-i aşa, Alferîci ?

Alferîci schimbă o privire poznaşă cu Alexei şi răspunse oftînd :

— Cam aşa este, Piotr Ignatievici.

Apoi Korcimarenko aduse din odaia de alături vioara, o meşteri cîteva minute şi, ferindu-şi barba spre dreapta, ridică arcuşul cu un gest teatral, atacînd mazurca lui Wieniawski. Cînta destul de frumos şi pe faţă i se întipări deodată o umbră de tristeţe, iar nasul mare şi cîrn i se roşi. Dormidontov asculta uimit şi aproape cu admiraţie cîntecul, Alferîci, dus pe gînduri, zgîria cu unghia nişte cruciuliţe pe faţa de masă, iar Jmakin îşi căina propria-i viaţă. Klavdia, fiica lui Korcimarenko, apăru din bucătărie avînd obrajii îmbujoraţi de dogoa-

rea focului și se rezemă cu spatele de sobă, dar în clipa următoare izbucni în plîns și, dînd din mîini, părăsi odaia.

— Hei, Klavdia! exclamă mîhnit Korcimarenko. Și-a alungat singură bărbatul, iar acum tot ea îl jelește. Nu-i vorbă, era un netrebnic și un nebun. Deodată fața i se congestionă și, izbucnind în hohote de rîs, răcni ca un urs: S-o fi văzut cum a sorcovit cu măturoiul — și cruciș și curmeziș! Iar eu îi spuneam: „Bine faci, Klavdia!" Pîn' l-a dat afară...

Bătrînul își ridică din nou vioara și, strîngînd-o cu umărul sub bărbie, începu să cînte în surdină o melodie ușoară și spumoasă, apoi se opri brusc la mijlocul cîntecului, strănută și, agitînd amenințător vioara deasupra capului, se îndreptă spre bucătărie. Peste cîteva clipe, din tindă răsună vocea lui clocotitoare de bas, întreruptă de suspinele Klavdiei, care spunea printre sughițuri:

— Dracu' să-l ia dacă-i atît de ticălos! Mare pagubă, n-are decît...

A fost o cină îmbelșugată, gustoasă și plină de voie bună. În timpul mesei s-a băut mult. Klavdia, care se înveselise, stătea alături de Jmakin; acesta o privea cu coada ochiului. De fiecare dată, surprinzîndu-i privirea, tînăra femeie îi zîmbea cu un aer timid și vinovat. Toți își ridicau pe rînd paharele în cinstea stăpînului casei, care își scutura capul zburlit și de fiece dată repeta același lucru:

— De ce pentru mine? Să bem pentru toată lumea!

Musafirii vorbeau despre uzină, despre maistrul Ovseannikov, despre biroul de normare tehnică și susțineau că toată „gașca lui Eriomkin" trebuie alungată fără nici o milă din întreprindere.

— Se poate spune că ăștia fac parte din clasa muncitoare?! se mînie Alferîci. Niște cîrpaci și chiulangii, nu muncitori! Se ocupă în particular cu vînzarea pe piață de încuietori și lacăte cu mecanism secret. Ce va să zică asta? Mai mare rușinea!

Jmakin asculta cu atenție. Pînă acum avusese prilejul să citească astfel de lucruri numai în ziarele pe care le folosea la răsucitul țigărilor sau le ascultase

plictisit la radio. Iar aici, acești oameni serioși și în vîrstă discutau despre „gașca lui Eriomkin" ca despre dușmanii lor de moarte. Și ce era oare această gașcă? Probabil că ei depășeau normele și din cauza lor scădeau tarifele de lucru. Dar după felul cum se desfășura discuția, Alexei își dădu seama că realitatea este cu totul alta. „Gașca lui Eriomkin" făcea de rîs clasa muncitoare — acesta era adevărul.

— Niște hoți, mormăia Korcimarenko printre dinți — care-și pierd vremea. Din materialul statului, și încă din cel mai scump, care se găsește greu, fac pe sub mînă tot felul de lacăte. Și asta în timpul programului de lucru. Ar trebui băgați la închisoare ca niște bandiți ordinari ce sînt, iar nu să-i cocolim și să-i prelucrăm mereu...

Jmakin simți fiori pe șira spinării. „Niște hoți... ar trebui băgați la închisoare!" Despre ce era vorba? Te pomenești că acești oameni știu cu ce s-a îndeletnicit și el pe ziua de azi? Poate că nu era decît o aluzie la adresa lui? Ba nu, desigur că ei vorbeau cu totul despre altceva.

— Tu ești membru de partid, i se adresă Dormidontov lui Korcimarenko, așa că ar trebui să faci începutul. Ridică această problemă la consfătuirea de producție.

— Aici nu-i vorba de apartenență politică, răspunse Korcimarenko. Ce legătură are asta cu calitatea de membru de partid? Poftim, ia tu cuvîntul!

Discuția se însufleți.

Jmakin rămase foarte mirat, aflînd că Korcimarenko este membru de partid.

În sufragerie intră bătrîna, aducînd un platou uriaș plin cu clătite calde, și se așeză între Jmakin și Alferîci. Alexei se simțea din ce în ce mai amețit de băutură; bătrîna îi puse în farfurie cîteva clătite peste care turnă smîntînă, apoi îl servi și cu o bucată de pește.

— Nu mai pot, m-am săturat pînă aici, spuse Jmakin, ducîndu-și palma la gît. Mersi, dar nu mai pot.

Bătrîna însă nu-l slăbea de fel.

Alexei îi turnă un pahar mare cu votcă, ciocni cu bătrîna și pe urmă făcu o plecăciune adîncă în fața ei.

— Mîna dumneavoastră, bunicuțo! zise el. Mersi! Îi strînse mîna și se înclină din nou, apoi bău cu Klavdia. I se părea că locuiește în casa asta de cînd lumea, participînd alături de ceilalți la discuții, ascultînd radio și jucînd șah cu Jenka. Dați-mi voie! spuse el, întinzîndu-și pe deasupra mesei mîna cu degetele răsfirate. Dați-mi voie! După cît înțeleg, dumneavoastră, ca fruntași în producție, aveți unele neînțelegeri de principiu cu elementele codașe. Pretutindeni există inovatori și alte elemente, inclusiv sabotorii.

— Ești un nătărău! oftă Korcimarenko. Un mare nătărău! Despre ce fel de sabotaj poate fi vorba la noi? Există doar o gașcă de pungași care trebuie lichidată. Iar noi mai avem unele prejudecăți legate de spiritul tovărășesc, adică unii nu vor să înțeleagă că, deși uzina în care lucrăm nu-i un gigant al industriei, e totuși a noastră, a tuturor...

— Bine, fie, se învoi Jmakin. Și mai departe? Își dădea seama că toți îi sînt dușmani. Nu numai Lapșin, Okoșkin, Pobujinski, pistolarul din escortă sau femeile cărora le furase poșetele, dar și acești oameni cărora nu le făcuse nici un rău îi erau ostili. Își plimbă privirile speriate peste fețele comesenilor și întrebă din nou: Și mai departe?

— Asta-i tot! spuse Korcimarenko. Desigur, tu ești încă tînăr și n-ai să poți înțelege lupta ce se mai duce încă între vechi și nou. Noi însă, bătrînii, pricepem mai bine...

— Atunci să mai bem un păhărel! propuse Alexei.

— Asta se poate.

— Eu sînt fără de partid, începu Alexei, prinzînd curaj după ce își goli paharul, dar îmi dau seama. Voi sînteți oameni progresiști, asta-i! Ar fi dorit foarte mult să se facă ascultat, cu toate că nu avea ce spune. Și ar mai fi dorit, la fel ca atunci, în tren, să facă puțină echilibristică pe muchie de cuțit, să se plimbe pe marginea prăpastiei adînci și înfiorătoare, cum scria într-o carte pe care o citise pe vremuri. Iar pungașii trebuie strînși de gît! strigă el. Fără nici o milă. La zid cu toți aceia care împiedică construirea vieții noi.

În lună cu ei! Să li se aplice măsura extremă de apărare a ordinei socialiste: glonțul.

— Măi, da' iute mai ești! îl opri cu asprime Korcimarenko, fără nici o urmă de zîmbet. Îți pare lucru de glumă să împuști un om? Să presupunem că un vagabond a șterpelit o franzelă. Să-l punem la zid, nu-i așa? Păi nici măcar șleahta noastră de pungași nu merită să fie împușcată. Trebuie analizat fiecare caz în parte, calm și fără pripeală. Dacă s-ar încredința puterea unuia ca tine, în orice ai vedea numai sabotaj. Dar, mă rog, ce fel de sabotor este, să zicem, Esipov al nostru, cînd el, de fapt, nu-i decît un gură-cască, unul care-și uită de zece ori pe zi pînă și galoșii... Mai deunăzi și-a lăsat ceasul de aur, marca „Paul Bouré", atîrnat într-un cui la toaletă. Și să vezi ce voce pițigăiată și sîcîitoare are Esipov, și un cioculeț... leit ca sabotorii din filme.

— Asta nu-i decît li-be-ra-lism! rosti anevoie Jmakin. Un liberalism burghez!

— E-hei, frățioare! și Korcimarenko se porni pe rîs.

Alexei se simți dintr-o dată rușinat, observînd că Korcimarenko era treaz, dar în clipa următoare își schimbă părerea, zicîndu-și în gînd că tocmai Korcimarenko este cel amețit de băutură, iar nicidecum el... Ajungînd la această concluzie, Alexei exclamă la rîndu-i: „Asta-i, bădie!" și își amenință gazda cu degetul. Toți izbucniră în hohote. Jmakin rîse și el, căutînd să-i acopere pe ceilalți și ținîndu-și cu încăpățînare degetul ridicat, pînă cînd Klavdia îi luă mîna și i-o ascunse sub masă. Jmakin se sculă de pe scaun și, fără să-și îmbrace paltonul, ieși cu capul gol afară în ger, ca să vadă (i se năzărise că trebuie negreșit să vadă) dacă totul este în ordine.

— În regulă, bolborosi el, călcînd pe zăpada ce strălucea în razele lunii și scîrțîia sub pașii lui grei, totul e-n regulă, e bine.

Gerul îi pișca obrajii și urechile, iar vîrfurile degetelor îi înghețaseră, dar Jmakin nu simțea nimic. Era vesel, plin de înflăcărare și totodată cu sufletul liniștit și împăcat. Mergea înainte fără nici o țintă pe șoseaua lucioasă, în lumina lunii. În jurul lui totul încre-

menise într-o desăvîrşită nemişcare şi numai el mergea singur în mijlocul acestei tăceri adînci, pe care o subjugase parcă voinţei sale.

— Totul e-n regulă! repeta Alexei în neştire şi se oprea locului pentru o clipă să asculte liniştea ce-l înconjura, să guste din plin plăcerea pricinuită de scîrţîitul paşilor lui pe zăpadă şi să-şi arunce ochii spre cer. Deodată îşi dădu seama că-l răzbeşte frigul şi, întorcîndu-se brusc, o porni înapoi spre casă. Luna îi bătea drept în ochi şi Jmakin alerga cu trupul aplecat înainte, numărînd paşii în gînd: „Un, doi, trei... Un, doi, trei..."

Cînd ajunse lîngă casă, cîinele se porni pe lătrat.

— Să taci din gură! răcni Jmakin la el. Maimuţoiule!

Uşa era întredeschisă şi în cerdac stătea Klavdia, cu o broboadă groasă de lînă aruncată pe umeri. La apropierea lui Jmakin, femeia zîmbi.

— Mi-era teamă să nu-ngheţi şi ieşisem să te caut.

— Totul e-n regulă, spuse el, în deplină regulă.

Obrajii i se învineţiseră şi dinţii îi clănţăneau. Rebegise în aşa hal, încît degetele înţepenite nu-l mai ascultau şi nu fu în stare să scoată un băţ de chibrit din cutie.

— Lasă-mă să-l aprind eu, se oferi Klavdia, nu vezi că ţi s-au îmbătat degetele? Am observat de mult că ţi s-au îmbătat.

— Ba am îngheţat numai.

Între timp intraseră în vestibul. În sufragerie, musafirii tot se mai ciorovăiau şi rîdeau între ei. Bătrîna ieşi din bucătărie; trecînd pe lîngă cei doi, le zîmbi şi, cu glas vesel, spuse:

— Zi-i aşa şi iar aşa!

— Klavdia, vreau să-ţi dăruiesc o amintire — o tutui Jmakin. Un lucru care mi-a picat întîmplător.

Femeia nu-i răspunse.

— Aşteaptă-mă aici, o rugă el şi urcă grăbit scara, îndreptîndu-se spre odaia lui.

Acolo scoase din valiză poşeta pe care o furase în ziua aceea, răsturnă banii în valiză, suflă de cîteva ori în fundul poşetei, apoi frecă de pantaloni încuietoarea

de alamă ca să-i redea luciul şi coborî jos. O găsi pe Klavdia în cerdac.

— Primeşte-o drept amintire de la un prieten, spuse Jmakin, ia-o, nu mă supăra.

Tînăra femeie se uită la el mirată, fără să-i primească darul.

— Ia-o ! stărui Jmakin, enervat.

— Dar eu am geantă, rosti cu glas blînd Klavdia.

— Ia-o ! răcni el, scos din sărite, şi privirile i se tulburară de furie. Sau poate te ţii mîndră, nu vrei ?

Klavdia tăcu.

— Faci nazuri ?

Capul îi vîjîia, iar trupul i se cutremura de frig.

— Să mergem la bucătărie, propuse Klavdia. E ger.

— Ăsta-i liberalism ! strigă Alexei spre sufragerie, de unde se mai auzeau glasurile înfierbîntate ale musafirilor. Da !

Femeia rîse. Deodată Jmakin observă capătul tăiat al curelei, care atîrna în jos. Oare Klavdia o fi văzut ?

— Nu vrei, nici nu trebuie ! spuse el, aproape liniştit. N-am' nevoie !

Şi cît ai clipi din ochi, deschise uşa sobei din bucătărie şi aruncă poşeta peste cărbunii portocalii.

— Vai, smintitule ! exclamă Klavdia. Nebunule ! Eşti turbat de-a binelea.

— Asta-i ! îi răspunse cu emfază Alexei, apoi intră în sufragerie şi se aşeză la locul lui.

Acolo, toată lumea îl asculta atent pe Korcimarenko, care, cu vocea-i profundă de bas, se apucase să istorisească despre războiul imperialist, amintindu-şi de lacurile Mazuriene şi de rănile pe care le căpătase acolo. Două gloanţe i-au străpuns atunci plămînii, la un centimetru depărtare unul de celălalt. Vorbea frumos, fără să se plîngă de suferinţele îndurate, şi cei de faţă aveau impresia că-l văd aievea tîrîndu-se mai mult mort decît viu prin mlaştini, sprijinit de un ostaş bărbos, originar din Siberia, rănit şi el, al cărui nume Korcimarenko nu l-a aflat niciodată.

Jmakin îşi turnă votcă în pahar şi, după ce o dădu pe gît, întrebă :

— Cunoaşte careva de aici taigaua ?

Nimeni însă nu știa prea multe, pe cînd Alexei ardea de nerăbdare să spună ceva. Simțea instinctiv că Klavdia stă sprijinită de sobă și Jmakin ar fi vrut ca și ea să audă despre isprăvile lui și despre toate prin cîte trecuse el pe lumea asta.

— Sîntem cu toții nervoși, scrîntiți un pic la minte, începu Jmakin. Unii din cauza războiului, alții din pricina meseriei lor. Succesele nu se dobîndesc pe gratis. Să mă iau, de pildă, pe mine. Sînt un om încă tînăr, dar bătut de viață și nițeluș dereglat. Îmi dau singur seama, însă nu mă pot stăpîni. Deseori îmi vine așa, deodată...

— Ce mai chiriaș ne-am ales! zise Korcimarenko, făcîndu-i Klavdiei cu ochiul.

— Să lăsăm gluma! urmă Alexei. Am trecut prin multe încercări, pe care nu oricine le-ar fi putut îndura. Lucram undeva în Extremul Orient și, înțelegeți, deodată mi se-ntîmplă o istorie...

Repetă din nou povestea cu evadarea, le vorbi despre lupi și despre nopțile petrecute în vizuini săpate în pămînt. Bătrînica plîngea încetișor, iar Korcimarenko ofta la răstimpuri. Jmakin însă vorbea într-una fără a-și întoarce capul, dîndu-și seama că povestește frumos, iar Klavdia îl ascultă și-l compătimește.

— Asta încă nu-i nimic — rosti el semnificativ și mai dădu pe gît o votcă.

Tare ar mai fi vrut să le spună cît de înfiorător de singuratic se simte la Leningrad și cum a fugit de Lapșin. Dar nu putea să sufle o vorbă despre toate astea, și-atunci Alexei, făcînd misterios cu ochiul, începu să povestească prezentînd în așa fel lucrurile ca și cum el ar fi fost Lapșin și l-ar fi urmărit pe Jmakin, pe care l-a prins și l-a condus la miliție, arătînd apoi cum se rugase Jmakin să-i dea drumul, dar el, Lapșin, nu l-a ascultat.

— E cît se poate de simplu, spunea Alexei, transpunîndu-se în rolul lui Lapșin. Nu prea e cazul să dai drumul la astfel de indivizi. Mi s-a întîmplat odată...

Și, dîndu-se drept lucrător al organelor de cercetări penale, Jmakin începu să istorisească cum a urmărit un pungaș poreclit „Candriul" și cum acesta s-a refugiat într-un bloc la etajul șase, a sunat la o ușă și, după ce

a străbătut tot apartamentul, a coborît în goană pe scara de serviciu și... pe aici ți-e drumul!

— A fugit? întrebă Korcimarenko.

— Și încă cum! spuse Dormidontov.

— Auzi, diavolii! exclamă cu admirație Korcimarenko și, izbucnind în rîs, izbi cu palma în masă, nimerind din greșeală în farfuria cu piftie și stropindu-i pe cei din jur. Făcu un haz nespus de această întîmplare, încît în cele din urmă era istovit cu desăvîrșire de atîta rîs.

— Ai lucrat cumva ca agent? întrebă Alferîci, sfredelindu-l pe Jmakin cu ochii lui pătrunzători.

— Am făcut de toate, răspunse evaziv acesta.

Pe urmă, Korcimarenko le cîntă din nou la vioară oaspeților, care între timp se mutaseră pe canapea și-l ascultau cu luare-aminte. Iar cînd aceștia se pregătiră de plecare, Korcimarenko propuse să cînte cu toții în cor. Klavdia dădu tonul:

Pe o culme singuratică,
Pierdută între văi...

După ce cîntară, porniră pe la casele lor. Korcimarenko însă n-avea chef să se culce, și cînd Jmakin se sculă să plece, bătrînul îl opri. Se așezară amîndoi la o partidă de șah, urmărind încruntați mutările, învăluiți de un nor de fum.

— La culcare, zurbagiilor, la culcare! îi îndemnă bătrîna.

— Nu-i nimic, mîine-i duminică, mormăi Korcimarenko.

Deodată bătrînica puse mîna pe umărul lui Alexei.

— Să-mi lași buletinul, fiule, spuse ea, vreau să dau o fugă dimineața, să-ți fac mutația.

Jmakin era cît pe aci să-i răspundă că și-a lăsat buletinul la birou, dar, văzînd-o pe Klavdia, nu fu în stare să mintă. În înfățișarea tinerei femei se schimbase parcă ceva, dar Alexei n-ar fi putut să spună ce anume. Băgă de seamă numai că privirea Klavdiei devenise parcă alta, cu o lucire stranie de ironie, de neîncredere ori așteptare.

— Urcă-te sus şi adu-l, repetă bătrîna, nu de alta, dar să nu te trezesc de dimineaţă din somn...

Era prea tîrziu să mai spună că nu are buletinul la el şi, vîrîndu-şi mîna în buzunarul de la piept al hainei, Alexei scoase documentul pe care-l furase în ajun. Mai zăbovi încurcat cîteva clipe, deoarece nu ştia nici măcar numele posesorului adevărat al buletinului şi, deschizîndu-l, citi la repezeală: „Lomov Nikolai Ivanovici". Trebuia să mai vadă şi adresa acestuia.

— Ce caută? îl întrebă Korcimarenko.

— Am avut o fotografie înăuntru, răspunse Jmakin, mi-e teamă să n-o pierd...

Îşi întipări în memorie şi adresa lui Lomov.

Bătrîna luă buletinul.

Tot ce făcea Jmakin acum era moarte sigură. Cel mult peste trei zile va fi arestat. Doar dacă Lomov Nikolai Ivanovici e un prost şi nu a reclamat furtul buletinului. Nu, fără îndoială că omul a anunţat miliţia.

Lăsînd partida neterminată, Jmakin se retrase în odaia lui. Trebuia să doarmă. Timp de trei zile poate să doarmă liniştit. Iar mai departe urmează sfîrşitul. Se dezbrăcă şi se întinse în pat. Oare de cînd nu mai dormise într-un aşternut? A adormit îndată, însă s-a trezit foarte curînd şi, încrucişîndu-şi braţele sub cap, începu să se gîndească. La un moment dat îi veni chiar să zîmbească: noroc că nu i-a întins bătrînei buletinul vreunei femei, ameţit cum era de cu seară. Ar fi fost o distracţie plăcută, nu glumă!

Ei, dar ce să-şi mai frămînte creierii! Mai are înaintea lui trei zile sigure. Iar trei zile nu-s chiar atît de puţin.

ÎNCEP NECAZURILE

Aşezînd tacîmurile pentru micul dejun, Patrikeevna prinse să povestească:

— Vreţi să mă credeţi, bine, dacă nu, cum doriţi, dar lucrurile s-au petrecut întocmai aşa. A murit un cetăţean oarecare...

— Numele, pronumele? o chestionă Okoşkin, cu o severitate prefăcută.

— Abramov Grigori Fomici, răspunse prompt Patrikeevna. Era medic veterinar pentru animale de-astea mai mici. Se ştie că sînt unii oameni care-şi iubesc căţeluşa sau pisica şi le îngrijesc cum îngrijeşte bunica nepoţeii...

— Bunăoară, cum ne îngrijeşti dumneata pe noi — spuse Okoşkin.

Patrikeevna nu-l învrednici cu nici un răspuns. În timpul acesta, Lapşin se bărbierea, umflîndu-şi cu limba obrazul stîng. Ceasornicul arăta orele şapte trecute şi afară stăruia încă întunericul.

— Şi cum vă spuneam, veterinarul acesta era o persoană respectabilă, continuă Patrikeevna. Şi după ce şi-a dat omul sufletul, l-au prohodit cum se cuvine după datină, iar la cimitir i-au făcut un miting de doliu, s-au ţinut cuvîntări, adică: „Dormi, în pace, iubite tovarăş" şi altele, într-un cuvînt, aşa cum se obişnuieşte în asemenea ocazii...

Lapşin o asculta absent. În tot răstimpul acesta, îndeosebi dimineţile, îi revenea mereu în minte noaptea de revelion petrecută la teatru, unde-l dusese Hanin. Ivan Mihailovici stătuse atunci alături de Balaşova şi zîmbea forţat, uitîndu-se la o scenă micuţă, improvizată în sală, unde actorii organizaseră un spectacol intim, ironizîndu-se fără cruţare atît pe ei înşişi, piesele pe care le jucau, cît şi pe regizorul despre care se spunea că este „primul regizor autentic" din teatrul lor. Lapşin nu se prea simţea în apele lui, deoarece erau multe lucruri pe care nu reuşea să le înţeleagă, după cum de altfel nu mai pricepu nimic în clipa cînd actorul care-l numise „fagot" veni cu totul pe neaşteptate şi-l sărută pe obraji. Pe faţa Katerinei Vasilievna plutea tot timpul zîmbetul ei molcom şi înţelept. Hanin făgăduia ameninţător să scrie o dramă şi se ameţea tot mai mult, în vreme ce Lapşin simţea că-i vine să se ridice de la locul lui şi să le zică celorlalţi „Ştiţi ceva? Vă poftesc să isprăviţi odată cu maimuţăreala asta!"

— Şi trebuie să vă spun, urmă Patrikeevna, că veterinarul acela pentru animale mici a fost îngropat cu haine noi. După ce tăie franzela în felii şi pregăti ceaiul, bătrîna se aşează pe un scaun, cu piciorul de lemn întins înainte şi continuă: Pe vremuri era o vorbă: cică dacă ţi-au cîntat la cap „Cu sfinţii fă odihnă", s-a isprăvit cu tine, dar nu e tocmai aşa. Cît a trăit omul nostru, s-a scărpinat din cînd în cînd în creştetul capului, iar după ce a murit, l-a apucat mîncăriciul de-a binelea. Fapt este că în timpul nopţii au venit hoţii şi s-au apucat să-l dezbrace, mai ales că văzuseră de cu zi la manşetele răposatului o frumuseţe de butoni dintr-un metal galben — din ce anume, nu ştiu, ca să nu mint. L-au dezgropat şi cînd colo omul nostru nu era de fel mort, ci doar căzuse într-un somn letargic. Tîlharii au încercat să-l dezbrace de haină, iar el, bineînţeles, i-a înjurat de mamă, aşa cum era obişnuit cu jivinele lui. Unul dintre tîlhari a murit pe loc de spaimă, iar ceilalţi au căzut la picioarele veterinarului, rugîndu-l: „Iertaţi-ne, adică, tovarăşe răposat, pînă în ziua de azi n-am crezut una ca asta, să ne scuzaţi pentru prostia şi nepriceperea noastră". Veterinarul i-a împins cît colo, şi-a luat haina şi tunde-o repede spre poartă, în speranţa să mai prindă vreun tramvai de noapte. De prins, l-a prins el, ce-i drept, dar bani pentru bilet, ioc, şi mai ales avea sărmanul o înfăţişare cam ciudată. Ştiţi, afară era iarnă, iar el umbla fără palton şi căciulă, căci, vezi bine, nimeni nu îngroapă morţii cu căciulile şi paltoanele pe ei. Taxatoarea i-a cerut să plătească biletul; vorba ceea, asta i-e meseria...

— Uff, Patrikeevna! oftă discret Lapşin.

Terminase cu bărbieritul şi, după ce îşi stropi faţa cu apă de colonie, se aşeză la masă. Okoşkin se şi apucase să mănînce caşă de mei cu lapte şi franzelă. Ivan Mihailovici îşi unse cu unt o felie de pîine, presără sare multă deasupra şi sorbi din paharul cu ceai. Noaptea aceea a Anului nou îi stăruia mereu dinaintea ochilor. Îşi aminti cum a condus-o atunci pe Katerina Vasilievna, care îi povestise cu mult haz, dar şi cu o notă de tristeţe despre colegii de la teatru, lăudîndu-i peste măsură pe unii dintre ei, şi-apoi cum îi făgă-

duise să-i facă „o surpriză grozavă" cu unul din viitoarele ei spectacole, fără să precizeze însă care anume.

Nu era de loc simplu pentru el cum să se poarte cu tînăra femeie, în fața căreia se simțea cuprins de o timiditate cum rar i se întîmplase în viață. Balașova se pricepea să-l contrazică cu fermitate, să-l imite cu atîta siguranță și precizie, încît Lapșin se speria uneori; știa de asemenea să asculte atentă și cu o expresie de neprefăcută mirare pînă și frazele cele mai neînsemnate și să exclame: „Teribil, nu altceva!" cu o intonație care lui îi rămînea pentru multă vreme întipărită în minte. Totodată știa la fel de bine să arate că este obosită și că i-e somn...

— Văd că nu mă ascultați, Ivan Mihailovici! spuse Patrikeevna.

— Ba da, te-ascult! răspunse acesta, înciudat.

— Așadar, s-a luat veterinarul nostru la harță cu taxatoarea. Omul, de! nervos, unde mai pui că fusese înmormîntat de viu, că hoții încercaseră să-l dezbrace și că își ascultase cu propriile-i urechi tot prohodul. Oricine să fi fost în locul lui și tot își ieșea din fire. Taxatoarea a fluierat după milițian și l-au dus pe bietul veterinar la secție, pentru huliganism. Acolo, după cum se obișnuiește la dumneavoastră, l-au întrebat fără nici o milă: „Unde ți-s actele?" „N-am, zice, ce fel de acte vreți să aibă un mort"? „Cine poate să-ți certifice identitatea?" „Nevastă-mea." Firește că bietului om nu-i convenea să-și scoată văduva din minți în toiul nopții. „Am să rămîn aici, zice, pînă mîine dimineață, numai să-mi dați un ceai și ceva de mîncare, că sînt aproape trei zile de cînd n-am pus nimic în gură și probabil că m-am ales și cu o gripă pe-acolo pe unde am zăcut." Și au început să-l descoasă unde anume a stat, să-l ia la bani mărunți, cum se exprimă tovarășul nostru Okoșkin. Omul le-a mărturisit în cea mai mare taină totul. Au trimis îndată mașina de serviciu la cimitir, au controlat și au găsit groapa scormonită, cadavrul hoțului alături, totul în regulă. Între timp se luminase de ziuă și l-au condus pe veterinar acasă. Văduva mai dormea încă, mesele erau nestrînse, așa cum rămăseseră după parastas. Ușă le-a deschis-o

fata veterinarului, care, cum l-a văzut, a leşinat. Iar el împreună cu sectoristul care l-a însoţit s-a aşezat la masă să ia o gustare, au băut votcă cu piper, cîte două sute de grame de căciulă, bere, au mîncat şi colivă... Tocmai atunci a ieşit din dormitor şi văduva. Cînd a dat cu ochii de priveliştea aceea şi l-a văzut pe răposatul chefuind cu sectoristul, tronc! a căzut grămadă pe duşumea.

— A murit? întrebă Okoşkin, cu gura plină.

— Pe loc! răspunse cu un aer triumfător Patrikeevna. După atîtea peripeţii şi mai ales cînd şi-a văzut nevasta moartă, veterinarul a înnebunit. Iar sectoristul, de frica răspunderii pentru faptul că n-a pregătit familia, a scos revolverul şi şi-a tras un glonţ în cap. Nu mă credeţi? Portăreasa noastră Zinaida a văzut-o cu ochii ei pe răposata văduvă.

— Asta-i, tovarăşe Okoşkin, spuse Lapşin, turnîndu-şi ceai în pahar. Ai auzit? După cum vezi, trăim de pomană, degeaba facem umbră pămîntului, sîntem rupţi de viaţă. Ar trebui să verificăm chiar astăzi această întîmplare. Ce zici?

— N-aveţi decît, se învoi Patrikeevna. Verificaţi, o să fie chiar foarte bine.

Se auzi zbîrnîitul telefonului. Lapşin ridică receptorul şi Okoşkin deveni dintr-o dată atent.

— Aşa, aşa, rosti Ivan Mihailovici, bună treabă. La ce gară?

— Nu cumva e vorba de Jmakin? se interesă Okoşkin.

Lapşin făcu un gest negativ cu mîna.

— Bine, vin îndată, spuse el. Trimite-mi mai repede maşina. Aştept.

Cu revelionul, socotelile erau încheiate, cel puţin pentru astăzi. Desigur că preocupările de serviciu n-au să-i dea răgazul să-şi mai amintească de unele amănunte din acea seară...

Îşi aprinseră ţigările şi ieşiră în stradă. Ziua friguroasă de iarnă abia începuse. O maşină ţîşni de după colţ şi, în plină viteză, făcu un viraj scurt, aplecîndu-se într-o parte. Kadnikov, vechiul şofer al lui Lapşin, deschise portiera.

— Frumos i-au găjbit, Ivan Mihailovici. Avem niște băieți, vulturi, nu alta...

— Banii s-au găsit ?

— Pînă la ultima lețcaie.

— N-au opus rezistență ?

— Da de unde ! Numai Bocikov i-a cam răsucit mîna șefului lor și-atît.

— Arme au avut ?

— Asta n-o pot spune, nu știu.

În urletul sirenei, mașina o porni în goană pe Nevski Prospekt.

— Iarăși fără mine ! spuse Okoșkin. Extraordinar ! De cîte ori este vorba de o acțiune serioasă, eu nu particip la ea... E de-a dreptul ridicol ! Mi-e rușine și față de tovarăși, Ivan Mihailovici...

În birourile unde lucrau oamenii lui Lapșin domnea o atmosferă oarecum sărbătorească, așa cum se întîmpla ori de cîte ori o acțiune grea și migăloasă, începută de multă vreme, era dusă la bun sfîrșit, încheindu-se cu rezultate frumoase — lucru ce caracteriza munca acestei brigăzi. După o noapte nedormită, Bocikov, Krinicinîi, Pobujinski și toți ceilalți lucrători își umpleau paharele la ceainicul electric și își sorbeau tacticos ceaiul, mîncau și fumau amintindu-și amănuntele hazlii ale acțiunii și mărturisind deschis și fără ocolișuri micile greșeli săvîrșite de fiecare în parte ; făceau mare haz de tînărul Tolea Gribkov, care, în grabă, scăpase jos un pachet cu bancnote, deoarece niciodată pînă atunci nu văzuse „atîta bănet". Toți se întreceau să-i raporteze lui Lapșin cum a decurs operația. Iar Ivan Mihailovici își privea fericit și mîndru „vulturii", băieții aceștia neînfricați și curați la suflet, oamenii din „școala" lui, pe care el îi crescuse. Fără să rostească un cuvînt, rostogolea în tăcere creionul pe cristalul gros al biroului,căutînd să-și stăpînească orice urmă de zîmbet care să arate că e mulțumit. După ce oamenii se potoliră, Lapșin îi întrebă pe neașteptate :

— Totul s-a desfășurat în bune condițiuni, conștiincios, însă de ce nu mi s-a raportat nimic în cursul nopții ?

Cu un gest îndemînatic, care trăda un vechi militar, Bocikov își trase pe sub centură poalele rubăștii, își potrivi cutele de la spate și, uitîndu-se țintă în ochii superiorului său, răspunse cu hotărîre:

— Eu sînt de vină, tovarășe comandant. Aseară arătați foarte obosit și, să mă iertați, erați cenușiu la față. Ținînd seama de faptul că zilele trecute nu v-a fost bine de loc, am luat pe propria mea răspundere hotărîrea să nu vă deranjez. Mi s-a spus și de la infirmerie că, după o noapte ca aceea, ar trebui să petreceți vreo două luni în liniște deplină, iar dumneavoastră nu v-ați odihnit nici o clipă...

— Mulțumesc pentru grija pe care mi-o purtați — îl întrerupse Lapșin, cu răceală, dar nu permit nimănui să-și depășească atribuțiile. E clar?

— Clar, tovarășe comandant.

— Pe viitor să nu se mai întîmple asemenea lucruri. Ne-am înțeles, Bocikov?

— Am înțeles.

— Toți oamenii care au luat parte la acțiune sînt liberi să se odihnească pînă la prînz! ordonă Ivan Mihailovici. Aveți întrebări?

Întrebări nu erau, și în curînd biroul lui Lapșin se goli. Numai Okoșkin, cu obrajii acoperiți de o paloare cadaverică, rămase în picioare lîngă fotoliul lui Ivan Mihailovici.

— Ce-i cu tine, Okoșkin?! întrebă mirat Lapșin.

Vasili înghiți în sec, fără să poată rosti un cuvînt.

— Ți-e rău?

— Nu, nu mi-e rău, strecură anevoie tînărul.

Pe biroul lui Lapșin se afla mapa cu corespondența sosită în cursul dimineții și, întîmplător, Okoșkin apucase să citească în fugă cartea poștală expediată de Jmakin. Cît timp Lapșin stătuse de vorbă cu oamenii din brigadă, Vasili citise de cîteva ori la rînd scrisoarea, abia ținîndu-se pe picioare, cuprins de groază, rușine și necaz.

— Du-te la infirmerie! îi ordonă Lapșin. Haide, repede!

— Nu mă duc, răspunse piţigăiat Okoşkin, apoi tăcu cîteva clipe, se îngălbeni mai tare şi, cu un gest hotărît, împinse cartea poştală spre Lapşin. Poftiţi!

Cu mişcări domoale, Ivan Mihailovici îşi şterse ochelarii, şi-i puse pe nas şi începu să citească. Okoşkin ocoli biroul şi nu se aşeză, ci se prăbuşi fără vlagă în fotoliu. Lapşin citea încet, cu un aer preocupat, ca şi cum ar fi fost vorba de o adresă plictisitoare de la serviciul financiar, iar nu de sentinţa de moarte a lui Okoşkin.

— Calomnii? auzi acesta ca prin vată.

Vasili scutură din cap.

— E adevărat?

Okoşkin încuviinţă dînd din cap.

Şi atunci se petrecu lucrul cel mai uimitor. În loc să se învinetească de mînie şi să izbucnească în ţipete, în loc să-l trimită pe Vaska la arest sau să-l dea afară şi, în general, să încheie cu el toate socotelile personale şi cetăţeneşti, Ivan Mihailovici se întinse alene în fotoliu, apoi îşi scoase tacticos ochelarii şi, aţintindu-şi îndelung privirea asupra tînărului, rosti oftînd adînc:

— Mucosule!

— Ivan Mihailovici! se porni Okoşkin, venindu-şi îndată în fire şi strîngîndu-şi mîinile la piept într-un gest teatral şi oarecum graţios de balerin. Am să răscumpăr această vină, Ivan Mihailovici! Dar asta-i problemă serioasă... cu fata aceea, Larisa, eu... Limba i se împleticea şi Vasili spunea tot timpul „fata aceea", ca să nu pomenească nimic despre „pana verde". Să vedeţi... vreau să mă-nsor cu ea... înţelegeţi? E logodnica mea şi am... am îndrăgit-o atît ca tovarăş, cît şi ca om...

— Ce vorbeşti?! se miră sincer Ivan Mihailovici. Ţi-e dragă cu adevărat?

— Din prima clipă, aveţi cuvîntul meu, Ivan Mihailovici — răspunse Okoşkin din ce în ce mai înflăcărat. Am şi fost la ea acasă, i-am cunoscut mama. E o femeie foarte inteligentă şi pricepută. Am stat de vorbă...

— Da, da, şi Lapşin dădu din cap. Te pomeneşti că i-ai povestit şi mămichii cu de-amănuntul şi deschis despre munca noastră. I-ai spus, bunăoară, despre ce anume cazuri ne ocupăm, cu ce se ocupă Pubujinski, Bocikov sau Krinicinîi, ce fel de declaraţii şi împotriva cui a dat Tamarkin, pe cine aveam de gînd să arestăm astăzi...

— Ivan Mihailovici! exclamă rugător Okoşkin.

— Poţi să pleci, tovarăşe Okoşkin, spuse Lapşin. Du-te, iar fapta dumitale o mai discutăm noi şi o să te pedepsim după merit. Pînă atunci însă ocupă-te de cazul lui Samoilenko şi raportează-mi cum ai de gînd să procedezi mai departe.

Vasili Nikandrovici se ridică în picioare.

Desigur, i-au repartizat dinadins cazul acesta, ca să nu-l poată rezolva şi să le fie mai uşor să scape o dată pentru totdeauna de el, Okoşkin. E limpede!

— Ivan Mihailovici, îmi permiteţi? se rugă Vasea aproape în şoaptă.

— Spune, ce doreşti?

— Ivan Mihailovici, am făcut două sute douzeci de investigaţii printre vînători, ştiţi prea bine că aici...

— Ai să faci şi două mii două sute...

— Ivan Mihailovici, să vedeţi...

— Treci la executare!

Okoşkin se îndreptă spre ieşire.

— O dramă sîngeroasă! rosti Lapşin, cu o voce care i se păru înfiorătoare tînărului sublocotenent. O împuşcătură de după colţ. Ne expunem viaţa...

Simţind cum i se înmoaie genunchii, Okoşkin ajunse pînă la uşă, mai zăbovi puţin, aşteptînd parcă o vorbă de îmbărbătare, dar, neauzind nimic, se întoarse în biroul lui şi bău unul după altul cîteva pahare cu apă, să se mai răcorească. În timpul acesta, Ivan Mihailovici rîdea pe-nfundate, acoperindu-şi faţa cu palmele mari, rîdea ştergîndu-şi lacrimile, rîdea simţind cum îl înţeapă ceva la inimă şi puterile îl părăsesc. Iar cînd l-au adus la interogatoriu pe faimosul Miron Iakovlevici Drozdov, un vechi „cunoscut" al lui Lapşin, şeful bandei de pungaşi capturate în cursul nopţii, acesta nu se

dumerea de fel ce l-a apucat pe Lapșin, care din cînd în cînd zîmbea larg cu toată gura, un zîmbet mucalit.

— Te-ai rablagit serios, Drozdov, spuse Lapșin, împingînd mai încolo formularul procesului-verbal de interogatoriu, și își aprinse o țigară. Arăți îmbătrînit și, în general, ai o înfățișare nu prea sănătoasă.

— Ulcerul, se plînse Miron Iakovlevici. În situația mea nu puteam să mă operez. E adevărat că am chemat un cîrpaci acasă la mine și i-am spus: „Fă-mi operația la domiciliu și vei primi în palmă un onorar respectabil". Cînd colo, dumnealui s-a supărat.

— Ai să te operezi la spitalul penitenciarului, îi făgădui Lapșin. Avem acolo un chirurg eminent.

— Profesor?

— De ce neapărat profesor?

— Fiindcă, vă rog să mă scuzați, domnule comandant, dar la mine medicul începe de la titlul de profesor. Niciodată nu mi-am tratat nici măcar măselele la dentiști, ci numai la stomatologi. În meseria mea n-am nevoie de greșeli medicale.

— Firește, e o meserie cam anevoioasă.

— Întocmai. Printre altele, și ulcerul meu este de natură pur nervoasă. Dar aparatul dumneavoastră digestiv e în ordine?

— Deocamdată n-am de ce să mă plîng.

— Și dumneavoastră aveți o muncă sîcîitoare, zîmbi Drozdov. Pesemne că superiorii l-au tot pisat pe tovarășul Lapșin: „Adu-l încoace pe Miron! Cum de nu poți să-l prinzi? Unde-i Miron al nostru?"

— Uite-l și pe Miron, spuse Lapșin, întinzînd brațul spre Drozdov. A sosit cald și proaspăt de la Harkov, iar noi am și pus mîna pe el.

— Ați avut totuși o noapte zbuciumată cu noi! rosti emfatic Drozdov, surîzînd cu toate cutele feței. A fost un tămbălău serios, cu blocarea gărilor și cu gălăgia care s-a iscat pe undele minunatei Neve. De fapt, Bocikov al dumneavoastră e un lucrător capabil, are s-ajungă departe.

— Noi nu ținem incapabili.

Tăcură cîteva clipe.

— Nici dumneata, Drozdov, nu eşti lipsit de calităţi, spuse tacticos Lapşin, cu un oftat. Ai fi putut face multe lucruri bune...

— Aşa mi-e ursita blestemată...

— Bine c-ai început! Oare, într-adevăr, voi nu sînteţi în stare să născociţi ceva mai real? Le trîntiţi toate numai pe seama ursitei. Păcatele eredităţii! Las-o încolo, Drozdov! Eşti destul de bătrîn şi ar fi timpul să încetezi. Cu toate escrocheriile, combinaţiile şi afacerile dumitale, eşti mai slab decît noi. Tot o să te prindem, iar în cele din urmă o să te-alegi cu pedeapsa capitală.

— Asta mi-i meseria: noi facem afaceri, iar dumneavoastră ne demascaţi.

Ochii lui Miron îl priveau ţintă pe Lapşin, dar strălucirea lor de odinioară dispăruse. Era parcă un alt Drozdov, schimbat, o copie nereuşită a celui de pe vremuri. Nu mai avea şicul şi înfumurarea din perioada nep-ului; atitudinea-i insolentă dispăruse. Acum, în faţa lui Lapşin şedea un om în vîrstă, cu bărbia dură, cu sprîncenele cărunte şi buzele subţiri. Arăta bolnăvicios sau poate chinuit de obsesia bolii, şi mai ales foarte obosit.

— Aşadar, cum rămîne? Să ne ocupăm mai departe de cazul nostru? întrebă Lapşin.

— Ce importanţă are, răspunse Miron. Aşa sau altfel, cîntecul meu s-a cam apropiat de sfîrşit. Nu prea de mult, mai exista un obicei frumos: să te prezinţi de bună voie şi să-ţi mărturiseşti vina. Era o treabă bine gîndită, dar eu tocmai atunci îmi ispăşeam pedeapsa. L-am rugat pe şeful închisorii să-mi dea o mică învoire să mă duc la Moscova şi să-mi recunosc vina, dar el a luat în glumă vorbele mele. Şi aş fi avut atunci ce să spun la Moscova, fiindcă fusesem condamnat pentru un lucru de nimic. Am luat dinadins asupra mea o afacere neînsemnată, ca să ascund alta mai importantă. Acum însă, nimeni nu mai are nevoie de asemenea mărturisiri.

— Adevărul este întotdeauna necesar — spuse cu glas ferm Lapşin, privindu-l drept în ochi. Nu umbla

cu tertipuri, Drozdov. Ai ştiut multe lucruri şi mai ştii încă. Cazul dumitale vom avea tot timpul să-l descurcăm. Acum însă, răspunde-mi la o singură întrebare, cinstit, ca un pungaş de treabă: unde-i Korniuha?

Drozdov ridică spre Lapşin privirea ageră a ochilor căprui. Era o metodă veche — „să te uiţi fără să clipeşti în ochii anchetatorului". Toţi pungaşii cu experienţă cunoşteau perfect de bine cît de dăunător era pentru ei să ocolească privirile, şi Lapşin nu avusese niciodată prilejul să întîlnească o privire mai luminoasă şi mai candidă ca a criminalilor.

— Korniuha? întrebă Drozdov, gînditor şi pe un ton ce părea sincer, chiar foarte sincer, căutînd să cîştige timp. Care să fie oare? Poate că Filimonov? Mi se pare că şi el avea porecla de Kornei?

— Bine, Drozdov, rosti Ivan Mihailovici, fără să manifeste nici cea mai mică urmă de nervozitate. Te prefaci că l-ai uitat pe Korniuha. Prin urmare, toată vorbăria dumitale că ai dori să faci mărturisiri de bunăvoie nu valorează nici cît o ceapă degerată. Dispunem de unele date, din care reiese că dumneata cunoşti locul unde se află Korniuha. Şi dacă se va întîmpla o nenorocire, iar dumneata ştii ca şi mine ce pramatie este Korniuha, să ştii că ai să fii tras la răspundere.

— Eu nu răspund de Korniuha al dumneavoastră, ripostă Drozdov, sfredelindu-l cu privirile pe Lapşin. Şi n-au de ce să mă judece din cauza lui. Am studiat şi eu codul de procedură penală, mai ales că am avut destulă vreme pentru asta...

Fără să-i răspundă, Lapşin îşi puse dinainte declaraţia acuzatului. Drozdov avu impresia că faţa lui Ivan Mihailovici s-a întunecat şi din ochi i-a pierit orice umbră de bunăvoinţă. Într-o clipită, Miron (zis Poletika, zis Labă, Sosnovski sau Dravek) îşi aminti de seara aceea călduroasă de vară din Crimeea, de vuietul monoton al mării, de zumzetul cărăbuşilor şi de foşnetul nisipului izbit de valuri în apropierea micului restaurant, unde-i răsunase la ureche vocea calmă a lui Lapşin: „Mîinile sus, Miron!" În buzunarul hainei croite după ultimul jurnal, Drozdov avea un revolver şi nu-i venea să se predea. Dar chiar în clipa aceea,

privirile-i poposiră pe chipul lui Lapşin, chipul acela simplu de ţăran rus, de flăcău de la ţară, care însă exprima atîta forţă, încredere şi superioritate covîrşitoare, impunînd escrocului şi contrabandistului inveterat ce stătea dinaintea lui, încît Poletika a înmărmurit, a ridicat braţele şi s-a simţit cu desăvîrşire învins, deşi, după cum a aflat ulterior, Lapşin venise singur şi bineînţeles că n-ar fi tras în preajma restaurantului.

— Va să zică iarăşi „mîinile sus" ca atunci în Crimeea? întrebă abătut Drozdov-Poletika.

— Te sfătuiesc să revenim mai bine la subiect, răspunse cu asprime Lapşin. Aşadar, să ne ocupăm de complicii dumitale.

Se auziră bătăi în uşă şi în încăpere intră Okoşkin; de data aceasta nu mai era „desfigurat" ca mai adineauri cînd ieşise din biroul lui Lapşin. Ivan Mihailovici citi hîrtia umplută cu scrisul mărunt şi citeţ al lui Vasili, se gîndi puţin, apoi dădu din cap afirmativ.

— Pot să trec la executare? întrebă Vasea.

— Dă-i drumul! răspunse Lapşin.

Şi Okoşkin se îndreptă din nou spre magazinul cu firma *Articole de vînătoare şi pescuit*, pe care cum îl vedea devenea melancolic. Treaba asta era cu totul lipsită de şanse. Ce rost avea să-şi mai piardă vremea cercetînd calibrele, alicele, cîinii, să se intereseze de vînătorii înşuraţi sau holtei şi de locurile unde obişnuiau să vîneze? În situaţia lui actuală însă nu putea, nu avea dreptul să discute dispoziţiile şefilor. I s-a ordonat, trebuie să execute. Căutînd să-şi trezească în suflet elanul omului gata să găsească o urmă şi să captureze o pradă de preţ, Okoşkin îşi continuă drumul de-a lungul podului Liteinîi, spre magazinul de care era sătul pînă peste cap şi în jurul căruia foiau ca de obicei vînătorii şi tot felul de indivizi care ofereau spre vînzare alice, cîrlige de pescuit, *spinningurile* „cele mai moderne" şi puşti cu marca „trei inele". Era un ger cumplit şi tramvaiele cu geamurile îngheţate scrîşneau supărător pe şine. Pe bolta roşiatică şi rece a cerului de ianuarie lumina soarele rece de amiază. Nici în apropierea magazinului şi nici înăuntru Okoşkin nu văzu pe nici unul dintre oamenii care-i trebuiau, din

rîndul vechilor săi cunoscuți : vînzători de alice și cumpărători. Numai vînzătoarea Tasia îl săgetă cu privirea ochilor negri ca mura și-i spuse că poate să-l servească cu cartușe „calibrul șaisprezece".

„Fi-v-ar calibrele ale naibii !" își zise cu năduf Okoșkin și o porni în căutarea unor adrese din raionul respectiv. Era într-o dispoziție cît se poate de proastă și de aceea pînă și vînătorii, oamenii cei mai simpatici de obicei, îi apăreau acum de-a dreptul detestabili, iar unul dintre ei, invalidul Spirov, i se păru a fi chiar ucigașul sărmanului Samoilenko. Okoșkin își schimbă însă curînd această primă impresie, deoarece îl găsi pe Spirov dădăcindu-și nepoții. Propriu-zis nu erau nepoții lui, ci copiii unor vecini a căror mamă flușturatică „și-a permis, ziua nămiaza mare, nici mai mult nici mai puțin decît să se ducă la cinema, iar pruncii mi i-a lăsat mie în seamă", cum se plînse el. După toate aparențele, copilașii îl adorau pe „personajul acesta negativ", căruia pur și simplu i se suiau în cap, îl puneau să-i plimbe în cîrcă de-a lungul sălii și nu consimțiră să se despartă de moșneag nici cînd acesta vru să se ducă la toaletă. Spirov declară că nu l-a cunoscut pe răposatul Samoilenko, dar după ce se scărpină puțin la ceafă, își aduse aminte că în împrejurimile cătunului Trehozernii obișnuia să vîneze pe atunci un oarecare Tereoșka Gubavin, „un tip de la care te puteai aștepta la orice". De fapt, acest Tereoșka nu se îndeletnicea atît cu vînătoarea, cît cu diferite afaceri necurate, cum ar fi, de pildă, specula.

Bucuros din cale-afară de izbînda neașteptată, Okoșkin se reîntoarse la comandament și se ocupă de Gubavin. Așadar, era vorba de un tip suspect, iar pe deasupra și speculant, care vîna prin aceleași locuri. Un individ de la care te puteai aștepta la orice ! Nu trecu mult, și în fața lui Vasea se aflau înșirate pe masă fotografiile lui Gubavin, un individ cu fruntea îngustă, cu ochii mici, răutăcioși și cu mutra plină de găuri și umflături. Nemaiputînd să-și stăpînească entuziasmul, Okoșkin îi împărtăși lui Bocikov bănuielile sale. Acesta îl ascultă în tăcere, apoi căscă plictisit și-i răspunse absent, cu gîndurile în altă parte :

— Gubavin, ce-i drept, e speculant, Vasecika, dar tocmai el este acela care a descoperit cadavrul lui Samoilenko. El a anunțat miliția, iar cadavrul era cu desăvîrșire descompus. Haide, frățioare, s-o luăm de la început.

Au fost nevoiți să reia toată munca de la capăt.

Și din nou Okoșkin își purtă pașii de-a lungul străzilor Jukovski și Bielinski, pe cheiul Fontanka, pe strada Pestel, apoi colindă străzile Rîleev și Vostanie, iar mai departe, strada Kaleaev și Voinov. Timpul trecea și afară se întunecase; pe bolta cerului se aprinseră stelele, dinspre nord se porni să sufle și mai tare un vînt rece, iar mercurul din termometru cobora tot mai mult.

„Rătăcea pe străzi micuțul..." îi veniră în minte lui Vasili strofele unui cîntec cunoscut.

Deodată gîndurile-i zburară undeva departe, spre Poklonaia Gora, în cămăruța cu ghitara atîrnată în cui, dar se dojeni pe loc, zicîndu-și că nu trebuie să se gîndească la Lara pînă cînd nu-și va îndeplini misiunea. În clipa următoare îi veni în minte o frază patetică pe care o citise undeva: „Cine sînt eu? Sînt om, sau o jivină speriată?" Patetic și aproximativ.

„Nu, sînt om! își răspunse cu fermitate Okoșkin. E timpul să pun capăt gafelor și atitudinii de gură-cască, de care am dat dovadă pînă acum!"

TOREADOR... ÎN GARDĂ!

Jmakin se trezi din somn la amiază, pe la orele două. Odihnit după nopți îndelungate de veghe, își simți trupul ușor și refăcut. Se întinse căscînd de cîteva ori, sări prin odaie și se uită afară pe fereastră. Era o zi senină și geroasă. Cîrduri de tineri se plimbau cu schiurile. O camionetă proaspăt vopsită și lucioasă alerga sprintenă pe șosea.

„Oare cît am dormit?" se întrebă nedumerit Alexei.

Și după ce socoti puțin, își încruntă sprîncenele. Două nopți și ceva. Ieri la prînz a mîncat niște cîrnați și s-a culcat din nou. Auzi drăcie! Probabil că toată lumea rîde de el. Halal chiriaș!

Numaidecît își făcu apariția Jenka, cu picioarele-i subțiri înfundate în pîslarii lui taică-său și ținînd cutia de șah la subsuoară. Rămase în mijlocul odăii, mijindu-și ochii din cauza soarelui și așteptînd ca Jmakin să termine cu spălatul, cu pieptănatul și micul dejun.

— Bei un ceai cu mine? întrebă acesta.

— Mulțumesc, răspunse Jenka.

Băiatul sorbea din ceașcă și povestea despre macheta unui tren construit de Ilka Zaidelberg.

— Dar Klavdia unde-i? întrebă Jmakin.

— A plecat cu copilul la plimbare, răspunse Jenka, continuîndu-și povestirea. În timp ce jucau șah, Alexei asculta cu atenție ce se petrece jos, la parter. Se auzi de cîteva ori ușa trîntindu-se de perete. Korcimarenko cără lemne la bucătărie și se ciorovăia cu bătrîna. Pe urmă se făcu liniște și deodată izbucni din difuzor vocea puternică a crainicului de la radio. Lui Korcimarenko, care vorbea tare, îi plăcea să asculte în același fel și emisiunile radiofonice.

„Lloyd George a subliniat, se auzea din difuzor, că Uniunea Sovietică s-a declarat gata să vină în ajutorul democraților din occident. Atunci de ce guvernul britanic nu se pronunță pentru apropierea de Uniunea Sovietică?" a întrebat Lloyd George.

— El nu știe! strigă Korcimarenko de jos. Explică-i tu, chiriașule!

— Șah la rece! anunță Jenka.

— Dar bărbatul Klavdiei unde-i acum? se interesă Alexei.

La radio se vorbea despre căderea Barcelonei. Korcimarenko făcu radioul mai încet: nu-i prea plăcea să audă lucruri triste.

— Unde-i acum bărbatul Klavdiei? întrebă din nou Jmakin.

— Șah la rege, repetă băiatul.

— Mă dau bătut, declară Alexei. Jenka, unde-i bărbatul Klavdiei?

— V-ați lăsat bătut dinadins, ripostă Jenka, ați fi putut să mutați așa — și arătă ce mutare trebuia să facă Jmakin. Nu-i bine?

— Ai dreptate, se învoi acesta. Spune-mi, ea nu trăiește cu bărbatu-său?

— Cine ea?

— Klavdia.

— A-a, Klavdia! Nu, nu trăiește, zise Jenka, distrat. Era beţiv şi l-a dat afară.

— Bea mult?

— Beţiv, ce să vă mai spun, repetă Jenka, veşnic făcea scandal. Un golan! Băiatul aşează figurile, îşi răsfiră de cîteva ori degetele pe deasupra tablei de joc şi făcu prima mişcare. Privirea îi devenise dintr-o dată goală şi lipsită de orice expresie, ca la un adevărat şahist în timpul jocului. Golan — zise el încă o dată, de data asta cu un alt înţeles — golan...

Repetă cuvîntul acesta de nenumărate ori în decursul partidei, rostindu-l pe toate tonurile — ba prelung şi melancolic, ba spontan şi vesel, ba întrebător.

— Şi ea ce face, nu lucrează? întrebă Jmakin. Trăiește aşa?

— Trăiește, spuse Jenka, cu ochii rătăciţi. Trăiește... — repetă el, fără nici o noimă. Trăiește!

Jmakin îşi stăpîni anevoie dorinţa de a-i trage o palmă peste scăfîrlia rotundă ca o gulie. În cele din urmă sfîrşiră partida. Razele soarelui le cădeau drept în faţă, luminînd chipul bălai al băiatului, care-şi ţinea capul înclinat într-o parte.

— Mai facem una? întrebă el, pe un ton linguşitor.

— Ajunge, răspunse Jmakin şi se întinse în pat, încrucişîndu-şi braţele sub cap.

Jenka se apucă să joace de unul singur, respirînd zgomotos pe nas şi încruntîndu-şi amarnic sprîncenele. Părul auriu îi lucea în bătaia soarelui.

— Jenka, unde lucrează Klavdia? întrebă Jmakin.

— La *Zorile roşii,* răspunse băiatul, la Zo... la Zori... Se întrerupse o clipă, apoi reîncepu cu înfrigurare, din ce în ce mai repede: La *Zorile roşii,* la *Zorile roşii,* la *Zo...*

— Dar copilul?

— Ce-i cu el?

— Copilul cum rămîne?

— Care copil?

Jmakin se întoarse cu faţa la perete ; Jenka tot mai îndruga ceva despre *Zorile roşii*. Pe urmă veni Klavdia şi Jmakin coborî jos. Îi găsi pe tustrei dezbrăcînd fetiţa. Korcimarenko o ţinea de subsuori, Klavdia îi scotea pantalonaşii roşii, iar bătrînica se căznea cu pantofiorii. Îmbujorată de ger, cu ochii mari şi privirea gravă, fetiţa stătea nemişcată şi numai pupilele-i încremenite se uitau caraghios şi cu încordare la zarva ce se iscase în jurul ei.

— Ce mai mireasă ! exclamă Korcimarenko, văzîndu-l pe Jmakin. Ai mai văzut aşa ceva ? Buţă-buţă-băbuţă ! bîigui el cu duioşie, lipindu-şi obrazul bărbos de trupşorul nepoatei. U-hu-hu, hu-hu-hu-u !

— Tăticule, nu-i mai ţipa în ureche. Ai să-i spargi timpanul ! îl opri cu asprime Klavdia. Sau vrei s-o sperii din nou ?

În sfîrşit, fata fu dezbrăcată şi, legănîndu-se ca o răţuşcă, ieşi tiptil din odaie.

— U-hu-hu ! izbucni deodată Korcimarenko, prefăcîndu-se că vrea s-o prindă.

— Tată ! îl dojeni Klavdia şi se uită zîmbind la copilă, mergînd în urma ei, cu paltonul pe braţ.

— E măricică, constată Jmakin.

— Fireşte, spuse Klavdia.

— Seamănă mai mult cu dumneata ? o întrebă Alexei.

— E leită taică-său, zise Korcimarenko, o să iasă o tîlhăroaică la fel ca el. Şi beţivă. De pe acum n-o putem dezbăra de limonadă.

Ieşiră cu toţii în tindă, după copil.

— Te pricepi straşnic la dormit, spuse Klavdia, urmărindu-şi atentă fiica. Am crezut că n-ai să te trezeşti pînă seara.

— Ei, asta-i, o îngînă Jmakin, zîmbind.

Klavdia aruncă o privire fugară spre el şi se îmbujoră la faţă.

— Facem o partidă de şah, ce zici ? propuse Korcimarenko.

Jmakin îl refuză şi se duse la bucătărie să mai stea de vorbă cu bătrîna, în aşteptarea Klavdiei. Aceasta însă zăbovea parcă dinadins în odaia ei, de unde o auzea cîntînd cu glas subţire. Jmakin mai întîrzie cî-

teva minute în tindă, apoi se hotărî şi intră în odăiţa micuţă şi bine încălzită a Klavdiei. O găsi stînd jos pe covor împreună cu fetiţa, lîngă o căsuţă construită din cuburi de lemn. Pe fereastra căsuţei se zărea capul unui elefant cu ochişorii lucioşi de mărgele, iar în dreptul trompei, împrăştiate pe duşumea, cîteva grăunţe de ovăz.

— Vino, poftim! îl îmbie Klavdia, roşind din nou şi trăgîndu-şi fusta peste picioarele dezgolite. După cum vezi, ne-am apucat să facem o casă.

— Klavdia, începu Jmakin, să mergem azi în oraş, la teatru.

Femeia tăcu şi întoarse încet capul.

— Nu vrei? o întrebă el.

— De ce să nu vreau? se învoi ea pe neaşteptate. Să mergem, dar la care teatru?

— La oricare.

— Păi n-ai cumpărat încă bilete.

— Găsim noi, răspunse Jmakin, de asta e vorba? Cît ai bate din palme.

Rămase în picioare, neştiind ce să facă în odăiţa aceea luminoasă şi bine încălzită. Fetiţa îl privea lung cu ochişorii ei gravi şi rotunzi.

— Cum te cheamă? o întrebă Jmakin, lăsîndu-se pe vine şi cercetînd-o curios, aşa cum ai cerceta un şoricel sau o gărgăriţă.

— Musia o cheamă, răspunse mama în locul ei.

Socotind că a vorbit destul cu copilul, Alexei se ridică de jos şi o întrebă pe Klavdia dacă nu-i timpul să se îmbrace. Ca să scape de zeflemiselile lui Korcimarenko, se înţeleseră să nu iasă împreună din casă şi el s-o aştepte la gară.

— Dacă se agaţă de careva, apăi nu mai scapă de gura lui — spuse Klavdia despre tată-su, fără să se uite la Jmakin. Îţi scoate peri albi, nu altceva. Femeia mîngîie cu palma creştetul fetiţei, apoi întrebă: Pe dumneata te cheamă Leoşa, iar în buletin e trecut Nikolai. De ce?

— M-au poreclit Leoşa încă din copilărie, răspunse calm Jmakin, nu ştiu nici eu de ce.

Femeia continuă să dezmierde copilul.

— Bine, du-te, spuse ea în cele din urmă, trebuie să ne pregătim.

— Da, e timpul.

Jmakin se bărbieri în odaie, se pieptănă în faţa oglinzii şi plecă la gară. Pe cer apăruseră primele stele, totul în jur era cufundat în linişte şi numai zăpada scîrţîia mînioasă sub tălpi.

Alexei mergea scuturînd la răstimpuri din cap, ca să-şi alunge gîndurile care-l năpădeau. Şi dacă la teatru se va întîlni cu Lapşin ? Sau cu Okoşkin ? Schiţînd un zîmbet în colţul gurii, se gîndi cum ar apărea toate acestea în ochii Klavdiei. De fapt însă nu-i venea de loc să zîmbească. Scoase un oftat şi scuipă printre dinţi. La o poartă se ivi o pisică, pregătindu-se pesemne să treacă drumul. Jmakin bătu din palme, strigă la ea şi iuţi pasul ca să i-o ia înainte, apoi întoarse capul şi trase o înjurătură, ruşinîndu-se parcă de purtarea lui ridicolă. De fapt, pisica era tărcată, aşa că n-avea motiv să se neliniştească.

„Cum se va încheia oare toată povestea asta, se gîndea el, plimbîndu-se pe peronul gării şi pufăind din ţigară — şi cînd o să se termine ?"

Prin case începură să se aprindă luminile. Încet şi monoton ţiuiau în aerul rece firele telegrafice. Jmakin îşi lipi urechea de un stîlp, aşa cum făcea în copilărie, şi zgomotul deveni dintr-o dată puternic şi vibrant. „E-hei, Jmakin, Jmakin — îşi zise el, trist şi plin de obidă — s-a dus pe copcă viaţa ta, au să te împuşte, or să te trimită în lună, la păscut. La noapte mai dorm aici, iar mîine trebuie să plec, altfel m-agaţă. Sau poate că nu ? Ba au să m-agaţe, mă umflă negreşit. Şi Lapşin are să mă întrebe : „Ei, fîrtate, iar ai făcut-o de oaie ?"

Strînse pumnii în buzunarele paltonului şi se uită speriat înapoi. O clipă avu impresia că-i şi vede pe miliţieni apropiindu-se şi arestîndu-l chiar acolo, pe loc ! Dar nu erau ei, era Klavdia, care traversa peronul într-o haină de blană cu guler mic, cu o beretă albă pe cap şi bocănind cu şoşonii. Dezorientat şi cu gîndurile răvăşite, Alexei îi strînse în tăcere braţul. Zdrăngănindu-şi tampoanele acoperite de promoroacă, trenul se

opri în gară. Intrară într-un vagon înțesat de călători și mulțimea o împinse pe Klavdia lîngă Alexei. Acesta o cuprinse de mijloc și Klavdia îi aruncă o privire sfioasă, fără să rostească un singur cuvînt. Vagonul se legăna ușor în mers, iar prin geamurile afumate ale felinarelor răzbătea o lumină slabă și roșiatică. Mirosea a parfum, a bere, a tren și a postav cazon. Jmakin se uită la tovarășa lui și i se păru că aceasta ațipise.

— Klavdia! o strigă el încet.

Femeia îl privi din nou sfioasă și buzele i se desfăcură molcom într-un surîs. „Ce-ar fi oare să-i destăinuiesc acum totul, se gîndi el, să-i spun cum și de ce s-a-ntîmplat totul. Să-i povestesc cît mai mișcător, mai duios."

— Te-ai gîndit la care teatru mergem? întrebă Klavdia.

— La oricare, răspunse el, cu o intonație tainică în glas. Unde vrei.

— Leoșa-Nikolai ce ești! spuse femeia și se feri cu îndemînare din strînsoarea brațului ce o cuprindea. Expresia feței îi rămase însă la fel de timidă ca și înainte.

Jmakin nu cunoștea teatrele și stătea pe gînduri, neștiind unde să meargă. S-o întrebe pe Klavdia, era oarecum rușinos.

La *Comedia muzicală* nu mai găsiră bilete. Teatrul micuț din Pasaj li se păru plicticos, iar Jmakin dorea foarte mult ca evenimentul acesta să fie cît mai solemn și să aibă mai ales cît mai mult șic.

Se opriră în strada Rakov, lîngă Pasaj, să chibzuiască asupra alegerii. Klavdia zîmbea, în timp ce Jmakin stătea încruntat.

Nici la Teatrul mic de operă nu găsiră bilete. Alexei o rugă stăruitor pe casieriță, explicîndu-i că a venit din provincie, dar femeia nici nu-l asculta măcar și își sorbea liniștită ceaiul în fața ghișeului, răspunzînd la telefon. Klavdia zîmbea tot timpul, uitîndu-se la Jmakin.

Lîngă fosta clădire a Dumei luară un taxi și se duseră la teatrul Kirov. Klavdia se cuibări în colțul mașinii, cu o strălucire ciudată în priviri. Jmakin se

apropie de ea și o îmbrățișă cu același gest obișnuit cu care îmbrățișase pînă atunci nenumărate femei în viața lui. Klavdia nu rosti nici un cuvînt. De altfel n-avea unde să se retragă și singurul lucru pe care l-ar fi putut face ar fi fost să-l pălmuiască, dar n-a făcut-o. Alexei îi mîngîie cu cealaltă mînă genunchiul, alunecîndu-și palma pe coapsă în sus, acolo unde se termina ciorapul. Prin stofa subțire a fustei degetele-i ghiciră marginea ciorapului, apoi pielea netedă a piciorului.

— Dă-mi drumul! spuse femeia, desprinzîndu-i cu greu mîna de pe genunchi. Apoi își potrivi ceva și tocmai atunci mașina se opri. Ajunseseră la treatru. În timp ce-i plătea șoferului cursa, Jmakin își aduse aminte că împreună cu Gavriușka Șestov plănuise pe vremuri să dea o lovitură la unul din apartamentele situate în blocul din colț, la etajul al treilea. Dar apoi Jmakin refuzase să participe la spargere, temîndu-se de o vărsare de sînge. Și într-adevăr, atît Gavriușka cît și prietenii lui avură ghinion. Au fost prinși chiar aici, sub arcada porții, după săvîrșirea crimei, și Șestov s-a ales cu pedeapsa capitală :

Ah, ciocolata „Americancă",
Gavriușa al-nostru e din Taganka,
Dar pe Gavriușka l-au împușcat
Eu am întins-o... și-am scăpat...

Un suspin zgudui pieptul lui Alexei. Intrară apoi în vestibulul teatrului, unde o bătrînică, cu capul înfofolit într-o glugă așa cum purtau odinioară generalii, le oferi două bilete. Jmakin cumpără biletele și oftă din nou.

— Ce tot oftezi atîta? îl întrebă Klavdia.

— Mi-am amintit de ceva, răspunse el încet. Despre un prieten, unul Gavriușka. Aici, în colț, soarta i-a jucat o festă urîtă. O festă, nu glumă! A fost Gavriușka și s-a isprăvit cu el.

Klavdia își scoase tăcută haina și își deznodă fularul de la gît. Obrajii i se îmbujoraseră de frig, ochii îi străluceau și toată ființa ei împrăștia un miros proaspăt de ger.

— Ei, ce zici?

Jmakin o luă de braţ, strîngînd-o cu putere lîngă el. Femeia rîse.

— Ce tot spuneai despre Gavriuşka? întrebă ea. Continuă.

— Nu vreau. A crăpat şi basta! zîmbi Alexei.

Fără să-şi dea seama, se pomeniră urcînd treptele scării, deşi aveau locuri la parter. Un bărbat purtînd o bluză de croială militară şi cizme cu carîmbi strîmţi pe pulpă trecu în grabă pe lîngă ei. La un moment dat omul întoarse capul din mers şi Jmakin încremeni de spaimă recunoscîndu-l pe Bocikov.

— Ce-i cu tine? întrebă Klavdia.

El tăcu. Scîrţîitul cizmelor se auzea acum undeva deasupra lor. Poate că nu era Bocikov?

— Ce s-a-ntîmplat? şi Klavdia îl zgîlţîi de braţ.

— Am văzut un băiat pe care-l cunosc, răspunse Jmakin destul de calm. O veche cunoştinţă. Stai puţin, adăugă el repede, aşteaptă-mă aici!

Şi se repezi pe scară în sus, lăsînd-o pe Klavdia singură. Voia să ştie neapărat dacă era Bocikov sau nu. Să ştie neapărat! Şi dacă-i Bocikov? Bine, dar ce poate oare el, Jmakin, să facă? Să fugă? Fireşte, ar putea să dispară. Dar ce să-i spună Klavdiei? Dă-o-ncolo, la urma urmei e totuna! Bine, dar totuşi ce-ar putea să-i spună: „Klavdia, uite, e o socoteală la mijloc..." „Ce fel de socoteală?" „Acesta-i Bocikov." Are urechile lipite de cap, la fel ca Bocikov. Nu, nu-i în haine civile! Dar cel de colo, cu cărare la mijloc? Nu, ăştia sînt alţii. Acela însă care a trecut în fugă pe scară?

Îşi croia drum prin mulţimea elegantă a spectatorilor îmbrăcaţi în haine de sărbătoare şi parfumaţi. Trebuia să afle cu orice preţ dacă omul acela era Bocikov, căci dacă aşa stăteau lucrurile, asta însemna pentru Jmakin aleluia, sfîrşitul. Bocikov nu-i Okoşkin, nu-l poţi trage pe sfoară şi nici nu scapi de el.

Oare l-a urmărit? În cazul acesta de ce nu l-a oprit în vestibul sau la garderobă? Ce mai aşteaptă?

Încă o scară. Jmakin îşi aruncă în grabă privirile într-o lojă. Deosebi în despărţitura de alături cîteva haine de blană, printre care două şube de damă şi o

jachetă de astrahan. Hm, ce bine i-ar sta Klavdiei cu o astfel de jachetă! Jmakin își asculta bătăile inimii și sunetul clopoțelului... Probabil că nu era primul semnal. Din loji răzbătea larmă de glasuri și întreg teatrul scăldat în lumină era cuprins de freamăt. Alexei rămase cu ochii pironiți la nasturii rotunzi ai jachetei. Apoi își săltă încet capul și văzu din spate șirul de femei cu umerii goi, iar dincolo, mai în fund, balcoanele lojilor și cîteva rînduri de scaune de la parter... O tînără rîdea țuguindu-și gura rotundă și mică. Să șterpelească jacheta? Jmakin făcu o mișcare ușoară spre haină. Propriu-zis nu era o mișcare, ci mai curînd o zvîcnire, o încordare a mușchilor pregătiți pentru salt... Atenție! „Șase!" Dar dacă Bocikov e aici? Și unde să ascundă jacheta? S-o predea la garderobă în păstrare?

Își băgă capul pe ușa întredeschisă și se uită atent în jur. Nu, nu se poate. Culoarul e aproape gol și-l mai vede și bătrînul acela galonat, în livrea. Nu merge. Alexei porni mai departe cu un mers cît se poate de degajat, așa cum obișnuia să facă în momentele de maximă încordare. Oare cine să fi fost omul acela cu cizme?

O găsi pe Klavdia în același loc, pe scară, căutîndu-l cu privirile rătăcite. Jmakin se apropie de ea și-i văzu fruntea, sprîncenele și părul. Foaierul se golise și doar cîțiva întîrziați se strecurau cu pași grăbiți spre sala de spectacol. Abia acum băgă de seamă Jmakin că Klavdia era mai mult speriată decît stingheră.

— Totul e-n ordine! spuse el. Auzi, Klavdinka?

O numea astfel pentru prima oară, și tînăra femeie păru că se sperie și mai tare.

— Unde tot umbli? rosti ea, ușurată. Nebunule! și, luîndu-l de braț, o porni spre sală.

Tocmai atunci dirijorul se urcase la pupitru și bătu de cîteva ori cu bagheta, cerînd atenție. Cîțiva spectatori deranjați protestară în șoaptă. Jmakin îi apostrofă din mers și-l călcă pe picior pe un individ bărbos și chel. În semiîntunericul sălii luceau becurile roșii de incendiu și totul foșnea în jur. Cortina tremura gata să se ridice, iar sunetele uverturii urcau spre tavan. Alexei închise ochii, ca să nu vadă nimic. Probabil că primul

act ține vreo jumătate de oră. În acest răstimp n-au să-l aresteze, așa că poate să stea liniștit, să chibzuiască și să asculte. Trebuie să înceapă să cînte și artiștii. Ar putea chiar s-o ia pe Klava de mînă... Desigur că și Bocikov privește acum pe scenă, ascultă și nu se mișcă de la locul lui. Poate că a închis și ochii, broscoiul! Ai răbdare, Bocikov, mai așteaptă puțin și o să ne răfuim noi undeva la înghesuială.

Jmakin o strînse pe Klavdia de mînă. Toreador... toreador! Ai răbdare, Bocikov, ai răbdare! Deodată Alexei se gîndi la cocaină: ce bine ar fi fost să prizeze puțin, să uite dracului de toate. Strînse și mai puternic mîna femeii de alături și-i simți palma călduță și jilavă între degetele lui. Gîtul Klavdiei era aproape și întreaga-i ființă devenea parcă din ce în ce mai supusă, în timp ce el, Jmakin, punea stăpînire tot mai deplină pe ea. Oare la ce se gîndește acum Klava? Îl compătimește sau se teme ca el să nu fie cumva beat și să facă scandal? Simți brusc nevoia să lămurească totul, dar în loc de aceasta, se aplecă la urechea ei și murmură doar un singur cuvînt:

— Klavdinka!

Klavdia nu-i răspunse, însă după fața ei Jmakin își dădu seama că l-a auzit.

Iar pe scenă cînta un cor, și o actriță cu floare în păr dansa mlădioasă și plină de grație.

În pauză, Jmakin nu putu să se decidă cum să procedeze mai bine: să rămînă în sală, la locul lui, sau să iasă în foaier. De altfel, Bocikov putea să-l zărească oriunde și să pună mîna pe el. Apoi Jmakin își zise că-i este perfect egal dacă va fi arestat sau nu, principalul e ca Klavdia să nu vadă nimic. Ieși în foaier singur, străduindu-se să privească nepăsător la toată lumea — fie ce-o fi! Spectatorii se plimbau încet făcînd ocolul încăperii. Bocikov nu se vedea nicăieri. Alexei se îndreptă spre bufet și goli la bar cîteva pahare de votcă, coniac și chiar vin. Era foarte neliniștit și se gîndea tot timpul cum va rămîne cu numărul primit la garderobă pentru paltoane în caz că va fi arestat. În cele din urmă se hotărî să-l înduplece pe Bocikov să-i dea voie să lase numărul la cuier.

— Încă un pahar, spuse el, adresîndu-se bufetierei, şi o privi de parcă l-ar fi avut în faţa lui pe Bocikov.

Bufetiera umplu paharul.

Jmakin bău vinul, plăti consumaţia şi, zgribulindu-se parcă de frig, se opri cîteva clipe lîngă perete. Se simţea însă nelalocul lui, de aceea, înfundîndu-şi mîinile în buzunar, porni de-a lungul foaierului. După cîţiva paşi o văzu lîngă uşa bufetului pe Klavdia, înconjurată de un grup de fete şi băieţi. Nu putu să treacă neobservat înainte, fiindcă fata îl recunoscu de departe şi îl strigă. Tinerii erau de la fabrica unde lucrase Klavdia şi-l cercetau pe Jmakin plini de curiozitate. În clipa cînd ajunse lîngă ei, una din fete îi spuse ceva vecinei sale — poate chiar despre el — şi amîndouă se porniră pe rîs. Un flăcău vesel, cu o înfăţişare mucalită, îl măsură foarte bănuitor pe Alexei. Îmbujorîndu-se la faţă, Klavdia îi făcu cunoştinţă cu vechii săi tovarăşi. Alexei scoase o mînă din buzunar, dar stătu zgribulit tot timpul şi nu vorbi nimic. Se bulucişeră cu toţii lîngă uşă, în mijlocul şuvoiului de oameni, unde Bocikov putea să-şi facă apariţia în orice moment şi să-l aresteze pe Jmakin în văzul tuturor. „Nu mă predau — hotărî în gînd Alexei. Am să-l înjunghii şi după aceea îmi fac seama şi eu..." Degetele-i pipăiră în buzunarul hainei pumnalul ascuţit. Spectatorii se perindau în şir nesfîrşit pe dinaintea lui şi mulţi dintre ei aveau părul lins şi dat pe spate aşa cum îl purta Bocikov. Jmakin era pregătit să scoată în orice clipă pumnalul şi să-l izbească de moarte pe Bocikov: să-şi facă vînt dinspre stînga şi, cu o mişcare puternică a braţului, să-i împlînte lama sub coaste. Deodată îi trecură prin cap cîntecele puşcăriaşilor, nişte cîntece prosteşti învăţate prin închisori:

Sînt hoţ de buzunare
Şi fac pe mucalitul,
Dar nu e păcat oare
Că mi-a venit sfîrşitul?

Bocikov nu se vedea însă nicăieri. Cu obrajii îmbujoraţi, Klavdia se apucase să le povestească ceva prietenelor sale, care o ascultau atente, dar privirile ei

pline de neliniște îl urmăreau pe Alexei. În sfîrșit se auzi al treilea semnal și, în timp ce se îndreptau grăbiți spre locurile lor, fata îl întrebă pe Jmakin ce se întîmplă cu el.

— Nimic, răspunse acesta, absolut nimic, Klavdinka.

Pînă la pauza următoare mai era cel puțin o jumătate de oră sau chiar mai mult. Desigur că răstimpul acesta era prea scurt în comparație cu zilele ce vor urma, căci va fi fără doar și poate arestat din pricina blestematului aceluia de buletin. Dar totuși îi rămîneau aceste treizeci de minute, cînd putea să stea liniștit lîngă Klavdia, să-i țină mîna în mîna lui și, privind-o pe furiș, să asculte cuvintele emoționante ale ariei:

Toreador... în gardă
Toreador ! Toreador !...

Lua-l-ar dracu pe grăsunul acela de toreador ! Ar trebui să guste și el din necazul ce-l încearcă acum pe Jmakin. Dar dumnealui se scălămbăie acolo pe scenă, face pe nebunul.

Absorbită de acțiunea care se desfășura pe scenă, Klavdia nu avea timp pentru Alexei. Era înfierbîntată și trupul ei împrăștia o căldură mîngîietoare, în vreme ce pe Jmakin îl scuturau fiori de gheață, simțind tot timpul pumnalul în buzunar. Ce nevoie mai avea de pumnal ? Doar n-o să se apuce acum să-l taie pe Bocikov !... Ce bine ar fi să poată sta mereu lîngă femeia aceasta, să-i țină mîna într-a lui, s-o audă suspinînd din pricina suferințelor oacheșei Carmen și a omului chinuit de o gelozie prostească, s-o simtă cum tresare toată ascultînd marșul toreadorului. Nu i-ar mai trebui nimic altceva.

„Oare nu cumva m-am îndrăgostit ?! se întrebă cu mirare Jmakin. Te pomenești că am căzut pe bec ?"

— Ascultă-mă, Klavdinka, șopti el și, cu toate că nu mai rosti nici un cuvînt, i se păru că ea a înțeles totul și nu mai are nevoie de explicații.

Pe urmă Jmakin începu să aștepte cu teamă ultima pauză. Luase hotărîrea fermă să nu se mai plimbe prin foaier împreună cu Klavdia. Dacă așa i-a fost sortit, să-l aresteze măcar cînd e singur, să nu vadă și ea această

ruşine. Să ştie numai că Jmakin a fost şi a dispărut, s-a isprăvit. Are să-l convingă şi pe Lapşin să nu dea nimănui relaţii despre el. De altfel, Klavdia nici nu va putea să-l mai găsească, deoarece ea îl cunoaşte sub numele de Lomov. Dar parcă o să-l caute?

În pauză, Jmakin îi spuse Klavdiei că vrea să fumeze o ţigară. Femeia rămase la locul ei, cufundată în gînduri, bănuitoare şi totuşi atît de dragă. Strecurîndu-se încetişor prin mulţime, Alexei ajunse la bufet şi ceru un coniac, ca să-şi mai potolească „nervii". În clipa cînd bufetiera îi umplu paharul, dădu cu ochii de Bocikov, care stătea puţin mai încolo şi, cu faţa numai zîmbet, vorbea cu o femeie drăguţă, brună, cu buzele roşii. Femeia ţinea în mînă o farfurioară cu prăjituri, iar Bocikov o servea cu limonadă şi-i povestea ceva probabil foarte amuzant, fiindcă femeia rîdea cu poftă, clătinîndu-şi capul împodobit cu un păr negru şi bogat, pieptănat cu cărare la mijloc. În urechi îi străluceau doi cerceluşi.

„A venit cu nevastă-sa, se gîndi calm Jmakin, simţind o tristeţe amestecată cu oarecare bucurie şi invidie. A venit la teatru cu nevastă-sa, ca orice om onorabil care nu se teme de nimeni, şi mănîncă liniştit prăjituri. Şi aici se simte sigur de el, cu toate că n-are nici haine de sărbătoare şi, după cum se vede, cu ce se duce la slujbă a venit şi aici: în rubaşcă încinsă cu o curea militară şi încălţat în cizme. Pe cînd eu, uite, m-am gătit ca un ginere, dar mereu mi-e frică şi veşnic o să tremur aşa, fără să am nici măcar o singură clipă de linişte. Ducă-se dracului viaţa asta a mea!"

Bocikov şi soţia continuau să rîdă şi să glumească, iar Jmakin, cu paharul de coniac în mînă, nu-şi putea lua ochii de la ei, cu toate că-şi dădea bine seama cît era de prostesc şi totodată de primejdios să se holbeze atîta la ei. Neghiobia cea mai mare a făcut-o însă rămînînd locului atunci cînd soţii Bocikov au trecut pe lîngă el. Şi-a ferit doar capul puţin într-o parte şi a auzit-o pe Bocikova spunînd:

— Bărbăţele, te-ai cam îndopat cu pere...

— Nu zău, Galocika... răspunse Bocikov şi Alexei nu putu să mai audă nimic în vacarmul din jur.

„Galocika! se gîndi el fără nici o răutate. El o are pe Galocika, eu pe Klavdocika, dar cum să-mi croiesc viața de aici înainte? Cum? Și cine oare ar putea să mă povățuiască?"

— Cu cine te-ai întîlnit? îl întrebă Klavdia, cînd Jmakin se așeză pe scaun lîngă ea. I-ai văzut pe ai noștri?

— Pe ai voștri nu i-am văzut, în schimb am zărit o veche cunoștință, răspunse Alexei, întinzîndu-i un baton de ciocolată. Un oarecare Bocikov, cu soția. O cheamă Galocika. O femeie drăguță.

— Dar el, cine-i?

— E detectiv, o lămuri Alexei. Un om cu multă judecată. Înainte a fost contabil, a absolvit Institutul de științe economice și financiare sau așa ceva. Are un cap deștept, dacă-i cazi în labă, nu-ți merge bine...

— De ce, adică, să-i cazi în labă...?

— Fiindcă e mai bine să nu ai de-a face cu el! răspunse încurcat Jmakin. Mai ales cînd e vorba de falsificarea actelor sau de delapidări. La prima vedere îți pare la fel ca oricare altul, dar e priceput foc. Și foarte cinstit...

— Parcă în organele noastre de stat ar putea să existe altfel de oameni?

— Asta o știu precis, stărui Alexei, cu ochii strălucitori și fără s-o privească, de la niște persoane de încredere. I-au oferit pe tavă treizeci de mii de ruble, ca să mușamalizeze o afacere, și află că n-a fost chip. A numărat bănișorii, a apăsat pe butonul soneriei și... poftiți, vă rog, acolo, de unde puteți admira cerul în carouri!...

— Cum adică „în carouri"? nu se dumeri Klavdia.

— Au ei o astfel de expresie, care înseamnă să stai după gratii. Un termen specific...

— Vorbești ca și cum ai lucra și tu acolo — zise fata. Prea le știi pe toate.

— Chiar dacă nu absolut totul, dar mai cunoaștem și noi cîte ceva. Am văzut multe în viață și am învățat să le pricep...

În sală se stinse lumina. Dirijorul urcă pe podium, își scuturâ capul pletos și lovi supărat cu bagheta în pupitru.

— Și ăsta e șef! spuse Jmakin. Unde te uiți, peste tot numai șefi!

Klavdia îl privi pieziș și zîmbi.

Moartea lui Carmen nu produse asupra lui Alexei nici o impresie. Chestiunea aceasta nu-l privea, important pentru el era să știe cum trebuie să trăiască în viitor. Atît și nimic altceva. Nu i-au plăcut nici contrabandiștii.

— Am cunoscut și eu unul, îi spunea el Klavdiei, în timp ce se îmbrăcau. Un tip cam borțoșel și printre altele baptist. Iar aici ne-au prezentat un sărăntoc...

— Există oare cineva pe care să nu-l cunoști?...

— Am întîlnit destui! răspunse enigmatic Alexei. „Sub cerul torid al Argentinei..."

La înapoiere luară din nou un taxi, de data aceasta însă nu pînă la gară, ci pînă acasă, la Lahta. Se făcuse foarte frig. Șoferul era un bătrînel tăcut și morocănos. Îndată ce trecură de fabrica de cherestea, mașina hîrbuită începu să-i scuture îngrozitor și să hodorogească din toate încheieturile, încît pasagerilor le-a fost cu neputință să schimbe o vorbă între ei. Klavdia se cuibări într-un colț, strîngîndu-și picioarele sub ea. Se uita la troienele de zăpadă care defilau prin fața geamului de celuloid, la discul galben al lunii și la luminile orașului care se îndepărtau tot mai mult, rămînînd în urmă. Alexei își îndesă șapca pe urechi și, după ce își vîrî mîinile în buzunarele paltonului, închise ochii. Fără îndoială că s-a purtat ca un nătărău și i-a trezit Klavdiei unele bănuieli. Ce rost avea să azvîrle banii în dreapta și-n stînga? A luat, bunăoară, mașina asta, care o să-l coste cel puțin patruzeci de ruble. Oare ce gîndește ea acum despre el, se întrebă Alexei, aruncînd fetei o privire înciudată. A mai cumpărat și de la magazin gustări, vin, țigări scumpe și niște brînzeturi pe care nu le poate suferi. Pentru ce? Coșul cu cumpărături se afla la picioarele lui și Jmakin îl apăsă ușor cu vîrful pantofului, ca să nu-l turtească. Deodată mașina se aplecă într-o parte și pe urmă se opri. Șoferul îi rugă

pe pasageri să coboare. Klavdia își pierdu o mănușă și se aplecă s-o caute. Șoferul le strigă din nou.

— Ce este? întrebă Jmakin.

— Vă rog să vă grăbiți! răspunse șoferul, mai potolit.

— Ne rogi?

— Da, vă rog, repetă omul, scotocind prin cutia cu scule.

Jmakin dinadins nu-l ajută să schimbe camera de la roată.

— Noi mergem pe șosea, zise el, ne-ajungi din urmă!

Și, strîngînd-o pe Klavdia de braț, o porni înainte. În dreptul stîlpilor din marginea șoselei simți că Klavdia atîrna greu de brațul lui, fără să-l privească sau să-i adreseze măcar un cuvînt. De altfel, despre ce ar fi putut să vorbească? Alexei o întrebă dacă i-e frig. „Da, puțin" — răspunse Klavdia, însă cînd el îi întinse fularul lui gros de lînă, ea îl refuză. Jmakin încercă să grăbească pasul, ca fetei să nu-i fie prea frig, însă o văzu că abia mai merge.

— Ai obosit? întrebă el.

— Nu, răspunse cu întîrziere Klavdia.

În sfîrșit se așezară din nou în mașina care între timp îi ajunse din urmă și Jmakin își dădu seama că Klavdia tremura din tot corpul.

— Vezi, acum ai să răcești.

Îi ridică gulerul hainei, încheind-o la primul nasture de la gît, și o cuprinse de umeri. Femeia se lipi de el și Alexei se dumeri în cele din urmă că ea nu tremura din pricina frigului și că umerii i se zguduiau de plîns. Înciudat și totodată simțind un fel de neliniște amestecată cu milă (lacrimile femeilor aveau totdeauna asupra lui acest efect), Jmakin o întrebă ce s-a întîmplat. Klavdia nu-i răspunse, se desfăcu încet din îmbrățișarea lui și, după ce își șterse obrajii cu mănușa, începu să privească din nou pe fereastra mașinii. Jmakin tăcea fără să înțeleagă nimic. Ajunseră astfel pînă acasă. În timp ce el îi plătea șoferului cursa, femeia scoase cheile și descuie ușa. Jmakin urcă sus la etaj, puse cîteva lemne peste cărbunii care mai licăreau în sobă, aprinse lampa și se așeză pe marginea patului așa îmbrăcat cum era. Se simțea obosit. Auzi pașii Klavdiei prin bucătărie,

apoi deosebi plescăitul apei și zgomotul lavoarului și se gîndi că ea probabil se spală. Peste cîteva minute, Klavdia intră în odaie. Jmakin se ridică în întîmpinarea ei. Femeia își pudrase puțin obrajii și își pusese o rochiță simplă, intrată la spălat, cu cordon încheiat, în nasturi, iar pe umeri își aruncase o broboadă.

Klavdia zîmbea tăcută. Cu trupul chinuit și încordat, Alexei se apropie de ea și o privi drept în ochi cîteva clipe.

— Să mîncăm ceva, spuse el în cele din urmă.

— Haide, se învoi femeia.

Se așeză pe scaun, scoțîndu-și un pantof și ascunzîndu-și piciorul sub ea. Jmakin își dezbrăcă paltonul, înșiră gustările pe masă și turnă votcă în ceșcuța roz. Klavdia refuză însă băutura.

— Să nu bei nici tu, spuse ea, împingînd ceașca mai încolo.

Dar Jmakin n-o ascultă și, după ce goli ceșcuța, mai bău alte două. Era foarte neliniștit la gîndul că Klavdia ar putea să se ridice și să plece.

— Ia și mănîncă, o îmbie el, nu te jena. Să nu te uiți la mine. Eu cînd beau, nu pot să mănînc. Uite, gustă un măr!

Fata însă nu mînca și zîmbea într-una.

— De ce zîmbești? o întrebă el, iritat. Ce-ai găsit de rîs?

— Nimic, răspunse Klavdia.

Votca îl încălzise, iar surîsul femeii îl enerva tot mai mult.

— Nu văd nimic caraghios, spuse el, turnîndu-i vin în ceașcă, bea de aici!

— Nu vreau.

— E vin dulce, pentru cucoane.

— Nu beau.

— Atunci îl beau eu.

— N-ai decît, dacă ești prost.

Jmakin bău vinul dulceag și grețos, apoi își aprinse o țigară. Se uita puțin cruciș, iar alcoolul îl surescitase și îl făcuse bănuitor.

— Tu nu mă urmări, zise el, nu te uita că am mulți bani. Mi-au dat o primă de la serviciul de transporturi

şi acum chefuiesc. Ce zici, am dreptul să mă distrez cu premiul pe care l-am primit?

Faţa Klavdiei redeveni serioasă.

— Poţi, Kolea, rosti ea, cu hotărîre.

„Dar de ce Kolea?" Jmakin se uită la ea şi avu impresia că îşi bate joc de el. La un moment dat îi întîlni privirea şi îşi aduse aminte de ce Klavdia îl numeşte astfel.

— Dar pe bărbatul tău... acela pe care l-ai alungat cu măturoiul, cum îl chema? o întrebă. Cum îi spuneai?

— Alexei. Leoşa...

Jmakin rîse şi dădu din cap. Klavdia rămase îngîndurată, înfăşurîndu-se în broboada ei.

— Fata doarme?

— Doarme.

— Iar noi chefuim, zise Jmakin. Nu-i aşa? Toată lumea doarme, numai noi petrecem. Fetiţa doarme, cetăţeanul Korcimarenko sforăie şi el, doarme şi Jenka. Iar pentru noi, toată viaţa străluceşte cu mii de lumini.

— Şi unde ai văzut, mă rog, luminile?

— Totul e în ordine, bolborosi el, totul, Klavocika, e-n perfectă ordine.

Femeia îl măsură lung, apoi scoase un oftat:

— Te-ai cherchelit! Şi ridicîndu-se de pe scaun, se apropie de el, îl apucă de păr şi îi răsturnă lin capul pe spate. Nebunule, rosti încet Klavdia, ce fel de om eşti tu? Uite, eşti beat, beat turtă...

Jmakin închise ochii. Îşi simţea trupul sprinten şi numai o uşoară legănare îi trăda starea în care se afla.

— Klavdia, o chemă el, deschizînd din nou ochii, Klavdinka...

Îi venea să plîngă. Femeia îi mîngîie faţa, apoi Jmakin simţi buzele ei moi şi fierbinţi sărutîndu-i obrajii, tîmplele şi fruntea.

— Klavdia, îi şoptea el, duios, tuşind la răstimpuri. Klavdinka, mărită-te cu mine. Ce zici? Te iau cu copil cu tot şi plecăm undeva, pe linie. Îşi aminti de aceste cuvinte şi le repeta acum cu toată convingerea: Mergem şi ne angajăm undeva la calea ferată. Ştii, pe linie. Ne aranjăm acolo. Ce rost are să mai stai aici? Îşi

umplu paharul şi-l dădu pe gît, apoi îi întinse Klavdiei un măr : Ţine !

Femeia luă mărul rîzînd.

— Mănîncă-l !

Klavdia muşcă din măr. Jmakin îşi frecă obrazul cu palma, căutînd să-şi adune gîndurile răzleţe.

— Eu, Klavdia, m-am îmbătat, zise el, dar asta n-are nici o importanţă. Totul va fi în ordine... Vrei să te măriţi cu mine ?

— Nu, răspunse grav femeia.

— De ce ?

— Nu vreau, repetă ea. Eşti afumat şi vorbeşti vrute şi nevrute. Culcă-te mai bine, am să plec şi eu. E tîrziu.

— N-ai să pleci ! făcu Jmakin.

— Cum adică ?

— Ai să te culci aici ! Se ridică în picioare şi, cu paşi nesiguri, se apropie de ea. Klavdia tăcea. Cu o mişcare stîngace Jmakin îi cuprinse grumazul şi îşi lipi gura de buzele ei fierbinţi. Haide, Klavka, mai repede ! spuse el.

— Lasă prostiile ! rosti aspru femeia. Cui te-ai găsit să-i comanzi ? şi se duse la sobă, urmărită de privirile lui.

Azvîrli pe foc cîteva lemne şi se aplecă să vadă dacă s-au aprins, apoi se ridică şi îşi potrivi broboada pe umeri. Jmakin se aşeză pe marginea patului, enervat de calmul femeii, de mişcările ei domoale şi sigure.

— Vino încoace ! o chemă el.

Klavdia se apropie de patul scund pe care şedea Alexei şi acesta îi încolăci trupul cu braţele, cuprinzîndu-i picioarele mai sus de genunchi. Femeia îşi propti palmele în umerii lui. Apropierea ei îl ameţise de tot, dar în cele din urmă Klavdia se smulse din îmbrăţişare şi, după ce micşoră fitilul, suflă în lampă. Chenarul argintiu al ferestrei se profilă îndată prin întuneric. În odaie se făcu parcă mai cald şi, în tăcerea care se aşternuse în jur, Jmakin o auzi pe Klavdia desfăcîndu-şi copcile de la rochie. Una din copci nu se descheia şi femeia trase cu atîta putere, că pînza subţire se sfîşie pîrîind. Alexei rămase în aceeaşi poziţie, cu palmele sprijinite pe genunchi şi cu privirea aţintită

în întuneric, spre locul unde bănuia că se dezbracă Klavdia. Aceasta își lepădă pantofii din picioare, apoi, după foșnetul abia perceptibil, Jmakin bănui că-și scoate ciorapii. Se auzi căzînd ceva pe duşumea, probabil o cataramă de la portjartier. În clipa următoare, Klavdia fu lîngă el, dar Alexei n-o văzu. Femeia se urcă în pat, dădu cu piciorul plapuma la o parte, apoi se vîrî în aşternut, învelindu-se pînă la gît.

— Vino, Kolea! spuse ea.

Jmakin se dezbrăcă şi se întinse alături. Nu-i venea să creadă că toate acestea se petreceau cu adevărat, şi în suflet i se strecură un uşor dispreţ pentru Klavdia, un dispreţ asemănător cu cel pe care îl încercase odinioară faţă de toate femeile pe care le avusese.

— Kolea! gemu Klavdia într-o şoaptă abia auzită, acoperindu-i cu sărutări gîtul, pieptul şi obrajii.

Jmakin auzea şi parcă nu auzea numele străin rostit de femeia a cărei faţă albă, transfigurată, mai mult se ghicea prin întunericul din odaie. O simţea cu fiece clipă tot mai dragă şi mai apropiată, şi tot aşa a simţit-o şi atunci cînd totul a dispărut din jurul lor. Chiar cînd s-a cufundat el însuşi în nefiinţă, Klavdia a rămas prezentă şi vie în trupul şi în sufletul lui. Creierul i s-a luminat parcă dintr-o dată după beţie, iar sentimentul acela de singurătate s-a destrămat de-a binelea. Cu trupul uşor, fără să se mai gîndească la nimic, Alexei îi săruta fericit umerii, cu buzele încă tremurînde. Apoi îşi coborî pleoapele grele, ascultîndu-şi bătăile inimii ce se potoleau tot mai mult. Rămase culcat cu faţa în sus, simţindu-se neobişnuit de puternic şi de mărinimos, un om alături de care poţi fi în deplină siguranţă.

Ridicîndu-se într-un cot, Klavdia se aplecă deasupra lui, atingîndu-i obrajii cu părul. Jmakin simţi răsuflarea ei dogorîtoare şi, dîndu-şi seama, fără s-o vadă, că în clipa aceasta Klavdia e minunat de frumoasă, îi cuprinse gîtul cu braţele. Fără s-o sărute, îi apropie într-o pornire duioasă faţa de obrazul lui şi adormi parcă pentru o clipă, dar se trezi îndată răscolit de acelaşi simţămînt de fericire neasemuită. Femeia aceasta îi aparţinea în întregime şi totuşi lui nu-i venea să-şi creadă ochilor.

Klavdia înţelegea toate frămîntările acestea şi, fără să rostească un cuvînt, îi dovedea prin însăşi prezenţa ei că el nu are dreptate, că ea este toată aici lîngă el şi nu-i ascunde nimic, că el este singurul şi adevăratul stăpîn al întregii sale făpturi. Printr-o inexplicabilă intuiţie feminină, Klavdia ghicise că numele de Nikolai nu-i face plăcere lui Jmakin, şi de aceea se ferea să-l mai cheme astfel. Omul acesta era mîndru, singuratic şi înrăit şi, cu toată mila ce o simţea pentru el, căuta să nu-i arate că-l compătimeşte şi că înţelege cît îi este de greu.

Astfel s-a scurs aproape toată noaptea. Către ziuă, Klavdia se sculă şi, îmbrăcîndu-şi rochia direct pe trupul gol, coborî jos desculţă, ca să-şi vadă fetiţa. Copila dormea împreună cu bunica, aşa că acolo totul era în ordine. Klavdia reveni în odaie, dar Jmakin n-o lăsă să plece şi fu nevoită să se culce din nou lîngă el. În unele momente Alexei nu se mai simţea hărţuit de spectrul singurătăţii, dar îndată după aceea se simţea atît de singur şi părăsit, cum nu mai fusese nicicînd. Şi sentimentul acesta se născu în el din pricina Klavdiei, din pricină că o minţise tot timpul, nutrind iluzia că femeia crede în minciunile lui. Klavdia nu-l credea, însă nu îndrăznea să i-o spună de teamă să nu-l jignească sau să-l îndepărteze. Omul acesta era încă oarecum departe de ea, deşi ea ştia prea bine că va veni şi timpul, clipa cînd vor fi aproape unul de altul. Atunci îl va determina să-i destăinuiască tot ce are pe suflet şi, dacă ceea ce-i va spune el va fi rău, îl va hotărî să schimbe totul în bine. Forţa uriaşă a dragostei şi duioşiei pe care o simţea pentru bărbatul de lîngă ea era în stare să răstoarne munţii, şi Klavdia nu se mai temea de nimic. Trebuia numai să aştepte puţin şi lucrurile aveau să se aranjeze, totul va fi bine, minunat de bine. Femeia îşi dădea seama că Jmakin este fericit alături de ea, recunoscător şi totodată mirat că se-ntîmplă asemenea lucruri pe lume. După ce nu avusese o dragoste, o femeie a lui, toate acestea i-au picat aşa dintr-o dată, încît lui singur nu-i venea să creadă în atîta fericire. „Nu-i nimic, se gîndea Klavdia, sărutîndu-i părul şi uitîndu-se în adîncul ochilor lui verzi, cu privirea pier-

dută, nu-i nimic, totul se va schimba în bine şi va fi mai frumos, mai minunat"...

Iar Jmakin, care-i citise parcă gîndurile, spuse deodată :

— Klavdia, să nu crezi nimic urît despre mine. Auzi ? Oamenilor li se-ntîmplă multe în viaţă, uite, şi eu trec acum prin anumite greutăţi...

Klavdia tăcea.

— Pe de o parte am încasat prima şi acum petrec, zise el, iar pe de altă parte mi s-a-ntîmplat un carambol pe linie.

— Ce-nseamnă „calambor" ? întrebă ea.

— Lasă, Klavka, rosti Alexei încet, atrăgînd-o spre el. Nu te mai gîndi la nimic. Neplăceri şi atît. O întîmplare nefericită. E clar ?

— Clar, suspină Klavdia, pe de o parte ai încasat prima şi chefuieşti, iar pe de alta ai un „calambor" pe linie.

— Carambol ! o corectă cu glas stins Jmakin.

...Începuse să se lumineze cînd Klavdia părăsi odaia, tulburată, cu trupul răvăşit, sfîrşit de oboseală, şi cu un ţiuit straniu în urechi. Alexei, strălucind de fericire, dormea pe spate, cu gura întredeschisă şi părul în dezordine. Klava trase plapuma, acoperindu-i pieptul dezgolit şi tatuat, şi plecă.

MIRON DROZDOV ŞI O NOUĂ SCRISOARE

— Ce operă grozavă ! îi spuse Bocikov lui Pobujinski. Te rog să mă ierţi, Viktor, dar mi-a părut bine că te-a pălit durerea asta de dinţi, căci altfel nu aveam prilejul să merg acolo. Şi Galina e mulţumită. De altfel mi-e tare drag teatrul nostru. Firește că Ivan Mihailovici are dreptate cînd spune că nu înţelegem încă multe lucruri, dar totuşi teatrul trebuie să-ţi ofere o adevărată desfătare. Să aibă o clădire frumoasă, muzică şi actori buni...

Pobujinski sorbi o lingură de supă fierbinte, scoase un geamăt surd şi se luă cu mîinile de falcă. Clătină de cîteva ori din cap şi, după ce durerea îl mai lăsă, răspunse :

— Ce înseamnă să fie totul frumos ? Cum rămîne, bunăoară, cu *Azilul de noapte* al lui Gorki ? Acolo nu-ţi cîntă nimeni şi nu găseşti nimic care să-ţi distreze ochiul. S-ar putea spune că nu vezi decît zdrenţe, şi totuşi te simţi zguduit pînă în adîncul sufletului. Printre altele, Nikolai Feodorovici, află că şi „bătrînul" nostru a fost aseară la teatru.

— Dar nu l-am văzut acolo.

— Păi n-a fost la Teatrul Academic, ci la al nostru, a văzut *Maria Stuart.*

— De unde ştii ?

— Mi-a telefonat Okoşkin. Spunea că Ivan Mihailovici s-a întors de la teatru foarte mulţumit. Şi cu toate că piesa e luată din viaţa unei regine şi este plină de tot felul de intrigi, a lăudat-o. După părerea lui Vasili, s-ar

putea întîmpla ca pînă la urmă „bătrînul" să se însoare.

— Cu cine?! se miră Bocikov.

— Cu Maria Stuart, adică, cu Balașova. Okoșkin zicea că a jucat minunat.

— După tine ar însemna ca Lapșin să se însoare cu toate actrițele care joacă bine? Și te rog să-mi explici de ce trebuie neapărat să se căsătorească?

— Cum să-ți spun, parcă-i lipsește omului ceva cînd e holtei, rosti gînditor Pobujinski. Mai ales cînd omul nu-i nici prea tînăr!

Bocikov se încruntă:

— Cu alte cuvinte, Ivan Mihailovici nu e ceea ce se cheamă un om întreg?

— Ce vrei să spui?

După ce mîncară supa, prietenii se consultară între ei și comandară cîte un șnițel. Pobujinski se răzgîndi însă îndată și, chemînd fata care-i servea la masă, o rugă:

— Modifică-mi bonul, Niura, pentru o porție de pîrjoale... În starea în care mă găsesc cu cavitatea mea bucală, n-am să pot mînca șnițelul...

Pobujinski îi cam făcea de mult curte blondei Niura și de aceea se simțea rușinat cu falca lui umflată. Era stingherit mai ales pentru faptul că o invitase în ajun la teatru și nu putuse să se ducă din cauza abcesului. Aflase că Niura l-a așteptat sub arcadă, dar el nu avusese încă timp să-i explice motivele absenței sale.

— Să vezi, Niura, în locul nostru a fost la operă tovarășul Bocikov, spuse el cînd aceasta aduse pîrjoalele. O să mergem și noi negreșit, nu fi supărată pe mine...

— Nici n-am nevoie! răspunse fata.

— Ca mîine te văd devenind om întreg! îi proroci Bocikov și părăsi popota spre a nu-și stingheri colegul în greaua-i misiune de împăcare cu Niura.

După ce fumă o țigară, Nikolai Feodorovici se apucă să cerceteze materialele obținute cu privire la afacerea Tamarkin, își extrase din dosar cîteva cifre și, blestemînd de mama focului că nu are la îndemînă o mașină de calculat, făcu adunarea în minte, ajungînd la o sumă destul de apreciabilă. În clipa următoare auzi sunînd

telefonul; ridică receptorul și recunoscu vocea lui Lapșin.

— Tu ești, Nikolai Feodorovici? Cum ți-a plăcut *Carmen?*

— Grozav! răspunse Bocikov. Minunat! Dar la *Maria Stuart* cum a fost?

— Va să zică ai și aflat. Un spectacol tare, de altfel și piesa e foarte bună. Friedrich Schiller. Am luat-o chiar azi de la bibliotecă și o răsfoiesc. Okoșkin nu cumva-i acolo?

— A fost, dar a plecat grăbit, tovarășe comandant. Se ocupă de problema vînătorilor.

Lapșin tăcu și Bocikov ghici instinctiv că șeful zîmbește.

— I-a sosit iarăși o scrisoare de la Jmakin, spuse Ivan Mihailovici. Un plic gros și cu o mulțime de mențiuni: „Strict personal. Secret. A nu se desface..."

— Și nu l-ați desfăcut?

— Păi de ce? Să-l deschidă tovarășul Okoșkin în persoană.

Bocikov rîse și el. Toată lumea din cadrul serviciului cunoștea pățania lui Okoșkin, și bietul Vasili nu putea să mai răsufle; toată cazna asta fusese născocită de Lapșin.

Se auzi clinchetul receptorului pus în furcă de Lapșin și Bocikov se întoarse din nou la cifrele lui. Îndrăgise această îndeletnicire aproape cu aceeași pasiune ca și munca operativă. Descoperea și aici tot felul de capcane, șiretlicuri, avea de înfruntat încăpățînarea feroce a infractorilor. Și aici era necesar să dezlege vicleșugurile lor, să ia hotărîri și să tragă concluzii precise și bine cîntărite. Pufăind din țigara lui ieftină după prînzul de la popotă, Bocikov descoperea și restituia statului sute de mii de ruble, fără a acorda nici o însemnătate sumelor, îndeplinindu-și numai datoria de santinelă pusă să păzească avutul poporului. Definiția aceasta, nu prea exactă de altfel, dar care-i plăcea foarte mult, o formulase Bocikov singur în timpul nopților cețoase petrecute prin mlaștini în urmărirea hoților de cai, ori stînd în biroul îmbîcsit de fum și descurcînd debitele, creditele și soldurile din registre, sau la posturile de

pînă ca şi la anchetele pe care le conducea cu fermitate, înţelepciune şi „cu un scop bine definit", cum spunea Lapşin.

Uşa se deschise şi în prag apăru Okoşkin, îmbujorat, cu ochii strălucitori şi cu o expresie gravă şi triumfătoare pe faţă. Bocikov îşi ridică privirile şi se uită atent la el. Nu-l mai văzuse niciodată pe Vasili Nikandrovici într-o asemenea dispoziţie.

— Am venit să-ţi cer un sfat, începu Vasea şi, apropiindu-şi scaunul de Bocikov, încercă să-şi aprindă renumita lui brichetă.

— Uite chibriturile, spuse Bocikov.

— Mi-e teamă să mă duc la Ivan Mihailovici, explică Okoşkin, sînt într-o zodie proastă şi am numai ghinioane. Poate că într-adevăr mi-am cam pierdut busola. Dumneata, Nikolai Feodorovici, să nu rîzi, că doar cunoşti zicala: „Cap să fie, că belelele curg". Astăzi — drept să-ţi spun, nici nu-mi vine să cred măcar, poate că dau în gropi şi de data asta — astăzi la Leningrad şi-a făcut apariţia un cetăţean care a locuit împreună cu Samoilenko în acelaşi apartament atunci cînd acesta s-a dus la vînătoare. E posibil ca omul să ştie cu cine a fost Samoilenko ultima oară. Poţi să-ţi închipui ce ar însemna asta?

— Bine, dar în tot acest interval de timp omul n-a fost niciodată întrebat? făcu pe un ton rece Bocikov.

— Tocmai asta-i buba, că n-a fost! exclamă Okoşkin. Asta-i buba! E o înlănţuire de împrejurări şi coincidenţe neprevăzute. În ziua cînd Samoilenko s-a dus la vînătoare, tovarăşul acesta, inginer de profesie, a plecat pentru multă vreme în străinătate. Toată lumea a crezut că Samoilenko s-a dus singur, iar portăreasa Anastasia Filipovna Vasilieva, care nu mai lucrează de mult şi venise atunci în vizită la nepotul său, a văzut cu ochii ei cum pe la orele patru după-amiază a sosit o maşină să-l ia pe geolog şi cum acesta a plecat cu maşina, avînd la el o valiză şi un pachet. Te pomeneşti că Samoilenko n-a plecat de unul singur?

— Interesant! spuse Bocikov.

— Cum?! exclamă Okoşkin. Nu-i aşa?

— Tu n-ai vorbit încă cu el?

— Cu geologul ? Păi bine, Nikolai Feodorovici, crezi că lucrul ăsta e chiar atît de simplu ? E un om cu vază, de o vîrstă respectabilă şi foarte ocupat. Cum să mă apropii de el ?

— Du-te, caută-l şi stai cu el de vorbă — spuse Bocikov. Acţionează repede, calm şi hotărît. Dacă faptele s-au petrecut după cum spui, înseamnă că totul e în ordine. Nu-i cazul să-i raportăm încă nimic lui Ivan Mihailovici, fiindcă e ocupat şi nici nu poate să se rupă în patru pentru fiecare om din brigadă. Dă-i drumul repede, Okoşkin !

Vasili Nikandrovici îşi îndesă căciula pe cap, oftă şi străbătu cu pas rar coridorul întunecos al comandamentului. Se simţea obosit şi i se făcuse foame, iar pe de altă parte îi venea greu să deranjeze un om abia sosit din străinătate, o persoană în vîrstă şi „aproape profesor", cu nişte întrebări referitoare la răposatul Samoilenko, mort de atîta vreme.

Contrar aşteptărilor, geologul îl primi cît se poate de politicos şi chiar amabil, oferindu-i o ţigară de foi care îl cam ameţi pe Okoşkin, producîndu-i o uşoară senzaţie de greaţă. După ce se mai gîndi puţin, geologul începu să vorbească, plimbîndu-se cu paşi mari pe covorul moale aşternut în odaie :

— Vezi dumneata, amice, Samoilenko avea o fire cam ursuză, rămăsese văduv şi, după cîte ştiu, trăia singuratic. Era tipul muncitorului bătrîn, născut şi crescut la Petersburg, un om dintr-o bucată şi un strungar neîntrecut. El s-a mutat aici, în strada Pestel, după moartea soţiei, cu puţin înainte de plecarea mea în străinătate. Şi totuşi între mine şi Samoilenko s-au stabilit relaţii destul de strînse. Amîndoi eram mari amatori de ceai şi de vînătoare, aşa că tocmai aceste preferinţe ne-au apropiat. Cît priveşte vînătoarea, eu eram de fapt un neisprăvit, pe cînd Samoilenko s-a dovedit a fi un vînător înnăscut. Eu aveam o puşcă splendidă, iar el o vechitură, eu studiasem o mulţime de cărţi pe această temă din care el nu citise nimic, participasem şi la vînătoare de tigri, pe care Samoilenko nu-i văzuse decît la grădina zoologică. Şi cu toate acestea el era un vînător minunat, pe cînd eu nici nu mă puteam socoti ca atare ;

el fusese înzestrat de la natură tocmai în această direcție unde eu mă dovedisem lipsit de calități...

Okoșkin asculta cu atenție, ațintindu-și privirile încordate în ochii geologului. Se uita la halatul cu mînecile largi al bătrînului și la găietanele de mătase răsucită, îi cerceta fața puhavă și împodobită cu o mustăcioară scurtă și nu-și putu da seama despre ce era vorba de fapt, pînă în clipa cînd la ureche îi ajunse o frază care îl uimi nespus :

— Și-atunci Samoilenko a refuzat să mă ia cu el la vînătoare și a început să meargă în tovărășia a doi băieți, frați după cît se pare, de al căror nume nu-mi aduc aminte acum. Niște tineri cu o înfățișare de sportivi, foarte simpatici și bine crescuți, dintr-o familie de intelectuali...

— Dar în ziua aceea... de șaisprezece, care a căzut într-o joi, îl întrerupse Okoșkin, bîlbîindu-se de emoție, a plecat tot cu ei ? Cu cei doi frați ?

Geologul își frecă tîmplele, se gîndi puțin, apoi răspunse :

— Știi... mi-e teamă să nu greșesc... A plecat dis-de-dimineață în zori, cînd eu mai dormeam încă, deși trebuia să pornesc chiar atunci într-o călătorie destul de lungă.

— Dar vocile... vocile nu le-ați auzit, tovarășe profesor ? Glasurile lor ?...

— Mă numesc Gheorghi Andreevici, replică geologul, și nu sînt profesor. Cît despre glasuri, am auzit parcă ceva, dar nu-mi amintesc...

— Nu erau cumva glasurile celor doi frați ?

— Se poate, erau doar și ei aici. Însă eu exclud posibilitatea unei crime, chiar dacă băieții l-ar fi însoțit pe Samoilenko. Niște băieți cu educație aleasă și, dacă nu mă-nșel, chiar din familia unui profesor.

— Ce bine ar fi dacă v-ați aduce aminte numele lor, îl rugă Okoșkin, sau poate din întîmplare vă puteți aminti strada unde locuiesc.

— Cartierul e Fontanka, spuse Gheorghi Andreevici, încrețindu-și fruntea. Asta-i absolut precis. La Fontanka, înainte de a ajunge la Nevski Prospekt, acolo i-am dus odată cu mașina însoțiți de Samoilenko.

Okoşkin se ridică în picioare, cu un ţiuit ciudat în urechi. Numele celor doi tineri nu-i mai era necesar. Acum avea nevoie numai de Lapşin şi cît mai repede. Fraţii Nevzorov locuiau exact acolo, la Fontanka, înainte de Nevski Prospekt. Şi fraţii Nevzorov susţineau că nu l-au văzut niciodată pe acest Samoilenko. Prin urmare... De altfel, Vasili Nikandrovici nici nu se încumeta să se gîndească pînă la capăt ce însemnătate uriaşă aveau toate aceste indicii.

După ce bătu la uşă, Okoşkin intră în încăpere şi-l găsi pe Lapşin stînd singur la birou. În timp ce-l asculta pe Vasili, îşi ascuţea creionul bicolor, întîi capătul roşu, pe urmă cel albastru. Okoşkin ştia că, de cîte ori era preocupat de ceva, Ivan Mihailovici obişnuia să ascută creioane. După un timp, Lapşin îşi ridică spre Okoşkin privirile luminoase ale ochilor săi şi spuse:

— Bine, Vasea. Foarte bine! Mîine o să-i convocăm pe toţi aici, să facem o mică confruntare, şi totul se va lămuri.

— Fără mine?

— De ce fără dumneata? rosti Lapşin, trecînd din nou la un ton oficial. Fireşte că în prezenţa dumitale. Şi, printre altele, ceea ce-i deosebit de important în această problemă, tovarăşe Okoşkin, e că prietenul dumitale Jmakin... vezi că ţi-a mai trimis o scrisoare... adăugă el, aruncîndu-i peste birou un plic voluminos. Şi după cum spunea Jmakin, el a fost condamnat prima dată tocmai din cauza fraţilor Nevzorov, datorită declaraţiilor date de ei. Chestiunea trebuie analizată cu foarte multă atenţie, totul trebuie cîntărit şi chibzuit cu cea mai mare grijă...

Okoşkin clipea din ochi. Plicul acesta greu îi frigea parcă degetele şi tot ce făcuse bun în ziua aceea se destrămase în cîteva clipe. Se simţea din nou cît se poate de nefericit, un om sfîrşit, pierdut pentru totdeauna.

— Bine, du-te în biroul dumitale şi citeşte-ţi corespondenţa, spuse Lapşin. Iar despre afacerea Samoilenko... se gîndi puţin şi adăugă: Adică Samoilenko-

fraţii Nevzorov, nu-i aşa? vom mai vorbi pe la orele nouăsprezece.

— Am înţeles, tovarăşe comandant, răspunse Okoşkin, ridicîndu-se de pe scaun.

Îi era teamă să nu mai audă şi altceva la adresa lui, însă Ivan Mihailovici nu mai pomeni nici un cuvînt despre scrisoarea lui Jmakin. Aşezat la birou, Bocikov tot mai era cufundat în socoteli şi răsfoia din cînd în cînd nişte registre groase. Pobujinski îl interoga în termeni prietenoşi pe unul dintre complicii din banda lui Miron Drozdov. Okoşkin aruncă o privire fugitivă în jur şi, întorcîndu-se cu spatele la ceilalţi, se apucă să citească misiva trimisă de Jmakin.

— Ce-i drept, trebuie să recunosc că Jmakin desenează binişor — zise Bocikov, lîngă umărul lui Vasea. Unele detalii sînt destul de bine prinse. După cîteva minute Bocikov se apropie din nou de Okoşkin şi, punîndu-şi cu un gest amical mîna pe umărul tînărului zdrobit de ruşine, îl sfătui cu glas înăbuşit: Nu te necăji, Vasiura. Toate sînt trecătoare, cum a spus un înţelept. Mai bine povesteşte-mi ce-ai făcut la profesorul acela...

Okoşkin se apucă să-i descrie întrevederea avută şi chiar atunci prin încăpere trecu un miliţian care-l escorta pe Drozdov, spre biroul lui Lapşin.

— Salam-aleicum, îl salută arestatul pe Bocikov, cu toată stima, Nikolai Feodorovici!

Apoi îşi flutură mîna spre Okoşkin.

— Aşadar, cum procedăm? întrebă Lapşin, după ce Drozdov se aşeză pe scaun şi îşi aprinse o ţigară. Vorbeşti dumneata sau să recapitulez eu ultima dumitale ispravă?

— Poate că pentru mai multă claritate ar fi bine să stabilim precis adresa.

— Intrarea Gessler 6, rosti pe un ton sec Lapşin.

— Mă dau bătut! încuviinţă Miron. „Pontul" de la cetăţeanul Karavkin ne-a fost indicat de un oarecare Soloveicik, de la cooperativa „Prometeu". Acesta se află de mulţi ani în legătură cu noi.

— Minţi! zîmbi acru Lapşin.

— Domnule comandant...

— Ba minți! Soloveicik a murit acum doi ani la Herson. Ești prost informat. Numai un singur om avea cunoștință despre faptul că acest Karavkin este un criminal și păstrează acasă la el o mulțime de bani și bijuterii...

Drozdov pălea din ce în ce.

— Karavkin l-a ascuns pe acest individ și i-a procurat unele acte, bineînțeles false. Omul acesta e capabil de orice, absolut de orice, fiindcă știe că de mult îl așteaptă glonțul. El este acela care ți l-a vîndut pe Karavkin, în schimbul unui document bun. Dumneata i-ai procurat buletinul de identitate. Nu-i așa? Individul acesta nu-i altul decît Korniuha, același Korniuha pe care dumneata, pasămite, nu-l cunoști de fel. Acum așteaptă puțin, Drozdov, fiindcă eu nu te întreb nimic și chestia cu mărturisitul de bunăvoie n-are să-ți meargă.

— Puneți-mă față în față cu Korniuha! izbucni aproape urlînd Drozdov. Și vă rog să nu mă luați la sigur, că nu mai sînt un copil!

— Nici eu, Drozdov, nu-s copil! făcu Lapșin. Ascultă-mă atent! Karavkin s-a încrezut în Korniuha, socotind că-l are la mînă. Dar indivizii de teapa lui Korniuha caută mereu unde-i apa mai adîncă. El voia să se despartă de Karavkin, să nu mai depindă de acesta și să dispară din calea lui. De aceea a trecut la voi, solicitîndu-vă, după aprecierea voastră, o recompensă foarte mică. Fiind în relații strînse cu familia lui Karavkin, Korniuha v-a încunoștințat despre faptul că Karavkin a fost chemat la comandamentul miliției și că va fi reținut acolo cel puțin două ore. Korniuha este acela care a sunat la apartamentul 17 pe la orele unu după-amiază și i-a comunicat soției lui Karavkin că acesta a fost arestat de noi. Sfătuită de Korniuha, Anna Alexandrovna a strîns într-o valiză galbenă de piele toți banii, aurul, briliantele și celelalte valori. În timpul acesta, dumneata cu băieții dumitale ați așteptat-o la intrare. Cînd Anna Alexandrovna a încuiat ușa în urma ei, voi ați oprit-o politicos și, dîndu-vă drept lucrători ai serviciului de urmăriri penale, i-ați luat valiza, v-ați urcat în mașină și ați plecat. În lim-

bajul vostru, această operațiune se numește „lovitură din zbor", nu-i așa? Și tot timpul ați fost absolut siguri de reușită, deoarece știați că el, Karavkin, nu va putea face scandal, întrucît banii și bijuteriile erau de furat. Și, într-adevăr, Karavkin a tăcut chitic și ar fi continuat să tacă...

— Atunci, cum s-a făcut că?... întrebă cu o voce stinsă Drozdov, cu buzele livide. Cum de ați...

— Vrei să știi cum? zîmbi galeș Lapșev. Nu, Drozdov, asta n-ai să poți afla. În tot cazul, faptele nu s-au petrecut așa cum se spune prin cărți, ci cu totul altfel. Ei, și-acum să ne apucăm de scris...

— Șoferul mașinii era omul dumneavoastră, zise Drozdov. Mă pricep nițeluș și eu la asemenea lucruri.

— Da-a... șoferul-detectiv. Treaba asta am văzut-o la cinema prin o mie nouă sute douăzeci și șase, răspunse Lapșin. Poate că am văzut-o chiar amîndoi. Știu că pe-atunci și dumitale, Drozdov, îți plăceau mult filmele...

Miron oftă.

— Hei, dar cîte lucruri nu mi-au plăcut! suspină el, trăgîndu-și mai aproape călimara, tocul și hîrtia de pe masă. Cîte și mai cîte! O ceșcuță de cafea turcească la Batumi! Dar langustele? Dar scrumbiile de mare stropite cu vin alb și rece?

— Unde-i Korniuha? întrebă pe neașteptate Lapșin, cu glas gros și răstit.

— Eu nu-l păzesc pe Korniuha al dumneavoastră, răspunse cu impertinență Drozdov. De unde vreți să știu că vînzătorul acela de ponturi, cu buzele groase, e tocmai Korniuha?

Fără să-i răspundă, Lapșin se ridică din fotoliu și se apropie de fereastră. Jos în piață se aprinseseră felinarele. Seara era uscată, rece, fără zăpadă. Undeva prin seara aceasta hoinărește Korniuha, se chinuiește Jmakin și își zăngănesc patinele fratii Nevzorov. Astăzi a avut o zi grea și nu-i va fi mai ușor nici mîine, nici poimîine.

— După ce vei termina cu expunerea cazului Karavkin, să descrii amănunțit toată povestea cu jefuirea

administratorului Fedulin, rosti Lapșin, cu glasul lui obișnuit. M-ai auzit, Drozdov?

— Da' ce sînt eu, scriitor, să scriu tot timpul? răspunse Miron. N-are decît să vă scrie cine v-a pus la curent cu treaba asta.

— Doi dintre ei, Markevski și Dolbnea, au și făcut mărturisiri în scris.

— Au făcut?! exclamă Drozdov.

— Și de ce să nu facă? Chestiunea e clară și ar fi fost absurd să mai nege. Iar voi toți nu sînteți niște proști.

— Firește, se învoi Drozdov. E vorba, domnule comandant, că pur și simplu nu-mi face plăcere să scriu. Îmi obosește mîna, zău așa.

— De fapt, ai dreptate, încuviință Lapșin, mai ales că dumneata, Drozdov, trebuie să scrii mult. Orice-ai spune, dar șeful bandei ești dumneata și cunoști mai multe.

Un timp Miron scrise fără să scoată o vorbă, apoi întrebă:

— Domnule comandant, aș putea să obțin permisiunea să primesc pachete? Am aici o doamnă cunoscută... E o femeie în vîrstă, dar o țin minte încă de pe vremea cînd avea părul bălai, cum spune poetul.

— Notează-mi adresa și numele ei, îl sfătui Lapșin, vom sta cu ea de vorbă și pe urmă vom vedea.

— Dar e cavaleresc oare să procedez astfel?

— Absolut cavaleresc. Mai ales că doamna se numește Jernosekov Sebastian Modestovici. Nu-i așa, Drozdov?

— Sînteți un adevărat hipnotizator! exclamă Miron. Citiți gîndurile oamenilor de la distanță. Dacă vreți să cunoașteți părerea mea sinceră, sînteți un eminent lucrător de miliție și nu pricep de loc cum se face că nu ați ajuns să fiți cel mai mare șef pe linia dumneavoastră.

După ce Drozdov fu condus înapoi la arest, Lapșin îl sună la telefon pe Bocikov și-i dădu ordin să-l trimită la el pe Tolea Gribkov.

— S-a dus să-și mănînce terciul! răspunse Bocikov.

Acesta era cel mai tînăr lucrător din brigadă şi „curajos la desperare", după cum se exprimase Krinicinîi. Era greu de înţeles ce urmărea băiatul acesta: să-şi dovedească lui însuşi ceva, să-şi călească voinţa sau să pozeze în ochii celorlalţi colegi; cert este însă că le dădea tuturor destulă bătaie de cap. De aceea Lapşin se hotărî ca, în scop educativ, să aibă cu el o discuţie sinceră şi deschisă.

— Uite ce este, Nikolai Feodorovici! spuse Lapşin, acoperind microfonul cu palma. Te rog să ai grijă de el şi să-l supraveghezi mai îndeaproape. Nu de alta, dar să nu i se întîmple ceva, căci prea se bagă peste tot.

— E un caz dificil! se plînse Bocikov, oftînd. Extrem de dificil. Şi unde mai pui că are şi o teorie proprie.

— Ce fel de teorie?

— Are să v-o spună el, nu obişnuieşte să ascundă nimic. De altfel îi place să-şi dezvolte teoria. O să-l auziţi. Da, e un caz foarte dificil.

— Şi în ce constă această dificultate?

— E tot numai pasiune şi nerv. Şi, vă spun drept, de cîte ori mă uit la insigna de comsomolist a lui Gribkov, mă gîndesc: „Ferice de tatăl care are un asemenea fecior".

— Dar ce va simţi tatăl, dacă un astfel de fiu va fi, să zicem, rănit şi va rămîne infirm? La asta te-ai gîndit, Nikolai Feodorovici?

Bocikov nu răspunse.

— În timpul cel mai scurt, continuă Lapşin ceva mai sever, va trebui să-l mutăm pe Tolea, în mod discret şi fără să-l jignim, într-o muncă mai liniştită. Trebuie însă procedat cu tact. În mod diplomatic. După ce se va mai maturiza şi îşi va mai domoli elanul, îl vom primi din nou în munca operativă. Iar acum, îndată ce se va întoarce de la popotă, să vină la mine, vreau să-i ţin un mic logos...

Ivan Mihailovici puse receptorul, se întinse de cîteva ori şi, după ce îşi aprinse o ţigară, deschise din nou volumul cu piesele lui Schiller. În timp ce răsfoia cartea, i se părea că aude din nou vocea cam surdă şi ostenită a Mariei Stuart, interpretată de Balaşova:

Ei pot cu josnicie să se poarte cu noi,
Dar nu-s în stare să ne înjosească...

„Naiba să mai priceapă! se gîndi Lapşin. Un episod din viaţa monarhiilor şi dinastiilor, şi cu toate acestea e sfîşietor de emoţionant. De ce oare?"

Mai răsfoi un timp filele cărţii şi în urechi îi răsună iarăşi glasul acela dispreţuitor şi rece, cu intonaţii ce nu aveau în ele nimic teatral:

Îi văd pe nobilii aceştia străluciţi,
Care sub patru regi la rînd, fără ruşine,
Credinţa tot de atîtea ori şi-au lepădat...

Veşnic severul Pavlik aduse corespondenţa şi ziarul de seară. Ivan Mihailovici îi mulţumi printr-o înclinare a capului şi Pavlik îi raportă pe un ton oficial:

— Afară aşteaptă Gribkov. Poate să intre?

Sună telefonul şi cineva din cătunul Triohozernîi îi raportă lui Lapşin că scafandrii lucrează de aproape patru zile, dar gheaţa e foarte groasă şi „obiectul" încă n-a fost găsit.

Lucrători care respectă regulile conspirativităţii, nu glumă! Auzi vorbă — „obiectul"! Îşi îndreptă privirile spre Tolea Gribkov, care, subţirel, blond şi corect, stătea în faţa biroului, muşcîndu-şi buza de jos. În timp ce vorbea la telefon, Ivan Mihailovici îşi plimba degetele pe carte şi-l observă pe Gribkov, care se străduia să citească numele autorului gravat în bronz pe copertă:

— Schiller, Schiller! îl lămuri Lapşin, astupînd receptorul cu palma. Friedrich Schiller! repetă el şi-i întinse tînărului volumul. După ce termină convorbirea, Ivan Mihailovici se adresă tînărului: Ia loc în fotoliu, Anatoli! Vreau să mai discutăm puţin împreună.

Gribkov se aşează în fotoliu, netezind în mod mecanic muchia cărţii pe care o ţinea în mînă.

— Este adevărat că pentru a-ţi educa voinţa obişnuieşti să dormi acasă, în loc de pat, pe duşumea doar cu un pled subţire sub tine? îl întrebă Lapşin.

Pe fața tînărului se ivi o expresie chinuită și obrajii i se acoperiră de roșeață.

— Așa este?

— Vi s-a plîns mama cumva?

— Da. Și nu mi s-a plîns, ci pur și simplu m-a sunat la telefon și m-a rugat să stau de vorbă cu tine. Nu mănînci nici unt, nu-i așa? Nici bomboane? Iar în loc de ceai sau cafea, bei numai apă caldă?

Obrajii lui Gribkov ardeau acum atît de tare, că lui Lapșin i se făcu milă de el.

— În viața noastră de toate zilele trebuie să știm să facem deosebire între lucrurile fără de care nu putem trăi, și cele care reprezintă tendința spre lux, rosti Gribkov, fără să-și privească superiorul. Astăzi beau cafea cu lapte și cu zahăr, mîine îmi vine poftă de ciocolată, iar poimîine nu-mi mai ajung banii pentru șampanie, lichioruri și taxiuri. Din studiul psihologiei infractorilor...

— Lasă prostiile! izbucni deodată Lapșin. Maică-sa i-a preparat cafeaua cu lapte, iar dumnealui, mă rog, îi declară că n-are de gînd să alunece pe panta descompunerii! Să nu te mai aud niciodată că spui asemenea absurdități!

— Bine, dar Dzerjinski...

— Tu nu ești Dzerjinski! Pînă una alta, ești doar Anatoli Gribkov și nimic mai mult. Te-ai îmbîcsit cu tot felul de idei! Eu sînt cekist bătrîn și îți declar cu toată răspunderea că, dacă țara va fi la ananghie, vom strînge cu toții cureaua. Și noi o vom strînge cei dintîi, le vom ceda copiilor rațiile noastre de alimente, așa cum am făcut-o ori de cîte ori a fost nevoie. Acum însă îmi trebuie sănătatea ta, vreau să ai suficiente calorii și vitamine. Și nu e cazul să dormi pe dușumea atîta timp cît ai pat la dispoziție...

— Tovarășe comandant, o dată deprins să dorm în pat...

— N-ai decît, să-ți fie de bine! îl întrerupse Lapșin, fără răutate, dar pe același ton ridicat. Printre altele, noi l-am doborît pe țar și pentru ca fiecare dintre oamenii muncii să nu se mai tăvălească pe jos sau pe laviță, ci să trăiască civilizat, omenește. Te pomenești că nu-i

bine să ne obișnuim nici cu baia, fiindcă ne-am putea găsi în situația cînd n-am avea baie la îndemînă ?

Tolea lăsă privirile în pămînt și nu răspunse. „Doamne, Dumnezeule, ce băiat!" își zise Lapșin, cu o fericire ascunsă, și schimbă subiectul discuției :

— Cum s-a întîmplat chestia cu Mamalîga ?

Tolea ridică spre Lapșin ochii lui mari, larg deschiși și, fără să ocolească adevărul sau să se cruțe, îi povesti deschis cum l-a scăpat pe bandit din mînă. Vorbea despre el însuși ca și cum ar fi fost vorba de altă persoană, fără îngăduință și fără să caute vreo scuză.

— Bine, făcu Lapșin, redevenind din nou oficial. Cu toată autocritica pe care ți-ai însușit-o cu prisosință, dumneata, Gribkov, n-ai început de unde trebuia. Știai că Mamalîga este înarmat pînă în dinți ?

— Cu aproximație...

— Va să zică știai. Știai de asemenea, de data asta fără nici o aproximație, ci precis, că ticălosul ăsta nu mai avea nimic de pierdut. De acord ? Să mergem mai departe. Deși tînăr, nu mai ești copil, nu lucrezi de prea multă vreme la noi, dar nici de o zi, două. Prin urmare, trebuie să înțelegi că în cazul de față te-ai expus fără rost și fără nici o chibzuință la o primejdie de moarte. Să presupunem că Mamalîga te-ar fi ucis și apoi ar fi plecat liniștit, mai ales că la acea oră parcul era cu desăvîrșire pustiu. Și ar fi prins astfel de veste că noi sîntem pe urmele lui și că va trebui să părăsească orașul. Cui i-ar fi folosit toate astea ?

— Îmi permiteți ? ceru voie Tolea.

— Poftim ! mormăi Lapșin din vîrful buzelor.

— Dacă toți, dar absolut toți cetățenii sovietici — începu Tolea, ațintindu-și privirea chinuită și îndărătnică totodată asupra superiorului — nu s-ar teme de riscuri, încă de pe acum, începînd chiar din etapa actuală, n-am mai avea nici o manifestare publică de huliganism. Oare nu sînteți de acord cu mine, tovarășe comandant, că mai există încă mulți oameni care socotesc că nu au nici un fel de contingență cu treaba asta ? Cunoașteți și dumneavoastră asemenea cazuri, cînd lucrătorii noștri de miliție se îmbracă în haine civile după terminarea programului și „nu se mai amestecă"

nicăieri! Vă dați seama? Cum vine asta? Dumnealui se plimbă cu soția și de aceea, „nefiind în exercițiul funcțiunii", trece nepăsător mai departe. Mai mult chiar... să-l luăm bunăoară pe fratele meu... Tolea simți cum i se taie respirația, dar, biruindu-și emoția de care era cuprins, îi ceru lui Lapșin permisiunea să-și aprindă o țigară. Ivan Mihailovici încuviință din cap. Auzise ceva foarte vag în legătură cu moartea fratelui lui Gribkov, însă nu cunoștea împrejurările în care se întîmplase nenorocirea. Fratele meu a fost învățător — urmă Tolea — și în viața lui n-a omorît nici măcar o muscă. Era mic de statură, slăbuț, bolnăvicios și, pe deasupra, și miop. Și iată că la o serbare cîmpenească din Peterhof cîțiva derbedei s-au agățat de două fete, au început să le tragă de cozi și să le spună tot felul de cuvinte murdare... Într-un cuvînt, fratele meu le-a luat apărarea fetelor. Și atunci derbedeii l-au snopit în bătaie, apoi l-au aruncat în niște tufișuri ce creșteau la marginea băltii. Iar oamenii stăteau și se uitau. Printre ei se afla chiar și un militar care a asistat la toată scena. Și cînd o bătrînică i-a strigat de ce nu intervine să-l scape, militarul i-a răspuns: „Eu sînt militar, măicuțo, și nu milițian". A apărut și ca martor la proces, unde a avut nerușinarea să afirme că, dacă fiecare cetățean s-ar amesteca în atribuțiunile miliției, ar fi un adevărat haos și anarhie. Iar fratele meu nu s-a mai făcut bine și peste două luni a murit; și s-a mirat tot timpul, chiar pe patul de moarte, de purtarea trecătorilor. Vă rog să mă iertați, tovarășe comandant, poate că eu nu judec cum trebuie. Există însă articole de lege care pedepsesc acțiunile contrarevoluționare, specula, tîlhăria, furtul. Dar cu aceștia cum rămîne? Cine-s ei, oamenii neutri? Cum poate să existe așa ceva pe lume?

— Stai puțin, Anatoli, rosti cu blîndețe Lapșin. Eu nu te îndemn să devii un om „neutru". Te rog numai, și te rog din toată inima, să nu mai faci lucruri nesăbuite.

— Probabil că nici militarul acela n-a vrut să săvîrșească o faptă nesăbuită, rosti Gribkov, pe un ton aproape obraznic. Aici nu mai ai timp să stai pe gînduri, tovarășe comandant. În asemenea situație se cere să acționezi.

Lapşin zîmbi.

— Fie, răspunse el, înţeleg starea de spirit în care te afli, şi totuşi, pe lîngă că te rog, dar îţi şi ordon să nu mai faci prostii. Altfel... Se gîndi puţin şi adăugă: Altfel, o să te scoatem din munca operativă. Înţelegi? Şi-ţi mai explic un lucru: dacă nu ţii la tinereţea dumitale şi vrei să te desparţi prosteşte de ea, n-ai decît. Dar să ne zădărniceşti prinderea lui Mamalîga, aici avem şi noi un cuvînt de spus. Uite, dumneata ţi-ai arătat vitejia, ai dovedit că nu eşti un om „neutru", dar cu toate acestea Mamalîga a reuşit să scape. Şi poate că tocmai datorită pripelii dumitale Mamalîga va comite o nouă crimă. Atunci cum rămîne? Pe cine să tragem la răspundere? Sau crezi că atunci vei rămîne „neutru"?

În cele din urmă Tolea se declară de acord cu Lapşin.

— Şi încă ceva, Anatoli, zise Ivan Mihailovici, ridicîndu-se în picioare. Desigur că e vorba de o chestiune particulară, dar aş vrea să ţi-o întipăreşti bine în minte. Oricît ţi s-ar părea de ciudat, dar lucrurile stau chiar aşa: în meseria noastră se cere să fim voioşi. În profesia noastră, mai mult decît oriunde, trebuie să observăm nu numai toate urîţeniile vieţii, dar şi frumuseţile ei... Lapşin se încurcă puţin. Înţelegi? Altfel ne răsuflăm repede.

— Îmi dau seama! răspunse grav şi hotărît Gribkov. E imposibil să nu înţelegi aceasta, tovarăşe comandant. Urmăresc foarte stăruitor tot ce-i bun în viaţă şi îmi dau bine seama ce anume şi împotriva cui sîntem chemaţi să apărăm. Apoi adăugă pe neaşteptate: Îmi place foarte mult literatura beletristică.

— Ce fel de literatură?

— Aceea care-l înfăţişează pe omul adevărat, omul cu „O" mare, acela pe care să-l invidiez şi să mă străduiesc să-i semăn. Îmi plac biografiile oamenilor de seamă, să citesc, de pildă, cum au luptat ei cu propriile lor slăbiciuni, căutînd să scape de sentimentul de a fi sclav. Îmi plac tot felul de călătorii care zugrăvesc lupta titanică a omului cu natura...

— Şi ai timp să citeşti?

— De obicei nu-mi prea ajunge! spuse Tolea. Dorm cam mult. Îmi pun în gînd să mă scol pe la orele trei noaptea şi să mai învăţ, dar nu pot. Pesemne că am o voinţă slabă...

— Aici e tinereţea de vină, nu voinţa ta slabă!... replică Lapşin şi zîmbi sever. Cîte ore dormi în medie?

— Cel puţin cinci! mărturisi iute Gribkov. Şi uneori e prea puţin. Mai sînt şi poeziile...

— Ce poezii?

Gribkov tăcu, privindu-l pe Lapşin drept în ochi.

— Despre ce poezii vorbeai?

— Scriu versuri, răspunse sec Anatoli. Dar nu-mi reuşesc...

— Asta-i o treabă grea, făcu Ivan Mihailovici. Foarte grea. Pe mine chiar dacă mă omori, nu-s în stare să-ţi găsesc o rimă. Mai stai puţin şi povesteşte-mi despre versurile tale...

Se aşezară din nou şi reîncepură discuţia pe această temă.

LA LAHTA

La prînz, Klavdia îi dădu să mănînce. Casa rămăsese pustie, deoarece toţi plecaseră la treburile lor. Korcimarenko lucra la uzină, Jenka era la şcoală, iar bătrîna se dusese în oraş să-i cumpere pîslari Musiei, luînd şi copilul cu ea. Jmakin şi Klavdia rămaseră singuri.

El mai dormea încă în timp ce Klavdia prăjea o tigaie mare de cartofi. La început se apucase să prăjească întregi cartofii fierţi din ajun, dar pe urmă se răzgîndi şi, frigîndu-şi degetele, tăie cartofii în felii subţiri, ca să fie fragezi şi bine pătrunşi. Apoi curăţă scrumbia, presără deasupra ceapă verde şi turnă untdelemn şi muştar. Aşternu o faţă de masă curată, trandafirie, aduse ceaiul şi zahărul, după care urcă sus să-l trezească pe Jmakin. Cu toate că soarele îi bătea drept în ochi, Alexei dormea dus.

Se aşezară la masă în tăcere, simţind amîndoi că n-au să-şi spună nimic unul altuia. Cartofii rumeniţi

sfîrîiau în tigaie. Cu părul jilav, Jmakin mînca tacticos, cu ochii plecați, mușcînd țărănește din codrul de pîine pe care-l ținea sub bărbie. Adînciți fiecare în gîndurile lui, se cercetau pe furiș, privindu-se pe sub sprîncene. Klavdia purta o rochiță cadrilată care întrase la spălat și-i scotea în relief umerii largi și bustul proeminent. De cîte ori se ducea la bucătărie, Jmakin o urmărea cu privirea, admirîndu-i rotunjimea șoldurilor, picioarele lungi și puternice, cu glezna subțire și fină. Nu-i venea să creadă că femeia aceasta dormise într-un pat cu el și-i aparținea acum, că stătuse dezbrăcată alături de el, dăruindu-i-se toată lui. La rîndul său, Klavdia era pe deplin conștientă de toate cîte se petrecuseră și se simțea fericită la gîndul că omul acesta este acum al ei; își amintea totul pînă în cele mai mici amănunte, pe care și le întipărește în minte numai femeile cu adevărat îndrăgostite. Îi făcea plăcere să-l vadă sfios, neîncrezător în sine și întrucîtva dezorientat, fiindcă toate acestea erau semne ale iubirii. Desigur că, dacă Jmakin n-ar iubi-o, n-ar avea nici un motiv să se tulbure la auzul glasului ei, să-i ocolească privirile sau să-i răspundă anapoda la cîte o întrebare.

Jmakin bău ceaiul pe-ndelete, mestecînd la răstimpuri cu linguriță în pahar. Klavdia îi atrase atenția că uitase să pună zahăr, dar el nu-i răspunse nimic, cu gîndurile în altă parte. După aceea urcă sus în odaie și se plimbă multă vreme, măsurînd încăperea în lung și-n lat. Stînd pe preșul din fața patului fetiței, Klavdia îi asculta cu încordare pașii, străduindu-se să-și readucă în memorie chipul lui.

Abia către seară Alexei coborî scara și ieși afară în cerdac. Klavdia țîșni pe ușă în urma lui, așa dezbrăcată cum se afla și fără să-și pună măcar broboada pe umeri. Se lăsase ger și cerul roșu prevestea o noapte friguroasă. Cățărat pe grinzile de lemn de lîngă cerdacul casei, Jmakin fuma. Cerul era atît de purpuriu, luminat parcă de un incendiu, iar de alături, de peste gard, răsunau niște guițături înfiorătoare, făcînd-o pe Klavdia să se cutremure de groază.

— Nikolai! strigă ea.

Jmakin o auzi și se apropie în grabă, cu paltonul descheiat și privind cruciș ; deodată un zîmbet neplăcut i se așternu pe față.

— Taie porcul, zise el, arătînd cu capul spre gard — și nu se pricep nici măcar la atît... Uite că animalul le-a scăpat și acum zbiară cît îl țin bojocii...

Vorbea cu ochii plecați în pămînt și Klavdia își dădu seama că era băut.

— Ai băut, îl dojeni ea, te-ai îmbătat de unul singur! Mai mare rușinea! Tremura toată de frig și de ciudă. Adică să aibă el supărări atît de mari, încît să se îmbete de unul singur? Haide, îl îmbie Klavdia, vino să te culci! Am să te-așez în pat! Unde te mai duci în halul ăsta...

Jmakin izbucni în rîs.

— Eu sînt șoim liber, spuse el, pe mine nu mă poți face osîndă. Unde vreau, acolo plec. Iar tu du-te în casă, ai să îngheți!

O împinse ușor cu cotul și în fundul ochilor lui sticloși din pricina băuturii, femeia văzu o expresie de suferință.

— Haide să te culci, Kolea, repetă ea, nehotărîtă, și vocea i se frînse, să mergem, Nikolai!

Îl apucă de mînă, dar Jmakin se smulse și o porni cu pași mari spre șosea. Fără să stea o clipă pe gînduri, Klavdia intră în casă, își îmbrăcă haina, se legă cu broboada la cap, apoi se repezi pe urmele lui Alexei, care se îndepărtase și mergea în direcția gării, bălăbănindu-și caraghios brațele pe lîngă corp. Profilîndu-se în zarea purpurie a apusului de soare, silueta lui părea atît de mică și jalnică, încît Klavdia avu pentru o clipă impresia că i se rupe inima de milă. Îl strigă de cîteva ori, dar Jmakin n-o auzi și își continuă drumul. Gîfîind ostenită, femeia îl ajunse în sfîrșit și-l apucă de mîneca paltonului. Pe buzele lui Jmakin flutura un zîmbet rătăcit, iar obrajii, care mai purtau urmele vechilor degerături, se acoperiseră de pete vinețiii.

— Lasă-mă! zise el.

Klavdia tăcu.

— Dă-mi drumul! repetă Jmakin, scuturîndu-și brațul.

Scîrțîind pe zăpadă, un convoi de sănii acoperite cu rogojini se apropia pe șosea, îndreptîndu-se spre Leningrad.

— Ferește! o preveni Alexei și, înșfăcînd-o de mînă, îi făcu vînt în troianul înalt din marginea drumului, altfel calul ar fi lovit-o cu oiștea.

Klavdia se dădu la o parte din fața oiștei și, după strînsoarea de fier a degetelor lui Jmakin, se încredință încă o dată că era tare voinic. Nici nu apucase să-și tragă bine sufletul după atîta alergătură prin viscolul care-i biciuia fața. Urechile-i țiuiau, scîrțîiau sănîile, și iat-o afundată în mormanul de zăpadă, împreună cu Jmakin, care putea în orice clipă să dispară pentru totdeauna. Își dădea seama că fără ea omul acesta este sortit să se piardă, de aceea trebuia să-l țină cu orice preț pînă cînd lucrurile se vor aranja. Nu știa în ce fel anume se vor rîndui toate, nici cum să-l oprească, nu cunoștea nici cuvintele cu care să-l convingă să rămînă lîngă ea și, încleștîndu-și degetele de mîneca lui, îi spunea cu ardoare:

— Să nu te duci, Nikolai! Ce să cauți în oraș? Ce ai pierdut acolo? Ești beat, uite, abia te ții pe picioare. Culcă-te și după aceea vom vedea, dar mai întîi trebuie să dormi. Nu se poate să pleci beat. Mă auzi, Kolea?

Îl scutura de palton, stînd cu picioarele în zăpada care-i udase ciorapii, și nu se urnea din loc, deși sănîile trecuseră de mult. Îi era teamă să se clintească de acolo, să-și descleștezе degetele înțepenite de frig de pe mîneca lui, îi era teamă că Jmakin se va întoarce și, nevăzîndu-i fața, va pleca și va dispărea pentru totdeauna.

— Să nu te duci nicăieri! îl ruga Klavdia. Tu ești un om buclucaș, Kolenka! Ai să te îmbeți și ai să provoci negreșit un scandal, iar dacă o să faci tărăboi în stare de ebrietate, te găsește miliția...

— Ce vorbești? făcu Jmakin, cu un surîs ciudat.

— Au să-ți încheie proces-verbal, ce rost are asta? Iar tu ești încăpățînat din cale-afară, ai s-o ții una și bună și or să te ia cu ei.

— Unde, adică? o întrebă el repede.

— Doamne-Dumnezeule, la miliție, urmă Klavdia, hotărîtă să-l sperie cu orice preț — iar de acolo or să trimită procesul-verbal la voi, la calea ferată, și or să scrie că te-ai îmbătat și ai făcut scandal și i-ai insultat în exercițiul funcțiunii. Și au dreptate, Kolea, că zurbagiii ca tine sînt luați la ochi, fiindcă...

— Prostuțo, o întrerupse el încet și aproape duios. Ești mamă de copil, s-ar părea că ai cunoscut viața, dar văd că tot fetișcană ai rămas. Cu ce vrei tu să mă sperii, să mă bagi în răcori? Privirea ochilor îi devenise mai lucidă și numai fața transpirată și acoperită de pete mai purta încă semnele proaspete ale beției. Vrei să-ți spun chiar acum totul? o-ntrebă Jmakin în șoaptă grăbită.

— Nu-i nevoie! răspunse la fel de repede și cu teamă femeia. Nu-i nevoie, Kolenka, dragul meu...

Dacă n-ar fi rostit numele acela străin, poate că Jmakin nu i-ar fi destăinuit încă nimic despre el. Acum însă, tot trecutul — buletinul fals de care se folosise, minciunile cu care o hrănise pe Klavdia și viața de huzur pe care o ducea din banii furați — toate acestea erau atît de respingătoare, că Jmakin nu putu să mai îndure. Ținînd-o pe Klavdia de braț, el începu s-o roage să nu plece și să-l asculte pînă la capăt, pînă la ultimul cuvînt.

— Sînt un manglitor, pungaș de buzunare, caramangiu, îi spunea el, privindu-i fața încremenită de spaimă. De cîțiva ani mă ocup de furtișaguri, am fost judecat și condamnat de mai multe ori. Sînt hoț și hainele pe care le port sînt de furat. Am fost și la teatru pe bani furați, am mers cu taxiul și cu trenul tot din furat. Sînt pungaș și v-am înșelat pe toți — urmă Jmakin, de data asta căutînd să pozeze — o odraslă a lumii infracționiste și de mult trebuia să fiu împușcat. Iar dacă nu mă împușcă, asta se datorește numai și numai îndemînării și voinței mele. Sînt un hoț evadat, asta s-o știi. Înarmat doar cu un singur cuțit, am străbătut toată taigaua și tundra, am rătăcit prin locuri pe unde n-a călcat picior de om. Am fost urmărit cu focuri de armă ca un lup, și fiarele au vrut să mă sfîșie, am

înghețat de frig... Nimeni dintre voi nu-i în stare să sufere tot ce am îndurat eu în tînăra mea viață...

O vedea cum se îngălbenește la față, și gîndul că femeia aceasta, singura din lume pe care o îndrăgise, ar putea să-i întoarcă spatele și să plece, să arunce cu propriile ei mîini lucrurile lui din odaie, toate acestea îi pricinuiau o durere cumplită, dar totodată îi ușura parcă hotărîrea nestrămutată pe care o luase de curînd. Simțea nevoia să-și descarce toată povara care-i apăsa sufletul și să ducă pînă la capăt ceea ce își propusese. „Am să mă omor, își spunea el, fără să audă vorbele duioase și pornite din inimă ale Klavdiei, am să termin, să pun capăt nenorocoasei mele vieți. E atît de simplu. Cum oare nu m-am gîndit, neghiobul de mine, mai înainte la asta?!"

Destăinuindu-se în fața Klavdiei, Jmakin era conștient de faptul că din acel moment va începe pentru el ultima și cea mai scurtă perioadă de singurătate. În clipa cînd Klavdia va pleca, el nu se va mai simți răspunzător în fața nimănui. Și cînd te gîndești că în decursul acestor zile minunate dorise chiar să-și asume o astfel de răspundere față de Klavdia, și numai de hatîrul ei voise cu atîta ardoare să vină în căsuța aceea din Lahta, dar nu ca simplu chiriaș, ci ca soț al Klavdiei, să intre pe poartă obosit, copleșit de griji și chiar morocănos, așa cum venea adesea „dumnealui", „tătucul" și „stăpînul". Ei, dar ce să-i faci? Nu s-a întîmplat așa! Și n-o să se întîmple niciodată! Auzise sau citise parcă undeva că o moarte ca cea pe care și-o alesese el este o dovadă de slăbiciune, de lașitate. N-avea însă acum vreme de ales. Cine trebuie știe că Jmakin n-a fost nici slab și nici fricos. Asta e soarta ce i-a fost hărăzită și nu poate să scape nicăieri de ea. Va plăti tuturor și pentru toate, începînd cu ticălosul de Mitrohin, care nu i-a dat crezare, cu judecătorul acela obosit de meseria lui care l-a condamnat pentru întîia oară, cu frații Nevzorov și terminînd cu Lapșin, care ar fi putut să-i întindă o mînă de ajutor, dar n-a făcut nimic pentru el. Va plăti și răposatei sale mame, ca și Klavdiei, care-l va alunga

îndată de lîngă ea, uitînd toate cuvintele de dragoste pe care i le şoptise nu demult.

Pînă şi ceea ce se apucase să-i povestească Klavdiei în momentul cînd luase hotărîrea fermă să-şi pună capăt zilelor nu era decît începutul răfuielii cu oamenii care-l eliminaseră din mijlocul lor, cu acei indivizi nesimţitori, vicleni, plicticoşi şi atît de „drepţi", că n-au ezitat nici măcar o singură clipă să-l trimită la ocnă, pentru o crimă de care nu se făcuse vinovat. Firește că în aparenţă cu el s-a procedat cît se poate de just. Firește că feciorii profesorului, tineri sportivi cu educaţie aleasă, nu puteau să-l lovească cu cuţitul, fără nici un motiv, pe băieţandrul din curtea vecină. Firește că isprava aceasta a făcut-o Aleoşka Jmakin, care şterpelise mai-nainte nişte linguri de argint şi le vînduse ca să-şi cumpere de haleală. Şi, în general, Jmakin era un copil obraznic şi impertinent, iar dacă iarna se căţăra fără teamă pe acoperişurile alunecoase şi instala acolo antene de radio pentru toţi locatarii imobilului, la urma urmei, treaba asta o făceau toţi huliganii, toţi orfanii fără căpătîi, şi ce mare scofală!

De data asta Jmakin nu mai căuta să pozeze în faţa Klavdiei, nu-i mai spunea cuvinte înduioşătoare şi nu mai imputa nimănui viaţa lui zdrobită. I se înfăţişa tinerei femei aşa cum era în realitate: un hoţ, un om înfrînt şi dezechilibrat, hărţuit şi chinuit la culme, care nu poate să înţeleagă cum anume şi pentru ce trebuie să trăiască, un om care urăşte din răsputeri viaţa lui ruşinoasă, searbădă şi inutilă de beţiv. Şi mărturisindu-i Klavdiei tot adevărul despre el, Jmakin îşi dădea seama că în suflet îi încolţeşte ura împotriva acestei fiinţe, care cu fiece clipă se transforma într-un duşman al lui, la fel cu toţi cei ce-i cunoşteau adevărata-i faţă. De aceea îi şi vorbea ca unui duşman, căruia, destăinuindu-i adevărul, nu-i poţi face decît rău.

Soarele se ascunsese după orizont şi umbrele albăstrii ale amurgului începură să învăluie pămîntul, iar cei doi stăteau tot în acelaşi loc, pe marginea şoselei. Un vînt rece se pornise să sufle îndoind crengile copa-

cilor de pe care se scutura zăpada. Un autoturism elegant „Zis-101", cu interiorul luminat, trecu în goană pe şosea şi Jmakin îl însoţi cu o sclipire răutăcioasă în ochi, cu o pornire de ură împotriva celor din maşină. Apoi începu din nou să-i vorbească Klavdiei despre ei amîndoi şi, fiindcă nu mai avea de fapt ce să-i spună, se apucă s-o ocărască şi s-o înproaşte cu tot felul de sudălmi. Ea îl asculta în tăcere şi numai la răstimpuri bîiguia cu glas stins, abia auzit:

— Cum vorbeşti, zău, cum poţi să vorbeşti! Mă-ntreb, oare nu ţi-e ruşine?...

Într-adevăr, Alexei se simţea foarte ruşinat şi tocmai de aceea putea să-i vorbească astfel, azvîrlindu-i în obraz că s-a culcat cu el doar cu gîndul să stoarcă ceva, să se înfrupte din prima căpătată de flăcăul acesta chefliu.

— Da' nu ţi-a mers, spunea Jmakin, cu glasul întretăiat — ai dat greş, drăguţo! Afară doar că te-ai băgat într-o afacere destul de murdară. Cînd au să-nceapă să te poarte pe la miliţie, ai să vezi atunci pe dracu'. Kolea, Nikolai! hîrîia el, scos din minţi, imitînd-o pe Klava. Ce fel de Kolea sînt eu, cînd toată viaţa am ştiut că-s Aleoşka. Te-ai căpătuit pe lîngă Kolea, ai pus mîna pe un muşteriu gras, tîrfă ce eşti!... Du-o la teatru, dă-i fel de fel de genţi... Poate vrei să-ţi cumpăr şi pantofi — o întrebă el — sau haină de blană? Jmakin e în stare să facă orice, fiindcă bănişorii pe care-i are sînt de furat, nu-s ai statului...

Klavdia plîngea. Lacrimile îi şiroiau din ochii larg deschişi, dar ea nu le ştergea şi se uita ţintă la Jmakin, cu o expresie de groază şi compătimire.

— Ce te-ai pornit? o apostrofă el. De ce boceşti? Te-am supărat? Te-am călcat cumva pe bătătură? Voi, muierile, sînteţi toate nişte... rosti el cuvîntul acela trivial. Se vede însă că şi aceasta i s-a părut prea puţin, fiindcă se porni pe o ploaie de înjurături, apoi îi strigă din nou Klavdiei cine-i ea şi cine sînt toate femeile, iar în cele din urmă căută s-o convingă să-l ducă pînă la miliţianul din gară şi să-l predea cu proces-verbal. N-am să fug! îi spunea Jmakin pe acelaşi

ton batjocoritor. N-am să fug nicăieri, iar tu s-ar putea să capeți o recompensă. Ai să primești o țidulă că l-ai predat organelor de stat pe recidivistul Jmakin. S-ar putea să se publice și-n ziare ce persoană curajoasă ești! Toată lumea o să te laude, vei primi și un dar de preț — să trăiești! — pentru preacuviosul Jmakin. Hai, du-mă! răcni el. Du-mă acolo, dovedește că ești un om conștient! Nu scăpa ocazia, ce mai stai?!

O îmbrînci cu umărul, apoi o trase de haină și de colțul broboadei. Dar femeia nu se urnea din loc și-l privea cu aceeași expresie de groază și compătimire în ochi. Și ce-l scotea pe Jmakin mai mult din sărite nu era groaza (dracu' s-o ia), ci compătimirea Klavdiei.

— Ți-ai pierdut mințile, zise ea, cu dinții încleștați, unde spui să te duc, unde?

Jmakin tăcu impresionat de tonul cu care-i vorbise Klavdia, de parcă nici n-ar fi auzit tot ce-i povestise despre el.

— Bine, se învoi Alexei, să mergem! Se simți dintr-o dată foarte obosit. Du-te acasă, iar eu am să plec.

— Unde să pleci? Klavdia veni mai aproape și-l apucă de reverele paltonului. Încotro vrei să pleci? repetă ea. Să te-apuci de furat?

Alexei nu-i răspunse.

— N-am să te las, îi șopti fata, apropiindu-și obrazul de fața lui, nu-ți dau drumul din casă, ai înțeles? Îl scutură încă o dată și Jmakin îi văzu ochii aproape de tot lîngă el. Klavdia respira greu și lacrimile i se prelingeau de-a lungul obrajilor. Puțin îmi pasă dacă ești Leoșka, Nikolai sau diavolul în persoană — urmă ea — dar îmi vei spune totul și am să merg oriunde după tine. Acum însă nu te las să pleci nicăieri. Auzi? Și nu tu m-alegi pe mine, fiindcă eu am fost aceea care te-am ales. Pricepi? Iar acum n-ai să pleci nicăieri, și chiar dacă ai să pleci, am să te găsesc. Ai înțeles? Eu te-am ales — repetă ea, cu o hotărîre cumplită — știam că mă minți și-mi dau seama de ce țipai adineauri la mine, dar totuși n-am să te las să pleci. Doar dacă ai să mă omori, atunci ai să pleci. Să mergem, adăugă Klavdia, trăgîndu-l după ea, dă-mi mîna, vreau să te

iau de mînă, fiindcă eşti beat. Priveşte numai cum arăţi !... Haide, mişcă-te, nu te mai încăpăţîna !...

Rupînd parcă zăgazurile care o ţinuseră pînă atunci, femeia aceasta, tăcută de obicei, vorbea acum fără încetare. Îl trăgea pe Jmakin după ea şi, lipindu-se de umărul lui, îi căuta privirile, ba chiar rîdea uneori, cu toate că vocea-i era încă zguduită de spasme, iar lacrimile tot îi mai curgeau din ochi.

Îl duse aşa, aproape cu forţa, pînă acasă şi-l urcă sus în odaie, scoţîndu-i paltonul, fularul şi şapca. Apoi îl culcă în pat şi-i strigă ceva mucalitului Korcimarenko, cu un glas de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic deosebit. După aceea se aşeză pe marginea patului, punîndu-şi palma caldă sub obrazul lui Alexei, şi-i vorbi încet şi drăgăstos, ca unui bolnav :

— Acum, aşa la repezeală, nu vom putea chibzui nimic, Aleoşka, mai ales că eşti cherchelit, cherchelit şi tremuri tot. Oricît oi fi tu de puternic, află că tot eu sînt mai tare. Numai să nu te mai necăjeşti, Aleoşka, şi să nu mai umbli la clondir. De fapt, tu nici nu eşti aşa cum vrei să te-arăţi. Eşti doar un om hărţuit care doreşte să trăiască la fel ca toată lumea, să trăiască prin muncă, oricît de grea ar fi ea. Doreşti ca totul să aibă o rînduială în viaţă, un rost. Astăzi erai în stare să mă loveşti, atît de mult te răzbise năduful pentru nedreptatea care ţi s-a făcut prima oară. Şi eu am fost mîhnită, dar nu-i cu putinţă să nu ne găsim pînă la urmă dreptate. Nu mai trăim pe vremea ţarilor, Aleoşa, şi nici...

— Nici în capitalism, asta o ştiu, o întrerupse Jmakin, sarcastic. Am mai auzit-o...

— Potoleşte-te, Leoşenka, îl rugă Klavdia, nu te zburli la mine. Nu prea sînt sperioasă, şi încă din copilărie n-am ştiut ce-i frica. Am s-ajung la şefii cei mari, o să m-ajute şi tata şi Alferîci. O să-i rugăm să cerceteze şi să lămurească ei cum s-a întîmplat toată povestea cu tine. Iar după ce s-or lămuri şi au să-ţi dea în sfîrşit pedeapsa cuvenită şi nu prea mare — adăugă ea în grabă, alintîndu-se — am să te-aştept şi am să-ţi aduc pachete. Nu face nimic, Aleoşenka, dacă

aştepţi pe cineva. Omul e în stare să îndure totul, cînd are pentru ce...

— Şi după aceea? întrebă Jmakin, ridicîndu-se într-un cot. După aceea? Mă rog, ce meserie am eu? Ce sînt: strungar renumit, om de ştiinţă? La ce bun să-ţi legi viaţa de o pramatie ca mine?

Simţea nevoia să fie consolat. În toată viaţa lui nimeni nu-i vorbise astfel şi, la auzul cuvintelor Klavdiei, o căldură binefăcătoare i se revărsa parcă în piept. Iar Klavdia, care-şi dădea bine seama de toate astea, îi spunea tocmai vorbele după care Jmakin jinduia atîta.

— Vai, Dumnezeule, ce tot îndrugi acolo, Aleoşa! Parcă tu singur mi-ai povestit că pe vremea cînd erai abia un copilandru, te căţărai pe acoperişuri, şi încă alunecoase, ca să montezi antenele de radio. Dacă o să vrei, o să poţi face orice, Aleoşa. Eşti în stare să urneşti şi munţii, păcat numai că viaţa ţi s-a întors pe dos, dar cînd o vom îndrepta din nou şi vei porni pe făgaşul tău, ştii cum are să fie? Cînd vom ieşi împreună din casă şi ne vom duce la gară, toată lumea o să-şi dea coate: „Uite Klavka ce mai vultur şi-a găsit! Jmakin, ăla despre care s-a scris în ziare!"

— Şi ce s-ar putea oare scrie? strecură printre dinţi Jmakin.

— Cum ce? N-ar fi cu putinţă, bunăoară, să faci o faptă de eroism în muncă?

— Au să scrie, dar la rubrica „Din sălile tribunalului".

— Haida-de, iar ai luat-o razna! îl dojeni Klavdia, cu un zîmbet domol şi îmbietor. Auzi, sărăcuţul de el! Şi apucîndu-i bărbia în palmă, adăugă răspicat: Alături de mine n-ai să te pierzi. Oricît ai încerca să scapi, tot am să scot om din tine. Şi nu un om oarecare, ci unul sovietic. Nu vreau să mă mărit cu orice haimana şi beţivan, iar tu acum eşti bărbatul meu şi cînd au să-ţi ia interogatoriul, eşti obligat să scrii după cum se cuvine: căsătorit cu cutare.

— Au să te-agaţe şi pe tine.

— Minţi, n-au pentru ce. Nu există o astfel de lege.

Klavdia se ridică în picioare, dar Jmakin o rugă să mai rămînă cu el.

— Ba nu mai stau ! răspunse ea, cu acelaşi rîs. Acum trebuie să chibzuim puţin, dar cine poate să gîndească în linişte lîngă tine ? Scoase un oftat, îşi întinse braţele în lături şi zise pe un ton ameninţător : Hei, dacă aş ajunge la fraţii aceia Nevzorov ! Le-aş arăta eu ce-nseamnă să nenoroceşti oamenii !

Şi totuşi, peste noapte, Klavdia veni în odaie şi îi şopti la ureche că a cîntărit totul în minte. Apoi se culcă în pat lîngă el.

Spre ziuă, Jmakin se trezi din somn cu buzele arse de sete. Se sculă din pat numai în chiloţi, coborî bîjbîind şi se duse la bucătărie. După ce găsi pe întuneric un ulcior, scoase apă din butoi şi începu să bea cu lăcomie. Apa se scurgea pe marginea ulciorului şi-i uda pieptul dezgolit, prelingîndu-i-se în jos pe abdomen. Simţi că i se face frig, agăţă ulciorul în cui şi plecă. În tindă stătea Korcimarenko. Uriaş, cu părul zburlit, ţinîndu-şi cu o mînă betelia prea largă a izmenelor, iar cu cealaltă o lumînare aprinsă. Pesemne că ieşise din odaia lui, auzind treptele scîrţîind. „Să ştii că mă caftereşte" — îşi spuse în gînd Jmakin şi, proptindu-şi cu nădejde picioarele în podea, se pregăti de bătaie. Korcimarenko nu se mişcă însă din loc şi nici măcar nu dădea semne de enervare. După cîteva clipe îşi duse mîna cu degetele-i groase pe sub gulerul cămăşii şi se scărpină cu înverşunare. Jmakin clipi de cîteva ori orbit de lumina roşiatică a lumînării.

— Ei ? întrebă Korcimarenko.

— Ce „ei ?"

— Te-a ales ? Korcimarenko arătă cu capul în direcţia scării care ducea la etaj.

— Ce s-aleagă ?

— Te-ai pornit acum : „Ce şi iar ce", zise Korcimarenko, scărpinîndu-se din nou. Un alt părinte în locul meu ţi-ar fi tras o chelfăneală în lege, dar eu sînt om cumsecade.

Jmakin tăcea.

— Vrei să-ți dau cvas? întrebă Korcimarenko. Mi-au mai rămas vreo două sticluțe... cu stafide. E tare al naibii.

În sfîrșit, Jmakin nu mai clipi și rămase cu privirile ațintite la bătrîn. Korcimarenko însă îi întoarse spatele și, tropăind cu tălpile uriașe și deformate ale picioarelor, se duse în odaia lui.

— Vino! îl strigă el de acolo. Vino să mai stăm puțin de vorbă.

Jmakin intră în odaie. Korcimarenko aprinse lampa, scoase din bufet o sticlă cu cvas și umplu două pahare. Întinzîndu-i paharul lui Jmakin, bătrînul se uită lung în ochii lui, apoi își aruncă privirea spre trupul vînjos și proporționat al tînărului, spunînd încet, cu o voce aspră:

— E voinic juncanul, n-am ce zice! Și sorbind din băutura gustoasă și răcoritoare, adăugă: Mi-e tare dragă viața! Ador tot ce-i sănătos, cînd copiii se nasc zdraveni, cînd văd cîinii zburdînd de tinerețe și mugurii plesnind pe crengi. Îmi place cvasul, dar nu mă dau în lături nici de la votcă, îmi place și muzica. Eu, frate Nikolașa, sînt un om care respect totul. Înțelegi?

— Înțeleg.

— Minți, pe mine e greu să mă cunoști dintr-o dată. Îmi place să respect mîinile pricepute ale omului, mîinile de aur ale muncitorului, cum se scrie prin cărți. Mă înduioșează pînă la lacrimi cînd văd că cineva face un lucru cu îndemînare și cu suflet, iar nu de mîntuială. Respect și mintea omenească pentru posibilitățile ei nemărginite. Ce te uiți așa la mine?

— Nu, nimic, răspunse Jmakin. Ascultam și mă uitam. Adică nu-i voie?

— Ba da! răspunse îngăduitor Piotr Ignatievici. N-ai decît să-mi admiri mutra, dar mai bine ai face s-asculți. Bunăoară, ai vrea să știi ce visez eu adesea în somn? Visez că mă urc pe un munte înalt și că, îndată după aceea, în fața privirilor mele se înfățișează toată planeta, întreg universul. Iar eu, de altfel, nu-s nici alpinist, și toate crestele acelea ca Elbrus, Ararat și altele care mai sînt le-am văzut doar în poze. De ce o fi oare așa?

Jmakin nu ştia ce să-i răspundă.

Korcimarenko mai turnă din sticlă în pahar, mirosi cvasul şi urmă:

— În schimb urăsc trîntorii. Nu pot să sufăr tot felul de cerşetori, sărăntoci şi singuratici. Dacă e vorba de o văduvă, în loc să se văicărească de singurătate, n-are decît să se angajeze ca supraveghetoare la spital. Sau să-i luăm, de pildă, pe speculanţi. Cum e oare cu putinţă ca cineva să se îndeletnicească pe lumea asta cu o treabă, de care în loc să se bucure, să se simtă ruşinat. Oare ce tot înşiră indivizii ăştia nevestelor şi copiilor lor? Bani? La ce naiba îmi mai trebuiesc asemenea bani necinstiţi? Spune şi tu.

Jmakin tăcea încruntat.

Piotr Ignatievici trase o înghiţitură, îşi ridică ochii în tavan, apoi întrebă grav:

— Spune-mi, ai de gînd să te însori? Sau numai aşa... ca să-ţi treacă timpul?

— Dar ea n-are să vrea.

— De ce, adică?

— Ce să facă ea cu unul ca mine? răspunse sincer Jmakin, cu tristeţe în glas. Judecă şi dumneata, cine sînt eu?

— Cine eşti?! exclamă Korcimarenko. Cum adică, cine? Eşti un om muncitor şi nu ne trebuie nimic altceva... Uite, ai obrajii degeraţi, vrei poate să zici că asta nu se pune la socoteală? Sau dumneaei ar dori să se mărite cu un bancher ori cu un mister-lord? Da' nu-i în firea ei...

— Nu este, încuviinţă şi Jmakin.

Jenka suspină prin somn în odaia vecină.

— Caută s-o cucereşti prin îndrăzneală, îl sfătui Korcimarenko. Însoară-te şi pace bună, nu te uita la ce spune ea. Eşti un băiat umblat prin lume şi poţi să devii un stăpîn deplin pe viaţa ta. Dintr-un aluat ca al tău trebuie să iasă colaci buni. O femeie poate să te-nţeleagă, şi mai ales Klava. Numai să vadă ce fel de om eşti. Klava e o fată deosebită, în lumea toată nu găseşti alta ca ea. Seamănă leit cu răposata Xenia Sergheevna, maică-sa. Ştii ce femeie era nevastă-mea? Zîmbind trist, Korcimarenko îşi plecă privirile în pămînt

și, cu o voce surdă, urmă: O fire veselă, uneori mă cicălea ca o șerpoaică, apoi cînta, plîngea cînd nu trebuia și deodată se pornea pe rîs. Nu-i păsa de nimic, îndura orice nenorocire cu zîmbetul pe buze, a trecut mîndră prin viață. Și era zdravănă și voinică, nu glumă. Cînd a născut-o pe Klava, avea atîta lapte, că a crescut doi copii. Că doar nu era să piardă bunătate de hrană, ce zici?

— Foarte adevărat.

— Așa e. Numai de rușinea ei m-am apucat de învățătură, că pînă atunci fusesem un nătăfleață. Pînă și sufletul și l-a dat altfel decît ceilalți oameni. Zăcea gata să moară și-mi spunea: „Tu, zice, cum vrei, poți să te-nsori, dar mai bine să n-o faci. E cu putință oare să trăiești după mine cu altă femeie, oricît ar fi ea de frumoasă?" Și rîdea. O vedeam cum se chinuia, cum i se schimonosea fața de suferință, și tot rîdea. Asta-i era firea. Nu-i mai rămăseseră decît ochii, dar rîdeau mereu. „Nu te-nsura, zice, ai să rabzi nițel și o să-ți treacă. Caută să spargi cît mai multe lemne, dar nu te-nsura. Eu, ursule, ți-am dat o băutură fermecată și n-ai să mai găsești femeie ca mine. Află că sînt o vrăjitoare, iar tu nici n-ai bănuit măcar... Chiar de-ai fi știut, tot nu credeai. Și dacă ai să te-nsori, tot ai s-o alungi peste o lună sau cel mult un an." După aceea s-a zvîrcolit puțin de durere și mi-a spus fără să mai zîmbească: „Nu vreau, zice, să te-nsori, mi-e silă să mă gîndesc la una ca asta. Nu te-nsura și gata." Într-adevăr, o singură femeie a fost pe lume ca ea. Iar acum Klavka îi seamănă ca două picături de apă. Știi pentru ce și-a alungat bărbatul? S-a măritat de fetișcană, iar după aceea i s-a făcut lehamite de el. Și a început să-l repeadă. Orice ar fi făcut el, nu-i era pe plac, dar, să fiu drept, nu puteam s-o condamn. Un stricat și o haimana, bețiv și lăudăros la culme. Nu știu ce i-a făcut, însă Klavdia l-a dat afară din casă ziua nămiaza mare, cu măturoiul. Nu vrea să primească de la el nici pensie alimentară pentru copil. Asta-i Klavdia! Tăcu. Nu ți-e frig dezbrăcat?

— Nu-i nimic, sînt rezistent, răspunse Jmakin.

— Însoară-te cu ea, îl sfătui din nou Korcimarenko, cu asprime în glas. E o fată cu mult caracter. Iar tu, după cîte înțeleg, nu ți-ai prea făcut un rost în viață.

— Cum adică? întrebă posac Jmakin.

— N-ai găsit tîlcul adevărat al vieții. Uite, de pildă, eu. Secția noastră nu-i prea mare, și totuși mi se pare că fără mine n-ar putea să existe. Firește că, judecînd la rece, asta nu-i just. S-ar descurca ei și fără mine. Orice om cînd îi este greu în viață, trebuie să aibă un rost. Cînd am înmormîntat-o pe Xenia, îmi pierdusem ăst rost și-mi venea să mă-ntind în groapă lîngă ea. Nu mi-a mers însă! M-au convins oamenii: „Nu te mai frămînta atîta, Piotr Ignatievici, vino la lucru că nu merge treaba fără tine". E adevărat că poate m-au mințit, dar m-au readus la viață. Să-ți spun drept, pe vremea aceea mi-ar fi venit cu mult mai ușor să mă spînzur decît să trăiesc. Am trecut însă și peste asta și mi-am zis: „Aici e mai multă nevoie de mine decît printre tovarășii care și-au pus streangul de gît. Mai am timp să îngraș pămîntul cu hoitul meu, fiindcă, se vede treaba, nu mi-a venit încă sorocul." Iată, frățioare, în ce sens te-am întrebat dacă ți-ai găsit drumul.

— Fiecare își are drumul lui, spuse Jmakin, lăsîndu-și privirile în jos. Am și eu unul, așa că degeaba mi-ai pus întrebarea.

— Așa să fie, adică? Tu ai o fire ascunsă și mi se pare că mă cam minți. Nu-i așa?

— Nu.

— Am impresia că mai vinzi gogoși ici-colo, dar astea-s fleacuri. Klavka se pricepe la oameni mai bine decît mine. Și dacă minți, are să te dezbare ea de obiceiul ăsta. Acum ce face, doarme?

— Da.

— Du-te și tu să te culci, nu mai e mult pîn' la ziuă. Du-i și puțin cvas. Pe vremuri, cînd trăia Xenia, ne plăcea noaptea să sorbim, de osteneală, cîte o înghițitură. Korcimarenko stinse lampa și spuse prin întuneric, cu o voce abia auzită: E-hei, cînd îmi aduc

aminte ! O femeie ca asta n-ar fi trebuit să moară. M-a lăsat singur, descurcă-te acum cum poți...

Și se îndreptă spre pat, lipăind cu picioarele goale pe dușumea.

ÎNTR-O NOAPTE NESFÎRȘIT DE LUNGĂ

— Ai face bine să vii să mă iei, spuse Hanin la telefon. Te-aștept jos în stradă. Nu mai pot să stau singur. Sau poate vrei să treci pe la mine. Am un coniac cu o aromă minunată.

— Și-l bei de unul singur ? întrebă ironic Ivan Mihailovici.

— Încă nu, dar am s-o fac, făgădui Hanin.

— Bine, așteaptă-mă.

După aceea Lapșin vorbi cîtva timp cu Irina Ivanovna, mama lui Gribkov, și după ce-i lăudă feciorul, o întrebă dacă Tolea se culcă acum în pat. Tînărul începuse să doarmă ca lumea, să-și bea cafeaua cu lapte, iar în ajun, după o scurtă meditare, mîncase chiar o bucată mare de plăcintă.

— Prin urmare, a început să-i treacă, zise Lapșin. E un băiat minunat. Nu i-ar strica să se îndrăgostească...

— Mai are destul timp, răspunse cam rece Irina Ivanovna.

Ușa biroului se deschise fără zgomot și în odaie intră Krinicinîi, îmbrăcat cu un cojoc. După el apăru Okoșkin, cu cizmele ude, alunecînd cu tălpile pe parchet. Krinicinîi ținea în mînă o pușcă de vînătoare *Sauer*, calibrul șaisprezece.

— Asta e ? întrebă Lapșin.

— Asta ! răspunse Krinicinîi. Seria se potrivește întocmai.

— Va să zică s-a rezolvat ! exclamă Ivan Mihailovici. Au intrat la apă frățiorii !

Apoi se apucă să chibzuiască împreună cu Krinicinîi, căutînd soluția cea mai simplă cu ajutorul căreia să-l determine pe cărpănosul de Balandin să iscălească statul de plată al scafandrilor. Între timp, Okoșkin

povestea cu cîtă greutate a fost scoasă puşca din lacul „încleştat de gheaţă".

— O ţii una şi bună cu „încleştatul", îl dojeni Lapşin, care ghicise că Vasea abia aştepta să fie lăudat. Bravo, ce mai, eşti un adevărat viteaz, un detectiv cum nu se mai află altul pe glob! Fireşte, mai ai unele lipsuri, dar ai să le lichidezi cu timpul şi ai s-ajungi departe...

— Mă tot luaţi peste picior! se plînse Okoşkin.

Lapşin închise puşca în dulap, iar actele de la Asociaţia de vînătoare le ataşă la dosar şi încuie casa de fier cu cheia.

— Vă duceţi acasă? se interesă Vasili Nikandrovici.

— Vreau să trec pe la Hanin.

Şi după ce dădu dispoziţie ca fraţilor Nevzorov să li se trimită o invitaţie, ca să se prezinte la comandament, Lapşin coborî scara, căutînd să-şi închipuie ce mutră va face Zanadvorov cînd cazul Samoilenko va fi lichidat.

Îl găsi pe Hanin stînd singur în odaia lui de la hotel, cu paltonul pe umeri. Încăperea era lungă şi neprimitoare. Perdelele de la ferestre fuseseră scoase, iar covorul făcut sul se afla pus într-un colţ. Pe canapea erau împrăştiate în neorînduială o mulţime de ziare, reviste şi un volum deschis al romanului *Război şi pace*.

— De ce eşti atît de acru, David? întrebă Lapşin.

— Reflectez dacă n-ar fi cazul să mă împuşc — răspunse melancolic acesta. Numai că n-am cu ce.

— Asta n-ar fi o problemă, aş putea să-ţi împrumut! făcu Lapşin pe un ton aproape amabil. Mă întreb însă dacă ţi-ar ajuta la ceva.

— Dacă... dacă, îl înghină plictisit Hanin. De acolo nu s-a întors încă nimeni, aşa că nu se ştie.

— Încearcă să fii tu primul... cu retur. Dacă ai de gînd să te foloseşti de pistoletul meu, nu uita să laşi un bileţel, aşa cum se obişnuieşte: „Rog ca nimeni să nu fie învinuit de moartea mea". Nu de alta, dar aş putea să am neplăceri la serviciu... urmă Lapşin, enervat şi aproape cu răutate.

— Lasă, nu te mai necăji, Ivan Mihailovici — îl rugă Hanin, trăgînd de cîteva ori aerul pe nas. Să luăm mai bine un coniac, după frigul ăsta de afară. Mă mai sîcîie și guturaiul.

Dădură pe gît cîte un păhărel. Lapșin își cerceta cu coada ochiului prietenul, uitîndu-se la fața lui trasă, brăzdată de riduri adînci și la lentilele mari și rotunde ale ochelarilor. Tăcură amîndoi vreme îndelungată. De jos, din restaurantul de la parter, ajungeau pînă la ei sunetele orchestrei.

— Ce-ar fi să te duci undeva, să zicem, la grăniceri? propuse cu glas monoton Lapșin. Bunăoară, la Feodorov, care te cunoaște și te apreciază. În sectorul lui n-ai să te plictisești. Ai mai scris cîte ceva. Reportajele de rîndul trecut au emoționat și au fost foarte bine reliefate.

— Reliefate?! zîmbi strîmb Hanin.

— Cum adică, nu se poate spune așa? întrebă întrucîtva speriat Lapșin. Am vrut să mă exprim în sensul că ai scris ceva mai aparte decît ceilalți. În general, David, ar trebui să ții seama de asta. La noi, de pildă, oamenilor le place cum scrii. Totdeauna îi aud pe băieți zicînd: „Uite, Hanin iar a publicat un articol tare!"

Melodia orchestrei răzbătu din nou în odaie.

— Salutare! spuse Hanin și mai bău un coniac.

— Nu lucrezi nimic?

— Nimic și de multă vreme.

— Cu capul amețit de băutură și fără să scoată nasul din bîrlog, cred că nici un ziarist talentat n-ar fi în stare să creeze ceva.

— Dar poate că eu nu-s ziarist? Poate că sînt scriitor și am de gînd să scriu de aici înainte numai din capul meu, de unde știi tu? Și te rog foarte mult să nu mă-nveți!

— Nici nu mă gîndesc. Mi-am exprimat doar părerea, asta-i tot. Și aș fi curios să știu ce-ar zice Lilka ta, dacă te-ar vedea cum arăți.

Hanin se gîndi puțin, își frecă obrajii cu palmele și răspunse:

— Ar zice că asta-i slugărnicie, să trăiești astfel. Îi plăcea cuvîntul acesta, cu ajutorul căruia explica multe lucruri. Știu că a spus odată: „Tu nu ești stăpînul vieții, ești sluga ei!"

— Cui i-a spus așa?

— Din fericire, nu mie. Eu n-am fost niciodată o slugă a vieții.

— Dacă mai trăiești așa, poți să devii — îi prezise Lapșin. Haide să mergem, David Lvovici!

— Să terminăm coniacul și am plecat.

— Prin urmare, dumneata ai să-ți sorbi coniacul, să te îmbeți, iar eu, după o zi de muncă, să stau în contemplare, admirîndu-ți această îndeletnicire. Nu-i așa? Ei nu, frățioare, eu vreau să beau un ceai și să mă culc. Îmbracă-te!

Cu pas liniștit, Lapșin străbătu odaia, luă sticla de pe masă și o astupă cu un dop de hîrtie, apoi o băgă în buzunarul mantalei. Hanin își suflă mînios nasul, își îmbrăcă paltonul pe mîneci și își îndesă pălăria pe cap.

— Lua-te-ar naiba să te ia! rosti dispreţuitor Lapșin. Uită-te la tine: nebărbierit, cu fața galbenă și boțită! Și cînd mă gîndesc că ai fost și tu tînăr, ai cîntat „Noi, tînăra gardă!" Mai ții minte întîlnirea aceea cu cekiștii, cînd ne-am cunoscut prima oară?

— Lasă, să mergem, ce să mai...

Kadnikov întoarse mașina și opri din nou în fața intrării. Hanin își ridică gulerul paltonului și se ghemui tremurînd într-un colț. Lapșin tăcea îngîndurat, cu sprîncenele încruntate, ascultînd șuieratul vîntului care răzbătea înăuntru prin geamurile de celuloid ale mașinii.

— Ce se aude, tovarășe Lapșin? Pare-se că se aranjează ceva pentru Korniuha? se interesă Kadnikov.

— Ce anume?

— Nikolai Feodorovici a trecut adineauri pe aici și m-a întrebat dacă sînteți la hotel.

— Și?

— După cît am înțeles, vor să-l prindă pe Korniuha.

Hanin zăbovi multă vreme în vestibul ca să se dezbrace. În timpul acesta, Lapșin își scoase pistoletul din buzunar, trase încărcătorul și, după ce-l goli de cartușe,

îl împinse înapoi în magazie. Cînd ziaristul intră în cameră, pistoletul se afla pe masă, la vedere. David Lvovici stătu o clipă la pîndă şi, luînd pe furiş arma, o ascunse în buzunar.

— Vreau să dau numai un telefon — spuse Lapşin, revenind din baie gol pînă la brîu şi cu prosopul atîrnat de gît — apoi vom bea cîte un ceai. Observă îndată dispariţia pistoletului, dar nu zise nimic. Nu m-a sunat nimeni, Patrikeevna? întrebă Ivan Mihailovici, întorcîndu-se spre firida odăii, acoperită de o perdea. Hai?

— V-a căutat Bocikov! răspunse morocănoasă bătrîna. Toată noaptea sună şi iar sună, dar nu-s în stare să lichideze nici un fel de crime...

— Deh... ce să facem! răspunse Lapşin, încercînd să obţină legătura cu serviciul de urmăriri penale. Aici ai adus-o bine din condei, Patrikeevna, ai dreptate...

Recunoscu la telefon vocea lui Tolea Gribkov, care fusese lăsat acolo ca agent de legătură. Noutăţi deosebite nu erau, însă, după cîte se ştia, Korniuha se instalase pentru noapte undeva în împrejurimile oraşului. Bocikov, Pobujinski şi Okoşkin plecaseră cu maşina într-acolo.

— Să mă ţineţi la curent, ordonă Lapşin. Să nu începeţi nimic fără mine, e clar? Şi maşina de serviciu să stea în permanenţă la garaj.

— Păi chiar Kadnikov e de serviciu.

— Cu atît mai bine.

Lapşin puse la priză ceainicul electric şi se apucă să taie pîinea.

— Aveţi macaroane cu carne în cuptorul maşinii — spuse Patrikeevna din firida ei, însoţindu-şi vorbele cu un căscat prelung. Luaţi-le de-acolo...

— O să le găsim noi...

Hanin intră în baie, fluturînd prosopul din mers, puse cîrligul la uşă, îşi scoase ochelarii, cum făcea totdeauna cînd se ducea la spălat, şi după ce îi aşeză deasupra buretelui, îşi vîrî în gură ţeava pistoletului. Ţeava era groasă şi, ca s-o potrivească mai bine, Hanin întoarse astfel mînerul ca aceasta să-i intre culcată

în gură. „Are să-mi facă țeasta țăndări", fu ultimul gînd care-i fulgeră prin minte înainte de a apăsa pe trăgaci. Apoi închise ochii. Țăcănitul percutorului răsună ciudat în gură, fără să fie urmat de zgomotul împușcăturii. Rămînînd cu gura deschisă, Hanin scoase încărcătorul din pistolet și clătină de cîteva ori din cap.

— Mai ai mult? întrebă Lapșin de după ușă.

— Imediat! răspunse ziaristul, adunîndu-și cu greu gîndurile răvășite. Cu un gest automat se spălă pe mîini, oftă și, întorcîndu-se în odaie, se așeză lîngă Lapșin să cineze.

— Dă-mi pistoletul! spuse încet Ivan Mihailovici.

Docil, Hanin așeză arma pe masă și întrebă:

— Mi-ai făcut intenționat farsa asta?

— Să zicem că intenționat.

— De ce?

— Prefer să faci încercarea asta aici la mine, decît undeva la vreun guguman. Lapșin își puse o felioară de lămîie în pahar și urmă cu un oftat: Egoiști mai sînteți voi, sinucigașii! Erai cît pe-aci să te omori cu pistoletul meu, David, fără să lași în urma ta nici un rînd. Nu-i așa că n-ai scris biletul?

— Nu l-am scris...

— Ei, vezi! Dacă te împușcai, să fi văzut ce horă se-ncingea! Ia de aici carne și mănîncă.

— Cine, mă rog, trebuia să se-mpuște? întrebă pe un ton sever Patrikeevna de după perdea.

— Cineva, un oarecare... răspunse sfios Hanin. Bună seara, Patrikeevna. Se apucă tăcut să mănînce și deodată lacrimile porniră să-i curgă de-a lungul obrajilor supți. Lapșin se prefăcu a nu observa nimic. Pînă și Gorki, începu Hanin în șoaptă, pînă și Gorki scrie, printre altele, că omul care n-a încercat să se omoare nu valorează mare lucru.

— Cum adică, toți aceia care nu și-au tras un glonț în cap nu au nici o valoare? întrebă Lapșin. Eu îl apreciez foarte mult pe tovarășul Gorki, însă și el ar fi putut să greșească. Poate că, dimpotrivă, a avut de gînd să scrie că valorează „mult" și a scris „puțin". Mai bine hai să-i tragem un pui de somn, David Lvovici! Dimineața e un sfetnic mai înțelept decît noaptea...

Lapșin se întinse în pat, ascunzîndu-și capul sub pernă, iar Hanin se duse în ciorapi spre firidă și o rugă pe Patrikeevna:

— Ai grijă, bătrînico, să mă hrănești și pe mine cît am să mai stau aici. Ține două sute de ruble pentru cheltuială. De acord?

— Rămîneți la noi? întrebă bătrîna.

— Și aici, și dincolo, după cum se nimerește.

— Dar soția n-are să se supere?

— Soția m-a părăsit, rosti Hanin, cu o voce piți-găiată. A murit!... Și plesnindu-și palmele mîinilor lungi, se porni pe un plîns atît de sfîșietor, că Patrikeevna se îngălbeni îndată și peste cîteva clipe începu să plîngă și ea. Nu poți să-ți închipui, bătrînico, ce femeie am avut! urmă Hanin, venindu-și în fire și străduinduse să-și stăpînească ticul nervos al mușchilor feței. Dar asta n-ai de unde s-o știi și n-o știe nimeni. Numai eu, unul, știu. Am scris multe lucruri proaste, cum să-ți spun, bune de aruncat la gunoi. Mă judeca aspru cu orice ocazie și avea totdeauna dreptate. Era ca o jumătate din ființa mea, și anume partea cea mai bună din mine. Trebuie să înțelegi, nu se poate să nu înțelegi. Mă contraziceam cu ea, ne certam, o chinuiam, îi ceream explicații: de ce cutare lucru e rău și celălalt e bun, dar nu era niciodată în stare să mă lămurească. Își dădea seama că mă necăjesc și suferea pentru mine. Și iată că acum a murit. Înțelegi?

După ce plînse în voie, Hanin zăbovi multă vreme lîngă patul Patrikeevnei, bău cîteva pahare cu apă și suspină îndelung, spunînd că e un om pierdut. Iar Patrikeevna îl povățui să se ducă la biserică, să se-nchine și să postească, adăugînd o sumedenie de alte sfaturi asemănătoare. La început Hanin nu pricepu despre ce era vorba, iar cînd se dumeri, în sfîrșit, se supără de-a binelea. Peste puțin timp zbîrnîi telefonul și se auziră pașii lui Lapșin, care, desculț, ocoli patul, ridică receptorul și spuse cu o voce poruncitoare:

— Puteți pleca! Cobor îndată jos...

— Încotro? întrebă Hanin. Ia-mă cu tine, Ivan Mihailovici! se rugă el în șoaptă. Te rog fă-mi binele ăsta...

...Lapşin se aşează în faţă lîngă şofer. Îndată ce Hanin se înghesui pe canapeaua din spate între Krinicinîi şi Tolea Gribkov, Kadnikov apăsă pe accelerator cu atîta putere, încît din cauza smucirii toţi pasagerii fură azvîrliţi înapoi.

— Mergem departe? întrebă Hanin.

Recunoscîndu-l pe ziarist, Tolea Gribkov răspunse politicos:

— La Detskoe Selo. Dar el nu-i singur acolo.

— Cine „el" şi de ce nu-i singur?

— Korniuha, îi explică îndatoritor tînărul. La început ni s-a semnalat că are pe una acolo...

— E clar...

— Adică, mai pe scurt... o femeie cu care Korniuha întreţine legături. Pe urmă însă am aflat că acolo sînt mai mulţi dintre ai lor, se pare că au şi arme...

— Se pare! îl îngînă Ivan Mihailovici de la locul lui. Astfel de lucruri trebuie cunoscute precis. Uite, Mamalîga „se părea" că nu este înarmat, dar ce a ieşit din treaba asta?

Tolea tăcu, făcînd o mutră plouată.

— Mai repede, Kadnikov, mai repede, nu te sfii! îl zori Lapşin pe şofer. Ia-o înaintea coloanei de maşini. Trase de şnurul sirenei şi un vuiet prelung răsună peste oraşul cufundat în somn.

— La ce lucraţi acum? îl întrebă Tolea pe ziarist. Am citit că pregătiţi o serie de schiţe despre aviaţia polară.

— Cam aşa ceva! răspunse morocănos Hanin.

— Trebuie să fie grozav de interesant. Aviaţia polară... Într-adevăr, şoimii noştri au ce să facă acolo. Marinarii, de pildă, şi în general toţi cercetătorii ţinuturilor neexplorate sînt nişte oameni minunaţi. Dumneavoastră v-aţi scris cartea pe vremea cînd eraţi încă ambarcat pe *Krasin*, sau mai tîrziu?

— Am citit şi eu cartea, însă nu mi-a trecut prin minte că dumneavoastră sînteţi autorul ei. Îmi daţi voie!... se recomandă Krinicinîi, spunîndu-şi numele.

— Iar eu sînt Gribkov Anatoli! se prezentă Tolea.

Între timp maşina trecu pe lîngă abator şi ieşi pe fişia dreaptă a şoselei învăluite într-o pîclă albicioasă

și rece. Ștergătoarele de parbriz oscilau cu zgomot, curățind geamul mașinii. Hanin își aruncă ochii pe cadranul fosforescent al ceasornicului și văzu că erau orele trei și zece minute.

— Iată despre cine ar fi trebuit să scrieți — șopti cu un aer confidențial Tolea, arătînd cu capul spre spatele lat al lui Lapșin. Un astfel de om merită să se vorbească despre el.

— Dar cum vreți să scriem, cînd dumneavoastră sînteți învăluiți în cea mai mare taină? zîmbi Hanin.

Krinicinii trase de cîteva ori din pipă, ca s-o aprindă din nou, și interveni în discuție:

— Oamenii, tovarășe Hanin, nu-s ținuți în secret. Iar în meseria noastră, după cum știți, principalul e omul. Desigur că n-am de gînd să-mi impun părerea, dar vorbesc ca cititor. Să-l luăm, de exemplu, pe Nikolai Feodorovici Bocikov. E un om de aur, nu altceva. Să-l vedeți cum se revoltă împotriva acelora care-i desconsideră pe funcționarii de la contabilitate; la cinema, bunăoară, întîlnești așa ceva: dacă-i idiot, e neapărat contabil-șef, ori dacă-i vorba de o toantă, nu poate fi decît dactilografă. De altfel, dacă ar fi să-i analizăm viața, Bocikov e pe de-a-ntregul...

— Unde v-ați înțeles să ne-aștepte? îl întrerupse Lapșin.

— Lîngă Liteiskie vorota, răspunse Krinicinii.

Kadnikov răsuci brusc volanul și mașina făcu un viraj spre stînga. Undeva deasupra lor licăriră luminile de la Pulkovo.

— Nu știu ce ai astăzi, dar parcă ți-e teamă să mergi mai repede, mormăi supărat Lapșin, adresîndu-se șoferului. Lasă-mă pe mine.

— Dar e polei pe șosea, Ivan Mihailovici.

— Puțin le pasă bandiților că e polei sau nu. Dacă ne scapă din mînă, pe cine mai tragem la răspundere? Pe Dumnezeu sfîntul?

După ce își făcu loc cu greu la volan, Lapșin apăsă pe accelerator și într-o clipă acul vitezometrului se apropie de cifra nouăzeci.

— O să ne frîngem gîtul! proroci Kadnikov.

— Of, unde mi-erai tu, protecția muncii! exclamă Lapșin. Ar trebui, bătrîne, să te muți pe o autostropitoare sau pe o mașină dintr-alea care împrăștie nisipul pe străzi. E treabă liniștită. Trage de sirenă că un deștept s-a apucat să întoarcă tocmai acum mașina în fața noastră.

Sirena răsună din nou peste ogoarele înghețate de ger; mai încolo licări o clipă felinarul de la barieră și se stinse imediat.

Ascultîndu-l pe Tolea Gribkov, Hanin se gîndi cu admirație la Lapșin, zicîndu-și: „E dracul gol, nu altceva. Nici nu-i pasă măcar că mașina derapează pe gheață și este azvîrlită dintr-o parte în alta. A început să creadă în nemurire sau ce l-o fi apucat?"

— Ar fi bine să înființăm la noi un cerc pentru începători, spunea Tolea. Mulți dintre băieții noștri scriu. Unii, știți, fac poezii așa ca să se distreze, dar printre ei se găsesc și oameni care promit. Alții fac cuplete comice. Avem și un teatru de păpuși, iar cineva a scris chiar un roman.

— Despre ce?

— La drept vorbind, romanul nu-i prea reușit, e din viața poliției capitaliste de peste hotare...

— Dar autorul a fost pe-acolo?

— N-a fost, însă a cules un material bogat. În roman este zugrăvită o dragoste grozavă, pe urmă se arată cum poliția folosește împotriva greviștilor bombe lacrimogene...

— Da-a... rosti absent Hanin. Se poate...

Porțile egiptene licăriră în lumina puternică a farurilor și în clipa următoare se topiră înghițite de bezna nopții. Încremenit de spaimă, Kadnikov bolborosi cu o voce jalnică ceva privitor la frîne și la cauciucurile mașinii, care nu erau antiderapante. Adăpostit de viscol sub arcada de la Liteiskie vorota, stătea Pobujinski, cu trupul înțepenit de frig. Fără să țină seama de avertismentele șoferului, Lapșin puse brusc frîna. Mașina mai patină cîțiva metri, făcu vreo două piruete și Pobujinski, venit în grabă, deschise portiera.

— Unde sînt? îl întrebă Ivan Mihailovici.

— Au plecat, răspunse Pobujinski. Adică n-au plecat de tot, se corectă el, ci s-au retras spre linia ferată. Acolo se află cabina acarului şi ei s-au ascuns înăuntru...

Dinţii îi clănţăneau de frig.

— Aşază-te în braţe la careva, îi ordonă Lapşin.

Pobujinski se strecură lîngă Hanin şi se instală pe genunchii tovarăşilor.

— Straşnic ger! Mi-au rebegit toate oscioarele. Îmi plînge şi falca! se tîngui el în surdină.

În jurul lui se răspîndi o boare rece, ca de la un sloi de gheaţă. Pînă şi răsuflarea îi era îngheţată...

— Dacă ni s-ar da măcar spirt în astfel de ocazii — oftă Krinicinîi. Sînt sigur că Korniuha are cu ce să se încălzească.

Maşina săltă peste gropile alunecoase şi adînci. La răstimpuri, Pobujinski dădea comanda: „La dreapta!", „La stînga!" sau „Intraţi pe ulicioară!" Hanin simţi cum frigul îi pătrunde pe sub palton şi mai ales stătea incomod în maşină. Toţi tăceau în afară de Tolea Gribkov, care mai continua discuţia literară începută. Hanin îi dădea răspunsuri tot mai scurte şi pe un ton din ce în ce mai iritat, iar cînd Tolea îl întrebă ce părere are despre laboratorul de creaţie al scriitorului, Hanin îşi ieşi de-a binelea din fire:

— Mai dă-le încolo toate vorbele astea, tinere! Auzi, scriitor, laborator de creaţie! Să creezi poezii! Eu sînt ziarist, înţelegi, iar stilul ăsta pompos şi plin de emfază îmi provoacă totdeauna senzaţia ca şi cum m-aş fi îndopat cu ciocolată de soia.

— Acum, încotro? întrebă Lapşin.

— Drept înainte, paralel cu calea ferată! Vîntul rece şuiera asurzitor pe la geamuri. Acolo unde se vede luminiţa aceea! preciză Pobujinski. Puţin mai spre stînga.

Ivan Mihailovici opri maşina la marginea şoselei. Se auzi zgomotul metalic al portierelor trîntite. Pobujinski îşi scoase Mauserul şi strigă din fugă:

— Tovarăşe comandant, vine un tren şi trebuie cu orice preţ să le tăiem calea spre el. Numai cu ajuto-

rul cursanților noștri, Nikolai Feodorovici și Okoșkin nu vor putea face față situației.

Trenul nu se vedea încă, dar în depărtare se auzea pufăitul ostenit al locomotivei, iar fascicolul proiectorului și începuse să alunece peste creștetul stîlpilor de telegraf.

Porniră cu toții în pas alergător prin zăpada care prinsese pojghiță din cauza gerului. Hanin alerga și el, ținîndu-se după Gribkov. Suflînd greu din pricina ostenelii, ziaristul îl auzi pe Tolea întrebîndu-l dacă este înarmat, însă neavînd nici un chef să-i răspundă, se prefăcu că n-a auzit întrebarea. În stînga, acolo unde se zărea prin întuneric cabina acarului, răsunară cîteva împușcături. În schimb oamenii nu se vedeau nicăieri, adăpostiți fiind probabil în spatele cabinei.

— După mine, spre terasament! Spre calea ferată! strigă Lapșin. Răspîndiți-vă de-a lungul liniei! Trecu pe lîngă Pobujinski cu pasul sprinten și ușor, luîndu-i-o înainte. Alerga mai repede decît ceilalți, cu toate că cizmele-i alunecau, înfundîndu-se în ochiurile înghețate ale șanțurilor care mărgineau rambleul liniei ferate.

Restul, după cum i se păru lui Hanin, s-a petrecut cît ai clipi din ochi.

Pe neașteptate, din beznă răsări locomotiva, învăluind în lumina puternică a proiectorului pe miliției întinși pe zăpadă. În aceeași secundă ușa cabinei se dădu în lături și trei umbre negre se năpustiră în direcția unde stătea Hanin, trăgînd focuri de revolver. Desigur că bandiții nu-l aveau în vedere pe el și alergau spre tren cu intenția de a se cățăra din mers pe scările vagoanelor, pentru ca după vreo trei kilometri să sară jos și să se facă nevăzuți în pădure. Hanin avu însă impresia că bandiții veneau spre el. Și oricît de absurd și prostesc era să înfrunte cu mîna goală trei tîlhari înarmați, Hanin se repezi să le taie calea. Pălăria îi zburase din cap, picioarele i se încurcau în pulpanele lungi ale paltonului, dar el continua să fugă înainte, bălăbănindu-și cu stîngăcie brațele. Și la fel de fulgerător cum se precipitaseră toate în seara aceea, Hanin recunoscu în fața lui silueta scundă și zveltă a lui Tolea Gribkov, care îl depășise

cu agilitate. Prin huruitul monoton și înăbușit al trenului care-și încetinise mersul, Hanin auzi și văzu simultan — sau poate într-o ordine inversă — că banditii trăgeau asupra lui. Deosebi șuieratul gloanțelor și o umbră neagră care-i răsări în față, acoperindu-l cu trupul... Omul trăgea cu pistoletul, ocărînd de mama focului. Pătratele luminate ale ferestrelor vagoanelor zburau chiar pe lîngă umărul lui Hanin, zdrăngănitul tampoanelor fu acoperit de șuieratul strident al locomotivei, apoi în tăcerea neașteptată ce se așternuse în jur ziaristul îl zări pe Tolea Gribkov prăbușit la picioarele sale. Brațul tînărului se întindea ciudat înainte, încercînd parcă să ajungă la un lucru nevăzut prin întuneric. Împușcăturile încetară și ziaristul deslușì în apropiere niște gemete amestecate cu frînturi de fraze: „Leagă-i mîinile! Fii atent, are cuțit, ai grijă Bocikov!" Și încă o dată, undeva departe, probabil pe pod, se auzi huruitul trenului.

— Anatoli! strigă Hanin. Gribkov!

Abia acum începea să-și dea seama de cele întîmplate. Se lăsă pe vine în spatele tînărului și încercă să-l întoarcă spre el, apoi strigă cu glas răgușit și cuprins de spaimă, fără să-și audă propriile sale cuvinte:

— Ivan Mihailovici! Lapșin! Cine-i acolo? L-au ucis pe Gribkov... Okoșkin!

— Asta-i... dar nu m-au ucis, gemu înciudat Tolea. Trăiesc, însă pesemne sînt rănit.

Mîna lui tot mai continua să scormonească zăpada și fața-i devenise lividă în clipa cînd Lapșin, Bocikov și Pobujinski se aplecară deasupra lui, luminîndu-l cu lanternele de buzunar. Hanin tremura scuturat parcă de friguri. Un elev al școlii de miliție îi aduse pălăria. Ziaristul văzu picioarele lui Krinicinîi, care trecu pe lîngă el, apoi recunoscu cele două mașini ce se smuciră din loc, dispărînd cu toată viteza la cotitură. Suspinînd cu amărăciune și ajutat de Pobujinski, care-i ținea lanterna, Lapșin încercă să-l panseze pe rănit. De sus începu din nou să fulguiască, dar gerul nu se muie de fel.

— Cum s-a întîmplat? întrebă Lapşin, cu glasul obosit, cînd se urcară toţi în maşină.

— Eu sînt de vină, răspunse Hanin după o scurtă pauză.

— Ce vrei să spui?

— Gribkov ştia că nu sînt înarmat şi, cînd a început schimbul de focuri, m-a acoperit cu trupul lui. Glonţul care e în el îmi fusese destinat mie.

„Laborator de creaţie! îşi aminti deodată Hanin şi se îngrozi la gîndul că îl jignise în maşină pe Gribkov, cu ieşirea lui deplasată. De ce, cu ce scop l-am repezit atunci pe bietul băiat?"

La spitalul din Detskoe Selo, Lapşin primi actele lui Gribkov, pistoletul fără gloanţe, un caiet, cărţulia *Cum se scriu versurile* de Maiakovski şi carnetul de comsomolist al lui Tolea. Ivan Mihailovici îi întinse lui Hanin caietul. Ziaristul îşi şterse lentilele aburite ale ochelarilor şi, aşezîndu-se pe un scăunel, se apucă chiar acolo, în salonaşul de primire, să răsfoiască filele. Citi cîteva versuri scrise de Tolea, asemănătoare celor pe care le compun toţi adolescenţii de vîrsta lui. Unele poezii vorbeau despre dragostea adevărată — „fără de lacrimi şi fără suspine, fără chinuri lipsite de rost/ tovarăşă, fată, soţie iubită" — în altele era descrisă apa unui rîu ce curgea „gînditor, lin, adînc şi cristalin". Mai departe scria ceva şi despre avioane, care „în huruitul motoarelor pe albastrul cerului înalt, pornesc la ultimul asalt", apoi despre munca de miliţie: „Păstrează-ţi calmul, cetăţene, eşti arestat..."

— Ce zici, sînt bune versurile? întrebă Lapşin.

— Nu ştiu, răspunse încet Hanin, fără să-şi ridice ochii de pe caiet. De altfel, asta n-are nici o importanţă. Şi, de altfel acum nu-s în stare să pricep ce are şi ce n-are importanţă...

Scoţîndu-şi mănuşile de cauciuc, în prag apăru un medic tînăr, cu faţa rotundă şi, după ce-i ceru lui Lapşin o ţigară, se aşeză obosit pe scaun.

— Trebuie să spunem, tovarăşi, începu el, că situaţia e gravă. Deocamdată, nici pentru mine nu-i totul limpede. Starea rănitului este foarte precară. Dimineaţa

vom convoca un consult de medici. Mai daţi-mi un telefon...

Sora de serviciu dormea sprijinindu-şi pe braţele încrucişate capul cu boneta albă pusă pe creştet. Dincolo de ferestrele mari ale spitalului începea o nouă zi de iarnă. Cînd Lapşin şi Hanin se ridicară, pregătindu-se de plecare, în salon intră Okoşkin, cu pleoapele înroşite şi cu o expresie de suferinţă pe faţă.

— Mai trăieşte? se adresă el medicului.

— Trăieşte, spuse Lapşin. Să mergem, Vasiura.

În timp ce luau loc în maşină, Okoşkin raportă cu glas stins:

— Korniuha a şters-o. Mamalîga a-ntins-o şi el. Identitatea banditului pe care l-am prins n-a fost încă stabilită, Korniuha şi-a schimbat căciula cu el. E viclean, tîlharul! S-a agăţat de scara vagonului şi a sărit undeva din mers. Pe poleiul ăsta, dracu' ştie unde să-i mai cauţi urmele. Bineînţeles că am chemat cîinii de urmărire, după cum scrie la carte...

— Dar Mamalîga cum a scăpat? întrebă mînios Hanin.

Okoşkin nu-i răspunse.

S-au întors în oraş fără grabă. Cînd ajunseră acasă, Ivan Mihailovici scoase din dulap sticla cu coniac golită pe jumătate, umplu trei pahare şi, cu glasul înăbuşit, ca să n-o scoale pe Patrikeevna, spuse adresîndu-se celorlalţi:

— Ei, fraţilor!... Să-i urăm lui Tolea al nostru însănătoşire grabnică. Bea, David Lvovici, are să-ţi fie bine, văd că mai tremuri şi-acum...

Goliră paharele şi se întinseră să se odihnească măcar o oră. Numai Okoşkin adormi pe salteluţa lui subţire, aşternută pe duşumea. Lapşin şi Hanin se zvîrcoliră multă vreme, ferindu-se unul de celălalt, apoi se prefăcură amîndoi că s-au trezit din somn şi se apucară să bea cîte un ceai. După ceai, Hanin plecă imediat la spital unde era internat Gribkov, iar Ivan Mihailovici îi lăsă vorbă Patrikeevnei să nu-l scoale pe Okoşkin şi porni spre comandament.

Culcat în pat, Jmakin își aprinse o țigară, în timp ce Klavdia se îmbrăca pregătindu-se să plece la lucru. O auzi vorbind jos cu bătrîna. „Dacă mai vine pe aici, se gîndi Alexei, înseamnă că am încheiat socotelile cu viața, dacă nu, am să mă descurc cu bine! Obișnuia întotdeauna să răstălmăcească pe dos semnele ce-i treceau prin minte. Peste cîteva minute Klavdia intră în odaie.

— Nu dormi?

— Ba dorm, strecură printre dinți Jmakin.

— Du-te la miliție, spuse ea, așezîndu-se, așa cum era îmbrăcată cu paltonul, pe marginea patului — sau unde trebuie să te duci și declară-le: „M-am prezentat de bună voie!" Să nu ascunzi nimic, să spui tot adevărul. M-auzi, Leoșa?

Întinse mîna și-i dădu la o parte șuvița de păr căzută pe frunte. Ocolindu-i privirile, Jmakin întrebă:

— Și mai departe?

— Cum, mai departe?

— Asta te și întreb: ce mai urmează? Bine, să zicem că mă prezint. Au să-mi ofere flori, iar muzica o să mă întîmpine cu „Mulți ani trăiască" de bucurie c-a venit Jmakin. Dar mai departe?

— Ai să fii condamnat, iar eu am să te aștept.

— Tu?! zîmbi disprețuitor Alexei. N-ai să stai singură nici o săptămînă! Parcă nu te cunosc eu acum? E caraghios ce spui, pe onoarea mea!

Klavdia îi ridică din nou părul de pe ochi și răspunse calm:

— Prostuțule!

— Ba nu-s de loc prostuț! Astăzi ți-au venit în cap iordanele astea și acum îmi faci tot felul de jurăminte. Dar peste o săptămînă ai să te miri singură de tine. Femeie cinstită, cu vederi sănătoase, la ce naiba îți trebuie un pungaș ca mine? Nu, drăguțo, o să ne descurcăm noi cumva și fără mărturisiri de căință. Dacă or să aibă nevoie de mine, au să mă prindă și au să mă trimită la locul cuvenit.

— Klavka, ai să întîrzii! strigă de jos bătrîna.

— N-am să întîrzii. Şi, mă rog, la ce fel de loc cuvenit?

— În lună! răspunse Jmakin, cu toate că ştia perfect de bine că nimănui n-o să-i treacă prin minte să-l împuşte. Au să mă execute, pricepi?

Dar Klavka nu se lăsă impresionată:

— Umbli numai cu minciuni! spuse ea, zîmbind. Îmi pui nervii la încercare. Ce, eşti cumva un criminal ca să te împuşte? Sau trădător de patrie? Un biet pungaş de buzunare care tăia cu lama cureluşele genţilor...

— Haide, haide! mormăi ameninţător Jmakin.

— Ai să mă înjunghii, nu? întrebă Klavdia. Să omori o femeie drăguţă ca mine? Dar astă-noapte ce-mi spuneai? Sau în noaptea trecută, cînd mi-ai adus cvas de la tata? Ce cuvinte frumoase îmi şopteai atunci! „Rîndunica mea, soarele meu, iepuraşul meu drag", nu-i aşa? Iar acum stai tolănit şi cu faţa schimonosită... Şi făcînd o mutră drăgălaşă, Klavdia îl imită pe Jmakin, arătîndu-i cum stă în pat, desfigurat de mînie.

— Mai bine te-ai duce la lucru, rosti alene Alexei, ce rost mai are să-ţi răceşti gura?! V-aţi pus toţi să mă dăscăliţi, să-mi daţi sfaturi: acolo să te căieşti, dincolo să cedezi! M-am săturat de voi, lua-v-ar dracu'. Sînt manglitor, caramangiu, mă priveşte şi cu asta am terminat!

— Ba n-am terminat! strigă Klavdia. N-am terminat de fel! Nici n-am început măcar. De data asta privirea ei scînteia de ură, iar colţurile buzelor îi tremurau. Am crezut că eşti bărbat! spuse ea, cu asprime. Iar tu nu eşti decît o cîrpă, o secătură. Nu meriţi nici măcar numele de om, otreapă ce eşti...

Acum îi veni rîndul lui Jmakin să zîmbească. „Mă prelucrează!" se gîndi el.

Klavdia plecă, gata să izbucnească în plîns.

Jmakin rămase în pat pînă la orele două, fumînd ţigară după ţigară. În casă nu mai era nimeni. De fapt ar fi trebuit să plece, să rătăcească din nou prin gări şi prin trenuri ca înainte. Nu mai avea însă destulă putere să reia de la capăt viaţa aceasta. Va aştepta întoarcerea Klavdiei şi atunci lucrurile se vor schimba. Îşi închipui cum va intra Klavdia pe uşă şi-l va întreba

dacă într-adevăr nu a mîncat nimic de dimineață, iar el îi va răspunde:

— Mare lucru!

Numai să vină.

Pe la orele două auzi cîteva bătăi jos la intrare. Jmakin înțelese că de acum înainte n-are s-o mai vadă niciodată pe Klavdia. Liniștit, fără grabă, își trase pantalonii și, cu o mișcare hotărîtă, trase zăvorul. În prag stătea un milițian chipeș și proaspăt bărbierit.

— Aici locuiește Lomov Nikolai Ivanovici? întrebă politicos miliția nul.

— Aici, răspunse Jmakin, dar a ieșit undeva pe-aproape. Mă duc imediat să-l chem. Luați loc și încălziți-vă puțin.

Miliția nul își scutură cizmele și intră în casă. Era un om înalt și voinic, cu mișcări domoale. În timp ce se îmbrăca în odaia lui, Jmakin îl auzea tușind și suflîndu-și nasul. Trebuia să-și mai ia banii furați și buletinele acelea șterpelite, dar deodată simți că-l cuprinde un fel de resemnare. La ce bun! Își îmbrăcă paltonul, făcu cîțiva pași prin odaie și coborî jos.

— Am plecat, îi spuse el miliția nului.

— Bine, răspunse grav acesta.

Jmakin deschise ușa și ieși în cerdac. Era o zi mohorîtă și cenușie. Apusul acela purpuriu din ajun îl mințise și gerul se muiase parcă de tot. De sus cădeau fulgi mari de omăt. Jmakin rămase în cerdac și își aprinse o țigară, uitîndu-se spre capătul ulicioarei. Klavdia nu se vedea însă nicăieri.

„N-am s-o mai revăd niciodată, se gîndi el, resemnat și cu durere în suflet. Niciodată!"

Treptele scării erau acoperite cu un strat proaspăt de zăpadă, pe care se întipăriseră tălpile late ale cizmelor miliția nului. Iar urmele piciorușelor Klavdiei nu se mai vedeau. „Nici nu mi-am luat rămas bun de la ea! se dojeni Jmakin. Nu i-am spus măcar o vorbă bună. Și cînd te gîndești ce femeie este! N-are pereche în lume!"

Cînd dădu din nou cu ochii de urmele miliția nului, se înciudă.

„Acum n-ai decît să-l aştepţi pe Lomov, îşi spuse el — aşteaptă-l mult şi bine! Mai stai! Al naibii... şi cît e de ferchezuit şi parfumat!"

Învălui cu privirile casa şi murmură încet:

— Rămîi cu bine!

Acum totul s-a sfîrşit. Şinele de cale ferată se profilau ca nişte dungi negre pe covorul alb al zăpezii. Din depărtare se auzea zgomotul unui tren. Jmakin se aşează în genunchi şi îşi lipi gîtul de şină. Huruitul trenului deveni mai limpede. Alexei simţi că-l doare genunchiul şi îndepărtă puţin piciorul de muchia traversei. „Are să mă vadă mecanicul, se gîndi el, descurajat, mă vede negreşit." Şi într-adevăr mecanicul observă silueta culcată pe linie şi dădu două semnale scurte de avertisment. Jmakin se ridică şi intră în pădure. Avea impresia că este aidoma cu un petic mototolit de hîrtie, lipsit de orice rost şi apărare. Mergea prin pădure bălăbănindu-şi braţele şi mormăind ceva printre dinţi. La început se gîndi la el şi îşi spuse că-i nefericit şi suferă nespus. Important era că nu-şi dorea nimic — nici să se răzbune, nici să lovească pe cineva sau să se îmbete. Nimic. Deodată simţi că se sufocă şi se aşează pe o grămadă de vreascuri. Vreascurile putrezite se prăbuşiră sub greutatea lui. Alexei căzu cu picioarele în sus, iar paltonul i se agăţă de crengi. Se ridică anevoie şi porni mai departe, afundîndu-se în zăpada care-i intra în pantofi.

Deodată îi fulgeră prin minte: „Dar cu Klavdia cum rămîne?" La gîndul acesta simţi în piept un val de neasemuită duioşie. Amintirile îl copleşiră. Se întoarse din drum, apoi o apucă din nou prin pădure, nimeri într-o viroagă şi deodată se opri ascultînd ciripitul unei păsărele. Culese de jos un pumn de zăpadă afînată şi-l zvîrli într-acolo. Ciripitul se auzi din nou.

„Totul e în ordine, îşi spuse Alexei, suflîndu-şi în degetele îngheţate ca să se încălzească, în perfectă ordine."

Se îndreptă spre gară. În cele din urmă greşi drumul şi, în loc să nimerească la gară, ieşi la şosea şi ajunse într-un tîrziu la Novaia Derevnia.

Adîncit în gîndurile sale cu privire la Klavdia şi spunîndu-şi la tot pasul că acum totul s-a sfîrşit, Jmakin nici nu băgă de seamă cînd se pomeni în mijlocul satului. Acasă la Klavdia nu putea să se mai arate, fiindcă acolo toată lumea aflase desigur că era un pungaş, care s-a folosit de un buletin furat. Da, Klavdia!... Chipul tinerei femei îi stăruia mereu dinaintea ochilor. Dar iată şi oraşul. Alexei îşi dădu seama de lucrul acesta abia după ce merse cale lungă şi ajunse în dreptul oficiului poştal dintr-un cartier liniştit.

„La drept vorbind, am avut noroc!" — se gîndi el, oprindu-se lîngă clădirea poştei. În loc de două sau cinci zile a stat mai mult la Lahta, unde a trăit în linişte şi pace. Acum putea să reia totul de la început, dacă treaba asta ar fi avut un sens, dacă el ar fi fost, de pildă, un lucrător al serviciului de informaţii trimis undeva în misiune, un fel de Lapşin sau măcar Okoşkin. Aşa însă, îşi va reîncepe meseria, fără nici un scop determinat. Pînă la urmă tot au să-l bage la răcoare şi nimeni, absolut nimeni nu va avea de tras vreun folos din afacerea asta. Începînd de astăzi, nu mai are unde să-şi pună capul jos, şi nici mîine sau poimîine nu va avea unde şi cu cine să joace o partidă de şah, să schimbe o vorbă, să se plîngă cuiva ori să se sfătuiască cu cineva. Atunci de ce să mai lungească această suferinţă chinuitoare?

Uşa scîrţîi în balamale şi din localul poştei răzbătu afară o boare caldă. Neştiind încă cui anume să-i scrie, Jmakin intră în încăperea scundă şi spaţioasă, cumpără de la ghişeu o mulţime de plicuri, timbre, hîrtie şi se apucă să-şi compună prima scrisoare destinată lui Mitrohin. Mîzgălind hîrtia cu vîrful tocit al peniţei, Alexei îi înşiră lui Mihtrohin tot ce credea despre el şi îşi încheie scrisoarea, arătînd că Mitrohin este acela care l-a adus la desperare şi că pentru aceasta îşi va primi cîndva răsplata. După aceea îi scrise Klavdiei cîteva rînduri duioase şi triste, mărturisindu-i că o iubeşte şi rugînd-o să nu ia în glumă vorbele lui. „Niciodată, Klavdenka, n-am întîlnit o femeie ca tine — scria el — iar de acum înainte n-am să mai întîlnesc şi n-am să mai văd nimic. Nu-ţi spun la revedere,

ci adio, fiindcă mă sinucidez (ezită o clipă, reflectînd dacă poate să spună așa, pe urmă se gîndi că e totuna și chiar trase o linie groasă sub ultimul cuvînt) fiindcă mă sinucidez și n-am să mai stingheresc pe nimeni cu existența mea."

Ultima scrisoare era pentru Lapșin ; vorbind la trecut, Jmakin anunța cum că Alexei Jmakin, în ziua de cutare și cutare, și-a curmat firul vieții, „pentru că nu există nici o dreptate pe pămînt, precum și din pricina birocratismului, a potlogăriilor și a unor indivizi de teapa lui Mitrohin". Spre mai multă siguranță cele trei scrisori au fost expediate recomandat.

Acum nu-i mai rămînea de ales decît mijlocul prin care să-și găsească moartea.

Ușa oficiului poștal se închise în urma lui, scrisorile fură trimise, așa că acum nu mai putea rămîne în viață. De altfel nici nu dorea acest lucru. Ar fi trebuit să-și procure otravă de undeva. Din străfundurile memoriei îi veniră în minte tot felul de denumiri ca sublimat, șoricioaică și altele — pesemne reminiscențe din textul cîntecelor pungășești. Și deodată își aminti încă de un cuvînt din vremurile acelea îndepărtate ale copilăriei, pe cînd citea la bucătărie diferite cărți despre canibali, comori misterioase și pirați. „Curara", își zise Jmakin și buzele i se întinseră într-un zîmbet chinuit.

Curara, sublimat, șoricioaică — probabil că toate acestea puteau fi procurate de la farmacie numai pe bază de rețetă. Dar dacă i-ar ruga stăruitor?

Dar oricît s-a rugat Jmakin, n-au vrut să-i dea. Nu i-au dat nici măcar atunci cînd a născocit minciuna că are nevoie urgentă de șoricioaică pentru stîrpirea șobolanilor. I s-a explicat politicos că trebuie să se adreseze în acest scop unei anumite instituții, care va trimite un specialist, și numai acesta, cu ajutorul unei substanțe speciale, va distruge rozătoarele.

— Ce birocratism ! constată Jmakin, cu dezamăgire.

Apoi se uită îndelung la medicamentele, săpunurile, seringile și bureții de baie expuși în vitrină alături de o sumedenie de parfumuri. Prostul de el, niciodată nu i-a trecut prin căpățîna asta seacă să-i ofere Klavdiei o sticluță de parfum ! Sau o cutie cu săpun și pudră.

Uite, ca asta de patruzeci şi cinci de ruble şi şaizeci de copeici. Oare cine a mai născocit cele şaizeci de copeici? Deodată văzu o mulţime de pachetele cu lame de ras şi rămase multă vreme cu privirea aţintită asupra lor. Îşi aminti îndată totul, spunîndu-şi că asta îl aranjează cel mai bine. Are ocazie să stea puţin la căldură şi nici nu va trebui să intre undeva într-o curte străină. Da, chibzuise foarte bine!

Cumpără un pachetel de lame şi cîteva antinevralgice. Îl durea capul. Se gîndi însă îndată că-i ridicol să ieî medicamente şi după aceea să te omori. Şi aruncă prafurile pe fereastra tramvaiului.

Baia comunală era instalată într-o clădire nouă şi luxoasă, susţinută de cîteva coloane dintr-un material cenuşiu imitînd marmura. Becurile puternice erau introduse în lampioane cilindrice cu sticlă mată, iar la intrare şedea un portar urîcios, îmbrăcat într-o livrea cu fireturi.

— Aveţi cumva şi bufet? întrebă pe neaşteptate Jmakin, cu gîndul la votcă.

— La etaj în stînga, mormăi scurt portarul.

Ajuns sus, Alexei se aşeză la o masă şi ceru o votcă şi o tartină cu icre. În încăperea înaltă cu tejgea la mijloc nu mai era nimeni. Din cauza foamei şi a oboselii alcoolul i se urcă la cap chiar de la primul pahar. „M-am rablagit — se dojeni el — nu-s decît o gloabă. Haide, e timpul!"

Dădu pe gît al doilea pahar şi mai ceru unul. „Acum pot s-o fac, se hotărî el, totul e-n regulă. Am prins curaj, nu mi-e frică de nimic..."

Rămase totuşi la masă, mişcîndu-şi buzele şi luîndu-şi rămas bun de la viaţa trăită atît de prosteşte. La ce anume ar fi trebuit să se gîndească în clipele acestea? Nu ştia. La copilăria lui de orfan? La răcnetele care au răsunat în bucătărie cînd s-a descoperit lipsa celor două linguri de argint furate de el? La directorul de studii al şcolii, care l-a întrebat dacă e adevărat că a furat? De la cine să-şi ia rămas bun? De la Klavdia, care negreşit că are să-l uite, şi chiar dacă îşi va aduce cumva aminte de el, va strîmba dispreţuitor din buze? Şi totuşi a existat cineva în lumea asta pe care ar fi

vrut să-l vadă la despărţire, dar omul acela murise de mult, iar Jmakin nu-i mai ţinea minte nici numele. Era bătrînul comandant al secţiei de miliţie, singurul care în prezenţa lui afirmase atunci că „atîta vreme cît cineva împins de foame a furat două linguri de argint, asta încă nu înseamnă că a devenit infracţionist".

Sprijinindu-şi în mîini capul din ce în ce mai greu de băutură, Jmakin încerca să-şi readucă în minte chipul îndepărtat al ofiţerului de miliţie şi murmura în neştire, adresîndu-i-se parcă lui:

— După cum vedeţi, am devenit totuşi un infracţionist. Iar acum îmi pun capăt zilelor, dar asta nu mai contează. Aşa şi trebuie. Într-un cuvînt, v-am înşelat, tovarăşe comandant, însă numai pentru un timp. În curînd greşelile mele vor fi răscumpărate.

O ospătăreasă drăgălaşă se apropie de masă aducîndu-i restul. Jmakin se uită la faţa rumenă şi plictisită a fetei, plescăi admirativ din buze şi se ridică în picioare, împingînd cu zgomot scaunul.

Îl cuprinse un sentiment ciudat de descătuşare.

„Fără vreun zîmbet sau regret, îşi aminti el versurile, rigid şi rece ca un sloi."

Ajunsese în acel stadiu specific beţiei, cînd omul se simte neînduplecat şi hotărît ca niciodată! Urcă sprinten scările, încrezător ca nimeni altul în puterile lui. Avea senzaţia că picioarele îl poartă singure unde vor. Şi se amuza în gînd: „Ce va spune oare Lapşin? Poftiţi, luaţi-l pe Jmakin. Iată-l aici, n-aveţi decît să-i daţi cinci sau chiar zece ani de puşcărie!" Şi Klavdia: „Merg cu tine încotro vom vedea cu ochii!" „Pardon, sînteţi un om liber şi căile noastre se despart. Dumneavoastră la dreapta, iar eu la stînga"...

Dar dacă au să-l aresteze tocmai aici?

Se sprijini de balustradă să chibzuiască puţin.

Dacă Lapşin a venit cumva şi el aici? Sau lui Bocikov i s-a năzărit să facă o baie? Ori poate lui Okoşkin?

„Fără vreun zîmbet sau regret, repetă Jmakin, fără... nu, aşa ceva nu se poate întîmpla..."

Intră în săliţa unde vizitatorii îşi aşteptau rîndul.

Pentru cabine era puţină lume, vreo şapte persoane în total. Prin uşa întredeschisă pătrundea înăuntru un

miros de abur și clăbuc, iar plescăitul apei era acoperit uneori de vocea băiașului care anunța: „Vă rog să vă grăbiți. Au trecut patruzeci de minute..."

Jmakin se așează lîngă perete pe un scaun care scîrțîia din toate încheieturile. O pendulă mică ce atîrna în apropierea lui bătea monoton tictacul, măsurînd timpul. Încăperea era vopsită în vernil. Băiașul cu fața ascuțită, îmbrăcat în halat și cu cizme în picioare, se uită lung la Alexei, iar acesta îl privi și el la rîndul său. „Trebuie să fie omul lor, al lui Lapșin!" își spuse Jmakin în gînd, urmărindu-l discret pe băiaș. Se convinse pe loc că necunoscutul și-a luat înadins înfățișarea aceasta și că în realitate trebuie să fie de la miliție, să zicem, un ajutor de lucrător operativ sau cam așa ceva. „Și chiar dacă-i băiaș, fără îndoială că e un turnător, se gîndi Jmakin, acum toți sînt în cîrdășie cu milițienii." Cînd privirile li se întîlniră, Alexei îi făcu băiașului cu ochiul, clipind șiret, abia perceptibil, luîndu-și un aer complice, așa cum fac pungașii cînd se recunosc între ei.

Buna dispoziție îi reveni din nou. Alături de el ședea un individ cîrn și neras care tot timpul se scobea în măsele cu un chibrit și citea o carte. Omul se așezase chiar în fața ușii de la intrare, într-o poziție incomodă, și părea încordat. Pesemne că avea de gînd să-l agațe pe Alexei îndată ce acesta va încerca să fugă. „Am să vă pun cioc la toți, își zise Jmakin, privindu-și vecinul cîrn, cu vădită superioritate și dispreț. Am să vă prostesc pe toți, și încă cum! N-o să aveți parte să mă dați în judecată și nici să mă deportați, iar pe închisoarea voastră nu dau nici două parale." Văzînd că vecinul se uită pieziș la el și întrucît ținea să-i arate cu tot dinadinsul că puțin îi pasă de oricine, începu să fluiere încet printre dinți. Dar îndată surprinse în ochii cîrnului o expresie de nedumerire, pe care Jmakin o atribui faptului că omul s-a speriat constatînd că manevra i-a fost dejucată. Satisfăcut, Alexei întoarse capul în altă parte, continuînd să fluiere.

Cei care-și așteptau rîndul la baie ședeau în semicerc, iar Jmakin nimerise pe scaunul al doilea la capătul din dreapta. Își aprinse o țigară și, împrăștiind fumul

cu mîna, își spuse cu toată convingerea că toți cei prezenți aveau o anumită legătură cu serviciul de urmăriri penale. „M-am scrîntit la cap", se gîndi Alexei, dar se întrerupse brusc dînd cu ochii de un individ gras, îmbrăcat într-o haină neagră și cu cravată de aceeași culoare. Necunoscutul îl privea grav și cu o atenție deosebită, ațintindu-și asupra lui ochii negri, lipsiți de expresie; în același timp îi șoptea ceva la ureche vecinului de alături — un cocoșat pitic, care de asemenea se uita pe furiș la Jmakin. Amîndoi îi atraseră luarea-aminte și Alexei își feri privirile într-o parte, zicîndu-și că, de bună seamă, aceștia nu fac impresia să fie lucrători operativi de miliție. Dar în cazul ăsta, cine erau? Te pomenești că-s dintr-ăia care se ocupă cu știința, iau amprentele digitale ale arestaților și țin evidența arestărilor și condamnărilor? Poate că au venit dintr-o simplă curiozitate, să vadă cînd i-or pune cătușele lui Jmakin?

— Următorul! anunță băiașul.

Din gang își făcu apariția un bărbat cu fața înroșită de aburi și, după ce trecu agale pe lîngă Jmakin, se opri în capul scării și își aprinse o țigară. „E cam din topor sistemul dumitale" — se gîndi Alexei, străduindu-se zadarnic să-și învingă tremurul nervos care-i cuprinsese tot trupul.

— Următorul! repetă băiașul.

Simțind cum îi năvălește sîngele în obraji, Jmakin se ridică în picioare și scăpă fără voie:

— Eu urmez.

I se păru că toți cei din jur au zîmbit la aceste cuvinte, schimbînd priviri semnificative între ei, că scaunele din odaie au început parcă să scîrțîie, iar tic-tacul pendulei din perete răsuna mai tare și mai des. Se reculese însă imediat, încredințîndu-se că totul n-a fost decît o nălucire, și dintr-o dată avu senzația că-și pierde mințile.

— Cabina opt, îi strigă din urmă băiașul.

— Dar unde e? întrebă involuntar Jmakin.

— Iat-o, spuse cam ironic omul și, luîndu-i-o înainte, deschise ușa cabinei.

— Aici e opt? Eu vreau la cadă.

— Da, aici.

Jmakin rămase tăcut în faţa uşii, chibzuind parcă la ceva.

— Nu vă place? întrebă omul. Scuzaţi, dar la noi toate cabinele sînt la fel.

Abia stăpînindu-se să nu-i repeadă băiaşului un pumn în falcă, Alexei intră în cabină. Găsi cîrligul de la uşă smuls „cu carne cu tot" din locul lui şi azvîrlit jos pe grătarul de lemn. Se aplecă să-l ridice şi-l cîntări în palmă de cîteva ori. Tremurul acela nervos puse din nou stăpînire pe el. Uşa cabinei rămase întredeschisă. Cu fruntea încreţită de încordare, Jmakin se gîndea febril, strîngînd cîrligul în palma asudată. A găsit! Scoase pumnalul din buzunar, crestă cu vîrful lamei lemnul deasupra locului unde fusese înainte prins cîrligul şi începu să-l răsucească în lăcaş. Lucra încet şi apăsînd înverşunat, simţind cum trupul cuprins de tremur i se acoperă de năduşeală. Tremura atît de tare, încît îi clănţăneau dinţii în gură, dar nu putea face nimic ca să se stăpînească. „Să fie din cauza foamei, sau din altă pricină? căută el să găsească o explicaţie. Sau te pomeneşti că au să m-agaţe chiar acum..."

După ce înşurubă bine cîrligul, Jmakin încercă să închidă uşa, dar aceasta se umflase şi cîrligul nu ajungea pînă la belciugul lui. Alexei repezi uşa în afară, cu gîndul s-o trîntească zdravăn înapoi, şi în aceeaşi clipă observă pe sală chipul grăsanului în haine negre. Se uită mai atent şi văzu silueta neagră a necunoscutului profilîndu-se şi contrastînd puternic pe peretele de faianţă albă, ca şi cum ar fi fost tăiată în carton.

— Ascultă! i se adresă borţosul, bătînd cu pumnul în uşă.

— Da, răspunse Jmakin.

— Scuză-mă, te rog, n-ai cumva o ţigară?

— N-am nici una, minţi Alexei. Dacă nu-i, nu-i!

Grăsanul însă nu pleca de lîngă uşă. Sau i s-a părut numai?

După ce mai aşteptă cîteva secunde, Jmakin dădu drumul la apă şi începu să se dezbrace. Era năpădit de o frică fără seamăn. Din cadă se ridicau nori de aburi şi trupul i se acoperi de sudoare. Pretutindeni nu

vedea decît dușmani, de parcă toată lumea se înarmase împotriva lui, dorindu-i moartea și triumfînd la gîndul că, în sfîrșit, o să pună mîna pe el. Borțosul pîndește lîngă ușă, băiașul își instruiește desigur oamenii acolo, în încăperea aceea ciudată cu pereții vopsiți în vernil. Îndată trebuie să sosească și Okoșkin... Apa se scurgea din conducte cu un vuiet clocotitor. Alexei privi în tavan. Beculețul roșu abia licărea în aerul fierbinte și umed al cabinei. „Se vede că mi-e scris să crăp în întuneric", se gîndi Jmakin, cuprins de deznădejde. Și deodată îi veni în minte scena cu porcul acela înjunghiat de o mînă nepriceputâ ieri la Lahta, apoi revăzu apusul de soare și fața Klavdiei udă de lacrimi. „Am terminat. Punct. S-a zis!" își spuse el, străiduindu-se să deslușească prin vuietul apei orice zgomot suspect. „Trebuie să vină îndată!" Auzi izbindu-se ușa cu arc de la intrare, apoi ușa se trînti din nou. „Firește că Jmakin stă cuiva în gît" — murmură Alexei, și-n închipuirea lui îl văzu aproape aievea pe Okoșkin, cu mersul său sprinten și zîmbetul abia întipărit pe fața-i rumenă și dolofană, cu cizmele scîlciate și cu centura lată de piele încingîndu-i mijlocul... I se păru că aude pînă și scîrțîitul cizmelor lui vechi.

— Sanchi, s-o credeți voi că Jmakin vă cade-n labă cu una cu două!... Aflați că-și hotărăște singur soarta, uite-așa...

Se apucă să rupă în bucățele buletinele pe care le avea prin buzunare, apoi le aruncă afară prin ochiul deschis al ferestrei. După aceea făcu mici fărîme, cu mîinile ude, toți banii, ca să nu aibă nimeni parte de ei.

Frînturi de cîntece vechi îi năpădiră în minte. Jmakin căută să le alunge, dar ele reveneau mereu, unul după altul:

Pîrnaia mea centrală, cu nopți de caraulă,
Mi-e scris se vede-n zodii să-ți fiu pe veci clientul,
Cu scrîșnet de zăvoare-ntre ziduri de celulă
Să-ngrop aici de tînăr și viața, și talentul...

„Talent, ce fel de talent? apostrofă Jmakin, plin de furie, cîntecul fără noimă. Uite-i sfîrşitul! Talentele astea păcătoase m-au adus aici!"

Mi-a dat ţiganca-n cărţi şi mi-a vorbit
De un drum lung, cu „pension" pe socoteala statului;
Desigur că-nchisoarea mea s-a plictisit
Tot aşteptînd întoarcerea băiatului...

Din cauza durerii cumplite de cap, ochii i se împăienjeniră şi Jmakin îşi zise că, după ce va duce la îndeplinire ce şi-a pus în gînd, probabil că îi va trece şi durerea.

Şi iarăşi se vor scurge zilele de vineri,
Cu vorbitor şi lacrimi vărsate de cei dragi...

„Cine anume? Ce fel de dragi?" se răsti Alexei la cuvintele cîntecului.

După ce cotrobăi prin buzunarele pantalonilor, găsi în sfîrşit în haină pachetelul cu lame şi rupse învelitoarea. Fiecare lamă era pusă separat într-un pliculeţ de foiţă şi Jmakin se înciudă văzînd atîta grijă meticuloasă pentru prezentarea mărfii. Alese una din ele şi, ca să nu-şi taie degetele, o scoase din plic numai pe jumătate, înfăşurînd cealaltă jumătate în hîrtie, aşa cum se face de obicei la ascuţirea creioanelor.

Cada se umpluse şi Jmakin o încercă cu piciorul să vadă dacă apa nu-i prea fierbinte, mai adăugă puţină apă rece, apoi, sprijinindu-se cu o mînă de perete şi strîngînd în cealaltă lama de ras, intră în baie. Apa-i venea pînă la genunchi şi, stînd în picioare, el îşi văzu abdomenul supt, cu pielea înroşită de căldură, şi muşchii puternici ai pulpelor. În clipa următoare îşi aminti de Klavdia şi se simţi cuprins de atîta deznădejde şi milă pentru el însuşi, încît ochii i se umplură de lacrimi. După aceea i se păru că o aude pe Klavdia vorbindu-i cu glasul lui Lapşin şi lungind cuvintele cum făcea el: „Hei, Jmakin, Jmakin!" Şi din nou: „Hei, Jmakin, hei!"

Deodată îşi aminti că este urmărit de miliţieni, care ar putea să-l aresteze de teamă să nu fugă pe ferea-

stră ; de aceea se gîndi că, pentru a-şi aduce la îndeplinire planul, ar trebui măcar să fluiere cît îl mai ţin încă puterile, în felul acesta îi va convinge pe miliţieni că mai este acolo şi ei îl vor aştepta liniştiţi pînă ce va ieşi din cabină.

Începu să fluiere încetişor, dar cu un aer de provocare, melodia unui cîntec vechi al haimanalelor din portul Odesa. Cîntecul avea nişte cuvinte ciudate şi îndrăzneţe :

La Olhovka-n fundătură,
Un cadavru a fost găsit ;
Cheag de sînge avea la gură
Şi tot pieptul ciuruit.
Mortul ce-i întins pe masă
A fost spărgător vestit
Şi ciracii lui se jură
Să-l răzbune negreşit.

Sprijinindu-se cu mîna stîngă de cadă, Jmakin ridică deasupra capului braţul drept în care ţinea lama, apoi se culcă pe spate şi închise ochii. Genele i se umeziră de lacrimi. Îşi încordă cu putere trupul de-i trosniră oasele şi aduse mîna stîngă pînă în dreptul obrazului. Nu-i mai rămînea decît să strîngă pumnul, pentru ca vîna albăstruie de la încheietură să iasă mai bine în relief. Şi vîna pe care îşi pusese în gînd s-o taie nu întîrzie să se arate la suprafaţă.

Continua să fluiere în mod mecanic :

Mortul ce-i întins pe masă
A fost spărgător vestit...

Îşi afundă mîna în apă la înălţimea pieptului, apropie lama de linia albăstruie a venei şi, holbîndu-şi deodată ochii, o tăie cu o mişcare bruscă de sus în jos fluierînd într-una.

N-a simţit nici cea mai mică durere. Atîta doar că s-a oprit o clipă din fluierat şi a ciulit urechile, ascultînd. Din difuzorul de pe sală se revărsau sunetele puternice ale unei melodii necunoscute. „Uite drăcie, se miră Alexei, mor cu muzica la cap!"

Apa din cadă începu să se coloreze treptat în roz. „E-hei, așa pot s-o lungesc pînă mîine" — se gîndi Jmakin și, trecînd lama în mîna stîngă, își lipi strîns cotul de piept, apoi trase încă o dată cu tăișul ascuțit pe piele, fără să simtă nici cea mai mică durere. Dincolo de ușă, o voce groasă de bărbat tocmai anunța la difuzor că va cînta artista poporului cutare, și îndată după aceea răsunară cîteva acorduri de pian, iar Jmakin cuprins de acea toropeală dinaintea morții mai desluși cuvintele minunate ale cîntecului :

Și-ncepură iar zile-nsorite,
Mistuite în foc de văpăi ;
Nopți de patimă, nestăvilite,
Hai, căluții mei dragi, roibii mei...

„Ce-i asta oare ? se întrebă el, neliniștit, ca prin vis. Ce-nseamnă asta ? Despre ce cîntă ?"

Culoarea apei devenise acum purpurie. „Trebuie să-mi tai și venele de la picioare ! se gîndi Jmakin. Da, la picioare !" Și aproape pierzîndu-și cunoștința, se săltă puțin și încercă să-și îndoaie genunchiul, ca să-și reteze venele de la gleznă. Dar abia apucă să se întindă, și simți o slăbiciune atît de sfîșietoare, încît pentru o clipă își pierdu capacitatea de a auzi, a înțelege și gîndi. Corpul îi alunecă înapoi pe spate și brațele inerte îi căzură în apa care se înroșea tot mai mult. Cu un ultim efort de voință, Jmakin se îndoi încă o dată de mijloc și, biruindu-și senzația puternică de greață, se aplecă : cu lama încleștată între degetele-i amorțite își scrijeli piciorul la întîmplare de cîteva ori, minunîndu-se, într-o scurtă străfulgerare a rațiunii, de rezistența lui. Totul începu să-i joace în fața ochilor, în timp ce vocea frumoasă și puternică a cîntăreței se revărsa din difuzor :

Am fugit de dușmani cale lungă,
Tu, iubito, nu mai tremura,
Nimeni nu mai poate să ne-ajungă,
Fiindcă roibii mei nu ne-or trăda...

„Ce-am făcut? îi trecu deodată prin minte lui Alexei şi încercă printr-un ultim efort să iasă din cadă. Oare ce fac? se întrebă el, apăsîndu-şi palma peste vena din care ţîşnea sîngele. Mi-am curmat viaţa cu propria mea mînă..."

Nimeni nu mai poate să ne-ajungă,
Fiindcă roibii mei nu ne-or trăda...

— Fraţilor! răcni Jmakin. To-va-a-ră-şi!

Sîngele şiroia stropind plăcile albe de faianţă şi marginea căzii. Alexei dădu să se ridice, să împingă cu umărul uşa, dar era prea tîrziu. O văzu pe Klavdia apropiindu-se în rochiţa ei strîmtă, intrată la spălat, pe Lapşin cu Bocikov, iar în urma lor deosebi chipul viclean al lui Mitrohin, cu pleoapele pe jumătate lăsate peste ochii lui mici. De undeva răsunau frînturile unui cîntec amestecat cu chiote şi hohote de rîs, ceva se prăbuşea, se spărgea, răsuna clocotul mînios al apei. Buzatul Korniuha îi întinse mîna cu degetele împreunate. Apoi ochii tulburi ai sinucigaşului se închiseră plini de dezgust şi buzele-i murmurară cu ură şi obidă:

— S-a zis! Salutări de la Jmakin.

IA LOC, NEVZOROV!

Cu fiece zi, cercetările începute în cazul Tamarkin luau amploare şi motorul furat îşi pierduse de mult însemnătatea în comparaţie cu proporţiile activităţii desfăşurate de toată pleiada amicilor, intermediarilor, şefilor, adjuncţilor, furnizorilor şi responsabililor implicaţi în această afacere. Nenumărate file veneau să se adauge îngroşînd dosarele, iar degetele anchetatorilor înţepeneau de atîta scris. Nu le era de loc uşor să descurce nesfîrşitele combinaţii, care de care mai dezgustătoare, descoperite la cooperativa Saraşkin. Numai Nikolai Feodorovici Bocikov îşi păstra calmul, descîlcind răbdător iţele acestei afaceri murdare, încurcate nu numai de Tamarkin, dar şi de preşedintele cooperativei, Saveli Efimovici, de un oarecare Ştade, care între timp fugise, de cei doi Ivanovi şi de lepădătura şi beţivanul Zobin. Toţi aceştia căutau să arunce vina asupra altora, care la rîndul lor indicau pe alţii, iar aceştia din urmă se reîntorceau la primii implicaţi, dar cu tot felul de variante şi completări, încît bietul Okoşkin dădea numai din cap ascultîndu-i şi suspina din adîncul plămînilor, simţindu-se oarecum vinovat de toată povestea asta.

Pe neaşteptate mai ieşiră la iveală patru tone de percal (de ce tone?), pe urmă nişte sticlă pusă în tara unui client, apoi Ignati Zobin arătă că Tamarkin a vîndut şaptezeci şi una de lăzi cu ouă „extra" şi o

cantitate apreciabilă de margarină. Firește, toate mărfurile erau de furat.

— Recunoști că ai furat margarina și ouăle? îl întrebă Okoșkin.

— Despre ce furt poate fi vorba? În cazul de față, eu n-am făcut decît oficiul de comisioner. Pur și simplu am plasat o marfă de proveniență dubioasă și nimic mai mult.

— Da, „nimic mai mult".

— Îmi permiteți să vă iau o țigară? îl rugă Tamarkin.

Escrocul se obișnuise cît se poate de bine cu închisoarea, devenise starostele arestului și-i trimisese chiar lui Lapșin o plîngere, scrisă într-un stil așa de întortocheat și presărată cu atîtea aluzii și justificări, încît Ivan Mihailovici își țuguie buzele citind-o și spuse:

— Da, o aduce strașnic din condei, ce să zic. Parcă-i Alexandr Feodorovici Kerenski.

— Și unde ai vîndut ouăle? întrebă Okoșkin, scoțînd pe birou un nou formular de proces-verbal de interogatoriu. Numai să spui drept de la început, Tamarkin.

— Vai de mine! Vă spun tot, ca la un frate — răspunse escrocul. Să n-aveți nici o grijă, domnule anchetator, dacă a sosit vremea să-mi plătesc polițele, înțeleg să le onorez. Așadar, întrebați ce s-a făcut cu ouăle? Au fost vîndute prin intermediul mamei mele. Etapa următoare: Agnesa Iulievna Lazarevici. Prin mîinile ei au trecut aproape șaizeci de lăzi, distribuite pe la cunoștințe, prieteni, mai știu eu cui...

Okoșkin îl avertiză cu o privire grăitoare și Tamarkin înțelese dintr-o dată, grăbindu-se să adauge:

— E vorba de aceeași gașcă de speculanți, toți se cunosc între ei. Din vînzarea ouălelor, madam Lazarevici și-a făcut o haină de nurci, iar soțul ei, Solovkin, această știucă lacomă, a plasat margarina. A mai fost și un oarecare Sonin Eduard Maximovici...

Acum nu-i mai păsa de nimic și își divulga toți complicii, căutînd să facă impresia unui copil îndemnat de alții la rele. La interogatoriu, Tamarkin obișnuia adeseori să spună despre el:

— Vai, domnule anchetator, noi, Tamarkinii, sîntem toţi nişte oameni slabi de înger. Răposatul taică-meu avea o patimă grozavă pentru jocurile de noroc. N-am avut parte de un adevărat cămin părintesc, fiindcă în casa noastră a fost stăpînă o femeie cu un caracter aspru, de oţel. Dar să nu ne-atingem de vechile morminte.

Cu prilejul confruntării cu fugarul Ştade, Tamarkin a exclamat, adresîndu-se acestuia:

— Asta-i de-a dreptul îngrozitor! Înţelege odată, domnule Ştade, că eu nu-s decît un copil, pe cînd dumneata eşti un lup înrăit.

La aceste cuvinte, Ştade i-a răspuns cu o voce răguşită de beţiv:

— Dacă va fi cineva pus la zid pentru sustragerea bunurilor din avutul obştesc, acela vei fi dumneata, copilaşule!

După ce discutară cîtva timp despre ouăle furate, Tamarkin îl întrebă pe Okoşkin dacă-i adevărat că a avut neplăceri din cauza vechilor relaţii de prietenie dintre ei.

— Asta nu te priveşte! îi răspunse cu asprime Vasili Nikandrovici, aprinzîndu-se la faţă.

— În tot cazul — îl încredinţă Tamarkin, ducîndu-şi mîna la piept — mă jur pe inima mea bolnavă că aş putea să mărturisesc la orice oră din zi şi noapte că între noi n-a existat niciodată vreo prietenie...

Spunînd aceasta îşi luă un aer de complicitate atît de dezgustător, încît Okoşkin aruncă cît colo bucata de carton pe care o ţinea în mînă şi-i strigă:

— N-are să te întrebe nimeni despre asta şi nimeni n-are nevoie de bunăvoinţa sau confirmările dumitale. Nimeni...

Pe la orele douăsprezece, Lapşin luă de pe biroul lui Okoşkin procesul-verbal al interogatoriului. După ce-l citi, Ivan Mihailovici clătină din cap, zicînd:

— E îngrozitor! Cîte nu se întîmplă!

Apoi clătină iar din cap ca şi cum n-ar fi întîlnit în viaţa lui crime mai înfiorătoare.

— Vă fac cele mai sincere mărturisiri, rosti Tamarkin. Cum s-ar spune şi pe drept cuvînt, în modul cel mai sincer şi liber consimţit, izvorît din conştiinţă.

— Conştiinţă! zîmbi Lapşin. Hei, Tamarkin, Tamarkin...

— Foarte exact! încuviinţă acesta. Mai exact eu sînt fostul Tamarkin, ori ceea ce a mai rămas astăzi din el. Dar am să mă îndrept. Sînt pregătit pentru reeducare. Şi credeţi-mă c-am să mă reeduc.

— Oare?

— Cu siguranţă! exclamă Tamarkin şi întrebă îndată pe un ton degajat: Ce ziceţi, dosarul meu atîrnă pentru vreo cinci ani, ori mai mult? Sau poate că, ţinînd seama de căinţa mea sinceră şi deplină, tribunalul are să-mi acorde circumstanţe atenuante?

— Asta vom vedea atunci! răspunse Lapşin. Tribunalul cunoaşte cui şi cît i se cuvine. Ai să primeşti după merit, nici mai mult, dar nici mai puţin.

Pufăind din ţigară, Ivan Mihailovici îi scrise lui Okoşkin pe un petic de hîrtie să „termine cu audierea lui Tamarkin, fiindcă la orele 13 vor sosi, în sfîrşit, fraţii Nevzorov".

În timp ce deschidea uşa biroului său, Lapşin auzi sunînd telefonul şi o presimţire neagră i se furişă ca un fior de gheaţă în suflet. Telefona Hanin de la Detskoe Selo, spunîndu-i că medicii specialişti convocaţi la consult au plecat adineauri, fără să aducă nimic nou. Starea lui Tolea continua să se menţină gravă.

— Şi-a venit în fire?

— Nu prea. E aproape inconştient.

— Mama lui suferă mult, nu-i aşa?

— Îi vine tare greu, răspunse Hanin. E o femeie încă tînără şi nu-l are decît pe Tolea. Se ţine însă tare. Aseară vorbea despre el ca despre un mort: „Totdeauna a *fost* aşa, nu s-a cruţat de fel..."

— Dar tu, David Lvovici, te-ai stabilit definitiv acolo?

— Deocamdată mai stau aici. Înţelege că nu pot să plec.

— Da, te-nţeleg.

Tăcură amîndoi cîteva clipe.

— Pe la voi ce se-aude? se interesă Hanin.

— Nimic deosebit, spuse Lapşin. În ziarul de azi am fost luaţi în primire pentru lipsă de atenţie faţă de cetăţeni. Unul beat şi-a bătut soacra — ce a păzit miliţia? Şi s-au agăţat de Demianov. Timp de douăzeci de ani n-a avut nici o pedeapsă, iar acum probabil că au să-l dea afară. Mare lucru e şi presa asta! Atunci te las cu bine, David. Pe seară am să vin acolo împreună cu Antropov. E un chirurg priceput, cu toate că n-are titlul de profesor.

Lapşin agăţă receptorul, bău un ceai slab şi se apucă să verifice la telefon ce se aude cu Korniuha. Pobujinski şi Krinicinîi plecaseră din nou şi nu dăduseră încă nici un semn de viaţă. Ceasul arăta orele douăsprezece şi douăzeci, cînd în birou intră medicul legist Leonid Lukici Korovailo-Krîlov. Proaspăt bărbierit, cu mustăţile frumos potrivite, cu înfăţişarea celui mai autentic ofiţer, bătrînul dascăl se adresă fostului său elev, întrebîndu-l sever:

— Ei, cum te simţi cu sănătatea?

— Tîrîş-grăpiş, răspunse Lapşin.

Dosarul fraţilor Nevzorov era pe masă, lîngă cotul lui Lapşin. Korovailo se uită pieziş la copertă, aidoma unui vrăbioi care se pregăteşte să ciugulească un grăunte de mei. Respectînd regulile bunei-cuviinţe, schimbară la început cîteva fraze cu privire la starea timpului, după care Ivan Mihailovici dezlegă şnururile mapei, iar Korovailo îşi şterse cu grijă lentilele ochelarilor.

— Dumneavoastră aţi fost atunci şi la locul crimei? întrebă Lapşin.

— Întocmai.

Deşi civil, Leonid Lukici iubea cu patimă disciplina militară, uniforma şi împrumutase ceva din manierele militarilor, ca şi din laconismul şi precizia vorbirii. Ţinuta civilă cu vestă şi cravată îl apăsa parcă. La vreo doi ani după revoluţie obişnuia să umble îmbrăcat în veston, pantaloni bufanţi de croială englezească şi jambiere de piele. Îşi pusese pînă şi diagonală, astfel că, odată, fiind luat drept ofiţer albgardist, fu adus de Lapşin în strada Gorohovaia nr. 2. Confuzia

s-a lămurit pe loc spre hazul cekiștilor, iar de atunci Korovailo s-a despărțit pentru totdeauna de jambiere și diagonală. Rămăsese însă ca și înainte cu alura aceea de general în retragere, încărunțit în lupte.

— Dragă Ivan Mihailovici, spuse el, sînt convins, profund convins că, deși a fost grav rănit, Samoilenko s-a tîrît singur pe distanța aceasta de doi-trei kilometri, adică doi kilometri și trei sute de metri...

— Prin urmare, dacă ar fi primit la timp ajutorul medical, omul putea să scape?

— Acum l-am fi putut salva și pe Alexandr Sergheevici Pușkin, răspunse Korovailo, înclinîndu-și capul cărunt, cu cărare la mijloc. Și pe Lermontov.

— S-ar putea presupune că Samoilenko a decedat în urma pierderii de sînge și a răcirii corpului, nu-i așa? Îmi aduc aminte că ne-ați ținut o prelegere cu privire la moartea lui Lermontov...

— Absolut exact — răspunse medicul legist, cercetînd cu atenție fotografia cadavrului. În cazul de față există o analogie. Dacă neghiobii nu l-ar fi lăsat pe Mihail Iurevici în ploaia aceea torențială și rece...

— Neghiobii și lașii, îl corectă Lapșin.

— Și lașii... și dacă l-ar fi încălzit imediat...

— Scăpa cu viață?

— Pe atunci nu-mi vine a crede, acum însă lucrul acesta ar fi fost aproape sigur. Există o bănuială, de altfel foarte întemeiată, că Lermontov a murit cu mult mai tîrziu, și anume în momentul cînd l-au dat jos din căruță...

— Și cînd a suspinat?

— Îți amintești și de asta?

— Îmi amintesc perfect de toate expunerile dumneavoastră, Leonid Lukici...

Obrajii lui Korovailo se acoperiră de o roșeață vineție, specifică bătrînilor. Avea o deosebită stimă pentru Lapșin și nu putea de fel să priceapă cum din flăcăul acela de țară, neștiutor de carte, „a ieșit o asemenea forță intelectuală". Se bucura totdeauna nespus ori de cîte ori Lapșin îi cerea sfatul.

— Un caz interesant — spuse el, cu glas tărăgănat. Extrem de interesant.

— Mie nu mi se pare chiar așa.

— De ce, adică? Din punct de vedere al eticii?

— Poate.

Lapșin desfăcu din nou șnurul legat de Korovailo și, deschizînd mapa, începu (oare pentru a cîta oară în decursul ultimelor luni?) să cerceteze fotografiile ce înfățișau cadavrul descompus și hidos al lui Samoilenko, cu fața mîncată și părul căzut — niște fotografii care nu pot fi văzute nicăieri în altă parte decît în dosarele de anchetă și la muzeul de criminalistică. În timpul acesta, bătrînul și înțeleptul Korovailo se apucase să descrie împrejurările în care a fost săvîrșită crima, din ce anume parte s-a tras asupra victimei, cum rănitul a mai făcut cîțiva pași, după care s-a prăbușit și a început să se tîrască de-a bușilea...

— Nu i-a venit să creadă că l-au lăsat în voia soartei și a strigat cerînd ajutor. Nu-i așa? întrebă Lapșin. Sau știința nu poate să stabilească astfel de amănunte?

— A noastră nu poate, dar a dumneavoastră, foarte probabil! răspunse Korovailo.

Lapșin dădu ordin să vină mașina și, după ce-l însoți pe bătrîn pînă la ușă, porunci să fie adus Gleb Nevzorov.

— Am înțeles! spuse Bocikov pe un ton oficial și adăugă încet în șoaptă: Sînt speriați amîndoi la culme.

Ivan Mihailovici încuviință din cap. Simți un val de căldură în tot trupul și deschise larg un ochi al ferestrei ce dădea spre Piața Palatului, respirînd cu nesaț aerul rece. Și lucru ciudat, în loc să se bucure, văzînd cazul pe de-a-ntregul limpezit și victoria apropiată și totală, Lapșin încerca sentimentul unei profunde amărăciuni. Era mîhnit de faptul că în lumea pe care a căutat s-o făurească în decursul atîtor ani îndelungați și cu atîtea strădanii mai există încă și chiar trăiesc huzurind frații Nevzorov. Era mîhnit la gîndul că Tolea Gribkov va muri, în timp ce frații Nevzorov își vor ispăși pedeapsa, apoi se vor întoarce acasă și toată lumea va socoti că „în tinerețe se pot întîmpla multe". Desigur că Samoilenko și Tolea Gribkov vor fi dați uitării, căci așa e rînduită viața, pe cînd

cei doi Nevzorovi — după cum le va spune fără îndoială tăticul lor — au „viitorul în față"...

Își întoarse încet capul spre ușă.

Și Nevzorov Gleb văzu privirea lui Lapșin, privire care i se întipări în minte dacă nu pentru toată viața, atunci pentru mulți, foarte mulți ani. Nu era ceea ce se numește o privire glacială despre care citise în cărți. Nu era o privire „pătrunzătoare" așa cum se străduise să „abordeze" ceva mai devreme Vasea Okoșkin. Privirea lui Lapșin nu era nici măcar „rece", dar în adîncul ochilor lui se putea citi doar un singur lucru: un dispreț nemărginit, o desconsiderare totală și apăsătoare.

— Ia loc, Nevzorov, spuse Ivan Mihailovici, arătînd cu capul spre scaunul aflat mai departe și făcîndu-l să înțeleagă că locul lui nu e în fotoliul moale de lîngă birou. Dumneata ești Gleb Nevzorov?

— Da, Nevzorov Gleb.

Se așezară amîndoi. Lapșin pufăia din țigară și, trăgînd adînc fumul în piept, căuta să-și abată gîndurile de la Tolea Gribkov, care mai era încă în viață, ca și de la tovarășii vechi de luptă pe care-i pierduse în decursul anilor acelora grei... pentru ca tineretul, fie chiar și acești frați Nevzorov, să crească fericit, înconjurat de căldură și lumină. Și iată-i că au crescut „spre folosul bisericii și al patriei", după cum se spunea înainte. Au crescut fără să cunoască ce-i nevoia, sub aripa ocrotitoare a părintelui lor, profesor cu renume, și a mămichii, care-și adoră băieții. Da, au crescut, nimic de zis...

Lapșin stinse țigara, strivind-o cu putere de fundul scrumierei, suspină adînc și, fără să se uite la Nevzorov, îl întrebă:

— Îți dai seama pentru ce ai nimerit aici?

— Nici nu mă ostenesc să-nțeleg! răspunse Gleb, cu o voce pițigăiată, furios și impertinent. O să dați socoteala pentru faptele dumneavoastră. Nu v-ați găsit omul. Iar cînd veți fi trași la răspundere, să nu v-așteptați la îndurare. E clar?

Pe buzele lui Lapșin flutură un zîmbet abia perceptibil. „E-hei, Bocikov, Bocikov, suflet naiv ce ești.

Ziceai că sînt speriaţi ? Află că nu-s dintre cei sperioşi ! Ce să-i faci, vom mai vedea. Prin 1918-1919 am întîlnit băieţandri şi mai ceva decît aceştia, duşmani înrăiţi şi colţoşi, aparţinînd vechilor clase strivite. Şi totuşi, pînă la urmă i-am făcut să-nţeleagă şi să se împace cu soarta lor. Trebuie să ne păstrăm calmul, un calm de oţel, aşa cum ne-a învăţat Felix Edmundovici, să nu ridicăm niciodată glasul, să nu-i dăm duşmanului ocazia să creadă că acesta ar fi singurul nostru argument".

— Dacă nu vom avea dreptate, fireşte că ne vom cere iertare, rosti Lapşin, cu glas blînd, aproape prietenos. Însă, deocamdată, socotesc prematur să abordăm această chestiune. Aşa că, cetăţene Nevzorov, să stăm mai bine de vorbă liniştiţi şi fără nervi. De acord ?

DUREREA MEA PLÎNGE...

Cînd îşi veni în fire, Jmakin văzu că era întins pe ceva alb şi tare şi învăluit într-o lumină puternică. Privirile ochilor lui verzi, adînciţi în orbite, rătăciră pline de ură de-a lungul peretelui din faţă, apoi deosebiră un fel de rezervor lucios, ca cele pentru apă de băut, şi un spate îngust, uşor încovoiat, ce se contura sub halatul alb de medic.

Nimeni nu-i acorda nici cea mai mică atenţie.

Încordîndu-şi memoria încă nesigură, Alexei recapitulă încetul cu încetul tot ce se petrecuse cu el la baie. Parcă încercase să-şi pună capăt zilelor !

Copleşit de ruşine şi sleit de puteri, cu privirea ochilor lui crucişi înceţoşată, Jmakin zăcea pe un cărucior în sala de pansamente, în timp ce buzele-i murmurau ca un legămînt: „Să mor ! Ce bine ar fi să mor ! Să mor"...

Sanitarii aduceau pe unii bolnavi, iar pe alţii îi scoteau afară. Pe faţa verde-cenuşie a lui Alexei cădeau la răstimpuri pete de lumină reflectate de geamul de la uşă, sporindu-i şi mai mult suferinţa. Şi peste toate acestea, se simţea atît de slab şi neajutorat, încît nu era în stare nici să ridice măcar colţul cearşafului ca

să-şi acopere goliciunea trupului. „Ah, de-aş muri mai repede — îşi spunea el, ruşinat şi cu aceeaşi înverşunare — ce bine ar fi să murim, Jmakin..."

Auzea în jur glasuri voioase şi chiar rîsete discrete, apoi dintr-o dată deosebi un urlet prelung şi înăbuşit...

— Haide, haide, rosti cineva cu o voce încordată — mai încet, vă rog.

Urletul izbucni din nou cu şi mai multă violenţă, apoi se curmă brusc.

— Felicitările mele! rosti aceeaşi voce de adineauri.

Se aşternu o linişte profundă, după care se iscă un zgomot ciudat, amestecat cu tropot de paşi şi ordine scurte. Pe urmă, pe lîngă picioarele goale ale lui Jmakin, alunecă lin un cărucior cu o mogîldeaţă acoperită peste cap cu un cearşaf. „A mierlit-o" — se gîndi ostenit Alexei, invidiind parcă liniştea omului de sub cearşaf.

— Ei, Petronius! zise cineva lîngă el.

Jmakin se uită pieziş într-acolo.

Un om înalt şi puţin adus de spate, într-o ţinută albă impunătoare, mînjit cu sînge proaspăt, îşi aplecă deasupra lui faţa osoasă şi asudată, pipăindu-i cu degetele pulsul.

— Ce este? întrebă necunoscutul, observînd privirea lui Jmakin şi continuînd să numere în gînd. Te simţi rău?

— N-am nimic, răspunse acesta, cu glas stins.

— Chiar că n-ai nimic, zise medicul şi aşează pe canapea mîna lui Jmakin cu un gest atît de obişnuit, de parcă ar fi umblat cu un obiect oarecare. Cum te numeşti?

— Fără nume.

Medicul îl privi din nou, schiţă un zîmbet obosit în colţul gurii şi se îndepărtă. Sanitarii îl duseră pe Alexei în salon. Încăperea unde l-au culcat era mai spaţioasă decît sala de pansamente şi nici lumina nu-l jena ca acolo. Jmakin rămase un timp nemişcat, cu privirile aţintite spre fereastra uriaşă şi fără perdele. Stătu astfel cu fruntea încruntată, gîndindu-se parcă la ceva, şi în cele din urmă aţipi. Se trezi din somn în plină noapte şi, cu degetele vlăguite, desfăcu bandajul

de pe brațul stîng, rupînd cu unghiile cusăturile proaspete ale rănii. Cearșaful de sub el începu să se umezească și Jmakin simți cum îl cuprinde o toropeală plăcută, iar în urechi îi stăruie un sunet vag, îndepărtat. Adormi legănîndu-se parcă într-un scrînciob, împăcat la gîndul că i-a înșelat pe toți și a izbutit să evadeze, că, începînd din clipa aceea, nimeni și niciodată nu va putea să mai pună mîna pe el. O senzație molcomă de pace i se revărsă în suflet, iar el cădea mereu, afundîndu-se tot mai adînc, pînă cînd sunetul se închise deasupra lui ca o cupolă uriașă și peste trup i se abătu un văl negru, răcoritor și înspumat. Alexei gemu prelung și buzele-i murmurară cu voluptate o înjurătură.

— Ce este ? îl întrebă sora de serviciu, apropiindu-se de pat.

Jmakin tăcu. Pleoapele-i erau întredeschise, iar ochii dați peste cap.

Sora își țuguie buzele și, cu pași alunecoși de călugăriță, alergă spre camera de gardă. După vreo zece minute, Jmakin, cu brațul strîns bandajat deasupra cotului, fu așezat pe masa de operație. Globurile reci și nemișcate ale ochilor aveau o lucire albastră. Stătea întins pe masă, cu trupul subțire și bazinul îngust. Bărbia i se ascuțise, iar pe față i se putea citi o expresie sfidătoare de biruință.

După ce îi făcură o transfuzie, îl transportară într-o rezervă cu două paturi. Jmakin deschise ochii în zori. Lîngă el, într-un fotoliu, moțăia sora. Pe patul de alături plîngea încet un omuleț negricios, cu sprîncenele stufoase și nasul proeminent.

— Hei, ține-ți fleanca ! îi porunci Alexei.

Omulețul scoase un scîncet slab, apoi tăcu, mușcîndu-și nervos buzele.

— Ești sinucigaș, da ? rosti el într-un tîrziu.

Alexei nu-i răspunse, presimțind parcă o cursă, și pe urmă adormi. Dimineața, cînd i-au făcut niște injecții, omulețul cel negricios era dus la pansat.

— Cine-i ? întrebă Jmakin.

— Ăsta ? sora arătă spre patul gol și deodată ochii ei sclipiră ca ai unei fete de optsprezece ani. Agamir-

zian, un băiat minunat. Un experimentator şi, în general... se ocupă cu tot felul de invenţii. A căpătat nişte arsuri groaznice, suferă cumplit, dar rabdă.

— Rabdă, n-am ce zice. Toată noaptea a bocit ca o muiere.

Sora tăcu, strîngîndu-şi îmbufnată buzele subţiri. Aşa cum arăta acum, părea din nou îmbătrînită. După cîtva timp l-au adus cu căruciorul şi pe negriciosul care respira zgomotos pe nas şi scrîşnea din măsele. Cînd sora ieşi din odaie, negriciosul întrebă din nou ca atunci noaptea :

— Eşti sinucigaş, da ?

— Ia slăbeşte-mă ! îl apostrofă Jmakin, însoţindu-şi exclamaţia cu o ploaie de înjurături. In-ven-ta-tor ! Te pomeneşti că ai inventat cuţitul de tăiat pîine !

— Iar tu eşti un prost ! ripostă Agamirzian, cu o voce atît de subţire şi stridentă, încît Jmakin se sperie pentru moment. Un prost, un sinucigaş, un măgar ! Ah, am văzut-o la braţ cu altul, o să vină să plîngă la mormîntul meu, vai ! ţipa negriciosul, imitînd un glas de femeie. Şi pe mine m-a surghiunit viaţa, puştan tîmpit ce eşti, probabil că acum au să-mi taie şi piciorul. Dar cine sînt eu ? Un om sovietic, ori o haimana de prin Chicago ? Şi fără picior pot să-mi fac meseria, boule ! Să-l ia toţi dracii, n-am nevoie de el ! Dacă nu se mai ţine, ticălosul, poftim, luaţi-l, n-aveţi decît să-l tăiaţi... Deodată Agamirzian izbucni iarăşi în plîns, jeluindu-se printre lacrimi : Durerea mea plînge, nu eu. Furia mea plînge. Sînt furios pe mine, de ce n-am făcut totul aşa după cum m-a învăţat constructorul. Sînt o otreapă, nu om... Şi adăugă îndată : Şi tu eşti o otreapă mai rea decît mine. Un prost şi jumătate, asta eşti. M-auzi ce-ţi spun ?

Pentru prima oară în tot acest răstimp, Jmakin simţi că-i vine să rîdă. Te pomeneşti că Agamirzian nu e în toate minţile ? Iar pe deasupra n-o fi inventator şi nici experimentator. S-o fi îmbătat şi i-a explodat primusul în mînă... Îşi exprimă cu glas tare această presupunere nu prea ingenioasă.

— La drept vorbind, mai-mai că e primus ! se învoi negriciosul, pe un ton neaşteptat de conciliant.

La prînz i se aduseră o mulțime de flori scumpe, o sumedenie de coșuri și ghivece, astfel că patul lui Agamirzian căpătă deodată aspectul unui catafalc. „Nu-mi închipui, își spuse mînios Jmakin — că cineva ar trimite asemenea flori dacă ar fi vorba de primus. Costă sute de ruble, trebuie să fie de la comitetul de întreprindere sau chiar mai de sus."

— Sinucigașule, vrei o floare? îl întrebă negriciosul din sicriul lui.

În urma rugăminților sale stăruitoare, surorile și îngrijitoarele scoaseră din odaie toate coșurile și buchetele, astfel că Alexei putu să vadă iarăși nasul subțire și coroiat al vecinului, sprîncenele lui încruntate și buzele livide.

— Auzi, nătărăii! mormăia Agamirzian. Caută să-mi arate simpatia lor. Constructorul principal îmi scrie că el poartă întreaga vină. Dar care dintre noi știe mai bine cine a reglat avansul? Eu, ori el? Ascultă-mă, sinucigașule, am să gem nițel, să nu chemi sora, auzi? Injecțiile nu-mi potolesc durerea, mă simt mai bine dacă scrîșnesc din dinți...

Și totuși Jmakin chemă infirmiera. Nu putea să-l vadă suferind pe omulețul acela mic și negricios. Și nu fiindcă i-ar fi fost milă de el, ci pur și simplu pentru că nu suporta să-l vadă chinuindu-se. Sora îi făcu bolnavului o injecție și el mai scrîșni de cîteva ori, suspină, apoi se porni din nou:

— Sinucigaș, hai? Și încă de două ori? Da, de două. Am nevoie de un laborant și, în general, de un om care să m-ajute. Un bărbat adevărat. Ce-ar fi să vii cu mine, rogu-te? Te anunț însă că la noi nu se lucrează ca la circ, cu tot felul de măsuri de siguranță. Situația se prezintă astfel, încît ești nevoit să lucrezi fără nici o protecție împotriva accidentelor, fiindcă pur și simplu nu se știe unde ar trebui să iei asemenea măsuri preventive. Ai putea să-mi obiectezi, desigur, că îți trebuie curaj ca să-ți pui capăt zilelor. Nu cunosc treaba asta că nu-s filozof, dar pentru mine un sinucigaș e ca o pisică moartă, pe care ți-e scîrbă s-o atingi cu mîna. Firește că asta nu-i decît o impresie subiectivă, însă eu nici nu susțin măcar că aș putea să fiu obiectiv. Pe

mine mă interesează să trăiesc, să clocotesc tot timpul, în vreme ce moartea înseamnă liniște deplină. Va trebui probabil să mor și eu cîndva, dar asta nu-i de fel interesant. Am avut un bunic, niteluș bandit din fire, dar încolo om cumsecade, care i-a lăsat cu limbă de moarte tatii: „Cînd voi muri, să nu mă duci la cimitir, să mă îngropi în stepă. Nu vreau să zac între cadavre, e plictiseală mare. Să-mi netezești groapa, s-o faci una cu pămîntul, să sari o dată călare peste ea și după aceea să mă dai uitării. Chiar dacă vreun vultur îmi va vedea mormîntul, n-are s-o spună nimănui"...

— Și chiar așa i-a făcut? întrebă Jmakin.

— Absolut!

— Cum vine asta: absolut?

— Adică întocmai.

— Dar ce fel de bandit a fost el?

— Ce să-i mai bîrfim pe cei morți, oftă Agamirzian. Toți sîntem întrucîtva bandiți în fundul sufletului, unii mai mult, alții mai puțin. Uite, tu, bunăoară, ai ucis un om.

— Eu?! exclamă speriat Jmakin.

— Firește. Ai încercat să te omori în două rînduri. O dată ai vrut să te tai. Dacă ar fi să scriem la ziar, am putea spune că ai săvîrșit o crimă înfiorătoare, te-ai înjunghiat cu cuțitul, te-ai scrijelit cu lama. Nu-i glumă să-ți iei singur zilele.

— Las-o mai moale! zise Jmakin, căscînd.

Pe-nserat, Alexei primi vizita sectoristului, sau poate a unui alt gradat de la miliție: îi era lehamite să vadă cine mai e și ăsta. Milițianul voinic, cu obrajii bătuți de vînt, adusese cu el suflarea gerului de afară și în odaie se răspîndi îndată un miros plăcut de tutun și levănțică. Peste uniformă și pistolet avea un halat alb de spital, care părea că-i stingherește mișcările. Nu se simțea tocmai în apele lui și își ascundea mereu sub scaun picioarele încălțate în cizme uriașe. Vorbea într-o șoaptă răgușită, căutînd parcă să sublinieze că în această instituție el nu-i decît un om obișnuit, care se supune cu plăcere tuturor regulilor spitalicești.

— Numele dumitale? întrebă miliţianul după ce se aşeză pe marginea scăunelului. Şi, luîndu-şi o înfăţişare gravă, se pregăti să-şi noteze ceva în carnet.

— Fără nume, spuse Jmakin.

Sectoristul se uită la el mustrător, îndemnîndu-l parcă să respecte locul în care se aflau, dar, întîlnind privirea batjocoritoare şi neprietenoasă a lui Alexei, se aprinse ca racul la faţă.

— Numele meu de familie e Fărănume, repetă Jmakin.

— Prin urmare, refuzi să răspunzi?

— Cum adică, refuz!? se miră Jmakin. Ba nu refuz de loc.

— Numele dumitale şi al tatălui?

Jmakin îşi spuse numele.

— Adresa?

— N-am adresă...

Sectoristul feri capul într-o parte şi tuşi de cîteva ori.

— Lasă-l, tovarăşe miliţian — interveni negriciosul din patul lui. Nu vezi că rîde de dumneata. Ăsta-i un sinucigaş.

— Ţine-ţi gura, sfătuitorule! îi strigă Jmakin. De altfel nu doresc să stau de vorbă cu dumneata. Ce te tot bagi în sufletul meu cu trecutul dumitale eroic. „Absolut!" îşi aminti el deodată. „Ab-so-lut!" Şi după o clipă de tăcere adăugă, adresîndu-se miliţianului: Nu vreau să discut cu nimeni, în afară de şeful vostru cel mare, Lapşin Ivan Mihailovici. E clar?

Avea impresia că numai la auzul numelui de Lapşin miliţianul va sări în picioare şi, ducîndu-şi mîna la cozoroc, va cere permisiunea să plece. Nu s-a întîmplat însă nimic din toate acestea. Sectoristul se încruntă şi, încleştîndu-şi fălcile, întrebă sever:

— Dar cine-i tovarăşul acesta cu numele de Lapşin? Îţi este rudă cumva?

— Verişor! chicoti Agamirzian.

Miliţianul se ridică de pe scaun.

— Bine, o s-o descurcăm noi, făgădui el şi, potrivindu-şi poalele halatului scurt ca o bluză, spuse politicos: Vă doresc grabnică însănătoşire.

Îndată ce miliţianul dispăru după uşă, Jmakin apăsă pe butonul soneriei şi nu ridică degetul pînă cînd supraveghetoarea alarmată nu se arătă în prag.

— O să-mi aduceţi odată de mîncare? întrebă el, cu glas sugrumat de furie. Sau bolnavii pot să şi crape de foame?

— Unul din noi trebuie mutat de aici, zise Agamirzian. Ori eu, ori el. Altfel, dacă nu mă muşcă el pe mine, am să-l muşc eu neapărat. Hai?

Supraveghetoarea mormăi ceva, căutînd să-i împace. Îndată după cină Agamirzian adormi ameţit de morfină. Jmakin suspină un timp, apoi aţipi şi el. Iar cînd deschise din nou ochii, avu impresia că şi-a pierdut minţile văzîndu-l pe Lapşin, care, cu un halat alb aruncat pe umeri, stătea aplecat deasupra lui, cercetîndu-l cu luare-aminte. „Are să mă omoare! se gîndi Jmakin. Termină cu mine cît ai zice peşte. Are să mă ucidă pentru mojiciile mele, pentru scrisoarea aceea şi pentru că am cerut să vină la mine".

După toate aparenţele însă, Lapşin n-avea de gînd să-l omoare. Lăsîndu-se greoi pe un scaun, Ivan Mihailovici oftă lung şi întrebă:

— Jmakin, tu eşti?

— Întocmai, răspunse acesta, cu glas răguşit de somn şi de o uşoară spaimă. Chiar eu!

Lapşin tăcu şi continuă să-l privească, clătinînd dojenitor din cap.

— De ce vă uitaţi la mine, domnule comandant?

— Te-ai tras zdravăn la faţă, nu glumă.

— Asta din cauza hemoragiei.

— Vorbeşti în termeni ştiinţifici.

Tăcură din nou. Jmakin căuta să-şi explice cum de sectoristul l-a găsit atît de lesne pe Lapşin, iar acesta a venit îndată la spital. „S-a speriat auzind că mi-am pus capăt zilelor — se gîndi el, cu răutate. Firește, nu le face nici lor plăcere să ştie că au nenorocit un om."

— Dar repede aţi mai...

— Ce anume repede?

— Aţi venit la mine. Abia acum o oră şi jumătate i-am spus sectoristului numele dumneavoastră...

Ivan Mihailovici dădu la o parte poala halatului, scoase din buzunar pachetul cu ţigări şi se pregăti să fumeze, dar îşi aduse aminte că se află într-un spital şi puse pachetul pe noptieră.

— Nu ştiu, zise el, cu oarecare nedumerire pe faţă, n-am văzut nici un sectorist. Am intrat întîmplător în pavilionul acesta. Am aici un prieten doctor, mi-am adus aminte şi de scrisoarea — între noi fie spus destul de prostească — pe care mi-ai trimis-o şi m-am interesat dacă nu cumva vreo maşină a „Salvării" a adus la spital un individ cu semnalmentele tale. Pe la morgă nu te-am găsit...

Jmakin îl asculta clipind des din ochi. Se temea mai ales să nu se trezească Agamirzian şi să nu audă ceva care i-ar leza demnitatea. Dar Agamirzian dormea dus, cu toate că din cînd în cînd suspina şi chiar scîncea prin somn.

— Cine-i? întrebă Lapşin, arătînd din ochi spre el.

— Un om minunat, răspunse cu emfază Alexei. Prin cap îi fulgeră gîndul că vecinătatea lui Agamirzian ar putea să-l ridice oarecum în ochii lui Lapşin. Să tot cauţi astfel de oameni, domnule comandant! N-am priceput bine, dar se ocupă cu nu ştiu ce experienţe, a căpătat nişte arsuri groaznice şi au să-i taie piciorul. Bine se spune că ce ţi-e scris, în frunte ţi-e pus. E un adevărat erou, pe cînd eu...

— Ce-i cu tine?

— Sînt un om pierdut, domnule comandant.

— Că eşti un prostănac, asta-i drept, răspunse calm Lapşin — dar de ce să te socoteşti pierdut? Uite, de pildă, cînd ai înjunghiat lupul în taiga sau în tundră...

— Asta de unde o ştiţi? întrebă Jmakin, ridicîndu-se într-un cot. Dumneavoastră...

— Mi-a povestit o fată, răspunse tacticos Lapşin, cu vocea lui groasă de bas. A venit pe la mine, credea că te-ai sinucis de-a binelea şi a plîns foarte mult...

Jmakin se ghemui în culcuşul lui, respirînd zgomotos pe nas.

— N-am făcut-o dinadins, spuse el repede, n-am vrut să sperii pe nimeni. Am avut cu adevărat intenţia să închei socotelile, dar nu mi-a reuşit figura.

— Da-a... figura! îl îngînă Lapşin.

Se vede că-i venise iar poftă să fumeze, căci atinse cu degetele pachetul cu ţigări de pe noptieră.

— Ascundeţi-o în mînecă, îl sfătui Jmakin, frumuşel, aşa să nu vă vadă. De altfel, să n-aveţi nici o teamă, acum nu vine nimeni pe aici.

— Crezi?

Fumară amîndoi, trăgînd cu lăcomie fumul în piept. Lapşin tăcea năpădit de gîndurile lui triste, iar Jmakin ar fi vrut să-l întrebe ceva despre Klavdia, dar pînă la urmă nu îndrăzni. Era ceva în tăcerea lui Lapşin, care se cerea să fie respectat. Şi totuşi Jmakin îşi luă inima în dinţi şi întrebă:

— Aveţi cumva vreo rudă printre bolnavi?

— Nu. Aici este internat Tolea Gribkov.

— Un lucrător de-al dumneavoastră?

Faţa lui Lapşin se strîmbă dureros pentru o clipă. Întoarse capul într-o parte şi, după o scurtă pauză, rosti cu glas înăbuşit:

— Ce băiat de aur ar fi ieşit din Tolea Gribkov, dar l-au răpus ticăloşii din tagma voastră. Nu se ştie cît o să se mai chinuiască, însă va muri negreşit. Zace chiar deasupra ta, la etajul următor.

— Şi cine l-a rănit? întrebă Jmakin în şoaptă.

— Korniuha, strecură anevoie Lapşin, de parcă ar fi rostit o înjurătură, şi pumnul ce se odihnea pe genunchi i se strînse ameninţător. Korniuha...

— Şi nu l-aţi prins? A scăpat?

— Dar ţie ce-ţi pasă? întrebă cu mîhnire Lapşin. Puţin te doare treaba asta! Ce poţi avea tu comun cu băieţii noştri? Eşti un străin pentru noi şi pentru întreaga noastră viaţă. Eşti un parazit, Jmakin, un om cu desăvîrşire străin. Ai înţeles?

Îi scăpase fără voie de pe buze cuvîntul acesta „străin", pe care-l folosise Gribkov. Şi dintr-o dată în faţa ochilor îi apăru chipul posomorît şi maturizat al tînărului, lipsit de orice trăsătură de adolescent, al omului pe care nimic nu-l mai poate abate din drumul pe care a pornit, aşa cum îl văzuse pe Tolea ultima oară. O durere surdă şi înfiorătoare îi strînse din nou inima ca în ajun. Fără să-şi ia măcar printr-un gest

rămas bun de la Jmakin, Ivan Mihailovici se ridică de pe scaun și se îndreptă spre ieșire.

„Străin! își spuse Alexei, cuprins pe neașteptate de groază, fără să observe plecarea lui Lapșin. Un străin! Sînt străin pentru toți. Pentru aviatorul căruia i-am furat valiza în tren, pentru Hmeleanski, pe care l-am lovit, pentru Agamirzian... Un străin și nimic altceva"...

UN FLĂCĂU TOMNATIC!

Pe-nserat, Lapșin se duse la birou, ca să se pună la curent cu noutățile din cursul zilei. Abia deschise ușa, și îndată sună telefonul. Ivan Mihailovici ridică receptorul și recunoscu vocea Balașovei. În cuvinte sacadate, ea îl întrebă îngrijorată unde-i Hanin, dacă știe ce s-a întîmplat cu el și de ce-i vorbise atît de „împrăștiat" în ajun. Fără să priceapă prea bine despre ce era vorba, Lapșin îi răspunse că Hanin, personal, n-a pățit nimic și că se află la spital, la un cunoscut de-al lor, unde va rămîne probabil mai multă vreme.

— Dar cine-i acest... cunoscut? întrebă neliniștită Balașova.

— Anatoli Gribkov.

— Poate că aș putea să-i fiu cu ceva de folos?

— Nu cred.

Tăcură cîteva clipe. Apoi Balașova îl invită pe neașteptate:

— Veniți la mine, Ivan Mihailovici, la o ceașcă de ceai.

Și Lapșin s-a dus. S-a dus cu oarecare teamă, adresîndu-și tot felul de epitete, care de care mai usturător, născocind pe drum subiectul discuției pe care va trebui s-o susțină. Se simțea stingherit parcă de el însuși și totodată pornit împotriva individului aceluia „armonios alcătuit" și îndemînatic la toate, despre care citise de curînd într-o revistă destul de voluminoasă. Cică „armoniosul personaj" lucra fluierînd, după cum odihna și-o găsea în meditare, făcea totul cu ușurință, deși avea de luptat cu unele greutăți, era și un sportiv

destul de bun, se pricepea şi la muzică, iar în cadrul disputelor literare dovedea o elocinţă atît de sclipitoare, încît cunoscătorii consacraţi în ale literaturii holbau ochii, schimbînd între ei priviri admirative.

„Iar eu sînt unilateral, îşi spuse Lapşin, continuînd parcă ideea articolului din revistă, şi se porni să fredoneze încetişor:

Eşti frumos,
Minunaţi sînt ochii tăi căprui,
Nopţi în şir îi visez şi n-am tihnă..."

În timp ce urca scara, Lapşin nu se putea hotărî de fel dacă e cazul să-i spună Balaşovei că a văzut-o în rolul Mariei Stuart sau e mai bine să nu pomenească nimic. Ajuns pe platforma etajului II, Ivan Mihailovici zăbovi chiar un timp în faţa unei oglinzi mari, crăpate, dar pînă la urmă tot nu găsi soluţia în legătură cu Maria Stuart şi porni mai departe, la etajul IV.

Balaşova ocupa o încăpere lungă, cu totul nepotrivită pentru locuit, avînd drept mobilă o canapeluţă îngustă şi o masă care, după ce că era mică, abia se mai ţinea pe singurul picior în formă de copită ce-i mai rămăsese teafăr. Se mai aflau acolo şi cîteva fotolii, asupra cărora Balaşova atrase atenţia musafirului, avertizîndu-l că „sînt cam şubrede". De-a lungul pereţilor atîrnau o sumedenie de fotografii reprezentînd bărbaţi de toate vîrstele, machiaţi şi cu obrajii acoperiţi de fard, care zîmbeau fals, căutînd să exprime în faţa obiectivului sentimentele cele mai variate — groază, bucurie, extazul amoros, ironie sau o mînie cumplită. Unele fotografii aveau şi dedicaţii, scrise într-o limbă păsărească. Lapşin izbuti să descifreze una din ele: „Micuţei noastre colibri, de la bibiloiul ei veşnic bătrîn", după care urma o iscălitură cu înfloriturі. Mai era un portret al unui militar în uniformă.

— Tatăl meu, explică Balaşova. V-am mai vorbit parcă despre el. E grănicer.

Cîteva fotografii o înfăţişau pe Katerina Vasilievna. Într-una, actriţa avea pe cap o bonetă, iar în alta purta o băsmăluţă, în rolul de „fruntaşă în muncă" pe un

şantier. Lapşin băgă de seamă că nicăieri Balaşova nu fusese fotografiată interpretînd rolul Mariei Stuart şi-i spuse amfitrioanei acest lucru.

— Aţi văzut spectacolul? îl întrebă ea repede.

— Da, răspunse încet Lapşin.

— De curînd sau mai de mult?

— Zilele trecute, vineri, preciză Ivan Mihailovici, deschizînd cutia cu ţigări.

— V-aţi cumpărat pur şi simplu bilet şi v-aţi dus?

— Păi altfel cum?! se miră Lapşin. Fireşte...

— Şi desigur că nu v-a plăcut, fiindcă nici n-aţi trecut pe la mine?

Probabil că Lapşin surprinse în glasul ei un interes sincer pentru propria-i persoană, fiindcă se grăbi să răspundă că, dimpotrivă, piesa i-a plăcut nespus de mult, dar n-a ştiut dacă-i „permis" să intre în cabină.

— Constat că sînteţi un om cam timid, zîmbi Balaşova, privindu-l cu atenţie.

— Se-ntîmplă şi asta, recunoscu Ivan Mihailovici, cu aceeaşi voce calmă, uitîndu-se discret prin odaie.

Lampa cu abajur de mătase înflorată împrăştia în jur o lumină molcomă, ceainicul electric dăduse în clocot pe pervazul ferestrei, iar ceştile erau ciobite la gură. „Balaşova pare să ducă o viaţă searbădă şi lipsită de bucurii. Ar trebui aruncate afară toate vechiturile astea — îşi zise el, cu pleoapele uşor lăsate peste ochii obosiţi — şi înlocuite cu un pat ca lumea, o masă cu patru picioare şi cîteva scaune mai solide. Şi, bineînţeles, scoase mutrele astea de pe pereţi, începînd cu bibiloiul care se uită atît de impertinent!"

Băură cîte un ceai slab, abia colorat, apoi Balaşova îl rugă să-i povestească amănunţit ce-i cu Hanin. Simţindu-se oarecum jenat să scormonească în sufletul lui David de faţă cu alte persoane, Ivan Mihailovici nu pomeni nici un cuvînt despre încercarea de sinucidere a ziaristului. Stăpînit de simţul acela al onestităţii, caracteristic oamenilor care au înfruntat de multe ori moartea, Lapşin nu spuse nimic nici despre schimbul de focuri, cînd Tolea Gribkov s-a aşezat în faţa lui Hanin, ca să-l apere, şi cînd David a înţeles, în sfîrşit, ceea ce Lapşin n-a fost în stare să-i demonstreze şi

să-i explice în discuţiile lor. Şi, în ultimă instanţă, datorită acestei discreţii, povestirea lui Ivan Mihailovici se dovedi confuză, neclară.

— Nu ştiu de ce, dar nu sînt tocmai lămurită, spuse Katerina Vasilievna, dusă pe gînduri. Iar după cîteva clipe urmă : David e un om bun şi înzestrat cu calităţi, însă ştiţi, Ivan Mihailovici, e cam indolent, cam moale... Mare cusur e indolenţa asta la oameni ! Eu, una, aş fi născocit o pedeapsă pentru trăsătura aceasta negativă de caracter. Aşa cum se pedepsesc delictele penale...

— Oho ! zîmbi Lapşin.

— Nu chiar atît de aspru, dar aş sancţiona-o negreşit. Şi aş mai introduce în Codul Penal un articol care să prevadă pedepse pentru numirea proştilor în posturi de conducere, şi nu pentru aceşti nătărăi, ci pentru cei care-i trimit în asemenea muncă. Şi pentru indolenţă...

Pometii obrajilor i se îmbujorară, iar în adîncul ochilor căprui şi mari apăru o lucire voioasă. Cu multă precizie şi haz, la fel cum povestise cîndva despre „găina plouată", Balaşova se apucă să istorisească despre directorul lor de teatru numit de curînd şi care, la cererea lui Zaharov de a pune în scenă piesa *Feodor Ivanovici* scrisă de Alexei Tolstoi, a răspuns cu un aer foarte grav :

— *Feodor Ivanovici* ? Dar despre ce tratează ?

— E un prostănac, înţelegeţi ? spuse Katerina Vasilievna, ţinîndu-şi ceaşca în dreptul gurii. Trăim de atîţia ani în regimul sovietic şi nimeni, cel puţin cei din generaţia noastră, nu mai are dreptul să ţipe cum că „noi n-am învăţat la liceu". Avem destule cămine culturale, biblioteci minunate şi absolut gratuite, avem toate posibilităţile să ne instruim şi să ne completăm singuri cunoştinţele. Numai un tîmpit îngîmfat şi încrezut e în stare să nu-şi însuşească nici cele mai elementare noţiuni, neţinînd seama de faptul că i s-a încredinţat o muncă de răspundere pe tărîm ideologic. Directorul are abia treizeci şi doi de ani şi nu face altceva decît să se laude cu originea lui muncitorească. Printre altele, am avut nu demult la teatru o consfătuire cu publicul.

Să-l fi văzut pe directorul nostru cum s-a luat la harță cu unul dintre spectatori, care, în treacăt fie zis, avea înfățișarea unui profesor. Căuta să-i demonstreze omului cum că-l trag înapoi concepțiile învechite, așa cum se-ntîmplă cu toți intelectualii. Iar cel interpelat și-a arătat deodată colții și l-a pus la punct, declarînd că e strungar cu o înaltă calificare. Un om temeinic instruit și inteligent, cu un orizont larg și totodată înzestrat cu un umor fin. În ovațiile publicului, strungarul a luat cuvîntul. „Noi, a spus el, sîntem o clasă și nu niște lumpenproletari. Dacă datorită multor cauze obiective, cum au fost luptele din perioada revoluției și altele, generația mea n-a avut într-adevăr posibilitatea să învețe la liceu, pe dumneavoastră, tovarășe director al teatrului, o să vă tragem serios la răspundere, deoarece cu mîinile astea pe care le vedeți noi v-am cucerit toate posibilitățile să puteți învăța cum trebuie, să nu vă credeți atotștiutori, ci să deveniți cu adevărat niște tovarăși înarmați cu cunoștințe solide..."

— Și cum s-a terminat? întrebă Lapșin.

— Nicicum! răspunse Balașova, cu indignare. Teatrul e în veșnică fierbere, continuă aceeași intrigărie neroadă și obositoare, la director nu poți intra decît anunțat de secretara lui... Într-un cuvînt, îți vine să plîngi cînd vezi atîta tristețe...

— De ce, mă rog, nu vă schimbați directorul?! întrebă mirat Lapșin. Că doar trăim în vremea Puterii sovietice. Adunați-vă, cereți o audiență la careva dintre secretarii comitetului orășenesc de partid. O să fiți primiți, nu se poate să nu vă primească, mai ales că dumneavoastră, actorii, vă bucurați de frumoase aprecieri, și arătați tot adevărul, spuneți cum că directorul nu-i băiat rău, dar e prost! Povestiți și acolo tot așa cum mi-ați vorbit mie acum. Însă toți laolaltă, cum s-ar spune într-un front unit...

— Nu există la noi un front unit, zise cu amărăciune Katerina Vasilievna.

Revoltîndu-se tot mai mult împotriva teatrului lor și a tovarășilor săi de muncă, Balașova începu să-i explice cu repeziciune și neîndemînare întregul mecanism „complicat" al vieții de culise, toate meschi-

năriile și sforăria care se urzea în jurul intereselor personale ale fiecăruia. Învăluind-o cu o privire gravă, Lapșin își spunea în gînd că ar putea chiar acum s-o ducă la el pe femeia aceasta pe care n-o cunoștea de loc, cu ochii căprui în fundul cărora pîlpîia o scînteie de teamă și neliniște, și în locul lăturilor din ceainicul aproape rece s-o servească cu un ceai auriu și parfumat, s-o așeze în pat și, învelind-o cu plapuma, să-i șoptească cuvinte pe care niciodată nu le șoptise vreunei femei: „Culcă-te, nevastă! Liniștește-te! Încetează să tremuri și să te frămînți frîngîndu-ți mîinile. Dormi! Mîine dimineață am să-ți prepar niște jumări cu șuncă, tu ai să dormi mai departe, iar eu voi pleca la lucru și îmi voi aduce aminte că în odaia mea stupidă mă așteaptă o soție. N-am să-ți telefonez decît o dată sau de două ori pe zi, așa cum fac toți colegii, și am să-ți vorbesc ca și ei pe același ton sec și oficial: „Eu sînt. Ce se mai aude? La mine toate bune. Nu, mai întîrzii... Lasă-mi în cuptorul mașinii, că găsesc eu. Salutare!"

Inima-i zvîcnea cu putere, iar obrajii îi ardeau. Căuta să nu-și mai ridice privirile nici spre mutra „bibiloiului bătrîn". Fiecare om cu păcatele lui! „Dormi, nevastă!", aceasta era pentru el esențialul în clipele de singurătate și depresiune prin care trecea acum, o singurătate înfiorătoare alături de femeia care nu-l iubea și nu-l va iubi niciodată. „Dar oare eu o iubesc?", se întrebă Lapșin, speriat de cele ce se petreceau în sufletul lui. Își aduse aminte că niciodată pînă acum gîndurile sale privitor la Balașova nu fuseseră materializate în cuvinte sau fraze, și totuși avea impresia că nu se despărțise nici o clipă de ea, nu-i îngăduise, pare-se, să-l părăsească pentru totdeauna, deși Katerinei Vasilievna nici n-ar putea, desigur, să-i treacă vreodată prin minte că ar avea nevoie de el și că starea aceea de continuă încordare, acea vigoare și spontaneitate spirituală pe care le simțea Lapșin aflîndu-se în preajma ei se datorau faptului că el o îndrăgise fără ca măcar să-și dea seama de ceea ce i se-ntîmplă.

Chinuit de frămîntările sale, Ivan Mihailovici scăpase o bună parte din cele ce-i spunea ea, nefiind în stare să se concentreze asupra sensului pe care-l căpătau considerațiile gazdei cu privire la teatru și slujitorii lui. Nu putea decît s-o asculte vorbind și să privească degetele ei care se agitau tot timpul, potrivind ciucurii abajurului de mătase ce acoperea lampa de masă. Balașova avea o voce profundă și puțin voalată. Oamenii înzestrați cu asemenea timbru cîntă sau mai bine zis fredonează plăcut prin casă. Lapșin își închipui încă o dată căminul lor, unde ar fi vrut s-o audă cîntînd în surdină, liniștită și împăcată, iar nu hărțuită cum era acum, între pereții aceștia cu mutre atît de grotești agățate jur împrejur.

— Știți, Ivan Mihailovici, îi povestea ea cu totul altceva, regizorul nostru și-a ieșit de-a dreptul din minți. Ieri, cînd l-am rugat să-mi explice subtextul scenei de la stăvilar, l-am auzit deodată zicînd: „Omul sovietic vorbește fără subtext. El spune tot ce are pe inimă, lovește drept la țintă, iar dumneata joci tocmai rolul unui om sovietic, și nu al unui individ descompus..."

Lapșin încuviință din cap, fără să priceapă nimic.

— Sînteți de aceeași părere? întrebă Balașova, întinzînd cu un gest comic degetul spre el. Da?

— Dumnezeu să-l mai înțeleagă! zîmbi Ivan Mihailovici.

Balașova îl privi în tăcere, apoi îl întrebă la ce anume se gîndește tot timpul. Ivan Mihailovici se fîstici pentru moment și nu-i răspunse, pe urmă își aduse iar aminte de *Maria Stuart* și spuse că în tragedia aceasta actorul care-l poreclise cîndva „fagot" și „contopist" și-a interpretat cu măiestrie rolul.

— Un talent uimitor! se însufleți Balașova. Și noi îl admirăm cu toții. Te simți atît de fericit admirînd frumosul! exclamă ea. În actul acesta sînt liberă, și la repetiții stau totdeauna în sală... Dar asta vă amintiți?

Punînd ceașca pe masă și fără să-și ia înfățișarea lui Robert Dudley, conte de Leicester, actrița își coborî un pic pleoapele, ca să ascundă parcă strălucirea

ochilor ei, și începu să recite cu glas obișnuit. Și Lapșin avu îndată impresia că-l vede pe același Leicester din spectacol, ba chiar își înăbuși cu greu admirația, surprinzînd în vocea Katerinei Vasilievna accentele mieroase și mîndria aceea rece care te făceau să crezi că în acea clipă contele vorbea sincer.

Iar Balașova îl întreba :

Dar cine, sire, îmi garantează pentru dumneavoastră ?
Iertați-mi îndoielile de care sînt cuprins
Judecați singur — eu aici, la curte,
Vă văd mereu sub două înfățișări,
Și una dintre ele este mască.
Mă întreb însă anume care ar putea fi ?

Actrița se întrerupse și întrebă :

— Magistral, nu-i așa ?

— Strașnic ! încuviință Lapșin.

— Iar interpretarea mea e mediocră — spuse ea, cu simplitate. Niciodată n-am să pot juca rolul acesta așa cum trebuie. Oare de ce, Ivan Mihailovici ? Numai să nu-mi spuneți că totul e bine. Imi dau perfect seama și îngăduiți-mi să știu ce-i bine, ce-i rău și ce-i mediocru. La mine e mediocru ! Apoi adăugă cu o sclipire șireată în ochi : Așa cum este însă, nimeni dintre ai noștri n-ar putea să interpreteze mai bine rolul. Și, la drept vorbind, mediocrițăile au și ele dreptul la viață, ce ziceți, Ivan Mihailovici ? E nevoie și de actori mediocri. De ce tăceți ? Doar există geologi mediocri, medici, ingineri, aviatori, agronomi...

— Lucrători de miliție ! o ajută Lapșin, zîmbind.

— Lucrători de miliție ! repetă ea, apoi întrebă mirată, văzîndu-l că se ridică în picioare : Încotro vă grăbiți ?

— Pentru prima vizită am stat destul, spuse Ivan Mihailovici. Cît despre mediocritate, nu sînt de acord cu dumneavoastră. Jucați foarte bine, admirabil. V-o spun din toată inima și puteți să mă credeți...

Femeia își ridică ochii spre el, privindu-l atentă și gravă.

— Poate cu timpul să meargă mai bine, rosti Katerina Vasilievna. Un înțelept a scris cîndva că în

primul rînd trebuie să ai tu încredere în tine însuţi şi după aceea vor crede şi alţii. Tare aş vrea să capăt această încredere!

Katerina Vasilievna îi întinse mîna ei moale cu unghiile tăiate scurt, la care el se uitase de atîtea ori. Lapşin i-o strînse încet, coborî scara şi ieşi afară în ger. Toate oasele îl dureau şi-i plîngeau parcă de oboseală, şi nu atît din pricina zilei grele de muncă cît mai ales datorită ultimelor două ceasuri petrecute aici. Pe lîngă aceasta, se mai simţea ostenit şi din pricină că nu mai era în stare să se împotrivească sentimentului, pe care cu atîta grijă căutase să şi-l ascundă. Îşi dădea prea bine seama că nu va mai putea rezista să n-o vadă pe Balaşova şi va intra într-o încurcătură, de unde nu ştia cum o să iasă.

În loc să se ducă acasă, Lapşin porni spre spital, să-l vadă pe Tolea Gribkov. Îl găsi pe Hanin stînd pe pervazul ferestrei, împreună cu un flăcău slăbănog îmbrăcat într-un halat vechi de spital. Amîndoi fumau liniştiţi lîngă ochiul deschis al geamului. Apropiindu-se mai mult, Lapşin îl recunoscu pe Jmakin şi constatarea aceasta îl surprinse şi totodată îl supără.

— Ce cauţi aici? îl întrebă el într-o şoaptă înăbuşită.

— Cum, ce caut? N-am voie să fac nici măcar atîta lucru? răspunse Jmakin, apăsînd pe ultimele cuvinte.

Ivan Mihailovici rămase dezorientat pentru moment.

— Trebuie să stai culcat.

— Prea vă neliniştiţi din cauza mea! ripostă din nou Jmakin, arţăgos.

— Într-adevăr, îmi dai destulă bătaie de cap! răspunse Lapşin şi, crăpînd uşa, se uită în salon.

Într-un fotoliu lîngă pat dormita mama lui Tolea. Gribkov se uită tăcut la Ivan Mihailovici, cu ochii larg deschişi, dar tulburi, fără să-l recunoască. Odaia era cufundată într-o linişte adîncă şi Lapşin îşi dădu pe loc seama ce fel de „rezervă" e aceasta, ultima de pe sală şi situată lîngă uşa ce dădea spre scara de serviciu. În decursul vieţii avusese de multe ori prilejul să viziteze asemenea „rezerve"...

— Antropov e aici? îl întrebă el pe Hanin.

— E în camera de gardă, răspunse acesta absent și își întoarse privirile spre fereastra întunecoasă și rece.

Jmakin rămase și el cu ochii ațintiți la geamurile negre, de parcă ar fi văzut ceva prin ele.

— Ei, ce se-aude? se adresă Ivan Mihailovici lui Antropov, îndesîndu-și trupul voinic prin ușa strîmtă a camerei de gardă. Ce zici, nu se vede nici o ameliorare, Alexandr Petrovici?

— Nu!

Fața lată, cu pometii ieșiți a lui Antropov purta urmele unei cumplite oboseli. Privirile-i deveniseră aspre și reci, în timp ce mîinile mari frămîntau între degete tichia albă de medic.

Se așternu o clipă de tăcere.

— De ce ești atît de abătut? îl întrebă în cele din urmă Lapșin. Ai obosit cumva?

— Ba n-am obosit de loc, răspunse Antropov, cu o voce subțire, nefirească. Și dacă ar fi, ce-i cu asta? N-am voie nici să obosesc? Unde mai pui că toată lumea mă cheamă la telefon, să-mi comunice tot felul de păreri și sugestii. Iar eu, Antropov, cum trebuie să răspund la toate telefoanele mărimilor? Să le spun că tovarășul Anatoli Gribkov o să trăiască, nu?

— Ce te-ai năpustit așa asupra mea? întrebă intrigat Lapșin. Ce-s eu de vină?

— Ba ești, fiindcă nu-i cazul să-mi oferi sîngele tău. Parcă noi am arde aici gazul de pomană, fără sugestiile și sfaturile voastre. La naiba, propriu-zis nici nu-i vorba de așa ceva. Dacă nu putem noi, apăi nimeni și nicăieri în lume nu-i în stare să lupte cu aceasta. Facem consulturi medicale, aducem tot felul de academicieni, pentru ce? Adică cine-i Șrek?! De fapt, nu-i nimic! El e Șrek, iar eu Korostelev, asta-i tot...

— Nu te-nțeleg — spuse Lapșin, necăjit. Care Șrek? Care Korostelev?

— A fost pe lume un medic, Anton Pavlovici Cehov, răspunse Antropov. Era un scriitor genial, lucru cunoscut de toți, și probabil și un doctor la fel de genial, lucru de care își dau seama numai unii. În nuvela lui

intitulată *Zvăpăiata*, eroina principală, o muieruşcă fluşturatică şi vulgară, aflînd că-i moare bărbatul, trimite să-l cheme pe renumitul Şrek. Iar Korostelev, un alt medic destul de deştept, spune: „De fapt, Şrek nu-i nimic!" E uimitor cum crede la noi lumea în oameni de talia lui Şrek. Fie că-i vorba de Şrek sau de Korostelev, în cazul de faţă aceştia nu vor face decît să stea un timp pe gînduri, să se uite unul la altul şi pe urmă să plece. Zadarnic. Nu mai este nici o speranţă! Şi nu există nici un medicament sau preparat, nici o intervenţie nu mai este posibilă. S-a sfîrşit! Gribkov trăieşte acum în contul morţii. Îl menţinem în viaţă pe cale artificială. Şi nimeni nu va reuşi să-l salveze!...

— Şi crezi că va muri negreşit?

— Cred că va muri.

— Se mai întîmplă şi greşeli.

— Se-ntîmplă, dar mai rar.

— E tînăr, rezistent, e încă un copil... În vocea lui Lapşin se desluşeau accente rugătoare. Robust... Ce zici?

Nu putea să-şi închipuie că Tolea Gribkov va trebui să moară şi se ruga de Antropov să-l ajute să creadă că Tolea va scăpa cu viaţă. Dar Antropov nu-i răspunse şi, despăturind ziarul, se prefăcu că citeşte. Telefonul sună de două ori şi de fiece dată medicul răspunse pe un ton oficial şi rece:

— Da, e neschimbată. Nici o ameliorare... Da, foarte gravă. Apoi ieşi din odaie şi reveni însoţit de un alt medic. Mergi acasă? îl întrebă el pe Lapşin.

— Desigur!

În timp ce se îndreptau spre ieşire, cineva îl chemă pe Antropov de sus de la etaj. Rămas singur, Lapşin îl aşteptă multă vreme în vestibul. Sala era goală şi friguroasă, iar vîntul părea că pătrunde înăuntru prin toate părţile. În dosul grilajului de lemn lustruit moţăia garderobiera şi prin întuneric se deosebeau ca nişte stafii trei halate albe, atîrnate în cuier. Plăcile de mozaic proaspăt spălate luceau la lumina becurilor. La intervale regulate răsunau bătăile sonore ale pendulei antice din perete. Pe cadranul uriaş nu se vedea nici o limbă şi pendula se bălăbănea fără rost, ticăind în gol. „Ce

absurditate! — se gîndi Lapşin. E oare aşa de greu să se monteze limbile?"

Îi spuse lui Antropov acest lucru. Doctorul păru şi el oarecum mirat, dar pe urmă făcu un gest cu mîna, zicînd:

— Toată lumea s-a obişnuit şi nimeni nu-i mai dă nici o atenţie.

— Şi medicul vostru şef?

— Cu atît mai mult.

— Totuşi ar trebui să-i spui — îl sfătui Lapşin. Astfel de nereguli trebuie imediat semnalate, fiindcă pînă la urmă iese o adevărată porcărie.

— Şi ce numeşti dumneata „adevărată porcărie"? întrebă Antropov, iritat la rîndul lui.

— Totul! Dacă cineva se poate obişnui cu o astfel de pendulă, se poate împăca şi cu proasta îngrijire a bolnavilor. Iar pentru asta trebuie aplicate sancţiuni...

Simţi că-şi iese din fire şi căută să-şi stăpînească indignarea. Antropov îl privea pieziş, aşteptîndu-l să-şi continue fraza, dar Lapşin nu mai spuse nimic şi se gîndi că a procedat cît se poate de bine. În timp ce luau loc în maşină, îi ceru scuze prietenului său:

— Te rog să mă ierţi, Alexandr Petrovici, dar astăzi am avut o zi grea...

Şi cu un gest prietenos îi atinse umărul. Antropov oftă şi începu să se plîngă, zicînd că şi la el a observat anumite accese deplasate de mînie, pe care nu le avusese înainte. Semn de bătrîneţe, sau poate, în general, şi-a ratat viaţa!

— Te referi la Lizaveta, oare? întrebă Lapşin.

— Cam aşa.

— Relaţiile dintre voi sînt în acelaşi stadiu?

— Mai rău.

— De ce?

— Fă bine, Ivan Mihailovici, şi îndrăgosteşte-te şi dumneata de o fetişcană mai tînără cu vreo douăzeci de ani şi ai să vezi de ce...

— Totdeauna vorbeau aşa — ba cu „dumneata" cînd se luau la harţă, ba tutuindu-se prietenește cînd erau de acord.

— E adevărat că-i mai tînără decît tine cu douăzeci de ani?

— Ţi se pare mult? Nu-i nimic extraordinar.

Şi Antropov se porni cu înflăcărare să-i înşire romanele, nuvelele şi piesele care zugrăveau asemenea cazuri. Lapşin însă nu-l asculta şi se gîndea că atunci cînd te-apasă ceva pe suflet, trebuie să-ţi impui şi să vorbeşti cu totul despre altceva decît despre lucrurile care ţi-au pricinuit necazul. Negreşit, fiindcă altfel te pierzi cu totul. De aceea se grăbi să-l aprobe pe Antropov şi să se declare de aceeaşi părere, arătînd că esenţialul nu e vîrsta, cu toate că şi aceasta, firește, îşi are rolul ei. Făcu o strîmbătură rostind cuvîntul „rol", căci îi aduse aminte de Balaşova, şi întrebă cu vioiciune:

— De altfel, te întîlneşti cu Lizaveta? Cînd v-aţi văzut ultima oară, de mult?

— De curînd, la Comedia muzicală.

— Prin urmare, aţi băut în pauză o limonadă. Dar în altă parte?

— Înainte de asta, am mai fost la ea acasă, la o petrecere.

— Cine a participat? Studenţii?

— Studenţi, au mai venit şi nişte rude. Una Lilia, cu bărbatul ei.

— Cine mai e şi asta?

— E o femeie din lumea artelor. Precis nu ştiu, dar lucrează pe la cinematografie ca asistentă.

— Asta ar fi cam ca alea care-ţi anesteziază bolnavii înainte de operaţie sau îţi numără bisturiile?

— Cam aşa mi-a şi explicat. De altfel, regizorii sînt nişte oameni împrăştiaţi şi ea are datoria să supravegheze totul şi să dea îndrumări.

— Bine, dă-o-ncolo pe Lilia, ne-am cam îndepărtat de la subiect. Va să zică a fost Lilia cu soţul, dar ăştia toţi sînt tineri. Însă oameni mai în vîrstă au fost?

— Mai era şi unchiul Volodea, unul de vreo treizeci de ani...

— Prin urmare, tu puteai fi luat de-a binelea drept bunic?

— Hm, bunic! bombăni posomorît Antropov. Trebuie să-ţi spun, Ivan Mihailovici, că mai făceam şi nazuri,

îmi dădeam aere. Desigur că din politețe m-au invitat și pe mine la jocuri distractive, iar eu n-am vrut în ruptul capului. M-am dovedit un catîr încăpățînat.

— Și dacă te-ai fi antrenat ? Ți-aduci aminte cînd te-ai dus la patinoar, ce a ieșit din afacerea asta ? Ai căzut !

— Am căzut ! încuviință Alexandr Petrovici. Și m-am lovit zdravăn. Să-ți spun cinstit, mă gîndeam să mă transport la propria-mi secție de chirurgie. E caraghios...

— Crezi ? Iar eu tocmai voiam să-ți spun altceva. Uite, noi, de pildă, locuim în același apartament, ne cunoaștem destul de bine de mulți ani, aproape din copilărie. Și totuși nu ne cunoaștem așa cum sîntem în realitate...

— Asta cum trebuie s-o înțeleg ?

— În sensul că atunci cînd oamenii se cunosc între ei numai la un pahar de ceai sau la o votcă, în zilele de sărbătoare, sînt încă străini unul de altul. Iar cînd se cunosc la treabă, se schimbă situația. Uite, tu, spre exemplu, m-ai luat în primire astăzi în camera de gardă, și eu, Alexandr Petrovici, te-am văzut ca pe un doctor...

— Eu sînt medic, nu doctor ! ripostă Antropov.

— Pentru mine poate că ești și profesor, însă după acte ai putea să fii doar felcer, spuse calm Lapșin. Vreau să spun că nu vîrsta este aceea care te desparte de Lizaveta, ci Comedia muzicală.

— Cum adică ?

— Uite cum : desigur că te-ai bărbierit cu perdaf, ți-ai acoperit chelia cu bruma de păr ce ți-a mai rămas, ți-ai făcut de cîteva ori nodul la cravată și ți-ai călcat pantalonii. Nu-i așa ?

— Chiar așa ! răspunse Antropov, cu un surîs ironic. Mi-am pus și o pălărie, pe care n-o port niciodată, ba încă mi-am tuflit-o hoțește pe o sprînceană. Iar Lizaveta a observat și a zis că, dacă cineva poartă pălărie, o poartă totdeauna, nu numai cînd se duce la teatru.

— Prin urmare, am avut dreptate în privința Comediei muzicale...

— Ce-i de făcut atunci ? E ridicol să-i cer să se mărite cu mine, atîta timp cît ea mă socotește doar ca un unchiaș simpatic...

Coborîră din mașină și nici nu prinseră de veste cînd ajunseră în vestiar. Lapșin răsuci comutatorul, pe urmă își aprinseră amîndoi țigările. Antropov își privea prietenul ca și cum ar fi așteptat ca acesta să-i lămurească îndată totul și să-l învețe ce trebuie să facă. Și într-adevăr Lapșin îi mărturisi tot ce gîndea, dar în așa fel, încît Alexandr Petrovici nu pricepu aproape nimic.

— Mă îndoiesc că ea s-ar putea îndrăgosti de omul din tine, rosti Lapșin, trăgînd adînc fumul în piept. Judecă și tu, ești un flăcău tomnatic cu toate că, firește, nu ești prea bătrîn. Joci volei, da' cu greu și... cum să-ți spun, cu prea multă stăruință. N-ai parale de cheltuit cu restaurantele și taxiurile. Ai fost cu ea la Ermitaj și singur mi-ai spus că te-ai plictisit acolo de moarte. Mi se pare că ați fost și la Muzeul poștelor și telecomunicațiilor, nu-i așa?

Antropov încuviință din cap.

— Ți-am aranjat și vizitarea muzeului de criminalistică. Acolo, la noi, Lizaveta era gata să izbucnească în plîns și a cerut să iasă la aer. Așa este?

— Da.

— V-ați urcat și în turnul catedralei Sf. Isac. Ați făcut două excursii la Peterhof și Detskoe Selo, care ți-au cam secătuit bugetul...

— Mai las-o încolo, Ivan Mihailovici, zise înciudat Antropov. Parcă mi-ai lua un interogatoriu!

— N-ai fost niciodată chemat la interogatorii, așa că mai bine să nu vorbești. Mai departe: mi se pare că ai dus-o acolo unde sînt expuși mamuți și crocodili împăiați, nu-i așa? Nu demult ai fost la patinoar și ai căzut. Și pretutindeni n-ai fost de fapt tu, doctorul Antropov Alexandr Petrovici, ci un crai. Un craidon tomnatic cu pălărie. Pe cînd Lizaveta este o fată deșteaptă și e imposibil să nu observe aceste lucruri. Fii ceea ce ești, așa cum ești...

— Cum adică?

— Nu știu, Alexandr Petrovici. Lămurește-te singur. Un lucru e clar pentru mine: cu Muzeul poștelor și telecomunicațiilor n-ai s-ajungi ginere. Mergem la culcare, ce zici?

Se despărţiră sub becul ce atîrna din tavan. Conform obiceiului, Antropov se împiedică de pătuţul rezemat de perete al lui Dimka, băiatul vecinului. Lapşin se întinse în pat şi se gîndi că se pricepe să dea sfaturi altora, în timp ce el însuşi nu ştie cum să trăiască de aici înainte şi nici nu se va hotărî vreodată să ceară sfatul cuiva.

După ce stătu nemişcat în aşternut timp de vreo douăzeci de minute, Ivan Mihailovici îşi dădu seama că Okoşkin nu venise încă. Sună la comandament de unde i se răspunse că Vasea plecase chiar atunci de acolo; apoi ceru telefonistei să-i facă legătura cu spitalul. Centrala nu răspunse multă vreme, dar în cele din urmă obţinu legătura cu secţia a II-a chirurgicală.

— Ce se aude cu Gribkov? întrebă Lapşin, cu o voce aspră, poruncitoare. Cum se simte?

— E în stare gravă, fu răspunsul. Mă auziţi? Extrem de gravă.

— Da, bine! zise Lapşin şi agăţă încet receptorul.

„Muzeul poştelor şi telecomunicaţiilor! îi trecu deodată prin minte. Muzeu..."

Somnul îi pierise şi începu să se plimbe prin odaie, tîrşîindu-şi pe duşumea papucii scîlciaţi şi aşteptînd sosirea lui Okoşkin.

CONFRUNTAREA

— Aşadar, întrebă Lapşin, ţinînd puşca în faţa ochilor lui Nevzorov, ce-nseamnă asta?

— Înseamnă..., repetă încă o dată Gleb.

— Dumneata vezi seria? Corespunde cu seria de pe permis? Prin urmare... asta-i puşca dumitale?

Gleb îşi acoperi obrajii cu palmele:

— N-am tras eu. A tras fratele meu.

— Cu puşca dumitale?

Lumina strălucitoare a soarelui de martie inundase încăperea, scînteind pe suprafaţa lucioasă a scrumierei, a călimărilor şi paharului pentru creioane. O adiere

încă răcoroasă dar primăvăratică pătrundea înăuntru prin ochiul deschis al ferestrei.

— Te-ntreb: a tras cu puşca dumitale?

— Puştile noastre-s la fel şi niciodată nu ne-am uitat care şi a cui este. Sîntem doar fraţi, nu nişte străini.

— Şi de aceea afirmi că a tras fratele dumitale?

— Eu spun adevărul.

— Pînă acum n-ai spus nici măcar un singur cuvînt. Cine a tras?

Gleb Nevzorov îşi strînse tîmplele în palme.

— Mă doare îngrozitor capul, spuse el. Vă rog să suspendaţi interogatoriul. Sînt bolnav şi, în starea în care mă găsesc, nu pot să...

Sună telefonul şi Lapşin ridică receptorul.

— Tu eşti, Ivan Mihailovici? întrebă morocănos Hanin.

— Da, eu.

— E rău de tot. Cred că n-o mai duce pînă diseară.

— Antropov e acolo?

— Da.

— Bine.

Tăcu cîteva clipe. Gleb îl privea pe sub sprîncene, căutînd să ghicească: oare ce ştie omul acesta? Dar nu putu să afle nimic şi gemu surd, chinuit parcă de o durere insuportabilă.

— Nu te mai preface, fiindcă nu te doare nimic. Dacă n-ai să-mi spui imediat cine a tras, am să te confrunt cu Oleg. E limpede?

Bocikov intră şi se apropie în vîrful picioarelor de Lapşin, întinzîndu-i un bileţel în care scria: „O. Nevzorov susţine că fratele lui a tras. De asemenea a auzit strigătele de ajutor ale rănitului Samoilenko. Pare că spune adevărul. Plînge amarnic".

Ivan Mihailovici se gîndi puţin şi dădu afirmativ din cap, interceptînd iarăşi privirea sfredelitoare şi plină de ură a lui Gleb. Bocikov ieşi din birou, închizînd bine uşa în urma lui.

— Puşca mi-a fost furată de fratele meu! spuse Nevzorov, cu o voce guturală. Puteţi să scrieţi chiar aşa: furată. Şi, de altfel, eu n-am fost atunci la vînă-

toare și nu știam nimic despre asta. Cît privește accidentul cu Samoilenko, frate-meu mi-a povestit mai tîrziu despre cele întîmplate. Pe atunci încă nu aflase că Samoilenko a murit...

Lapșin își acoperi ochii cu palmele. Nu prea adesea, dar totuși i se întîmpla uneori să se rușineze pentru un om care mințea. Iar Gleb turuia neobosit, arătînd că n-a putut să-și denunțe fratele din dragoste pentru el și din milă pentru părinții lor, amintind de suferințele morale pe care le-a îndurat și cum s-a consultat chiar cu un medic psihiatru. Indică pînă și numele doctorului, ba chiar și adresa acestuia...

— Bine, Nevzorov, îl întrerupse domol Lapșin. Bine. Oprește-te puțin.

Scrise un bilețel, apăsă pe butonul soneriei și-i întinse lui Okoșkin hîrtia ; Vasea părăsi îndată biroul. Liniștea din jur era tulburată doar de foșnetul zlobiu al vîntului de martie. Peste cîteva minute Bocikov îl aduse pe Oleg Nevzorov. Tînărul avea pleoapele înroșite, iar bărbia îi tremura. Cînd îl văzu intrînd, Gleb se făcu mic pe scaun, dar în clipa următoare ridică semeț capul și întrebă :

— Asta cum trebuie s-o înțeleg ? Confruntare ?

— Fratele dumitale susține, începu Lapșin, privindu-l țintă pe Oleg, că dumneata i-ai furat pușca, iar el, Gleb Nevzorov, n-a fost la vînătoare și, prin urmare, n-a tras. Afirmă de asemenea că abia mai tîrziu dumneata i-ai povestit despre accidentul care a avut loc și despre moartea lui Samoilenko. Așa este ?

— Așa ! spuse Gleb, întorcîndu-și repede privirile spre fereastră.

— Nu-i nimic adevărat ! strigă Oleg, înghițindu-și saliva și trăgîndu-se de gulerul flanelei. E o canalie și un ticălos. El a tras, bineînțeles din greșeală, în vreme ce mergeam prin mlaștină în urma lui Samoilenko, el a...

Telefonul zbîrnîi din nou. Hanin anunță nedeslușit :

— Vino !

— Lămurește te rog lucrurile, Nikolai Feodorovici, îl rugă Lapșin pe Bocikov și agăță receptorul.

Fraţii Nevzorov rămaseră cu privirile pironite asupra lui Lapşin. Bocikov îi luă locul la birou, în timp ce Ivan Mihailovici îşi îmbrăcă grăbit mantaua, fără să nimerească mînecile. Pe fereastra întredeschisă răzbătu din nou şuierul vîntului. Lapşin simţi că-l pătrunde frigul şi, tremurînd înfiorat, se urcă în maşină, poruncindu-i lui Kadnikov:

— La spital.

— Moare Tolea?

Ivan Mihailovici nu fu în stare să-şi descleştеze fălcile. Nu era capabil să scoată un singur cuvînt. Privea absent afară, fără să înţeleagă nimic din cele ce se petreceau în jurul lui, fără să recunoască străzile pe unde treceau şi nici să sezisese timpul sau viteza cu care gonea maşina însoţită de urletul sirenei. Îl stăpînea doar un gînd: Tolea nu mai este în viaţă. Desigur că moartea îşi făcuse de multe ori mendrele sub ochii lui şi el ştiuse cu certitudine că Tolea nu mai are mult de trăit. Totuşi era atît de groaznic şi de absurd să-l ştie pe Tolea mort, încît abia îşi stăpînea şuvoiul lacrimilor ce-i izvorau pe sub gene; tot timpul i se punea un nod în gît.

Apoi totul se petrecu ca de obicei. Gribkov nu fusese încă scos din rezervă, însă la uşă se şi afla aşezat un paravan. La picioarele patului, cu faţa îngropată în cutele cearşafului, zăcea nemişcată Irina Ivanovna, mama lui Tolea. Balandin venise acolo înaintea lui Ivan Mihailovici. Era ciudat să-l vezi pe omul acesta totdeauna atît de dinamic, plin de energie, stînd lîngă paravanul alb de pînză alături de Hanin şi Jmakin, în liniştea aceea care nu putea fi comparată cu nimic.

Cîteva minute mai tîrziu, în timp ce-şi aprindea ţigara pe scara de serviciu pe unde sanitarii transportaseră la morgă ceea ce mai rămăsese din Tolea Gribkov, Hanin se întoarse brusc spre Jmakin şi-i spuse pe un ton aspru, cu glasul lui puţin dogit:

— Am auzit, tinere, că ai încercat să-ţi pui capăt zilelor. Vreau să-ţi aduc la cunoştinţă că nu există o ticăloşie mai mare faţă de viaţă, ca sinuciderea. Omul este dator să trăiască cu orice preţ, să trăiască tot-

deauna cu rost, să aibă un țel pînă în ultima clipă. Și te rog să mă crezi că eu unul am dreptul s-o spun.

Undeva jos se auzi zgomotul unei uși trîntite, ușa care se închise pentru ultima oară în urma lui Tolea Gribkov. Lapșin își aprinse o țigară și cercetă cu luare-aminte fața palidă a lui Hanin. Zgribulindu-se de frig, Balandin se întoarse spre el și zise:

— S-o așteptăm pe Irina Ivanovna pînă termină și pe urmă o ducem acasă cu mașina.

Porniră spre biroul lui Antropov. Alexandr Petrovici tocmai se întorsese de la operație și stătea pe scaun, rezemat de spătar, privind țintă undeva în gol. Trezindu-se parcă din meditare, Antropov zise:

— După mine, Ivan Mihailovici, cu protejatul tău, sinucigașul acela, se petrece ceva ciudat. Parcă nu-i întreg la minte. Sora mi-a povestit că a stat toată noaptea pe pervazul ferestrei și a bocit. Pricepe destul de greu cînd îi vorbești...

— Despre ce protejat e vorba? întrebă Balandin.

— Acela care mi-a aruncat cîndva pistoletul pe fereastra corpului de gardă, v-aduceți aminte? zise Lapșin. Dar e mai mult protejatul lui Mitrohin decît al meu.

Balandin scoase batista și, ștergîndu-și lentilele groase ale ochelarilor, se interesă:

— Al lui Mitrohin? Rostise cuvintele într-un fel deosebit, al cărui tîlc îl pricepu numai Lapșin. Balandin nu-l avea la inimă pe Mitrohin și pînă și numele i-l pronunța într-un chip aparte, accentuînd pe ultima silabă — Mitrohin. Dacă așa stau lucrurile, ce amestec ai tu în afacerea asta? întrebă el din nou.

— E o poveste complicată, oftă Lapșin. Dacă vă amintiți, are o anumită legătură cu venirea lui Zanadvorov și cu problema aprobării date pentru arestarea fraților Nevzorov...

— Și o scoți la capăt?

— Cred că o scot...

Fumară cîtva timp în tăcere. Deodată Antropov spuse:

— Ar fi trebuit să încerc și o intervenție în regiunea pilorului...

Balandin schimbă o privire cu Lapşin, iar Alexandr Petrovici tăcu stingherit. Un sanitar ciocăni în geamul mat de la uşă şi le comunică să n-o aştepte pe mama lui Gribkov, deoarece aceasta va rămîne aici mai mult. În maşină Balandin zise :

— Uite ce este, Ivan Mihailovici. Te rog foarte mult să te ocupi de Demianov. E păcat. Să-l vezi cît suferă, sărmanul! Lucrează de atîţia ani în miliţie, şi cînd colo, poftim... Te rog verifică corespondenţa aceea de la ziar...

În ziua aceea însă Lapşin nu mai apucă să verifice nimic. Abia deschise uşa biroului, şi Krinicinîi îl şi sună, raportîndu-i că, deşi Miron Drozdov n-a declarat nimic despre Korniuha, în schimb relatările sale cu privire la Mamalîga sînt juste şi banditul trebuie arestat fără întîrziere.

— Chiar acum? întrebă Lapşin.

— Deseară, dar neapărat astăzi. Am să vin imediat la dumneavoastră, să vă raportez situaţia.

Abia lăsă Lapşin receptorul din mînă, şi veni Bocikov aducînd procesele-verbale de interogatoriu. La confruntare, fraţii Nevzorov făcuseră mărturisiri complete. Încruntîndu-şi sprîncenele, Lapşin îşi plimbă privirile peste paginile umplute cu un scris citeţ şi apăsat. Apoi se uită la Bocikov şi ordonă cu o voce aspră :

— Mîine trebuie să clarificăm relaţiile care au existat între fraţii Nevzorov şi Jmakin. Luaţi materialele cu privire la bătaia aceea de pe Fontanka şi tot ce mai are Mitrohin despre ei...

— Bine, dar astea-s documente de arhivă...

— Din pricina arhivelor sau a altor drăcovenii pierdem un om, urmă Lapşin, fără să ridice tonul. Din cauza prostiei, a tîmpeniei şi a unei scheme stupide pregătite dinainte...

— Mi-e teamă că pînă mîine nu vom putea găsi toate materialele...

— Caută să le aduni, Nikolai Feodorovici, îl rugă Lapşin, cu un glas neaşteptat de blînd. Ştiu că eşti obosit, nu-i nevoie să-mi spui, dar totuşi trebuie. El,

acolo la spital, pur și simplu își pierde mințile, doctorii o spun...

— Mă voi strădui, răspunse încet Bocikov.

DRUM LIBER VULTURILOR MILIȚIENI!

La orele nouăsprezece, Lapșin ținu în biroul lui o ședință operativă de lucru. După ce ascultă expunerea lui Krinicinîi și Pobujinski, Ivan Mihailovici își răsfoi un timp agenda, pe care lucrătorii brigăzii sale o porecliseră „catastif", „psaltire" sau „ceaslov", și după cîteva minute de tăcere spuse:

— Așadar, după cum just a arătat Krinicinîi, care, împreună cu Pobujinski, a dat dovadă în această perioadă de o deosebită pricepere în muncă, aici a acționat banda condusă de Korniuha. Din păcate, atît Korniuha cît și Mamalîga ne-au scăpat atunci. Korniuha a fugit din mîinile noastre, la fel ca și Mamalîga. El însă, acest Iofan Mamalîga, este mîna dreaptă a lui Korniuha și întreține relații strînse cu o serie de alți infractori.

Ușa se deschise scîrțîind ușor și în odaie intră Okoșkin, care întîrziase.

— Ai treabă cu mine? îl întrebă Lapșin.

— Permiteți-mi să raportez o comunicare urgentă.

— Raportează!

Okoșkin se apropie de birou și în cuvinte neobișnuit de modeste relată că a reținut chiar adineauri în cabina telefonică de lîngă Gostinîi Dvor pe escrocul poreclit „Vrăbioiul", care avea asupra lui acte false și, ce-i mai important, scrisori de trăsură pentru expedierea cu coletăria rapidă a unor produse textile și încălțăminte sustrase de Mamalîga și de Korniuha de la depozitul central al comerțului cu ridicata. Mărfurile sînt expediate la Tbilisi, Maloiaroslaveț și Iarțevo. Alte scrisori de trăsură au ca destinație localitățile Zeleonoi-Bor și Nekurihino. Principalul este însă că „Vrăbioiul" a fost arestat după convorbirea telefonică avută cu Mamalîga și a confirmat că pentru astă-seară pungașii au organizat o petrecere.

— Da, ştirile acestea nu-s de lepădat, spuse Lapşin. Sînt utile şi probabil exacte. Bine, Okoşkin, ia loc. Sîntem tocmai în şedinţă.

Vasili Nikandrovici se aşeză pe scaun, trăgînd cu sete din ţigară, iar Lapşin începu să-şi dezvolte planul operaţiunii pe care o concepuse. Vorbea lapidar, trasînd cu degetul arătător în aer direcţiile loviturilor stabilite pentru seara aceea. Tonul expunerii era calm şi moderat, deşi, după toate probabilităţile, operaţiunea presupunea nu numai confiscarea mărfurilor furate, ci şi un schimb serios de focuri, fiindcă indivizi ca Mamalîga-Zubţov nu pot fi trimişi cu una cu două la închisoare. De fapt, felul acesta de a vorbi îl caracteriza pe Ivan Mihailovici şi oamenii din brigadă, care-şi cunoşteau bine şeful, îşi dădeau perfect seama ce se ascunde în dosul explicaţiilor lui meticuloase şi al calmului acesta aparent...

Cu vreo patruzeci de minute înainte de plecare, Lapşin bău pe nerăsuflate un ceai cu lămîie şi, scîrţîind cu cizmele sale, porni prin birouri, ca să vadă dacă oamenii sînt gata şi cum s-au pregătit pentru acţiune.

Pretutindeni era linişte şi pustiu, numai în biroul unde lucra Okoşkin, miliţienii îşi controlau armamentul şi discutau între ei. Vorbeau cu glasul domol şi stăpînit, aşa cum vorbesc de obicei militarii, voind parcă să arate că nimeni nu se gîndeşte măcar la acţiune sau la primejdiile legate de ea, ci pur şi simplu cercetează pistoletul lui Okoşkin, al cărui percutor se înţepenise, şi chibzuiesc în tihnă ce anume a pricinuit această defecţiune.

— Ei, ce se mai aude? întrebă Lapşin.

— Totul e în ordine, tovarăşe comandant! răspunse voios Pobujinski. Mai schimbăm şi noi cîte o vorbă.

Lapşin se aşeză pe colţul mesei şi îşi aprinse o ţigară.

— Ar trebui să te bărbiereşti, Pobujinski! zise el. Nu-i frumos, mai ales că mîine-i duminică. Vezi că la mine în dulap sînt toate sculele necesare. Dă-ţi jos barba!

— Am înţeles! răspunse Pobujinski şi ieşi potrivindu-şi din mers creţurile bluzei.

Okoşkin şi Bocikov îşi duseră instinctiv mîna la obraz, să vadă dacă n-au barba prea mare.

— Dar tu, Okoşkin, de unde ai cerneală pe buze?

— Am nimerit o peniţă proastă la tocul rezervor, explică Vasea, stropeşte tot timpul, naiba s-o ia. Cum m-apuc de scris, plici! şi drept în faţă.

— Curată năpastă, nu altceva!

Între timp mai veniră cîţiva elevi de la şcoala de miliţie, destinaţi pentru grupa auxiliară, şi în odaie se răspîndi un miros de postav jilav şi de ger. Doi dintre noii-sosiţi se prezentară într-un glas:

— Să trăiţi, tovarăşe comandant!

Lapşin se uită la ceas şi se duse în birou să se îmbrace. Îl văzu în faţa oglinzii pe Pobujinski, care se căznea să se bărbierească, vîrîndu-şi degetul mare în gură ca să-şi umfle obrazul.

— Nu merge? spuse Lapşin. Mai mare ruşinea! Dă-ncoace pămătuful!

După ce-l bărbieri, îi stropi faţa cu apă de colonie şi Pobujinski plecă. Ivan Mihailovici încuie uşa, apoi îşi îmbrăcă scurta de piele căptuşită cu blăniţă albă de miel şi rămase cîteva clipe în picioare, în mijlocul odăii.

Ar fi vrut s-o sune la telefon pe Balaşova, dar, neştiind ce-ar putea să-i spună, renunţă. Pe urmă scoase din sertarul biroului un revolver „Colt" de care nu se despărţise de mai bine de zece ani, controlă cum funcţionează mecanismul, îşi puse căciula şi sună la garaj. Cînd ieşi pe sală, oamenii erau adunaţi şi-l aşteptau.

— Gata! spuse Lapşin. Putem pleca!

Respectînd ierarhia, alături de el se aşeză Bocikov. Pe canapeaua din spate se instalară Pobujinski, Okoşkin şi şoferul.

— Frînele sînt cam slabe, îl preveni Kadnikov — să nu vă prea bizuiţi pe ele, tovarăşe comandant!

Maşina se urni din loc şi cei dinăuntru auziră închizîndu-se portiera maşinii următoare, pusă sub comanda lui Krinicinîi.

Okoşkin îl întrebă în şoaptă pe Pobujinski pentru cînd a fost fixată înmormîntarea lui Tolea Gribkov.

Pobujinski îi răspunse monosilabic şi, după cum i se păru lui Lapşin, pe un ton supărat. Kadnikov îl susţinu pe Pobujinski.

— Straşnici ostaşi, n-am ce zice! spuse el, dojenitor. Cine, mă rog, îşi aminteşte de morţi înaintea luptei? Morţii trebuie ţinuţi în inimă, nu pe limbă.

— Dar ce să fac, să spun anecdote?

— Şi anecdotele sînt bune, încuviinţă şoferul. Nu-i aşa, Nikolai Feodorovici?

Bocikov nu-i răspunse.

— Atunci ascultaţi una cu popa, preoteasa şi argatul — anunţă Okoşkin. E cam piperată, dar nu-i rea. O poveste culeasă din popor.

Maşina porni de-a lungul lui Nevski Prospekt. Înainte de a ajunge la încrucişarea cu strada Sadovaia, Lapşin trase de şnurul sirenei şi miliţianul de la stop întoarse semnalizatorul pe verde, oprind circulaţia în sens perpendicular.

— Drum liber vulturilor miliţieni! spuse Bocikov.

Era într-o sîmbătă. În seara aceea cu vînt cald ce prevestea sosirea primăverii, străzile erau înţesate de lume. Îmbrăcaţi cu şorţuri albe peste cojoace, portarii izbeau cu răngile în trotuar, spărgînd pojghiţa de gheaţă de pe bordură. Difuzoarele de radio urlau din răsputeri şi pînă şi în maşină răzbătea zgomotul paşilor, amestecat cu frînturi de rîsete, apoi se auzi un glas de femeie care striga:

— Nina! Nina! Unde ai dispărut?

Deasupra intrării unui cinematograf strălucea şerpuind o reclamă luminoasă, frînele tramvaielor scrîşneau, iar vitrinele uriaşe ale magazinelor alimentare scînteiau îmbietor la fiece pas...

— E plin de viaţă oraşul nostru, ce ziceţi, tovarăşe comandant? întrebă Bocikov.

— Este... răspunse Lapşin, preocupat de gîndurile lui.

Cu toate că trăsese de două ori de şnurul sirenei, agentul de circulaţie nu le dădea liber.

— Nici n-are să ne dea! spuse Bocikov. Trec stăpînii lumii noi.

Şi într-adevăr, în sunetul tobelor traversa strada o coloană de pionieri. Şirurile erau lungi, împărţite pe

detaşamente, tobele răpăiau ritmic şi cu mult elan, bătînd tactul. Atmosfera sărbătorească a oraşului liniştit şi paşnic îl învălui pînă într-atît pe Lapşin, încît el îşi dădu anevoie seama încotro şi în ce scop goneau pe străzi cele două maşini încărcate cu miliţieni înarmaţi şi ce anume vor trebui să facă aceşti oameni peste vreun ceas. Iar cînd se dezmetici, un val de ură clocotitoare îi năpădi pieptul. Totul era cît se poate de simplu şi firesc: copiii se întorceau în ropotul tobelor de la o serbare de-a lor, în sălile de spectacol oamenii se delectau privind piesa de pe scenă, cei de la Filarmonica se desfătau ascultînd muzică, iar publicul din cinematografe urmărea desfăşurarea acţiunii de pe ecran. Acasă, gospodinele aşezau tacîmurile pentru cină, pe cînd aici...

— Hei! exclamă cu năduf Bocikov, întrerupîndu-l pe Lapşin din meditare, răscolit probabil de aceleaşi simţăminte ca şi şeful său.

— Ce este, Nikolai Feodorovici?

— Nimic, tovarăşe comandant, răspunse acesta, cu revoltă în glas — dar mi s-a făcut lehamite de pungaşi. Ce-i în stare să facă din oameni lăcomia! Şi la ce bun? Oricum ai suci-o, la noi nu poţi ajunge miliardar, şi atunci, mă întreb, ce dracu' mai caută?

— Bine ai zis că pe dracu'!

Coloana de pionieri se scurse şi Lapşin apăsă pe accelerator, întrecînd autoturisme, autobuze şi tramvaie. În spate, Vasili tot mai povestea ceva despre preoteasă şi argat, iar Pobujinski întrebă plin de însufleţire:

— Va să zică aşa s-au hotărît?

— Întocmai. S-au înţeles şi hai la şură...

— Dar popa? A auzit sau n-a auzit?

— Ai răbdare cu popa. Ascultă mai departe. Şi cum vă spuneam, preoteasa...

— Terminaţi odată! îi întrerupse Lapşin sever. V-a găsit acum rîsul...

Okoşkin tăcu cîtva timp, apoi de pe canapeaua din fund se auziră din nou rîsetele înfundate. Maşina lăsă în urmă fabrica de porţelanuri, apoi complexul de locuinţe de la Scemilov. Un vînt rece bătea în rafale dinspre Neva.

— Ceilalți vin după noi? întrebă Lapșin.

— Vin! răspunse îndatoritor Vasili și începu din nou să-i șoptească lui Pobujinski la ureche: Și atunci argatul a luat toporul, știuca și tunde-o la șură. Iar acolo, firește...

Lapșin opri mașina lîngă o clădire de cărămidă, coborî de la volan și o porni pe jos înainte. Bocikov traversă pe partea cealaltă a ulicioarei. Okoșkin și Pobujinski veneau din urmă, făcînd impresia unor trecători cu desăvîrșire străini. Ivan Mihailovici întoarse capul și văzu cea de a doua mașină, care tocmai stopase în rînd cu cealaltă.

Mamalîga chefuia într-o încăpere la etajul unei căsuțe de lemn lăsată într-o rînă și descoperită din toate părțile. Cîteva ferestre erau puternic luminate și dinăuntru se auzeau sunetele armonicii, amestecate cu tropotul de pași al dansatorilor.

— Au să facă negreșit tărăboi, îi spuse Lapșin lui Bocikov. Să nu vii după mine, lasă-mă să mă duc singur acolo.

Bocikov tăcu. După tradiția nescrisă a serviciului de urmăriri penale, la acțiunile cele mai primejdioase pornea în primul rînd cel mai mare în grad și, prin urmare, cel mai încercat dintre lucrători.

— Înconjoară cu oamenii noștri tot viesparul! ordonă Lapșin. Și dacă se vor repezi să iasă pe fereastră, ai grijă. Ai înțeles?

De după colț apărură Okoșkin, Pobujinski, Krinicinîi și alți cinci lucrători operativi și elevi la școala de miliție.

— Așa, făcu Lapșin, sugînd o bomboană. Okoșkin să vină cu mine. Porniră amîndoi prin zăpadă și, după ce ocoliră casa, se opriră în dosul unei stive de lemne. De acolo, sunetele armonicii și tropotul de pași se auzeau mai bine. Să nu pui mîna pe pistolet înainte de vreme — zise Lapșin. Și, în general, să nu te năpustești orbește peste ei.

— Dar dumneavoastră ce sugeți acolo? întrebă Vasili.

— Treaba mea! i-o reteză Lapșin.

Scoase revolverul din buzunar, dădu la o parte piedica de siguranță, apoi îl ascunse la loc.

Doi milițieni care trebuiau să păzească ieșirea se apropiară de ei. Urmat de Okoșkin, Ivan Mihailovici urcă treptele scării întunecoase și întortocheate ce ducea la etaj. Acolo, un flăcău înghesuise într-un colț o fată, care-l dojenea spunînd:

— Lasă-te de astea, Kolea! Ia mîna de pe mine, otrăvitule!

Cei doi se strecurară mai departe; ținîndu-și mîna dreaptă în buzunar, Lapșin deschise ușa cu stînga. În vestiarul micuț nu se afla nimeni, iar ușa care răspundea în odaie era închisă. Lapșin apăsă pe clanță și pătrunse în încăperea care se cutremura toată de tropotele și larma oaspeților amețiți de băutură. Rămaseră amîndoi în prag și, după capul tuns chilug, cu fața prelungă și urechile mari, Lapșin îl recunoscu îndată pe Mamalîga. Banditul stătea mai la o parte, fără să-l vadă pe Lapșin, și cu un zîmbet curtenitor îi spunea ceva unei femei îmbrăcate într-o rochie vișinie. Vasea se tot îndesa din urmă, vrînd să treacă înaintea lui Lapșin, dar acesta nu-l lăsa.

Armonica tăcu brusc și în liniștea ce se așternu în odaie Ivan Mihailovici răcni deodată cu vocea aceea prelungă și puternică cu care se dau comenzile la cavalerie:

— Nici o mișcare!

Bomboana îi zbură afară din gură și în aceeași clipă Mamalîga o apucă de rochie pe femeia cu care discutase atît de amabil pînă atunci, se ascunse în spatele ei și trase un foc în tavan, încercînd probabil să nimerească becul.

— Culcat! strigă Lapșin, acoperind vacarmul din jur. Nu mișcă nimeni...

Mamalîga mai slobozi două gloanțe, dar fără să lovească becul. Femeia în roșu se smulse din mîinile lui și, scuturată de un plîns isteric, se rostogoli pe podea. Mamalîga se lăsă pe vine, acoperindu-și fața cu brațul stîng, și continuă să tragă în sus.

— Aha, mizerabile! spuse Lapșin și, fără să ochească, descărcă un foc asupra banditului.

În aceeaşi clipă Vasili făcu un salt înainte şi trînti jos pe un individ îmbrăcat în haine mov. Amîndoi se rostogoliră pe duşumea.

Din stînga, cineva trase în Lapşin şi acesta apucă să audă alături zgomotul sec al glonţului izbit în perete. Krinicinîi se îndesa greoi din spate, căutînd să-l dea înapoi pe Lapşin şi să se angajeze în luptă în locul lui. În clipa următoare, fereastra fu scoasă din ţîţîni şi Bocikov, urmat de Pobujinski, cocoţaţi pe o scară, deschiseră de afară focul asupra lui Mamalîga, care se refugiase după un scrin. Deodată banditul se ridică şi îşi azvîrli pistoletul la picioarele lui Lapşin, strigînd:

— Mă predau, copoilor! Nu mai am gloanţe! Luaţi-l pe Mamalîga şi să vă rămînă-n gît!...

Trecînd peste trupurile celor întinşi pe jos, Mamalîga făcu cîţiva paşi şi, uitîndu-se ţintă în ochii lui Lapşin, se lăsă pencheziţionat. Fusese atins la gît şi la mîna dreaptă, din care şiroia sîngele. În timp ce Bocikov îl scotocea prin buzunare, banditul, căruia îi zvîcnea nervos o falcă, întrebă:

— Cu cine, ca să zic aşa, am onoarea?

— Mă numesc Lapşin, spuse Ivan Mihailovici. Să nu uiţi, Zubţov. Şi îndată îl întrebă în şoaptă: Unde-i Korniuha?

Zubţov-Mamalîga răspunse la fel de încet:

— Pe sfînta cruce că nu ştiu! Trebuia să vină, dar se vede treaba că i-a fost frică. Iar eu, domnule comandant, nu ştiu nimic.

Faţa-i devenise pămîntie. Îşi dădea bine seama ce-l aşteaptă. Şi totuşi, în timp ce-l scoteau afară, Zubţov mai făcu o încercare să scape, însă Bocikov şi Krinicinîi îl îmbrînciră în maşină cît ai clipi, iar Vasili Nikandrovici Okoşkin îi spuse pe un ton ameninţător:

— Astîmpără-te, spaima mărilor, lua-te-ar dracu! Ce te zbaţi?

În busculadă, Vasili se alesese cu buza crăpată şi scuipa într-una sînge blestemînd.

— Ai încasat-o zdravăn? îl întrebă Kadnikov.

— N-am nevoie de compătimirile dumitale! răspunse morocănos Vasea.

Toate se petrecură altfel de cum se aşteptase el. N-a avut ocazia să tragă nici măcar un foc, iar individul acela în haine mov pe care Okoşkin îl luase drept căpetenia bandiţilor nu era decît cunoştinţa ocazională a uneia dintre femei. Pînă şi rana pe care o căpătase era un fleac, atît doar că îl durea cînd încerca să vorbească. „I-au rupt niţel gura", cum se exprimase Bocikov...

La comandament, Krinicinîi se apucă imediat să-l ancheteze pe Zubţov-Mamalîga. Bocikov se duse la Mitrohin, să caute vechiul dosar de anchetă al lui Jmakin-fraţii Nevzorov, iar Lapşin, care se simţea extrem de obosit, se cuibări pe canapeaua îngustă din biroul lui. Întinzîndu-şi trupul trudit, Ivan Mihailovici se gîndi că ar fi tare bine să aţipească puţin şi să fie trezit din somn de telefonul Balaşovei. Dar, din pricina încordării prin care trecuse, nu izbuti să adoarmă şi nici Katerina Vasilievna nu-l chemă la telefon. De altfel, soneria telefonului zbîrnîi ; ridicînd receptorul, Ivan Mihailovici recunoscu îndată vocea şefului său.

— Ai lămurit ceva în cazul lui Demianov ? se interesă acesta.

— N-am avut timp, m-am întors chiar acum dintr-o acţiune, tovarăşe comandant...

— Fă tot posibilul, Ivan Mihailovici, îl rugă Balandin, în glasul căruia Lapşin surprinse propriile sale accente din ajun, cînd căutase să-l convingă pe Bocikov să clarifice afacerea Jmakin-Nevzorov.

— De ce taci ? întrebă Balandin şi, după felul cum îi vorbise, Ivan Mihailovici îşi dădu seama că la celălalt capăt al firului şeful zîmbeşte.

— Nu, nimic. Se va executa, tovarăşe comandant...

Coborî la popotă unde mîncă două porţii de pîrjoale „căzăceşti" şi goli o sticlă cu apă minerală *Essentuki nr. 17*, cercetînd cu atenţie inscripţia de pe etichetă unde se aflau înşirate bolile pentru care era indicată. După ce se minună de gustul neplăcut al acestei ape miraculoase, Ivan Mihailovici se reîntoarse în birou şi-l invită pe Demianov „la o mică discuţie".

MITROHIN

Înfundat în fotoliu, Ivan Mihailovici își acoperise ochii cu palmele și aproape nu-i asculta pe vorbitori. Cunoștea totul perfect de bine, dar acum avea de gînd să le pună celor doi frați o întrebare cu totul neașteptată pentru ei despre Jmakin și de aceea se înarmase cu răbdare.

Frații Nevzorov vorbeau întrerupîndu-se unul pe altul, căutînd să cîștige bunăvoința anchetatorilor, prin depoziții cît mai complete și veridice, aducînd amănunte cu desăvîrșire inutile și învinuindu-se reciproc de nesinceritate. Se apucaseră chiar să facă o schiță cu configurația terenului, indicînd drumul pe care au mers prin mlaștină, locul unde s-a produs „împușcătura tragică" și de unde au fugit după aceea ca să nu audă gemetele și țipetele rănitului Samoilenko, care se tîra în urma lor. Sărmanul strigase după ajutor multă vreme și, cu tot zgomotul ploii, aceste strigăte i-au însoțit pe cei doi frați pînă departe.

— De fapt, bătrînul era foarte voinic! spuse Oleg. Nemaipomenit de rezistent, un tip britanizat.

— Cum, cum? întrebă Lapșin.

— Britanizat! repetă Oleg. Cum s-ar spune, de o constituție anglo-saxonă.

— Cine, Samoilenko?

— Un mărșăluitor de clasă! observă Gleb. Nu degeaba spunea el despre picioarele sale că-s „alergărețe".

Am învățat multe de la el referitor la condiția fizică și la antrenament.

Lapșin își puse palmele pe birou și îi învălui cu privirea pe tinerii din fața lui. Nu încape îndoială că singurul lucru care le inspira respect acestor doi feciori de profesor și în fața căruia ambii se prosternau cu o adevărată evlavie era forța fizică. De aceea și pe Samoilenko, pe care îl uciseseră, îl apreciau nu pentru faptul că trăise toată viața muncind cinstit, nici pentru că bătrînul învățase să muncească la fel ca el zeci sau chiar sute de alți oameni, că luptase cu arma în mînă împotriva lui Iudenici și că participase la războiul civil, rămînînd același om sobru și de o rară modestie. Nici una din aceste însușiri nu le inspirase atîta considerație, cît faptul că Samoilenko avea niște „bicepși fenomenali" (cum spuneau ei) și un „perimetru toracic nemaivăzut".

— De altfel, bătrînul și-a greșit cariera, spuse Oleg, pe un ton confidențial. Ar fi trebuit să practice atletismul, și numai ca profesionist...

— Da-a, nu l-a dus mintea la asta, încuviință Gleb, dus pe gînduri. Ar fi putut să-și cîștige un renume mondial și ar fi trăit ca un Dumnezeu, iar la bătrînețe ar fi putut să devină antrenor sau arbitru. Unde mai pui și călătoriile în străinătate... Tovarășii din categoria asta își procură tot ce le poftește inima...

Încetul cu încetul, cei doi frați își dădură drumul la gură.

La un moment dat se reculeseră speriați, pe urmă se porniră din nou, abordînd subiectele cele mai inofensive: sport, vînătoare, călirea organismului și îngrijirea sănătății. Se preocupau foarte mult de propria lor persoană și probabil doreau să trăiască mult, se iubeau pe sine și se străduiau să se simtă puternici și plini de energie. Desigur că își îngrijeau atent și dantura — „cavitatea bucală", cum se exprimase Gleb. Practicau intens și gimnastica, încă din copilărie și în orice împrejurare.

— Gimnastica de fortificare! explică Oleg.

Lapșin nu-i întrerupea. Îi lăsa să se „dezumfle", fără ca ei să-și dea seama ce urmărește el să afle și fără

să-nțeleagă de ce îi ascultă cu atîta interes. N-au decît să-și încrucișeze privirile, impresionați de calmul lui desăvîrșit. Lasă-i, lasă-i pînă vor înceta să mai prezinte crima pe care au săvîrșit-o drept un accident, o întîmplare nefericită a cărei sancționare va fi suspendată, și, cine știe, datorită numelui pe care-l poartă tăticu, se vor alege poate numai cu o admonestare publică....

Dintr-o dată însă și în mod cu totul surprinzător pentru cei doi frați, care considerau că la anchetă făcuseră mărturisiri sincere, Ivan Mihailovici se apucă să reconstituie pas cu pas tabloul plecării la vînătoare, sosirea la destinație și desfășurarea evenimentelor ce au urmat. Pe Lapșin îl interesa nu atît împușcătura ca atare, cît ceea ce se petrecuse după aceea. Și cu cît desfășura mai amănunțit filmul întîmplărilor, relatînd cum au auzit amîndoi gemetele și strigătele omului pe care-l răniseră și cum au căutat să se îndepărteze cît mai repede de acolo, transformînd în felul acesta împușcătura trasă din greșeală într-o crimă neasemuit de înfiorătoare, cu atît frații Nevzorov se întunecau tot mai mult la chip. Puși în fața faptelor, ambii se străduiau să-l întrerupă pe Lapșin, cu exclamații jalnice și tînguitoare pînă la lacrimi. Cu atît mai neașteptată a fost pentru ei întrebarea pregătită dinainte de Lapșin, privitor la bătaia ce avusese loc cu ani de zile în urmă într-o curte pe Fontanka, în dosul stivelor de cărămidă...

Prefăcîndu-se că vrea să-și scoată cutia cu țigări sau agenda, Ivan Mihailovici descuie sertarul biroului și, în clipa următoare, puse pe masă dinaintea lor un pumnal finlandez cu plăselele de os cafeniu, pumnalul cu care vagabondul și huliganul Aleoșka Jmakin, teroarea copiilor din cartier, ar fi lovit, chipurile, pe Borea Koșelev, care nu se făcuse vinovat cu nimic.

— Al cui este? întrebă deodată Lapșin, cu asprime în glas. Al cui este? Dar să-mi răspundeți repede, fiindcă *acum* îmi dau seama cui putea să aparțină pe-atunci și *cine* a izbit de fapt cu el. Haide, al cui este?

Oleg își umezi buzele cu vîrful ascuțit al limbii și se uită îngrozit la fratele său. Din păcate nu există

încă un asemenea aparat în stare să materializeze şi să prezinte instanţei conţinutul grăitor al privirilor schimbate între infractori. Procedura impune existenţa unor depoziţii scrise şi, după cum se ştie, nici propriile mărturisiri ale acuzaţilor nu sînt considerate ca fiind suficiente, dacă nu-s însoţite de celelalte probe juridice necesare. De aceea schimbul de priviri dintre fraţi nu ajută cu nimic ancheta şi nici pe Lapşin, care, de altfel, era ferm convins de justeţea ipotezelor elaborate împreună cu Bocikov şi Krinicinîi. Pentru început avea nevoie de mărturia acuzaţilor, dar fiindcă nu putu s-o obţină din prima clipă, Lapşin îşi dădu seama că fraţii Nevzorov vor nega totul, mai ales că povestea cu pumnalul înfăţişa caracterele lor într-o nouă lumină, arătînd totodată că uciderea lui Samoilenko n-a fost o simplă întîmplare tragică. Aici era vorba de cu totul altceva, mult mai respingător şi care avea rădăcini mai adînci decît focul de armă din mlaştină. Fraţii Nevzorov înţeleseră desigur acest lucru, deoarece privirile lor redeveniră impertinente şi ambii răspunseră într-un singur glas:

— Nu ştim!

Hei, dacă ar fi fost posibil să-l aducă pe Jmakin, care plîngea întins pe patul lui de fier fixat în duşumea, în salonul clinicii de boli nervoase, sau să fi trăit Borea Koşelev, băiatul acela blînd şi cinstit care a murit de meningită, sau dacă, cu ani în urmă, Mitrohin n-ar fi încurcat de la bun început lucrurile!

— Prin urmare, spuneţi că nu ştiţi nici unul cui aparţine acest cuţit?

Nu, fraţii Nevzorov nu ştiau acest lucru. Şi nici nu doreau să li se „lipească" o nouă faptă la dosar. Nu sînt atît de naivi, tovarăşe comandant! Au mai învăţat şi în timpul detenţiei cîte ceva. Aşa, de pildă, li s-a spus că şefii organelor de miliţie au o adevărată slăbiciune pentru numărul de infracţiuni descoperite şi, pentru a rezolva cît mai multe cazuri, folosesc metoda convingerii, îi tratează pe acuzaţi cu ţigări, recurg uneori la ameninţări şi întrebuinţează tot felul de procedee. Cu fraţii Nevzorov însă n-are să le meargă. Da, într-adevăr, ei sînt vinovaţi de moartea lui Samoilenko,

fiindcă s-au speriat și nici nu-și amintesc măcar cum s-a făcut de l-au părăsit pe bătrîn. Desigur că au dovedit o laşitate de neiertat și sînt gata să-și primească pedeapsa meritată. Dar trebuie să se țină seama că amîndoi se întîlniseră atunci pentru prima oară cu „factorul" moarte. De unde „să le treacă lor prin cap" că un „stejar" voinic ca Samoilenko o să moară. Iar ei s-au speriat că l-au „rănit" și că omul o să-i certe. S-au speriat, iar cînd și-au dat seama, era prea tîrziu.

— Și ziceți că v-ați dat seamă de fapta voastră ? îi întrebă Lapșin.

— Ne credeți, adică, niște criminali atît de înrăiți ?! exclamă Oleg.

— N-are să vă meargă ! zise Gleb. Nu veți reuși să faceți din cazul nostru un proces public, în scop educativ. Asta n-o veți putea face, cetățene anchetator ! Nu v-ați găsit oamenii !

Frații vorbeau amîndoi odată, într-un singur glas, dar nu ca să se dezvinovățească, nici gînd. Dimpotrivă, porniseră amîndoi la atac. De cîte ori n-avusese Lapșin prilejul să audă asemenea cuvinte, aluzii cu privire la tatăl care-i cunoscut „sus". Sau despre reputația organizației sportive, unde „există cineva interesat pînă într-atît, încît nu va permite să se păteze onoarea acestei organizații", ori despre fratele cel mare al unui oarecare Seidlitz. De cîte ori n-a ascultat, fără să ia în seamă, astfel de amenințări !

Cei doi Nevzorovi au mai vorbit și despre avocați, spunînd că lor nu le place felul în care sînt priviți aici avocații.

— Și ce anume nu vă este pe plac ? îi întrebă politicos Lapșin. La noi totul se face conform legii. Cînd o să vină timpul, veți avea și avocatul pe care-l doriți. Există unii foarte buni...

Dar băieții știau prea bine treaba asta. Nu-i Lapșin omul care să-i învețe pe ei despre avocați și nici să nu-și închipuie că va izbuti să le bage pe gît pe vreunul din oamenii lui. Tăticul lor și prietenii lor, la fel ca și prietenii lui Seidlitz, cunosc o mulțime de avocați mari, cu renume, vestiți în toată Uniunea. Și va veni ziua cînd ei au să povestească totul avocaților pe care-i

vor avea (şi fiecare va avea negreşit un avocat celebru). Le vor spune, printre altele, cum a fost condusă ancheta, cum li s-a scos pe masă un pumnal şi li s-a pus în cîrcă o faptă despre care habar n-aveau. Şi la proces au să aducă fără teamă episodul acesta la cunoştinţa tuturor.

Cufundat în meditările sale şi încercînd să-şi amintească ceva, Ivan Mihailovici iarăşi nu asculta ce vorbeau fraţii Nevzorov. Era undeva un mic detaliu nescris nicăieri, în nici unul din documentele luate de Bocikov de la arhivă. Şi totuşi Lapşin îşi aducea bine aminte din cele afirmate cîndva parcă de Jmakin, sau poate de altcineva, că în bătaia de la Fontanka fusese indirect implicată şi o fată, în orice caz apărea şi un alt nume, Alia sau aşa ceva. După ce ordonă ca fraţii Nevzorov să fie conduşi înapoi la arest, Lapşin se apucă să răsfoiască dosarul. Nu găsi însă pe nimeni cu numele de Alia, Lialia sau Nalia şi, întorcînd filele, se încrunta la răstimpuri respirînd pe nas şi căznindu-se să-şi amintească de unde i se întipărise în memorie numele ăsta. În cele din urmă închise enervat dosarul şi, ducîndu-se la Bocikov, îl întrebă despre problema care-l preocupa.

— Eu v-am raportat despre asta, tovarăşe comandant, răspunse Bocikov, calm ca totdeauna. În biletul pe care Jmakin l-a adresat lui Mitrohin înainte de a se sinucide, se vorbeşte de o oarecare Nelia, pe care Mitrohin, chipurile, n-ar fi audiat-o, pecetluind astfel soarta lui Jmakin. Numai că Mitrohin nu mi-a dat biletul, spunînd că conţine expresii triviale, şi l-a distrus pe loc. V-am spus atunci că ar trebui s-o identificăm şi pe Nelia. Dumneavoastră tocmai vorbeaţi cu cineva la telefon.

— Să mi-o căuţi imediat pe fata asta.

— Am înţeles, zise Bocikov, ridicîndu-se în picioare şi potrivindu-şi creţurile rubăştii pe sub centură. Îmi daţi voie să plec?

Lapşin încuviinţă din cap, apoi împinse uşa cu piciorul şi se duse la Mitrohin, fără să-şi dea bine seama ce caută acolo. Nu putea însă să se stăpînească, şi mai ales acum. La urma urmei nu era nici el în stare

să-şi înfrîneze întotdeauna pornirile. În timp ce străbătea coridoarele întortocheate ale comandamentului, Ivan Mihailovici simţea cum clocoteşte tot de indignare şi de aceea căuta cu orice preţ să se calmeze. Cum adică, lui Mitrohin îi este absolut indiferent faptul că din vina lui a fost osîndit la închisoare un om cu desăvîrşire nevinovat şi care, pe deasupra, luase apărarea celui mai slab împotriva a doi agresori mai puternici? Cum poate oare Mitrohin să stea liniştit în fotoliul lui, să discute, să dea ordine, să-şi bea ceaiul şi să se culce apoi fără griji?

„Auzi, Anatoli Nevzorov!" se înfurie dintr-o dată Lapşin, aducîndu-şi aminte de Zanadvorov. Îţi face morală, îi ţine parte criminalului, şi cînd colo nu-i cunoaşte nici măcar numele corect".

— Nu-i nimic, o să le descurcăm noi pe toate. Ne vom strădui să punem ordine peste tot, mormăia el, urcînd scara. Şi o să te stigmatizăm, tovarăşe Mitrohin, o să-ţi aplicăm un sigiliu de ceară roşie. De asta n-ai să scapi, „truditorule modest"...

Denumirea aceasta şi-o dăduse Mitrohin însuşi la o adunare, drept răspuns la critica aspră şi usturătoare făcută de Balandin cu privire la stilul de muncă al lui Mitrohin. De atunci, porecla de mai sus, în înţelesul ei ironic, rămăsese legată cu străşnicie de numele acestuia.

În clipa cînd Lapşin intră în birou, Mitrohin tocmai termina o convorbire telefonică şi repeta cu vocea-i catifelată de bariton cuvîntul lui preferat:

— Fain! Fain! Fain!... Cu o înclinare a capului, el îşi invită musafirul să ia loc, aplecîndu-şi privirile spre receptor şi dînd de înţeles că nu are nici o vină pentru faptul că interlocutorul de la celălalt capăt al firului este atît de plicticos şi nu vrea să termine nici în ruptul capului conversaţia. Deodată Mitrohin se însufleţi şi, uitînd pentru moment de prezenţa lui Lapşin, spuse rugător: Vezi să nu uiţi, te rog! Două, e clar? Ai înţeles, deşteptule? Două, nu unul. Şi amîndouă jos. Aha, pentru o persoană cumsecade. O să-ţi prindă bine cînd nu crezi, cum spune înţelepciunea poporului. Cu bine, drăguţule, mă aşteaptă oamenii. Salutare...

După ce așează receptorul, Andrei Andreevici îi strînse mîna lui Lapșin și se scuză spunînd că mai are de comunicat cuiva „numai două vorbuliţe". Apoi ceru centralistei un număr din oraș. S-a făcut, Vanea, spuse el. Ai să călătorești ca papa de la Roma. Da... Nu... Îhî... Fain, fain. Nu, am pe cineva la mine...

În timp ce încheia discuția, Mitrohin se uită iscoditor cu coada ochiului spre Lapșin, care, pentru a nu știu cîta oară, se minuna cercetîndu-i trăsăturile fine și atrăgătoare ale feței. Are cîte unul noroc să fie înzestrat cu o asemenea firmă! Andrei Andreevici purta un costum gri, de sub care se vedea gulerul negru al cămășii confecționate dintr-un material lucios, ce contrasta cu pielea lui albă și dinții neverosimil de sclipitori. Două cute adînci porneau de la rădăcina nasului fin, avea bărbia bine conturată, părul bogat și castaniu, căzîndu-i în șuvițe pe fruntea înaltă... Subțire și zvelt, Mitrohin părea să întruchipeze, la prima vedere, tipul eroului pozitiv din filme, dacă înfățișarea pe care o avea ar fi oglindit cît de cît structura lui interioară. Din păcate însă, oamenii înclină adeseori să greșească — lucru de care Lapșin avusese prilejul să se convingă pe deplin în decursul anilor îndelungați de muncă — și în loc să remarce sub o înfățișare obișnuită un caracter ferm, acordă încredere și se lasă ademeniți de anumite specimene ca Mitrohin, care degajă atîta „farmec" (cuvînt pentru care Lapșin avea o adevărată aversiune) din ființa lor și sînt înzestrați cu o frumusețe captivantă, o aparentă dezinvoltură, amestecată cu un aer de bunătate și largheță sufletească, dar... în vorbe, nicidecum în fapte.

Ah, indivizii aceștia cu sufletul lor larg, fredonînd cu ghitara în brațe cîntece răsuflate și obscene la cîte un pahar de băutură, discuțiile lor abstracte și siropoase ce par a nu avea sfîrșit! Cît de mult dispreţuia Ivan Mihailovici toate astea, cîtă neîncredere îi sădeau în inimă îmbrățișările prietenești pline de efuziune care începeau de regulă cu aceeași formulă invariabilă și rigidă:

— Să stăm puțin de vorbă, Ivan Mihailovici! Înțeleg, desigur, că nu-ți sînt simpatic și nici nu este cazul ca

un om ca tine să îndrăgească pe cineva de felul meu. Crezi că nu-mi dau seama? O știu, Ivan Mihailovici, cu toate că nu-s decît un modest și simplu muritor. Dar noi amîndoi aparținem aceleiași clase, nu sîntem niște păduchioși de intelectuali...

Privirea iscoditoare a lui Mitrohin nu fusese aruncată în zadar. Andrei Andreevici se pricepea să ghicească dintr-o ochire și fără greș în ce ape se scaldă oamenii a căror părere prezenta vreun interes cît de mic pentru el. La fel și acum, cîntărind dintr-o aruncătură de ochi starea de nervozitate a lui Ivan Mihailovici, Mitrohin se gîndi să se folosească de un truc și de aceea recurse la rețeta nr. 1, care consta în recunoașterea fățișă a propriilor sale greșeli.

— Da, știu, zise el, jucînd rolul omului care, din pricina surescitării, e capabil să sfărîme țigările între degete — știu tot, Ivan Mihailovici, poți nici să nu-mi spui nimic. Am călcat strîmb, am comis o greșeală gravă. Dar ți-aduci aminte, și trebuie să-ți amintești tovărășește, că tocmai atunci îmi murise mama...

Ivan Mihailovici făcu ochii mari de mirare. Nu-și amintea în ruptul capului de moartea mamei lui Mitrohin.

— Ții minte, nu-i așa? întrebă Andrei Andreevici, aplecîndu-se cu tot trupul peste birou. Știi prea bine în ce hal eram atunci. Avem cu toții destule femei în viață, cum s-ar spune, fiecare după temperamentul lui, dar mama, mama nu-i decît una, una singură, nu-i așa? Spune și tu: ești de acord că mama-i ceva unic? Răspunde-mi, de ce taci? Ești un tovarăș mai bătrîn și mi-ai fost îndrumător, toți sîntem aici elevii tăi... Spune-mi, așa-i că omul are doar o singură mamă? O măicuță... una singură?

— Ei bine, una, mormăi Lapșin, cu vocea lui groasă de bas, oarecum impresionat de tirada lui Mitrohin.

— Asta zic și eu, singură-singurică, se bucură acesta. Și tu, Ivan Mihailovici, îți amintești cît de copleșit eram? Mama m-a pus pe picioare, am crescut orfan de tată, un copilaș sărman din mahalaua Vîborg,

ăsta sînt eu, după cum mă vezi. Şi uite că a murit mama, de emfizem pulmonar. Ţi-aduci aminte?

— Îmi amintesc, minţi Ivan Mihailovici, ruşinat de faptul că nu-şi aducea de fel aminte nici de mama lui Mitrohin, nici despre emfizem. Dar totodată se simţea parcă jenat şi pentru Mitrohin, care-i debita acum aceste lucruri. Bine, şi ce-i cu asta? Nu pricep ce vrei să spui?

— Vreau să spun că oameni sîntem cu toţii. Şi nişte oameni nu chiar atît de răi. Mama era pe moarte cînd s-a ivit chestia aceea cu bătaia. Poftim de te descurcă, chinuieşte-te cu toţi derbedeii, cînd tu singur treci prin ce am trecut eu. Am doar şi eu nervi, ca toată lumea... Sună telefonul. Andrei Andreevici puse mîna pe receptor şi, după o scurtă pauză, spuse: Aici Mitrohin!

În microfon se auziră multă vreme nişte sunete ascuţite şi Mitrohin se strîmbă nemulţumit. Lapşin avu însă impresia că Andrei Andreevici se simţea oarecum uşurat, deoarece convorbirea îi mai dădea răgaz să amîne discuţia dintre ei, ceea ce, desigur, îi făcea plăcere lui Mitrohin.

— Şi dacă eu sînt lectorul vostru, nu înseamnă că nu trebuie să vă pregătiţi şi singuri, spuse el, mînios. Trebuie să prelucraţi în lipsa mea materialul şi să organizaţi convorbiri chiar cînd eu lipsesc. Obiectiv, da. Bine, să zicem că Hitler a dezmembrat Cehoslovacia, că este agresor. Şi ce-i cu asta? Oare trebuie să fim cuprinşi de isterie din pricina asta? Subliniază acest amănunt şi verifică. Bine, să admitem că gestapoul a arestat la Praga zece mii de oameni, iar francezii comunică cum că cehilor li-i frică să şi vorbească între ei. Dar acesta este punctul de vedere al francezilor, al burgheziei, şi nu al nostru. Care-i punctul nostru de vedere? Noi sîntem de părere, dragă amice, că poporul ceh, iubitor de libertate, va vorbi în orice situaţie şi nici o teroare nu poate să-l sperie... Uite aşa! Asta-i!

Strîngînd receptorul cu umărul la ureche, Andrei Andreevici explică încă vreme îndelungată ceva; ascultîndu-l fără să vrea, Lapşin înţelese dintr-o dată că Mitrohin îi aducea injurii lui Hitler, însă nu prea

convins. Vorbea răstit, dar ai fi zis că nici el nu crede în propriile sale cuvinte, recunoscîndu-i parcă führerului fascist dreptul celui tare asupra altora mai slabi. Dîndu-şi seama de acest lucru, Ivan Mihailovici se reculese parcă şi mai mult, aducîndu-şi aminte de data asta, cu zîmbetul pe buze, despre povestea cu emfizemul. De aceea se pregăti şi mai aprig de luptă.

— Apropo, ai citit nota lui Litvinov? întrebă el după ce Mitrohin termină convorbirea. Acolo unde se arată că guvernul sovietic nu poate să recunoască anexarea Cehoslovaciei la imperiul german?

Andrei Andreevici ridică alene din umeri:

— Problema aceasta trebuie să fie analizată în mod dialectic — surîse el. Iar Hitler...

— Ce adică... Hitler? întrebă Lapşin, cu un zîmbet ironic abia perceptibil. Hitler îi trage înainte, asta ai vrut să spui?

— Văd că nu prea mă ai astăzi la stomac, observă rîzînd Mitrohin. Nici înainte nu-ţi eram prea simpatic, dar azi e curată nenorocire. Despre ce vorbeam noi adineauri?

— Despre maică-ta, care era pe moarte...

— Da, aşa-i, despre mama. Uite, Ivan Mihailovici, tu mă dojeneşti tot timpul. Însă tu ai un alt orizont, nu degeaba eşti socotit cel mai bun dintre noi, în vreme ce eu nu-s decît un lucrător de rînd, un om obişnuit. Firește că mă străduiesc, îmi dau silinţa, asta nu poate să mi-o conteste nimeni, însă la fel ca şi ceilalţi nu reuşesc să mă ridic la acelaşi nivel cu tine. Mie totul mi se pare mai simplu, mă-nţelegi? Golanii se bat între ei, comit vărsări de sînge în epoca noastră, pe scumpul nostru pămînt sovietic. Ei bine, trebuie să terminăm odată cu asta mai repede, să strîngem la refuz toate şuruburile, iar nu să cultivăm tot felul de liberalisme, tot felul de manevre şi atitudini intelectualiste, nu să dăm din colţ în colţ. Să punem capăt acestui bîlci cu toată hotărîrea, după cum ne pricepem noi s-o facem şi cum se cere unor bolşevici, iar nu cum procedează tot felul de neisprăviti sceptici şi plîngăreţi...

Lapșin zîmbi văzînd că, după vechiu-i obicei, Mitrohin trece de la apărare la atac...

— Ai un bagaj de cuvinte bogat, Andrei Andreevici — îl întrerupse Lapșin, dar nu pentru asta am venit la tine. Mă pricep și eu nițel în privința epocii și a pămîntului nostru sovietic. Tu însă n-ai socotit necesar să te lămurești că, în afară de cele două linguri de argint, împotriva lui Jmakin n-au mai existat alte probe.

— Ce fel de linguri?

— Nu-ți amintești?

— Linguri?! exclamă Mitrohin, cu glas chinuit. Nu, nu-mi amintesc. Poți oare în munca noastră să-ți aduci aminte de toate? Nu lovi pe cel căzut, Ivan Mihailovici, nu mi-l tot trimite pe contabilul tău să mă controleze. Am și eu amorul meu propriu...

— Despre ce contabil și ce control vrei să spui?

— Despre omul tău, Bocikov Nikolai Feodorovici. Scormonește, mereu scormonește ceva, de-mi vine să mă spînzur. Mă sapă pe mine.

— Ba nu pe tine! replică aspru Lapșin și oftă. Scormonește pentru Jmakin...

— Bine, dar dacă-i pentru Jmakin, e implicit contra mea! izbucni cu neprefăcută amărăciune Mitrohin. Mă lucrați cu toții, cu tot colectivul, vreți să mă băgați de viu în pămînt. Asta va fi lovitura de grație dată prestigiului meu...

— Prestigiului?! se miră Lapșin. Să-ți recunoști greșeala și s-o îndrepți la timp, înseamnă că-ți știrbești prestigiul?

Între timp, mînia i se mai domoli și Ivan Mihailovici constată cu părere de rău că Mitrohin era încredințat că dreptatea se află de partea lui și că, prin urmare, n-avea rost să-l mai convingă. Propriu-zis, ce ar fi putut să-i dovedească în această situație? Dar chiar în clipa următoare, Mitrohin începu să-i ridice niște osanale atît de dezgustătoare, încît Lapșin se înroși la față și ripostă violent:

— Slăbește-mă, te rog, cu laudele referitoare la „gîndirea mea înaripată". Îmi cunosc și fără tine capacitatea de muncă, tot așa după cum știu cîți cai putere

îmi are motorul. Nu căuta să mă flatezi, Andrei Andreevici, fiindcă nu pentru asta am venit la tine, ci ca să-ți spun deschis că așa nu se mai poate lucra. Înțelegi ori nu ce-ți vorbesc? Mă întreb dacă ai în tine ceea ce se numește conștiință, sau numai vicleșuguri îți umblă prin cap? Pune-ți creierul la contribuție și judecă singur. Dacă în locul unei atitudini formale, ai fi analizat scrupulos, omenește și la timp cazul fraților Nevzorov, Samoilenko ar fi trăit și astăzi, nu-i așa? Și nici Jmakin n-ar fi nimerit în rîndul criminalilor. Îți dai seama de acest lucru? Nu te mustră conștiința?

— Să mă mustre?! exclamă cu un zîmbet trist Mitrohin. Tocmai tu îmi pui o asemenea întrebare, Ivan Mihailovici? Tu, care-mi ești un tovarăș mai bătrîn, pe care te consider dascălul și îndrumătorul meu? Nu pot să închid ochii nici măcar o singură noapte și, de cîte ori mă gîndesc că...

Aici Mitrohin o scrînti de-a binelea, cufundîndu-se pînă-n gît în mocirlă. Cu toată experiența pe care o avea, Lapșin fusese cît pe-aci să-l creadă și chiar se lăsase întrucîtva impresionat de povestea cu moartea mamei lui Mitrohin. De data asta însă, minciuna era atît de evidentă și cusută cu ață albă, încît lui Ivan Mihailovici nici nu-i veni să-și creadă urechilor cînd îl auzi pe Andrei Andreevici spunînd că „nopți în șir nu pot să închid ochii, gîndindu-mă cum se va soluționa povestea asta în cadrul adunării generale a organizației de bază, apoi în dosul ușilor albe care dau în biroul lui Balandin sau, probabil chiar undeva mai sus".

— Mă gîndesc, Mitrohin, dacă nu cumva confunzi mustrările de conștiință cu propria ta lașitate, spuse Lapșin, apăsînd în mod deosebit pe ultimul cuvînt. Oare nu cumva ai încurcat conștiința cu teama pentru propria-ți piele, cu frica de săpuneala pe care ți-o va trage Balandin, în cazul cînd eu îi voi raporta deschis și amănunțit totul așa cum s-a petrecut?

Nu era însă chiar atît de lesne să-l prinzi pe Mitrohin. După cum lăsase să se înțeleagă, Andrei Andreevici își vedea conștiința și vina răscumpărate tocmai prin faptul că va fi pus în discuția adunării de partid,

criticat de Balandin sau poate și de altcineva mai de sus. Asta-i, și n-aveți ce să-mi faceți mai mult! El, Mitrohin, se consideră nedespărțit de colectiv și nici măcar nu se poate închipui în afara acestuia. Firește că judecata colectivității e o mare durere — asta o înțelege el și fără explicațiile lui Lapșin — însă orice i s-ar întîmpla, chiar dacă ar fi amenințat cu execuția pe scaunul electric, el, Mitrohin, nu vede nici o deosebire între oprobriul colectivului și autocondamnarea la care s-a supus. De altfel, argumentele lui Mitrohin nu mai aveau asupra lui Lapșin efectul pe care-l avusese povestea cu emfizemul. Ridicîndu-se de pe scaun, un timp Ivan Mihailovici ascultă răbdător și cu prefăcut interes peroratiile lui Mitrohin, pînă cînd la un moment dat îl întrerupse cu o întrebare:

— Cine este Nelia, despre care pomenește Jmakin în scrisoarea pe care ți-a adresat-o?

— Nelia? repetă Mitrohin, clipind din ochi și înțelegînd că discuția cu Lapșin a eșuat definitiv. Care Nelia?

— Este vorba de singurul martor care a văzut bătaia dintre băieții de pe Fontanka și care n-a fost interogat, cu toate stăruințele lui Jmakin. Pe atunci, Boris Koșelev se găsea într-o stare gravă, nu-i așa? De fapt, Jmakin chiar lui îi luase apărarea. Ți-aduci aminte de asta?

— Da, îmi amintesc! rosti moale Andrei Andreevici, deși se vedea limpede că, în ciuda eforturilor depuse, nu-și amintea de nimic.

— Și pe Filimonov îl ții minte? întrebă Lapșin.

— Desigur!

— Ei bine, află că n-a existat nici un Filimonov, zise Lapșin, măsurîndu-l din ochi ca pe un dușman. Eu l-am născocit chiar acum. Minți de la început și pînă la sfîrșit, Mitrohin. Nici după încercarea de sinucidere a lui Jmakin nu te-ai ostenit să te interesezi de cazul lui. Nu-ți amintești nici de Koșelev și nici de Nelia, de altfel cred că și pe Jmakin l-ai uitat. „Cine-i mai ține minte cîți sînt!", cum îți place ție să te exprimi. Ba mai mult decît atît. Cred că te-ai bucurat chiar, primind scrisoarea lui Jmakin, și ți-ai zis: „A murit, cu

atît mai bine. Dispar toate urmele". Nu, Andrei Andreevici, nu ţi-a mers. La noi, aici, lucrează comuniştii, iar comunismul şi conştiinţa sînt două noţiuni inseparabile, oricît ar încerca unii demagogi ca de-alde tine să încurce această conştiinţă cu ajutorul unei sofistici pe care o denumesc făţarnic dialectică. Îmi amintesc cum strigai cîndva, afirmînd că conştiinţa este o noţiune complicată. Există o conştiinţă a noastră, şi o conştiinţă burgheză, la fel ca şi sentimentul onestităţii. Vezi tu, cuvîntul acesta de onestitate nu ţi se prea potriveşte. Aceste noţiuni nu li se potrivesc fasciştilor, e adevărat, iar noi, bolşevicii, ştim ce înseamnă onestitate şi conştiinţă. Mi se pare că tocmai acum, în etapa actuală, Andrei Andreevici, ţi-a sosit şi ţie sfîrşitul. Mă cunoşti bine ce fel de om sînt şi ştii că n-arunc vorbe în vînt. Ascultă-mi, dar, ultimul sfat: pleacă mai bine singur de aici, dintre noi. Nu eşti bun să ai de-a face cu oam'enii, eşti în stare să le pricinuieşti destule necazuri. Atît de multe, că după tine le va veni greu să le descurce. Nu obliga Puterea sovietică să răspundă pentru faptele şi greşelile tale. Pleacă, Mitrohin, nu încurca drumul. Un cekist trebuie să aibă capul limpede, inima înflăcărată şi mîinile curate, aşa ne-a învăţat Dzerjinski, şeful nostru. Iar tu? Nu, mai bine pleacă! Du-te undeva la un depozit de materiale de construcţie sau de ambalaj. Eşti un om energic, iar în ziare se scrie că acolo se mai constată încă deficienţe, poate vei izbuti să remediezi lucrurile. Nu mai pierde timpul, Andrei Andreevici, şi pleacă!

— În definitiv, dumneata nu-mi eşti şef, spuse Mitrohin, de data aceasta pe un ton oficial şi rezemîndu-se de speteaza scaunului. Şi nu poţi să-mi dai ordine, iar sfatul dumitale nu sînt dispus să-l urmez. Nu vreau, Ivan Mihailovici, fiindcă noi amîndoi avem concepţii diferite şi pentru că ştiu că-ţi stau în gît. Ţi-e teamă de mine, nu-i aşa?

— Mie? De tine?! se miră calm Lapşin. Şi de ce, mă rog, să-mi fie teamă de tine?

— Pentru că sînt adversarul liberalismului dumitale putred — una la mînă. Pentru că eu nu-i favorizez pe infractori — două la mînă! Pentru faptul că nu adopt

față de ei maniere elegante — trei la mînă, și pentru că nu fac acte de caritate cu ei și nu vizitez la spital tot felul de pungași evadați — patru la mînă. Doriți dovezi? Korniuha, pe care l-ați scăpat din mînă, se plimbă nestingherit și omoară oamenii după bunul lui plac, în timp ce toată brigada dumitale este pusă pe roate din cauza unui borfaș recidivist. Dumneata l-ai trimis sub ploaia de gloanțe pe Anatoli Gribkov și, *deocamdată,* Ivan Mihailovici, chestia a fost trecută cu vederea. Nădăjduiesc însă că vom mai sta de vorbă despre asta, ca și despre Okoșkin al dumitale, care este prieten cu acuzatul Tamarkin. Să nu mi-o iei în nume de rău, Ivan Mihailovici — se grăbi Mitrohin să-și ceară scuze, speriat probabil de propria-i ieșire insolentă, de „chelfăneala" iminentă a lui Balandin, ca și de privirea calmă și batjocoritoare a lui Lapșin. Poate că vorbesc cu patimă, dar, ca și dumneata, am și eu vederile mele, așa că să nu considerăm asta decît ca o simplă discuție...

— Da-a... discuție, rosti ferm Lapșin, cu un oftat ușor. A fost o discuție frumoasă, n-am ce zice! Și o să fie și mai ceva. În sfîrșit, vom vedea. Cu bine! Dar să ții minte, Andrei Andreevici, că am să te dobor — adăugă el încet de tot, ca să nu se audă pe sală. Am să te dobor, fiindcă eu sînt de fapt Noi toți, pe cînd tu ești singur, ca o oaie rîioasă... Ajunsese lîngă ușă și pe fața lui Mitrohin se putea citi o expresie de ușurare. Deodată Lapșin se răzgîndi și, apropiindu-se de birou, repetă: Eu sînt egal cu Noi, iar Noi reprezentăm o forță, Mitrohin. N-avem de ce să ne-ascundem după deget, apărem în fața partidului așa cum sîntem cu adevărat. Ai spus adineauri ceva despre Korniuha. Într-adevăr, nu-i bine ce s-a-ntîmplat. Iar cu Tolea Gribkov a ieșit și mai rău, de-a dreptul îngrozitor s-ar putea spune. Trebuie să înțelegi însă că și în război se întîmplă să fii ucis. N-ai încotro. Dar noi nu sîntem niște oameni nepăsători și, cu toate greșelile noastre, tot Noi rămînem. Pe cînd tu nu ești decît unul singur și, după cum s-a exprimat răposatul Tolea, un străin. Asta s-o știi...

Se îndreptă cu pasul domol spre uşă, o împinse cu umărul şi părăsi încăperea. Rămas singur, Mitrohin ascultă încă multă vreme scîrţîitul tot mai îndepărtat al cizmelor lui care răsuna de-a lungul sălii pustii a comandamentului...

ÎN INTERES DE SERVICIU

Acuzatul Tamarkin renunţase la ultimul cuvînt şi preşedintele suspendase şedinţa. Lapşin îşi aruncă privirea pe cadranul ceasornicului şi se hotărî să-l viziteze pe Jmakin la spital.

Mai fusese în două rînduri la spital, fără să observe la Alexei vreo schimbare deosebită, deşi medicul curant al acestuia — un bărbat cu ochii bulbucaţi şi pielea tuciurie bătînd în albastru — susţinea că în starea bolnavului se constată „o oarecare ameliorare".

Jmakin îşi întîmpină musafirul în salonul de primire. Lapşin şedea pe bancă, cu genunchii larg desfăcuţi, ţinînd într-o mînă un pachetel, iar în cealaltă o ţigară încă neaprinsă. Alexei se uită lacom la ţigară, dar Ivan Mihailovici, care-i surprinse privirea, rosti pe un ton povăţuitor:

— Nu, Aleoşa, fumatul este categoric interzis. L-am întrebat în mod special mai deunăzi pe doctorul tău şi mi-a declarat că n-ai voie sub nici un motiv, altfel îţi suspendă primirea pachetelor. Pentru tine nicotina e adevărată otravă!

— Nicotina e otravă pentru toţi! remarcă trist Jmakin. Iar doctorul nostru fumează, l-am văzut chiar eu.

Tăcură amîndoi cîteva clipe, apoi Lapşin îşi aduse aminte de pachet şi i-l întinse lui Jmakin.

— Mulţam, spuse acesta.

— Altfel, cum te mai simţi?

— Mi se cam întunecă mintea! răspunse oarecum mirat Jmakin. Cîteodată parcă n-am nimic, dar uneori mi se pare că fierbe totul în mine. Şi mă podidesc lacrimile. N-am parcă nici un motiv, toată lumea mă tratează cît se poate de politicos şi totuşi mă trezesc plîn-

gînd din senin. Doctorii o explică după știința lor și spun că am avut o depresiune nervoasă. Ce ziceți?

— Da, cam așa e.

— Dar dumneavoastră de ce veniți pe la mine? întrebă pe neașteptate Jmakin.

— În interes de serviciu! răspunse Ivan Mihailovici pe un ton oficial. La mine, și atenția față de oameni face parte din program. Chiar tu mi-ai spus-o nu demult, îți mai aduci aminte?

Jmakin, tăcut, ridică din umeri. În ultima vreme îi venea mereu să plîngă și inima i se strîngea de tristețe. Întoarse capul într-o parte și, cu ochii împăienjeniți de lacrimi, se uită pe fereastră. Auzea lîngă umăr răsuflarea grea a lui Lapșin. În timp ce Alexei mai scîncea încă, în salon își făcu apariția Kristopson, un șahist nebun, apoi Mansurov, un omuleț pirpiriu care suferea de megalomanie. În ziua aceea se socotea Napoleon și, în consecință, se purta ca atare. În urma lor veni colecționarul Alexandr Gheorghievici, un grăsan vesel și scandalagiu, care avea o familie foarte numeroasă. Kristopson, zvelt, cu fața palidă și ochii scînteietori, se apucă să-i ponegrească pătimaș, în fața drăgălașei sale soții, pe toți campionii de șah din lume. Femeia îl asculta răbdătoare, încuviințînd cu tristețe din cap. Alexandr Gheorghievici își sărută zgomotos copiii, iar Mansurov, după ce comandă „drepți" ostașilor din garda sa imaginară, făcu un tărăboi atît de mare, încît paznicii trebuiră să-l evacueze din încăpere. Salonul de primire se umplea mereu și vuia ca un roi de mulțimea vizitatorilor.

— Uite-i, țicnițiii! zîmbi Jmakin, ștergîndu-și ochii cu mîneca halatului. Aici și un om teafăr se scrîntește la minte, zău așa.

— De ce nu-i dai voie Klavdiei să vină la tine? întrebă Lapșin, care de fapt tocmai pentru asta venise la spital. Răspunde, Alexei!

— Treaba mea.

— O amărăști atîta. Fata vine la tine cu tot sufletul, și cînd colo tu anunți în mod special să nu fie lăsată nici o femeie la tine, altfel nu garantezi pentru nimic. Așa a fost?

— Vi s-a plîns Klavdia?

— Nu mi s-a plîns, ci s-a sfătuit cu mine. Asta-i cu totul altceva.

Jmakin tăcu. Ivan Mihailovici îl cercetă cu luare-aminte şi se miră văzîndu-i scobiturile adînci ale tîmplelor, faţa palidă, iar în privirile ochilor verzi deslușii acum o expresie de indiferenţă şi chiar apatie totală! Oare unde-s energia şi impetuozitatea de odinioară ale lui Jmakin?

— Ţi se face vreun tratament aici?

— Desigur. Îmi dau picături, iar mai deunăzi mi-am scris autobiografia. La început le-am făcut una mai scurtă, dar doctorul mi-a spus că-i trebuie mai pe larg. Să mă opresc la toate detaliile. E băgăcios al dracului.

— Şi la ce anume trebuie să te opreşti? întrebă Ivan Mihailovici.

— La tot felul de amănunte. Spre exemplu la problema raporturilor dintre sexe.

— Cum adică, dintre sexe? nu se dumeri Lapşin.

— Foarte bine, adică dintre bărbaţi şi femei. Există o întrebare specială în chestionar pentru asta, toţi bolnavii o ştiu. Dacă nu mă credeţi, puteţi să-ntrebaţi pe oricine. Doctorul nostru e un om tare învăţat. Tu îi spui una, iar el o ţine pe a lui. E un freudist legal — rosti cu stîngăcie Jmakin. Aşa îşi spune el singur.

— Freudist legal?

— Da. Acum poate îmi daţi o ţigară?

Lapşin îi întinse supărat pachetul cu ţigările care îi mai rămăseseră, îşi luă rămas bun şi se duse să-l caute pe psihiatrul cu ochii holbaţi. Îl găsi la birou, cufundat în hîrtii, cu părul răvăşit. Doctorul era un tip foarte păros, cu sprîncenele ţepoase şi cu o barbă stufoasă şi mare.

— Bună ziua, spuse Lapşin, am venit în problema lui Jmakin.

Medicul continua să răscolească prin hîrtii, ridicînd spre Lapşin privirile ochilor injectaţi şi strălucitori.

— Poftim afară! rosti el, calm.

— Cum adică? nu înţelese Lapşin.

— Foarte simplu. Eu nu v-am poftit aici, acum nu e ora de primire şi de aceea vă cer să ieşiţi afară.

— Da' mînios mai sînteţi! exclamă mirat Ivan Mihailovici. Tot aşa vă purtaţi şi cu bolnavii?

Medicul scoase capul pe uşă şi strigă:

— Palcikov! Condu-l pe tovarăşul care-i la mine!

Un sanitar voinic, îmbrăcat într-un halat scurt şi cu mîinile vîrîte sub cingătoare, îl petrecu pe Lapşin pînă în vestibul, apoi, după ce se gîndi o clipă, se adresă garderobierului:

— Ascultă, Albertîci, e al treilea vizitator pe ziua de azi pe care-l pofteşte pe uşă afară. Ce să aibă oare?

Pufăind din pipa-i scurtă pe care o ţinea în colţul gurii, Albertîci răspunse tacticos:

— Mi se pare că ceva nu-i în regulă cu părosul nostru. Ştii tu cine erau primii doi? Inspectori de la serviciul sanitar.

Tocmai atunci Alexei îşi vîrî capul pe uşa ce dădea în vestibul şi întrebă cu jumătate de glas:

— Spuneţi-mi, n-a venit astăzi o fată pe la mine?

— La cine, adică? se interesă Albertîci.

— Eu sînt Jmakin.

— A venit una la Jmakin, însă n-a fost lăsată să intre, după cum a cerut chiar el.

— Nici să nu-i daţi drumul, se rugă Alexei. Auziţi?

— Bine, pleacă mai repede! îi porunci Palcikov. Nu-i voie să stai aici...

Jmakin se duse la toaletă şi fumă o ţigară, apoi se întoarse în salon, se uită plin de amărăciune la nouraşii ce alunecau zglobii pe bolta cerului de primăvară, căscă plictisit şi se întinse în pat. La fel ca şi ieri sau alaltăieri nu avea nici o dorinţă. Din nou în coşul pieptului simţi că începe să-i freamăte ceva, să-l apese, ochii i se umplură de lacrimi şi socoti că-i de prisos să şi le mai stăpînească. Lacrimile-i mai curgeau încă, cînd Jmakin adormi sau mai bine zis era gata să aţipească, străduindu-se să-şi aducă aminte de unde au pornit toate astea. Atunci, după moartea lui Tolea Gribkov, întorcîndu-se în odaie, Jmakin îi povestise pe neaşteptate lui Agamirzian viaţa lui, vorbise despre fraţii Nevzorov, despre Klavdia, despre Mitrohin, îi descrisese încăierarea de pe Fontanka, apoi evadarea lui din lagăr şi multe altele. Sprijinit într-un cot, Agamirzian îl

ascultase atent, şi ochii lui cu privirea de obicei răutăcioasă străluceau plini de compătimire, vădind şi o deplină înţelegere pentru frămîntările care-i sfîşiau sufletul lui Jmakin. Alexei vorbise multă vreme, dar la un moment dat începuse să se bîlbîie şi să se repete, şi atunci Agamirzian îi strigase cu asprime:

— Termină odată! Ai cuvîntul meu de om cinstit c-am să mă ocup de treaba asta. Trăim doar în regimul sovietic, prostule ce eşti! Vino încoace, să stăm de vorbă, şi am să-ţi explic îndată totul...

Jmakin însă nu se clintea de la locul lui şi clătina doar din cap, în timp ce lacrimile-i şiroiau pe obraji. Agamirzian sună şi îndată se ivi supraveghetoarea, speriată, urmată de soră. Desculţ şi prăpădit, cu obrajii galbeni şi supţi, Alexei frămînta pătura între degete, şoptind cu gîndurile răvăşite:

Cireşii şi vişinii sînt iar în floare
Şi vîntul adie lin peste cîmpii,
Doar eu singuratic şi plin de-ntristare
Colind în neştire pe drumuri pustii...

Sora încercă să-l culce în pat, dar Jmakin se porni să înjure. Fu chemat medicul.

— Nu-s de loc nebun! exclamă Jmakin, fulgerat de o bănuială. De unde aţi scos-o? Mă roade dorul, tovarăşi, sînt niţel obosit şi mă apasă ceva pe inimă. Asta însă nu-i nimic, am să vă cînt un cîntec frumos. Ascultă-l, Agamirzian...

Ceilalţi căutară să-l liniştească, dar Jmakin se ghemui într-un colţ al patului şi începu din nou să aiureze, în timp ce sora îi făcea o injecţie:

— Nu-i vorba de asta, bolborosea el, uitîndu-se sașiu cu ochii lui verzi şi trişti, adînciţi în orbite. Mă auziţi? Nu-i asta! Am să vă povestesc totul, aşa cum a fost. Uite, de pildă, Tolea Gribkov, care...

Spre ziuă, doi medicinişti îl aşezară pe targă şi străbătură cu el sălile clinicii. Sora mergea în urma lor şi procesiunea aceasta semăna întocmai cu aceea cînd l-au scos pe Tolea Gribkov. Jmakin stătea culcat pe spate. Pe faţă i se întipărise o expresie de resemnare, ochii

îi înotau în lacrimi, iar în colțul gurii îi încremenise un zîmbet vinovat. Avea tot timpul senzația că pricinuise prea multă bătaie de cap oamenilor din jur...

De sus cădeau fulgi mari de nea ce se topeau îndată în aerul cald, prevestitor al primăverii. În fața clădirii spitalului duduia motorul unei mașini sanitare vopsite în culoare cafenie. Targa pe care zăcea Jmakin fu împinsă înăuntru; unul dintre studenți se așeză alături și-i ridică lui Alexei brațul ce-i atîrna, așezîndu-i-l pe piept. Jmakin tresări și zîmbi speriat. Mașina porni la drum prin băltoacele lăsate de zăpada topită. Jmakin încercă să se ridice, dar sanitarul îl culcă din nou spunîndu-i încetișor:

— Nu-i nimic, tovarășe, totul o să se termine cu bine. Are să fie cît se poate de bine, chiar minunat...

ÎNALTA RECOMPENSĂ

Bocikov o găsi pe Nelia abia după trei zile. Propriuzis nu a identificat-o pe ea, ci a obținut numai unele indicii care arătau că „numita Evghenia Anisimovna Gudzevici s-a căsătorit cu inginerul Rudniuk și s-a mutat cu domiciliul la Kiev, unde locuiește în strada..."

După ce citi încă o dată nota întocmită de Nikolai Feodorovici, Lapșin se duse la Balandin ca să-i ceară aprobarea de a-l trimite urgent pe Krinicinîi la Kiev. Cu toate că măsura aceasta era pe deplin justificată, transportul pînă acolo costa scump și, fără viza lui Piotr Prokofievici, care se arăta foarte cumpătat și chiar zgîrcit cu fondurile statului, Lapșin nu putea să-și trimită subordonatul cu avionul.

Pufăind din țigară, el intră în anticameră și, după ce schimbă cîteva cuvinte cu Galia Bocikova, care devenise un fel de aghiotant al lui Balandin, deschise încet ușa albă cu ornamente aurite ce dădea în biroul acestuia. Piotr Prokofievici asculta atent la radio și își duse un deget la buze, făcîndu-i semn să tacă, iar cînd Lapșin se împiedică de un scaun, îl amenință arătîndu-i pumnul.

— Diț Mihail Markovici, anunță apăsat și solemn crainicul — Diakonov Stepan Stepanovici, Jeltov Alexandr Paramonovici...

Toate erau nume cunoscute de-ale lucrătorilor din miliție și Lapșin își dădu imediat seama că se citea decretul cu privire la conferirea de ordine și medalii personalului din comandamentul lor. Iar cînd auzi și numele lui, rostit cu același glas răspicat și solemn, Ivan Mihailovici se roși la față și întinse mîna spre ziarul de pe birou. Balandin îi făcu semn cu ochiul și-i spuse în șoaptă, temîndu-se parcă să nu fie auzit de cei de la radio:

— Dintre oamenii tăi a fost decorat Bocikov, iar lui Tolea Gribkov i s-a conferit post-mortem Ordinul „Drapelul Roșu". Trebuie să-i trimitem de urgență o telegramă mamei sale.

Ascultară decretul pînă la sfîrșit, redactară apoi telegrama și abia după aceea Ivan Mihailovici trecu la chestiunea pentru care venise. Cu toate că era bine dispus, Balandin nu aprobă deplasarea lui Krinicinîi cu avionul.

— Să se ducă cu trenul, ca un îngeraș, spuse el, răsucindu-și lănțișorul de care-i atîrnau ochelarii. Știi bine doar ce-nseamnă aviația. Dacă e vreme proastă, stai și aștepți, pe cînd trenul își vede de drum pe orice timp...

Discutară apoi despre sentința pronunțată în cazul lui Tamarkin și avură un schimb de păreri asupra procurorului, care, „în general, e băiat bun, dar și-a dezvoltat cam slab rechizitoriul". După aceea Lapșin abordă problema principală cu privire la Jmakin și ce viitor îl așteaptă pe acesta. Balandin ascultă cu luare-aminte, învîrtindu-și tot timpul ochelarii pe degete, și deodată întrebă:

— Dar evadarea a avut totuși loc?

— A avut, Piotr Prokofievici, s-au mai întîmplat și multe altele — răspunse gînditor Lapșin. Au fost de toate, numai că nu-l mai putem băga la închisoare pentru a doua oară.

— Și dacă mai trîntește vreo boroboață, atunci cum rămîne? Ce zici? Să nu uiți că au să facă terci din noi. Cu noi se procedează foarte simplu, Ivan Mihai-

lovici. Uite, bătrînul Demianov are douăzeci de ani în miliție, și totuși pentru nu știu ce soacră i-au dat la cap. Și-n cazul de față ar putea să ne-atingă pentru liberalism, și încă așa de tare, că n-o să ne mai adunăm oscioarele de pe jos. Fă-o, dar cu chibzuială și cu tact, să nu se poată agăța nimeni de tine. Iar dacă se-ntîmplă ceva, să nu te superi, dar te ard. De altfel nu-l cunosc de loc pe acest Jmakin. Mitrohin a și fost ieri pe la mine...

— A și venit? întrebă Lapșin.

— A venit, cum de nu, răspunse Balandin, cu o intonație deosebită. Mă vizitează zilnic și necondiționat, nu ca alții. E un om foarte serviabil și îndatoritor. Chiar astăzi mi-a recomandat un doctor homeopat, specialist în boli de stomac...

Pentru o clipă, fața lui Balandin se crispă și Lapșin își putu da din nou seama de înțelepciunea, inteligența pătrunzătoare și firea neinfluențabilă a lui Piotr Prokofievici, care ghicise fără greș caracterul lui Mitrohin. Cît de bine e să lucrezi la adăpostul unei asemenea stînci de granit ca Balandin! „Să nu te superi, dar te ard!" Ivan Mihailovici știa prea bine cum aplica superiorul lui sancțiunile. Se-ntîmpla uneori să fie foarte drastic, dar numai atunci cînd vinovatul mințea sau căuta să arunce răspunderea asupra altcuiva. Cînd însă era vorba de greșeli, Balandin obișnuia să-și mustre subordonații, iar mustrarea era dozată după sistemul notelor de la 1 la 12, cum spuneau lucrătorii din comandament, dar nicidecum după sistemul notelor folosit în licee sau fostele institute pentru domnișoarele nobile, ci corespunzător gradației cu care se calculează intensitatea furtunilor pe mare. Lapșin nu dăduse ocazia să fie pedepsit niciodată și nici măcar amenințat cu vreo sancțiune. Se vede treaba că astăzi Andrei Andreevici își ieșise din piele, dacă Balandin a devenit atît de circumspect. De aceea, ridicîndu-se în picioare, Lapșin spuse pe un ton destul de rece:

— Îmi permiteți, tovarășe comandant, să procedez cu Jmakin pe răspunderea mea personală?

Piotr Prokofievici zîmbi, apoi îi răspunse oftînd:

— Stai jos. Adică, tu ce crezi, că Balandin fuge de răspundere? Nu, dragă tovarăşe, Balandin nu se teme de răspundere, ci de intrigărie. Am cam obosit de atîtea comisii. Nu-ţi vezi capul de treburi, şi cînd colo trebuie să stai cu Zanadvorov şi să-i dai tot felul de lămuriri. Crezi poate că eu n-am înţeles tactica şi strategia lui Mitrohin? Dar Korniuha totuşi ne-a scăpat din mînă! Şi ţi-a scăpat tocmai ţie, pe cînd lui Andriuşenka nu i-a fugit *nimeni.* Nu i-a fugit pentru că el nici nu se-apucă să prindă vreun infractor, dar asta-i altă poveste. Şi, fiindcă după cîte am înţeles eu, i-ai spus cîte ceva susnumitului Mitrohin, află că acum chibzuieşte cam ce ar avea de făcut ca să iasă basma curată. Abia aşteaptă să greşeşti, ca să treacă deschis la ofensivă şi să te acuze de liberalism intelectual şi tolerarea greşelilor. A stat de vorbă şi cu Zanadvorov, care şi-a format o părere destul de bună despre el. De aceea îţi spun, Ivan Mihailovici, acţionează, însă cu judecată şi băgare de seamă, să nu te simtă nu vîntul, dar nici măcar Mitrohin. E clar?

Cînd Lapşin ieşi de la Balandin, Galia Bocikova se schimbase din serviciu. În locul ei la măsuţa cu telefoane stătea Riazankin şi răsfoia un *Manual de fizică.* Pe faţa tînărului se putea citi încordare şi totodată confuzie.

— Înveţi, Riazankin? îl întrebă Lapşin.

— Da, trebuie să mai citesc. Vreau să înţeleg mai bine fenomenele naturii.

— Şi cum te descurci?

— Cam greu, Ivan Mihailovici.

Lapşin îşi aruncă ochii pe paginile cărţii, şi deschise la capitolul *Căldura,* unde era vorba de calorii. Îşi plimbă privirile peste rînduri şi simţi că Riazankin citeşte după el, mişcîndu-şi încet buzele cu încordare.

— Ia-ţi o foaie de hîrtie, îl sfătui Lapşin. Îţi recomand să schiţezi totdeauna grafic problemele pe care le tratează ştiinţele exacte, cu ajutorul hîrtiei şi creionului. Aici e vorba de ştiinţă, nu de cinematograf.

Se instală pe scaunul lui Riazankin din faţa biroului şi împinse măsuţa — telefoanele zăngăniră — apoi îl invită pe Riazankin să stea jos lîngă el. Uitîndu-se la

răstimpuri în carte, Ivan Mihailovici începu să-i explice tînărului capitolul despre „Căldură", pe care îl studiase pe vremuri la lumina slabă a becurilor abia înroşite sau a opaiţelor, în nopţile cînd făcea de serviciu pe strada Gorohovaia. Plin de recunoştinţă, Riazankin respira zgomotos pe nas lîngă umărul lui, şi atmosfera aceasta îi aduse aminte lui Lapşin de propria sa adolescenţă. Se revăzu parcă alături de alţi cîţiva tineri, stînd roată în jurul lui Dzerjinski, care le vorbea despre pictură, despre pînzele marilor maeştri ai penelului. În odaia rece răsunau ciudat nume ca Velasquez, Van Dyck sau Tizian, Daumier şi Rembrandt, despre care Lapşin şi tovarăşii săi nu auziseră niciodată pînă atunci. Aşa, în această ordine şi-a întipărit el pentru totdeauna în minte numele lor. Îşi aminti şi de zîmbetul blînd şi visător al lui Felix Edmundovici, care la un moment dat se reculegea şi, sculîndu-se în picioare, le spunea: „Ne-am cam luat cu vorba. Să mergem la treabă, băieţi!..."

— Înţelegi acum, Riazankin? întrebă Lapşin.

— Parcă înţeleg.

După ce urcă în biroul lui, Ivan Mihailovici sună la telefon acasă la Bocikov.

— Unde ţi-e bărbatul? o întrebă el pe Galia.

— Unde să fie? Ca de obicei! răspunse aceasta, îmbufnată. Trebuie să stea undeva la pîndă.

— Cînd are să vină, să-i spui că a fost decorat cu un ordin. Ai înţeles?

— Din partea guvernului? întrebă intimidată Galia.

— Doar nu din partea mea. Ordinul se numeşte *Steaua Roşie*. Numai să nu uiţi cumva, să nu fii somnoroasă.

Bocikova se simţi ofensată.

— Nu-s chiar atît de uitucă! zise ea. Dacă-i aşa, mă duc să fac nişte clătite cu carne de porc şi jumări. Îi plac foarte mult.

„Auzi, cu carne de porc şi jumări! bombăni Lapşin. Dar mie cine să-mi prepare clătite? Poate că şi mie îmi plac".

Telefonul zbîrnîia într-una. Colegii din comandament îl felicitau, apoi Sdobnikov îi ţinu un discurs solemn,

pe un ton foarte emfatic. Îndată după el sună Hanin, întrebînd cu vocea-i uşor voalată :

— Ei, cum te simţi ? Iar eu cu Katia stăm amîndoi în faţa mesei încărcate cu aperitive şi şampanie, în timp ce telefonul tău nu răspunde şi pace. Uite, vorbeşte cu ea.

— Ivan Mihailovici, scumpul meu ! se adresă Balaşova, cu o voce duioasă, vorbind repede. Felicitările mele ! David Lvovici mi-a adus vestea şi am pregătit cîte ceva. Vino, dacă se poate...

— Am înţeles, răspunse Lapşin, nerecunoscîndu-şi glasul. Sosesc imediat.

Aprinse o ţigară şi se aşeză în maşină, simţindu-se nespus de fericit, ca pe vremuri în copilărie cînd se pregătea să plece noaptea cu caii la păscut. În odaia Katiei găsi masa aranjată cu multă grijă şi chiar cu gust. Lampa împrăştia o lumină strălucitoare, iar Hanin, fără haină, se căznea să aprindă focul în sobă.

— Ei, bine ai venit ! spuse el. Katia soseşte îndată. E la bucătărie, prăjeşte nişte cartofi. Am vrut să-ţi facem colţunaşi, dar e prea complicat. Ce te uiţi ? Cred că te-ai grăbit ca să mă vezi pe mine, nu pe Ekaterina Vasilievna. Nu-i aşa ?

— Încetează, te rog !

Pe pervazul ferestrei, lîngă etajeră, era un teanc de cărţi. Ivan Mihailovici deschise una la întîmplare şi, după ce citi cîteva strofe, simţi cum îl apucă teama :

> Şi poate zefirul, zburînd prin cîmpie,
> Va spune ce dîrz am luptat şi-am iubit,
> Dar gloria-i stearpă şi soarta-i pustie,
> De cînd te-am pierdut, şi-s nefericit...

Închise speriat cartea şi întoarse privirea spre uşa care se dădu în lături scîrţîind uşor. Îmbrăcată într-o rochie gri cu guleraş alb, Balaşova puse tigaia pe masă, făcu cîţiva paşi şi se opri lîngă el. Stăteau atît de aproape, încît Ivan Mihailovici îi vedea căpşorul drag cu părul despărţit printr-o cărare dreaptă la mijloc, lobul trandafiriu al urechii şi ochii mari, adumbriţi de aripa lungă a genelor. Nici nu prinse de veste

cînd Katia îl felicită, sărutîndu-l pe gură, și-l întrebă apoi:

— Uită-te, zău, mi-am ars tare părul? M-am aplecat, știi, deasupra primusului și... a izbucnit așa deodată...

— La ea veșnic izbucnește ceva! mormăi Hanin. Katka are o mînuță de aur. A stricat ceasul, mașina de călcat, acum și-a pîrlit părul... Haideți, fraților, să îmbucăm ceva, căci nu mai pot de foame.

Lapșin se așează pe un scaun incomod, iar Katia se tot învîrtea în jurul lui, căutînd de zor o furculiță pe care n-o găsea. Ivan Mihailovici se simțea fericit și-i ocolea privirile, înțelegînd instinctiv că nu se cade să te uiți la o femeie cunoscută așa cum se uita el. Ar fi fost și mai fericit dacă din ramă nu s-ar fi holbat la el mutra aceea fardată de actor — suvenirul oferit micuței colibri de „bătrînul bibiloi".

În timpul cinei mîncă mult, răspunzînd monosilabic la întrebări:

— Întocmai. Foarte just!

Sau:

— Nu, e foarte gustoasă.

Căscînd plictisit, Hanin îl rugă la un moment dat:

— Ai face bine să ne povestești ceva, Ivan Mihailovici. Vreo șaradă criminalistică sau o întîmplare plină de eroism... Și întorcîndu-se spre Katerina Vasilievna, îi explică: E un povestitor neîntrecut, dar uneori parcă are gura cusută. Sau începe să mă dăscălească, vrea să mă ridic la nivelul lui. Nici asta nu-i interesant. Haide, Ivan Mihailovici, povestește!

— E ostenit omul, dumneata nu vezi, David? îi luă apărarea Katerina Vasilievna.

Ivan Mihailovici îi aruncă o privire recunoscătoare. În timp ce-l servea la masă, Balașova îi atingea cîteodată brațul sau își punea palma pe manșeta bluzei lui, și Lapșin aștepta cu lăcomie această atingere și tare se mai necăjea în sinea lui pentru faptul că se simte timid și stingher, fără să fie în stare să scoată măcar o vorbă mai ca lumea.

Cînd se întorceau acasă, Hanin îl întrebă:

— Să mă ierți, te rog, Ivan Mihailovici, dar ai avut vreo aventură romantică în viața ta?

— Nu, răspunse acesta după o scurtă tăcere, n-am avut nici un fel de aventuri. Nu m-am ocupat cu așa ceva! Alunecă pe gheață și adăugă apoi: Să vezi romane la Vasili al meu, la Okoșkin, asta da, mai zic și eu! Acum însă cred că o să se potolească. Se pare că-i vorba de ceva serios.

— Dar tu n-ai avut nici lucruri serioase? întrebă din nou Hanin.

— Ba ceva serios a fost, răspunse fără grabă Lapșin, cu o notă de melancolie în glas. Am fost internat odată la un spital unde lucra o soră medicală. O veveriță de fată iute și veselă, se ținea numai de năzbîtii. Îi spuneai o vorbă, iar ea îți răspundea zece. Am tînjit mult după ea, David.

— Dar de ce-ai tînjit?

— Păi, în cele din urmă, nu i-am fost pe plac. Pe atunci se dădeau peste tot lupte crîncene, eu eram mai mult pe drumuri, cum se zice... și călare și pe jos. La graniță situația era foarte tulbure și se-ntîmpla să nu dau cu lunile pe-acasă. Odată, cînd m-am întors, am găsit un bilețel. Surioara plecase și mă ruga să n-o „deranjez cu căutările".

— Și cu asta s-a terminat?

— Cum să-ți spun? Cred că s-a terminat. Bilețelul acela m-a izbit parcă în moalele capului. Din dimineața aceea am avut impresia că mi-a pierit piuitul. Poate că într-adevăr sînt un individ anost și nu-s în stare să ofer nimic unui om, decît o existență cenușie.

— Ea ți-a scris așa, sora aceea?

— Chiar ea. Multă vreme după această întîmplare mi-am făcut autocritica, David. Mi-am analizat biografia pe toate fețele, de parcă m-aș fi cercetat singur la microscop. N-am ce face: ăsta sînt și nu mă pot schimba...

Se opriră la o răspîntie să-și aprindă țigările și stătură cîteva minute tăcuți în întunericul nopții răcoroase de primăvară.

— Bunăoară și acum, mărturisi fără să vrea Lapșin. M-a lovit Katerina Vasilievna asta drept în inimă, iar în fața ei parcă-mi piere graiul. Mă tot gîndesc: „Omule șters, unde te bagi și ce anume condamni?"

— Dar tu de fapt ce condamni?

— Uite, spre exemplu, să luăm măcar fotografia aceea: „Micuței colibri de la bătrînul bibiloi". Poate că n-am simțul umorului, dar nu-mi place.

— Și Katiei crezi că-i place? Află că nu. Dar în lumea lor, el e socotit drept un actor de valoare și uneori vine pe-acolo să-și mai uite necazurile. Iar Katiușa se jenează să-i scoată fotografia din cui. Cînd ai să te-nsori cu ea, ai să-l dai jos singur. Cu tine n-are să-i fie teamă...

— Ce tot îndrugi acolo?! exclamă Lapșin, jenat și speriat totodată. Să mă-nsor? Ce naiba să facă ea cu unul ca mine? Îți dai seama? Ea e actriță și eu...

— Și tu? întrebă Hanin, cu o curiozitate strengărească în glas. Tu? Haide, spune-o pînă la capăt. Sau modestia e o însușire obligatorie pentru orice personaj pozitiv? Iar tu ești dintre cei modești, nu, Ivan Mihailovici? Un om șters? Dintre cei care-și șterg nasul cu mîneca? Și luîndu-l la braț, Hanin îl privi de aproape, apoi rosti cu convingere, stăruitor și apăsat de parcă ar fi vorbit unui surd: Surioara-veveriță era o nemernică, iar tu, Ivan Mihailovici, ești un om minunat. Pe oameni ca tine se sprijină Puterea sovietică. Știi prea bine că nu-s sentimental și, cu rare excepții, nu flecăresc fără rost. Și nici nu pot să sufăr izbucnirile isterice sau înflăcărate. Dar ție trebuie să ți-o spun: scoate-ți odată din cap ideea aceasta blestemată. Auzi cine vorbește că-i un om șters! Trebuie să-ți mărturisesc că, în calitatea mea de ziarist, ori de cîte ori am ocazia să văd vreo ticăloșie (iar asta o întîlnești adesea, atîta timp cît trăiești și muncești pe lume), totdeauna judec astfel: „Și totuși avem mulți oameni ca Ivan Lapșin". Și mă gîndesc la lucrul ăsta, pentru ca murdăria, ticăloșia și nimicnicia să nu-mi întunece orizontul. Să nu crezi că vorbește șampania din mine, n-am băut împreună decît o singură sticlă. Nu ți-am spus niciodată asemenea lucruri, Ivan Mihailovici, și nici n-am să-ți mai pomenesc vreodată, dar știi cum te-ai purtat cu mine într-un moment critic al vieții mele? Îți amintești?

— Atunci, cu pistoletul? zîmbi Lapşin. Da, am scos-o frumuşel la capăt. Văd însă că nu prea ţi-a ajutat. Umbli mereu posomorît şi abătut.

Rostise atît de simplu şi calm aceste cuvinte, încît Hanin se cam supără şi, îmbrîncindu-l cu umărul, nu mai scoase nici o vorbă pînă acasă. Iar Lapşin fluiera încet, în surdină: „Eşti frumos, minunaţi sînt ochii tăi căprui..." Şi mergea înainte, cu mîinile înfundate în buzunarele mantalei, prefăcîndu-se că nu observă supărarea prietenului său.

În odaia lui Lapşin găsiră masa aşezată ca pentru sărbătoare. Okoşkin şedea îmbufnat, şi încă atît de tare, că nici nu catadicsi să întoarcă măcar capul la intrarea lor. Patrikeevna tăcea şi ea, cu un aer ofensat, şi numai foşnetul rochiei de mătase îi trăda indignarea de care era cuprinsă.

— Dar ce-i cu voi, aveţi nişte mutre de parcă aţi fi mîncat săpun? întrebă Hanin.

— Ce să fie? făcu Vasili Nikandrovici. Este... este fiindcă îndată ce am auzit comunicatul la radio, ne-am apucat amîndoi să facem pregătiri, iar dumneavoastră nici nu vă pasă. Eu, de pildă, am cumpărat conserve din producţia cea mai nouă: „crap în aspic". Am procurat icre proaspete şi foi de plăcintă, iar Patrikeevna, cu toată invaliditatea ei, a preparat friptură, plăcinte, a gătit o mîncare de pasăre cu... asta, cum îi zice...

— Cu sos picant, completă Patrikeevna, cu o voce tăioasă, metalică. Am făcut şi „lobi cu verdeaţă" după reţeta gruzină, cum m-a învăţat tovarăşul Altus.

— Întocmai, o susţinu Okoşkin.

Hanin şi Lapşin se uitară unul la altul şi se înţeleseră îndată din priviri.

— Bine, dar noi nu sîntem de vină! exclamă Hanin cu o intonaţie atît de sinceră, că şi Ivan Mihailovici îl crezu de-a binelea. N-am pus nimic în gură şi ni-e o foame de lup. Eu l-am tîrît pe Lapşin pe la redacţie şi la asta... la studioul de radio, să-i luăm un interviu. Ivan Mihailovici ne-a povestit acolo cu de-amănuntul, eu îi puneam întrebări, pe urmă el iar a trebuit să istorisească, şi din nou eu să-l întreb. Asta nu-i glumă...

— Să fi dat măcar un telefon acasă, spuse Patrikeevna, îmbunată. Nu-i așa, Vasea?

— Ce să mai vorbim! se dădu bătut Okoșkin. Îi iertăm de data asta, ce zici? Dau o fugă să-l aduc pe Antropov; de cînd v-așteaptă. Să vedeți, Ivan Mihailovici, adăugă el în șoaptă, aplecîndu-se la urechea lui Lapșin, prevăd că voi avea anumite neplăceri de ordin personal și vă rog să-mi dați o mînă de ajutor. Am crezut c-am să fiu liber astă-seară și m-am înțeles cu ea ca să ne-ntîlnim, dar eu nu m-am dus... În caz de ceva...

După ce sosi Antropov, se așezară cu toții la masă. Hanin și Lapșin fură nevoiți să se ghiftuiască din nou, să se-nfrupte din blestemata aceea de găină cu sos picant, să mănînce plăcintă și conserve „din noua recoltă". Băură votcă, vin de Madera și bere. Telefonul zbîrnîia fără întrerupere. Ultima sună Galia Bocikova.

— Ivan Mihailovici, scumpul nostru! spuse ea în ucraineană, rîzînd pe-nfundate, să mă iertați că, toanta de mine, am uitat să vă invit la clătite cu jumări. Nu m-am orientat cum trebuie. Mîine fac totul așa cum se cuvine. Bocikov al meu m-a certat și m-a boscorodit, iar acum m-am cam amețit nițel... Lasă-mă, Bocikov, ce tot te îndeși! Spuneți-i, tovarășe comandant, că nu mai sîntem tineri însurăței! Avem aici oameni serioși, Pobujinski în persoană...

Bocikov îi smulse receptorul din mînă și vorbi protocolar, mulțumind pentru înalta distincție conferită de guvern și anunțîndu-l „oficial" pe tovarășul Lapșin că Galia îl invită pentru mîine la dejun. Apoi adăugă în surdină, acoperind receptorul cu palma:

— I-am umflat pe amîndoi, tovarășe comandant. S-a zis acum cu Drozdov!

— Au opus vreo rezistență?

— Totul a decurs normal.

— Atunci te las cu bine, Nikolai Feodorovici, încheie Lapșin. Și-ți doresc și pe viitor toate cele bune, așa cum o meriți.

— Nădăjduiesc să justific decorația care mi s-a acordat, tovarășe comandant.

— Caută s-o justifici, frăţioare...

Cu obrajii îmbujoraţi de băutură, Patrikeevna se apucă să servească ceaiul. Antropov fuma tăcut şi absorbit de gînduri triste. Adresîndu-i-se ca unui „psiholog al sufletului omenesc", Okoşkin i se plîngea lui Hanin de purtarea Larisei. Lapşin ieşi din odaie şi o sună pe Balaşova la telefonul de pe sală. Era o adevărată mojicie s-o trezească din somn la o oră atît de tîrzie, dar simţea că nu poate să facă altfel. Trebuia s-o audă neapărat vorbind. Iar după ce-i auzi vocea, agăţă receptorul, zîmbi dojenindu-se în gînd şi, clătinînd din cap, se aşeză pe o ladă.

UN FLĂCĂU ÎNDRĂZNEŢ

În dimineaţa aceea, Lapşin nici nu apucase bine să răsfoiască ziarele, şi toată lumea începu să-l felicite la telefon. „Lapşin I. M." citi el şi ridică nedumerit din umeri. Apoi scoase un oftat şi se hotărî să pătrundă înţelesul cuvîntării rostite de Hitler, care susţinea că Austria, Cehoslovacia şi regiunea Memel ar fi fost ocupate de trupele Reichului ca „o contribuţie necesară pentru cauza păcii".

Recunoscînd în receptor vocea lui Mitrohin, Ivan Mihailovici se gîndi: „E şiret, vulpoiul", apoi îi mulţumi politicos şi-l întrebă cum rămîne cu sugestia pe care i-o dase în ajun, propunîndu-i să se mute la un depozit de ambalaje. Andrei Andreevici rîse plin de voie bună, căutînd să ia totul în glumă, pe urmă zise deodată foarte grav:

— De făcut facem noi haz, dar miroase zdravăn a praf de puşcă. Ai citit toată cuvîntarea?

— Nu, acum o citesc.

— Pactul de neagresiune cu Polonia a fost anulat. Îţi place?

— Ce-i de plăcut aici?

După Mitrohin, sună cineva din suburbie şi o voce de moşneag spuse:

— Nu vă amintiţi de mine? Gustav Gustavovici Leman, cofetarul. V-aduceţi aminte?

— Nu, răspunse Lapşin.

— În o mie nouă sute nouăsprezece aţi zăcut în căsuţa mea — zise Leman. Eraţi rănit la picior, ţineţi minte?

— Aha, acum mi-aduc aminte! exclamă bucuros Lapşin, amintindu-şi de casa primitoare a uriaşului cu mustăţile cărunte, care îşi petrecea tot timpul cu canarii, de cafeaua gustoasă şi chiflele din coajă de cartofi cu care-l tratase Leman...

— Eu împreună cu nevastă-mea vă transmitem călduroase felicitări, urmă bătrînul, şi vă dorim viaţă lungă!

Lapşin tăcea furat de amintirile îndepărtate ale tinereţii.

— Vitejia şi curajul îşi găsesc totdeauna răsplata din partea guvernului, continuă Leman, iar dumneavoastră sînteţi un bărbat viteaz şi curajos. De fapt, nici pentru mine anii aceştia n-au trecut degeaba. Am făcut trei reţete noi şi foarte reuşite pentru bomboane de ciocolată. Caramele umplute *Delicates*, la un preţ destul de ieftin şi cu un gust foarte plăcut, bomboane *Desfătarea* şi *Turist*, o varietate specială pentru călătorie. A fost publicat şi în ziare.

— Felicitările mele! zise Lapşin. Vă mulţumesc că nu m-aţi uitat.

— La bună vedere! răspunse bătrînul. Vorbesc de la poştă şi cele trei minute s-au terminat. Multe salutări soţiei dumneavoastră şi copilaşilor...

După aceea îi fu adusă o telegramă expediată din Murmansk şi, amintindu-şi din nou de trecut — un schimb de focuri în Nord — Lapşin simţi o uşoară tristeţe în suflet. Apoi veniră trei băieţi şi o fată, aceasta din urmă avînd o beretă roşie împodobită cu o cocardă de metal presat. Tinerii îi oferiră un tort şi unul dintre ei, purtînd un tricou pe sub palton, rosti un discurs lung din care Lapşin înţelese doar că a salvat parcă pe cineva şi a prevenit o nenorocire. Tinerii plecară fără ca Ivan Mihailovici să se dumerească cine erau şi de unde veniseră. Tortul rămase

pe birou și Lapșin se simțea întrucîtva jenat, văzîndu-l acolo. Îi făcea impresia că e un lucru de furat. După ce chibzui puțin, se apucă să împartă combinația aceea culinară împodobită cu fructe, flori și monograme, tăind-o felii și oferind cîte o bucată pusă pe foi de calendar fiecărui vizitator care intra în birou. Okoșkin mîncă două felii, după care, cu un aer foarte degajat, dădu un telefon de la Lapșin și-l rugă pe acesta să confirme ce va spune el.

— Ce anume să confirm?

— Chestia de aseară. Ați uitat unde am fost?! exclamă speriat Vasili. Altfel știți ce pățesc? Nici n-aș putea să vă descriu măcar... Vocea îi deveni dintr-o dată dulceagă și mieroasă, de-ai fi zis că vorbește crema de pe tort, și nu Okoșkin. Vasea ceru la telefon „secția cîntare" și zise: Lariseonok? Eu sînt, da, eu. Uite, vorbește aici. Ivan Mihailovici și-a sărbătorit ieri decorația primită, are să-ți explice dînsul...

Fulgerîndu-l cu o privire furioasă, Lapșin repetă după el:

— Într-adevăr a stat tot timpul lîngă mine, am sărbătorit evenimentul și pe urmă ne-am culcat. A fost o petrecere modestă la care au participat ziaristul Hanin, tovarășul Okoșkin, medicul Antropov și eu. A mai fost și Patrikeevna...

Se auzi un țăcănit în receptor.

— Ce zice? Nu v-a crezut? întrebă Okoșkin.

— Știi ceva, Vasili? se bîlbîi Lapșin, enervat. Las-o încolo de treabă!

— Știu, Ivan Mihailovici, răspunse Okoșkin, așezîndu-se ostenit în fotoliu. Știu tot. Desigur că nu-i frumos. Dar e atît de geloasă, o nenorocire nu altceva. Îmi dați voie să vă iau o țigară? După ce-și fumă țigara, Vasili trase tortul mai aproape și întrebă: Îmi permiteți să iau încă o bucățică? E o cremă foarte gustoasă, un adevărat deliciu. Ce bine ar fi dacă pînă la urmă s-ar aranja și viața mea personală așa cum trebuie! Puneți-vă și dumneavoastră în situația mea, zău, judecați tovărășește... Observînd însă în ochii lui Lapșin o lucire care nu prevestea nimic bun, Vasili își vîrî

îndată nasul în ziar. Ia te uită ce isprăvi face Kostea al nostru! exclamă el.

— Da' de unde pînă unde îi spui Kostea?

— Şi ce-i cu asta? Băieţii noştri numai aşa vorbesc despre el: Kokkinaki Kostea! E doar un flăcău tînăr.

Negăsind ce să-i mai răspundă, Ivan Mihailovici se mulţumi doar să ofteze, iar Vasili Nikandrovici se apucă să citească cu glas tare comunicatul cu privire la raidul în S.U.A. al avionului *Moskva* şi să-i explice lui Lapşin toate dificultăţile pe care le comportă echiparea aeronavelor grele.

— Multe mai ştii tu, Vasiuka, dar toate inexact — zise Lapşin. Totul cu aproximaţie.

Ceva mai tîrziu îşi făcu apariţia Zaharov, actorul acela cu falca proeminentă. În timp ce-i strîngea mîna, Lapşin se uita cu coada ochiului spre uşă, aşteptînd parcă s-o vadă intrînd şi pe Balaşova...

— Astăzi, nenişorule, am venit singur, spuse Zaharov, înţelegîndu-i parcă privirea — nu i-am adus aici pe fandosiţii noştri. Dacă nu ştiu să se poarte, n-au decît să stea acasă.

Şi bătrînul începu o poveste nesfîrşită despre fraţii Goncourt din Franţa, despre care Lapşin nu auzise, şi care înainte de a descrie fenomenul morţii, cutreieraseră vreme îndelungată spitalele, observîndu-i pe muribunzi. Lapşin îl asculta fără să-şi poată da seama dacă Zaharov glumeşte sau vorbeşte serios.

— Aşadar, nu vreau să vă mai plictisesc, spuse în cele din urmă actorul, mă duc să mă inspir de pe la lucrătorii dumneavoastră şi să observ cîte ceva, dacă îmi daţi voie. Iar mîine sau poimîine am s-o iau şi pe Katiuşa cu mine. Prea se roagă s-o aduc aici...

Lapşin îl conduse pe actor la Pobujinski şi repetă bucuros în gînd cuvintele bătrînului cu privire la Katiuşa. Pe urmă dădu ordin să fie adus Miron Drozdov. După ce termină cu acesta, Ivan Mihailovici îl interogă pe Mamalîga, apoi pe alţi doi spărgători arestaţi în cursul nopţii. Pînă la prînz schiţă cu răbdare o schemă şi văzu că toate indiciile duceau spre Balaga, judecat în repetate rînduri pentru tot felul de infracţiuni. Balaga însă nu putea fi ridicat sub nici un motiv,

fiindcă în cazul acesta, s-ar fi pierdut ultimul fir de legătură cu Korniuha. Sorbindu-şi ceaiul aproape rece, Lapşin îl chemă pe Bocikov şi-l întrebă cît se poate de calm, străduindu-se să nu-şi trădeze emoţia :

— Nikolai Feodorovici, mi se pare că dumneata te-ai interesat de acest amănunt : Jmakin a stat la închisoare împreună cu Korniuha ?

— A stat, asta-i absolut sigur.

— Korniuha ştie că Jmakin a întins-o de acolo ?

— Trebuie să ştie, de vreme ce Balaga s-a întîlnit cu Jmakin şi acesta i-a dat să mănînce. Firește, dacă Balaga mai menţine şi acum contactul cu Korniuha...

— Tocmai asta-i, că mai au legături... Prin cine, nu se ştie, dar au...

Tăcură amîndoi cîteva minute, încordîndu-şi memoria.

— Dar va accepta oare Aleoşka acest lucru ? întrebă Nikolai Feodorovici, înţelegînd îndoielile care-l frămîntau pe Lapşin. N-o să-i fie teamă de judecata manglitorilor ?

— Nu se spune manglitori, ci pungaşi, îl corectă povăţuitor Lapşin.

— Şi n-a „întins-o", ci a evadat ! îşi ironiză Bocikov superiorul.

Zîmbiră amîndoi, apoi Lapşin se întinse cu poftă şi urmă :

— Korniuha l-a împuşcat pe Tolea. Aleoşka l-a văzut pe Gribkov murind şi a fost foarte impresionat. Restul depinde de noi, Nikolai Feodorovici. Dacă noi îi vom reda lui Jmakin încrederea în dreptate, el va deveni unul de al nostru, un tînăr sovietic. Desigur că i-au mai rămas unele scrînteli, dar nu putem scăpa cu una cu două pentru tot ce i-a făcut Mitrohin. Hmeleanski şi Sdobnikov sau alţi băieţi de teapa lor ne-au adus şi ei destule necazuri, dar acum au intrat cu toţii în rîndul oamenilor. Pe Balaga îl „paştem" noi, însă destul de prost. Dacă el îl va îndruma pe Jmakin spre Korniuha, cu consimţămîntul acestuia, înseamnă că am pus mîna pe bandit şi problema poate fi socotită încheiată. Să nu uiţi că Aleoşka-i un flăcău îndrăzneţ, foarte îndrăzneţ. Episodul cu lupii despre care i-a povestit Klavdiei n-a fost o minciună. Astfel de lucruri nu se

pot născoci. Şi în clipa cînd Jmakin va simţi cu toată inima că Korniuha este mai rău decît fiarele acelea, totul va fi în ordine. Noi vom avea de pus la punct numai latura tehnică. De acord?

— De acord, răspunse Bocikov.

CEAI PENTRU DOUĂ PERSOANE

În dimineaţa aceea de duminică Jmakin se simţi deodată mai înviorat. Indiferenţa şi apatia de pînă atunci îl părăsiseră. Poate că toate acestea se datorau scrisorii pe care o primise de la Klavdia şi o recitise cu atîta nesaţ în ajun, mai ales acolo unde Klavdia îi scria că are să-l găsească pe „prostul" de el oriunde, chiar şi în fundul mării. Poate şi datorită faptului că Agamirzian îi trimisese un bileţel în care-i pomenea despre adevăr şi dreptate, sau poate din cauză că doctorul cel nou, care, în loc să-l trateze ca pe un bolnav, stătuse de vorbă cu Jmakin aşa cum vorbeşti cu un om perfect sănătos. În tot cazul, Alexei simţi dorinţa să se mişte, să se spele, să-şi îmbrace hainele şi să iasă în parc. Dacă i s-ar fi refuzat ceva astăzi, probabil că Jmakin ar fi revenit la vechea-i stare de apatie. Însă doctorul Laptev fu de aceeaşi părere că-i bine să te speli, nu strică nici să-ţi schimbi hainele şi să rătăceşti puţin pe aleile parcului. Lucrul cel mai important a fost însă acela că, în ciuda tuturor regulilor, grăsunul Laptev s-a încuiat cu Jmakin în cabinetul lui, unde au fumat „pe şest" cîte o ţigară.

— Îmi dau seama că-i o porcărie şi totuşi nu pot să mă las de tutun, spuse doctorul, scuturînd scrumul în scoica de pe masă. Ia spune-mi, ce meserie ai?

Deşi această întrebare era cam nelalocul ei, Jmakin răspunse grav:

— Pungaş!

— E o treabă obositoare?

— Cam riscantă, desigur.

— N-ar fi rău să-ţi schimbi calificarea, îl sfătui doctorul. Cu nervii dumitale, n-ai s-o duci mult.

— Noi ne odihnim la pușcărie, zise Jmakin. Meseria noastră macină nervii, dar se bucură și ea de concediu...

— Și asta-i drept...

După vreo două ore se revăzură în parc. Tolănit pe o bancă latră, doctorul se încălzea la razele destul de puternice ale soarelui de primăvară. Jmakin se așeză lîngă el. Undeva sus, printre crengile încă golașe ale bătrînilor mesteceni, croncăneau ciorile. Dincolo de zidul înalt de cărămidă ce împrejmuia parcul răsuna zgomotul strident al tramvaielor care întorceau la capul liniei și claxoanele automobilelor.

— Solid zid, n-am ce zice, începu Jmakin. Dar între noi fie vorba, nu-i chiar așa de greu să fugi de aici.

— Pentru un om sănătos e ușor, însă pentru un bolnav nu prea.

— Dar eu, de exemplu, aș putea s-o șterg? întrebă cu diplomație Jmakin.

Fără să stea mult pe gînduri, doctorul răspunse:

— Firește. Ca orice om sănătos.

— Atunci de ce mă mai țineți aici?

— În tot cazul, dumneata nu ești socotit un bolnav mintal.

— Dar ce?

— Pur și simplu ai nervii zdruncinați.

— Pentru bolile nervoase există sanatorii, și nu ospicii de nebuni.

— Trebuie să știi că aici nu-i ospiciu, ci clinică de psihiatrie, răspunse Laptev. Cît despre sanatoriu, cred că în cel mai scurt timp te vom trimite acolo.

— Trebuie să știți că eu nu-s sindicalist, i-o întoarse Jmakin. Așa că să mă bată Dumnezeu dacă-mi pot închipui prin cine ați putea să-mi faceți un bilet de internare...

Doctorul tăcu, ascultînd croncănitul ciorilor. Zîmbind cu gura pînă la urechi și înclinîndu-și slugarnic capul, se apropie cu pași tîrșiți muzicantul Podsoskin, un bătrînel cărunt care se pretindea autorul tuturor creațiilor lui Ceaikovski.

— Ce mai faceți, tinerilor? întrebă el. Respirați aer curat?

— Respirăm, răspunse morocănos doctorul.

— Îmi daţi voie să stau şi eu puţin?

Jmakin îi făcu loc bătrînului pe bancă.

— Respiraţi, respiraţi, spuse Podsoskin. Apa tocește şi piatra. Am să vă rod beregata la toţi, în groapă n-o să mai respiraţi. Am să scot adevărul la iveală. Şase sute, şapte sute de reclamaţii, am să inund lumea cu reclamaţiile, dar am să vă răzbesc. Printre necredincioşi şi ignoranţi, eu sînt singurul prevestitor. O mie de reclamaţii au să-şi facă efectul. Unul e de dreapta, altul îşi zice de stînga, al treilea are legături cu *defensywa* [1], al patrulea cu siguranţa, al cincilea e cumpărat personal de Chamberlain, dar ce-i al meu o să-mi fie restituit. Eu sînt Ceaikovski Piotr Ilici! Şi voi răzbi. *Vous comprenez?* Se uită de sus la Laptev, le făcu cu ochiul şi se îndepărtă. Am un temperament turbat! le strigă el de departe. Pentru mine nu există limite şi nici lucruri inaccesibile. M-aţi auzit?

— Se mai găsesc şi indivizi de-ăştia pe lume, spuse doctorul cînd Podsoskin dispăru după crengile argintii ale brazilor. Mergem?

Jmakin se ridică alene de pe bancă. O porniră încet, îndreptîndu-se spre o magazie joasă de cărămidă, învelită cu olane. Laptev intră primul înăuntru şi Jmakin după el.

— Uite, faceţi cunoştinţă, zise doctorul. Tovarăşul pe care l-am adus a montat multă vreme antene, a pus la punct aparate de radio şi, în general, se pricepe la treaba asta. Mi se pare că în această privinţă nu staţi prea bine?

Jmakin îşi roti privirile în jur. În şopron lucrau doar doi oameni, un moşneag înalt cu faţa palidă, îmbrăcat într-o salopetă, şi un tînăr cu fruntea bombată şi ochii albaştri, care purta o cămaşă închisă la gît şi cizme. Lumina strălucitoare a soarelui de amiază se revărsa pe fereastra largă, sclipind jucăuşă pe colacii de sîrmă de aramă, pe bucăţile pe tablă zincată, pe plăcile de plumb şi borcanul cu şuruburi. Undeva într-un colţ se zărea ochiul roşu al unui aparat necunoscut.

[1] *Defensywa* — serviciul de spionaj al Poloniei panilor (n. ed.).

— Dacă-i așa, bine ai venit în sălașul nostru, rosti cu glas domol și prietenos bătrînul. În privința radiotehnicii duceam lipsă de un specialist.

— Dar ce faceți aici, în sălaș? întrebă zîmbind Jmakin. Cu ce fel de reparații vă ocupați?

— De-ale gospodăriei — răspunse moșneagul, nu avem o împărțire de specialități. Cîrpim toate vechiturile, într-o instituție se găsește totdeauna ceva de lipit, de spoit.

Cu același zîmbet pe buze, amintindu-și parcă de anii copilăriei sau mai precis de ceea ce i se păruse cîndva a fi copilărie, dar care în realitate fusese adolescență, Jmakin luă de pe banc un colac de sîrmă pentru antenă, îl săltă de cîteva ori în palmă, apoi îl puse la loc. Văzu în apropiere un aparat de radio pe jumătate demontat. Nu putu de fel să deslușească marca aparatului și își dădu îndată seama că multe s-au schimbat în decursul timpului și nici aparatele nu mai sînt acelea pe care le montase el pe vremuri la Fontanka sau cînd își petrecea zile întregi la cercul de radio-amatori al școlii.

— Și de mult ți-a venit asta? se interesă moșneagul, arătînd cu degetul la tîmplă.

Jmakin îi răspunse. Bătrînul îl mai întrebă ce anume specialitate are, unde a lucrat, ce categorie de calificare a obținut și dacă a completat chestionarele „freudistului legal". Jmakin răspunse politicos la toate întrebările, dar, ca să se facă mai interesant, minți de la început și pînă la sfîrșit. De altfel își născoci și o meserie nemaiauzită: „manevrant și armatorist".

— Dar asta, mă rog, cum vine?! se miră bătrînul.

— E o meserie secretă în problemele apărării, zise Jmakin. Nu pot să vă explic.

— Nici nu-i nevoie. Ține minte numai ce-am să-ți spun eu... bătrînul își roti neliniștit privirile prin atelier. Atunci cînd te-apucă, mă-nțelegi, caută să te stăpînești și să nu trăncănești ceva. Cine știe? Dușmanul trage cu urechea oriunde.

Jmakin se declară de acord, dar îi explică binevoitor că atunci cînd „îl apucă", doctorii îi acordă o îngrijire specială și-l pun la regim lactat. I se dă și vin, dacă dorește...

— Auzi dumneata! se minună moşneagul.

Apoi trecu la fondul problemei, numindu-l plin de consideraţie „Alexei".

— Uite ce este, spuse el, deocamdată intră să lucrezi aici, la noi. Mai cîştigi un gologan şi are să-ţi treacă şi timpul mai uşor. Stăm prost cu ajustajul, Alexei. Nu ştim de ce, dar ajustorii şi strungarii nu se ţăcănesc la cap. Şi nici tîmplarii sau dulgherii. E drept că am avut un tîmplar de mobile, dar era, cum să-ţi spun, baptist. S-a lecuit de baptism. Inventatorii, după cum am observat, se-ntîmplă că se scrîntesc. Dar sînt răi, dă-i încolo! Nu-s în stare să ţină nici sculele în mînă, se pricep numai la planuri.

— Şi pescarii amatori au păsărica lor, interveni tînărul cu ochi albaştri. Unul de aici tot căuta să-şi meşterească un cîrlig electric pentru rechini. Se plîngea că nu-l susţine nimeni.

— Aşa că, după cum vezi, singurii lucrători de aici sîntem doar Andreika şi cu mine, îl întrerupse bătrînul. Şi ne bucurăm de fiecare nou-venit...

Bătrînul vorbea rotunjind vocalele; în timp ce-l asculta, Jmakin desfăcu menghina şi strînse între braţele ei o bucată de fier, după care se apucă s-o netezească cu pila. Mîinile-i erau slabe şi neîndemînatice, el însă avea impresia că lucrează minunat şi că bătrînul împreună cu Andreika pesemne sînt încîntaţi de priceperea lui. Pila scotea un zgomoat strident, iar Jmakin fluiera ceva pe sub nas. În mijlocul magaziei, într-o sobiţă de tuci, ardea focul împrăştiind o căldură plăcută. Prin uşa larg deschisă năvălea înăuntru aerul proaspăt al primăverii, aducînd miros reavăn de zăpadă topită amestecat cu aroma răşinii de brad.

— De ce fluieri? spuse moşneagul. Aici nu se cade aşa ceva. Dacă vrei să cînţi, cîntă, dar nu fluiera.

— Bine, răspunse Jmakin, mă pricep şi la cîntat.

Şi aplecîndu-şi privirile deasupra menghinei şi pilei, începu un cîntec lung, gîndindu-se la viaţa şi la copilăria lui şi încercînd un sentiment de linişte profundă şi înălţătoare.

Se duse şi luni la lucru, dar marţi îl fură somnul, întîrzie, iar el se sperie că au să-l dea afară. Nimeni

însă nu-i spuse un cuvînt. Bătrînul îi povesti cum i-a venit scrînteala cînd şi-a pierdut singura fată pe care o avea, iar Andreika era alcoolic, din care pricină începuse să aibă tot felul de vedenii ; uneori i se năzărea chiar că prinde drăcuşori.

— Ce vorbeşti ?! se miră Alexei.

Cu obrajii stacojii de ruşine, Andreika încuviinţă dînd din cap.

Jmakin lucra fără grabă, s-ar fi putut spune numai pentru propria-i plăcere şi ca să nu se mai simtă bolnav. Cu aparatul de radio treburile mergeau destul de prost. Era un model pe care nu-l mai întîlnise pînă atunci, iar schema montajului o înţelegea cu mare greutate, totuşi începuse să se mai descurce niţel. În cele din urmă aparatul începu să funcţioneze, şi într-o bună zi din difuzor răsunară acorduri de pian. Cu o sclipire de triumf în ochii săi verzi, Jmakin exclamă :

— Asta nu-i mare lucru ! Am reparat odată un „super" ; acolo ştiu şi eu că-ţi vine ameţeala ! Nici un fel de piuit sau ecroşaj. Apeşi pe un buton şi asculţi orice capitală din lume...

După ce debită şi minciunile astea şi ascultă pînă la sfîrşit concertul, Jmakin se duse să mănînce, apoi se îndreptă spre cancelarie să-şi primească depunerile băneşti. Casiera îi numără patrusprezece ruble şi patruzeci de copeici. Alexei zîmbi şi-i băgă în buzunar. De mult, foarte de mult nu mai avusese bani cîştigaţi prin muncă cinstită. Toate acestea i se păreau cam ciudate, chiar caraghioase, şi în acelaşi timp simţea că-l apasă ceva pe suflet...

În parc îl aştepta Lapşin. Aşezat pe o bancă, cu pleoapele pe jumătate coborîte, Ivan Mihailovici se încălzea la soare, gîndindu-se la ale lui şi trăgînd din cînd în cînd din ţigară.

— Ei, ce mai nou ? întrebă el, întinzîndu-i lui Jmakin obişnuitul pachet.

— Sînt gata de închisoare, răspunse Alexei, privindu-l cu coada ochiului. Printre altele, dacă v-aduceţi aminte, v-aţi interesat odată de Korniuha...

Lapşin îi aruncă o privire scurtă şi pătrunzătoare :

— Ce-i cu el ?

— Nu-i nimic. Pe vremea cînd am stat împreună la „pîrnaie", mi-a povestit că a dat o lovitură la un magazin de aici din apropiere, pe strada Petrogradskaia. Lucrurile au ieşit însă pe dos. Oamenii dumneavoastră, printre care şi tovarăşul Bocikov, au deschis focul asupra lui şi l-au rănit. Korniuha, firește, a căzut. L-au dus la spital, l-au îngrijit cum se obişnuieşte, cu supă de pasăre, cu pesmeţi, compoturi, mă rog, asta dăunează sănătăţii şi nu-i voie, asta e voie. Într-un cuvînt, l-au vindecat. Şi după acea l-au atins cu zece ani.

— Se-ntîmplă, zise Lapşin, cu un aer indiferent. Apoi întrebă: Dar tu ştii că tocmai Korniuha l-a împuşcat pe Tolea Gribkov?

Jmakin se trase instinctiv înapoi, se gîndi o clipă şi răspunse încet:

— Nu. N-am ştiut.

— Ei, afl-o acum de la mine. Şi ar fi mai bine să nu-mi înşiri tot felul de poveşti despre năpîrca asta.

— Să fie într-adevăr năpîrcă? Poate că şi lui i-a fost zdrobită viaţa, ca şi mie.

— Lui nu i-au „zdrobit" nimic, repetă după el Lapşin. El, Aleoşa, îşi are soarta lui. Propria lui soartă.

Şi atîta ură liniştită, sigură şi de nezdruncinat răsună în această frază scurtă, că Jmakin îşi trase capul între umeri şi rămase nemişcat multă vreme, fără să rostească un singur cuvînt. Ivan Mihailovici tăcea şi el. Razele puternice ale soarelui de aprilie le frigeau obrajii, iar aerul curat şi îmbietor îi îndemna parcă la somn. Mugurii stăteau gata să plesnească, mirosea a pămînt reavăn şi a sevă tînără de mesteacăn...

— Ce-ai zice de o plimbare? propuse Lapşin. Ţi-ar prinde bine să dai o raită prin oraş cu maşina. E folositor pentru sănătate...

— Ah, tot comandamentul dumneavoastră se îngrijeşte de sănătatea mea! spuse Jmakin. Nu dormiţi nopţile, pînă şi tovarăşul Balandin...

— Poate că nu dormim, într-adevăr, răspunse Lapşin, cu un zîmbet enigmatic. Cine poate să ne ştie! Noi, Jmakin, sîntem oameni cu secrete...

Maşina aştepta în faţa porţii spitalului. Alexei fu lăsat să iasă nestingherit afară. Se simţea destul de

prost, fiindcă uitase să-şi schimbe hainele şi plecase cu salopeta, aşa cum fusese la lucru. După ce se aşează alături de Ivan Mihailovici, acesta tuşi încet, închise portiera, răsuci volanul şi maşina porni împroşcînd ochiurile strălucitoare ale băltoacelor.

— De ce m-aţi luat cu maşina? întrebă Jmakin.

— Pentru o întrevedere.

— Iar puneţi ceva la cale, zise Jmakin. Umblaţi mereu cu ocolişuri. Dacă aş fi măcar mai tînăr, dar aşa, slavă domnului...

— Ţi-ai trăit traiul?

— Scutiţi-mă odată de aceste tertipuri, începu Alexei pe un ton plîngăreţ. Pe onoarea mea, tovarăşe comandant, nu e cazul. Sînt un om bolnav, cam scrîntit la bilă, urmez un tratament, am încercat să mă şi sinucid. De ce nu mă lăsaţi în pace? Umblaţi cu ţigări, cu lămîi, cu discuţii. Dacă-i vorba de închisoare, duceţi-mă la-nchisoare. Mă educaţi ca pe un copil. Nu-s copil, sînt un pungaş! Nu-i aşa?

— Just! confirmă Lapşin.

După ce ajunseră la comandament, descuie uşa, agăţă cu grijă mantaua de ploaie în cuier, împinse tocul pistoletului mai în spate, apoi adună hîrtiile de pe birou şi le închise în casa de fier. Jmakin îl urmărea pe furiş, temîndu-se de o nouă stratagemă. Ivan Mihailovici îi făcu cu ochiul şi spuse voios:

— Lasă, Aleoha, nu te mai necăji că-ţi plesneşte fierea!

Apoi rîse şi apăsă pe butonul soneriei. Călcînd greoi, în birou intră masivul Krinicinîi, aruncă o privire fugară asupra lui Jmakin şi-i întinse lui Lapşin un bileţel. Ivan Mihailovici citi biletul şi ordonă:

— După ce termină cu masa, o aduci aici. Iar nouă, te rog să dai dispoziţii să ne servească un ceai. Şi cîteva sandvişuri. Pentru toţi trei. O să luăm ceaiul aici. Vrei să bei ceai cu mine, Aleoha, sau şi asta-i o... manevră?

— Beau! exclamă acesta, descreţindu-şi fruntea.

Cînd Krinicinîi părăsi încăperea, Ivan Mihailovici îl invită pe Jmakin să ia loc lîngă el. Alexei se supuse docil. Era oarecum neliniştit, aşteptîndu-se parcă la un

lucru ieşit din comun, care nu i se mai întîmplase pînă atunci în viaţă. Inima-i bătea cu putere, iar obrajii îi ardeau. Lapşin şedea gînditor, netezindu-şi la răstimpuri obrajii cu palmele. Pe faţa lui latră şi proaspătă se aşternu o umbră de tristeţe. În odaie răsuna tic-tacul ceasornicului din perete, fixat într-un cadru subţire de lemn. Pe postavul de pe birou, acoperite cu un cristal gros, erau înşirate o mulţime de fotografii reprezentînd chipuri aspre şi necunoscute lui Jmakin, de militari.

— Prietenii mei, rosti Lapşin ca pentru el. Nici unul n-a mai rămas în viaţă. Tovarăşi de luptă, nu din civilie. Hei, războaiele bătu-le-ar vina ! Dacă ai să lupţi şi tu, Aleoha, ai să afli unde se cunosc mai bine oamenii... Şi cu o înfăţişare gravă, niţel copilărească, se aplecă deasupra fotografiilor. Jmakin le privea şi el cu interes, simţind alături umărul voinic al lui Lapşin. Vezi cîţi prieteni am avut...

Dar Jmakin nu-i mai vedea.

Rămase cu privirea aţintită spre uşă, unde, încadrată parcă într-o ramă uriaşă, stătea micuţa şi roşcata Nelia. Nu se schimbase aproape de loc de cînd n-o mai văzuse. Era fata din pricina căreia se-ntîmplase totul, aceeaşi Nelia pe care n-o citaseră la proces, fiindcă plecase, adică fugise din oraş de teama fraţilor Nevzorov...

— Aleoşa ! exclamă ea, strîngîndu-şi mîinile la piept. Apoi repetă mai tare : Aleoşa ! Aleoşenka !

Lapşin îl urmărea dintr-o parte, cu privirea ochilor lui luminoşi, şi văzu cum Jmakin se ridică încet de pe scaun, nevenindu-i parcă să creadă ce se petrece în faţa lui. Cu degetele-i puternice, Ivan Mihailovici strînse cotul slab, de om bolnav, al lui Jmakin. Acesta parcă nici nu simţi mîna lui Lapşin, ci privea ţintă înainte, cu gîtul întins, necrezîndu-şi ochilor. Trupul i se zguduia scuturat ca de friguri. Făcu o mişcare, încercînd să se smulgă din strînsoarea care-l ţinea, dar Ivan Mihailovici, cu un gest blînd, îi reţinu cotul ascuţit în mîna lui. Atunci Nelia strigă :

— Iartă-mă, Aleoşa, iartă-mă. Mama m-a dus de aici. Îi era frică de Gleb, fiindcă el m-a ameninţat că are să mă-njunghie dacă am să scot vreun cuvînt... Aleoşa,

te implor în genunchi, Aleoşenka, abia tîrziu mi-am dat seama şi am înţeles că toţi au căutat să-mi ascundă că tu eşti la închisoare...

Jmakin nu spunea nimic; îşi întindea numai gîtul, fără să încerce să mai facă vreun pas. Lucirile crude din ochii lui verzi se stinseră, apoi în fundul lor se aprinse o lumină nouă, mistuitoare. Acoperindu-i strigătele cu glasul lui răguşit în care răsunau acum accente ameninţătoare, Jmakin o întrebă:

— Nu mai scîrţîi! Ai venit de bună voie? Singură te-ai hotărît la asta? Singură m-ai găsit?

— Nu, răspunse Nelia printre suspine. Ei m-au găsit, lucrătorii de miliţie. Au venit la Kiev după mine. Şi atunci — se porni ea dintr-o suflare — şi atunci m-am sfătuit cu soţul meu şi am spus că aşa nu se mai poate, că trebuie să acţionăm cît mai repede. Mi-a dat bani de ajuns şi am venit cu avionul, pe socoteala mea. Am venit şi am să mărturisesc totul, Aleoşa, fiindcă nemernicii ăia au fost demascaţi. Am să fac totul, să jur...

Deodată Krinicinîi izbucni în rîs. Stătea în spatele ei, sprijinit de tocul uşii, uriaş, cu faţa bronzată şi capul tuns chilug, milităreşte, şi rîdea. Alexei se uită speriat la Lapşin, care continua să-l ţină de cot, şi-l văzu şi pe acesta zîmbind; zîmbea atît de calm şi dispreţuitor, cu un zîmbet care exprima atîta dezgust, încît Jmakin îşi dădu seama că n-ar mai avea ce să spună. Şi nu mai scoase o vorbă. Se aşeză din nou lîngă Lapşin, simţindu-i umărul alături, şi lăsă capul în pămînt. Nici nu auzi cînd Ivan Mihailovici i se adresă lui Krinicinîi, zicîndu-i:

— Condu-o, te rog, pe cetăţeanca spre ieşire. Şi să ne aducă ceaiul, însă nu pentru trei, ci numai pentru două persoane...

Uşa se închise în urma lor. Pe urmă Krinicinîi reveni şi Jmakin înţelese ca prin vis că acesta căuta valeriană pentru „duduia". Apoi uşa se izbi din nou şi în liniştea ce urmă Lapşin rosti încet:

— Spune, Aleoha, ce-i vinovată de toate astea Puterea noastră sovietică?

VIAȚA PERSONALĂ

După sărbătorirea zilei de 1 Mai, toți lucrătorii din brigada lui Lapșin își dădură seama că Vasili Nikandrovici se îndrăgostise irevocabil și definitiv. În portvizitul lui ca și în portofel, prin sertarele mesei și chiar sub cristalul de pe birou, peste tot apăruseră nenumărate fotografii ale Larisei Kucerova. Examinînd fotografiile, Vasea obișnuia să rostească grav și tacticos, adresîndu-se pe rînd lui Pobujinski, Bocikov, Pavlik sau Krinicinîi :

— Sentința e definitivă și fără drept de apel !

În aceste momente, pe față-i apărea o expresie solemnă de parcă ar fi dat într-adevăr citire unei sentințe. În afară de asta, Okoșkin începuse să poarte pretutindeni cu el o mulțime de suveniruri sentimentale, printre care cîteva batiste vaporoase cu monograma Larisei, un puf uzat pentru pudră, un ciob de oglindă, un elefant de piatră și alte flecușteț asemănătoare. De cîte ori Pobujinski îl zeflemisea, Vasili răspundea aspru și apăsat :

— Mi se pare că eu nu mă amestec în viața dumitale personală ? Și elefantul nu te privește !

Oriunde s-ar fi aflat, după două-trei ceasuri Vasili Nikandrovici căuta un telefon și, cu o stăruință de maniac, suna fără încetare la același număr, sufla în receptor și cerea interior „treizeci și doi". După ce se

convingea că a obținut legătura cu „secția cîntare", Vasea se ruga cu o voce plîngăreață:

— Vă rog, fiți amabilă și dați-mi-o pe Kucerova de la control. Vă mulțumesc, rămîn îndatorat, e ceva foarte urgent...

În asemenea ocazii, din motive cu totul inexplicabile, Vasea spunea că este de la „oficiul de desfacere a metalelor", mulțumea din nou și aștepta cu evlavie la telefon. Iar cînd Kucerova lua receptorul, Okoșkin o întreba sufocat de emoție:

— Tu ești, Lareocek? Lariseonok, Lisanka?

Năuc de-a binelea, Vasili rămînea de multe ori cu privirile ațintite în gol, scăpa tot mai des farfuriile din mînă și nu-i mai făcea zile fripte bătrînei Patrikeevna. Nu permitea nimănui nici cea mai mică glumă pe socoteala sa, iar în zilele de sărbătoare își luase obiceiul să-i înșire lui Hanin toate frămîntările și suferințele sale, să se văicărească la infinit și să ceară răspuns la tot felul de „probleme arzătoare", cum le numea David Lvovici.

— Sînt un om pierdut! spunea Vasea. Uite, a plecat undeva împreună cu maică-sa pentru trei zile. Nici nu știu încotro. Asta cum trebuie s-o înțeleg?

— Nu te iubește! îi răspundea rece Hanin. Și chiar dacă te-ar iubi, să știi de la mine că se căsătorește cu tine din interes. Dă-ți seama, Vasea, că tu ești o adevărată mină de aur!

— Credeți?

— E cu desăvîrșire limpede! Ai aptitudini strălucite, studii serioase, o minte ageră și coaptă... O să mai treacă puțin și-i vei lua locul lui Ivan Mihailovici...

— Vă arde numai de glume! răspundea necăjit Okoșkin și se plîngea că înghite fără nici un folos tot felul de prafuri „pentru întărirea sistemului nervos", că înainte n-a băut niciodată atîta apă, iar acum i-a dispărut și pofta de mîncare, așa că nu poate să suporte decît lucrurile sărate sau acrișoare.

— Adresează-i într-o formă ultimativă cererea în căsătorie! îl sfătui Hanin. Altfel ai să te usuci de-a binelea. Uite cum ai slăbit și te-ai stafidit la față...

— Vorbiți serios? se sperie Vasili Nikandrovici.

Duminică 3 mai, în timp ce se duceau la Balașova, Ivan Mihailovici și Hanin îl ajunseră din urmă pe Okoșkin în dreptul cinematografului *Titan*. Vasea mergea ținînd-o la braț pe fata cu pana verde, chiar aceea ale cărei fotografii obișnuia să le admire și acasă, și la birou. Privindu-și însoțitorul, tînăra rîdea zglobie și, după ochii săi strălucitori și gravi, în care scînteia la răstimpuri o luminiță poznașă, se vedea că-i îndrăgostită de Vasea și ascultă cu vădită plăcere toate nimicurile debitate de el.

— Noroc, Vasea! îl salută David Lvovici. Vezi că te caută nevasta, mi-a dat și mie un telefon.

— Ne-vas-ta? bîigui Okoșkin, cu glas stins ca un suspin.

— Da, Pulcheria Pudovna. Mezinul pare să aibă tuse convulsivă, iar fetița cea mare îl strigă tot timpul pe tăticu...

— Dați-mi voie să trec! spuse fata și, împingîndu-l pe Vasea cu umărul, o luă înainte.

— Ei, tovarășe Hanin! gemu îndepărtîndu-se Vasili Nikandrovici. Asta n-am să v-o iert niciodată!

O luă la fugă după Larisa și cei doi văzură cum fata își trase mîna dintr-a lui și traversă pe cealaltă parte a străzii.

— Și pentru ce, mă rog, i-ai făcut-o? întrebă Lapșin.

— Au nevoie să treacă printr-o criză, răspunse enigmatic Hanin, să țipe unul la altul, să se certe și să se împace... Le trebuiesc lacrimi și blesteme, Ivan Mihailovici, urmate de clarificarea deplină a sentimentelor...

Lapșin cumpără un tort, iar Hanin cîteva pateuri și niște pesmeciori, ca să aibă ce ronțăi. Balașova deschise fereastra, își aruncă pe umeri o broboadă călduroasă și stătură astfel în tăcere multă vreme, privind la coroanele negre ale pomilor din parcul Tavriceski, la bolta liliachie și rece a cerului și la snopii de lumină proiectați de farurile automobilelor. După aceea Hanin luă ghitara și, uitîndu-se întrebător la Balașova, o îndemnă cu jumătate de glas:

— Ei?

Katerina Vasilievna zăbovi puțin, apoi scuturâ din cap și începu cu o voce joasă:

Sculați sus, uzine, și-n șiruri, uniți,
Voi toți, muncitorii, la luptă porniți!
Cu ochii pe cătare, cu arma-ncărcată
Pornesc proletarii la lupta lor dreaptă...

Coardele de bas ale ghitarei abia se auzeau, iar glasul profund al Katerinei Vasilievna pătrundea pînă în adîncul sufletului. Cuvintele binecunoscute ale lozincilor din text păreau să capete o semnificație cu totul nouă, plină de o mare forță interioară, astfel că evenimentele ce se petreceau în lume deveneau parcă mai limpezi:

Tovarăși din temniți, din beciuri de sloi,
Lipsiți din coloane, dar vă simțim cu noi!
Teroarea fascistă nicicînd nu ne sperie,
Căci focul răscoalei cuprinde toate țările.

Lapșin ședea sprijinindu-și obrazul în palmă și se uita la Balașova, care, bucuroasă în adîncul inimii că el nu cunoaște cîntecul, cînta de parcă ar fi povestit:

Făclia leninismului azi calea ne-o indică
Și lumea-ntreagă, să răpună capitalul, se ridică;
Stau două clase-n cea din urmă bătălie încleștate.
Tovarășe, la luptă pentru sfînta libertate!...

— Cine a scris aceste versuri? întrebă Lapșin.

— Nu știu, răspunse Katerina Vasilievna, dar cîntecul l-a cîntat Ernst Busch. Are multe cîntece, oare cum de nu l-ați auzit? Și e un om minunat. E ajustor de meserie, un actor remarcabil și cîntăreț antifascist. Este urmărit tot timpul, dar el cîntă și apoi se ascunde, pe urmă iarăși cîntă la adunări, la mitinguri sau demonstrații. După o clipă de tăcere, Balașova adăugă cu mîhnire: Ăsta da actor, așa mai zic și eu! Nu ca cei care se strîmbă și se scălămbăie în roluri care nu li se potrivesc. Apoi propuse: Să cîntăm și *Soldații din mlaștini*, ce zici, David Lvovici?

Cîntecul acesta îl cîntă în limba germană, iar glasul Katerinei Vasilievna exprima pe rînd mînia, deznădej-

dea și speranța, în timp ce Hanin îi traducea lui Lapșin în surdină :

Cum să fugi de santinelă ?
Cum să-ți trăiești oare viața ?
Pentru fiecare cuvînt sau privire — glonțul,
Pentru evadare — același glonț.
Noi sîntem soldații mlaștinilor
Și totuși vom pleca din aceste smîrcuri blestemate...

Katerina Vasilievna făcu o scurtă pauză, după care spuse :

— Apoi Busch a plecat în Spania, le-a cîntat republicanilor și a luptat. Acum nu se știe unde este. Ce om, ce om !... Dacă trăiește cumva și se va întoarce la noi, ne vom duce neapărat să-l ascultăm. Așa-i, Ivan Mihailovici ?

— Mergem ! se învoi bucuros Lapșin.

Katerina Vasilievna fredonă un cîntec nou, strîngîndu-și mîinile la piept și privind trist undeva în depărtare cu ochii ei mari și rotunzi. În timpul acesta Lapșin se gîndea la vremurile grele care-i așteptau, la războiul inevitabil ce bătea la ușă și la faptul că îi era cu neputință să mai trăiască fără Katerina Vasilievna. Cu neputință și absurd. Atît de absurd, că probabil mai devreme sau mai tîrziu își va pierde răbdarea și îi va mărturisi acestei femei că o iubește și că fără ea viața n-are pentru el nici un rost. O să-și ia inima-n dinți și o să-i spună :

— Cu desăvîrșire imposibil !

Sau nu-i va spune ? Mai probabil este că-i va lipsi curajul. Așa cel puțin trăiește și el cum poate și măcar nădăjduiește ceva, dar atunci cînd Katia îi va propune să fie doar prieteni buni, nu-i va mai rămîne nici această speranță...

Cufundat în meditările lui, mesteca alene un pateu și sorbea ceaiul din pahar, în timp ce David Lvovici îl urmărea pe sub gene, chibzuind cum să facă să-i însoare pe acești doi oameni, care aveau atîta nevoie unul de altul și păreau să nu-și dea seama de asta.

Katia sfîrşi cîntecul şi Hanin înăbuşi cu palma strunele ghitarei, oftă adînc şi spuse ca pentru el:

— E absurd! Cît se poate de absurd!

— Ce anume? întrebă Balaşova.

În loc de răspuns, Hanin le propuse să iasă afară, să ia puţin aer. Ca şi în alte dăţi, lucrurile se rînduiră astfel, că David Lvovici şi Balaşova se antrenară într-o discuţie aprinsă pe o temă necunoscută lui Lapşin. Mergînd la cîţiva paşi în urma lor, Ivan Mihailovici se gîndi că de el nu se simte prea multă nevoie şi că, de altfel, Balaşova şi Hanin n-au ce să vorbească cu el. Se simţea oarecum ofensat de faptul că la răstimpuri cei doi se întorceau spre el, căutînd să-l atragă în discuţie, aşa cum obişnuiesc cei mai tineri să procedeze cu soacra sau cu mama-mare, ca să nu le supere cu veselia lor. „Norocul meu că nu-s fudul de-o ureche — îşi spunea necăjit Lapşin — altfel ar fi nevoiţi să ţipe la mine"...

Treceau tocmai de-a lungul cheiului şi priveau la podurile de peste Neva desfăcute în timpul nopţii, la şlepurile încremenite parcă pe fluviu, la perechile unite într-un sărut nesfîrşit de lung, la geamurile de cristal ale vilelor, la siluetele distrugătoarelor, canonierelor şi submarinelor ce se îndreptau spre Kronstadt.

— Dumnezeule, cîtă splendoare! exclamă deodată Balaşova. Vedeţi, Ivan Mihailovici?

— Văd, de ce nu? răspunse el, morocănos. Îşi dădu îndată seama că răspunsul acesta o derutase, dar nu fiindcă Katerina Vasilievna i-ar fi pus o întrebare nelalocul ei, ci pentru faptul că tonul întrebării fusese prea stăruitor, de parcă Lapşin n-ar fi fost capabil să împărtăşească, simţămintele pe care le încercau însoţitorii lui. Văd! repetă el, îmbufnat. Şi oricine are ochi vede!

— Ce-i cu tine?! se miră Hanin.

— Nimic! răspunse Lapşin. Am fost întrebat şi am răspuns.

O conduse acasă pe Balaşova, fără să scoată un cuvînt, şi la despărţire îi strînse mîna în tăcere. Sfioasă, femeia se închisese în ea şi numai Hanin îşi făcea curaj, debitînd una după alta nişte fraze chinuite şi lipsite de sens.

— Duceţi-vă naibii! izbucni el pe cînd se întorceau spre casă. Mă străduiesc din răsputeri, îmi ies din piele şi nici un folos.

— Despre ce folos e vorba? întrebă Lapşin, posomorît.

Cînd intrară în odaie, Okoşkin dormea dus şi zîmbea fericit în somn. Lăsase pe masă un bilețel: „Vă cer iertare, dar distrat cum eram, am mîncat tot salamul, pîinea şi untul. Patrikeevna nu-i cu nimic vinovată. Al dumneavoastră, Vasili."

— Ai văzut? spuse Hanin. Iar tu îţi făceai griji de pomană. Fii sigur că altfel n-ar fi devorat „distrat" totul...

Luni dimineaţa, la brigada lui Lapşin veniră actorii conduşi de Zaharov. Ivan Mihailovici însă era ocupat şi Bocikov se îngriji de primirea vizitatorilor. Îndată ce auzi despre sosirea artiştilor, Galia se înfiinţă bănuitoare în biroul lui Bocikov şi, încruntîndu-şi sprîncenele, căută la tot pasul să le dea de-nţeles musafirilor că acolo ea este stăpînă. Unde mai pui că era şi soţia legitimă a lui Nikolai Feodorovici, care pentru ei toţi e un erou, dar pentru ea nu-i decît Kolea şi nimic mai mult. Pobujinski şi Krinicinîi îşi făceau doar cu ochiul de fiece dată cînd Galia îşi dădea în petic.

După un timp, Balaşova ciocăni la uşa lui Lapşin. Acesta strigă „Intră!" şi continuă să vorbească la telefon, iar cînd înţelese în sfîrşit cine venise la el, îşi destinse pe neaşteptate buzele într-un zîmbet ostenit. Observă că tînăra femeie arăta mai palidă ca în ajun şi părea nedormită. Purta o jachetă croşetată pe care nu i-o mai văzuse pînă atunci. Venise ca totdeauna fără poşetă şi buzunarele jachetei erau umflate ca ale unui şcolar începător.

Lapşin vorbi mult la telefon sau mai bine zis îşi ascultă interlocutorul, răspunzîndu-i arareori în monosilabe şi uitîndu-se la Balaşova, care, după obiceiul ei, ronţăia ceva. Katerina Vasilievna avea o mare slăbiciune pentru acele lucruri ciudate care plac atît de mult copiilor: seminţe de pepene galben, coceni de varză, alune, şi se plîngea adesea că nu găseşte mere murate sau congelate şi nici păstăi de mazăre, mai ales

dintr-aia „furajeră". Iar Hanin susținea că a văzut odată cu ochii lui cum Balașova mînca un cucuruz obișnuit de pin.

— Îmi dai voie să stau puțin la dumneata? întrebă Katia, după ce Lapșin termină convorbirea.

— Dar dincolo nu-i interesant? și Ivan Mihailovici arătă spre încăperea în care Bocikov stătea de vorbă cu actorii.

— Nu.

— De ce?

— E plictiseală! rosti cu îndărătnicie Balașova.

— Totuși, din ce cauză?

— Se prefac cu toții, răspunse ea, zîmbind acru. Probabil că de aceea nici nu mă prea au la inimă, fiindcă-i ghicesc îndată și nu iau parte la isprăvile lor...

— Despre cine e vorba?

— Despre tovarășii mei. La celelalte teatre trebuie să fie altfel, numai la noi nu s-au selecționat elementele cele mai potrivite, dar eu nu pot, îmi place să spun adevărul. Toată vorbăria asta cum că nu se scriu piese demne de talentul lor, că sînt nevoiți să interpreteze roluri proaste, în timp ce...

— Și nu-i adevărat?

— Dar parcă Varlamov și Davîdov își uimeau spectatorii numai cu piese bune? Jucau uneori în piese proaste, care totuși se transformau în minuni...

— Nu știu, n-am auzit, spuse Lapșin.

— Iar eu am auzit, îi răspunse Katerina Vasilievna pe un ton provocator.

— Pentru asta te-ai supărat atît de tare pe ei?

— Da' de unde! Pur și simplu sînt un om rău. La urma urmei însă, de ce se prefac? Acum caută să lase impresia că-i interesează foarte mult să-l audă vorbind pe Bocikov. Zilele trecute au fost în grup la Academia de științe medicale și se tot străduiau să arate că în adîncul sufletului fiecare dintre ei simte ca un medic...

— Ești înțepată pe ziua de azi! constată Lapșin.

— Iar dumneata bun ca pîinea caldă! spuse Balașova, cu o sclipire în ochi. „Oamenii sînt totuși buni", îl imită ea cu mult haz pe Ivan Mihailovici. Zici că-s

buni, dar îţi iei revolverul şi tragi tocmai în oamenii ăştia buni.

— În cei buni nu trag, răspunse Lapşin. De regulă o fac numai atunci cînd alţii trag în mine.

— Păi în dumneata trag numai cei răi ?

Ivan Mihailovici se uită la ea întrucîtva uimit şi-i întîlni privirile aspre şi încordate ale ochilor.

— Da ? Prin urmare, şi eu sînt foarte rea, fiindcă îmi vine uneori poftă să te găuresc cu un glonţ.

— Şi pentru ce ? ! se miră el cu toată sinceritatea.

— Ce să mai vorbim — spuse Katerina Vasilievna — n-are nici un rost să debităm prostii !

Scoase oglinjoara din buzunar, de unde se rostogoliră pe duşumea cîteva alune, o cheiţă, două hîrtii de cinci ruble şi ceva mărunţiş. Colţurile buzelor prinseră să-i tremure ca la un copil şi probabil că tînăra femeie ar fi izbucnit în plîns dacă în birou n-ar fi intrat tocmai atunci severul Pavlik, cu silueta lui subţire de viespe, şi, aplecîndu-se spre Ivan Mihailovici, îi raportă în şoaptă că sosise profesorul Nevzorov.

— Poftеşte-l ! ordonă Lapşin.

Katerina Vasilievna tot îşi mai culegea alunele şi gologanii. La ieşire se ciocni în prag cu Nevzorov, care-i făcu loc să treacă şi se opri dezorientat în prag. Profesorul era un bărbat trecut de cincizeci de ani, cu sprîncene stufoase împreunate la rădăcina nasului şi obrajii bătuţi de vînt. Purta părul tuns scurt, iar ochii adînciţi în orbite aveau o privire ageră. Se uită cîteva clipe la Lapşin, cîntărindu-l cu luare-aminte, apoi oftă şi spuse cu glas ostenit :

— Mă numesc Nevzorov. Am...

— Iar eu Lapşin. Luaţi loc !

O expresie chinuită apăru pentru o clipă în ochii lui Nevzorov, care, fără a-i întinde mîna lui Ivan Mihailovici, se aşeză pe un scaun mai departe, de parcă ar fi văzut în Lapşin un duşman.

— Aţi dorit să cunoaşteţi dosarul băieţilor dumneavoastră ! Ancheta a fost terminată şi peste cîteva zile dosarul va fi înaintat organelor justiţiei... Luaţi loc aici, la masă, ca să vă fie mai comod la citit...

— Mai poate fi vorba acum de confort! spuse Nevzorov, cu un surîs amar. Acum şi mai ales aici...

— În ce sens, aici? întrebă cu răceală Lapşin.

— În sensul cel mai normal — nu se putu stăpîni Nevzorov. Arestări, urmăriri, miliţia...

— Nu vă-nţeleg.

— Nici nu-i nimic de-nţeles! exclamă Nevzorov. Ce să mai înţelegi cînd în lumea întreagă poliţia şi detectivii...

— În lumea întreagă poliţia şi detectivii apără interesele claselor avute — rosti necăjit şi cu asprime Ivan Mihailovici. Şi mi se pare ciudat că tocmai dumneavoastră, care sînteţi, pare-mi-se, profesor, ne comparaţi pe noi...

— Ştiţi, acum nu-mi arde de fel să ascult o lecţie, îl întrerupse Nevzorov.

— Aş vrea totuşi să-mi termin ideea. În cazul de faţă, pe lîngă celelalte considerente, noi, tovarăşe profesor, am dus o luptă grea să apărăm un om nedreptăţit, un orfan şi viitorul lui. Noi am dus această luptă împotriva unei forţe destul de organizate şi reprezentate printr-o serie de nume importante. Şi, vă rog, chiar în starea de enervare în care vă aflaţi, să nu uitaţi acest lucru!

— N-am să-l uit! făcu Nevzorov şi, după chipul lui, se putea vedea că nici măcar nu auzise ce îi spusese Ivan Mihailovici.

Lapşin aşeză pe birou o mapă voluminoasă. Profesorul îşi scoase ochelarii din toc, aprinse o ţigară şi, trăgînd adînc fumul în piept, începu să răsfoiască dosarul. Citea repede, mutîndu-şi ţigara stinsă dintr-un colţ în celălalt al gurii şi scărpinîndu-se cu mîna stîngă la ceafă. La un moment dat, Nevzorov îşi vîrî degetele pe sub gulerul cămăşii, părînd că se sufocă din pricina strînsorii, dar în curînd se linişti. Lapşin îl urmărea pe furiş, prefăcîndu-se că nu observă nimic. De la bun început îşi dăduse seama că oamenii de felul profesorului nu pot fi calmaţi cu un pahar cu apă şi nici cu vreo consolare de circumstanţă.

Între timp, în birou intrase de două ori Pobujinski, apoi Krinicinîi, Pavlik aduse corespondenţa, dar Nev-

zorov tot nu terminase de citit. În sfîrșit închise cu zgomot mapa, își aprinse o altă țigară și rosti abia perceptibil, ca și cînd s-ar fi îngrozit de propriile sale cuvinte :

— Și ce-i de făcut acum? Trebuie împușcați ?

— Pe cine, adică ?

— Pe frații... Nevzorov... băieții mei, Gleb și Oleg. Să-i împușcați ca pe niște lighioane turbate ?

— Și de ce... turbate ?! se miră Lapșin pe același ton sever.

— Nimic, spun prostii... am citit undeva despre asta...

Nevzorov își acoperi ochii cu palma.

— De împușcat, e prea mult, însă de izolat trebuie izolați, rosti liniștit Lapșin. Vă dați desigur seama că esențialul nu constă în rănirea lui Samoilenko, ci în faptul că ei l-au lăsat să moară, știind că omul era încă în viață. Lucrul acesta este confirmat și de povestea aceea veche cu Jmakin. Jmakin nu atacase atunci victima, ci sărise în apărarea ei, iar dînșii, între noi fie vorba, cu ajutorul dumneavoastră sau mai exact la adăpostul numelui pe care-l purtau, adăugă el, necruțător, l-au prezentat pe Jmakin ca făptaș, iar ei au căutat să pozeze în apărători. Ca urmare, Jmakin a devenit un om aproape ratat, care și-a pierdut încrederea în dreptate și a alunecat la dracu-n praznic, pe cînd feciorii dumneavoastră au săvîrșit o nouă crimă, la fel cu cea dintîi. Și în cazul al doilea tot numele, titlul academic pe care-l purtați și, în general, situația dumneavoastră le-au servit drept paravan. Nu-i așa ?

Profesorul nu răspunse, strîngîndu-și în palme obrajii livizi.

— Dumneavoastră ați căutat să împiedicați mersul normal al cercetărilor, urmă Lapșin. V-ați dus la Moscova și v-ați plîns acolo. Dumneavoastră, în ciuda faptelor binecunoscute...

— Ba necunoscute ! strigă răgușit Nevzorov. Necunoscute ! Vă dau cuvîntul meu de onoare că n-am știut nimic și am crezut că Jmakin, care furase odinioară lingurile, băiețandrul acela pe jumătate vagabond, haimanaua și spaima întregii curți, el este adevăratul făptaș...

— Dumneavoastră sînteţi geolog? întrebă deodată Lapşin.

— Da.

— Cercetător, sau cum se zice?... Într-un cuvînt aveţi prilejul să umblaţi mult pe teren?

— Da. În ultima vreme, mai puţin, dar în tinereţe...

— Şi n-aţi avut niciodată ocazia să lucraţi cu anumiţi indivizi îndărătnici şi dificili, aproape haimanale, după cum v-aţi exprimat, şi cu toate astea oameni adevăraţi?

Nevzorov nu răspunse.

— Aţi făcut războiul? V-aduceţi aminte, cunoaşteţi ce înseamnă cercetarea prin luptă? Cine sînt aceia care se duc să captureze „o limbă"? Băieţii curăţei şi spilcuiţi? Sau, să zicem, recordurile aviatice cine le bate? Neapărat fruntaşii la învăţătură? Cît despre vagabondul Jmakin, permiteţi-mi, tovarăşe profesor, să vă dau unele lămuriri, dacă dumneavoastră singur nu v-aţi gîndit pînă acum la aceasta... Am pierdut nu de mult un tînăr anume Gribkov Anatoli, un om minunat. Şi avea Gribkov o expresie — „un străin" — care însemna la el cea mai mare injurie. Ei bine, dumneavoastră sînteţi unul din aceşti străini. Aţi ştiut că Jmakin rămăsese orfan de părinţi, aţi ştiut felul în care i se rînduise viaţa. L-aţi văzut instalînd antene, de altfel tot el v-a instalat antena şi dumneavoastră. Nu coconaşii dumneavoastră, ci un băiat plătit a făcut-o; pentru lucrul acesta, un „derbedeu" era cît se poate de potrivit. Clădirea e înaltă, acoperişul înclinat, de ce să riscaţi viaţa propriilor dumneavoastră copii?! Ei bine, deşi aţi cunoscut întreaga viaţă a acestui Jmakin, dumneavoastră n-aţi mişcat măcar un deget pentru el! Oare nu l-aţi fi putut ajuta cu nimic? Oare lucrurile ar fi ajuns pînă la linguri? Nu, desigur că toate acestea nu vă priveau. Sînteţi doar o persoană atît de ocupată! Iar băiatul nu vă era decît un „străin". Şi iată că acum, cînd v-aţi simţit vizat şi vă temeţi că fiii dumneavoastră ar putea să aibă neplăceri, v-aţi şi repezit la Moscova, v-aţi dus pe la diferite personalităţi din conducere sau mai ştiu eu unde...

— Dar e cît se poate de firesc, îl întrerupse încet Nevzorov. Pe atunci nu credeam că sînt vinovaţi. Şi-apoi... sînt copiii mei.

— Da, da, spuse Ivan Mihailovici, simţindu-se dintr-o dată obosit. Desigur, e vorba de copiii dumneavoastră. Şi faptul că ei au ameninţat o fată, determinînd-o să plece din Leningrad...

Nevzorov se întoarse brusc cu faţa spre Lapşin şi rosti cu tărie:

— Nu! N-au ameninţat pe nimeni. Aici numai eu singur port toată vina. Eu am sfătuit-o pe mama Neliei s-o ducă cît mai departe de scandal. Ce rost avea ca fata să suporte toate bîrfelile, toată murdăria şi cloaca aceea? Li s-a ivit tocmai atunci posibilitatea să plece, mai ales că se pregăteau de multă vreme, şi de altfel şi Nelia se cam speriase. Băieţii mei n-au nici un amestec aici.

— Dacă n-au, n-au, rosti Lapşin, cu glasul stins de oboseală — asta o veţi declara la proces, însă toate acestea nu schimbă fondul problemei. Apoi întrebă pe un ton rece, oficial: Mai aveţi ceva cu mine?

— Nu... cred că nu! spuse Nevzorov, ridicîndu-se greoi de pe scaun. Adică aş mai avea o întrebare. Vreau să ştiu dacă n-aş putea să... să-i fiu cu ceva de folos acestui Jmakin. Să-i trimit, bunăoară, nişte bani la închisoare. E condamnat, nu-i aşa? Sau să intervin undeva...

— Credeţi cumva că Jmakin ar primi bani de la dumneavoastră?

— Şi adică de ce să nu-i primească?

— De ce? oftă Ivan Mihailovici. Şi lucrul acesta mă-ntrebaţi tocmai pe mine, un *poliţist,* tovarăşe profesor? Scuzaţi-mă, tovarăşe Nevzorov, dar am impresia că în capul dumneavoastră s-au cam încurcat lucrurile şi mai am impresia că dumneavoastră personal purtaţi o mare vină pentru cele întîmplate cu băieţii. Degeaba daţi din mîini, sînteţi vinovat, şi cu timpul, o veţi înţelege şi singur. Aţi uitat, se vede, că trăim în regimul sovietic. Aţi uitat de-a binelea. Firesc, formal sînteţi un om de ştiinţă sovietic şi probabil că aduceţi vreun

folos și geologiei. În ce privește însă felul dumneavoastră de a gîndi, orizontul... sînteți...

— Un mic-burghez, nu ? întrebă cu amărăciune Nevzorov.

— Nu-i treaba mea să etichetez oamenii. Dar, ținînd seama de relațiile cu care vă lăudați, de banii pe care i-ați oferit lui Jmakin, de expedierea Neliei, precum și de fasoanele și lipsa de modestie de care suferă odraslele dumneavoastră...

— Ascultați-mă, zău, spuse Nevzorov, și-așa mi-e destul de greu pe ziua de azi ; iar dumneavoastră mă mai frigeți la un foc mocnit...

— Mi-e teamă că fără mine o să vă vină și mai greu ! rosti răspicat Lapșin, apăsînd cu putere pe butonul soneriei ; apoi îi ordonă lui Pavlik : Condu-l pe tovarășul profesor pînă la ieșire.

Pavlik își pocni ușor călcîiele cizmelor. Cursul redus pe care-l absolvise de curînd îi imprimase o ținută militărească desăvîrșită. Acum nu mai era vorba pur și simplu de un Pavlik sobru, ci de un lucrător foarte sever și model de disciplină...

DACĂ MĂ FAC OM, AM SĂ VIN !

După ce mama regretatului Gribkov părăsi încăperea, Lapșin își reluă locul în fotoliu, își trecu palmele peste obraji și spuse oftînd :

— Asta-i, Jmakin : Tolea al nostru zace în pămîntul umed, iar Korniuha huzurește în voie. Se plimbă nestingherit și noi nu sîntem în stare să-l prindem. Poate că și astăzi a mai omorît pe cineva...

— Mă tot luați pe departe, tovarășe comandant, observă alene Jmakin. Căutați să acționați asupra mea, dar eu nu-s codoș !

Prefăcîndu-se că nu l-a auzit, Ivan Mihailovici urmă calm :

— M-da, se plimbă ca vodă prin lobodă și pune la cale vreo nouă crimă. Iar noi nu putem să punem mîna pe el. S-a afundat adînc, ticălosul...

— Dumneavoastră, cu tot personalul pe care-l aveţi, n-o puteţi face, pe cînd Jmakin, singur, ar putea, spuse Alexei, cu un căscat uşor. Interesant! Bine, dar în cazul acesta prin cine aş putea să ajung la Korniuha? Spuneţi-mi ce legătură aţi dibuit şi atunci o să mă gîndesc. Dar dacă sînteţi atît de secretoşi, poate că nici nu-i cazul să mă bag.

Bătînd cu vîrful degetelor în cristalul mesei, Lapşin se uită gînditor la Alexei, apoi într-un tîrziu întrebă:

— Îl cunoşti pe Balaga, nu?

— Vă bateţi joc de mine, Ivan Mihailovici? Păi Balaga a căutat să mă convingă să mă las de furat. A devenit dintr-o dată atît de conştient, un adevărat pionier, nu altceva.

— Face pe moralistul cu guşteri ca tine.

— Adică, eu de ce sînt guşter?

— Dar cine eşti? Omori oameni cu cuţitul?

Tăcură din nou. Jmakin îşi auzea inima bătînd în piept. Cu toate că Ivan Mihailovici îl numise guşter, astăzi îi vorbea ca unui egal, iar faptul că-i pomenise despre Balaga părea să arate că Lapşin are deplină încredere în Alexei. Din clipa aceasta se uniseră parcă amîndoi împotriva lui Korniuha. Erau acum alături de răposatul Tolea Gribkov, alături de Bocikov şi Pobujinski, de toţi aceia care căutau să-l smulgă pe Jmakin din viaţa lui „terminată", porniţi cu toţii împotriva criminalului Korniuha. Alături de Krinicinîi, care se dusese la Kiev s-o aducă pe Nelia, şi de Okoşkin, care scosese puşca de vînătoare din eleşteu.

— Ei, ce zici? auzi el de undeva din depărtare vocea lui Lapşin. Jmakin întoarse capul. Ivan Mihailovici fuma, uitîndu-se pe fereastră. În tine, Aleoha, am toată nădejdea — spuse el, apropiindu-se din nou. Mă bizui şi-ţi mărturisesc cinstit că, atît pentru mine cît şi pentru oamenii mei, e foarte important ca tocmai tu să ne dai o mînă de ajutor. Noi, cum s-ar spune, am mizat pe tine, ţi-am acordat de mult încrederea noastră, încă înainte de a avea dovezile asupra nevinovăţiei tale în cazul acela cu pumnalul. Îţi spun tovărăşeşte că ne-a venit greu cu tine. Am avut şi neplăceri. Dar ce să mai

vorbim, dacă ţie, după cum văd, ţi-e pur şi simplu frică de judecata hoţilor şi tremuri pentru propria-ţi piele...

Jmakin îi aruncă pieziş o privire şireată şi zîmbi. Ivan Mihailovici înţelese că n-a procedat bine folosindu-se de manevra aceasta cu judecata hoţilor şi că, în general, nu se cădea să mai umble cu şiretlicuri faţă de Alexei. Dacă-i vorba să dea cărţile pe faţă, s-o facă deschis.

— Bine, fie! Asta am spus-o doar aşa, din considerente de ordin educativ, zîmbi el, acum să vorbim pe şleau. Balaga n-are să ni-l divulge pe Korniuha. De altfel, nu-i chiar atît de prost, fiindcă nici Balaga nu-i cunoaşte ascunzătoarea. Dacă o să-l umflăm pe Balaga, o dată cu el se va rupe ultimul fir de legătură. Tu eşti băiat dezgheţat şi trebuie să înţelegi. Printre altele, Balaga cunoaşte ultimele tale isprăvi, cum ţi-ai tăiat vinele şi ai fost internat în spital.

— Şi altceva ce mai ştie?

— Că ai fugit din spital.

— Şi că am făcut pe nebunul?

— Să zicem că la clinica de psihiatrie ai simulat.

— Bine, am să încerc, spuse Jmakin, ridicîndu-se de pe scaun. Însă nu vă promit nimic. Dacă dau greş, nu-i vina mea.

— Ai grijă să nu calci în străchini, spuse tacticos Lapşin, uitîndu-se atent la obrajii lui Alexei, care deveniseră palizi. Uite, sărmanul Tolea Gribkov...

— După cum am auzit, Tolea Gribkov a salvat cu propriul său trup viaţa unui om de ispravă, îl întrerupse Jmakin. Asta nu înseamnă să calci în străchini...

Lapşin tăcu. Chiar acolo, în faţa lui, în conştiinţa lui Jmakin se dădea o crîncenă luptă interioară, pe care lui Ivan Mihailovici îi venea greu s-o poată desluşi.

— Bine, încheie Lapşin. Du-te, Alexei, şi apucă-te de treabă. Ai bani?

— E plin oraşul. Poşete, portmonee, portofele, ceasuri. Vorba ceea: ce-i al tău e şi al meu... Tehnica la graniţă cu fantasticul...

Buzele i se schimonosiră într-un zîmbet bolnăvicios, de parcă Alexei s-ar fi ruşinat pentru cele ce se petreceau cu el. Lapşin, care-şi dădea seama de acest lucru,

se prefăcu că nu-l aude. De altfel, în starea de spirit în care se afla Jmakin, nici n-ar fi trebuit să-i ofere bani.

— Daţi-mi un bileţel, ca nu cumva vulturii dumneavoastră să m-agaţe înainte de vreme. Scrieţi-mi şi toate numerele de telefon de la birou şi de acasă, spuse Jmakin. Altceva nu-mi mai trebuie. Facă-se voia lui Dumnezeu.

Lapşin însemnă totul pe o foaie de hîrtie, pe care Jmakin o împături şi o ascunse în buzunarul de ceas al pantalonilor.

— Au să-mi mai deschidă vreun proces? întrebă el.

— Fireşte. De furat ai furat? Spune!

— Prin urmare, au să-mi contopească pedeapsa?

— După cum scrie la carte, conform legii.

— Dar pentru fraţiorii Nevzorov, pentru că le-am smuls din mînă pumnalul şi am fost condamnat, asta mi se pune la socoteală sau aleluia?...

Ivan Mihailovici nu-i răspunse.

Jmakin îşi luă şapca de pe scaun şi, făcîndu-şi vînt cu ea, porni spre uşă. Lapşin îl ajunse din urmă, îl apucă de umerii puternici, dar costelivi, şi-l întoarse cu faţa spre el:

— La noi e obiceiul ca atunci cînd un om de-al nostru pleacă într-o misiune primejdioasă, să-i urăm succes, rosti grav Ivan Mihailovici. Aşa că şi eu, Alexei, îţi urez reuşită deplină!...

— Omul dumneavoastră mai are însă la el şi un pistolet, fără să mai vorbim despre legitimaţie... Pe cînd tot arsenalul meu se compune doar dintr-o hîrtiuţă primită de la comandamentul miliţiei...

Ochii lui verzi cu sclipiri diabolice aruncară asupra lui Lapşin o privire scurtă şi tăioasă. Apoi Jmakin îşi zvîcni un umăr înainte şi ieşi din odaie, închizînd cu grijă uşa în urma lui.

Din chenzina primită de la atelier îi mai rămăseseră vreo trei ruble şi ceva mărunţiş. Ajunse cu tramvaiul pînă în şoseaua Staro-Nevski, unde ochelaristul Hmelea îi deschise uşa şi se dădu înapoi uluit.

— Nu te speria, fraicre, spuse prietenos Jmakin. Am venit cu treabă la tine. Ajută-mă prietenește, am nevoie de bani...

Hmeleanski mai făcu un pas înapoi.

— Îmi trebuie mulți bani, dar să n-ai nici o grijă. Dacă nu mă crezi, poți să-l suni pe Lapșin. Ce te sperii, nasolule, îți vorbesc doar cît se poate de limpede. Ai undeva un telefon?

Și înaintînd spre Hmelea, care se fîstîcise de-a binelea, Jmakin îl împinse pe sala îngustă și despărțită cu un paravan de placaj, îi porunci să aprindă lumina și-i ceru telefonistei comandamentul miliției, apoi interiorul lui Lapșin. Ivan Mihailovici era încă la birou și nu se arătă de fel surprins cînd Jmakin îl rugă să-i confirme acestui „cap sec" de Hmeleanski cum că totul e în ordine.

— Toate-s în regulă, încuviință Lapșin. Caută, Hmelea, să-l sprijini.

— Moralicește? întrebă speriat Hmeleanski, cu un glas subțirel de tenor.

— Ajută-l tovărășește. Ai înțeles?

— Sînteți într-adevăr dumneavoastră, tovarășe comandant?

— Chiar eu, Ivan Mihailovici Lapșin, și fiindcă veni vorba, nu-ți sînt nici un fel de comandant. Așa, vezi! Cu bine!

Hmelea răsuci receptorul în mîini, se uită speriat la Jmakin și-l însoți apoi în odaie. Fereastra era larg deschisă și o adiere ușoară de vînt mișca perdeluța albă și curată. Pe masă erau așezate în ordine o mulțime de cărți și caiete cu scoarțele roase, ca de școlar.

— Ți-ai cumpărat și patefon! observă Jmakin. Și ce fel de muzică îți place mai mult: de dans sau alta mai serioasă? Pe mine, unul, mă atrage mai mult muzica distractivă.

Tolănit pe un scaun, își plimba privirile iscoditoare prin odaie, luîndu-l peste picior pe bietul Hmelea, căruia îi pierise piuitul. Apoi Alexei se apucă să-i povestească cum că se bucură în fața lui Ivan Mihailovici de multă trecere și că Lapșin îl plimbă cu mașina, iar cînd a fost bolnav, același Lapșin i-a adus pachete la spital. În

general, viața începe să se aranjeze frumos, numai cu banii o duce cam prost, deocamdată. I-au făgăduit să-i plătească o leafă de vreo patru mii pe lună, fiindcă el, se-nțelege, nu se învoiește cu mai puțin, dar pînă acum lucrurile se mai tărăgănează încă. Așa că l-ar ruga pe Hmelea să scotocească puțin prin pușculiță. Numai cît se poate de repede, fără tevatură și tot felul de birocratisme.

— Propriu-zis, eu îmi țin banii la casa de economii, minți pentru orice eventualitate zgîrcitul Hmelea. Cît îți trebuie ?

— Vreo două miare...

— Ai înnebunit ?

— Îhî... încuviință îndată Jmakin. De altfel am fost internat și la ospiciu. Am și certificat de-acolo...

Făcu o mișcare să-și caute certificatul, dar Hmelea se înspăimîntă pînă într-atît, că Jmakin se milostivi și își reduse dintr-o dată pretențiile de la două mii la cinci sute de ruble. Hmelea se apucă să cotrobăiască undeva pe după dulap și suspină pe-nfundate frămîntat de chinurile acelea caracteristice avarului care se desparte pentru totdeauna de bănișorii lui. În timpul acesta, Jmakin îi istorisea cum a observat în tramvai la un jupîn un portofel „borțos", dar nu l-a sfeterisit numai pentru faptul că acum și-a ales o cale cinstită și are de gînd să-l imite întru totul pe amicul său Hmelea, ca să devină cu timpul „un șef mare..." Doar nici Hmelea n-o să rămînă toată viața un hamal. Și pentru el „va străluci soarele la orizont", și el „va avea mașină personală".

— Uite, sînt exact cinci sute ! spuse Hmelea.

— Și mai ai o grămadă acolo, remarcă Jmakin. Halal tovarăș, n-am ce zice ! Nu ești în stare să-i dai unui prieten încă vreo două miare pentru drumul nou și luminos pe care a pornit-o ! Prin urmare, tu singur, cu mîna ta, mă împingi la alte pungășii... Bagă de seamă, dacă au să mă prindă, te dau de gol, am să pun totul pe seama zgîrceniei tale.

Sporovăia fără încetare, spunînd tot ce-i venea la gură, dar privea la fel de grav și cercetător, întocmai cum făcuse mai înainte la Lapșin. Chibzuia cu încordare și nu putea să se hotărască într-un fel, să se agațe

de un fir, de o sforicică cît de mică... „Sforicică! se gîndi Alexei și își dădu îndată seama că va trebui să acționeze singur, cu ajutorul unei frînghii. Numai după aceea va anunța la telefon, cînd treaba va fi terminată, și n-o să-i îndrepte pe milițieni pe urmele lui Korniuha, ci o să le comunice cum că el l-a legat pe criminal. Asta o să fie o figură șic, o ispravă serioasă, nu fleac!... „Bineînțeles, dacă nu cumva o să-mi facă el mie de petrecanie. Se pricepe doar, e meșter la așa ceva" — își zise Jmakin, gîndindu-se la Korniuha, și-l întrebă pe Hmelea dacă n-are și o bucată bună de frînghie.

— Ce fel de frînghie? întrebă acesta pe un ton ofensat, stînd pe marginea patului alb și ștergîndu-și ochelarii cu batista. Acum îți mai trebuie și frînghie...

Pînă la urmă se găsi însă și frînghie. Doar nu era în firea lui Jmakin să nu scoată sufletul din om dacă avea nevoie de un lucru! Și încă o frînghie fainâ, scurtă și rezistentă. Jmakin o strînse colac și o ascunse în buzunar, apoi îi făcu lui Hmelea cu ochiul și plecă întins, îndreptîndu-se spre o pivniță de vinuri cunoscută, să bea ceva și să chibzuiască în amănunt ce are de făcut. Doi bătrînei blajini la înfățișare care se cherchelisră pînă într-atît, că nu mai erau în stare să scoată o vorbă, îl poftiră la masa lor. Ca să-și mai alunge plictiseala, Jmakin le trase o minciună, spunîndu-le că lucrează ca educator la un cămin de copii.

— Și tragi la măsea?

— Nițeluș...

— Păi copilașii?

— În Franța, toți copiii obișnuiesc să bea, dar numai vin, spuse celălalt moșneag. Și în Gruzia beau de mici...

Nu, aici nu putea să se concentreze!

Jmakin o porni din nou de-a lungul străzii, chibzuind pe drum. Iar după ce cîntări și, după socoteala lui, prevăzu totul, intră vioi în vestibulul de marmură cu ornamente aurite, unde pe vremuri fusese un restaurant, iar acum era cantina-restaurant nr. 19, situată într-o fundătură din apropierea Pieței Manejului. Un portar în livrea îi deschise ușa, făcînd o plecăciune adîncă.

— A-a... Balaga! exclamă alene Jmakin, întinzîndu-i mîna şi cercetînd atent faţa buhăită şi buboasă a moşneagului. Noroc, Balaga!

— Vă tot vînturaţi de colo-colo, spuse acesta pe un ton neobişnuit de reverenţios.

— Mă vîntur...

— Umbla parcă zvonul că v-au umflat.

— Am fost tare bolnav.

— V-aţi tăiat vinele?

— O ştii şi pe-asta, diavol bătrîn...

— Eu ştiu totul.

— N-ai decît...

Întorcîndu-i spatele, Jmakin se aşează la o masă în apropierea ventilatorului şi ceru ospătarului să-i aducă votcă, bere, o friptură şi îngheţată. Apoi, prefăcîndu-se ameţit, se adresă aceluiaşi ospătar cu „tăicuţule", rugîndu-l să-l cheme la masă pe portar. Balaga se apropie în livreaua lui caraghioasă, ale cărei poale se tîrau pe parchetul murdar.

— Stai jos! îl îmbie Jmakin.

— N-avem voie, răspunse moşneagul, vorbind la plural despre propria-i persoană, acum trebuie să stăm la uşă. Iar mai tîrziu, cam pe la orele douăsprezece, o să trecem la toaleta pentru bărbaţi. În locul nostru o să intre un flăcău mai voinic. În caz de ceva... lămuri el.

— Aşa-a!... încuviinţă Jmakin. Atunci bea ceva.

— Nu beau, refuză cu un aer smerit Balaga. Sufăr de rinichi.

— Ce noutăţi mai sînt pe lume?

— De toate, răspunse Balaga.

— Ce fel? De exemplu...

Balaga îşi şterse ochii înlăcrimaţi şi-i ceru să-l împrumute cu cinci ruble.

— Dumnezeu cu mila, zise Jmakin, deşartă-ţi sacul cu noutăţi.

Huruitul ventilatorului devenise plictisitor şi, după ce-l închise, Jmakin repetă cu glas poruncitor:

— Stai jos şi nu te mai codi! Vorbeşte după legea domnului. (Se ţine scai de el azi „legea domnului".)

— De ce să mă codesc?

— Cumperi un ceas de aur, marca *Paul Bouré*? întrebă Alexei în şoaptă.

Balaga îşi şterse din nou o lacrimă şi holbă uimit ochii la el:

— Ţi-ai pierdut minţile? Păi acum, pentru treaba asta...

— Las' că ştiu, i-o reteză nerăbdător Jmakin. Ştiu tot, împieliţat bătrîn ce eşti, dar trebuie să trăiesc, nu?

— Şi cum vrei să trăieşti?

— Să-mi caut nişte drăguţi de amici. Singur nu poţi face nimic, dar cu un prieten bun, merge. Vreau să trăiesc pe picior mare...

Ventilatorul porni din nou să huruie.

— Încăpăţînat mai eşti! oftă Balaga. Interesant de ştiut, pe ce te bizui, la urma urmei?...

— Pe mine. Numai pe priceperea mea.

— Dar de ce ţi-ai tăiat vinele?

— Dintr-o chestie amoroasă. Am avut unele daraveli personale.

— Am auzit că erai gata s-o mierleşti.

— Am fost şi pe moarte, m-am şi ţicnit. Vreau să dispar, Balaga. Ajută-mă să mă dau la fund cît mai adînc, pentru o treabă bună.

Balaga zîmbi şi se aşeză iarăşi la uşă. Jmakin mîncă friptură, vărsă votca în scuipătoarea de sub masă şi sorbi din paharul cu bere. Timpul se scurgea chinuitor de încet şi nu se întrevedea nici o distracţie, nici măcar o bătaie. O cantină ca toate cantinele, cu numărul de ordine care-i fusese dat. În sfîrşit, pe la orele douăsprezece noaptea Balaga se apropie de masa lui Jmakin şi zise:

— Dacă doreşti, du-te spre fostul hotel *Hermes*. Acolo se plimbă un vechi cunoscut de-al tău. Eu n-am nici un amestec în treaba asta, nu vreau să ştiu de nimeni dintre voi. Vă ţineţi scai de mine ca boala de om sănătos...

Jmakin îşi încleştă fălcile, plăti consumaţia şi se ridică de pe scaun clătinîndu-se ca să pară turmentat.

— Să nu-l uitaţi nici pe moşneagul de mine, porumbeilor! mormăi Balaga printre gingii.

— S-aştepţi mult şi bine!

Balaga închise ușa în urma lui și cheia se răsuci cu scrîșnet în broască.

Jmakin se învîrti multă vreme prin dreptul hotelului, însă Korniuha nu era nicăieri. Adică, poate că fusese pe-acolo, dar nu i se arătase lui Alexei.

„Pîndește dacă n-am cumva iscoade după mine — își spuse Jmakin, plimbîndu-se agale și trăgînd din țigară. Ei bine, n-ai decît să pîndești cît vrei, de mine tot nu scapi! Am mîini de fier și-o să-mi cunoști tu firea!"

Se bucura încă de pe acum la gîndul că va avea de susținut o luptă primejdioasă, pe viață și pe moarte, dar în același timp încerca o senzație chinuitoare, văzînd că încleștarea cu dușmanul întîrzie. Îi plăcea ca totul să se petreacă dintr-o dată: așa cum a hotărît, așa să iasă. Și cînd colo, poftim, trebuie să mai aștepte pînă cînd șarpele va scoate capul în drum, și tocmai el să fie acela care așteaptă, iar nu ticălosul de Korniuha...

Noaptea scurtă de primăvară era pe sfîrșite. Jmakin o porni agale pe stradă, străbătu Fontanka și ajunse în Cîmpul lui Marte... Mugurii copacilor plantați simetric pe laturi începuseră să se desfacă și, în liniștea adîncă, premergătoare dimineții, se auzea ciripitul și gunguritul voios al unei păsărele care-și căuta culcușul printre crengile golașe. Aerul umed mirosea a scoarță de copac, a pămînt reavăn și frunziș rămas de cu toamnă. Dinspre Neva sufla un vînt rece. Leningradul părea neliniștit și neprimitor; ca de obicei în acest anotimp se simțea apropierea răcoroasă a mării...

Jmakin se așeză pe o bancă și își aprinse țigara, ferind-o de vînt. Apoi își îndesă șapca pe urechi și căzu pe gînduri.

„Așa, căută el să pună ordine în impresiile din ultimele zile. Prin urmare, să presupunem că au să-mi acorde circumstanțe atenuante și, ca măsură profilactică, au să mă încadreze în muncă, să nu m-apuc iarăși de furat. Au să-mi suspende dracului și sentințele! Să zicem că au să-mi creeze și condiții. Dar voi putea eu oare să muncesc? Aici e toată buba! Pentru ei nu-s decît un fost pungaș de mîna a doua, dar pentru mine

sînt o fire destul de enigmatică. Ce anume îmi trebuie? Ce vreau? Jinduiesc după liniște și pace? Păi cu liniștea lor te poți stinge curînd, ca o lumînare. În felul ăsta o să ne rablagim de tot, Jmakin, cît ai clipi din ochi; o să ni se strice dinții din gură, o să ne lovească pleșuvia și o să încărunțim la fel ca cei doi grenadieri. Și ce va fi mai departe? Să mă fac hamal? Să repar aparate de radio la vreo cooperativă? Ei bine, să zicem că am să învăț șoferia. Voi avea încadrarea cea mai slabă și, desigur, va trebui să fumez țigări dintr-acelea de treizeci de copeici. Dar dacă mie țigările astea îmi fac greață? Atunci cum rămîne?"

Și cu acea pornire flușturatică, caracteristică oamenilor lipsiți de voință, începu să cugete cum că n-ar fi rău să săvîrșească de unul singur, fără alți complici sau ciraci, o spargere la un magazin mare ca *Mostorg*, să fure diferite obiecte de preț în valoare de vreo sută de mii de ruble și s-o șteargă după aceea undeva spre sud, în Crimeea sau la Odesa...

— „Se scutură frunza de arțar..." fluieră el, amintindu-și de Odesa. Și în clipa următoare îi veni în gînd noaptea aceea geroasă de la Lahta, cînd îi fredonase Klavdiei acest cîntec, în timp ce ea stătea gînditoare lîngă sobă, cu privirile ațintite în gol și cu un zîmbet duios și trist în colțul gurii... Klavdia! murmură el, îndreptîndu-se în direcția cheiului. Klavdia!

Aplecat deasupra undelor negre și reci ale Nevei, cu obrajii șfichiuiți de suflarea tăioasă a vîntului ce bătea dinspre mare, căută să-și readucă în minte chipul Klavdiei și simți cum se înduioșează la amintirea vorbelor și gesturilor ei aproape uitate, a timbrului vocii ei. Și așa cum era acum, neajutorat, hărțuit și mai ales dezorientat cu desăvîrșire, se hotărî brusc să se ducă s-o vadă numaidecît, fără să mai zăbovească măcar o clipă, dar deodată se răzgîndi și se încurcă de-a binelea.

...În tren nu se gîndise despre ce anume ar putea să-i vorbească Klavdiei și cum va decurge întîlnirea dintre ei. Cînd coborî însă pe peronul cunoscut al gării, se simți copleșit de o emoție puternică, amestecată cu teamă, de o șovăială nelămurită.

„Are să m-alunge, își zicea Jmakin, cuprins de groază, n-are să-mi deschidă ușa sau îmi va spune... dar ce anume ?..."

Și aici se simțea apropierea primăverii. La fel ca în oraș, sau poate și mai tare, plutea în aer mireasma jilavă a mării, însoțită de mirosul vag de catran și de zăpadă topită care mai rămăsese ici-colo pe cîmp...

Dar iată și căsuța atît de dragă. Din curte se porni să latre cîinele. Jmakin bătu în geamul de la odaia Klavdiei, așteptă puțin, apoi ciocăni din nou.

„Scoală-te, fetițo, a venit pungașul", se gîndi el, cu deznădejde.

Klavdia ieși în cerdac desculță, călcînd cu piciorușele ei albe și subțiri pe scîndurile cenușii și alunecoase. Păli la față văzîndu-l pe Alexei, apoi coborî într-o clipă treptele și, lipindu-se de el, izbucni în plîns. Din ochii lui Jmakin începură să picure lacrimi de chin și totuși de bucurie.

— Ei haide, ajunge, îi șoptea el, potolește-te, nu-i nimic...

— Aleoșenka ! suspină Klavdia. Of, păcatele mele, sărăcuțul de tine, mititelule !...

Se lipea tot mai mult, tot mai strîns de el, și era atît de aproape și de curată, cu părul răvășit, scuturată de frig, de lacrimi și de fericire ! Cu glasul întretăiat de suspine, îi șoptea cuvinte pe care Alexei nu le auzise niciodată de la nimeni. Îl trăgea după ea, apoi se oprea locului și-i dezmierda obrajii, încolăcindu-i gîtul cu brațele... În cele din urmă se porni iarăși pe plîns...

În odaia Klavdiei totul era neschimbat, numai prin chenarul ferestrei nu se mai vedea ca altădată albul zăpezii.

Își dezbrăcă paltonul și spuse încet :

— Am să dau o lovitură la *Mostorg* și vom pleca dracului din orașul acesta. Unu la unu. Ăsta sînt, precum mă vezi.

— Ba n-ai să dai nici o lovitură, răspunse Klavdia, privindu-l cu ochii ei strălucitori. Și nici măcar nu ești un hoț, ci un biet puștan, un neisprăvit. Zău așa ! Ar trebui să te tragă cineva de urechi, să-ți altoiască o sfîntă de bătaie cu nuiaua. Să te pună la colț !

— Am stat destul la colțuri! răspunse posac Alexei.

Se apropie de el și, cuprinzîndu-i grumazul cu brațele, i se așeză pe genunchi, numai în rochia prin care i se simțea trupul gol.

— Ești vînăt și slab! Ți se văd toate oscioarele. Un țicnit.

— Eu țicnit?

— Tu.

— Asta-i drept, se învoi Jmakin, sînt un piculeț scrîntit la bilă. Mi-am cam pierdut rotițele pe drum. M-am încurcat rău de tot, mi-e teamă că n-o să reușesc să mă descurc.

— Ți-e foame? întrebă Klavdia, fără să-l asculte.

Băură ceai cu lapte și mîncară brînză de vaci dintr-o farfurie adîncă, ascultînd răsuflarea regulată a fetiței adormite și privindu-se.

— Uite ce este, spuse Alexei, pentru început trebuie să fac o treabă. Ce fel de treabă, asta-i secret de stat. Ai înțeles?

— N-am înțeles! răspunse Klavdia, rîzînd. De altfel, nici nu fusese atentă la vorbele lui.

— Ce n-ai înțeles?

— Mi-e frig! se plînse ea. Am înghețat.

— Dar pricepe odată! îi porunci Jmakin. Trebuie să ies la lumină...

— Sînt însărcinată, Leoșa, spuse Klavdia încet, cu aceeași privire strălucitoare în ochi.

Jmakin puse cana pe masă și rămase un timp încruntat.

— Și n-am să fac nimic, urmă Klavdia. Am să nasc. Dacă tu ai să fugi, au să m-ajute băieții.

— Ce fel de băieți?

— Comsomoliștii.

— Dar ce ai tu cu ei?

— Cum, ce am? Sînt și eu comsomolistă.

— Tu?

— Da, eu.

Se aplecă rîzînd spre el și începu să-i sărute obrajii cu buzele calde și lipicioase de ceai.

— Stai niței, o opri Alexei, astîmpără-te! Și de mult ești în Comsomol?

— De patru ani — răspunse Klavdia, sărutîndu-l. O știai și pe-asta, dar ai uitat. Pe-atunci te ascultai numai pe tine, ca un canar. Ciripeai și fluierai de zor și o duceai numai în triluri. Iar eu ce era să fac? Nu-ți ardea de mine, erai preocupat de grijile tale proprii. Acum cred că te-ai mai ușurat...

Jmakin rîse:

— Am să-ți fac o reclamație la Comsomol și am s-arăt că ai avut legături cu un pungaș.

— Nu-i nimic, n-ai decît. Dacă ai fi fost pungaș în timp ce erai cu mine, da, dar așa... Tu ești un fost pungaș, iar acum ai devenit un erou...

— E-hei, pîn' la erou n-am ajuns încă. Cel puțin pe ziua de azi.

— Ai s-ajungi, spuse ea. Eu sînt femeie și știu totul. Cît ai lipsit, stăteam uneori în pat și mă gîndeam: „Ce-ar fi oare să săvîrșească o faptă măreață și să-l decoreze cu un ordin? Sau poate să devină aviator, ori o să zboare în stratosferă"...

— În lună, fără transbordare, mormăi posac Alexei.

— Prostule, spuse femeia, termină odată cu luna! N-o să ți se-ntîmple nimic. Iar dacă te-ai hotărît să jefuiești *Mostorgul*, eu am să te denunț cea dintîi și, cînd au să te curățe, n-am să vărs nici măcar o lacrimă. N-ai decît să crăpi. M-am săturat!

Jmakin se uită pieziș spre Klavdia, mirat de aceste cuvinte.

— Mare lucru, reîncepu ea. Am bocit cît am bocit, ajunge! Diavol ticălos, mai cauți să mă și sperii, să mă bagi în răcori!

Îl împinse cu palma în piept, se ridică în picioare și, scîncind, ieși afară din odaie. În clipa următoare se ivi Korcimarenko, cu paltonul pe umeri, de sub poalele căruia i se vedeau bentițele de la indispensabili. Jmakin păși în întîmpinarea lui.

— Ai apărut, porumbelule? spuse Korcimarenko, boțit la față și cu barba încîlcită.

— Să mergem de aici, propuse Jmakin, doarme copilul.

Klavdia ieși împreună cu ei.

— Nu-i nimic, putem vorbi aici, în tindă, zise Korcimarenko. Dincolo doarme Jenka, iar sus avem un chiriaş.

— Aşadar, urmă Jmakin pe un ton provocător, despre ce este vorba?

— Despre toate, răspunse rece Korcimarenko. Mă rog, ce-ai de gînd să faci de-acum înainte?

— Fac ce vreau, îl înfruntă Jmakin.

— Şi anume, cam ce-ai vrea?

— Mă priveşte.

— Aha, te priveşte! izbucni Korcimarenko, cu glas înăbuşit, abia stăpînindu-şi furia. Te priveşte, nemernic ce eşti!

— Vă rog fără expresii tari, spuse Jmakin, e aici o femeie!

Klavdia izbucni în rîs şi fugi în odaia ei.

— Ei bine, se învoi Korcimarenko, suflînd greu, să discutăm atunci ca oamenii. E timpul să-ţi scoţi prostiile din cap.

Stătură aşa unul în faţa celuilalt în tinda întunecoasă, lîngă scara ce ducea la etaj. Deodată treptele scării scîrţîiră. Cineva cobora jos.

— E Fedea, spuse Korcimarenko. Vino încoace, Fedea, azi e sărbătoare la noi, a venit Jmakin în vizită.

— A-a, rosti flăcăul îmbrăcat cu un tricou, mi s-a părut mie că aud vorbă. Bine-ai venit, Jmakin! şi-i întinse lui Alexei mîna lui lată şi puternică.

Urcară cu toţii la etaj, ca să poată vorbi mai pe-ndelete, şi intrară în încăperea locuită odinioară de Jmakin. În odaie erau o mulţime de cărţi, iar pe duşumea fusese întins un covoraş. La lumina lămpii, Alexei şi Hofman se priviră îndelung şi iscoditor.

— Am fost şi pe la tovarăşul Lapşin, spuse Korcimarenko. A fost Klavdia, m-am dus şi eu împreună cu Alferîci şi Dormidontov. Am vrut să te luăm pe cauţiune, dar tocmai atunci te-ai ţicnit.

— M-am ţicnit! încuviinţă Jmakin.

— Şi i-ai interzis pînă şi Klavdiei să vină la tine.

— Nu sînt răspunzător pentru asta — zise bosumflat Jmakin. E posibil să fi avut schizofrenie sau poate că am rămas paranoic chiar şi azi.

— Cum, ce spui ?

— N-are nici o importanţă. Sînt diagnosticuri medicale.

— Bine, fie şi diagnosticuri, e vorba însă că am ajuns cu toţii la concluzia că a venit timpul să te laşi de fleacuri.

— Pardon, ce numiţi dumneavoastră fleacuri ? se oţărî Jmakin.

— Hoţia şi pungăşia, răspunse Korcimarenko. Ajunge ! E cazul să munceşti.

Jmakin se uită spre Hofman şi surprinse în ochii acestuia o licărire de silă şi dispreţ.

— Aşa-a, mormăi el, bine ! Asta-i tot ?

— Tot — spuse Hofman, am vorbit de ajuns.

— Şi în concluzie ?

— În concluzie şterge-o de aici, du-te încotro vezi cu ochii, se enervă Fedea, roşindu-se la faţă, şi se ridică greoi de la locul lui. Ticălosule !...

— Mai domol, mai domol ! interveni Korcimarenko.

— Vă mulţumesc pentru discuţie, rosti smerit Alexei.

Se uită în sus spre lunganul de Hofman, chibzuind unde să-l lovească mai bine. Dar Hofman se stăpîni. „Îi e frică !" îşi zise Jmakin. Se răsuci pe călcîie şi coborî scara în fugă. Uşa de-afară era deschisă. Klavdia stătea în cerdac, cu privirile rătăcite şi pline de suferinţă. Alexei remarcă îndată această expresie din ochii ei.

— Pungaş ai fost şi pungaş ai rămas, spuse ea, mi-ai zdrobit viaţa. Pleacă, m-am săturat !

Jmakin o privi fără să scoată un cuvînt.

— N-am nevoie de tine. Pleacă ! repetă ea.

Alexei rămase însă locului, palid şi privind cruciş. Crezuse atît de mult în ea, n-avea pe nimeni în afară de ea. Klavdia îşi întoarse capul într-o parte şi începu să plîngă.

Hofman ieşi afară în tricou, cu părul ud şi pieptănat pe spate, ţinînd prosopul în mînă.

— Staţi de vorbă ? întrebă el.

Şi după felul cum Hofman îi atinse umărul Klavdiei, Jmakin îşi putu da seama că omul acesta o iubeşte tot atît de mult cît îl urăşte pe el.

— Bine, vă doresc toate fericirile, rosti Alexei şi, fluturîndu-şi braţul în semn de adio, o porni pe şosea.

Klavdia se repezi în urma lui şi Alexei îi auzi la un moment dat răsuflarea grea, dar nu încetini pasul. Femeia îl apucă de mînecă, spunîndu-i :

— Leoşa, nu mă chinui !

— Nu chinuiesc pe nimeni, zise el, fără s-o privească — numai pe mine însumi.

— Ba şi pe mine.

— Şi pe tine, se învoi Jmakin. Şi ai cuvîntul meu că, dacă mă fac om, am să vin, iar de nu, nu vin. Ai înţeles ? Obrajii i se făcuseră albi ca varul, iar vocea îi tremura. Ducă-se dracului totul, spuse el, pricepi ? Şi alungă licheaua asta. Eu sînt mai bun decît el. Seamănă leit cu o girafă.

Klavdia rîse cu ochii în lacrimi şi-l împinse uşor cu cotul :

— Hai, du-te !

— Da, am plecat.

Se priviră încă o dată. Faţa Klavdiei i se părea acum vînătă şi urîţită, iar întreaga-i fiinţă arăta atît de chinuită, încît Alexei simţi cum i se face milă de ea.

— Du-te, îl îndemnă din nou femeia, du-te, micuţul meu !

Jmakin se urni greu din loc, sleit de puteri şi jurîndu-se cu străşnicie în gînd să nu întoarcă de loc capul. Nu se putu însă stăpîni şi se uită înapoi.

Zîmbind îndurerată, Klavdia îl petrecea cu privirea. Aşa şi-a întipărit-o Alexei în minte şi aşa a iubit-o totdeauna cînd nu era lîngă el.

LA TEATRU ŞI ACASĂ

În ajunul premierei, Balaşova şi Lapşin s-au dus împreună să-l conducă pe Hanin, care pleca pentru cîteva zile la Moscova. Înaintau anevoie pe Nevski Prospekt, prin mulţimea trecătorilor care umpleau tro-

tuarele. Florăresele ofereau buchete de viorele legate cu cîte o crenguță, iar Katerina Vasilievna se plîngea că-i e prea cald în jachetă și că n-ar strica desigur să facă o baie. Cu pardesiul aruncat pe umăr, Hanin îi cumpără Katiei o mulțime de flori și, plin de voie bună, se lăuda la tot pasul:

— Nu vă vine să credeți că tocmai pe mine mă trimit pentru treaba asta? Iar eu vă spun că nimeni nu-i în stare ca mine să întocmească și să prezinte un astfel de material. Pînă și Lika era de acord cu mine în această privință...

Pe fereastra vagonului se vedea cum Hanin se plimba foarte degajat pe culoar de parcă ar fi fost la el acasă, cum a făcut îndată cunoștință cu cineva și, intrînd în compartiment, și-a agățat cu un gest îndemînatic bastonul în cui și și-a aruncat valiza în plasă. După ce trenul a plecat, dînd la iveală în fața privirilor o sumedenie de linii și macazuri, presărate de luminițele verzi ale semnalizatoarelor, și bolta trandafirie a cerului de seară, Katerina Vasilievna îl luă de braț pe Lapșin, spunîndu-i cu o notă de melancolie în glas:

— Mîine am să cad negreșit la premieră, Ivan Mihailovici.

— Și de ce, adică?

— E cît se poate de simplu. Să nu mă-nțelegi însă greșit. Eu nu critic piesa, dar așa ceva nu pot să joc. Peste tot nu sînt decît subtexte și nu pot să le sufăr.

— Ce fel de subtexte? se interesă cam nedumerit Lapșin.

— Ei, asta e greu să-ți explic! În glasul Katerinei Vasilievna răzbăteau accente de enervare. Să zicem, de pildă, că m-a părăsit bărbatul și sufăr din pricina asta, dar nu mă plîng nimănui că a plecat și că mă simt prost, ci spun doar atît: „Uite, de două zile nu arde lumina și s-a stricat conducta de apă". Iar spectatorii trebuie să priceapă că eu tînjesc de fapt după soțul meu și că așa mi-e firea, cum arăt pe scenă.

— Și mai departe?

— Cu toate că treaba asta e foarte la modă, nu pot să joc astfel. Vreau să joc rolul unei femei normale,

obișnuite, să bocesc așa cum bocesc femeile părăsite. N-am nici un chef să vorbesc despre conducta de apă.

— Așa o fi, dar cum rămîne cu Abramov și Davîdov? îi aminti Lapșin, clipind șiret din ochi.

— Varlamov, nu Abramov. De fapt n-am vrut să spun asta, zise Katerina Vasilievna. Și nu-i vorba de piesă, ci de mine.

Lapșin își petrecu la ea toată seara, ascultînd-o înciudat cum vorbește la telefon cu cineva care o mai chemase de cîteva ori; deși necunoscutul părea să-i fie antipatic Katerinei Vasilievna, Lapșin rămase totuși cu impresia că acesta avea o anumită autoritate asupra ei. O auzea spunîndu-i „dragul meu" și plîngîndu-i-se: „Știi prea bine cît îmi sînt de nesuferite aceste lucruri și cît de îngrozitor mă obosesc, da, da, la fel ca și pe dumneata". După aceea Balașova se așează la pian, lovind clapele cu înverșunare și trădînd acea dispoziție pe care Hanin o caracterizase cîndva prin fraza: „Katerina își răcorește nervii!", iar apoi cîntă din gură. Lapșin o asculta uitîndu-se cu coada ochiului la fotografia „bătrînului bibiloi", din pricina căruia bănuia că se trag toate necazurile Katiei.

În timp ce-l conducea pe sală, Balașova îl rugă să vină a doua zi mai devreme la teatru și să treacă neapărat pe la cabina ei, fiindcă dorește ca el s-o vadă costumată și machiată, înaintea celorlalți spectatori.

Ivan Mihailovici sosi la orele șapte, cînd Katerina Vasilievna nu venise încă, și se ciocni nas în nas cu omul pe care se obișnuise să-l numească în sinea lui „bătrînul bibiloi". Era un om între două vîrste, foarte îngrijit, un tip probabil norocos, cu un aer grav și acea siguranță de sine pe care o arborează deopotrivă atît actorii talentați cît și cabotinii deprinși să joace rolul unor oameni înțelepți și să întruchipeze în teatru acele personaje, care, după părerea lor, trebuie să reprezinte „intelectul". Cu toată vîrsta destul de înaintată, Dneprov, căci așa se numea necunoscutul, era foarte elegant în costumul lui bej de bună calitate și se simțea în cabina Katiei ca la el acasă. Adusese un buchet de flori cu petale pale, probabil de seră, și

în timp ce le așeza în glastre îi vorbea lui Lapșin ca unui vechi cunoscut, spunîndu-i :

— Katerina Vasilievna, trebuie să știți, nu poate suferi asemenea semi-tonuri nedefinite, dar caut s-o obișnuiesc cu ele. Nu-i plac, mă rog, decît flori de genul macului vulgaris. Culori vii, sentimente puternice, eroi mînați de țeluri precise. Pe cînd viața e cu mult mai complexă, mai complicată. Nu-i așa ? Apropo, să facem cunoștință, am auzit despre dumneavoastră multe lucruri. Probabil că sînteți Lapșin, acela în care Katerina vede trăsăturile noului. Ei bine, vreau și eu să văd aceste trăsături...

Roșindu-se pînă în vîrful urechilor, Ivan Mihailovici îi răspunse că nimeni nu poate să vadă la el nici un fel de trăsături pentru simplul motiv că nu le are și că el n-a făcut altceva decît să dea actorilor o mînă de ajutor, povestindu-le despre diferiți infractori...

— E-hei, nenișorule, declamă Dneprov, cu glas afectat și bălăbănindu-și trupul de parcă ar fi fost pe scenă — eu sînt vrabie bătrînă, nu mă duci cu un bob de mei. Femeile sînt o specie care pînă la moarte tot își caută idealul. Să aveți însă în vedere că...

Ivan Mihailovici n-a mai putut afla ce anume trebuie să aibă în vedere, fiindcă Balașova intră în cabină și, fără să-l salute pe Lapșin, se întoarse mînioasă spre Dneprov :

— Și te-am rugat doar să nu vii ! Te-am rugat acum două ceasuri și totuși ai venit...

— Bine, dar teatrul acesta nu-i numai al dumitale ! exclamă actorul. Este și al meu...

Și ieși afară trîntind ușa.

— Artist Artistovici ! spuse Balașova și, așezîndu-se pe scaun, se scuză cu o voce tristă : Iartă-mă, Ivan Mihailovici, dar știi... Viața nu-i chiar atît de simplă, oh, nu-i de fel simplă...

— Și Dneprov tot despre asta îmi vorbea, răspunse Lapșin, cu un zîmbet silit. Zicea cum că în viață lucrurile nu-s chiar așa de simple.

— Adevărat ? ! se miră Katerina Vasilievna.

— Întocmai. Numai că o spunea în legătură cu altceva.

În timp ce coaforul gras, cu buzele ţuguiate de parcă s-ar fi pregătit să fluiere, se apucă să-i potrivească buclele, Balaşova îi povesti lui Lapşin că a introdus în textul rolului o frază auzită de la „Katia-Napoleon".

— Ştii, asta: „Sîntem aici ca nişte biete turturele, oftăm şi plîngem, plîngem şi oftăm". O mai ţii minte? Ce zici, merge?

— E foarte bine.

— Şi fără nici un subtext, de-a dreptul. De altfel, ea chiar aşa gîndeşte, înţelegi? Se socoteşte într-adevăr o biată turturică. Da?

— Da, răspunse Lapşin, admirînd-o pe Katerina Vasilievna. Bineînţeles...

Balaşova oftă, apoi făcu cîţiva paşi prin cabină şi-l întrebă dacă-i place cum arată. Privirile îi scînteiau încă de mînie. Lapşin îi lăudă jacheta şi pălărioara, care erau aidoma celor purtate de „Katia-Napoleon", dar actriţa dădu mîhnită din cap, spunîndu-i:

— Nimic din toate astea n-are să-mi folosească. Sînt tristă şi plictisită şi niciodată n-am să învăţ să vorbesc despre conductele dumitale de apă.

— De ce ale mele?! se miră Lapşin.

— Nu ştiu! E timpul să te duci în sală, unde s-au adunat o mulţime de prieteni de-ai dumitale. Nu te pricepi să spui vorbe de consolare, iar mie astăzi mi-e silă de mine.

Trecînd pe la bufetul ticsit de lume, Ivan Mihailovici îl văzu pe Prokofi Petrovici cu soţia, pe Galia Bocikova cu bărbatul ei, pe Pobujinski, Krinicinîi şi pe Vasea Okoşkin alături de fata cu care îl întîlniseră cîndva el şi Hanin pe Nevski Prospekt. „Prin urmare, Pavlik a rămas la telefon" — se gîndi Ivan Mihailovici, compătimindu-l pe băiat. Okoşkin mînca cu grijă o prăjitură şi, la apropierea lui Lapşin, pe chipul său apăru o umbră de îngrijorare.

— Bună seara, Okoşkin! spuse acesta.

— E tovarăşul Lapşin! îl recomandă Okoşkin însoţitoarei sale, iar lui Ivan Mihailovici îi spuse: Tovarăşa Kucerova.

Fata îi întinse lui Lapşin mîna şi rosti cu candoare, îmbujorîndu-se în obraji:

— Lară.

— Trebuie să înceapă în curînd, zise Lapşin pe un ton cu care nu-i vorbise niciodată lui Okoşkin şi pe care-l folosesc de obicei în discuţii doi vechi prieteni în prezenţa unei femei prea puţin cunoscute. Tonul acesta amabil şi îndatoritor voia să arate că totul e cît se poate de minunat şi conversaţia poate fi purtată multă vreme în jurul unor subiecte banale, de circumstanţă, şi că, în general, în toată treaba asta nu-i nimic deosebit.

— Simpatic teatru, remarcă Vasili, destul de civilizat. Mobilă stil, candelabre „empire".

Intrară în lojă şi bărbaţii mai rămaseră cîtva timp în picioare, vorbind între ei.

— Ei, cum ţi se pare? îl întrebă Balandin pe Lapşin. I-ai trecut în revistă? Şi aplecîndu-se spre soţia lui, o blondă cu forme pline şi tenul alb, îi explică. El e la noi cel mai priceput în materie de artişti. Nu-i aşa, Ivan Mihailovici? Are emoţii — rîse Balandin — zău are emoţii! E adevărat că te frămînţi, Ivan Mihailovici?

— Nu prea, răspunse Lapşin, cu vocea lui de bas, dar totuşi...

Lumina din sală se stinse şi Okoşkin o îmbrăţişă îndată pe Larisa, făcînd scaunul să trosnească din încheieturi.

Începu spectacolul.

În aşteptarea Katiei, Lapşin nu era atent la primul tablou, care înfăţişa organizarea taberei, şi se uita ţintă la brazii din dosul cărora trebuie să-şi facă apariţia Balaşova. Iar după aceea o urmări numai pe ea, scăpînd din vedere tot restul spectacolului.

Balaşova juca prost.

Ivan Mihailovici cunoştea de mult rolul, fiindcă avusese prilejul, împreună cu Hanin, s-o audă repetînd acasă la ea diferite scene din piesă. Plimbîndu-se prin odaie, Ekaterina Vasilievna cînta, plîngea, făcea scene de gelozie sau clevetea, se certa cu şeful cel mare, dar toate se prezentau atunci altfel şi erau incomparabil mai izbutite decît ceea ce vedea Lapşin acum. Se prea poate ca actriţa să le fi arătat acolo acasă scenele care

îi reuşeau mai bine, părţile mai puţin izbutite lăsîndu-le pentru „mai tîrziu", pentru clipa cînd aveau să-i „reuşească", dar nu puteau să-i reuşească şi nu i-au reuşit de fel. Şi desigur că nu i-au reuşit, fiindcă în viaţă lucrurile nu se petrec astfel, iar ceea ce nu se întîmplă în viaţă, nu poate fi reprezentat pe scenă.

Privind-o acum şi ascultîndu-i glasul, Lapşin încerca un sentiment atît de puternic şi chinuitor de compătimire pentru Katerina Vasilievna, încît uneori închidea ochii ca să nu vadă cît de penibil se simte ea acolo, învăluită în lumina proiectoarelor. Şi cu cît Katia juca mai prost, cu atît îi era parcă mai apropiată şi mai dragă, cu atît mai vie şi mai puternică era afecţiunea ce o nutrea pentru ea.

„Poftim, îşi spunea el uneori, cum poate oare să rostească asemenea cuvinte nefireşti? Ar fi fost normal să-i scoată ochii bărbatului sau să-i arunce cu vitriol în obraz, şi cînd colo textul o obligă să vorbească despre acoperişul barăcii. Ce ghinion mai are şi omul cîteodată!"

În actul al doilea Balaşova jucă cu mai multă siguranţă şi se vedea că nu mai are emoţii. Cînd sfîrşi cîntecul, fu chiar aplaudată. Dar oare aşa ar fi cîntat Katia dacă şi-ar fi simţit sufletul uşor, neîmpovărat? În pauză, Ivan Mihailovici se duse în cabină, însă Katia tocmai îşi schimba toaleta şi-l rugă să vină mai tîrziu, după epilog. Lapşin se aşeză la masa lui Okoşkin, ascultînd comentariile acestuia; Vasili căuta să arate ce anume a fost bine sesizat de actori şi unde aceştia „sar peste cal şi şarjează". Veni apoi Pobujinski şi-i ceru lui Vasili pieptenele.

— L-aţi văzut pe Zaharov al nostru ce tip reuşit ne-a oferit? Nu-i aşa, Ivan Mihailovici, spuse el, potrivindu-şi cărarea. De altfel cred că actorii au cunoscut prea puţin viaţa atunci cînd au venit la noi. Acum se pare că s-au mai lămurit întrucîtva. Ce ziceţi?

— Stai jos, Pobujinski! îl invită Okoşkin. Să dăm pe gît cîte un sirop.

Pe urmă Vasili Nikandrovici arătă că unii studiază viaţa şi creează tipuri, iar alţii n-o studiază şi, în consecinţă, nu creează nimic.

Dneprov îi otrăvi lui Ivan Mihailovici tot actul al treilea. Printr-o ciudată coincidență, actorul se așeză alături de Lapșin și, făcînd pe omul adînc ofensat pentru „tradițiile" teatrului său, îi șuieră tot timpul la ureche, cu o ironie muscătoare, cuvinte pe care Ivan Mihailovici nu le pricepea aproape de loc, cum ar fi de pildă :

— Ah, cît e de naiv !

Ori :

— E o lipsă totală a oricărei viziuni regizorale.

Sau :

— Unde-i spiritul nostru inovator, unde este rezolvarea nemijlocită și plină de curaj a căutării ? Ce s-a făcut teatrul, ca atare ? De ce au scos luminările de pe scenă ?

Pe lîngă toate acestea, Dneprov mirosea tare a parfum, ca o femeie, și adeseori își întorcea capul spre Lapșin, întrebîndu-l cu glas tare de parcă ar fi fost acasă și nu într-o sală de spectacol :

— Hai ? Unde se duc oare, încotro au cotit-o ?

Lapșin tăcea posomorît. Katerina Vasilievna părea astăzi bolnavă, hărțuită, și chiar el însuși se simțea îngrozitor de ostenit. În pauza următoare, după ce abia se descotorosi de Dneprov, căruia îi trăsnise prin cap că Lapșin ar putea să-l ajute să-și instaleze telefon la noua locuință, Ivan Mihailovici ieși în foaier, străbătu coridoarele și se abătu prin fumoar, trăgînd atent cu urechea la comentariile publicului cu privire la spectacol. Nu auzi pe nimeni vorbind despre Balașova, numai Okoșkin îi explica cu multă competență însoțitoarei sale :

— Rolul de femeie ușoară n-a fost bine interpretat. Tovarășa Balașova nu i-a surprins specificul. Orice-ai spune, actorii sînt încă departe de viață...

Se jenase să rostească cuvîntul „prostituată", mai ales că spectacolul se desfășura într-un cadru foarte solemn, iar lucrătorii din cadrul serviciului de urmăriri penale îl socoteau ca fiind „spectacolul lor" și se simțeau răspunzători de reușita lui.

— Nu trebuia să dăm drumul piesei în forma aceasta, spuse Balandin, mușcînd dintr-un sandviș cu șuncă.

N-a fost îndeajuns lucrată de autor. Şi, înţelegi, Ivan Mihailovici, am avut un schimb de păreri cu cîţiva spectatori, de unde rezultă că autorul nu-i prezintă pe oamenii noştri într-o lumină reală. La el, toate personajele sînt deosebite, înţelegi, oarecum ieşite din comun. Uite, bunăoară, Zaharov ne-a prezentat un pungaş autentic. Seamănă perfect cu Miron Drozdov al tău... Păcat că în actul al patrulea nu-l mai vedem...

În schimb, Galiei Bocikova îi plăcea totul şi era măgulită îndeosebi de faptul că actorul care juca rolul şefului brigăzii de miliţie semăna aidoma cu Nikolai Feodorovici al ei şi tot cu aceleaşi gesturi îşi potrivea cutele rubăştii pe sub centură, sau cînd tuşea îşi ducea pumnul la gură întocmai cum făcea Bocikov. De altfel şi Pobujinski împreună cu Ania de la popota comandamentului susţineau, ca şi Krinicinîi, că „Bocikov" a fost foarte reuşit. Pînă şi nasul îl avea la fel, „cu cocoaşă".

În actul al patrulea, cînd cortina se ridică, Lapşin se auzi strigat pe nume. Se sculă din fotoliu şi părăsi loja. Afară îl aştepta Zaharov, care îşi spălase fardul de pe obraji. Bătrînul îl rugă să treacă pe la Balaşova.

— Duceţi-vă, duceţi-vă! îl îndemnă el prietenește, atingîndu-i diagonala cu degetele. Nu se prea simte în apele ei...

Cu paşi repezi, Lapşin ocoli sala de spectacol şi deschise o uşiţă ce dădea din foaier în spatele culiselor. O găsi pe actriţă în cabina ei. Aşezată în faţa oglinzii, Katerina Vasilievna plîngea suflîndu-şi nasul printre suspine.

— Nu-s bolnavă, răspunse ea la întrebarea lui. Sînt sănătoasă tun, dar sînt pur şi simplu prost dispusă! Se întoarse spre el şi, fără să se jeneze pentru faţa-i urîţită de plîns, întrebă: Te pomeneşti că şi dumneata te simţi ruşinat din pricina mea? Regreţi poate că ţi-ai pierdut cu mine atîta amar de vreme. Nu-i aşa?

Ivan Mihailovici ar fi vrut să-i spună că nu regretă nimic şi că o iubeşte, că pentru el nu există pe lume altă fiinţă mai scumpă decît ea, dar în loc de toate acestea tuşi sfios de cîteva ori şi îşi ascunse picioarele sub scaun.

Cu glasul întretăiat de suspine, Balașova îl rugă să nu se mai ducă în sală și s-o aștepte aici în cabină, apoi ea intră din nou în scenă, să-și continue rolul. Lapșin se așeză pe scaunul din fața oglinzii și se apucă să cerceteze plin de curiozitate accesoriile pentru machiaj împrăștiate pe măsuța de toaletă: borcănașul cu vaselină, fardurile, pensulele și o pudrieră mare, cu fundul plesnit. De pe scenă se auzeau vag glasurile actorilor, apoi răsună o împușcătură. Lapșin ascultă un timp, chibzui puțin, apoi găsi în buzunar o bucată de ceară roșie, o încălzi la flacăra chibritului și se apucă să lipească pudriera, scoțînd vîrful limbii din pricina încordării. Făcea totul cu nelipsita-i conștiinciozitate și stăruință, iar ochii lui albaștri exprimau aceeași hotărîre ca odinioară în vremurile de luptă, cînd trăgea cu arma împotriva dușmanului. După ce termină de lipit, luă pudriera cu mîna stîngă, o puse ceva mai departe și își privi opera nemulțumit.

O conduse pe Katerina Vasilievna acasă pe jos. Mergeau amîndoi fără să scoată un cuvînt. Lapșin îi ducea valiza și fuma.

— Știi care-i cauza eșecului? îl întrebă Balașova.

— Care?

— Faptul că el m-a sîcîit tot timpul, spuse ea dintr-o suflare și cu deznădejde în glas. Zaharov nu l-a lăsat să joace rolul lui Terentiev, iar el interpretează la noi mai mult roluri de eroi pozitivi. Și-atunci a început să facă tot felul de ironii. La în derîdere absolut totul, nu-i place niciodată vreo piesă de-a noastră. Adevărul este că-i un actor minunat și nu poți să nu-l crezi, mai ales cînd se pornește să zeflemisească. Are o fire batjocoritoare, înțelegi, Ivan Mihailovici, se pricepe să răstălmăcească și să bagatelizeze totul. Mie, una, mi-a distrus nervii, nu altceva. Ceea ce ți-a plăcut dumitale și lui Hanin, nu i-a plăcut lui și, cu cît am stăruit mai mult asupra părerilor mele, cu atît m-a tachinat mai tare... Iar acum totul s-a năruit...

Se opriră în fața treptelor de granit ce coborau spre Neva și zăboviră puțin sub burnița măruntă și caldă de primăvară. În amurgul nopții albe, fața Katerinei

Vasilievna era albă ca varul, şi numai ochii i se zăreau negri şi strălucitori.

— Nu te mai necăji atîta ! spuse calm Ivan Mihailovici. Bănuiesc că vorbeşti de actorul acela, Dneprov parcă, nu-i aşa ? În problema aceasta rămîne să hotărăşti singură şi o dată pentru totdeauna cine are dreptate, însă cred că eu şi cu David cunoaştem mai multe din viaţa noastră de acum.

— Să mergem la mine să bem un ceai ! îl rugă încet Balaşova.

Ceainicul dădu repede în clocot, iar Katerina Vasilievna împrumută de la vecini o franzelă. Sorbindu-şi ceaiul dintr-un pahar cu muchii, Lapşin începu să-i istorisească cu haz tinerei femei cum în timpul războiului civil, într-o iarnă cu ger năprasnic, Felix Edmundovici dădu ordin ca la Perm să fie organizată o reprezentaţie teatrală. Trupa de actori din localitate a montat un spectacol cu *Othello*. Pe afişe fusese menţionat că „dezbrăcatul paltoanelor este obligatoriu", iar la garderobă fuseseră puşi cekişti, care împărţeau numere, aşa cum e regula. La spectacol a venit toată burghezimea din oraş împopoţonată cu şube şi haine de blană. În timp ce pe scenă se desfăşura actul al patrulea, în faţa teatrului s-au oprit cîteva sănii încărcate cu pufoaice vătuite, iar şubele au fost ridicate, urmînd să fie împărţite ostaşilor de pe front şi personalului sanitar — infirmiere şi doctoriţe din prima linie. După spectacol, burjuii s-au aşezat la coadă, cu numerele în mînă, aşteptînd să-şi primească de la garderobă blănurile de dihor şi de raton. Într-o tăcere desăvîrşită, garderobierii au început să distribuie pufoaicele. S-a iscat scandal, de pretutindeni s-au pornit ţipete şi blesteme, iar o delegaţie a plecat să se plîngă lui Dzerjinski. Tuşind, Felix Edmundovici le-a explicat atunci :

— Cînd am plecat de la Moscova încoace, eram cam bolnav şi Vladimir Ilici mi-a ordonat să iau cu mine această şubă. Întrucît însă trebuie să stau mai mult în oraş decît pe linia frontului, am s-o schimb şi eu cu o pufoaică. La Perm ne putem folosi foarte bine de

pufoaice, mai ales că sînt noi și de bună calitate. Aduceți-mi vă rog și mie o pufoaică...

— Și i-au adus? întrebă rîzînd Balașova.

— Eu personal i-am adus-o.

— Și a predat șuba?

— Bineînțeles!

— Dar cu burjuii cum a rămas?

— Păi cum să rămînă... Au oftat, au suspinat și pe urmă s-au împrăștiat pe la casele lor.

— Dar spectacolul cum a fost?

— Nu mai țin minte. Propriu-zis eu n-am văzut nimic. La început am fost ocupați cu instructajul, pe urmă am predat șubele, am luat în primire pufoaicele, iar mai tîrziu s-a pornit scandalul acela...

Pe sală se auzi sunînd telefonul și cineva o chemă pe Katerina Vasilievna, care întreba nedumerită:

— Pe cine, pe cine? Apoi strigă de acolo: Pe dumneata te cheamă, Ivan Mihailovici!

Lapșin luă receptorul și recunoscu vocea lui Pavlik:

— Tovarășe comandant, vă rog să mă scuzați că vă deranjez. Jmakin mi-a dat numărul acesta. Mi-a spus că se plimbă împreună cu Korniuha și vrea să-l rețină singur, numai să fim gata și noi.

— Pe unde se plimbă?

— N-a vrut să-mi explice. Pare să fie pilit. Mi-a zis să-i așteptăm telefonul și că are de gînd să vi-l ofere personal pe Korniuha, ca un dar din partea lui. A vorbit de la un telefon public.

— Bine, trimite-mi îndată mașina. Iar oamenii care mai sînt acolo să fie pregătiți... Cei care au fost la teatru s-au întors acasă, așa că anunță-i... După ce îi dădu lui Pavlik adresa unde se afla, Lapșin își bău grăbit ceaiul și o întrebă pe Katerina Vasilievna: Am să mai trec pe aici, îmi dai voie?

— Firește, răspunse ea încet. Apoi îl rugă: Ar trebui totuși să fii cu băgare de seamă, Ivan Mihailovici. Cînd vorbești la telefon despre lucrurile astea, totdeauna mă cuprinde frica.

— Uite, Galia Bocikova nu se mai teme.

— Minte. Am vorbit cu ea și îi e tare teamă. Stă tot timpul cu sufletul la gură, la fel ca și soția unui pilot de încercare. Ea singură mi-a mărturisit.

— Bine, dar dumneata nu ești soție! spuse emoționat Lapșin. Dumneata...

Balașova îl privi tăcută, cu un aer de tristă imputare în ochi, apoi răsuci cheia în urma lui. Îndată ce Lapșin coborî, veni și mașina.

— Alte știri nu mai avem, îi raportă Kadnikov. Krinicinîi și Pobujinski au sosit la comandament. Ce ziceți de Jmakin ăsta, tovarășe comandant?

NOAPTE BUNĂ!

Alexei începu să doarmă iarăși prin vagoane ca un vagabond. Un timp se aciuă pe un șantier de construcții, lîngă un depozit de cherestea situat în Rjevka, apoi din nou prin trenuri. De fapt, pentru treaba pe care urma s-o facă, era poate mai bine așa, deoarece în clinică se mai întremase puțin, se odihnise și își pierduse înfățișarea aceea de fiară hăituită. Acum ochii îi erau din nou injectați, obrajii scofîlciți și acoperiți de o barbă deasă, iar buzele îi sîngerau crăpate de vînt. Și iarăși, ca pe vremuri, oamenii se uitau la el bănuitori și cu fereală. Unui asemenea individ trebuia să i se arate Korniuha, iar Balaga trebuia să-i acorde încredere...

Jmakin nu se bărbierea intenționat, nu se spăla și nici nu-și lustruia cizmele. Cu cît va arăta mai jerpelit, cu atît va fi mai bine. Tocmai mizeria asta trebuie s-o observe Balaga. De altfel, Alexei dădea prea puțină importanță acestor nimicuri. Se gîndea tot timpul la doi oameni: la Tolea Gribkov și la Klavdia. În fața ochilor îi apărea adesea Tolea Gribkov, așa cum îl văzuse pe patul de moarte, și în urechi îi răsunau cuvintele pline de amărăciune ale Klavdiei:

— Du-te, micuțul meu! Du-te...

Apoi cuvintele rostite de el:

— Dacă mă fac om, am să vin...

Astfel de vorbe nu se aruncă în vînt.

Vremea era liniștită și călduroasă. Pe-nserat, oamenii se îndreptau în grupuri spre ștrand, spre fortăreața Petropavlovsk, spre Insule sau spre țărmul mării. Lui Jmakin i se părea că toată lumea are dreptul să trăiască în pace, numai el nu.

În seara aceea, Alexei se abătu din nou pe la Balaga. Îi vorbi cu deznădejde în glas, înghesuindu-l pe moșneag lîngă oglindă, într-o nișă a vestibulului îmbrăcat în marmură:

— Aranjează pentru astăzi, sau o iau din loc. Broscoiul n-are decît să-și muște mîinile. Laşul! Sau poate nu vezi în ce hal am ajuns? Îmi dă el bișțari de crăpelniță ca să-l aștept? Sau îmi plătește vreo misie pentru asta?

Balaga holbă ochii și-i comandă lui Alexei o ciorbă și o tocană, iar după aceea îi spuse să se ducă în parcul Alexandrovski și să se plimbe pe partea dinspre Amiralitate.

Începuse să se înnoreze. Rîndunelele ciripeau neliniștite și se pornise un vînt în rafale, scuturînd frunzișul copacilor și ridicînd nori de praf. Furtuna se potoli însă curînd, aducînd doar cîțiva stropi de ploaie...

Abia atunci îl zări Alexei pe Korniuha. Banditul purta un pardesiu elegant și învîrtea în mînă un baston al cărui mîner avea forma unui cap de tigru. Din buzunarul pardesiului se vedeau mănușile noi de piele. Korniuha îi întinse în tăcere mîna și își continuară amîndoi drumul.

— O duci cam albastru, nu-i așa? întrebă Korniuha.

— De ce, se observă?! se miră Alexei.

Banditul rîse scurt. Avea o față rumenă și curată, cu ochii mari și ușor bulbucați, lipsiți de orice expresie. Îi vorbea lui Jmakin pe un ton politicos, lungind alene silabele.

— Dar tu, ticălosule, ce te-ai ascuns așa? zise Jmakin. De cînd tot umblu după tine. Astăzi aveam de gînd s-o șterg de aici. Sînt singur cuc.

— Te-am verificat. Am venit la toate întîlnirile și m-am uitat. Eu sînt prevăzător. Țin la pielicica mea, mai ales cînd știu că m-așteaptă clopotnița...

— Clopoțniță, pentru ce?

— Prin cumularea pedepselor. Și-apoi am mai împușcat un gabăr. N-ai auzit?

Jmakin ridică din umeri, vrînd parcă să zică: „De unde să aud?"

Korniuha îl rugă să intre într-un magazin să cumpere votcă, deoarece el se temea s-o facă, știindu-se urmărit de miliție. Era convins însă că nu va fi dibuit, întrucît avea o comportare corectă și plină de tact Chiar așa se și exprimă: „plină de tact".

— Crezi poate că mie nu mi-e frică? obiectă Alexei. Tu, uite cum arăți, pe cînd pe mine toată lumea mă privește chiorîș. Du-te tu mai bine...

Întîlniră în drum un magazin, dar Jmakin se gîndi că n-are nici un rost să se ducă acolo, deoarece înăuntru erau puțini cumpărători și nu exista nici telefon public. Dacă-i vorba să intre, trebuie să facă în așa fel ca să-i dea de știre lui Lapșin.

— Tu ești un manglitor ordinar, spuse Korniuha, cu vocea lui inexpresivă, pe cînd eu încă n-am poftă să-mi risc viața în plină tinerețe. Uite colo o prăvălie, cumpără două jumătăți.

Îi întinse lui Alexei o hîrtie de treizeci de ruble și, cotind după colț, se înfundă într-o ulicioară. Jmakin îl petrecu cu privirea, îi telefonă lui Pavlik la comandament și cumpără în loc de două jumătăți o singură sticlă de votcă și o bucată de salam.

— De ce așa de puțin?! se miră Korniuha.

— Fiindcă mie mi-e foame, răspunse Jmakin și începu să înfulece lacom, mușcînd cu dinții din salamul proaspăt.

Korniuha desfundă sticla, lovindu-i fundul cu palma, apoi deșertă conținutul în gura-i larg deschisă și își trase răsuflarea. Porniră înainte pe ulicioara pavată cu pietre, mergînd prin mijlocul străzii. Obrajii banditului se acoperiră cu broboane de sudoare. Deodată de după colț apăru o mașină lungă, cu caroseria neagră și, luminîndu-și drumul cu fascicolele puternice ale farurilor, trecu mai departe.

— Se plimbă șefuleții! spuse Korniuha.

Schimbară cîteva impresii cu privire la evadările lui Korniuha din închisoare, apoi vorbiră despre faptul că și Mamalîga a fost arestat de Lapșin și că ar fi bine să dea împreună o lovitură serioasă, după care să se potolească pentru o bună bucată de vreme sau chiar să plece undeva în ținuturi mai îndepărtate.

— Poate că în loc de lovitură ar trebui mai întîi să ne înjghebăm o bandă, ce zici? întrebă Korniuha, cuprinzîndu-i umerii lui Jmakin și atrăgîndu-l spre el. O spargere e lucru ușor, toată treaba e să ne alcătuim o bandă, să curățăm pe cîte cineva. Pentru mine, altă cale nu mai există, și nici tu, dacă o să-ți pătezi mîinile cu sînge, n-o să mai ai încotro. Deocamdată am să te însărcinez cu ținerea legăturii și organizarea bandei. După aceea vom introduce și puțină disciplină. Unii mai știu că cu mine nu-i de glumit. Am și ceva rubedenii, slavă domnului, mi-a mai rămas un frățior care a scăpat de glonț. Putem să dăm atacuri din pădure. Printre altele, am pus ochii pe un bătrînel care locuiește în apropierea frontierei. Dacă se întîmplă vreo dăndănaie, o întindem peste graniță.

— Bine, dar acolo ne trebuie valută...

— Valuta se poate procura. Vin vapoare cu turiști care schimbă banii la hoteluri. Dacă lucrăm cu cap, odată îi poruncim casieriței „mîinile sus" și am pus laba pe lovele. M-am gîndit eu la asta, totul e pus la punct.

— Avem nevoie de arme!

— Se găsesc! Am la mine două pușcoace, Korniuha se lovi peste buzunare, *Nagan* și un *Browning* numărul doi. Se mai găsește cîte ceva și la ogeac.

— O duci bine, n-am ce zice...

Ajunseră la canal. De sus tot mai cernea o burniță măruntă și deasă. Jmakin mesteca alene salamul. Își juca rolul foarte plictisit, vrînd parcă să arate că n-are nici un chef să intre în bandă, că este oarecum dezamăgit de propunerile lui Korniuha și chiar regretă că s-a întîlnit cu el. De altfel, nici în privința asta nu trebuia să forțeze prea mult nota. Se făcuse tîrziu și în preajma canalului nu era țipenie de om, așa că tîl-

harul putea să-l împuşte şi să-l arunce în apă. Plînge-te dacă ai cui, sărmane Jmakin!

— De ce taci? îl întrebă Korniuha. Sau te pomeneşti că te-ai dat cu ei? Află că eu îmi vînd scump pielea. Cine mă trădează poate să-şi ia adio de la viaţă...

— Nu mă sperii eu, ripostă Jmakin. Sînt destul de păţit. Te-ascult cum trăncăneşti şi mă gîndesc: „Bine, dar eu nu-s bandit. Sînt un recidivist clasa întîi, ce-i drept, şi totuşi s-ar putea ca bandit să nu iasă din mine"... sau o să mă-nvăţaţi voi?

Pe nesimţite ajunseră în dreptul unui magazin alimentar de noapte, în faţa căruia staţionau cîteva taxiuri. Un grup de marinari, cu beretele puse strengăreşte pe o sprînceană, se ciorovăiau în ploaie. Un miliţian cu pelerină şi glugă pe cap se plimba tacticos prin apropiere.

— Ce-ar fi să mai luăm nişte votcă? propuse Jmakin.

— Du-te şi ia.

— E prea multă lume.

— Parcă-i pasă cuiva de tine.

Sprijinindu-se de balustrada de lemn a cheiului, Korniuha scoase din acelaşi pachet cîteva bancnote şi, fără să le numere, i le întinse semeţ lui Jmakin, de parcă acesta s-ar fi şi angajat în slujba lui şi s-ar teme de el. Tremurînd de frig şi de umezeala ce-i pătrundea prin haine, Alexei îşi trase capul între umeri şi se strecură în magazin. Cumpără o sticlă de votcă tare, cu o denumire specială, apoi mai luă bere, ţigări, ruladă de porc şi un colac presărat cu făină. Cînd ieşi pe uşă, auzi din nou glasurile înfierbîntate ale marinarilor. Între timp, cearta se înteţise şi marinarii îi tot întrebau ceva pe trecători, fără să capete însă nici o lămurire. Pe Jmakin nu-l întrebară nimic, fiindcă, după părerea lor, un astfel de individ n-ar fi putut să clarifice problema care făcea obiectul disputei. Deodată Alexei simţi o dorinţă nestăvilită să fie alături de ei, să poarte şi el o beretă ca a lor şi o pelerină de ploaie neagră şi lucioasă. Să fie împreună cu ei, nu cu Korniuha...

„Dar eu, de fapt, sînt de pe acuma cu ei! îşi zise în gînd Jmakin. Mai mult cu ei decît cu Korniuha. Am

să închei îndată socotelile cu banditul şi atunci voi fi ca şi unul de-al lor. Am să-mi cumpăr un impermeabil la fel şi am să mă ciondănesc într-un grup de prieteni. Şi nimeni nu se va teme de mine, fiindcă voi deveni alt om"...

Se uită încă o dată spre marinari, temîndu-se ca aceştia să nu se împrăştie înainte ca el să-şi ducă planul la îndeplinire. Marinarii însă nu plecau şi, după cît se părea, unii dintre ei locuiau undeva prin apropiere.

— Acum eu beau primul! spuse Jmakin, adresîndu-se lui Korniuha, care se adăpostise sub streaşina unui han vechi, cu zidurile ude de ploaie. Întîi eu, fiindcă am îngheţat de frig.

Votca era neobişnuit de tare şi-i luă parcă răsuflarea, dar Alexei băgă repede în gură o bucată de colac. Apoi se dădu o jumătate de pas înapoi, în spatele lui Korniuha, şi cînd acesta îşi răsturnă capul pe spate, sorbind cu gîlgîituri conţinutul sticlei, Alexei uită de frînghie şi de planul pe care îl chizbuise cu atîta meticulozitate şi, lăsîndu-se mînat numai de simţămîntul de ură neîmpăcată ce-l stăpînea, izbi cu palma peste fundul sticlei ca şi cum ar fi vrut să-i scoată dopul. Scăpînd din gîtlej un horcăit scurt, banditul se prăbuşi pe spate cu gura plină de sînge. Jmakin îl prinse în braţe, căzu împreună cu el şi, răsucindu-se brusc, îşi înfipse dinţii în ceafa grasă şi parfumată a banditului, izbindu-l cu fruntea de trotuar. Cîteva clipe avu impresia că l-a răpus şi i se păru că trupul lui Korniuha se muiase de tot. Deodată însă banditul îşi încordă muşchii şi amîndoi prinseră să se rostogolească încleştaţi pe caldarîmul străzii. Nimeriră într-o băltoacă, apoi se ridicară în genunchi şi se prăvăliră iarăşi pe pietre. Cu cît dura mai mult lupta, cu atît Jmakin se simţea mai prost, mai ales că nu avea nici o armă la el. Între timp Korniuha izbuti să-şi scoată revolverul din buzunar şi, neputînd să-l manevreze pentru a trage, începu să-şi izbească adversarul în cap cu mînerul masiv al armei.

Prin faţa ochilor lui Jmakin pluteau nenumărate cerculeţe roşii. Cu o ultimă licărire a conştiinţei desluşi

parcă în depărtare un tropot greu de paşi şi înţelese că trebuie să fie marinarii. Adunîndu-şi ultimele puteri, Alexei le strigă să se ferească, fiindcă celălalt este înarmat. Marinarii nu putură să-şi dea seama cine anume avea armă şi, pentru orice eventualitate, îi legară pe amîndoi, răsucindu-le mîinile la spate. Jmakin nu era în stare să se mai ţină pe picioare şi capul îi cădea moale în piept. În schimb Korniuha, care-i luase pe marinari drept miliţieni, se apăra muşcîndu-i şi zbătîndu-se în braţele lor, pînă cînd unul îi aplică o lovitură puternică sub bărbie de pe urma căreia banditul alunecă încet în băltoacă, lîngă rigolă. Un marinar, înfuriat că în îngrămădeală îşi sfîşiase pînă jos mantaua de ploaie, se apucă să-l percheziţioneze pe bandit. După ce-i scoase revolverul din buzunar, marinarul îl azvîrli pe trotuar şi, ştergîndu-şi mîinile cu batista-i albă, se adresă celorlalţi:

— Treaba asta nu-i chiar atît de simplă, tovarăşi. Aici e vorba de ceva important...

Cineva alergă să anunţe miliţianul din post. La sosirea acestuia, Jmakin îşi mai venise în fire, dar marinarii, neîncrezători, îl ţineau sub pază. Scuipînd sîngele care-i umplea gura, Alexei spuse miliţianului pe un ton indiferent şi ostenit:

— Telefonează imediat la comandamentul din Piaţa Uriţki, la brigada lui Lapşin, interior 756, şi comunică-le să vină încoace. Din partea lui Jmakin...

Cercurile de foc prinseră iar să-i joace pe dinaintea ochilor şi puterile îl părăsiră din nou. Miliţianul salută şi plecă în pas alergător la telefon. Marinarii schimbară între ei priviri semnificative şi unul dintre ei zise, arătînd spre Alexei:

— Auzi curaj! Să prinzi de unul singur pe un Poddubnîi[1] ca ăsta. Straşnici lucrători au organele noastre...

Pentru orice eventualitate, doi dintre ei se postară să-l păzească pe Korniuha. Acum era limpede care era

[1] *Poddubnîi* — vestit luptător de circ, deţinător a numeroase recorduri (n. ed.)

banditul şi care era de la urmăriri penale. Revolverele fură aşezate pe un postament strîmb şi ruginit de fontă. Marinarul mai tînăr îl rugă pe celălalt, care îşi vărsa necazul din pricina impermeabilului rupt:

— Caporale, dă-mi o ţigară!

— Ar trebui chemată „Salvarea" pentru acest agent, sugeră caporalul, scoţînd portţigaretul din buzunar. Pierde o mulţime de sînge.

Trimiseră pe unul dintre ei să anunţe „Salvarea", iar altul alergă să aducă coniac. Tînărul matroz citise undeva o frază care i se întipărise în minte cum că „un păhărel de coniac bun i-a refăcut îndată forţele rănitului conte d'Artier". Cineva îi turnă în gură lui Jmakin un pic de coniac şi Alexei scutură din cap. Tocmai atunci, în vuietul sirenei, se apropie maşina lui Lapşin şi frînă brusc în faţa lor. Portierele se deschiseră încă din mers şi pe trotuar săriră pe rînd Krinicinîi, Bocikov şi Pobujinski. Ivan Mihailovici îl luă pe Alexei în braţe şi, cuprinzîndu-i umerii, rosti cu tremur în glas:

— Hei, Jmakin, Jmakin, minte zvăpăiată ce eşti...

— Do... doa... re ca... a... pul, se plînse acesta.

— Nu-i nimic, Aleoşa, o să-ţi treacă, spuse Lapşin, ducîndu-l încet spre maşină. O să-ţi treacă, toate trec! O să te îngrijim; o să ţi se vindece şi capul...

— ...o... oare ca...pul! repeta cu îndărătnicie Jmakin.

Sunînd din clopot, sosi camioneta „Salvării". Între timp, marinarii povesteau care mai de care lucrătorilor de miliţie cît de vitejeşte s-a luptat „lucrătorul" lor cu acest diavol uriaş...

— Revolverul e al lui?

— Al lui, răspunse Krinicinîi după o scurtă pauză şi, luînd revolverul, îl ascunse în buzunar.

— În orice caz, îl sfătui caporalul, pentru o astfel de treabă e riscant să trimiteţi un singur om. Socotesc că aici e mai nimerit să acţionaţi în grup...

Cu toată ora tîrzie, mulţimea curioşilor sporea necontenit şi miliţianul căuta să-i împrăştie, fluierînd din ţignal. Medicul „Salvării" îi făcu o injecţie mai întîi lui Jmakin şi-apoi lui Korniuha. Alexei începu să se agite, rugîndu-i pe cei din jur să nu-l scape din mînă

pe „el" : numele nu reușea să și-l amintească. În șuieratul sirenei se apropie și cea de a doua mașină a miliției, unde fu așezat Korniuha, între Pobujinski și Krinicinii. Miliția nul din post primi ordin să telefoneze la spital să se aducă la poartă o brancardă. Oricît s-ar părea de ciudat, dar în clipele acelea Lapșin nu se gîndea la Korniuha. Capul lui Jmakin se odihnea pe umărul lui Ivan Mihailovici, iar ochii îi străluceau nefiresc în semiîntunericul din mașină. Kadnikov conducea cu atenție, încetinind viteza la fiecare groapă și ocolind cel mai mic obstacol din drum. Jmakin respira greu, horcăind.

— Singur a făcut asta? se interesă Kadnikov.

— Singur! răspunse cu un oftat Lapșin.

— Pentru o asemenea faptă merită să i se dea o decorație! spuse cu convingere șoferul. Să fie de exemplu și de învățătură pentru toți. Trebuie să ai curaj să ataci neînarmat un monstru ca ăsta.

Lapșin tăcea, mîngîind ușor cu palma umărul lui Alexei.

— Nu știți, vom avea curînd ședința de partid? întrebă deodată Kadnikov, cu o voce gravă.

— De ce?

— Vreau să spun și eu cîteva cuvinte despre Mitrohin. Ce credeți, tovarășe comandant, atîta timp cît nu-s lucrător operativ, ci numai un simplu birjar, este oare cazul să...

— Lasă modestia, Kadnikov, lasă modestia, spuse Lapșin. Și dă-i drumul ceva mai repede, aici e asfalt...

Brancarda a fost pregătită degeaba, fiindcă Jmakin s-a dus pe picioare pînă la infirmerie, ajutat de Krinicinii...

— Dar ăsta cine mai e? întrebă doctorița Jukovskaia, o femeie între două vîrste care-i cunoștea la față pe toți lucrătorii din cadrul serviciului de urmăriri penale. Parcă nu-mi amintesc de flăcăul ăsta. E de la dumneavoastră?

— De la noi, răspunse încet Krinicinii. A venit de curînd...

Fața lui Jmakin tresări și privirile i se întoarseră spre Krinicinii.

— Stai, stai liniștit, îi zise acesta. Acum au să te bandajeze și apoi mergem la mine acasă. La noi e o mulțime de lume și am o soră felceriță. Așa a ordonat Ivan Mihailovici, ai înțeles? Ai să stai acolo, pînă te mai pui nițel pe picioare, și pe urmă te duc la Lahta. Oricum, nu se face să-ți sperii familia în halul în care ești...

Lapșin crăpă ușa sălii de pansamente și-i făcu semn lui Krinicinîi să iasă afară. Pe sală era întuneric, numai sub o arcadă a tavanului licărea lumina slabă a unui beculeț.

— Să nu sufli o vorbă la voi acasă despre trecutul lui — spuse Lapșin pe un ton sever. Ne-am înțeles? Și-a cîștigat acest drept. A înfruntat moartea în noaptea asta, ca să-l dobîndească.

— Am înțeles! răspunse Krinicinîi.

— Atunci e bine. Să aranjezi totul așa cum trebuie. Eu plec...

Cînd ajunse acasă, auzi încă din vestibul țîrîitul telefonului. Fără să-și scoată mantaua de ploaie, Lapșin ridică receptorul și recunoscu vocea Katerinei Vasilievna.

— Dumneata ești, Ivan Mihailovici? Începusem să mă neliniștesc. Totul a decurs bine?

— Normal! răspunse el și, după ce se uită la patul gol al lui Okoșkin, adăugă: Toate sînt cît se poate de bune, chiar foarte bune. Noapte bună!

— Mulțumesc la fel! răspunse ea încet.

După aceea Lapșin sună la Balandin. Multă vreme nu răspunse nimeni, pe urmă Prokofi Petrovici rosti morocănos la telefon:

— Aici Balandin.

— Scuzați-mă că vă deranjez la o oră atît de nepotrivită, vorbi Lapșin. Socotesc însă că o să dormiți mai liniștit dacă veți afla această noutate. Jmakin Alexei l-a prins singur pe Korniuha.

— Ce vorbești?! exclamă Balandin.

— Întocmai.

— E stîlcit rău?

— Este nițel.

— Bravo! spuse Balandin după o scurtă pauză. E cît se poate de bine, Ivan Mihailovici! Şi izbucnind deodată în rîs, întrebă: Ştii la cine mă gîndeam? La Andrei Andreevici al nostru... la Mitrohin... Tu ai reflectat vreodată la asta?

— N-am avut timp.

— Fie, dar acum să te gîndeşti. Aşadar, îţi doresc noapte bună, cum s-ar zice, vise plăcute!

LA ODIHNĂ

Nu-și mai amintea cîtă vreme a zăcut, o săptămînă sau poate chiar mai mult, ascultînd larma neîntreruptă și plină de voie bună pe care o făcea puzderia aceea de frați, veri, cumnate și gineri ce populau casa familiei Krinicinîi. Se descurcase totdeauna cu destulă greutate în ierarhia complexă a gradelor de rudenie și nu se dumerea niciodată ca lumea care era de fapt deosebirea dintre o noră și o cuscră. Acum însă era nevoit să aprofundeze cît se poate de serios și de amănunțit această problemă, nu de alta, dar cei ai casei s-ar fi simțit jigniți dacă cineva s-ar fi încumetat să trateze superficial o chestiune atît de importantă. La drept vorbind, Jmakin nici nu avea altceva de făcut decît să răsfoiască o carte sau să asculte radio. Cu cititul se împăca deocamdată mai anevoie, așa că se mulțumea doar să-și holbeze ochii verzi cu sclipiri poznașe și să-i cerceteze cu luare-aminte pe membrii acestei familii numeroase, care veneau pe rînd să-l întrebe de sănătate. Vizitele acestea îi făceau plăcere, cu atît mai mult cu cît toți erau oameni foarte simpatici și aveau cele mai variate meserii : aviatori, marinari de cursă lungă, un parașutist, un instructor motociclist. Pînă și mama-soacră, care se îndeletnicea cu gospodăria, practicase în tinerețe sportul cu schiurile...

Veneau acasă la ore diferite și telefonul de pe sală țîrîia necontenit din zori și pînă după miezul nopții.

De altfel, la telefon se foloseau fără prea multă jenă uneori expresii destul de tari, tot așa după cum se rosteau în șoaptă cuvinte duioase de dragoste sau: „îți interzic, înțelegi... Cuvîntul meu e cremene, nu-ți dau voie să te plimbi cu el. Altfel va fi prea tîrziu și ai să plîngi amarnic, vei vedea!" Tot la telefon se căuta și nume pentru cîte un unchi nou-născut, care nu se știe cum de era cu trei luni mai tînăr decît nepotul lui — tot Krinicinîi și el.

Jmakin tăcea, închizînd cu voluptate ochii sub razele mîngîietoare ale soarelui care răzbăteau în odaie. Apoi se-ntindea alene, gemînd ușor din pricina durerii pe care o simțea în umeri, la genunchi și la șale. Auzind discuțiile purtate la telefon, Jmakin zîmbea blajin și îngăduitor. I se părea că el e mai înțelept și că plutește undeva deasupra acestor preocupări specific tinerești, dincolo de bănuielile mărunte, scenele de gelozie și de cuvintele atît de vechi și totuși veșnic noi ca „luminița mea", „pisicuță dragă" sau chiar „mițișor". Printre altele, Mițișor nu era nimeni altul decît Kostea, poreclit și Motănel. Jmakin asculta cu deosebită atenție numai convorbirile ce se purtau cu unul dintre membrii necunoscuți ai familiei Krinicinîi, care era șeful sau locțiitorul șefului unei expediții arctice. De regulă, discuțiile se învîrteau în jurul unor șalupe cu motor, al unui motor care nu fusese încă adus și era luat undeva în primire. Alteori era pomenit un oarecare căpitan Anohin, care se pregătea să plece la Soci, sau se vorbea despre butoaie, ustensile marinărești, foi de cort, pușți, pelicule fotografice, meteorologi, sănii trase de cîini, ori despre alte lucruri care toate trezeau în sufletul lui Jmakin un sentiment de nostalgie și invidie. Desigur că în situația actuală ar fi putut și el să-și facă anumite planuri, însă prefera să nu-și obosească mintea cu iluzii. În anii triști ai copilăriei pe care și-o petrecuse mai mult flămînd decît sătul la Fontanka, Jmakin visase adeseori, adormind cu burta goală, continente îndepărtate și neexplorate de nimeni, petele acelea albe de pe hartă, înconjurate de ghețuri. Cu timpul însă constată că nu era chiar atît de simplu să

te apropii măcar cît de cît de realizarea practică a acestor visuri...

Întinzîndu-se alene în pat, Alexei îi asculta şi pe alţi membri ai familiei Krinicinîi, care, departe de a fi şefi, erau simpli subordonaţi, şi încă dintre cei mici. Unul dintre ei, anume Krinicinîi Senka, un şcolar tînăr cu timbru de cocoşel, îşi cîştiga în secret banii pentru o achiziţie la fel de secretă: ducea telegrame la locuinţele destinatarilor. Din cînd în cînd, Senka îl încunoştinţa în mod strict confidenţial pe prietenul său Miotka cum că a reuşit să procure miniu de plumb şi nu i-a mai rămas decît să-şi facă rost de un feder[1] din lemn de brad. Pe de altă parte, Şura Krinicinaia îşi verifica prin telefon cunoştinţele în domeniul chimiei anorganice, făcîndu-l pe paraşutist să turbeze de o furie neputincioasă, ca unul ce aştepta şi el un telefon „într-o chestiune personală care nu priveşte pe nimeni". Chestiunea personală dura şi ea la infinit şi tocmai la ora cînd instructorul motociclist voia să ceară Moscova. Exasperat, bietul instructor măsura sala de la un capăt la celălalt, fluierînd tare: „Noi sîntem făurari şi sufletul ni-i tînăr", în timp ce paraşutistul întreba mereu cu glas stins: „Asta e definitiv, adică? Îţi dai seama ce-ai spus? Te-ai gîndit bine?"

„Hei, tinereţe, tinereţe!", zîmbea Jmakin, cu un aer de superioritate.

Îl hrăneau pe săturate, adesea cu lucruri nu tocmai gustoase, dar gătite din belşug, îndopîndu-l aproape cu forţa. În familia numeroasă a lui Krinicinîi, toată lumea credea cu sfinţenie în foloasele pe care le aduce o alimentaţie abundentă, cu grăsime multă şi neapărat cu carne. Femeile nu făceau decît să prepare jumări, jamboane, să pregătească din aluat nişte drăcovenii rotunde prăjite în untură. Din care pricină bucătăria mirosea a ars şi se auzea veşnic sfîrîitul tigăilor şi al cratiţelor cu mîncare puse la foc. Borşul totdeauna gras şi ardeiat se mînca din nişte străchini uriaşe aşezate la mijlocul mesei, carnea era condimentată cu muştar din belşug sau cu oţet. Ciupercile uscate se numeau

[1] *Feder* — scîndură cu jgheab la mijloc (n. ed.).

„ale bunicului", care le trimitea de undeva tocmai de prin regiunea Kievului. Ceapa era și ea de un soi special — „de lapte" — cultivat anume de mătușa Ebdoha, singura care-i cunoștea secretul. Uneori, toată familia era apucată de un „dor" subit de usturoi, de altfel așa îi și spuneau — „dor". În astfel de ocazii devorau usturoiul, nu se mulțumeau cu cîțiva căței, ci mîncau căpățîni întregi, molipsindu-i și pe vecini de acest „dor" și potolindu-și arsurile cu samovare întregi de ceai.

Jmakin stătea în pat, îmbuibat pînă la indigestie, totdeauna primenit și bărbierit cu grijă. La fiecare două zile i se făcea foc la baie „ca să-și mai moaie oasele". Ipat Danilovici Krinicinîi, tatăl lui Dima, îl vizita pe Alexei mai des decît ceilalți, aducîndu-i ziare, reviste și comunicîndu-i timpul probabil pentru zilele următoare. Bătrînul cunoștea multe lucruri de pe la rubedeniile lui, iar Jmakin se dovedi un ascultător docil, care nu încerca la rîndu-i să povestească nimic, mulțumindu-se cu ceea ce credeau despre el membrii familiei Krinicinîi: „Un lucrător de la serviciul de urmăriri penale, care a arestat singur un criminal primejdios și acum își reface puterile, după suferințele îndurate..."

— Așa, așa vezi, îi spunea Danilîci, odihnește-te în voie. Nu vrei să îmbuci ceva? Pot să-ți încălzesc tocănița de ieri, o pun nițel pe plită și ți-o aduc...

Jmakin se gîndea adeseori la Klavdia și nu știa cum să procedeze mai departe. La un moment dat se hotărî cu toată fermitatea de care era capabil să n-o mai vadă de fel. Își dădea seama că mai are mult pînă va deveni ceea ce îi făgăduise și se jura cu strășnicie să se abțină pînă în clipa cînd va păși pe drumul cel adevărat. Nu ar fi putut să spună limpede cum era acest drum, dar mai avea încă destul timp să chibzuiască asupra lui.

Dormea mult, vrînd parcă să se despăgubească pentru nopțile nedormite din trecut și ca o rezervă eventuală pentru viitor. Și, la fel, mînca pe săturate; seara, în timp ce Dima Krinicinîi își întindea așter-

nutul pe canapea, pregătindu-se de culcare, stăteau de vorbă pînă tîrziu. Jmakin îl întreba despre Lapşin, despre Korniuha şi Balaga, care izbutise să dispară, profitînd de faptul că Alexei uitase să-l informeze chiar în noaptea aceea pe Ivan Mihailovici asupra locului unde se afla bătrînul pungaş şi tăinuitor. Propriu-zis nu uitase, dar n-a mai avut putere să relateze şi acest lucru.

Doborît de oboseală, Dmitri Ipatovici răspundea monosilabic la întrebările lui Alexei. Din spusele sale, Jmakin află că fraţii Nevzorov fuseseră condamnaţi la cîte cinci ani închisoare. La proces, sala tribunalului gemea de lume, iar acuzatorul public a vorbit frumos despre Jmakin.

— Da' de ce?

— A amintit cum ai sărit tu atunci să-l aperi pe Koşelev.

Alexei tăcu încruntat.

— Eşti nemulţumit? Le-au dat prea puţin?

— Cum, adică, puţin? se-nfurie brusc Jmakin. Prea sînteţi darnici, tovarăşi miliţieni, cînd e vorba de închisoare. Să fiu în locul şefilor celor mari, eu v-aş da fiecăruia, cu titlul de experienţă, doar cîte o săptămînă de pîrnaie, să simţiţi şi voi ce mişto e acolo. Nu-i vorbă, prea rău nu este, ba pentru unii e chiar bine, dar se cheamă că stai după gratii. Mi-aduc aminte cînd m-am văzut şi eu prima oară acolo...

— Ai nimerit la vreun penitenciar mai prost?

— O ţii una şi bună! Da' de unde! Totul era cît se poate de civilizat: încălzire centrală, duşuri, mîncare de trei ori pe zi, iar eu eram flămînd...

— Şi mai departe?

— Ce să mai zic? Puşcărie...

Ferindu-şi privirile într-o parte, Jmakin îşi aprinse ţigara şi suspină adînc. Îi revăzu din nou în închipuire pe fraţii Nevzorov, cu ochii lor albaştri şi candizi, silueta firavă a lui Borea Koşelev şi coridorul nesfîrşit de lung prin care-l purtaseră în seara aceea chinuitoare.

Krinicinîi trăgea şi el din ţigară, acoperind-o cu palma după obiceiul ostăşesc. Dincolo de ferestrele deschise ale odăii se îngrămădeau norii, noaptea albă

şi luminoasă prinse a se întuneca, iar pe bolta îndepărtată a cerului se rostogoleau bubuiturile înăbuşite ale tunetelor.

— Şi nu se mai termină odată cu atîta ploaie, spuse Krinicinîi. În fiecare zi, în fiecare zi...

Căuta să-şi înfrîngă oboseala şi să rămînă treaz din politeţe ; la un moment dat tocmai aţipise, cînd Jmakin îl întrebă ceva ; trezit din somn, Dima se ridică într-un cot şi repetă întrebarea :

— Cine dacă a fost ?

— Nelia, fata aceea pe care ai adus-o chiar dumneata de la Kiev.

— A fost, cum de nu, confirmă îndată Krinicinîi. A declarat totul aşa cum s-a petrecut. Numai că, între noi fie vorba, fraţii Nevzorov n-au speriat-o de fel. Lucrul acesta s-a dovedit şi la anchetă, şi la proces. Nevzorov bătrînul a sfătuit-o, dar ea singură a spălat putina...

Jmakin tăcu, iar Krinicinîi se grăbi să adoarmă imediat.

A doua zi dimineaţa, cînd Alexei nici nu se dezmetici bine, îşi făcu apariţia Agamirzian. La început, Jmakin auzi prin somn doar o exclamaţie ironică şi plină de voie bună : „Ha-a !", care de data asta răsună mult mai puternic şi mai hotărît decît la spital, apoi îl auzi pe paraşutist încercînd să-l convingă de ceva şi în clipa următoare, în pragul uşii date cu zgomot de perete, se ivi capătul unei cîrji, apoi răsună un bocănit surd şi, azvîrlindu-şi înainte proteza cu care nu apucase încă să se obişnuiască, în odaie năvăli Agamirzian, gătit cu nişte haine gri-deschis, cu papion la gît, călcat şi parfumat, cu mustăcioara subţire şi fluturînd o batistă colorată.

— Aducem sinucigaşului salutul nostru fierbinte ! strigă el, străduindu-se să-şi stăpînească piciorul de lemn, care refuza să-l asculte. Salutare, dragă prietene! Ha ! Iarăşi stai la pat ? Soarele dogoreşte împrăştiind mii de raze de foc, nori negri de ploaie se aştern pe deasupra oraşului lui Lenin, luna revarsă o lumină poetică peste chipul femeii iubite, iar dumnealui stă tolănit...

În uşă se arătă pentru o clipă capul aplecat într-o parte al paraşutistului, cu o expresie de mirare întipă-

rită pe față. În casa aceasta se văzuseră multe, dar așa ceva apărea pentru prima oară. Jmakin se ridică în capul oaselor, iar Agamirzian se trînti în fotoliu, alături, și așeză scîrbit proteza cu mîinile, apoi se răsturnă pe spate și își șterse fața înăduşită cu batista parfumată.

— Dinadins m-am îmbrăcat așa, spuse el, confidențial, aproape în șoaptă. Să nu mă compătimească nimeni. Știi cum se obișnuiește: „Vai, ce băiat tînăr, și fără un picior!" De altfel, un moșneag se simte mai prost cu un picior lipsă, nu-i așa? Un filfizon este compătimit mai puțin. Cînd veneam încoace, la tine, am luat un taxi și șoferul m-a întrebat: „Ce s-a întîmplat, tinere, de unde ți-a venit nenorocirea asta?" Mi-am aprins o țigară cu cartonul poleit și, aruncîndu-i impertinent fumul în nas, i-am răspuns că, într-o zi fiind beat criță, am lovit pe platforma tramvaiului o bătrînă, iar rudele ei, cuprinse de furie, m-au aruncat direct sub roțile vagonului. Și s-a zis cu piciorul! Șoferul s-a uitat la mine pe sub sprîncene și a terminat-o cu condoleanțele. În felul lui avea dreptate. Pentru o băbuță bruscată, un tînăr ticălos merita pe drept cuvînt să i se taie piciorul...

Alexei asculta atent, cercetîndu-l în același timp cu luare-aminte. Desigur că toate lucrurile acestea nu erau chiar atît de hazlii și nici rîsul lui Agamirzian nu pornea din adîncul inimii. Obrajii i se scofîlciseră, buzele-i erau vinete, iar papionul contrasta ciudat cu gîtul lui subțire, ca de găină...

— Ce te uiți așa? întrebă Agamirzian, devenind dintr-o dată serios. Arăt prost, nu?

— Nu prea grozav, răspunse Jmakin. Ar trebui să halești mai mult.

— Să halesc! se supără Agamirzian. Să te îndopi e foarte simplu, dar crezi că e ușor să te obișnuiești cu drăcovenia asta? Sînt unii oameni care-și arborează cîrjile: „Poftim, uitați-vă la un biet invalid!" Dar eu nu vreau! Ai răbdare și ai să mă vezi încă dansînd! Am să-mi subordonez eu mecanica asta, și nu ea pe mine. Îmi fac acum o proteză nouă și vom vedea atunci cine-i stăpînul: eu sau ea?...

— Stăpînul cui? nu înțelese Jmakin.

— Al propriei mele soarte, rosti cu asprime Agamirzian. De altfel, astea-s fleacuri. Am venit la tine cu o treabă. Vrei să lucrezi la mine? La început ca laborant, iar mai încolo vedem noi...

— Laborant... adică ăia care spală vasele? întrebă Alexei, politicos, dar cu un ușor dispreț în glas.

— De ce numaidecît vasele?

— Toți laboranții spală negreșit vasele — spuse Jmakin. Și trag nădejde să devină și ei oameni, numai că niciodată nu reușesc. Am citit în cărți despre asta. Și-apoi, nici autobiografia mea nu se prea potrivește pentru activitatea voastră specială. De altfel n-am nici buletin de identitate.

— Nu-l ai acum, îl vei avea mîine!

— Asta încă nu se știe, răspunse Alexei, încet și apăsat. Nu se știe de fel. Pe urmă se pune iarăși problema înregistrării în evidențe. Dacă omul a mințit gras, ascunzîndu-și trecutul, la noi, tovarășe Agamirzian, chestiunea înscrierii pentru biroul populației se cercetează cu atenție și îndelung. Și eu, după cum știi, am cam turnat destule gogoși.

Privirile îi deveniră melancolice și oarecum batjocoritoare.

— Și ce-ai de gînd să faci? întrebă rece Agamirzian. Să-ți pui iarăși capăt zilelor?

— De ce?

— Cum de ce?! Te afli iarăși în impas, Jmakin. Iar oamenilor ca tine le plac grozav aceste situații. E un lucru de care m-am convins.

Jmakin se prefăcu a nu băga de seamă tonul cu care-i vorbea și, întinzîndu-se în pat, îi răspunse:

— Am luat cîndva de la bibliotecă o carte. Și, fiindcă aveam destul timp, am studiat-o temeinic și chiar am dat examen după ea în fața unui „bandit al volanului" bine pregătit.

— În fața cui?

— Așa au scris despre el în presă. Purta totdeauna la el numărul acela de ziar. Era șofer mecanic și se numea Kudreavîi. Odată, fiind pilit, a făcut o boroboață și a primit o condamnare respectabilă. Ei bine, în

fața lui am expus întreaga teorie a automobilismului. Mi-a dat nota cinci.

— Vrei să construiești automobile?

— Ba nu, știu că pentru asta se cere un alt cap. Vreau să mă pregătesc din punct de vedere practic, mai ales că nu-i cine știe ce greutate, și să mă fac șofer. Șoferul șofează și asta-i toată treaba.

Alexandra Andreevna, fosta campioană la schi, actualmente soacră „de profesie casnică", îi aduse lui Jmakin, pentru micul dejun, o gustare îmbelșugată, iar pe musafirul acestuia îl tratâ cu un ceai tare cu lămîie. Agamirzian îi mulțumi galant, își bău ceaiul, apoi îi notă lui Jmakin toate numerele de telefon unde putea fi găsit. La despărțire, Alexei îi spuse gînditor:

— Să mă ierți, prietene, dar am avut destul timp să chibzuiesc și m-am hotărît în felul următor: dacă-i vorba să pun cruce, cum se zice la noi, adică s-o curm odată cu trecutul, atunci trebuie să mă ridic prin propriile mele forțe, și nu de la munca de birou; or meseria de laborant e cam tot pe-acolo. Acum am o familie, trebuie să mă pun pe picioare și să-mi asigur un cîștig bun. Cînd voi obține carnetul de conducător-auto, au să-mi dea în primire un camion. Am să conduc mașina și am s-o încarc, mai ales că-s un flăcău sănătos și în stare să mă descurc...

De la ușă, Agamirzian îi făcu un gest prietenesc cu mîna. Era niței mîhnit că n-a putut să-l ajute cu nimic pe băiatul acesta atît de ciudat, dar își dădea seama că Jmakin avea dreptate. Să-i ofere bani? Nu, unul ca Jmakin nu va primi!

Iar Alexei ședea în pat și trăgea din țigară, cufundat în gînduri. Trebuia să chibzuiască la multe, foarte multe lucruri...

OKOȘKIN S-A ÎNSURAT

Sîmbătă seara, Okoșkin îi încunoștință oficial pe Lapșin și pe Hanin că se-nsoară, iar duminică, după serviciul de noapte, veni direct acasă spre a-și lua lucrurile.

— Ce de mai lucruri! exclamă Patrikeevna, azvîrlindu-i în mijlocul odăii cîteva perechi de ciorapi, rubăştile murdare şi o curea veche de pantaloni. Ar fi trebuit să vii cu un camion să-ţi încarci bagajele. Poftim lucrurile dumitale! Auzi, mă rog... lucruri!

— Dă-mi şi haina civilă bleumarin, o rugă Vasili Nikandrovici pe un ton plîngăreţ. Aveam acolo, în buzunar, o cutiuţă metalică nichelată.

Lapşin şi David Lvovici şedeau unul lîngă celălalt şi încercau o oarecare părere de rău văzînd că Vaska îi părăseşte.

— Mi-ai plătit vreo leafă cumva? mormăia Patrikeevna. Atunci ce vorbă-i asta?

— Zău, Patrikeevna, ce fel de om eşti... se tînguia Vasili. Aveam şi o chestie de aia... dintr-o bucată de muşama.

— Caută-ţi-o şi singur! replică Patrikeevna. Dacă-i vorba aşa, n-ai decît să cauţi! Barem să-mi fi dat şi mie vreo zece ruble: „Poftim, bătrînico, să-ţi cumperi nişte biscuiţi, să rozi şi dumneata". Nu-ţi caut nimic!

Se aşeză pe scaun şi cu un aer victorios îşi scutură capul cu părul tuns scurt. Dăduse adineauri pe gît în firida ei un ciocănel de votcă şi acum i se părea că toată lumea o nedreptăţeşte, dar că pînă la urmă va găsi ea dreptate.

— Ai tras o duşcă, spuse Okoşkin, îndesîndu-şi avutul în valiză şi într-un coş împletit.

— Am tras-o pe banii mei, răspunse Patrikeevna. De la tine nu vede omul nici atîtica.

— Ura! exclamă Vaska.

După ce îşi strînse lucrurile, Okoşkin se aşeză pe marginea patului rămas fără aşternut. Nu prea se simţea în apele lui şi avea tot timpul impresia că Lapşin e nemulţumit de ceva.

— Dar la nuntă nu ne inviţi? îl întrebă Hanin.

— După leafă, neapărat, îi răspunse Vasea.

Patrikeevna pufni în rîs şi se duse în firida ei.

— E cam aiurită! constată ofensat Okoşkin. Oare ce-a apucat-o?

În clipele acestea devenise foarte susceptibil și supărăcios.

Discutară despre diverse lucruri, despre locuința unde urmau să conviețuiască tinerii însurăței, aduseră vorba și despre soacra lui Vasili.

— Am o soacră minunată, rosti tînărul, fără prea mult entuziasm. O femeie inteligentă și o gospodină cum rar găsești. Face niște plăcinte, de te lingi pe buze.

— Am citit într-o carte, rîse Hanin, că există un popor unde oamenii cînd vor să încuviințeze un lucru, clatină din cap ca și cum ar zice nu, și invers. Ne aflăm deci în fața unei contradicții absolute între afirmație și gest. La fel se întîmplă și cu tine cînd vorbești despre soacră-ta.

Vasili făcu o mutră nedumerită și se duse la oglindă să-și aranjeze cascheta. Avea o caschetă nouă, pe care o tot sucea și o răsucea, punîndu-și-o la început drept, apoi pe o sprînceană sau dată ușor pe ceafă. Lapșin fluiera încet romanța „ochilor căprui", iar Hanin, după ce-l urmări pe Vaska o bucată de vreme, înălță la un moment dat brațul, strigîndu-i așa cum obișnuiesc lucrătorii cînd ridică pe frînghii o firmă sau alte greutăți :

— Asta-i, încă un pic. Stop !

— Acum e bine ?

— Fain ! încuviință Lapșin.

— Așa ! zise Vasili Nikandrovici. Și acum, rămîneți sănătoși !

I se părea că este luat tot timpul peste picior. Oprindu-se în fața lui Lapșin, Vasili își pocni călcîiele și salută ducîndu-și palma la cozoroc și căutînd undeva în lături.

— Umblă sănătos, Vasea ! îi ură Lapșin, întinzîndu-i mîna.

— Umblă sănătos și să nu strănuți ! strigă Patrikeevna din firida ei.

— Să mă iertați dacă v-am greșit cu ceva ! rosti Vaska, ocolindu-i și de data asta privirile.

— Lasă asta ! răspunse Ivan Mihailovici.

După ce-şi luă rămas bun şi de la Hanin, Vaska înşfăcă valiza, coşul şi balotul cu aşternut. Avea o mutră cît se poate de ofensată.

— Cale bătută! îi strigă Patrikeevna din firidă, pornindu-se pe rîs.

— Rămîneţi cu bine! răspunse Vaska.

Lapşin şi Hanin nu se clintiră de pe scaunele lor. Ziaristul îşi strînse buzele, fără să scoată un cuvînt.

— Mai vino pe la noi să ne vezi, spuse Lapşin.

Vaska plecă, iar Patrikeevna zvîrli în urma lui:

— Pagubă-n ciuperci... Pe urmă luă de pe dulap aşternutul lui Hanin şi-l aşeză pe patul rămas gol, iar la căpătîi atîrnă o punguliţă în formă de papuc, lucrată cu mărgean, pentru ceas. Am să fac o plîngere împotriva lui — zise ea. Am să scriu acolo unde trebuie. Se găsesc şefi şi mai mari decît comitetul de grupă.

Soarele dogorea puternic şi razele lui pătrundeau prin toate ferestrele în odaie. Din stradă se auzeau înăbuşit sunete de muzică: trecea o unitate militară cu fanfara. Lapşin era bine dispus, dar se simţea uşor înclinat spre visare... Şedea pe scaun, cu picioarele încălţate în cizme noi, îndoite sub el, şi mesteca între dinţi cartonul ţigării. Hanin se plimba prin odaie, cu un pahar de apă minerală în mînă, şi spunea:

— Nu ştiu de ce, dar am impresia că azi este 1 Mai! Nu-i aşa? Poate din cauza fanfarei. Tu cum ţi-ai petrecut duminica? Eu m-am simţit destul de prost din pricina lui Zanadvorov al vostru. E mare nătărău şi, nu ştiu cum să zic, dar parcă-i făcut din cauciuc. Dacă-l apeşi, cedează, însă cum ridici degetul, revine la loc. Mi-a scos sufletul, nu altceva. S-a încăpăţînat şi nu acceptă nici în ruptul capului finalul schiţei pe care am scris-o. „Dumneata faci cum vrei, zice, dar noi socotim că n-are rost să sădim în oameni asemenea pesimism. Cum, adică, trebuie înţeles faptul că tovarăşii noştri mai sînt asasinaţi şi-n ziua de azi? Înseamnă oare că la noi a renăscut banditismul?" Chiar aşa a zis „a renăscut". Şi m-a rugat să scot episodul cu moartea lui Gribkov. Dar tu ştii prea bine cum obişnuiesc să te roage oamenii de felul lui Zanadvorov: „Acesta e

punctul nostru de vedere". Al cui, adică, „al vostru"? „Al nostru!" Înţelege ceva dacă poţi.

— Şi ai scos episodul morţii? întreabă Lapşin.

— Nici nu mă gîndesc. Şi mai ştii cum a denumit acest capitol?

— Nu.

— „Moment demobilizator".

— Nu mai spune! exclamă Lapşin, cu îndoială.

— Zău dacă te mint!

Hanin îşi goli paharul şi o întrebă pe Patrikeevna:

— Ei, ce zici, tovarăşă şefă, mergem sau nu?

— Dacă-i vorba să ducem numai buchete de flori, nu merg, răspunse bătrîna din firida ei, dar dacă luăm mai întîi răsaduri, facem încaltea o treabă bună. Am o mînă blagoslovită şi se prind toate florile pe care le pun...

Hanin se uită întrebător la Ivan Mihailovici, dar, în loc de răspuns, acesta se ridică şi, ducîndu-se la telefon, îi ordonă lui Kadnikov să vină cu maşina. În drum o luară cu ei şi pe Balaşova, apoi colindară împreună cu Patrikeevna remiza bine încălzită a serei, mergînd în urma bătrînei şi urmărind-o cum îşi alege răsadurile şi se ciorovăieşte cu grădinarul mărunţel şi ţîfnos. Katerina Vasilievna ronţăia tot timpul sîmburi de migdale. În ultima vreme slăbise mai tare, iar pe faţă îi apăruseră mai mulţi pistrui.

La cimitir, Balaşova nu se apropie de mormîntul Likăi, ci se opri mai departe, sprijinindu-se de trunchiul unui mesteacăn tînăr şi învăluindu-l cu o privire tristă pe Hanin, care, chincit şi cu capul gol, o ajuta pe Patrikeevna să sădească florile.

Era foarte cald. În aer mirosea a pămînt reavăn şi a coajă de mesteacăn. Printre tulpinile albe ale copacilor şi printre cruci se vedeau siluete omeneşti, iar o voce puternică de femeie cînta:

Deasupra criptei, un cavou bogat,
Coroane, candele, icoane şi tămîie,
Şi într-o ramă cu chenar îndoliat
Doi ochi frumoşi cu o privire vie...

— Să mergem la Tolea Gribkov ! îi propuse Balașova lui Lapșin și, cu un gest timid și încrezător totodată, îl luă de braț.

Ca de obicei, Irina Ivanovna stătea pe bancă, cu obrazul sprijinit în palme și dusă pe gînduri. Se așezară alături și mama lui Tolea îi ceru lui Ivan Mihailovici o țigară. Fumară amîndoi, fără să rostească un cuvînt. De altfel, aici în cimitir nu le venea să tulbure liniștea și nici n-ar fi avut despre ce să vorbească.

Abia la plecare, Lapșin își aduse aminte de un lucru pe care trebuia să-l știe și mama lui Gribkov, drept care îi spuse :

— O expresie de-a lui Anatoli s-a înrădăcinat puternic printre noi. De cîte ori condamna pe cineva, Tolea obișnuia să-l numească „străin". Acum, cuvîntul acesta e adeseori folosit de tovarășii noștri...

— Da, străin, zîmbi cu blîndețe Irina Ivanovna. Vorbește adesea despre asta și nu poate suferi așa ceva...

Folosea timpul prezent — „vorbește" și „nu poate suferi".

După ce rătăciră un timp pe aleile cimitirului, Katerina Vasilievna și Lapșin se reîntoarseră la mormîntul soției lui Hanin. Patrikeevna tocmai îl cicălea pe ziarist, spunîndu-i că nu se pricepe la nimic și strivește pînă și floricelele cele mai plăpînde, iar Hanin surîdea timid. Privindu-l așa deșirat cum era, ai fi zis că-i de ajuns să-și fluture de cîteva ori brațele și-o să se ridice în zbor ca o pasăre. Și n-ar fi fost de loc surprinzător, surprinzător era să-l vezi stînd chincit și sădind flori. Balașova îi împărtășI lui Lapșin gîndurile sale și acesta încuviință zîmbind :

— Seamănă într-adevăr cu un greiere.

— Ce-nseamnă oare moartea ? întrebă pe neașteptate Katerina Vasilievna.

— Naiba s-o știe, răspunse Lapșin. Nu-mi place să mă gîndesc la ea.

— Și chiar nu te gîndești ?

— Uneori mă gîndesc, răspunse el fără chef. Dar mă străduiesc să n-o fac prea des.

Dincolo de mesteceni, vocea se porni iarăși :

Coroane, candele, miros de mucegai,
Și doar acești doi ochi de-o frumusețe rară
Privind ironic, cu forța unui grai,
La mascarada asta funerară.

— Adevărată mascaradă funerară! încuviință Lapșin, oftînd. Nu pricep nimic din povestea asta cu moartea!...

— Și eu care credeam că dumneata înțelegi totul și ai răspuns la toate întrebările, zise Balașova, cu o sclipire șireată în ochi. Și Hanin gîndește la fel...

— Că am răspunsuri gata pregătite?

— Să nu-ți închipui cumva că ți-am spus-o cu răutate, Ivan Mihailovici, se scuză ea, cu ardoare, dîndu-și seama că l-a mîhnit. Important este că ești așa cum ești. Înțelegi? Ești... cum să-ți spun... ca o stîncă...

Obrajii i se învăpăiară, în timp ce Lapșin îi răspunse grav, dînd din cap fără să zîmbească:

— E clar. Un fel de stană de piatră. Ce să-i faci! De altfel uneori nu-i chiar rău să fii așa!

— Vai, niciodată nu reușesc să mă exprim ca lumea, șopti dintr-o suflare Katerina Vasilievna. N-am spus-o în sensul că ești de piatră, ci tocmai că semeni cu o stîncă de granit. Alături de dumneata încerc o senzație de liniște, iar dacă aș privi lucrurile și le-aș judeca la fel ca dumneata, nu m-aș mai teme de nimic și totul ar avea un rost bine determinat. Aș avea pentru ce să trăiesc și oamenii mi s-ar părea mai buni... Nu m-ar mai supăra nici jignirile, nici... Adică voiam să spun cu totul altceva, nu mă pricep să discut cu dumneata...

— Și crezi că cu mine trebuie să vorbești într-un anumit fel?

Balașova se fîstîci de-a binelea și nu găsi răspunsul, pe care îl dădu tot el singur:

— Am băgat de seamă, și nu o dată, că-mi traduci parcă ideile dintr-o limbă în alta sau, cînd mi te adresezi mie, vorbești chiar mai tare, de parcă aș fi surd. Dar eu sînt rus și am și auzul normal.

Ochii lui o priveau țintă și trist; vorbindu-i, Lapșin părea că-și ia rămas bun de la ea. Katerina Vasilievna sesiză acest timbru neobișnuit și înțelese cît de greu îi venea acum omului de lîngă ea, înțelese ce ar putea

să se-ntîmple dacă el va lua hotărîrea să nu-i mai vorbească niciodată. Apucîndu-l de mîneca hainei, cu deznădejde în glas tînăra femeie îi răspunse că nu are dreptul să gîndească în felul acesta, deoarece lucrurile se prezintă cu totul altfel și că, de fapt, ea nu pricepe cum au luat naștere aceste nimicuri care au strîns parcă lațul în jurul lor și-i sugrumă acum pe amîndoi.

— De ce, adică, nimicuri? rosti Lapșin, cu fermitate. Nu-s de loc nimicuri, ci numai un fel de subtexte pe toată linia, care, deși nu-ți plac, totuși nu te poți lipsi de ele. O viață dublă, așa cum scamatorii de la circ au cutii și valize cu fundul dublu.

Katerina Vasilievna păli dintr-o dată și-l întrebă:

— Vrei să mă jignești?

— Nicidecum, răspunse el, posomorît. Numai că lucrurile trebuie să fie întotdeauna limpezi.

— Și care anume lucruri trebuie să fie limpezi? interveni pe neașteptate Hanin, care se apropia de el. Te povățuiește mereu, Katerina, nu-i așa?

— Hei, dacă ar fi numai asta! se plînse într-un mod ciudat Balașova și întoarse capul într-o parte.

Se înapoiară de la cimitir în tăcere, numai Patrikeevna bombănea încet pe sub nas. Lui Lapșin îi părea rău și era îndurerat pentru cuvintele pe care le rostise astăzi. Își deșertase sacul și iată că totul s-a sfîrșit, a stricat totul cu mîna lui. Oricît de greu îi venea să se ducă pe la Balașova, totuși se ducea destul de des să bea un ceai, nădăjduia în ceva și își făurea vise. Acum totul se năruise, totul...

Așezat la volan, Lapșin zări pentru o clipă în oglindă chipul Katerinei Vasilievna, care ca de obicei mînca migdale. Buzele îi erau arse, iar pe față i se întipărise o expresie de suferință...

Noaptea, Hanin țăcănea ceva la mașină, întrebîndu-și prietenul:

— Îți pare bine, Ivan Mihailovici, că m-am reîntors la tine? Te bucuri de venirea vechiului tău amic? Bunul, simpaticul, agreabilul bătrînel Hanin, omul plăcut și hazliu, suflet deschis, un băiat și jumătate... Apoi își răspunse tot el: Nimeni nu se bucură de reîntoarcerea bătrînului, puțin le pasă tuturora de el. E singur

cuc, nu-i aşa, Patrikeevna?... Avea insomnii şi părea că se ruşinează de acest lucru. Înghiţea cîte o tabletă de veronal, spunînd că-l doare stomacul. Dar în noaptea aceea i se plînse într-un tîrziu lui Lapşin: Ştii, Ivan Mihailovici, am început să mă cam satur de toată tărăşenia asta a ta. Cred că te-ai perpelit destul şi o chinuieşti şi pe Katerina. Nu pricep de fel ce naiba mai vrei. De ce taci? Hai, răspunde!

— Vreau să înţeleg totul, răspunse posac Lapşin.

— Ce anume vrei să-nţelegi?

— Vreau să mă-nsor, zise Ivan Mihailovici, roşindu-se ca un şcolar. Vreau ca ea să se lămurească singură asupra sentimentelor care le nutreşte pentru mine. Înţelegi ce spun? Eu, David, sînt un om păcătos, nu mă poţi ghici cu una cu două, dar nu pot să sufăr mojicia în comportarea faţă de femei. Se vede treaba că mi-am trăit traiul de holtei...

Hanin îl privi mirat, clipind din ochi în dosul ochelarilor. Încruntat, Ivan Mihailovici îşi scoase cizmele, apoi le aşeză frumos la picioarele patului, îşi săltă de cîteva ori umerii puternici şi adăugă cu glas stins:

— Mă-ntreb, cine are nevoie de destăinuirile noastre?

— Tu dă-i ordin Katerinei să-şi clarifice sentimentele! îl sfătui Hanin pe un ton batjocoritor. Porunceşte-i!

— Du-te dracului! i-o reteză Lapşin.

CUM TREBUIE SĂ EVADEZI

Toată seara de luni Jmakin şi-o petrecu la comandamentul miliţiei rătăcind fără nici un ţel pe coridoarele întunecoase, moţăind pe banca din sala de aşteptare sau schimbînd cîte o vorbă cu Krinicinîi şi Bocikov. Într-un tîrziu şi cu totul pe neaşteptate, Alexei săvîrşi un mic act de bravură. O bătrînică pe care n-o cunoştea îşi ridicase voaleta să-şi aprindă o ţigară, dar vălul subţire a luat foc şi Jmakin a „stins-o" cu îndemînare pe băbuţă, aruncîndu-şi haina peste capul semeţ al acesteia.

— Mersi, îi mulțumi galant bătrîna, adăugînd pe un ton misterios : La toate isprăvile mele, nu-mi mai lipsea decît să-mi pîrlesc mutra !

După cum îi explică mai tîrziu Lapșin lui Alexei, bătrînica fusese prinsă comițînd escrocherii în stil mare : vindea străinilor acte de vînzare-cumpărare ale unor case de raport. Cu toate acestea, Jmakin discută cu ea despre capriciile soartei și despre trecutul glorios al distinsei doamne de viță nobilă.

Abia la căderea nopții veni Okoșkin să-l caute.

Pe sală se întîlniră cu Lapșin, în ai cărui ochi licărea o lucire șireată. Se bărbierise pesemne de curînd, deoarece avea obrajii ușor pudrați și împrăștia în jur un miros discret de colonie. De regulă, Ivan Mihailovici avea o înfățișare solemnă și în același timp părea oarecum îngrijorat.

— Ei ? întrebă el, punîndu-și mînușile și străbătînd cu pași grăbiți coridorul, fără să se uite înapoi spre Jmakin, care venea în urmă. Cum te simți ?

— Ca de obicei, răspunse acesta.

— Te-ai gîndit ce avem de făcut ?

— N-am nevoie să mă ostenesc cu astfel de lucruri, zise posac Alexei. Pentru mine gîndesc de mult șefii cei mari...

— Termină cu prostiile ! i-o reteză Lapșin.

Se așeză la volan și porniră la drum fără să mai vorbească nimic.

— Nu cumva au să-mi dea vreo decorație ? se interesă Jmakin.

— Întrebarea-i cam impertinentă...

— Una din două : ori mă trimiteți înapoi la răcoare, ori se întîmplă ceva cu totul deosebit — spuse Jmakin. De altfel mi se cuvine o recompensă și pentru faptul că am stins incendiul ce cuprinsese fața unei cucoane...

Aici Lapșin îi povesti ce era cu bătrîna aceea și Alexei se arătă plin de admirație pentru stilul în care lucrase escroaca.

— Are cap de ministru, nu altceva ! exclamă el. Și, mă rog, pe mulți burjui i-a potcovit așa ?

— Pe unii i-a mai potcovit...

— Ian auzi, vericule !

— Iar tu nu te bucura de pomană — îl sfătui Lapșin. Ar trebui să te gîndești la altceva. Ai să stai de vorbă cu tovarășii din conducere, așa că te rog foarte mult să te porți cum se cuvine... Și, scoțînd un oftat, Ivan Mihailovici se plînse : Am obosit cu tine, așa că vezi...

— Într-adevăr, v-am pricinuit destule necazuri ! încuviință Alexei.

După ce urcară sus cu liftul — prilej pentru Jmakin de a constata îndată comoditatea acestui mijloc de transport — Lapșin se opri o clipă pe platforma scării și, privindu-l pe Alexei drept în ochi, îi spuse cu asprime :

— Caută să fii mai modest, Leoha. Îți vorbesc omenește că situația ta nu-i chiar atît de ușoară. Hotărîrea n-o iau nici eu și nici măcar tovarășul cu care vei discuta.

— Am înțeles ! rosti Jmakin.

Porniră în tăcere mai departe, Lapșin înainte, iar Jmakin după el. În încăperea spațioasă de primire, Jmakin se așează pe o margine de scaun. Simți deodată un tremur ciudat în tot corpul și, căscînd înfiorat, îl urmărea pe sub sprîncene pe Lapșin, care se apucase să citească ziarul. Se vede însă că nici lui Ivan Mihailovici nu-i prea ardea de lectură, deoarece la un moment dat rămase cu privirea ațintită în gol, absorbit de propriile-i gînduri. În sfîrșit, adjutantul, un tînăr mărunțel și cu mîinile scurte, îl strigă pe nume :

— Tovarășul Lapșin ! și îi arătă din ochi ușa masivă din față.

— Rămîi aici, spuse încet Lapșin, potrivindu-și cutele rubășții pe sub centură ; scoțîndu-și ușor pieptul înainte, străbătu în pas milităresc odaia, se îndreptă spre ușă și dispăru în dosul draperiei.

Telefoanele sunau fără încetare și, la răstimpuri, adjutantul ridica cu mîinile-i scurte cîte două receptoare deodată, vorbind cu jumătate de glas, convingător și uneori foarte laconic. Jmakin căsca mereu, scuturat de frigurile așteptării. Soneria zbîrnîi din nou. Alexei se uită întrebător spre adjutant și, la un semn al acestuia, o porni către ușă cu pași nesiguri și tîrșiți.

Ușa se deschise fără zgomot și Jmakin se pomeni într-o încăpere nu prea mare și mobilată cu sobrietate. Lapșin stătea în mijlocul odăii, cu picioarele ușor desfăcute, și ținea în mînă un pahar cu ceai, zîmbindu-i încurajator. Aplecat deasupra biroului, cu bărbia sprijinită în mîini, un bărbat scund și cu umerii căzuți citea niște hîrtii dintr-o mapă. La auzul pașilor, necunoscutul înălță repede capul și, învăluindu-l pe Alexei cu privirea luminoasă a ochilor albaștri, închise dosarul și întrebă :

— Jmakin ?

— Da, răspunse acesta, lipindu-și milităreşte călcîiele.

O clipă se așternu tăcerea, dar clipa aceea i se păru lui Jmakin atît de chinuitoare, încît îl trecură toate năduşelile și i se tăie răsuflarea. Necunoscutul continua să zîmbească, privindu-l cu o curiozitate plină de voie bună.

— Poftim, ia loc ! îl îmbie el, arătîndu-i cu capul scaunul gol de alături. Erau acum atît de aproape unul de altul, încît, în timp ce se așeza, Alexei îl atinse cu genunchiul pe șef. Acesta luă din nou mapa și, după ce o răsfoi puțin, se întoarse spre Jmakin și-l întrebă : De ce n-ai venit la noi, atunci cînd au început să te persecute ? Am fi descurcat pînă la urmă lucrurile. Nu-i chiar atît de complicat, ce zici, tovarăşe Lapșin ?

— Dar nici prea simplu, Alexei Vladimirovici — răspunse acesta.

— Așadar, totuși de ce n-ai venit să ne spui ? stărui din nou necunoscutul.

— M-am jenat, răspunse Alexei, cu jumătate de glas.

— Te-ai jenat, repetă Alexei Vladimirovici. Ai mai văzut asemenea ruşinoşi, Ivan Mihailovici ?

Se ridică, zîmbind, făcu cîțiva pași prin cameră și, oprindu-se în fața lui Lapșin, începu să-i povestească încet un lucru ce părea să fie foarte amuzant. În timp ce vorbea, se uita din cînd în cînd la Jmakin și, învăluit de privirea prietenoasă a ochilor lui, Alexei simți cum îi revine liniștea și încrederea.

— Ce să-ți spun, încheie Alexei Vladimirovici, terminînd discuția cu Lapșin, măsurile pe care le-ai preconizat sînt juste.

Mai făcu cîţiva paşi, apoi se duse la telefon — erau vreo şapte-opt şi toate diferite — şi, după ce vorbi cu cineva, îşi netezi cu palma părul la ceafă şi-şi ocupă din nou locul pe scaun lîngă Jmakin. Lapşin se aşeză şi el şi aprinse o ţigară.

— Ei, ce zici, Jmakin, ţi-ai făcut destul de cap, e timpul să te potoleşti! vorbi Alexei Vladimirovici. Nu-i aşa? Ai ceva de obiectat?

— Cum doriţi dumneavoastră, răspunse Jmakin şi se făcu mic, dîndu-şi seama abia acum că din clipă în clipă în viaţa lui trebuie să se petreacă o cotitură importantă şi hotărîtoare...

— Nu-i de fel cum dorim noi. Avem legi şi sîntem datori să ne supunem legilor... Ai fost condamnat la închisoare şi ai evadat, nu-i aşa?

— Aşa este, încuviinţă Jmakin, am fugit. De două ori...

— Ba de cinci, precizează Lapşin.

— Scuzaţi, am greşit.

Alexei Vladimirovici rîse, apoi întrebă:

— Şi cum ai izbutit să fugi?

— În toate felurile, răspunse Jmakin. În chestia asta există o tehnică destul de avansată. Odată, de exemplu, am fugit prin duşumea.

— Cum, adică, prin duşumea?

— Prin duşumeaua vagonului. Era un vagon obişnuit, nu dintr-alea internaţionale. Am făcut o gaură în podea, un fel de trapă. În timpul mersului îţi laşi picioarele în jos, iar cu mîinile te ţii de marginea trapei şi, încetişor, îţi dai drumul pe spate direct pe traverse. Trebuie numai să te ţii drept, căci dacă te răsuceşti cît de cît, poţi să-ţi rupi ceva. E foarte uşor să-ţi frîngi şi gîtul. Te laşi din ce în ce mai jos, pînă în clipa cînd îţi dai drumul pe traverse şi rămîi întins, lipit de ele. Bineînţeles că tot te-alegi cu ceva vînătăi, dar mai uşoare...

— Interesant! spuse Alexei Vladimirovici. În 1916 am sărit şi eu pe fereastră, din closetul vagonului, şi m-am rănit serios...

— Probabil că nu v-aţi dezbrăcat?

— Nu, spuse şeful, cu un aer oarecum vinovat, dar trebuia să mă dezbrac?

— Fără discuție! Neapărat. Și gratiile cum erau: pe dinafară sau pe dinăuntru?

— Pe dinăuntru.

— Firește, au fost ca un fel de agățători și ați rămas spînzurat în ele. În asemenea situații trebuie să sari înainte, în direcția mersului. Auzi dumneata, să te-arunci îmbrăcat pe fereastră! Nici nu te-ar crede cineva dacă i-ai spune. De altfel, dumneavoastră pentru ce ați fost condamnat?

— De altfel, pentru țar!

Jmakin se cam fîstîci, dîndu-și seama că procedase fără tact punînd această întrebare, dar omul căruia Lapșin îi spunea Alexei Vladimirovici nu schiță nici cel mai mic semn de nemulțumire. Se gîndea la ceva, răsfoind hîrtiile din dosar, apoi întrebă deodată:

— Ce fel de rudă îți este Korcimarenko?

— E tatăl soției mele. De altfel, vă rog s-aveți în vedere că nu sîntem cununați, dar eu, de altfel, socotesc...

De unde oare îi stăruia ca un cui în minte acest afurisit „de altfel"? Veșnic îi vin pe limbă cuvinte de prisos.

— Dar Dormidontov?

— Este colegul lui Korcimarenko. Și el, și Alferîci sînt membri de partid — preciză Jmakin, trecîndu-și limba peste buzele-i uscate. Își dădea seama că în mapă se găsesc anumite referințe iscălite de prietenii lui Korcimarenko, mai ales că Piotr Ignatievici trecea drept un om onorabil și era foarte apreciat.

— Probabil că Alferîci este Alferov, nu?

Jmakin încuviință din cap și, pentru a fi mai convingător, adăugă:

— Întocmai.

Era cît pe aci să mai spună „de altfel", dar se reculese chiar în ultimul moment, scoțînd printre buze un sunet cu totul nedefinit.

— Așadar, nu dorești să-ți execuți pedeapsa la închisoare?

— Nu, răspunse Jmakin, m-a ajuns oboseala. Pentru ceea ce am făcut, mi-am luat răsplata; acum vreau

să păşesc pe drumul luminos al vieţii şi să particip la construirea viitorului nostru.

Rostise spontan şi cu toată sinceritatea această frază, fără s-o fi pregătit dinainte, căci cuvintele acestea, luate parcă din cărţi, îi frămîntaseră îndelung creierul în zilele lungi şi chinuitoare de aşteptare, întipărindu-i-se în cele din urmă în minte şi poate chiar în suflet. Nici Alexei Vladimirovici şi nici Lapşin nu au fost surprinşi de vorbele rostite de Jmakin atît de simplu şi cu un pic de amărăciune.

— Fie, dacă-i vorba de participare, atunci să participăm — zise Alexei Vladimirovici, ridicîndu-se în picioare. Vom încerca să raportăm mai departe acest lucru...

„Prin urmare, asta încă nu-i totul?" se gîndi Jmakin. Desigur că nu era totul. Fără îndoială că mai exista şi altcineva mai mare decît omul acesta cu faţa trasă şi obosită, care avea romburile acelea vişinii pe petliţele de culoare roşie de la guler şi pieptul împodobit cu decoraţii şi cu insigna de cekist de frunte.

— Bine, Jmakin. Aşteaptă puţin alături, i se adresă Alexei Vladimirovici — iar eu cu Ivan Mihailovici o să mai chibzuim...

Jmakin închise uşa în urma lui. Altus străbătu odaia de la un capăt la celălalt, apoi se întoarse, îşi aţinti privirea în ochii lui Lapşin şi rosti scurt:

— E greu, Ivan Mihailovici. Foarte greu.

— Greu, confirmă calm acesta.

— Cum ai spus? întrebă Altus, absent.

— Sînt de acord că-i greu. Iar ţie îţi vine şi mai greu, Alexei Vladimirovici. Cum nu se poate mai greu.

— Greu, negreu, nu asta-i problema, răspunse Altus, cu un surîs amar în colţul gurii. Nu-i vorba de asta. Important e altceva! Ce vor spune copiii noştri despre noi? Oare vor înţelege că aşa cum ne-a educat Dzerjinski, aşa o să... Tăcu o clipă, apoi adăugă: Aşa o să şi murim. Ce părere ai?

— Şi eu cred la fel, Alexei Vladimirovici. Dar de ce să murim?

— Ei bine, treaba asta nu mai depinde de noi. Mergem, ce zici?

Se priviră din nou în ochi, de data aceasta grav, fără un zîmbet, ca doi oameni care se-nțelegeau perfect și care se obișnuiseră să se-nțeleagă fără prea multe vorbe, pe deplin încredințați că niciodată nu vor da greș și nu se vor înșela unul asupra celuilalt. Apoi Altus luă dosarul lui Jmakin de pe birou și, grăbit, părăsi încăperea. În anticameră îl întrebă pe adjutant, arătînd cu capul spre ușa din față: „Șeful e aici?" și, fără să-l bage în seamă pe Alexei, se făcu nevăzut dispărînd în nișa neagră și boltită ce semăna cu un dulap uriaș. Lapșin își aprinse o țigară și se așeză pe scaun în apropierea lui Jmakin, făcîndu-i cu ochiul, cu un aer preocupat. Privi apoi la pendula din perete ale cărei limbi arătau orele unu fără zece noaptea. Către orele două Altus se ivi în chenarul negru al ușii aceleia ciudate. Obrajii îi erau foarte palizi și acoperiți de două pete de roșeață ce contrastau nefiresc cu restul tenului, iar ochii aveau o lucire stranie și rece. Colțurile buzelor îi tremurară cînd rosti cu o voce seacă, întinzîndu-i lui Lapșin dosarul:

— Rezoluția a fost pusă. Cu bine, Ivan Mihailovici! Rămase o clipă pe gînduri, pe urmă se întoarse spre Jmakin și, uitîndu-se senin și adînc în ochii lui, adăugă: Așadar, tovarășe Jmakin... pornește pe calea luminoasă a vieții. Eu și cu Ivan Mihailovici am făcut tot ce ne-a stat în putință. Acum caută să te descurci singur! Îți urez succes, tizule!

După ce ușa care dădea în biroul lui Altus se închise, Jmakin și Lapșin coborîră repede jos și luară loc în mașină. Ivan Mihailovici puse contactul și apăsă pe accelerator.

— Sînteți parcă supărat de ceva? întrebă Jmakin. Ce aveți, tovarășe comandant?

— Te reped la Krinicinîi? întrebă acesta, fără să-i răspundă.

Mîinile lui late, ascunse în mănușile negre de piele, strîngeau cu putere volanul și Jmakin își închipui cum va sta și el pe locul șoferului, dar nu într-un autoturism, ci într-un camion greu și mare, și cum în fața lui se va așterne un drum lung și întunecos, fără lumini. Se vedea parcă reîntorcîndu-se la garaj după o cursă

istovitoare, aruncîndu-şi cît colo mănuşile şi spunîndu-le viitorilor săi tovarăşi, flăcăi răguşiţi şi zurbagii fără pereche, în timp ce-şi va aprinde ţigara :

— Ce ţi-e şi cu drumurile astea, lua-le-ar dracu' !

Din greşeală scăpă această frază cu glas tare, însă Lapşin nu se arătă de fel mirat. Lîngă casa unde locuia familia Krinicinîi, Lapşin opri maşina şi-i porunci lui Alexei la plecare :

— Aşteaptă un telefon de la mine ! Cel mult peste două zile.

— Am înţeles, răspunse acesta.

Pînă cînd portarul îşi căută cheile, Jmakin însoţi cu privirea maşina care se îndepărta şi se-ntrebă pentru a nu ştiu cîta oară în gînd : „Oare ce fel de oameni sînt ei — Lapşin, Krinicinîi, Bocikov şi Okoşkin ?", duşmanii lui pînă mai ieri.

După ce schimbă o vorbă cu portarul grav şi tacticos, îi oferi o ţigară, pe care acesta o fumă „ca să-i mai treacă timpul", apoi sună încetişor la apartamentul numărul şapte.

LA SPĂLATUL MAŞINILOR

Către seară, proaspăt bărbierit şi pieptănat cu grijă de frizer, Jmakin şedea, avînd o înfăţişare de „băiat cuminte", în biroul lui Lapşin, care îşi răsucea o ţigară din tutun olandez.

Tutunul era aromat, însă destul de slab şi, după ce trase cîteva fumuri, Ivan Mihailovici spuse :

— Am să-l dau înapoi ; cu tot ambalajul luxos, nu e tare de loc. Îmi place încă din adolescenţă un tutun care să-ţi ia răsuflarea. Ăsta-i tutun ? Numai reclama-i de el.

— Interesant, oare în străinătate cucoanele fumează pipă ? întrebă Alexei. Îmi amintesc că în copilărie am văzut într-o poză o femeie bătrînă care trăgea din lulea. Nu ştiu cum, dar nu-i frumos... Poate că aşa a fost înainte, dar acum nu mai este.

Ivan Mihailovici nu putu să-i răspundă nimic, deoarece nici el nu ştia dacă cuconetul din străinătate

fumează cu fuleaua. Tăcură cîtva timp, apoi Lapșin stinse cu înverșunare țigara pe marginea scrumierei și spuse :

— Cu începere de mîine te vei duce la lucru. Mai exact, de poimîine, fiindcă mîine ți se vor face formele de angajare. Vei fi încadrat la un garaj mare, condus de Egor Tarasovici Pilipciuk, un vechi tovarăș de-al meu. El mi-a adus din S.U.A. cutia asta cu tutun. E un om deștept și ai s-o duci bine acolo. Vei învăța la ei și partea practică, adică conducerea automobilului. Ai să obții carnetul de șofer.

— Nu cumva au să mă ia la ochi cum că aș avea de gînd să jefuiesc garajul ?

— N-ai să jefuiești !

— Prin urmare, aveți încredere în mine ?

— Avem, Jmakin.

— Ciudat lucru, zîmbi Alexei. Înainte mă bucuram de încrederea lui Korniuha, astăzi îmi arătați încredere dumneavoastră și tovarășul Pilipciuk, iar cu vreo două zile înainte șeful cel mare, Alexei Vladimirovici. De altfel, și Krinicinîi. Atunci cînd m-am dus la el acasă, Krinicinîi dormea ca un îngeraș, cu revolverul pe noptieră. Cum trebuie să înțeleg treaba asta ? Încercare sau încredere ?

— Termină, Aleoha, cu tot felul de presupuneri, i-o reteză Lapșin. Tu răspunde-mi la întrebare : îți convine garajul ?

— Bine, dar altceva nu mai există ?

— În Antarctica nu pot să te trimit, îi explică Lapșin, plimbîndu-se prin odaie. Deocamdată încă nu ești potrivit pentru asta. Într-un post de director de fabrică nu cred că ai fi primit, fiindcă îți lipsesc studiile necesare și mai este și trecutul acela nu prea îndepărtat...

— Vă rog să nu-mi tot scoateți ochii cu autobiografia. Nu de alta, dar după cum mi-e firea, cu toate că ați garantat pentru mine, pot s-o iau urgent din loc !

— Iar începi cu amenințările ?

Jmakin zîmbi blînd.

— Din obișnuință, spuse el. Știți și dumneavoastră, Ivan Mihailovici, că băieților noștri le cam place să facă pe nebunii. Mă rog : „Eu sînt așa și pe dincolo,

sînt o fire deosebită, sensibil ca o mimoză, mi-e sufletul zdrobit..." și altele...

Fără să bată la ușă, în prag se arătă un om între două vîrste, cu părul arămiu înspicat de fire argintii strălucitoare, lat în umeri și cu mersul greoi și legănat. Necunoscutul purta niște haine cam pestrițe, care nu se prea potriveau cu figura lui simplă. Dacă te uitai însă mai atent, omul nu părea chiar atît de blajin după cum arăta. Avea o privire veselă și totodată pătrunzătoare, iar buzele bine conturate îi tremurau într-un surîs cam batjocoritor. Era bărbierit ca-n plamă și se vedea că reușise cam anevoie s-o facă, deoarece obrajii îi erau brăzdați de cel puțin o duzină de tăieturi lipite cu plasture.

— Dar unde ți-ai împodobit în așa hal fizionomia? întrebă Lapșin, privindu-și amuzat musafirul.

— M-am folosit de noua tehnică americană, răspunse acesta și Jmakin își dădu seama că necunoscutul nu era altul decît Egor Tarasovici Pilipciuk, reîntors de curînd din S.U.A. Mi-am cumpărat, înțelegi, o mașină electrică de bărbierit, și acum mă căznesc cu ea. E un lucru bun, însă deocamdată nu pot scoate din el tot ce trebuie. Există acolo o piesă însemnată cu litera „R" și, mă rog, piesa asta îmi smulge carnea de pe obraji... Pilipciuk se așeză pe scaun și prinse a-l cerceta cu luare-aminte pe Jmakin, învăluindu-l cu privirile-i vesele, însă nu prea prietenoase, apoi se întoarse către Lapșin, întrebînd: Ăsta-i?

— Da.

— Acela... pungașul?

— La pungășii era îndemînatic, zise Lapșin. Un băiat priceput.

— Cunoști vreo meserie? întrebă Pilipciuk, alunecîndu-și din nou privirile spre Jmakin. La automobile te pricepi?

— Teoretic, mă pricep, răspunse Jmakin, căutînd să-și păstreze calmul și să nu se enerveze de tonul tăios cu care-i vorbea Pilipciuk. Dar n-am avut încă ocazia să conduc o mașină.

— N-ai avut ocazia, însă ai fi în stare, nu?

— Dacă n-am condus, înseamnă că nu pot, se înfurie Jmakin. Vorbesc destul de clar.

— Ai face bine să nu te zburleşti, îl apostrofă Pilipciuk, fără să-şi ia de la el privirea pătrunzătoare a ochilor. Cu toate garanţiile pe care le ai, te iau pe răspunderea mea proprie. Dacă se-ntîmplă ceva, eu va trebui să dau socoteală pentru asta, iar nu Dumnezeu din ceruri. Eşti un individ fără acte de identitate, nu prea te-ai omorît cu munca în folosul omenirii, casă n-ai, prin urmare, trebuie să-ţi aranjez şi o locuinţă, dar n-am unde să te aciuez decît pe teritoriul autobazei. Ia gîndeşte-te: dacă-ţi trece prin cap pacostea să comiţi vreun furt, ne vei fura? De aceea te şi-ntreb şi am să te mai întreb încă, am să scot sufletul din tine, pînă cînd am să mă lămuresc ce fel de om eşti...

Jmakin tăcea. Tăcea şi Lapşin, uitîndu-se pe sub sprîncene ba la Alexei, ba la Pilipciuk. Egor Tarasovici scoase pachetul din buzunar, aprinse o ţigară, îşi încreţi gînditor fruntea şi, mişcînd din sprîncenele-i roşii cu fire cărunte, scrise un bileţel. Apoi scotoci prin portofel şi-i întinse lui Jmakin nişte bani, cerîndu-i să iscălească de primirea avansului. Alexei semnă cu stîngăcie hîrtia.

— Acum du-te la adresa pe care ţi-o dau, rosti sever Pilipciuk. Biletul acesta îl vei prezenta la poarta a doua. Adresa n-am scris-o, caută s-o ţii minte: Vasilievski Ostrov, strada a doua, numărul nouăzeci şi trei. Autobaza. E clar?

— Clar! răspunse Jmakin, ridicîndu-se de pe scaun.

— Şi să mai ţii minte ceva: bătrînul împreună cu care vei locui este un om minunat. Dacă ai să-l jigneşti cumva, oamenii noştri au să-ţi sucească gîtul şi să nu te-aştepţi să-ţi iau apărarea. Asta-i...

Alexei rămase locului, neştiind ce să facă.

— Ce mai aştepţi, Jmakin. Du-te, rosti în cele din urmă Lapşin. Du-te sănătos! Cînd ai timp liber, treci pe aici.

— Rămîneţi cu bine, Ivan Mihailovici! spuse Alexei şi constată că chipul lui Lapşin începuse parcă să se destrame, învăluit de ceaţa care i se pusese pe ochi;

își dădu seama că el, Jmakin, plînge și porni cu pași repezi spre ușă.

Nimeni nu-l strigă din urmă.

Atît Lapșin cît și Pilipciuk înțelegeau prea bine cît de greu îi venea lui Alexei și cît de greu îi va fi și mîine, și poimîine, ba chiar și mai tîrziu. N-au discutat însă nimic despre aceasta. În viață avuseseră adesea prilejul să răspundă pentru greșelile altora și, desigur, vor mai răspunde și de aici înainte. Dar nu le-a fost teamă și nici nu le va fi vreodată, căci ei nu erau plămădiți din aluatul celor care fug de răspundere, atîta timp cît în adîncul inimii lor aveau convingerea fermă că sînt datori să și-o asume...

— Prin urmare, așa stau lucrurile, rosti gînditor Ivan Mihailovici, rostogolind cu podul palmei creionul pe cristalul de pe birou. Și zici că ai fost în Statele Unite, dragă tovarășe Pilipciuk? Și ce-ai văzut pe-acolo?

Egor Tarasovici se gîndi puțin și începu să-i povestească impresiile culese în timpul călătoriei. Iar Jmakin tocmai atunci îi arăta paznicului autobazei biletul primit. Paznicul răsuci hîrtia de cîteva ori în mînă, apoi chemă pe cineva la telefon. În curînd la poartă își făcu apariția un bătrînel mic de stat și uscățiv, cu o ținută îngrijită, corectă, purtînd haină și vestă gălbuie de lustrin. Moșneagul își puse pe nas ochelarii cu rama de aur și, dîndu-și capul pe spate, citi biletul, apoi îl măsură în tăcere pe Jmakin și-l conduse pînă la paraclisul din curte, construit din lemn. Intrarea principală era închisă și astupată cu pîslă. Pătrunseră într-o încăpere asemănătoare unui paraclis printr-o ușiță atît de scundă, încît Alexei fu nevoit să se aplece, ca să-l urmeze pe moșneag. Pentru moment avu o senzație cu totul neplăcută, strecurîndu-se în bisericuță. Bătrînul îl rugă să închidă ușița, fiindcă acolo e „un curent îngrozitor", după care-l invită cu amabilitate:

— Te rog să te instalezi după pofta inimii!

Jmakin se apucă să cerceteze pe-ndelete încăperea. Era o locuință ciudată, ce-i drept, dar încolo destul de primitoare, dacă n-ar fi fost atît de ticsită cu tot felul de lucruri și mai ales paturi. Din cupolă spînzura un bec electric ascuns sub un abajur înflorat, cu dantelă

pe margini. Masa era acoperită cu o față albă și foarte curată. Pe rafturile simple de scînduri stăteau rînduite o mulțime de cărți, mai încolo se vedea o planșetă de desen, iar de-a lungul pereților se înșiruiau tot felul de fotografii și scheme înfățișînd automobile, motoare, diferențiale, axe cardanice și alte piese de mașini. Deasupra pervazului ușii se afla instalat telefonul. Încăperea mai păstra un miros vag de tămîie și ceară, amestecat cu fum de tutun.

— Interesantă locuință! constată Jmakin.

— Cît se poate de interesantă! răspunse cu însuflețire bătrînul. Numai că asta nu-i locuință, ci mai curînd un cămin, un fel de hotel, să zicem. De obicei, căminul nostru e rar populat și aici locuiesc numai eu. Observă, tinere, că avem tot confortul: calorifer, telefon, lumină electrică, iar în apropiere, la cîțiva metri, sînt dușurile.

După ce își scoase mantaua de ploaie și șapca, Alexei se așeză pe un scaun lîngă masă. Bătrînul se recomandă spunîndu-și numele: Nikanor Nikitîci Golovin.

— Alexei, se prezentă Jmakin, la rîndul lui.

Tăcură cîteva minute. Negăsind nici un subiect de discuție, Nikanor Nikitîci tușea doar din cînd în cînd, iar Jmakin bătea darabana cu degetele în masă. La un moment dat, bătrînul se oferi să-l trateze cu o cafea, dar Jmakin refuză mulțumind.

— Ți-ai adus lucrușoarele? întrebă Golovin.

— N-am lucruri!

— Așa-a?

— Chiar așa! zise Jmakin, trăgînd mai aproape ziarul. Ar fi vrut să facă încă de la început o impresie bună asupra bătrînului și de aceea, foșnind ziarul în mînă, mărturisi că azi a avut atîtea pe cap, încît n-a putut nici măcar să răsfoiască gazetele. Ziarul e o obișnuință, spunea el, și, dacă m-am obișnuit cu ceva, nu pot să mă lipsesc de acest lucru. Indiferent de situațiile prin care am trecut în viață, fără ziar mă simt ca fără mîini...

Nikanor Nikitîci se declară de acord că-i greu fără ziar.

Jmakin se și pornise între timp să povestească despre cele citite. Nemții, de pildă, anunțaseră că Polonia se

pregătește să cucerească Prusia Orientală, Pomerania și Silezia, că au evacuat în Germania rezervele de aur cehoslovac și că...

Aici Alexei se opri, apoi exclamă :

— Ăsta, da ! Ăsta e Iura ! Așa trebșoară, mai rar !

— Care Iura ? se interesă Nikanor Nikitîci.

— Iurka Poleakov, ăsta mai zic și eu ! Fața palidă a lui Jmakin se îmbujoră, iar ochii îi sticleau poznași. Cu înflăcărare și admirație în glas, Alexei citi reportajul în care era vorba despre un pungaș ingenios anume Poleakov ; acesta, „profitînd de simpatia de care se bucură la noi aviatorii", lega tot felul de cunoștințe, pentru ca apoi să-și jefuiască victimele, în rîndul cărora se nimerise și scriitorul Evgheni Petrov... Știți, acela cu *Vițelul de aur*, care a scris despre Ostap Bender, își întrerupse Jmakin lectura. Ce ziceți despre asta ? Păi Iurka ăsta e un caramangiu obișnuit, îl cunosc foarte bine, sîntem chiar prieteni. Și-acum poftim... a intrat în istorie !... Și Jmakin se apucă să-i citească bătrînului cum Poleakov l-a jefuit pe actorul Hanov, pe regizorul de filme Freze și mulți alții. Mă, Iurka-Iureț, mormăia Alexei, cînd mă gîndesc numai... Mi-e doar prieten, frate de cruce s-ar putea spune...

Bătrînul nu se arătă de fel mirat și lucrul acesta îl irită oarecum pe Jmakin. Pornise încoace înduioșat, ștergîndu-și lacrimile ce-i stăruia pe pleoape și așteptîndu-se la o primire deosebit de caldă, și cînd colo nu s-a întîmplat nimic emoționant din toate cîte și le-a închipuit. Acum, poftim, stai ca un papagal alături de momîia asta cu ochelari și taci ca peștele, cînd tu ai chef să schimbi o vorbă, să cînți, ba chiar să bei ceva în cinstea vieții noi și luminoase pe care ai început-o.

— Poate că n-ar strica să tragem o dușcă ? întrebă Alexei.

Nikanor Nikitîci făcu o mutră speriată :

— Vai de mine ?! și își flutură brațele uscățive. În nici un caz!

— E interzis ?

— Bine, dar eu sînt al-co-o-lic ! exclamă Golovin. Tocmai de aceea Egor Tarasovici m-a și instalat aici. Sînt un alcoolic pătimaș — explică el — și cînd

m-apucă, beau pînă uit de mine. Asta-i o boală, o boală ereditară, înțelegi!

— Bună treabă, n-am ce zice!

— Asta-i, ce să-i fac! M-au dat afară de pretutindeni și pe bună dreptate. Mi-am petrecut vremea mai mult prin spitale, iar tovarășul Pilipciuk m-a adunat de pe drumuri și m-a adus aici. Acum muncesc și nici nu mai beau, în afară de unele rare accese ale bolii...

Bătrînul îi povesti multă vreme despre el. Vorbea cu oarecare teamă, condamnînd parcă felul de viață pe care-l dusese și îngrozindu-se singur de întîmplările prin care trecuse. Ascultîndu-l, Jmakin simți cum se enervează tot mai mult, iar în cele din urmă nu se mai putu stăpîni:

— Dacă în bilet nu scrie, spuse el, va trebui să vă arăt eu singur trecutul meu. Sînt un hoț de meserie și am furat ani în șir. Acum am pus capăt, basta! S-a isprăvit! Vreau să-mi croiesc drumul în viață, așa cum vi l-ați croit și dumneavoastră. V-am spus toate astea, ca nu cumva să credeți că aș avea de gînd să ascund ceva. Și cu băutura am încheiat-o. Astăzi am să mai beau pentru ultima oară. Oricum, mă aflu în pragul unei vieți noi. Nu mă credeți?

— De ce să nu te cred, n-ai decît, zise Nikanor Nikitîci, cu amărăciune în glas, te privește! Însă Egor Tarasovici a interzis categoric să se aducă băuturi în incinta autobazei și, de fapt...

— Mie, în general, puțin îmi pasă! îl întrerupse Alexei și, lovind cu podul palmei în fundul sticlei, îi scoase dopul. Mie nu-mi poruncește nimeni. Auzi dumneata, a interzis!...

Desfăcu iute cutia cu conserve de pește și, luînd de pe policioară un pahar, îl umplu, apoi îl goli îndată pe jumătate. Nikanor Nikitîci îi aruncă o privire plină de dezgust.

— Poate că totuși vrei să guști un pic, tăicuțule? îl întrebă Jmakin. Cu ocazia cunoștinței noastre?

Nikanor Nikitîci refuză, explicîndu-i că atunci cînd „nu-i vine această stare", nu poate nici măcar să-i sufere pe alții bînd.

— Atunci, în sănătatea dumneavoastră!

— Să fii sănătos!

— Propriu-zis, dumneavoastră ce faceți aici? îl întrebă Jmakin.

— Cum, adică, ce fac? Sînt inginer. Ți-am spus cum mă cheamă: Golovin. Execut lucrări, țin lecții, dau o mînă de ajutor acolo unde trebuie. La noi multă lume învață. Fără îndoială că și dumneata ai să-mi devii elev.

— Se poate, încuviință Alexei. Simți din nou dorința să-l uimească pe bătrîn cu ceva, să-i arate inginerului că el, Jmakin, este un om cu totul excepțional: Printre altele, nu de mult am prins un bandit celebru și l-am predat pachet miliției de la urmăriri penale. Un gealat de-al meu...

— Ce-nseamnă gealat?

— Un fel de prieten... Ne-am întîlnit de mai multe ori prin închisori. Un oarecare Korniuha, un mare ticălos. Vă dați seama? S-a apucat cîinele să omoare oameni!

— Vai, vai! se miră absent bătrînul.

— L-am legat, riscîndu-mi viața mea tînără. Avea la el două revolvere, pe cînd eu n-aveam nimic, numai curaj. Puteți să vă închipuiți așa ceva? Desigur că mai sînt unii care cred că m-am vîndut, dar puțin îmi pasă. Eu știu mai bine dacă m-am dat cu gabării sau nu...

— Te rog să mă ierți, dar ce-nseamnă „te-ai dat cu gabării" ? nu pricepu din nou Nikanor Nikitîci.

Jmakin îi explică.

— Așa, da-da, spuse Golovin. Prin urmare, e o expresie din jargonul vostru specific?

— Îhî! încuviință Jmakin, clipind din ochi. Spe-ficific... se bîlbîi el pentru moment, dar se reculese întrebînd: Doriți să vă cînt ceva?

— Te rog, am să-ți fiu recunoscător, răspunse politicos bătrînul, preparînd cafeaua.

— Nu, nu-i cazul! Mai bine să mai beau puțin. Dumneavoastră, ca alcoolic, nu trebuie să beți, dar eu mai pot... Încă n-am devenit alcoolic și sînt numai băutor. Beau și mă culc. Cred că-i interesant să dormi într-o capelă, parcă ai fi răposat. Înainte, aici erau aduși morții noaptea, iar acum dormim noi...

Dădu paharul peste cap, apoi încă unul. Ochii începură să i se injecteze. Se porni pe vorbă și Nikanor Nikitîci îl ascultă răbdător, apoi deodată întrebă:

— Dumneata, dragul meu, ai suferit mult, nu?

— E caraghios! strigă Jmakin. Ce-nseamnă suferință? Și ce rost are să suferi, cînd eu m-am jurat să n-o văd pe Klavdia pînă cînd n-am să mă fac om. Iar ea este însărcinată și acolo-i și Hofman Fedka...

— Nu pricep, mărturisi Nikanor Nikitîci.

— Nu pricepi! mormăi Jmakin, cu răutate, păi aici nici dracu' n-ar putea să descurce ițele. Nu pricepi! Pe Korniuha l-am prins, este? Poate că în curînd au să-i facă de petrecanie, nu-i așa?

— Ucigașii trebuie executați, spuse Nikanor Nikitîci — asta-i dovada supremă de umanitate.

— Cum? întrebă Jmakin.

Bătrînul repetă.

— Bine, zise Alexei. Despre asta o să-mi povestiți altă dată, mai tîrziu. U-m'a-ni-tate! Și cu ce se mănîncă, mă rog, treaba asta?

— Nu-i chiar atît de complicat, răspunse bătrînul. De pildă, faptul că pe dumneata nu te-au băgat la închisoare, constituie, după părerea mea, un act de umanitate.

Sorbea cu poftă din cafeaua cu lapte și întindea un strat gros de unt pe felia de franzelă albă. Jmakin se dezlănțuise și începuse să zbiere.

— Păi dumneata, nenișorule, te-ai făcut criță! constată cu un aer indiferent Golovin. Nu te pricepi încă la băutură, dar bei!

— Beau pe banii mei! răspunse posac Jmakin.

Nikanor Nikitîci îl culcă în altar, pe un pat de campanie. Patul scîrțîia și Jmakin avu impresia că pînza rărită și veche e gata să se rupă sub greutatea lui. Prin curtea garajului treceau zdrăngănind autocamioanele grele, și pereții de lemn ai paraclisului se cutremurau de huruitul motoarelor. Jmakin se zvîrcolea întorcîndu-se cînd pe o parte, cînd pe cealaltă, fără să poată adormi. Din cauza votcii băute avea senzația că inima îi alunecă undeva în jos. Așezat la masă, Nikanor Nikitîci răsfoi un timp hîrtiile, pe urmă se culcă și el. Jma-

kin stătea întins cu faţa în sus, ţinîndu-şi mîinile pe piept şi uitîndu-se la ferestrele înguste ale paraclisului, prin care se strecura înăuntru o lumină cenuşie.

De dimineaţă, mecanicul de tură, îmbrăcat într-o scurtă galbenă de piele şi cu ţigara strînsă între dinţii puternici ca de cal, îl trimise pe Jmakin la spălatul maşinilor. Treaba nu era prea grea şi Alexei se cam bosumflă văzînd că mecanicul se apucă să-i explice de-a fir a păr cum trebuie manevrat furtunul şi jetul de apă. Se mărgini totuşi să încuviinţeze din cap şi să-i răspundă supus că a înţeles totul şi că totul va fi în ordine. Seara şi-o petrecu în paraclis, răsfoind manualele de automobilism şi făcînd tot felul de însemnări într-un caiet. Desigur că lucrurile s-ar fi petrecut cu mult mai simplu şi mai bine dacă Pilipciuk şi-ar fi adus aminte de el, însă Egor Tarasovici fusese chemat între timp la Moscova să prezinte un raport de activitate şi Alexei spăla mereu maşinile, încleştîndu-şi fălcile de necaz şi rostind aproape cu glas tare tot felul de înjurături şi vorbe fără noimă.

Într-una din zile, mecanicul cu dinţii ca de cal se apropie de el şi, neavînd ce face, se apucă să-l povăţuiască din nou cum trebuie spălate maşinile. Toată îndemînarea pe care o căpătase Alexei s-a dovedit a fi necorespunzătoare şi neştiinţifică, deşi el lucra cu un randament incomparabil mai mare decît restul spălătorilor.

Se stăpîni însă şi de data aceasta, ascultîndu-l în tăcere pe mecanicul acela îngîmfat. Dădea doar din cap, încuviinţînd şi lăsîndu-i impresia că ar avea dreptate.

— Îndreaptă jetul de apă dedesubt, îl dăscălea mecanicul, închizînd ochii din pricina picăturilor mărunte de apă pulverizate în jur, caroseria nu-i murdară. Uită-te ce-i acolo, sub maşină, unde s-a uscat noroiul. Şi nu economisi apa că-i a statului, adusă din Neva, pe cînd maşinile sînt ale noastre, ale autobazei. Ai înţeles?

Jmakin nu-i răspunse.

— Poate că nu ţi-e clar?

— Nu, nu-mi este, răspunse Alexei cît mai calm cu putinţă. După cît îmi dau seama, apa ne vine prin con-

ductă și se plătește. E... a statului, urmă el, oarecum jenat, dar nu-i gratuită...

Nu putea să-și exprime îndeajuns de limpede ideea, însă instinctiv își dădea seama că are dreptate. În jurul lor se și adunaseră cîteva femei de la echipele de întreținere, bune de gură și renumite pentru limba lor ascuțită.

— Uite, și Jmakin arătă cu capul spre Liubka, o fată oacheșă, cu un zîmbet viclean în colțul gurii, ea mi-a explicat, bunăoară, că autobaza plătește pentru apă o sumă respectabilă...

— Iar ție, mă rog, îți pare rău de bani! ripostă mecanicul, țuguindu-și buzele și gungurind ca un copil. Ai devenit atît de conștiincios, că te-a apucat mila de ei. Interesant... urmă el, întorcîndu-se spre grupul de femei, aș vrea să știu dacă și înainte îți părea la fel de rău de banii altora ca acum. Hai, ce zici?

— Pleacă de aici! răspunse Jmakin, în timp ce obrajii i se făcuseră albi ca varul. Pleacă, te rog foarte mult...

Mecanicul se uită speriat în ochii lui Alexei, turbați de furie, și își luă tălpășița. Liubka rîse în urma lui, iar Jmakin se apucă din nou să spele mașina. Inima-i bătea cu putere și își dădea bine seama că nu va putea să se stăpînească multă vreme. Simțea acest lucru mai ales atunci cînd vedea că cineva îl cercetează prea atent sau cînd îi auzea pe ceilalți șoptind în spatele lui la cantină, unde, din motive de economie, mînca de trei ori pe zi o farfurie de ciorbă.

Zile în șir spălă cu înverșunare autocamioanele, mocnindu-și în suflet necazul și ciuda care-i răscolea pieptul. Mașinile erau murdare, pe platformele din spate rămîneau lipite de podea foi de varză, țărînă, foi de ceapă sau sfeclă. Piesele motorului erau și ele totdeauna murdare. Împreună cu el lucrau numai femei, care-l tachinau la tot pasul, îl invitau să meargă cu ele la duș sau pur și simplu îl întrebau cînd are de gînd să se apuce de o meserie potrivită pentru un bărbat. La început, Jmakin căută să ia totul în glumă, dar de la un timp le răspundea violent și plin de năduf. În cele din urmă, femeile îl lăsară în pace, numai Liuba cea oacheșă continuă să-l mai săgeteze cu privirile-i

viclene. De fapt, oamenii se cam fereau din calea lui, iar Alexei se închidea tot mai mult în el şi se înrăia.

Într-una din zile, un tînăr purtînd o manta soldăţească ce-i venea pînă la genunchi, care lucra ca şofer şi avea misiunea să „manevreze" camioanele spălate şi să le adăpostească în garaj, se apropie de Jmakin să-i ceară un foc, în aşteptarea maşinii următoare. Înciudat, Jmakin scăpă o înjurătură.

— Măi, da' ţîfnos mai eşti! spuse şoferul.

Alexei îşi văzu mai departe de treabă, în timp ce muşchii feţei îi zvîcneau nervos şi, deschizînd robinetul furtunului, curăţă de pe roţi noroiul uscat peste noapte.

— Ţîfnos, n-am ce zice! repetă şoferul. Da' de ce eşti atît de furios, neicuşorule?

— Cară-te de aici! îl pofti Jmakin.

— Ba tu să te cari, şi vrei să-ţi spun unde? îl apostrofă celălalt şi rămase locului fluierînd un tango la modă.

Jmakin ocoli calm maşina şi îndreptă astfel şuvoiul de apă care ţîşnea din furtun, încît îl stropi ca din greşeală pe celălalt, udîndu-l din creştet pînă-n tălpi. Şoferul făcu ameninţător un pas înainte şi, cu glas sugrumat, întrebă:

— Ai înnebunit, băiete?

— Şterge-o!

— Am să-ţi pocesc mutra!

Fără să-i răspundă, Jmakin ridică furtunul şi-l plimbă de jos în sus, izbindu-şi adversarul drept în faţă. Înecîndu-se şi tuşind, acesta se năpusti asupra lui, dar Alexei îl stropea într-una, retrăgîndu-se de-a-ndăratelea. Femeile care spălau maşinile alergară din toate părţile spre ei. Ud pînă la piele şi cu faţa schimonosită de furie, şoferul se repezi din nou la Jmakin, care, sprijinit cu spatele de radiatorul maşinii, continua să-şi stropească adversarul, cuprins de o bucurie răutăcioasă. În sfîrşit, cineva avu inspiraţia să închidă robinetul, oprind apa. Jmakin ridică în sus capătul de alamă al furtunului şi spuse cu glas răguşit:

— Să nu te-apropii, că te omor!

În jurul lor se adunase un grup destul de mare. Oamenii tăceau, dîndu-şi seama că este vorba de un

conflict serios. Deodată şoferul scuipă înciudat şi, răsucindu-se pe călcîie, se îndepărtă.

Ruşinat de ieşirea pe care o avusese şi oarecum răcorit între timp, Alexei rămase pe loc, strîngîndu-şi arma în mînă şi uitîndu-se la feţele mirate ale femeilor.

— Oare ai căpiat de-a binelea? îl întrebă cea mai tînără dintre ele, voinică, îmbrăcată într-o pufoaică şi cu o basma vişinie pe cap.

— Cîine turbat, nu alta! se amestecă vecina de alături şi făcu un gest ca şi cum ar întărîta un cîine. Na, muşcă! îi strigă ea lui Alexei, arătîndu-şi pulpa piciorului strînsă în carîmbul cizmei. Muşcă aici!

— Aruncă naibii mitraliera! îi strigă o bătrînă grasă. N-auzi ce-ţi spun, maică? Tot nu mai ai cartuşe.

— E frumuşel flăcăiaşul! exclamă Liuba, şi ochii negri îi scăpărară pe sub gene. Vrei să mă iubeşti puţin, băiatule?

Cei de faţă izbucniră în rîs. Jmakin aruncă furtunul şi, răsucind cu un aer degajat robinetul de apă, se apucă iarăşi de lucru. Femeile se împrăştiară la treburile lor şi numai Liuba rămase lîngă Alexei, zîmbindu-i prietenos.

— Vezi, ai grijă, nenicule, să nu mă stropeşti! spuse ea.

— Crezi că n-ar fi cazul? o întrebă acesta, cu vocea îngroşată.

— Fireşte că nu, răspunse Liuba, pot să m-aleg cu o pneumonie...

Jmakin tăcu.

— Pari a fi îndrăzneţ, vorbi din nou Liuba. Nu-i aşa? Oh, dacă ai şti cît de mult îmi plac golanii. Derbedeii noştri din Malovskaia sînt vestiţi, înainte mă plimbam totdeauna cu ei. Pe cuvîntul meu de onoare! Băieţii trebuie să fie curajoşi, nu-i aşa? Nu ca Ghenka ăsta.

— Cine mai e şi Ghenka?

— Ghenka, şoferul. S-a şi speriat! Dumnealui vrea s-arate că-i un om conştient.

— Poate că şi este, zise Jmakin.

— O fi.

— Pe tine cum te cheamă? Liubov?

— O ştii prea bine. Dar pe dumneata?

— Albert, răspunse Jmakin. Deocamdată, la revedere! şi-i întoarse spatele.

După un sfert de oră, Ghenka, tot ud, se întoarse la autocamioane. Era posomorît şi încruntat. Cînd Jmakin se uită la el, tînărul îi ocoli privirile.

— Ei, unde ţi-e miliţia? îl întrebă Alexei.

Fără să-i răspundă, Ghenka se urcă în cabină, puse contactul şi apăsă pe butonul automatului de pornire. Automatul nu funcţiona. Apăsă din nou, dar fără rezultat.

— Nu-ţi place manivela, constată Jmakin.

— Ţine aici, învîrteşte puţin, îl rugă Ghenka, întinzîndu-i manivela pe fereastră.

— Porneşte-o şi singur!

Alexei urmări cîteva minute strădaniile lui Ghenadi, care se chinuia să învîrtească la manivelă, dar în acelaşi timp trebuia să tragă şocul de la carburator. De fiecare dată se repezea în cabină, însă era prea tîrziu. Îşi lepădase undeva mantaua udă şi rămăsese numai în bluza udă. Neputînd să mai rabde, Jmakin băgă mîna pe fereastra cabinei şi trase şocul în momentul cînd celălalt acţiona la manivelă. Ghenadi se urcă la volan şi duse maşina în garaj, apoi se întoarse spre a lua alta. Celelalte camioane nu erau încă spălate, drept care şoferul se aşeză pe bancul de lucru şi i se adresă lui Alexei:

— Directorul m-a rugat foarte stăruitor să mă ocup de tine. Tu eşti Jmakin?

— Eu.

— Spunea că de la tine nu se poate pretinde prea mult, fiindcă eşti, cum s-ar zice, cam într-o ureche...

— Cam ţicnit, adică...

— Da. Zicea că ai fost tare bolnav...

— Aşa e. Te-ai dus la el să te plîngi?

— De ce să mă plîng? El singur a văzut pe fereastră toată scena. A sosit chiar astăzi de la Moscova. „Lasă-l, zice, pe Jmakin ăla să lucreze la spălatul maşinilor şi seara să înveţe. Iar tu, Ghenadi, ca sarcină din partea organizaţiei de Comsomol, ai să te ocupi la început de instruirea lui." Pe urmă au să-ţi repartizeze un instructor adevărat, care o să-ţi arate practic conducerea ma-

şinii prin oraş. Noi, comsomoliştii, te vom lua sub patronajul nostru. Numai să nu stropeşti cu furtunul, fir-ai al naibii să fii...

Lui Jmakin îi fu deodată ruşine de băiatul acesta sincer şi deschis. Ghenadi tocmai îşi înfăşura picioarele cu partea uscată a obielelor, făcînd cu multă neîndemînare şi trudă toată treaba asta.

— Se întîmplă, urmă el, apăsînd pe vocala „î", cîte nu se întîmplă. Bine a zis directorul că au fost unii care s-au purtat cu tine neomenos. Probabil că o să stea de vorbă cu tine. E un om bun directorul nostru, să tot cauţi altul ca el...

Mai vorbiră un timp, apoi Jmakin luă din nou furtunul de cauciuc şi spălă maşinile pînă la ora şapte. După ce termină lucrul, Ghenadi veni din nou şi-l anunţă că de mîine vor începe cu regularitate lecţiile de conducere a automobilului.

— Dar permis de instructor ai? îl întrebă Jmakin, privindu-l chiorîş pe sub sprîncene.

— Păi o să conducem aici, în curte... Prea eşti din cale-afară de cusurgiu! răspunse Ghenadi. Nici n-am nevoie...

— Bine, om mai vedea, îi aruncă din mers, condescendent, Alexei, ducîndu-se la duşuri.

Petrecîndu-l cu privirea, Ghenadi dădu de cîteva ori din cap, apoi se îndreptă spre un locşor mai potrivit, ca să se usuce la soare.

Sosi din nou seara, una din nenumăratele seri care încheiau acum ziua de lucru. Şi seara aceasta făgăduia ceva nou, mîine trebuia să fie altfel decît azi. Bine, o să vedem! După ce se spălă la duş, Jmakin plecă la cantină, mîncă pe săturate supă şi, fluierînd vesel, se duse iarăşi în curte. Pe poarta autobazei intrau necontenit autocamioane prăfuite venind de la drum. Şoferii vorbeau între ei cu glas ostenit. Alexei îşi zise în gînd că va veni odată ziua cînd şi el se va întoarce dintr-o cursă lungă la „autobaza lui" şi va vorbi cu tovarăşii de la garaj la fel de tacticos ca şi unchiaşii aceştia mustăcioşi şi cărunţi, cu glasul răguşit...

Dar, cum se spune, vom trăi şi vom vedea...

În tot cazul, astăzi Jmakin nu s-a mai simțit la fel de plictisit ca în alte dăți.

OARE DE CÎȚI BANI ARE NEVOIE OMUL?

În dimineața aceea călduroasă de iulie, trecînd pe sub arcada clădirii comandamentului, Lapșin se întîlni cu Jenea Sdobnikov. Cu toată zăpușeala de afară, Jenea era îmbrăcat în „ținută de gală": un costum de culoare gri-închis cu umerii foarte largi, pantofi cu talpă de crep și chiar cravată la gît prinsă cu un ac de alamă avînd o piatră lucitoare la mijloc. Pe fața-i radioasă se putea citi un amestec de mîndrie și modestie prefăcută, pe care Jenea abia-abia reușea s-o ascundă.

— Ce cauți pe aici? îl întrebă Lapșin, întinzîndu-i mîna. Te pomenești c-ai făcut iar vreo poznă și acum vii să te predai?

Evgheni schiță un zîmbet discret de parcă ar fi vrut să arate că unui șef ca Lapșin i se poate trece cu vederea și o asemenea glumă nu tocmai izbutită.

— Nu-i vorba de poznă, rosti el. Eu, Ivan Mihailovici, am încheiat-o cu vechile mele isprăvi. Am venit să vă raportez despre altceva.

Și, desfăcînd elasticul care înfășura portmoneul lui elegant de piele galbenă, Sdobnikov îi arătă ordinul de chemare primit de la comisariatul militar.

— M-da, zise gînditor Lapșin, continuîndu-și drumul alături de Jenea. Foarte bine! Prin urmare, vei sluji și tu poporul muncitor. Bună treabă!

Se opriră în fața intrării principale a comandamentului. Salutîndu-și superiorul, pe lîngă ei trecură grăbiți lucrătorii din alte brigăzi, de la inspecția auto și serviciul de circulație, apoi dactilografele și secretarele întîrziate. Cu fața asudată de alergătură apăru Okoșkin, uitîndu-se pe furiș în partea unde se afla Ivan Mihailovici...

— Vreau să vă cer un sfat, zise Sdobnikov.

— Haide, vorbește.

— Cu privire la autobiografie. Să arăt oare tot trecutul, sau cum să fac? Întrucît am fost absolvit de

pedeapsă, poate că n-ar mai fi cazul să răscolesc tot ce a fost?

— Nu știu, Sdobnikov, ce te-aș putea sfătui, răspunse încruntîndu-se Lapșin. Aici sînt două laturi ale problemei, una — juridică, iar cealaltă — morală sau etică, cum vrei să-i spui. Armata e mare lucru. Firește, condamnarea ți-a fost radiată, asta-i drept. Ai putea nici să nu pomenești, probabil că așa ți-ar spune orice jurist învățat. Însă eu, unul, aș scrie tot adevărul. Tu ai devenit acum un cetățean sovietic, un om de-al nostru căruia i se acordă încredere deplină pretutindeni, oriunde s-ar afla...

— Vreau să mă duc la marină, interveni Sdobnikov, iar acolo se selecționează oamenii. Mă gîndesc că...

— Va să zică ai de gînd să ascunzi? Proastă impresie ți-ai făcut despre serviciul de cadre, dragul meu! El o să se lămurească și fără ajutorul autobiografiei tale. Și dacă vei ocoli adevărul, ei au să te privească altfel de cum ai fi meritat. Asta-i, frățioare!

— Prin urmare, să scriu totul?

— Totul, pretutindeni și totdeauna, atîta timp cît chestionarele nu au fost încă desființate. E clar? Se uită la Jenea, la fața lui atît de simpatică cu gropițe în obraji și cu expresia aceea strălucitoare de mîndrie, și își aduse aminte cîte eforturi a fost nevoit să depună pentru băiatul acesta, cît a trebuit să lupte ca să-i înfrîngă firea lui nesuferită. Lapșin își aminti de scandalurile organizate de Jenea la arestul preventiv, de ieșirile sălbatice de vagabond ale tînărului. Și iată-i acum dezbătînd împreună probleme legate de etică!...

— E-hei! exclamă voios Lapșin, aducîndu-și aminte de ceva. Păi la tine parcă totul a început de la marină. Dacă nu mă-nșel, prima oară ai fugit din orfelinat, ca să te faci mus pe un vas?

Jenea zîmbi. Se simțea măgulit de faptul că Lapșin își mai aducea aminte de vremurile acelea îndepărtate.

— Bine, dacă te vei împotmoli pe undeva, să-mi scrii și voi interveni oficial unde trebuie, voi pomeni despre trecutul tău marinăresc și poate că au să ne satisfacă rugămintea. Cît despre autobiografie, arată adevărul și numai adevărul. Și să nu-ți fie teamă că ai

depăşit vîrsta. În schimb ai muncit, ţi-ai dovedit şi ţie însuţi, şi oamenilor că ai devenit un cetăţean folositor patriei. De acord ?

— Da, se învoi Sdobnikov, luîndu-şi din nou înfăţişarea aceea solemnă şi totodată modestă. Vă rog să mă scuzaţi că v-am reţinut, tovarăşe Lapşin. Şi vă mulţumesc pentru sfat. Vă rog să-mi mai răspundeţi însă la o întrebare.

— Hai, dă-i drumul.

— O să fie război ?

— Cu cine ? întrebă Ivan Mihailovici după o scurtă pauză.

— Aşa, vorbeam şi noi că, desigur, cu fasciştii. Adică cu Germania hitleristă.

— O să fie, spuse Lapşin, cu un oftat. O să fie negreşit, Jenea. Şi generaţia voastră va trebui să-l ducă.

— Noi n-o să vă dezmînţim aşteptările, Ivan Mihailovici — rosti Sdobnikov, gînditor. Puterea sovietică a avut destulă bătaie de cap cu noi, ne dăm seama şi o putem asigura...

— Lasă asta !

Lapşin era adversarul „asigurărilor" verbale. Sdobnikov îi strînse mîna la plecare şi se îndepărtă ; Ivan Mihailovici urcă scările comandamentului şi, după ce ajunse în biroul lui, deschise larg ferestrele. Apoi îl chemă pe Pavlik, care se înfumurase de tot în ultima vreme după absolvirea cu succes a cursului redus, şi-i spuse să dea dispoziţiile cuvenite în privinţa lui Drozdov.

— N-am înţeles prea bine ce mi-aţi ordonat, zise Pavlik.

— Nu văd ce era de ne-nţeles ! se miră Lapşin, răsfoind dosarul lui Drozdov. Nici nu aveai ce-nţelege, Pavlik. Am nevoie de Drozdov, vreau să stau de vorbă cu el.

Cu o expresie de supunere totală în faţa soartei, întipărită pe chip, severul Pavlik se duse să-l cheme pe Drozdov. Lapşin făcu în „ceaslovul" lui cîteva însemnări, îşi aprinse o ţigară şi zîmbi propriilor sale gînduri. Ziua de azi se anunţa destul de interesantă, mai ales că pînă acum nu avusese prilejul să analizeze şi

să clarifice astfel de cazuri. Formă la telefonul interior numărul lui Bocikov și-l întrebă :

— Nikolai Feodorovici, portarul e la tine ?

— E aici, răspunse Bocikov, voios. Tocmai stăteam amîndoi de vorbă.

— Am să te chem ceva mai tîrziu, îi făgădui Lapșin.

Drozdov intră în birou. Cu toate că arăta lipsit de vlagă și muiat din pricina căldurii, pupilele ochilor îi scînteiau agere. Trecuse multă vreme de cînd Lapșin nu-l mai chemase la el și, desigur, Miron își dădea seama că astăzi îl așteaptă probabil unele surprize. Sub înfățișarea aceasta de om bătrîn și chinuit de zăpușeală, Drozdov se simțea într-o excelentă „formă sportivă", cum îi plăcea să spună, și de aceea aștepta cu nerăbdare și pasiune să înceapă un duel serios.

— Ei, cum te simți după operație ? se interesă Lapșin. Ai ceva să-i reproșezi chirurgului nostru ?

— Un meseriaș obișnuit, răspunse Drozdov. Pentru treaba pe care a făcut-o, merită nota trei minus, nu mai mult. Desigur, nu am pretenții deosebite, cu excepția faptului că, după o asemenea operație și la un ulcer ca al meu, se recomandă să-ți petreci cel puțin o lună de zile la un sanatoriu special, pe cînd eu, după cum vedeți, am reluat munca.

— Bine, Drozdov, dar noi nu te-am deranjat de mult, spuse Lapșin. Toată afacerea s-a împotmolit...

— Adică, există aici și o afacere ? glumi Miron și, după ce rîse cu poftă, ceru permisiunea să aprindă o țigară.

Lapșin împinse spre el pachetul cu țigări, dar Drozdov crestă cu unghia banderola de pe cutia lui de țigări scumpe cu cartonul aurit și-l trată pe Ivan Mihailovici. Acesta schiță un zîmbet discret. Zîmbi și Miron.

— Fiecare trăiește după posibilitățile sale materiale, spuse Drozdov, cu un surîs, azvîrlindu-și țigara în gură cu îndemînarea unui scamator. Din acest punct de vedere, dumneavoastră v-ați cîștigat de mulți ani respectul tuturor.

Timp de vreo douăzeci de minute se jucară astfel de-a șoarecele cu pisica. Lapșin își începea „manevra de apropiere", luînd-o încetișor și pe departe. Miron se

pregătea să-i ghicească planul şi aproape izbutea să descifreze tactica adversarului său, dar Ivan Mihailovici printr-o stratagemă subtilă îl deruta iarăşi, încurcînd toate ţele. Discuţia lor degajată şi plină de vervă era purtată îndeosebi în jurul temei: „Oare de cîţi bani are nevoie omul?" Miron făcea spirite, Ivan Mihailovici arunca şi el pe ici pe colo cîte o vorbă de duh. La auzul glumelor lui voalate, Drozdov, zis Poletika, zis Labă, Dravek sau Sosnovski, simţea cum îl trec năduşelile, dar îşi ascundea spaima şi încordarea nervoasă de care era cuprins, căutînd să facă haz şi să rîdă cu poftă, în timp ce faţa i se îngusta toată şi ridurile se îndesau.

— Aşa? Şi atunci cum rămîne? Zici că-i trebuie mult? Foarte mult? întreba Ivan Mihailovici. De ce taci Drozdov? Ai avut în medie circa o sută cincizeci de mii pe lună? Şi i-ai cheltuit? Ori i-ai transformat în valori, briliante, aur sau argint? De ce rîzi tot timpul, Drozdov? Eu nu glumesc. Am toate motivele să te-ntreb despre acest lucru. Îţi vorbesc cît se poate de serios...

Înecîndu-se de rîs, Drozdov îşi agita braţele şi îşi legăna trupul, cutremurîndu-se şi vrînd parcă să-i dea de înţeles lui Lapşin că de atîta veselie îl doare pînă şi cicatricea de la operaţie. Însă, cu pleoapele pe jumătate coborîte, îl urmărea atent şi încordat, studiindu-i fiecare gest, fiecare mişcare a creionului din mînă.

— În perioada cît ai fost bolnav, am stabilit definitiv cum s-a petrecut episodul cu Karavkin, spuse domol Lapşin, aplecîndu-se spre Miron. Ai operat acolo împreună cu băieţii dumitale, Markevski şi Dolbnea, iar pontul ţi l-a vîndut Korniuha, acelaşi Korniuha pe care susţii că nu l-ai mai văzut de ani de zile. Spune-mi însă, cum s-a petrecut cazul cu numitul Korkin de la cooperativa „Textiltrud"?

Luat prin surprindere, Drozdov încetă brusc să mai rîdă şi, uluit pentru moment, izbucni plin de indignare:

— Korkin? Te pomeneşti că o să-mi vorbiţi şi de vreun Smorkin sau de un Porkin? Nu, nu-i obiceiul dumneavoastră să luaţi peste picior oameni bătrîni ca mine...

Şi Drozdov chicoti mărunţel, sfredelindu-l pe Lapşin cu privirea ochilor lui ageri şi căutînd să surprindă pe faţa acestuia vreo urmă de „slăbiciune", „necunoaştere" sau măcar o oarecare „nesiguranţă". Dar faţa mare a lui Ivan Mihailovici, cu bărbia colţuroasă şi buzele strînse, era cu desăvîrşire calmă şi nu vădea nici cel mai mic semn de slăbiciune, îndoială sau confuzie.

— Pe Karavkin l-aţi operat „din zbor", spuse rece Lapşin, lucru confirmat atît de membrii familiei sale, cît şi de complicii dumitale Markevski, Dolbnea...

— Te pomeneşti că şi de renumitul dumneavoastră Korniuha ?! exclamă voios Drozdov. Ce ziceţi, domnule comandant ?

În aceeaşi clipă, Lapşin încetă să-l mai privească şi Miron trase concluzia că prima mişcare din jocul acesta bizar a fost cîştigată. Lapşin s-a încurcat, şi-a ferit privirile, asta înseamnă că nu-l are în mînă pe Korniuha. Iar dacă Korniuha n-a fost prins, nu mai rămîne altceva decît operaţia „din zbor" cu Karavkin. De Karavkin va reuşi să scape, fiindcă acesta nu are nici un interes să-l recunoască la confruntare pe Drozdov. Karavkin este un afacerist din lumea comercială, recunoaşterea lui ar trage după el şi pe alţii. Aceştia, la rîndul lor, au şi ei destulă experienţă şi se vor adresa unui avocat priceput. Întrucît însă (îşi spunea Miron) toată acuzarea se bazează pe fapte lipsite de importanţă, ancheta va eşua. Deodată îşi aminti însă de numele lui Korkin, rostit aici, şi simţi cum i se moaie picioarele. Lovitura de la Korkin o dăduseră numai ei doi — Miron şi Korniuha — iar Korniuha nu era nicăieri şi nici nu putea să fie. Despre Korkin şi matrapazlîcurile lui, Korniuha ştia tot de la Karavkin, dar în această afacere nu era iniţiată o a treia persoană şi nimeni altcineva n-ar fi putut să aibă cunoştinţă de ea. De altfel, afacerea cu Korkin ca şi multe alte lovituri asemănătoare se petrecuseră cu doi ani în urmă. Atunci de unde pînă unde Lapşin...

Se gîndea cu încordare şi fără să se mai controleze. Deodată la urechi îi ajunseră vorbele lui Lapşin, rostite încet, la auzul cărora Miron, uluit, simţi cum i se taie răsuflarea.

— Ați terminat mandatele de arestare și ordinele de percheziție? întrebă Lapșin. Nici n-ați avut prea multe, nu-i așa? Și atunci, de la metoda voastră sigură și lipsită de riscuri, a trebuit să recurgeți la operația „din zbor"?

— Despre ce anume metodă e vorba? se interesă Drozdov, cu un aer ofensat. Ce fel de metodă nouă? Și vreau să știu, domnule comandant, ce anume mi se pune în sarcină?

— O știi prea bine, răspunse Lapșin, aplecîndu-se peste birou. Le știi pe toate, însă *deocamdată* nu vrei să vorbești. Cît ai stat la spital, noi ne-am ocupat de cazul dumitale, am depus o muncă destul de intensă și am obținut unele rezultate. Așadar, cum a fost cu mandatele? șopti apăsat Lapșin, ațintindu-și privirile ca de gheață asupra feței transpirate a lui Drozdov. S-au terminat, nu-i așa? Iar cel care vi le confecționa a dispărut între timp? Răspunde-mi îndată, fiindcă altfel au s-o declare alții, care cunosc totul pînă în cele mai mici amănunte. Nu vei face decît să-ți agravezi situația, și încă serios de tot...

— Și cine anume ar putea să răspundă în locul meu?

— Vrei poate să spui că nu știi?

Nici răspunsul cu privire la imprimate nu putea să-l dea altcineva decît același Korniuha. Dar Miron știa că Korniuha nu poate să declare aceste lucruri, fiindcă se plimbă liber. De aceea rămase cu impresia că a cîștigat și cea de-a doua mișcare în jocul de azi. Lapșin părea să știe ceva, însă numai în linii generale și, fără îndoială, că stăruia să obțină mărturisirea lui Miron, căci, neavînd de unde să-l ia pe Korniuha, nu putea să conteze pe alte probe. Și atunci Miron spuse tărăgănat, pe un ton impertinent:

— Dacă există persoana care ar putea să vă informeze cu de-amănuntul în locul meu, n-are decît s-o facă. Eu nu-s ambițios, domnule comandant. Să vă spună și despre Șmorkin, și despre mandate, sau despre ce mai doriți dumneavoastră...

— Prin urmare, nimeni nu știe nimic? întrebă grav și scurt Lapșin. Absolut nimeni și nimic?

— Eu am copii, domnule comandant! exclamă Drozdov, luîndu-şi o înfăţişare solemnă şi săltîndu-se uşor de pe scaun. Nişte copii simpatici, buni şi cinstiţi, care la rîndul lor au şi ei copii. Am un nepoţel, Borecika, şi mă jur, aşa să nu-l mai văd pe Borecika, dacă am vreun amestec în chestia cu mandatele şi cu aceşti Şmorkini-Torkini.

— Borecika? Nu cumva i-ai încurcat? întrebă căscînd Lapşin. Uite, în autobiografia dumitale scrie: „...iubita mea nepoţică Elena".

Drozdov fu nevoit să recunoască deschis că a pierdut o mişcare. Dar nu era încă totul pierdut. Faţa i se crispă şi zbîrciturile de pe obraji prinseră să-i tremure. Naiba la pus să jure pe numele nu ştiu cărui Borecika, care nici nu exista în realitate? O dată cu vîrsta, escrocul devenise tot mai superstiţios şi n-ar fi vrut să mintă jurîndu-se pe capul Lenkăi.

— Să mergem mai departe! spuse Lapşin.

— O clipă! îl rugă Drozdov. Desigur că şi de data aceasta va izbuti să iasă din încurcătură cu destulă îndemînare şi chiar în modul cel mai înduioşător. Fie ca taina aceasta să rămînă îngropată pe vecie, ca între doi bărbaţi! declamă Miron, cu o voce răguşită şi groasă. Aici nu-i vorba de descompunere morală, e o poveste veche de cînd lumea, domnule comandant. Şi, de altfel, prima mea greşeală am săvîrşit-o din pricina unei femei. M-am îndrăgostit, însă ea aparţinea altuia...

La fel ca toţi pungaşii şi escrocii, Drozdov era şi el un sentimental. Ar fi fost în stare să plîngă cu multă uşurinţă, înduioşat de o poveste născocită de el însuşi. În afară de asta, avea şi un vocabular destul de ales şi expresiile tari îi sunau neplăcut la ureche.

— Femeia aparţinea altuia — repetă Miron — iar eu, la rîndu-mi, eram de asemenea legat de lanţurile căsniciei. Îmi respectam nevasta, o fiinţă minunată, cu nişte ochi mari, mari de tot. Răposata maică-mea spunea că privirile soţiei mele îi aminteau de o căprioară rănită de moarte. Şi totuşi, cealaltă mă mistuia ca o flacără. O poreclisem Sirocco, ştiţi există un vînt cu această denumire. Ea...

— Oprește, i-o tăie Lapșin, aceasta n-are nici o legătură cu problema noastră...

Și se uită la Drozdov cu o privire absentă, dar în același timp foarte luminoasă și iscoditoare. Miron simți că se sufocă și își trecu limba peste buzele-i arse. „Știe! — își spuse el în gînd. Și are dovezi! Nu l-a prins pe Korniuha, dar pesemne că acesta i-a scris despre mine. Korniuha e capabil de orice, ticălosul ăsta e în stare să-l trădeze și pe cel mai apropiat prieten și îndrumător. Firește că a trimis scrisoarea ca să-și ușureze vina."

Îl trecură toate nădușelile și din nou i se tăie răsuflarea.

De data aceasta însă, Drozdov pierdu irevocabil partida. O pierdu stupid și fără cea mai mică speranță, căci deodată fereastra deschisă scîrțîi încet și pungașului i se păru că miorlăie o pisică. În clipa următoare Miron înlemni de spaimă, amintindu-și un amănunt cu totul neînsemnat: pe cînd îl duceau azi la Lapșin, în timp ce traversau coridorul comandamentului, o pisicuță de culoare închisă (nu putea să-și amintească dacă era neagră de-a binelea sau nu), picată ca din senin, le-a tăiat calea. Cineva tocmai o strigase — probabil îngrijitoarea — și acum chemarea aceea „pis-pis-pis" îi stăruia în urechi lui Drozdov ca un dangăt funebru de clopot. Oare cum de nu s-a uitat el mai atent la pisică și de ce n-a făcut trei pași înapoi și n-a scuipat în lături, după obicei? Poate că totuși pisica nu era neagră?

Și involuntar, Miron lăsă să-i scape întrebarea:

— Fiți amabil, domnule comandant, spuneți-mi, vă rog, dacă știți, ce culoare are pisicuța de aici din comandament? Am făcut pariu cu un jupîn...

— Cum? întrebă Lapșin, cu o lucire ciudată în ochi. Pisica noastră? Murka? E neagră, răspunse el, serios. Complet neagră.

Drozdov se uită țintă la Lapșin, neștiind ce să facă, dacă să-l creadă sau nu; era speriat și-l ura cumplit din pricină că acesta i-a ghicit spaima și l-a nimerit în punctul cel mai dureros, bătîndu-și joc de superstițiile lui absurde. „Nu-i nimic, împărate, ziua lui Kiril încă

nu s-a terminat" — încercă Miron să se consoleze, amintindu-şi citatul lui preferat. Departe de a se liniști însă, pungaşul îşi dădu îndată seama că „ziua lui Kiril s-a terminat" şi că mîine sau poimîine jocul va fi iremediabil pierdut, iar el va fi nevoit să răspundă pentru toate faptele sale în faţa legii.

Astăzi remarcase în atitudinea lui Lapşin ceva nou, o expresie de calm, de siguranţă oarecum blazată şi niţeluş batjocoritoare. Şi această descoperire îl neliniştea foarte mult pe Drozdov. Judecînd logic, fără Korniuha Lapşin nu putea să-i facă nimic lui Miron. Dar Ivan Mihailovici făcea parte dintr-o categorie de oameni care, pentru Drozdov, rămîneau de neînţeles.

Bătrînul escroc Sosnovski, cunoscut şi sub porecla de Poletika, Dravek sau Drozdov, citise mult în decursul vieţii şi avusese destul timp ca să mediteze, de asemenea trecuse prin multe pentru a putea pricepe un adevăr cît se poate de simplu: la urma urmei, atît confruntările cît şi întrebările neaşteptate, dovezile sau alte subtilităţi juridice nu pot să hotărască soarta unei persoane atît de marcante cum se credea el. Toate acestea se-ntîmplă mai mult prin cărţi sau în filme, pe cînd în viaţă totul e mai simplu şi totodată mai complicat. Acum, soarta lui de pungaş inveterat şi afacerist de prima clasă, născocitor de pomină şi autor al unor proiecte aproape geniale, se afla cu totul în mîinile lui Lapşin, pe care îl ura, acest om cît se poate de obişnuit şi cam din topor la prima vedere, dar înzestrat cu o minte ageră şi pătrunzătoare. Pentru început, comandantul acesta cu tîmplele cărunte, nemaipomenit de calm, cu insigna de cekist de frunte prinsă în piept, avea nevoie de un singur lucru: să se încredinţeze el însuşi de vinovăţia acuzatului. Iar cînd va sosi clipa aceea infim de scurtă de acalmie după atac şi cînd lumina din ochii lui Lapşin va părea că se stinge, ei bine, atunci Drozdov va şti că a venit sfîrşitul, că totul s-a terminat şi nu mai există scăpare. Aşadar, el trebuia să se grăbească să facă mărturisiri sincere şi depline, să-l pună neapărat pe Lapşin, măcar pentru ultima oară, în faţa unei şarade de nedezlegat, să-l antreneze la soluţionarea ei, abătîndu-l de la problema principală, şi să-i

ofere soluția înainte ca Lapșin s-o găsească singur. Firește că manevra aceasta nu ajuta la nimic, dar îi da pungașului un dram de speranță că pedeapsa va fi mai ușoară, iar condamnarea mai scurtă. Și în astfel de cazuri Miron făcea mărturisiri. De fapt nu avea nimic de pierdut, de judecata hoților nu se temea el, iar pe infractorii de drept comun, începînd cu „plevușca" și terminînd cu „crapii" cei mari, îi numea în sinea lui „oițe" și-i trata cu dispreț. Cu cît mai puțină pleavă de-asta va face umbră pămîntului, cu atît va fi mai bine. La urma urmei, el niciodată, sau aproape niciodată, n-a ratat vreo lovitură și nici nu s-a „ars" din vina lui. Căzuse din pricina unor întîmplări neprevăzute, prostește, ca cea de acum : cu siguranță că fusese recunoscut de vreun pîrlit de portar. Fie, dar vinovăția lui va trebui dovedită, nu se lasă el numai pe seama portarului ; un vînat ca Drozdov nu poate fi prins cu o biată rîmă ! Mai întîi să-l recunoască păgubașul. Ar fi chiar interesant să-l vadă pe cel care, singur și de bună voie, și-ar pune streangul de gît...

Hei, da' ce să mai vorbim !

Străduindu-se să-și scoată din minte blestemata aia de pisică neagră și zorit să-l abată cît mai repede pe Lapșin de la chestiunea cu mandatele, Drozdov aminti cu o voce plictisită cîteva nume, pomeni în treacăt despre vreo două spargeri pe la casele oamenilor și despre o afacere cu textile. Lapșin schiță un zîmbet obosit și spuse întinzîndu-și brațele în lături :

— Bine, Drozdov, dar aceștia se și află la răcoare ! Ce să mai răscolim trecutul ?

— Cine-i la răcoare ? întrebă neîncrezător Miron.

— Kuzmicev și Șpilman.

— Dar nu ei au fost autorii principali. Șeful era Bobocel.

— Adică nu Bobocel, ci Smîglo — zîmbi din nou Lapșin. Nu-i așa ?

Ostenit, Drozdov își plecă privirile în pămînt. Se simțea într-adevăr sfîrșit de oboseală și se gîndi cu amărăciune că nu mai este tînăr ca să susțină o astfel de dispută. Nu-l mai ajuta nici sănătatea și nici puterile să

reziste atacurilor zdrobitoare ale blestematului acestuia de Lapşin.

— Îmi daţi voie să beau puţină apă? întrebă el, cu glas stins.

— Poftim! răspunse îndatoritor Lapşin.

În timp ce Drozdov sorbea apa din pahar, Ivan Mihailovici apăsă pe butonul soneriei. Totul decurgea metodic şi în ordinea stabilită după planul dinainte întocmit. Şi mai ales, toate apăreau cu desăvîrşire neverosimile şi uluitoare pentru Drozdov.

Uşa se deschise fără zgomot şi în prag apăru Vasili Nikandrovici Okoşkin. Lipindu-se de tocul uşii, Vasili îndemnă pe cineva de pe sală:

— Intră înuăntru!

Miron scoase un horcăit scurt. Mîna cu paharul începu să-i tremure, iar lumina din pupilele-i aurii se stinse brusc. În clipa următoare, ochii îi scînteiară însă din nou, acoperiţi îndată de streaşina pleoapelor vinete şi umflate. În timpul acesta Lapşin îşi plimba calm privirile de la Drozdov la Korniuha, apoi iarăşi la Drozdov. Vasea Okoşkin îşi imită şi el superiorul, cu singura deosebire că Ivan Mihailovici nu căuta de fel să-şi ascundă interesul pentru cele ce se petreceau, pe cînd Okoşkin se respecta stăpînindu-se cu străşnicie: doar nu mai era un novice în domeniul cercetărilor penale şi, ca atare, nu putea să-şi permită tot felul de manifestări ale curiozităţii mic-burgheze; de aceea se străduia să şi le înfrîneze cu o voinţă neînduplecată, de fier.

Ivan Mihailovici arătă cu ochii spre scaun şi Korniuha se aşeză, fornăind încetişor pe nas. Era palid, cu faţa buhăită de somn: dormea tot timpul — în celulă, în picioare, pe scaun, oricum se nimerea — lipsit de voinţă, incapabil să opună cea mai mică rezistenţă şi manifestînd o indiferenţă absolută chiar şi faţă de sfîrşitul ce-l aştepta. Începu să povestească liniştit şi monoton cum din dispoziţia lui Drozdov şi după planul schiţat de acesta, fratele mai mare al lui Korniuha, anume Kuzma, specialist priceput în asemenea lucrări, a tipărit mandatele de arestare şi ordinele de percheziţie. Imprimatele erau puţine la număr şi nu tocmai reuşite ca execuţie, dar purtau ştampilă şi număr de ordine

după toate regulile. Pentru aceasta, Drozdov i-a plătit lui Kuzma zece mii de ruble, bani peşin...

Korniuha rămase o secundă pe gînduri de parcă ar fi pierdut firul istorisirii.

— Şi mai departe ce s-a întîmplat ?

— După aceea l-am vizitat pe un tehnician dentist din Pargolovo, spuse Korniuha. Tehnicianul ne-a dat adresa tovarăşului Korkin, preşedintele cooperativei „Textiltrud", şi ne-a informat că acest Korkin păstrează la domiciliul lui, de pe canalul Griboedov, în odaia copiilor, sub parchet, a treia placă de la fereastră, bancnote în valoare de o jumătate de milion. Cetăţeanul Drozdov a completat mandatul de arestare şi ordinul de percheziţie, s-a îmbrăcat cu o rubaşcă militară, pantaloni bufanţi, a cumpărat o pereche de cizme galbene de la magazinul de consignaţie din strada Herzen şi-apoi ne-am dus la adresa indicată. L-am găsit pe portar, care trebuia să servească drept martor-asistent la percheziţie, şi împreună cu portarul, cetăţeanul Drozdov a intrat în apartamentul lui Korkin. Eu am rămas afară de pază, dar afacerea nu era riscantă şi de aceea m-am abătut la un chioşc şi am băut nişte bere... După cum m-a minţit pe mine, Drozdov, chipurile, a scos de la Korkin numai două sute de mii, astfel că eu am primit doar douăzeci de mii de ruble.

— Numai atît ? făcu Lapşin şi clătină din cap.

— Da. Atît.

— Asta-i tot ?

— După aceea, cetăţeanul Drozdov a plecat în vilegiatură la Simeiz, să se odihnească.

— Aşa a fost, Drozdov ? întrebă Lapşin.

— Dumneavoastră ştiţi mai bine, răspunse răguşit Miron.

Ivan Mihailovici apăsă o dată pe buton. Korniuha începu iar să clipească greu, gata parcă să adoarmă. Miron ceru permisiunea să ia un ziar, ca să-şi facă puţin vînt „pe căldura asta", în loc de evantai, după cum explică el.

— Fă-ţi ! încuviinţă Lapşin.

Cu obrajii arşi de soare (era unul dintre acei leningrădeni care-şi petrec timpul liber pe peticul de plajă de lîngă fortăreaţa Petropavlovsk) şi purtînd o cămaşă „apaş" care-l făcea să semene cu înaintaşul unei echipe reprezentative de fotbal, şi nicidecum cu un lucrător de miliţie, Bocikov îl aduse pe portarul imobilului de pe canalul Griboedov Nr. 9, un om în vîrstă şi aşezat.

Cu totul pe neaşteptate pentru Lapşin, Bocikov şi Okoşkin, portarul strînse respectuos mîinile mai întîi lui Drozdov, pe urmă lui Korniuha şi apoi celorlalţi. De altfel, lucrul acesta putea să ajute la desfăşurarea firească a evenimentelor...

Bocikov plecă imediat, iar Okoşkin se aşeză pe canapea. Cît despre portar, acesta îşi netezi cu amîndouă mîinile frumoasa-i barbă colilie despicată, ca de general, îşi aprinse ţigara oferită de Lapşin şi-l recunoscu îndată cu vădită plăcere pe Drozdov: „Tovarăşul de la organele de miliţie, cum de nu!"

Se înfiripă o discuţie molcomă, aşezată şi cît se poate de serioasă.

Portarul îşi amintea totul cu precizie, adresîndu-se plin de consideraţie deosebită lui Drozdov. Bineînţeles că omul nu ştia despre ce este vorba şi-l tot lăuda pentru comportarea civilizată pe care a avut-o faţă de „pramatia aceea de Korkin, un şnapan fără pereche". Confirmă că banii au fost într-adevăr scoşi dintr-o cutie mare de tablă, găsită într-o ascunzătoare sub parchet. Bancnotele au fost numărate pe loc, chiar în faţa lui, după care tovarăşul de la miliţie i-a aşezat frumuşel într-o valiză, iar el, portarul Parşin Ilia Petrovici, a iscălit „pentru conformitate" procesul-verbal. „Au fost respectate toate formele legale, aşa cum se cuvine", a adăugat portarul. La fel de bune au fost şi referinţele sale despre Korniuha, la care Parşin a ţinut să adauge că „dumnealui pare să fie bolnav, fiindcă arată cam schimbat la faţă, însă nici din partea dumisale n-am constatat atunci vreo purtare abuzivă. Dînsul a asigurat afară paza locuinţei lui Korkin, aşa s-au petrecut faptele".

Drozdov asculta în tăcere şi, încetul cu încetul, pleoapele i se ridicară descoperindu-i ochii mari, cu

scînteieri gălbui în priviri. Cutele din colțul gurii i se întinseră într-un zîmbet ușor, apoi toată fața i se lumină. Miron își împreună mîinile pe pîntecul supt și, învîrtindu-și degetele mari ca pe o morișcă, spuse în cele din urmă, întinzîndu-și înainte gîtul lung și subțiat:

— De bună seamă că lucrurile s-au petrecut întocmai, domnule anchetator, și toate se rînduiesc cum nu se poate mai bine pentru dumneavoastră. A mai rămas însă un fapt neînsemnat, și anume depoziția păgubașului. Cînd acesta mă va recunoaște și totodată va declara că suma aceea uriașă despre care s-a vorbit a avut-o el în ascunzătoare, atunci mă dau bătut. Atîta timp însă cît *nimic din toate acestea n-au existat în realitate*, iar dumneavoastră împreună cu banditul ăsta, pe care nu-l cunosc, și cu portarul, pe care l-ați cumpărat, căutați să-mi puneți în cîrcă lucruri neadevărate, protestez și cer să vină procurorul, în fața căruia nădăjduiesc să pot arăta tot ce gîndesc despre dumneavoastră. Sînt un om bătrîn, cu viața distrusă, dar nu voi permite nimănui să-și bată joc de mine, la fel cum n-am să îngădui ca cineva să facă negreșit carieră pe pielea mea...

Părăsi biroul cu capul sus.

Rămas singur, Lapșin îl chemă pe Bocikov la telefon și-l rugă să vină pînă la el. Încă din prag, Nikolai Feodorovici își măsură lung șeful din ochi și-l sfătui:

— Ce-ar fi să vă duceți undeva, tovarășe comandant, să zicem spre Insule. M-am uitat și adineauri la dumneavoastră și nu-mi place de loc cum arătați. Odihniți-vă, zău, o zi-două.

Contrar așteptărilor, Lapșin se declară de acord cu această propunere. Ședea gheboșat la birou, cu privirile încordate:

— Într-adevăr e zăpușeală mare. Chiar astăzi am să plec undeva la iarbă verde, să mai răsuflu puțin. Dar la tine ce se mai aude, Nikolai Feodorovici?

— Cu afacerea de la *Textiltrud* vreți să spuneți? i-o luă înainte Bocikov. Băieții mei sînt acolo, Ivan Mihailovici, cercetează de mult situația...

— Ocupă-te personal de această problemă. E o chestie cu bani mulți, spuse Lapșin, și pe placul tău... Îți cunoscu eu firea, tragi la gologani — adăugă el, cu ochii zîmbitori.

— Am o slăbiciune pentru sume mari, confirmă voios Bocikov. Îmi place să am de-a face cu milioanele, Ivan Mihailovici. Și știți dumneavoastră ce este mai interesant în viața noastră? Bocikov se așeză pe brațul fotoliului și urmă: Să zicem, de pildă, că unul ca de-alde Korkin s-a apucat de furat. Și ce-i cu asta? Ce bucurie îi aduc banii, în afară de frică? Să presupunem că se încuie în odaia lui și mănîncă, de exemplu... nu-i venea în cap ce bucate mai alese ar putea să mănînce Korkin, apoi continuă: să zicem că mănîncă... hamsii în sos tomat, tort cu cremă, vreo patru porții de pîrjoale. Și mai departe? De ce trăiește? Ce rost are viața pentru el? Poftim, să admitem că se și îmbată...

Lapșin tăcea.

Deodată Bocikov izbucni cu patimă, indignare și chiar cu deznădejde în glas:

— Dacă nu s-ar săvîrși furturi și alte ticăloșii, ce viață minunată ar fi la noi, ce ziceți, Ivan Mihailovici? Nici nu-mi pot închipui măcar. Lua-i-ar dracu' de escroci, cu toate combinațiile lor!

Înainte de a pleca, Bocikov ezită o clipă și-i ceru stingherit lui Lapșin treizeci de ruble, pînă la leafă. Cu un zîmbet abia perceptibil, Ivan Mihailovici scoase banii din buzunar, în timp ce Bocikov, cu fața îmbujorată, se apucă să-i spună că și-a planificat cam prost salariul pe luna asta, cumpărîndu-i Galiei o bicicletă de ziua ei.

— Pot să-ți mai dau, îi propuse Lapșin, uite cît bănet mai am! Patru sute de ruble în cap. N-ai decît să-i numeri dacă nu crezi.

Dar Nikolai Feodorovici nu vru să ia mai mult.

După ce închise cu grijă ușa în urma lui, Ivan Mihailovici o sună pe Katerina Vasilievna.

— Uite despre ce este vorba, începu el, timid, azi mă simt cam obosit. Ce-ai zice să mergem la mare?

Afară e zăpuşeală şi soarele dogoreşte îngrozitor. Cum stai cu timpul?

Katia îi răspunse că are timp berechet şi că merge „cu o uriaşă plăcere".

— Prin urmare, s-a făcut, spuse fericit Ivan Mihailovici. Vom lua masa la restaurant, după toate regulile. Aşteaptă-mă, am să trec cu maşina să te iau.

Se jenă să-l cheme pe Kadnikov cu maşina comandamentului şi, după ce se bărbieri la birou, îşi puse o bluză albă, curată, îşi lustrui cizmele şi ieşi din clădire în arşiţa soarelui de vară, atît de neobişnuită pentru locuitorii Leningradului.

SĂ-I DĂM DRUMUL

Lecţiile se ţineau în paraclis.

Săptămînal, în zilele de marţi şi vineri, între orele cinci şi şapte, Nikanor Nikitîci Golovin preda lucrătorilor autobazei teoria automobilului, cu scopul ca tot personalul auxiliar — spălătorii de maşini, femeile de serviciu, portarii, socotitorii şi dactilografele — să-şi însuşească temeinic conducerea maşinii. Nikanor Nikitîci nu prea avea la inimă grupul acesta de elevi voluntari, din pricina „fluctuaţiilor dese" şi a superficialităţii cu care învăţau şcolarii — un pospai de învăţătură — după propria lui expresie. Pentru el, automobilul modern reprezenta etalonul chintesenţei geniului uman, şi bătrînul inginer manifesta o admiraţie neobosită pentru simplitatea ingenioasă cu care era construit cîte unul din subansamblele maşinii, descoperind mereu o anumită „splendoare inegalabilă" în toate sistemele variate ale motoarelor sau în construcţia agregatelor de ungere. Pînă şi procesul de carburaţie îi trezea bătrînului un sentiment de mîndrie pentru omul care „a născocit drăcovenia asta".

Golovin povestea cu deosebită ardoare tot felul de episoade triste legate de istoricul automobilului, despre mizeria în care şi-au sfîrşit anonim zilele o serie de constructori talentaţi, care au refuzat să intre în slujba magnaţilor industriei de automobile.

Așa, de pildă, toată autobaza știa de la Nikanor Nikitîci povestea tristă a vieții și morții inginerului care construise minunatul automobil marca *Lincoln*. Cîteva din aceste mașini, avînd pe bușoanele radiatoarelor figurine cromate reprezentînd cîini treceau uneori și pe străzile Leningradului. Era ciudat să te gîndești că omul care crease acest automobil frumos a murit în cea mai neagră mizerie și sicriul i-a fost transportat la cimitir cu dricul tras de doi cai slabi și prăpădiți, parcă înadins ca să vadă toată lumea *că nu trebuie* să intri în conflict cu potentații finanței mondiale, mai ales cu cei de teapa lui Henry Ford.

Cînd Jmakin intră în paraclis, Nikanor Nikitîci povestea ca de obicei despre sinuciderea unui remarcabil constructor de motoare din Italia, exprimîndu-și părerea că secretul acestui motor splendid a fost, de bună seamă, înmormîntat o dată cu inventatorul. Moș Vanea, portarul, Elia, o femeie de serviciu, mereu țîfnoasă și cu buzele strînse, socotitoarea Ana Anfilopievna, căreia toți îi spuneau „Antilopovna", ascultau tăcuți și gînditori ; pe urmă magazinerul Loșadnîi, care cunoștea bine problemele internaționale, rezumă :

— Eu socotesc, tovarășe Golovin, că în țările capitaliste dezvoltarea diferitelor mijloace de transport are loc în mod anarhic, ca urmare a concurenței dintre rechinii cei mai mari ai industriei și transporturilor. Numai în goana după profituri și de frica crizelor...

— Da, da, cam așa este, încuviință grăbit Golovin, care totdeauna se declara îndată de acord cu Loșadnîi.

Jmakin mai ascultă puțin, apoi se strecură în despărțitura altarului, unde își avea patul, și atipi nițel. Se trezi peste vreo jumătate de oră și, după ce își aruncă ochii la ceasornicul din perete, se repezi afară în curte în întîmpinarea lui Ghenadi, care-l aștepta. Îmbrăcat în veșnica-i scurtă galbenă de piele, maistrul de tură Țîpluhin, acela care încă de la început nu-l prea avea la stomac pe Alexei, le spuse să ia mașina cu numărul „90—62".

— Păi asta-i o rablă bună de aruncat la gunoi! obiectă Ghenadi. Nici nu poți să te atrenezi ca lumea cu ea.

— Tot voi le rupeți! răspunse Țîpluhin. Sau vreți cumva să scoateți din circulație una nouă? urmă el, strîngînd cartonul țigării între dinții lui mari ca de cal.

— Bine. Să mergem Ghenadi! spuse Jmakin. Nu-ți mai toci nervii cu el. Cu timpul o să lămurim noi lucrurile.

Se așezară în cabină ca doi prieteni buni, Jmakin la volan, iar Ghenadi alături. Era o seară liniștită și caldă. Încreținduși nasul, Ghenadi începu să vorbească cu aceeași intonație ca și instructorul lui:

— Așadar, începem! În primul rînd să ne familiarizăm cu locul de muncă al conducătorului-auto. Acesta este locul de muncă.

— Adică locul pe care stau eu acum? întrebă Jmakin, răsucindu-se pe scaun.

— Ihî. În fața ta e volanul, în mijlocul căruia se află butonul claxonului. Sub mîna dreaptă este maneta de viteze, iar la stînga maneta frînei de mînă. La piciorul stîng avem pedala care comandă ambreiajul, iar la dreptul frîna de picior. Mai departe...

— Ajunge! îl opri Jmakin. Din punct de vedere teoretic sînt bine potcovit. Să-i dăm drumul!

— Ce-ai zis? întrebă Ghenea.

— Să-i dăm drumul! repetă Jmakin. N-am timp de pierdut, în două săptămîni trebuie să obțin carnetul de conducere. Destul că mi-am irosit dracului de pomană o jumătate din viață.

Ghenadi strîmbă nemulțumit din nas și se rugă pe un ton plîngăreț:

— Mai ai puțină răbdare, Aleoha. Trebuie mai întîi să ajungi să acționezi în mod mecanic. Asta nu-i glumă! Trebuie să te obișnuiești cu locul comenzilor, în așa fel ca, fără să te uiți la ele...

— Nu-mi duce grija! rosti cu asprime Jmakin. Eu, dacă-mi pun în cap, într-o lună pot să conduc și avionul. Simt cum îmi arde în piept „flacăra dorinței", recită el, grav. Tu, Ghenadi, nu te mai împotrivi, gata! E clar? Pe scurt, dă-i drumul!

Dar Ghenadi se încăpățînă.

Cu același ton jalnic încercă să apeleze la conștiința lui Alexei, spunîndu-i că mașina i-a fost încredințată

lui, pe răspundere personală, și nicidecum lui Jmakin. Mai adăugă că el a fost suspendat de a face curse cu autocamionul și manevrează mașinile în curtea garajului, fiindcă a avut ghinionul să nimerească într-o „poveste" neplăcută. Vru să istorisească și întîmplarea cu pricina, însă Jmakin nu-l lăsă, întrerupîndu-l:

— Fiecare are povestea lui, acum n-avem timp să ne ținem de povești.

— Atunci, repetă! porunci Ghenka, neînduplecat. Ce se află în fața noastră?

— În fața noastră se află volanul — spuse Jmakin, căutînd să-și stăpînească nervii. Avem două frîne, de mînă și de picior, automatul de pornire, uite-i butonul de colo, ambreiajul, mai avem accelerația și maneta de viteze, colo e nuca. Nu-i așa?

— Dar tabloul de bord?

Jmakin îi descrise aparatele de pe tablou. Ghenadi îl corectă de două ori și, cu toate că greșelile fuseseră neînsemnate, Alexei înghiți observația fără să protesteze. Stătea drept, cu privirea ațintită pe geamul parbrizului, fără a întoarce capul. Ghenadi îi porunci să schimbe lin vitezele, manevrînd pe rînd într-a întîi, pe urmă a doua și în sfîrșit într-a patra.

— Poate că-i dăm drumul? întrebă Jmakin, umflîndu-și nările.

— Măi, da' grăbit mai ești! spuse Ghenadi. Pe mine știi cît m-au bătut la cap cu teoria, pînă cînd am ajuns la partea practică? Așadar, fii atent, ia aminte din ce se compune mecanismul ambreiajului.

Alexei privea țintă înainte fără să-l mai asculte. Prin curte trecu legănîndu-și șoldurile Liuba, una din fetele care spălau mașinile. După ea se întoarse la punctul de control moș Vanea, portarul. Pe urmă se arătă Elia cea țîfnoasă, bocănind cu tocurile pantofilor și mișcîndu-și coatele în mers.

Ghenadi se îmbujorase la față și vorbea tot mai înflăcărat. Apoi îl puse pe Jmakin să coboare din cabină și să ridice capota motorului.

— Acum privește aici cu cea mai mare atenție, porunci el. Apleacă-te, nu-ți fie lene să-ți îndoi spinarea. Îți dai seama cum e meseria asta de șofer? Cei

care se cruță prea mult pot să neglijeze măsurile de prevedere. Carnetul de șofer nu-i pentru astfel de oameni.

Țîpluhin ieși din cancelaria corpului al doilea de clădiri și-l chemă pe Ghenadi. Jmakin cumpăni puțin, scoase un oftat, apoi se urcă în cabină; după ce închise portiera, ridică geamul lăsat și, cu dinții încleștați, puse contactul. Pe urmă apăsă pe butonul de pornire, apăsă pe maneta de viteze și, manevrînd-o, acceleră motorul. Smucindu-se înainte ca o broască în salt, camionul se urni din loc cu viteza întîi. Cu mușchii încordați, Alexei răsuci volanul într-un viraj larg. Pentru o clipă, îl văzu pe Ghenka fugind spre mașină, apoi Ghenadi dispăru și prin fața autocamionului defilă zidul de piatră al garajului. Jmakin întorcea din răsputeri volanul, dar zidurile răsăreau de pretutindeni în calea lui. Trase puternic de frînă. Mașina se opri la doi pași de zid și rămase locului cu radiatorul cățărat în sus, fiindcă roțile din față se urcaseră pe un morman de pietriș.

Jmakin opri motorul, suspină adînc și își aprinse o țigară. În secunda următoare Ghenka ajunse la mașină. Fața-i îmbrobonată de sudoare era schimonosită de furie. Jmakin zăvorî mașina pe dinăuntru și-i spuse prin geam că mașina a pornit singură.

— Minți ca un nerușinat! îi strigă Ghenadi, bătînd cu pumnul în geam.

— Păstrați-vă calmul! căută să-l potolească Jmakin.

Ghenadi se învîrtea în jurul mașinii, trăgînd furios din țigară.

— Ei, acum intră, îl îmbie Alexei după un timp — dar să nu-mi faci tărăboi. Mare lucru!

— Manevrează marș-arierul! porunci aspru Ghenka. Acum bagă într-a cincea și nu smuci maneta de viteze, cîine răpciugos ce ești!

Jmakin puse mîna pe volan.

— Lasă volanul! zise Ghenadi.

Mașina se îndrepta de-a-ndăratelea spre baraca de cărămidă a pichetului de incendiu.

— Ai să distrugi mașina! răcni desperat Ghenadi. Lasă volanul la mine!

— Ba nu-l las, se încăpăţînă Jmakin, ia-ţi laba! Altfel prăpădim camionul.

Ghenadi îşi retrase mîna gemînd. Jmakin îndreptă cu iuţeală volanul şi trase de frînă. Camionul se opri.

— Halal elev, n-am ce zice! spuse Ghenadi. Te scoate din minţi, nu altceva.

— Asta-i încă floare la ureche, observă Jmakin. Hai să fumăm o ţigară!

Îşi aprinseră ţigările, uitîndu-se pieziş unul la altul. Deodată Alexei izbucni în rîs.

— Ce te-a apucat?

— Mare comedie, zău aşa! exclamă Jmakin.

După ce-şi termină ţigara, Alexei îi porunci lui Ghenadi să coboare din cabină.

— Asta ce mai este? întrebă acesta.

— După cum vezi, răspunse Jmakin, o să învăţ şi singur, fără tine. Haide, şterge-o mai repede!

Dar Ghenadi nu se dădu jos. Jmakin porni iarăşi motorul şi începu să dea ocol curţii. De astă dată maşina îl asculta supusă şi Alexei conducea cu faţa palidă, dar triumfătoare. Cînd Ghenadi se atingea de volan, Jmakin îi dădea peste degete, spunîndu-i: „Nu pune mîna, că nu-i de vînzare!" S-au rotit astfel multă vreme printre clădirile şi anexele garajului şi au înconjurat cimitirul de vechituri. Jmakin manevra camionul înapoi, îl răsucea în viraje, îl oprea brusc cu ajutorul frînei şi, în cele din urmă, ajunse să facă toate manevrele cu atîta îndemînare, că Ghenka nu se putu stăpîni să nu-l laude. Alexei îl dădu imediat jos din maşină şi porni singur mai departe.

Lîngă pavilionul al doilea se adunaseră femeile de serviciu, moş Vanea şi Ţîpluhin. Pînă şi Nikanor Nikitîci părăsise paraclisul, ca să-şi vadă chiriaşul la lucru. Se întunecase de-a binelea, dar curtea autobazei era luminată de felinarele înşirate pe stîlpi. Maşina lui Jmakin sforăia năprasnic şi huruia la turaţii mari, ivindu-se pe neaşteptate de după colţurile clădirii, descria opturi, apoi o lua înapoi cu spatele, pentru ca în clipa următoare să zvîcnească înainte în salturi, aplecîndu-se şi răsucindu-se în loc la cîte un viraj mai strîns. După aceea dispărea din nou, ascunzîndu-se între zidurile

clădirii următoare și ale atelierului de reparații. Ghenadi își rodea nervos unghiile, iar Liuba scotea cîte o exclamație plină de cochetărie :

— Ah, nu mai pot ! Vai, e păcat de bietul băiat, se face praf, nu alta...

Nikanor Nikitîci surîdea blajin, în timp ce Țîpluhin mesteca în dinți cartonul țigării.

— Nu văd nimic vesel în toată chestia asta, tovarășe Golovin, spuse maistrul. Dacă face mașina praf, cine răspunde ?

— Ai cuvîntul meu că n-o face praf, îl asigură Nikanor Nikitîci. E îndrăzneț, dar prudent, și în scurt timp va deveni un bun conducător-auto. De altfel, experiența îmi spune că un număr destul de mare de accidente se produc tocmai datorită firii fricoase a unor șoferi.

Ceasornicul arăta ora două și zece din noapte cînd, în sfîrșit, benzina din rezervor se termină. Jmakin rămase la volan, cu fața palidă și asudată. Ghenadi se așeză lîngă el și își aprinse o țigară.

— Să nu mă înjuri, îi spuse Alexei, cu blîndețe, îți vorbesc foarte serios. Trebuie să mă fac om cît mai repede. Și te previn, Ghenea, că mîine am de gînd să mă antrenez toată noaptea. Acum ai să stai lîngă mine, ca să analizăm cu de-amănuntul toate greșelile pe care le fac. De acord ?

Ghenadi suspină adînc și nu-i răspunse nimic.

NUNTA

Într-o duminică seara, la Peterhof s-a sărbătorit nunta lui Pobujinski cu Niuta. Toți oamenii din brigada lui Lapșin s-au îmbarcat și au plecat acolo cu vaporașul, luînd cu ei două gemantane mari pline cu băuturi și mîncare, cîteva coșuri cu veselă și fețe de mese împăturite în șervete. „Vulturii-milițieni" se bărbieriseră cu perdaf, Krinicinîi îmbrăcase, cu ocazia evenimentului, un costum civil nou-nouț de șeviot și își pusese chiar „pentru distracție" o pălărie de panama cu panglică,

împrumutată de la unul din fraţii lui. Din motive necunoscute, Larisa Okoşkina „n-a putut să vină" şi de aceea Vasea a manifestat la început o stare de spirit oarecum melancolică. Dintre persoanele „străine" au fost invitaţi Hanin şi Alexandr Petrovici Antropov cu Lizaveta. Ceva mai tîrziu, cînd petrecerea era în toi, a sosit cu maşina Prokofi Petrovici Balandin, aducînd două sticle de şampanie şi armonica pe care o mînuia cu o măiestrie neîntrecută.

Responsabilul principal şi „comandantul parăzii", cum o poreclise Krinicinii, era Galia Bocikova. Tot ea avusese şi ideea ca nunta să fie sărbătorită la Peterhof, născocise coptul cartofilor în spuză şi servitul ceaiului la iarbă verde, din samovarul adus în portbagajul maşinii lui Balandin.

Aşezaţi pe un dîmb în apropierea crîngului, oaspeţii petreceau şi cîntau plini de voie bună. Departe, în faţa lor, unduiau mărunt valurile cenuşii ale mării. Se pornise un vînt uşor ce aducea o boare răcoroasă. Mîncară cartofii nesăraţi, curăţindu-i cu mîna de coajă. Punguliţele cu sare se rătăciseră pe undeva. Toţi erau veseli şi se simţeau la largul lor, numai Pavlik şedea mai la o parte, grav şi încruntat.

— Ce-i cu tine ? îl întrebă Lapşin. Nu te simţi bine ?

Pavlik zîmbi alene, îngropă cu tocul cizmei în pămînt mucul de ţigară şi răspunse că e sănătos, dar că nu aprobă această căsătorie.

— Cum, adică ?! se miră Ivan Mihailovici.

— Foarte simplu. Ea este ospătăreasă, iar Pobujinski jurist, om cu carte.

Ivan Mihailovici se uită lung la el, întrebîndu-se dacă nu cumva Pavlik glumeşte. Dar acesta nu se pricepea la glume, tot aşa cum nu se pricepea să se întindă pe iarbă şi probabil nici să se veselească.

— Da, da, mormăi Lapşin. Şi, mă rog, tu singur te-ai gîndit la asta, sau te-a învăţat cineva ?

— Ce anume ?

— Să faci asemenea raţionamente...

— Amar ! strigă Balandin, care şedea în spatele lui Lapşin. Amar, însurăţeilor !

Pavlik făcu o strîmbătură de dispreț și rosti sentențios :

— Cred că cu timpul se vor ridica chiar obiecțiuni colective împotriva unor asemenea căsătorii. Eu, de exemplu, nu doresc să am în cercul meu oameni inculți. Studiile...

— Gata, ajunge ! îl opri Lapșin, cu fața învinețită de mînie. Te-am înțeles !

Se ridică îndată și se apropie de foc, unde Bocikov și Krinicinîi vociferau cît îi ținea gura, porniți împotriva lui Hanin. Tînăra mireasă, acum soția lui Pobujinski, împărțea cu un aer preocupat ceaiul, umplînd paharele dintr-un samovar pîntecos. Purta o rochiță roz, înflorată, și avea părul legat cu o fundă de aceeași culoare. Capetele desfăcute ale fundei fluturau în adierea vîntului care sufla dinspre mare. Chincit lîngă Aniuta, Victor Pobujinski se străduia să-i lege funda la loc, șoptind ceva la ureche tinerei sale soții, care rîdea cu poftă, dîndu-și capul pe spate...

— Ce v-ați năpustit așa asupra lui Hanin ? întrebă Ivan Mihailovici, căutînd să-și alunge senzația penibilă pe care i-o provocase discuția cu Pavlik. Cu ce a greșit ?

— Păi, să vezi, dumnealor pretind că eu nu-s de ajuns de energic, răspunse Hanin și lentilele ochelarilor săi scînteiară. Zanadvorov al vostru îmi pocește cartea și tot eu sînt lipsit de energie. Bine, lua-v-ar naiba pe toți, am să scriu un roman adevărat și o să v-arăt eu atunci...

Ivan Mihailovici îl privi cu luare-aminte și luă ceașca de ceai din mîinile Aniutei. Alături, Prokofi Petrovici și Galia Bocikova se chinuiau să alcătuiască un duet, dar treaba nu mergea de fel și Galia începuse să se enerveze, pe cînd Balandin se tot scuza cu vocea lui groasă de bas.

— Ce mă privești așa de fioros ca un lup ? întrebă Hanin, mutîndu-se mai aproape de Lapșin, cu o sticlă de vin în mînă.

— Nu-mi plac discuțiile despre romanul acela adevărat, pe care tu, lua-ne-ar naiba pe toți, ai de gînd să-l scrii.

— De ce? întrebă iute Hanin, și în glas i se ghicea spaima.

— Fiindcă n-ai să scrii nimic, David Lvovici. Să nu te superi, dar oamenii care fac numai „improvizații" și lasă lucrul adevărat pentru „mai tîrziu" nu duc nimic la bun sfîrșit. De altfel să încheiem discuția asta, care nu-i de loc potrivită pentru o nuntă...

— De ce s-o încheiem? rosti rar Hanin. E posibil, Ivan Mihailovici, să ai dreptate. Sînt un neisprăvit, ce să fac?! Vă cer iertare, dar ăsta sînt.

— Ba eu, unul, nu te iert! spuse ferm și tăios Lapșin, privindu-l drept în ochi. Și afară de aceasta, mai ai și o mică datorie, David Lvovici.

— Ce fel de datorie?

Lapșin tăcu cîteva clipe, apoi își bău ceaiul dintr-o înghițitură și izbucni mînios, cu o putere neîndurătoare în glas:

— Viața lui Tolea Gribkov. A fost o vreme cînd înțelegeai bine lucrul ăsta și chiar făceai teorii pe această temă. Iar acum, Zanadvorov e vinovat de toate, ca și cum n-ar mai exista altceva pe lume decît dihania asta fioroasă, birocratul și fricosul ăsta clasic care suflă și-n iaurt. La Comitetul Central ai fost?

Hanin își feri privirile într-o parte, uitîndu-se în direcția golfului ce se contura abia vizibil în zare.

— Te-ai dovedit și tu un „străin", spuse Lapșin, calm și mușcător, în sensul în care înțelegea cuvîntul acesta Tolea Gribkov. Cărțulia ar fi putut să iasă de mult, ce să mai vorbim! Ba ai nervi, ba încerci tot felul de frămîntări, ba îți copiezi la mașină notițele. Nouă însă nu ne trebuie însemnările dumitale, tovarășe Hanin, ci descrierea vieții lui Tolea Gribkov! Și dacă tu ai renunțat cu atîta ușurință la treaba asta și ai dat-o uitării, vom alcătui cu propriile noastre forțe o carte despre el...

— Cărțile nu pot fi alcătuite, răspunse Hanin, întorcîndu-și ochelarii spre el. Cărțile se scriu. Iar în ceea ce privește frămîntările și notițele mele, sau alte lucruri legate de aceasta, toate astea mă privesc numai pe mine și pe nimeni altcineva.

— Minți! îl întrerupse domol Lapșin. Tolea Gribkov ne privește pe noi toți. Te-ai oferit să scrii despre el, nu-i așa?

— Ascultă, Ivan Mihailovici, ce-i tonul ăsta? Am impresia că ți-ai pus în gînd să țipi la mine.

— Du-te dracului cu tonul tău! se necăji Lapșin. Cînd e vorba de o problemă importantă, n-are rost să asculți tonul. Eu discut cu tine lucruri serioase și, dacă nu vrei, te privește. Supără-te pe Zanadvorov, asta-i poziția cea mai ușoară: să te superi! Mai lipsește, așa bosumflat cum ești, să te umfli cu coniac și să stai tolănit pe divan. Voi, ăștia supărăcioșii, apaticii și nervoșii, nu aduceți decît rele pe lume. La urma urmei, treaba ta! Se ridică din nou în picioare și, nemulțumit de el însuși și de purtarea lui, se așeză mai încolo lîngă Antropov și Lizaveta cea oacheșă. Nu v-a răzbit încă vîntul? întrebă el, destupînd o sticlă cu vin.

În cele din urmă, Balandin se înțelese cu Galia, care începu un cîntec:

Se aprindeau lumini ca licurici răzleți,
Pe malul rîului ce clipocea în șoapte.
Din oastea lui Budionnîi, un pîlc de călăreți
Pleca în recunoaștere de noapte...

— Balandin al nostru a fost cavalerist, spuse Lapșin. Mi se pare că-l cunoști, Alexandr Petrovici?

— Îl cunosc puțin, răspunse cu un oftat Antropov. Nici aici discuția nu se înfiripa.

— Ce-ar fi să bem un păhărel? propuse Ivan Mihailovici. Oricum, sîntem la nuntă...

Lizaveta gustă din pahar, mîncă o prăjitură și începu să cînte împreună cu Galia Bocikova. Avea o voce puternică și profundă, ochii prinseră să-i strălucească și toți cei de față o remarcară îndată, admirîndu-i trupul mlădios și plin de vigoare ce se contura sub rochița-i viu colorată. Fluturîndu-și batista, Lizaveta o porni alene în joc, apoi izbucni într-un rîs vesel și își alese drept partener pe Prokofi Petrovici. Acesta

se ridică greoi, dădu încet ocol fetei, admirînd-o parcă, mişcă de cîteva ori din umeri, scuturîndu-se de povara anilor, şi apăsă cu atîta ardoare pe clapele armonicii, încît toţi musafirii se sculară în picioare, ca să vadă mai bine de ce-i în stare „bătrînul". Balandin nu se lăsă rugat şi le arătă într-adevăr „ce poate". Cîntînd mereu, o porni mărunţel, bătînd tactul cu tocurile, apoi începu să facă tot felul de figuri, care de care mai întortocheate, lăsîndu-se pe vine, chiuind şi ţinîndu-se tot timpul în jurul Lizavetei, care părea că-l întărîtă cu ţinuta ei mîndră şi graţioasă. Deodată, Prokofi Petrovici îi făcu semn Galiei Bocikova, arătîndu-i cu capul spre Pobujinski, o trase de lîngă samovar pe Aniuta, încredinţînd-o în seama lui Okoşkin, scoase un şuierat şi un chiot haiducesc şi se lăsă pe un trunchi de copac, umflînd strengăreşte burduful armonicii şi îndemnîndu-i pe nuntaşi, care se antrenaseră vîrtos la joc, cu excepţia lui Antropov, Lapşin şi Hanin.

Începuse să amurgească. Focul de vreascuri ardea vesel, înteţit de vînt. Şoferul lui Balandin se dusese de două ori la gară, după lemne. Atras de zgomot, un miliţian veni să vadă cine petrece acolo. Cu şapca civilă pe cap şi cu cravata la gît, Vasea Okoşkin îl minţi, spunîndu-i cu o plăcere ascunsă că Prokofi Petrovici este directorul trustului de îngheţată *Eskimo*, iar musafirii sînt salariaţii aceleiaşi întreprinderi. Miliţianul îi rugă să nu facă prea multă gălăgie, „din motive de sezonişti", după care plecă la treburile lui. Cineva îşi aduse aminte de patefon şi-l puse în funcţiune, apoi oaspeţii strigară de cîteva ori „amar" tinerilor însuraţei, obligîndu-i să se sărute, iar în cele din urmă, uitînd de prezenţa lui Antropov, se hotărîră să-l însoare pe Krinicinîi cu Lizaveta, ca să facă „rînduială deplină" în brigada lui Lapşin. Aici se produse o mică încurcătură la apariţia lui Alexandr Petrovici, şi Hanin îi sfătui să-l însoare mai întîi pe Lapşin şi după aceea „să pună ordine în brigadă".

Se reîntoarseră în oraş cu o furgonetă „organizată" prin străduinţele lui Vasea Okoşkin. Lizaveta, Ania, Galia Bocikova şi Pobujinski plecară cu maşina lui

Balandin. Pe drum, Antropov fluiera încetişor pe sub nas, Hanin pufăia nervos din ţigară şi mai zvîrlea din cînd în cînd cîte o glumă usturătoare la adresa lui Lapşin, dar Ivan Mihailovici tăcea dus pe gînduri.

— De fapt, Ivan Mihailovici, tu ai dreptate, ca totdeauna, îi spuse Hanin, cînd fură în odaia lor. Dar vezi tu, în viaţă lucrurile nu se prezintă chiar atît de simplu...

— Am mai auzit-o şi pe-asta, răspunse calm Lapşin — şi nu o dată, nici de două sau de trei ori. Am auzit-o foarte, foarte des. Numai că această afirmaţie cum că lucrurile nu-s „chiar atît de simple" nu explică absolut nimic. Asta-i scuza leneşilor, a oamenilor comozi şi lipsiţi de voinţă. Iar tu ai adunat cîte puţin din toate. Caută să le scoţi din tine! Şi să nu ne mai ameninţi cu cartea ta mare. La vîrsta ta, Puşkin murise de mult, iar Cehov era şi el pe moarte...

— Asta-i prea de tot!

— Ba de fel! Să mergem la culcare, e tîrziu!

Din firida ei, Patrikeevna îi întrebă cum au petrecut la nuntă şi cu ce era îmbrăcată mireasa. Hanin îi descrise totul cu lux de amănunte, pe urmă se întinse în pat şi începu să i se plîngă lui Lapşin:

— Ştii în ce constă absurditatea, Ivan Mihailovici? În faptul că nu pot să mă supăr pe tine. Dacă stai să judeci, tu mi-ai spus astăzi nişte lucruri îngrozitoare. Şi totuşi, după cum vezi, nu m-am supărat.

— Foarte rău, e timpul să te superi. Dacă ai face-o, poate că ţi-ar veni şi mintea la cap, răspunse morocănos Lapşin. Judecă şi tu, David Lvovici, e admisibil oare? Te-am rugat de cîteva ori să vorbeşti la redacţie despre foiletonul acela despre Demianov. I-au distrus omului viaţa, l-au ponegrit. Şi pentru ce? Au zvîrlit cu piatra aşa din senin, iar el, sărmanul, nici habar n-avea de toate astea. De ce nu publicaţi o dezmînţire?

— Mă-ntrebi pe mine, sau pe redactor? zise Hanin, căscînd.

— Prin tine, pe redactor.

— Iar el nici nu vrea să stea de vorbă cu mine. Eu sînt colaborator extern, pe cînd dumnealui apără onoarea gazetei. A fost bătută nu ştiu ce soacră...

— Dar ce legătură au toate astea cu Demianov? Doar omul nu putea să intre buzna în casă, căci habar n-avea că locatarii îşi maltratează soacra.

— Nu ştiu, nu cunosc, spuse cu glas obosit Hanin. Eu, mă rog, sînt un nesimţit, un „străin", aşa că du-te tu singur să-l savurezi pe Konon Markovici al nostru. El are să te lămurească.

— Dar tu ai vorbit cu el?

— De două ori. Şi de ambele dăţi mi-a explicat că o dezmînţire pătează numele ziarului... şi pentru totdeauna. Cît despre Demianov al tău, dacă a trecut la ora aceea pe ulicioara Ozernîi, trebuia să audă răcnetele soacrei.

— De unde a scos-o foiletonistul vostru că Demianov era atunci cam „ciupit"?

— Acolo nu scrie că era „ciupit". Acolo, Ivan Mihailovici, se spune că-i „posibil să fi băut ceva şi, niţeluş ciupit cum era el, fredona probabil o melodie veselă". Aşa scrie, iar figurile de stil sînt admise în creaţiile literare...

Tăcură amîndoi. Din firidă răzbătea pînă la ei răsuflarea regulată a Patrikeevnei. Pe sală căzu cu zgomot pătuţul lui Dimka. Pesemne că Antropov o condusese pe Lizaveta şi se întorcea acum acasă.

— Uite, tu eşti împotriva unei asemenea formulări cum că „în viaţă nu-i totul chiar atît de simplu", se auzi prin întuneric vocea inexpresivă a lui Hanin. Nu-i aşa? Consideri că pentru om orice e posibil şi totul stă în puterea lui. Dar lucrurile sînt departe de a fi astfel. Iar omului nu-i stă de loc totul în putere, aşa încît în locul tău, Ivan Mihailovici, eu aş suspenda măcar pentru un timp ciclul acesta de prelegeri. Dacă toate-s chiar atît de simple şi în puterea noastră, atunci de ce naiba nu te-nsori odată cu crăiţa Balaşova Katerina Vasilievna? Mă rog, pentru care păcate o chinuieşti atît pe ea şi te canoneşti şi pe tine însuţi? Ce se petrece cu voi? Nici ea şi nici tu nu sînteţi în stare să răspundeţi ca lumea la această întrebare. Tu nu-i poţi ierta nu ştiu ce anume şi o bănuieşti de ceva, ea nu-i în stare să priceapă cu ce ţi-a greşit... Şi toate

astea luate la un loc sînt pentru tine lucruri „simple", da ?

— Simple ! răspunse posac Lapșin.

— Atunci despre ce este vorba ?

— Îmi lipsește curajul, David Lvovici.

— Bine, dar asta-i curată prostie !

— Se poate. De altfel, hai să ne culcăm !

— Adică, vrei să spui să nu mă bag în viața ta personală ?

Lapșin nu-i răspunse.

Dimineața, plimbîndu-se prin biroul lui spațios, Balandin îi spunea pe un ton mînios lui Ivan Mihailovici :

— Dumnealor duceau în același timp tratative și cu noi, și cu hitleriștii. Știi care-i ideea ? Să se includă China și Uniunea Sovietică în rîndul țărilor ce urmează a fi împărțite între ei. Asta ți-o spun cu toată precizia... Pe fața lui Prokofi Petrovici se întipărise o expresie de nedumerire. Germania și Japonia trebuie să ne izbească din două părți, și cînd totul va fi înecat în sînge, S.U.A., Anglia și Franța vor comanda cum va trebui să arate păcătosul nostru glob pămîntesc. N-avem ce-i face. Am semnat pactul cu nemții, așa că vom mai întîrzia puțin războiul. Eu, unul, așa cred...

Pe la orele unsprezece, cînd Lapșin tocmai îl interoga pe Mamalîga-Zubțov, sună la telefon Balașova, plîngîndu-se că a răcit la un spectacol dat în afara orașului și acum zace în pat singură „ca un cîine" și n-are cine să-i facă măcar un ceai. Ivan Mihailovici se puse pe roate, începu să se agite alarmat, dar n-avea încotro, trebuia să se ocupe de problemele curente ale serviciului. Konon Markovici în persoană îi făgăduise să-l primească la douăsprezece și douăzeci în „problema lui Demianov". După aceea fu chemată o cunoștință de-a lui Korkin, identificată cu multă greutate de Bocikov, care fusese de față atunci cînd Miron Drozdov scosese banii din ascunzătoarea de sub parchet, aflată în camera copiilor. Pe măsură ce afacerea în care era implicat Drozdov-Poletika zis Sosnovski, împreună cu acoliții lui, căpăta o amploare tot mai mare, interesul principal al lui Lapșin se îndrepta spre persoanele jefuite de escroci, spre „agoniseala" lor necinstită și

sursele de îmbogățire, adică tocmai spre problemele pe care căuta să le clarifice cu atîta pasiune veșnic neobositul Nikolai Feodorovici Bocikov.

De aceea, după ce îi comunică Balașovei că va putea să-și facă timp liber numai către seară, Ivan Mihailovici îl rugă la telefon pe Antropov „să dea asistență medicală unei străvechi cunoștințe, fiindcă persoana în cauză e singură și n-are pe nimeni", apoi părăsi comandamentul.

Peste o jumătate de oră, Lapșin urcă la etajul al treilea al clădirii pe care o căuta, se opri în fața ușii unde scria „secretariat" și, potrivindu-și creturile rubăștii, intră într-o cameră înaltă, luminoasă și neprimitoare. Secretara, o femeie între două vîrste, stînd la birou cu aerul că face o treabă folositoare, îl întrebă ce dorește. După ce se interesă la cine și ce doleanțe are vizitatorul și află că acesta venise „într-o chestiune strict personală pentru care s-a înțeles cu redactorul-șef", secretara dispăru în încăperea vecină, despărțită printr-o ușă capitonată cu mușama neagră, probabil pentru izolarea zgomotelor. Ivan Mihailovici rămase oarecum mirat la vederea ușii, întrebîndu-se în gînd cam ce lucruri atît de secrete se puteau petrece de fapt dincolo, în biroul redactorului-șef al unui ziar de seară, ce fel de ședințe operative se puteau ține acolo.

În sfîrșit, secretara își făcu din nou apariția și-l rugă să aștepte. Acele ceasornicului mare din perete se deplasau încet pe discul cadranului și arătau orele douăsprezece și jumătate. Secretara căscă de vreo două ori, ascunzîndu-și fața în batista ajurată. Telefoanele tăceau mute, nimeni nu trecea prin cameră, foșnind filele manuscriselor, nicăieri nu se vedeau paginatori, zețari sau reporteri, într-un cuvînt nu era nimic din toate cîte citise Lapșin prin cărți despre activitatea redacțiilor. În schimb avu prilejul să audă o frază ciudată, rostită de secretară la telefon:

— Konon Markovici v-a rugat să întocmiți urgent materialul pentru inginerul-șef. Da, va apare din partea inginerului-șef. Mîine în coloana a doua, la mijlocul coloanei. Konon Markovici a și discutat cu ingine-

rul-şef, care n-are nici o obiecţie, dar problema va trebui totuşi să fie pusă de acord cu el. Da, asta-i...

Aşeză cu grijă receptorul în furcă şi timpul începu să se scurgă din nou încet şi monoton.

Se făcuse ora unu fără un sfert şi Lapşin se interesă dacă nu cumva fusese dat uitării. Secretara îi răspunse că Konon Markovici tot mai este ocupat.

Ivan Mihailovici îşi şterse sudoarea de pe obraji şi, stăpînindu-şi enervarea, se gîndi că nu redactorul-şef este cel care are nevoie de el, ci el are nevoie de redactorul-şef, şi de-aia se şi poartă astfel vestitul ăsta de Konon. Nu trecură însă nici zece minute şi se auzi ţîrîitul soneriei, după care Lapşin fu poftit pe un ton politicos şi rece în biroul redactorului-şef.

Konon Markovici, un om cu faţa rotundă şi blajină şi cu gropiţe în obraji şi bărbie, îl întîmpină ca pe un vechi şi bun prieten... Fără să-i explice motivul întîrzierii, redactorul îşi ceru îndată scuze pentru că l-a făcut să aştepte, îşi instală musafirul în fotoliul de piele de lîngă birou şi, întinzîndu-i cutia cu ţigări, se pregăti să-l asculte. Mai tîrziu, Lapşin cu greu a putut să reconstituie în minte ce a urmat. Fie că încordarea ultimelor zile şi-a spus cuvîntul, fie că el însuşi nu s-a dovedit la înălţimea situaţiei, pierzîndu-şi în cele din urmă controlul, sau poate Konon l-a scos din sărite cu glumele şi ironiile lui privitoare la adevăr şi la forţa necruţătoare a faptelor, cert este că Ivan Mihailovici a ridicat la un moment dat tonul. Sculîndu-se din fotoliul moale şi incomod, unde se simţea apăsat parcă de elasticitatea arcurilor şi instabilitatea pernelor alunecoase de piele, Lapşin a declarat într-o formă foarte tăioasă că Demianov, un lucrător onorabil şi cinstit al miliţiei, a fost *calomniat* în presă şi că, prin urmare, fiind vorba de soarta unui om, redactorul este obligat să dea o dezminţire la ziar. Foiletonistul care scrisese despre Demianov nu era la prima lui minciună — vocifera Lapşin, vînăt de mînie. Nu de mult, acelaşi reporter ponegrise numele unei vechi comuniste, care, chipurile, abuzînd de postul pe care-l avea, organizase un banchet fastuos cu prilejul majoratului fiului ei. În realitate nici nu fusese măcar vorba

de așa ceva. Lapșin aflase despre toate acestea la Procuratură, care încetase urmărirea judiciară a cazului. Atunci de unde și-a luat Konon Markovici dreptul să calomnieze niște oameni cinstiți? Și, mai ales, cum poate el să obiecteze cu atîta seninătate împotriva necesității de a publica dezmințirea și de a reda astfel celor năpăstuiți liniștea pierdută?

La început a țipat Lapșin, dar după o bucată de vreme și-a ieșit din fire și redactorul-șef. Izbind cu cu palma în masă, Konon i-a explicat pe scurt vizitatorului deosebirea dintre presa socialistă și cea burgheză. Ivan Mihailovici a încercat să-l întrerupă, dar fără rezultat, căci Konon nu i-a mai dat răgaz să rostească măcar o singură frază, potopindu-l de moarte cu o avalanșă de noțiuni generale, cu care Lapșin era întru totul de acord, dar care nu aveau absolut nici o legătură cu cazul regretabil pentru care venise în biroul acesta mare, inundat de lumină și strălucitor de curățenie. Cunoștea de mult venalitatea presei burgheze și nu venise aici să asculte o prelegere pe această temă. Cunoștea însă tot atît de bine rolul presei sovietice în viața poporului, lucruri pe care nu le aflase de la îmbuibatul acesta de Konon Markovici, ci din experiența dobîndită în decursul vieții. S-a gîndit însă că n-avea nici un rost să-și întrerupă interlocutorul, pentru simplul motiv că dezmințirea, după cum a mărturisit însuși Konon printre frazele alocuțiunii sale, ar fi însemnat o recunoaștere a propriei greșeli a redactorului-șef. Konon însă în nici un caz nu voia să săvîrșească greșeli și, mai ales, să și le recunoască în coloanele ziarului. Mai regretabil era faptul că, manevrînd cu abilitate definițiile sale generale și în același timp importante, Konon Markovici, aidoma unui prestidigitator, se substituia el însuși presei și viceversa. Așa s-a făcut că spre sfîrșitul cuvîntării sale lucrurile se prezentau astfel ca și cum Ivan Mihailovici Lapșin ar fi ridicat, în general, pretenții la adresa presei de partid, printre care și față de ziarul emerit și de prestigiu, redactat de o personalitate atît de marcantă cum era Konon Markovici Șebuev.

În fața acestei avalanșe de motive, Lapșin nu că și-ar fi pierdut cumpătul, dar avu dintr-o dată senzația unei sfîrșeli cumplite. Nu era în stare să înfrunte asemenea oameni ca oponentul lui de azi, pentru care nu găsea argumente suficient de convingătoare și nici nu putea să-l facă să înțeleagă măcar una din ideile sale. Raționamentele meschine ale unor interlocutori de felul lui Șebuev se rostogoleau bolborosind ca niște sunete goale pe lîngă gîndirea lui întotdeauna clară, simplă și chiar oarecum brutal exprimată.

Ridicîndu-se de pe scaun, nu din fotoliu (Șebuev vorbise atît de mult, că Lapșin avu destul timp să mai stea și pe scaun), Ivan Mihailovici îl auzi pe Konon spunîndu-i că este gata să-și ceară *personal* scuze lui Demianov și în felul acesta să evite necesitatea unei dezmințiri oficiale în coloanele ziarului.

— Bine, dar scuzele personale vi le veți cere aici, în birou, între patru ochi, pe cînd în scris ați compromis omul în toate Uniunea! izbucni Lapșin, sufocat de mînie. Omul are un nume cinstit și nepătat...

— Dar ziarul?! exclamă Konon. Ziarul nu are un nume cinstit? Asta ar însemna ca asupra ziarului să fie aruncată o umbră! sau, pentru dumneavoastră, presa noastră sovietică...

Lapșin nu mai ascultă sfîrșitul tiradei. De altfel auzise toate acestea încă din clipa cînd Konon Șebuev își debitase monologul său inițial, presărat cu citate...

ȘI TOTUȘI OMUL TREBUIE SĂ PLECE UNDEVA!

În vestibulul comandamentului, Lapșin îl întîlni pe Demianov, care-l aștepta nerăbdător. În ultimele luni slăbise la față, iar sub ochii plini de tristețe avea pungi. Nici bluza nu-i stătea întinsă pe corp, iar cureaua era încheiată într-o parte.

— De ce te-ai întristat, Demianov? îl întrebă Ivan Mihailovici, cu o voce prefăcut voioasă. Nu te simți bine cumva?

— Mă lasă inima, răspunse cu glas răguşit Demianov, arătînd cu degetul în partea stîngă a pieptului. Vă daţi şi dumneavoastră seama, tovarăşe comandant, cum pot să mă uit eu în ochii oamenilor?

Ivan Mihailovici îi relată pe scurt convorbirea avută cu Şebuev şi sublinie dorinţa lui Konon de a-i cere scuze.

— Dar oamenii? întrebă acesta, ridicînd spre Lapşin privirile ochilor săi mici ca de urs, în adîncul cărora licărea o umbră de tristeţe. Cu ei cum rămîne? Sau poate că oamenii noştri nu citesc ziarele? Prin urmare, eu să primesc scuzele, dar în faţa oamenilor să rămîn tot un nemernic şi un beţiv? Nu, tovarăşe comandant cu asta nu sînt de acord. Nici în ruptul capului! N-au decît să mă scoată din miliţie şi am să mă duc acolo unde oamenii nu-mi cunosc încă păţania mea ruşinoasă...

Lapşin îşi aprinse ţigara şi o porni sus, spre biroul lui. În timp ce urca scara, se gîndea cu durere în suflet cît de bine înţelege Demianov oamenii şi atitudinea lor faţă de presă în comparaţie cu Konon, care-l distrusese pe acest lucrător de miliţie capabil şi devotat.

După ce ajunse în odaia sa de lucru, îl sună pe Pilipciuk şi-l întrebă dacă are la garaj un şef destoinic al serviciului de pază. Acoperind receptorul cu palma (era tocmai în şedinţă cu şefii de coloane), Pilipciuk îi răspunse că are acolo pe cineva, care însă lasă mult de dorit.

— Am să-ţi trimit un tovarăş minunat, îi spuse Ivan Mihailovici. Aur, nu altceva. Poţi să te bizui pe el.

— Ca şi pe Jmakin?

— Dar ce s-a întîmplat? se nelinişti Lapşin.

— Nimic important, răspunse Pilipciuk după o scurtă pauză. Acum nu mai e nimic, însă mai înainte am avut vreo două nopţi destul de zbuciumate.

— A făcut iarăşi vreo trăsnaie?

— Acum conduce bine maşina, dar am avut şi emoţii. Atunci aştept omul, Ivan Mihailovici, poţi să-l trimiţi.

După ce bău un ceai şi se puse la curent cu ultimele noutăţi „pe linia Drozdov", Ivan Mihailovici dădu ordin să fie adus prietenul lui Korkin, care asistase la „percheziţia" făcută de Miron.

Discuția purtată în prezența portarului Parșin îl obligase pe Miron Drozdov să recunoască cum că „într-adevăr a trecut atunci din întîmplare pe la cetățeanul Korkin". Korkin însă nega cu încăpățînare faptul că l-ar fi cunoscut pe Drozdov, ca și posibilitatea de a i se fi sustras o sumă de bani „mai mare de două sute de ruble în numerar". Și aici, cu totul pe neașteptate pentru hoț ca și pentru păgubaș, Nikolai Feodorovici Bocikov, renumitul „contabil" din brigada lui Lapșin, îi puse sub nas lui Korkin cîteva documente ce purtau semnătura acestuia, apoi cîteva scrisori de trăsură, un cec pentru bancă și o epistolă plîngăreață adresată unei rude din Simferopol, în care Korkin îi recomanda ca, *„fără să economisească nici un fel de resurse"*, să cumpere oriunde găsește titlurile de împrumut cîștigătoare trase la sorți.

În acest răstimp, Miron Drozdov, care nu mai prezenta interes pentru anchetatori, ședea picior peste picior în fața lui Vasili Kikandrovici Okoșkin și-i spunea cu vocea-i catifelată și blîndă:

— Dacă nu era Miron Drozdov, pezevenghiul ăsta de Eduard Korkin și-ar fi continuat și astăzi mașinațiile. Datorită *mie* ați pus mîna pe el și, la drept vorbind, s-ar cuveni să mi se dea un premiu, fiindcă, treacă de la mine, am să v-arăt unde se află cîte ceva din rămășițele banilor lui, adică mai exact ai mei, sau și mai exact ai dumneavoastră...

— Ai să ne-arăți nu rămășițele, ci totul! rosti cu demnitate Okoșkin. Totul, cetățene Drozdov...

— Totul, nu cred! răspunse Miron. Odată și odată am să scap din închisoare și mă îndoiesc că voi primi de la tovarășul Lapșin vreo pensie grasă. Nu uitați că în biografia mea există unele puncte neclare...

— Bine, să scriem pe hîrtie! oftă Okoșkin.

Martorul care asistase la jefuirea locuinței lui Korkin și portarul cu barba lungă, despicată în două, fură lăsați să plece. Vasili Nikandrovici împreună cu Miron și doi milițieni plecară la cimitirul Volkovo, să caute banii statului sustrași de Korkin și furați apoi de Drozdov, care zăceau ascunși acolo de doi ani de zile.

Așezat în fața lui Lapșin, Eduard Leonovici Korkin se pornise pe un plîns isteric, bolborosind printre suspine cuvinte de căință. Numele complicilor curgeau de pe buzele lui ca dintr-un sac fără fund. Pe Bocikov îl apucase un căscat nervos, căci succesul atacului său contabilicesc și cele cîteva verificări făcute îl uluiseră pînă și pe el. Deodată în biroul lui Ivan Mihailovici intră Balandin și, apropiindu-se cu pași elastici, se uită la coloanele de cifre, la adresele cooperativelor, cercetă plin de curiozitate pe escrocul-milionar, modest la înfățișare și atît de ingenios în tîlhării. În cele din urmă, Prokofi Petrovici i se adresă lui Korkin spunînd:

— Ai avut nevoie de titlurile ieșite la sorți, ca să ai posibilitatea de a cheltui cu o justificare legală sumele sustrase. Nu-i așa?

— Absolut exact! exclamă escrocul. Mai mult decît atît, ați fost chiar extraordinar de perspicace. Formele noastre de viață mă obligau la conservarea mijloacelor bănești, pe cînd eu doream să le pun în circulație. Pentru mine, banii reprezintă o valoare numai atunci cînd pot să-i cheltuiesc. Tocmai de aceea am căutat o posibilitate legală să-i pot cheltui în mod legal. E de-a dreptul ridicol să dispui de comori neprețuite, fără să-ți poți cumpăra un costum elegant, mobilă sau să te duci cu prietenii la un local...

— Pe la localuri ai umblat, nu-i vorbă. Printre altele avem aici și cîteva note de plată...

— În limitele legale, răspunse Korkin, ridicîndu-și mîna cu verighetă pe degetul inelar. Numai în limitele cîștigurilor...

Starea de încordare care-l stăpînise pînă atunci se schimbă brusc și escrocul deveni volubil, chiar înflăcărat. Mărturisirile lui nu mai prezentau însă interes și Balandin îl chemă pe Ivan Mihailovici pînă la el. Ieșiră amîndoi afară din încăpere.

— Așadar, trebuie să te felicit din nou? întrebă el, ațintindu-și privirea oarecum ironică, ca de obicei, în ochii calmi și obosiți ai lui Lapșin. Ai restituit statului sume mari, Ivan Mihailovici!

— Eu n-am nici un amestec în treaba asta, răspunse Lapșin. Aici e pe de-a-ntregul meritul lui Bocikov. Atît

el cît şi Okoşkin al meu au cercetat şi pregătit cu grijă materialul. Aşa că, dacă se poate, Prokofi Petrovici, te-aş ruga să ţii seama că Nikolai Feodorovici are acum anumite greutăţi materiale. I-a cumpărat nevestei o bicicletă şi, înţelegi...

Lapşin se întrerupse.

— Ei, şi ?

— Iar Galina mi se pare că trebuie să nască în curînd...

— Ce vorbeşti ! exclamă Balandin. N-am băgat de seamă. Trebuie să recunosc că sînt un om lipsit de tact — izbucni el deodată, supărat. O dojenesc mereu că se-ngraşă. Înţelegi, mi-a trăsnit prin cap, zăbăucul de mine, că-şi hrăneşte prost bărbatul, în timp ce ea se umflă ca aluatul dospit. Iar Galina stă gata să plîngă de necaz... Da, va trebui să le dăm o mînă de ajutor băieţilor, pentru ceva mobilă...

— Şi lui Okoşkin, interveni Lapşin, roşindu-se la faţă — s-a însurat şi el...

— Lui Pobujinski la fel ! îl susţinu Balandin, ironic. Mai ales că abia ieri am petrecut la nunta lui. Nu, Ivan Mihailovici, te-ai întins cam mult...

Intrară fără grabă în anticamera lui Balandin şi acesta descuie cu cheia uşa albă cu ornamente aurite ce dădea în biroul lui. Galia Bocikova aduse pe tavă două pahare cu ceai, pentru şeful ei şi Ivan Mihailovici. Balandin îşi descheie copcile de la gît şi-l întrebă pe Lapşin despre rezultatul vizitei sale la redactorul ziarului.

— Da, va să zică aşa stau lucrurile, spuse el, după ce-l ascultă pe Lapşin. Se vede treaba că nu mai este nimic de făcut, dar măcar o să ne despărţim de el aşa cum se cuvine. Nu ştii cumva, Demianov nu-i vînător ?

Ivan Mihailovici n-avea habar despre acest lucru. Balandin rămase cîteva secunde pe gînduri. Pentru premierea lui avea o puşcă de vînătoare frumoasă. Sorbindu-şi ceaiul, se sfătuiră amîndoi să-i ofere eventual lui Demianov un ceas în locul puştii. După aceea se reîntoarseră la cazul Korkin şi banda sa.

— Va fi o recoltă bogată, spuse Balandin, străduindu-se să prindă cu linguriţa felioara de lămîie din pahar. Foarte bogată. După socotelile mele, Ivan Mihailovici, tu te afli abia la începutul afacerii. Şi mai este ceva interesant în treaba asta, urmă el, cu vioiciune, tocmai mă gîndeam la acest lucru. Jmakin al tău ne-a fost aici de mare ajutor...

— Cum adică ? întrebă Lapşin, neputînd să-i prindă chiar de la început firul gîndurilor. De ce tocmai Jmakin ?

— Cum de ce ? Bine, dar el ni l-a predat cu riscul vieţii pe Korniuha. Iar acesta, căutînd să-şi scape propria-i piele, l-a divulgat pe Drozdov şi, legat de isprăvile lui Drozdov, ne-a condus spre Korkin. De aici a început povestea cu sumele acelea fabuloase, combinaţiile cu tricotajele, achiziţionarea titlurilor de împrumut cîştigătoare, cu participarea altor infractori penali şi bandiţi. De fapt, toate acestea formează o singură afacere, şi încă foarte caracteristică, adică o încercare de renaştere a buboiului capitalist în societatea noastră actuală. Iar noi am spart buboiul. Nu-i aşa ? Şi, de fapt, am descoperit toată pacostea asta datorită unui om care a rătăcit vreme îndelungată pe căi greşite, dar pe care l-am ajutat să se pună pe picioarele lui. Apropo de asta, ce mai ştii despre Jmakin ?

— Totul merge bine. Învaţă meseria de şofer.

— Despre vreo încercare de recidivă nu se aude nimic ?

— Parcă nu.

Lapşin izbuti să părăsească comandamentul abia către orele şapte seara. Pe drum cumpără de la o farmacie absolut toate medicamentele pentru răceală care se vindeau fără reţetă, iar de la un magazin alimentar tot felul de semipreparate, un pui (citise undeva că bolnavilor li se recomandă carne de pasăre), la o brutărie mai luă două franzeluţe şi pesmeţi (care erau şi ei indicaţi pentru bolnavi). Se trezi cu o mulţime de pachete în braţe, dar lucrul cel mai neplăcut fu că la încrucişarea străzilor Nevski şi Rubinştein, în dreptul lui frînă brusc o maşină şi Mitrohin, frumos spilcuit

ca totdeauna, se oferi să-l repeadă la destinaţie, împreună cu toată „marfa".

— Te duci cumva la o petrecere? întrebă Andrei Andreevici, rîzînd, iar şoferul Grişecikin, un craidon la fel de chipeş şi impertinent, rîse împreună cu şeful lui, aprobîndu-l în sensul că, în ciuda modestiei sale aparente, tovarăşul Lapşin trebuie să fie şi dînşul „oho"!

Maşina încălecase trotuarul, împiedicînd circulaţia pietonilor. Mitrohin zîmbea sclipitor şi Lapşin reuşi cu greu să scape de el şi de aerul lui serviabil şi mucalit...

Dar abia apucă Ivan Mihailovici să răsufle uşurat la gîndul că scăpase de Mitrohin, cînd acesta coborî din maşină şi-l ajunse din urmă, intrînd iar în vorbă pe un ton care voia să arate că el ştie mult mai multe lucruri decît cele despre care se încumetă să vorbească şi totodată îi face interlocutorului său, oarecum ignorant, o anumită concesie, împărtăşindu-i cîte ceva din ceea ce ştie.

— Uite, Ivan Mihailovici, ţii minte că atunci m-ai dojenit pentru Hitler, zise el, apucîndu-l pe Lapşin de cot. Dar acum, ce crezi?

— Ce-am crezut atunci cred şi acum, răspunse posac Lapşin.

— Şi ce anume, dacă nu-i secret?

— Mă gîndesc că unele ţări au dus cu fasciştii tratative secrete cu privire la încheierea unui pact şi împărţirea sferelor de influenţă. Ştii la fel ca şi mine lucrul acesta.

— Bine, dar dialectic privind?

— La tine, cuvîntul dialectică înseamnă ceva destul de parşiv, spuse Lapşin, înciudat. Ceva suspect care seamănă a... Hei, dar ce să mai vorbim!

— Lasă, Ivan Mihailovici, nu te mai frămînta, rosti cu glas vesel şi conciliant Mitrohin, continuînd să arboreze acelaşi zîmbet sclipitor. Ce rost are să te frămînţi? Uite, eu, de pildă, sînt foarte satisfăcut de pactul încheiat de noi. Sînt bucuros şi-l salut...

— Salută-l, n-ai decît, îl întrerupse Lapşin, te priveşte! Apoi adăugă pe un ton nepoliticos, chiar gro-

solan: Cu bine, Andrei Andreevici! Nu știu de ce, dar mă plictisește discuția asta...

O găsi pe Katerina Vasilievna singură, înfundată într-un fotoliu din colțul odăii și înfofolită într-un halat vechi și gros. Buzele-i erau arse, iar ochii îi luceau mistuiți de febră, iar cînd Lapșin încercă s-o convingă să se culce în pat, Balașova izbucni în plîns. Ivan Mihailovici rămase rezemat de pervazul ușii, strîngîndu-și cumpărăturile la piept. Razele oblice ale soarelui la asfințit îi luminau fața, în timp ce Lapșin nu știa de fel ce să facă și cum anume să procedeze.

— S-a ars rezistența la ceainic, îi explică Balașova printre lacrimi, petrolul mi s-a terminat. Am băut toată ziua numai apă rece. Iartă-mă, Ivan Mihailovici, dar știu că am citit parcă într-o carte că omul simte nevoia să plece undeva...

După ce trînti pachetele într-un fotoliu beteag de picioare, Lapșin se interesă dacă a venit medicul trimis de Antropov. Katia îi răspunse că se prea poate să fi venit, dar în timpul zilei în apartament n-a fost nimeni, iar ea a aţipit puţin şi e posibil să nu fi auzit soneria.

— Ai face bine să te culci! îi spuse necăjit Lapșin. E admisibil așa ceva? Un om atît de bolnav...

Făcu un gest cu mîna și, fără să-și termine fraza, se duse la bucătărie. Un motan mare și somnoros sări de pe pervaz și începu să se alinte frecîndu-și spinarea de cizmele lui Lapșin. „E flămînd și el" — se gîndi acesta și, desfăcînd cutia de semipreparate, îi aruncă motanului o bucată de limbă. După aceea își suflecă mînecile rubăștii, pompă la cel dintîi primus pe care-l găsi în bucătăria comună și, punînd la foc tigaia cea mai curată ieșită în cale, se apucă să prepare mîncarea, după vechiul lui obicei ostășesc. Îndeletnicirea aceasta îl absorbi pînă într-atît, că nici nu observă cînd în bucătărie își făcu apariția o bătrînă înaltă cît un zdrahon, cu șorțul încheiat pînă la gît. Văzîndu-l la masa ei pe militarul acela străin și impunător, cu pieptul plin de decorații, care mînuia cuțitul violonistului Lourier și prăjea niște pîrjoale în tigaia Janei Evghenievna, bătrîna scoase o exclamație de uimire cu

vocea-i dogită de bas. Curînd după aceea își bägă și Lourier capul pe ușă, însă nici el nu îndrăzni să spună ceva. Lapșin se apucă să caute un mîner prelungitor pentru tigaie, cotrobăind prin dulapurile și sertarele locatarilor și bombănind mînios printre dinți. Tustrei chiriașii ținură un consiliu în baie, după care se hotărîră să lase baltă această întîmplare ciudată, mai ales că în clipele acelea Ivan Mihailovici avea o înfățișare teribil de severă.

Pregătise o sumedenie de bucate și toate cu grăsime din belșug. Balașova ciuguli doar de cîteva ori din ele, în schimb bău mult ceai, sugînd felioarele de lămîie. Ochii i se umezeau într-una, buzele crăpate îi tremurau și Katerina Vasilievna se jeluia spunînd:

— Să nu iei în seamă toate astea, Ivan Mihailovici! Mi-a rămas încă din copilărie acest obicei: cum fac temperatură, mă pornesc pe plîns. Mi-e rușine de mine, dar n-am încotro!

Ca să nu se piardă bunătatea de mîncare, Lapșin îmbucă și el puțină limbă care înota în untură, bău un pahar de ceai și își aduse aminte că în bucătărie fierbea de mult puiul atît de trebuitor bolnavei. Mîngîind cu palma blana motanului cu ochii verzi, bătrîna cu statura de grenadier observă, cu jumătate de gură, că puiul nu era curățat de măruntaie și că probabil „supa" aceasta nu-i bună de mîncat. Ivan Mihailovici se roși pînă în vîrful urechilor și, blestemîndu-și în gînd nepriceperea, se reîntoarse la Balașova. Actrița nu avea termometru, de aceea Lapșin se duse din nou la bucătărie. Violonistul Lourier, în vestă și cu papionul la gît, își prepara o omletă, pregătindu-se să plece la concert. Auzind despre termometru, Lourier ridică din umeri: „N-ai decît, tovarășe, dar o faci pe răspunderea dumitale. Nimic de zis, Katerina Vasilievna e o femeie minunată, însă toată lumea știe că nu restituie niciodată ce i se dă. Este în stare să împrumute bunăoară, un litru de petrol și să uite! Firește că n-o face din rea voință, dar, oricum, trebuie să dai înapoi ce-ai luat. E adevărat că ea nu întreabă niciodată nimic, însă nimeni n-ar avea ce să-i reproșeze dacă ar pune o asemenea-ntrebare. Ce-i al meu nu-i al altuia, nu-i așa?"

Ascultînd toate acestea, Lapşin se-ncruntă, apoi se duse la farmacie, iar la întoarcere îl găsi în odaie pe Dneprov, care, stînd picior peste picior, se înfrupta din limbă, mîncînd direct din tigaie şi sorbind la răstimpuri din votca pe care-o adusese el. Actorul povestea însufleţit despre un pişicher anume Zavadovski, care, fără să aibă „nici un miligram din harul divin", s-a priceput totuşi să răzbească pînă la Gologeokin. Katerina Vasilievna se uita la el cu o ciudă prost ascunsă, Ivan Mihailovici tăcea, iar Dneprov înfuleca de zor, plescăind şi ascultînd cu nesaţ inflexiunile propriei sale voci. După felul cum se ridică de pe scaun şi găsi îndată piperul, după privirile pe care le arunca Balaşova şi după cum rostea diferite nume cunoscute amîndurora, dar cu desăvîrşire necunoscute lui Lapşin, acesta îşi dădu seama că lucrul cel mai cuminte era să plece imediat. Cu un timbru tînguitor în glas, femeia îl rugă să mai rămînă, „să rămînă negreşit" şi, cu toate că Ivan Mihailovici înţelese că trebuie să plece imediat, rămase locului, se angajă în discuţie simţind toată goliciunea artificială a vorbelor pe care le rostea, şi chiar ciocni cu Dneprov un păhărel de rachiu cald şi cu un gust respingător.

După ce se chercheli (mai ales că se ameţea destul de repede), actorul începu să i se plîngă lui Lapşin de Balaşova. Din cele spuse de el, reieşea că în ultimul timp Katerina Vasilievna a adoptat o atitudine „distantă şi rece", pe cînd el îi este un bun prieten, un prieten sincer, devotat şi credincios, în înţelesul cel mai înălţător al acestui cuvînt. Un tovarăş de muncă mai mare, cu mai multă experienţă, fără să-i lipsească oarecare talent, un om folositor. Şi cînd colo, răceala asta a Katiei! Cum s-ar putea oare explica acest lucru?

Ivan Mihailovici ridică din umeri.

— Nu ştii?! exclamă Dneprov, cu aceeaşi intonaţie pe care o avusese în rolul din piesa *Maria Stuart*. Nu ştie el, nu ştiu nici eu...

„Al naibii tip! se gîndi înciudat Lapşin. Nu mai e un copil şi totuşi se strîmbă!"

— Rolul Stelei? întrebă Dneprov, fără ca Lapșin să priceapă despre ce este vorba. Păi eu i-am dresat vocea Katerinei.

— Cîinii se dresează, nu artiștii! observă Ivan Mihailovici.

— Spectatorii sînt niște idealiști, strigă Dneprov. Ei nu cunosc bucătăria noastră. Și totuși e o adevărată bucătărie, cu sare, cu piper, cu suflete de cîini, și cine nu-nțelege treaba asta e sortit pieirii...

— Of, Dumnezeule! suspină Katerina Vasilievna.

— Dar pe *Maria Stuart* n-am modelat-o eu pentru tine? întrebă Dneprov. Spune cinstit, nu eu?

— Nu dumneata!

— Atunci, cine?

Katerina Vasilievna își feri privirile în lături.

Morfolind mereu ceva în gură, Dneprov atingea cu palma genunchii lui Lapșin, invitîndu-l parcă să-i fie prieten și martor, îi cuprindea umerii și chiar încercase să-i zică Ivan, pe urmă Vanea, tutuindu-l. Ivan Mihailovici însă tăcea, iar Katerina Vasilievna ofta din adîncul inimii și spunea:

— Ascultați-mă, zău. Lucrurile astea nu-s interesante pentru nimeni.

Ca întotdeauna, Dneprov împrăștia în jurul lui un miros puternic de parfum, pe care declară că și-l procură de la un marinar contrabandist și care poartă denumirea de „Aromă a pielii". Faptul că pomeni despre contrabandist în prezența lui Lapșin era cel puțin o lipsă de tact și Balașova îi aruncă acestuia o privire vinovată, dar Ivan Mihailovici se uita absent în gol, de parcă n-ar fi auzit nimic.

Dneprov se duse la dulapul de lîngă perete și, după ce scotoci puțin acolo, scoase o sticlă cu un rest de coniac pe fund, mîngîie sticla cu palma și, făcîndu-i cu ochiul lui Ivan Mihailovici, exclamă prietenos:

— Bravo, Katiușa! Am chefuit cîndva împreună, și asta, uite, a mai rămas.

— N-am chefuit împreună, ci dumneata ai venit aici și te-ai îmbătat! spuse cu asprime Balașova.

— Să lăsăm dracului amănuntele! exclamă Dneprov. Să-ți torn, Vanea?

— Nu, nu vreau.

— Cum dorești.

Aruncîndu-și din politețe ochii la cadranul ceasornicului, Ivan Mihailovici își luă rămas bun și părăsi odaia petrecut de privirea dojenitoare și plină de mîhnire a Katiei. Dneprov încuie ușa de la intrare în urma lui.

Ajuns în stradă, Lapșin se mai uită o dată la ceas, fiindcă acolo, în odaie, nu văzuse bine ce oră e. Limbile arătau orele zece.

„Așadar, cum să trăiesc? se întrebă Lapșin pentru a nu știu cîta oară în ultimele luni. Cum să trăiesc de aici înainte?"

Simți nevoia să meargă undeva, să schimbe o vorbă, să se găsească printre oameni. Katia parcă spusese astăzi că omul totuși trebuie să plece undeva!

Porni fără grabă, cu pași obosiți, spre Vasilievski Ostrov, unde locuia Egor Tarasovici Pilipciuk, bătrînul și credinciosul lui prieten. De altfel avea și un pretext pentru a-i face o vizită: să se intereseze de Jmakin și să discute mai amănunțit despre Demianov. Nu de alta, dar trebuie să ai un motiv cînd te duci seara într-o familie, într-o casă unde există copii, soacră și un ginere, într-un cuvînt, tot ce se cuvine să aibă un om ajuns la o vîrstă respectabilă...

DIN NOU LA LAHTA

Diminețile, Alexei spăla ca și înainte autocamioanele. Și nu numai dimineața, dar și în timpul zilei, și după-masa. Le spăla cu îndemînare și furie, după maniera lui proprie. Ceilalți urmăreau plini de curiozitate manevrele lui cu furtunul, unii începuseră chiar să-l imite, iar alții se încumetau să-l și întrebe despre metoda pe care o folosește.

Alexei le răspundea posac:

— N-am nici o metodă, însă în afară de mîini, omul trebuie să mai aibă și ceva cap.

Șoferii de cursă lungă căutau ca mașinile lor să nimerească la flăcăul acesta posomorît, cu șapca decolorată și îndesată pe urechi. Legănîndu-și șoldurile, oacheșa Liuba își făcea de cîteva ori pe zi drum pe lîngă Jmakin, întrebîndu-l:

— Ce zici, Albert, ai să înveți și astăzi pînă noaptea tîrziu șoferia?

„Albert" îi răspundea în doi peri, dar o încuraja să întrețină conversația. Se ascuțise și mai mult la față și se deprinsese să riposteze la ironii prin glume lipsite de răutate, astfel că tovarășii nu se mai temeau de el. Pînă și plicticosul Țîpluhin intra cu el în vorbă ori de cîte ori venea să-și fumeze țigara la butoiul cu apă de lîngă pompă.

În puținele-i clipe de răgaz, mormăind cu nerăbdare, Alexei răsfoia paginile manualelor de automobilism. Tot ce-l învățase pe vremuri la închisoare „banditul volanului" i se părea acum neîndestulător. Voia să cunoască și să-și explice cauzele principale ale defecțiunilor în conducerea mașinii. „Dar asta de ce se-ntîmplă?" întreba el aproape furios, țintuindu-l pe Nikanor Nikitîci cu privirile tăioase ale ochilor verzi, sau: „Asta de ce-i așa?" Uneori, bătrînul inginer izbutea cu destulă greutate să-i dea răspunsul la cîte o întrebare. „Se-ntîmplă pentru că se-ntîmplă" — îi venea să zică adesea, spre a scăpa de vreo întrebare cu totul neașteptată și absurdă pe care i-o punea Jmakin în toiul nopții.

Serile, Alexei continua împreună cu Ghenadi exercițiile practice de conducere. Cît timp Jmakin executa singur figurile de „înaltă acrobație" pe teritoriul bazei, Ghenadi căsca plictisit, citea ziarele sau pur și simplu moțăia lîngă butoiul rezervat pentru fumători. Din cînd în cînd — și aceasta foarte rar — Alexei își mai striga alene instructorul, copleșindu-l cu veșnicile sale întrebări cu privire la regulile de circulație pe stradă, semnalizatoare, normele de ocolire a pieților și alte amănunte ale „înțelepciunii automobilistice".

— Prostii! susținea Alexei uneori.

Ghenadi se scărpina la ceafă gînditor. Afurisitul acesta de Jmakin își avea părerile lui proprii asupra

lucrurilor. Trata oarecum de sus pînă și regulile cele mai sfinte pentru orice șofer, prevenindu-și dinainte instructorul intimidat:

— În privința asta am să calc neapărat regula!

Ajunsese totuși să stăpînească bine mașina, pe care o menaja și nu-și permitea cu ea lucruri nesăbuite. Gemea fără vrerea lui ori de cîte ori uita să lucreze cu ambreiajul la hopuri. Conducea automobilul lin, cu prudență, într-un cuvînt „ca Dumnezeu sfîntul", cum obișnuia să se exprime singur, fără prea multă modestie.

După vreo două săptămîni, Țîpluhin ieși cu Jmakin în oraș și rămase mulțumit de comportarea acestuia, cu toate că Alexei „din considerente principiale ale luptei împotriva superstițiilor" călcase de două ori cu roțile mașinii peste bordura trotuarului.

— Cînd o să-ți primești carnetul, n-ai decît să lupți cît poftești, îl apostrofă sever Țîpluhin. Dar pînă atunci, eu sînt domnul și stăpînul tău, asta s-o știi...

Pilipciuk se ținea tot timpul în umbră. De altfel, Jmakin n-avea de unde bănui că Egor Tarasovici îi urmărise adeseori isprăvile, așezat pe pervazul ferestrei, unde iscălea tot felul de hîrtii.

Într-una din zile, pe cînd Alexei se căznea să manevreze cu spatele o camionetă, ca s-o așeze în boxa a șasea, considerată de șoferi ca cea mai incomodă, pe neașteptate în fața corpului al doilea de clădiri își făcu apariția silueta masivă și spătoasă a directorului. Pilipciuk purta un costum gri-deschis și ținea în mînă o mapă de carton legată cu șnur. Părea îngrijorat de faptul că mașina lui plecase undeva cu inginerul-șef, iar el se grăbea să ajungă la Novaia Derevnia, unde avea o consfătuire urgentă cu șeful unui trust de construcții. Țîpluhin se oferi să-l ducă la destinație, dar Pilipciuk îl alese pe Jmakin. Bocănind cu cizmele și ștergîndu-și gura de laptele bătut pe care îl băuse în grabă la cantină, Ghenadi se cățără pe platforma din spate a autocamionului, iar directorul își îndesă suflînd greu trupul voinic în cabină, lîngă Alexei.

— Dă-i drumul, dar mai repede, porunci el, aprinzîndu-și țigara, acolo nu ne-așteaptă.

Văzîndu-l pe director, portarul deschise larg porţile, fără să mai ceară foaia de parcurs. Ocolind cu băgare de seamă gropile, Jmakin o luă pe Strada a doua şi, trecînd prin dreptul spitalului *Vera Sluţkaia,* ajunse la podul Tucikov. Scîndurile podului se cutremurară huruind şi, o dată cu adierea vîntului de toamnă, în cabină pătrunse o boare rece şi umedă dinspre Neva.

— Închide fereastra, mormăi printre dinţi Pilipciuk — ai să răceşti în tricou.

— Nu răcesc eu aşa uşor, răspunse sec Jmakin, care, mai mult decît de orice, se temea să nu se arate intimidat în faţa şefilor sau să le vorbească altfel ca de obicei. „Mă pune la-ncercare!" — se gîndi el, înciudat. „Şi ăsta-i mare şef!"

După ce intră pe şoseaua Petrogradului, Alexei apăsă pe accelerator, uitîndu-se cu coada ochiului la Pilipciuk, dar directorul părea că aţipise. Pentru a scurta din drum, Jmakin o tăie de-a dreptul prin ulicioare, frînă maşina în faţa unui şanţ, apoi o manevră cu spatele ca să iasă la un alt drum. Cu pleoapele închise, Pilipciuk îl sfătui calm:

— Să ţii minte: un şofer bun preferă să ocolească cîţiva kilometri, decît să omoare maşina prin şanţuri şi hîrtoape. Ai înţeles?

— Am înţeles, strecură printre dinţi Jmakin.

În timp ce cotea pe şosea, Alexei avu un moment de neatenţie şi fu cît pe aci să intre în spatele unei balastiere. Pilipciuk apucă la timp volanul şi abătu maşina spre stînga, fără să-i facă lui Jmakin nici o observaţie. Continuară drumul în tăcere. Ghenka se ridică în picioare şi se sprijini cu coatele de acoperişul cabinei.

— Cunoşti bine motorul? întrebă deodată Pilipciuk.

— La perfecţie, răspunse Jmakin.

— Mai multă modestie nu ţi-ar strica! îl sfătui directorul.

— Şi ce mare procopseală dacă eşti modest?

Pentru moment, Pilipciuk rămase dezorientat. Acul vitezometrului tremura în dreptul cifrei „80".

— Cu modestia, aş fi studiat şi acum tabloul de bord — spuse Jmakin. Însă fiindcă nu-s modest, vă duc acum şi pe dumneavoastră, şi încă destul de repede.

Cînd ajunseră la Satul nou, Jmakin se obrăznici de-a binelea și, aflînd că Pilipciuk avea să întîrzie acolo cel puțin o oră, îi ceru permisiunea pentru zece minute „să dea o raită pe la Lahta, într-o chestiune personală". Directorul îi încuviință cererea.

Zgîriind cu cizmele portiera mașinii, Ghenadi se rostogoli în cabină, aprinse cu sete o țigară și îi spuse lui Jmakin că a avut acolo sus destule emoții, mai ales cînd Alexei a fost gata să tamponeze balastiera. Jmakin îi răspunse că toate astea sînt fleacuri și că „în viață se-ntîmplă multe".

— Dar tu încotro pleci? se neliniști Ghenadi.

— Am treabă undeva pe-aproape, la Lahta...

În amurgul serii de toamnă, peste mlaștini plutea un abur ușor. În stînga drumului se întindea nemișcată panglica plumburiu-argintie a apei, deasupra căreia se înălțau catargele ascuțite ale iolelor.

— Ascultă, Jmakin, spuse Ghenadi, întorcîndu-și nasul cîrn spre Alexei — să fie oare adevărat ce se vorbește despre tine?

— Și ce anume se vorbește?

— Multe și mărunte...

— Cum, adică, multe și mărunte?...

— Se zice că ai fi un infractor, un pungaș. Nu-i așa că nu-i adevărat?

— Spun minciuni, ticăloșii, răspunse calm Jmakin. Tu, frățioare, să nu-i crezi. Născocesc vrute și nevrute. Și pe tine te bîrfesc de-ți merge untul.

— Da' ce-ar putea să flecărească despre mine? întrebă speriat Ghenka.

— E-hei, prietene, făcu Jmakin. Nu-i venea de loc în minte cam ce minciună ar putea croi pe socoteala lui Ghenadi și zîmbea clătinînd din cap. În cele din urmă zise: Se spune că ai două neveste și două buletine de identitate. Pentru fiecare din ele ți-ai făcut mutația pe alt buletin.

— Iar eu nu-s însurat cu nici una! izbucni radios Ghenka. Auzi ce-s în stare să născocească. Apoi repetă: două buletine? Să te minunezi, nu altceva!

Mașina alerga tot mai repede pe șosea, lăsînd în urmă șirul nesfîrșit al stîlpilor pitici văruiți de curînd

şi înşiraţi de ambele părţi ale drumului. Deodată, din spatele autocamionului ţîşni prin întuneric silueta neagră şi lungă a unui tren cu ferestrele luminate. Locomotiva scoase un urlet prelung şi trenul începu să depăşească maşina. Calea ferată mergea paralel cu şoseaua şi Jmakin apăsă la refuz pe accelerator. Camionul ajunse în dreptul locomotivei, dar trenul i-o luă curînd înainte. Melodia răsunătoare a unui cîntec se auzi din ultimul vagon, apoi licări luminiţa roşie a felinarului din spate, după care totul se cufundă din nou în liniştea serii umede şi reci.

Cînd ajunse la Lahta, cufundată în somn, Jmakin opri maşina şi, spunîndu-i lui Ghenadi că se întoarce curînd, o luă la fugă pe ulicioarele binecunoscute, pe unde mersese de atîtea ori. În tăcerea tristă din jur, totul părea învăluit în taină. Deodată o pisică neagră traversă în goană şoseaua. Jmakin scuipă înciudat, se întoarse înapoi şi porni pe un drum ocolit ce trecea pe lîngă gară. Un cîine începu să latre şi Alexei încercă să-l potolească cu glas înăbuşit. Cîinele tăcu şi prinse a se gudura izbindu-şi coada de gard.

— Jucika, Jucika, şoptea Jmakin, care-i uitase numele. Şarik...

Mîngîie cu palma blana jilavă a cîinelui şi îşi aruncă ochii spre fereastra Klavdiei. Recunoscu înăuntru pe Hofman, care şedea pe scaun şi povestea ceva. Pe masa acoperită cu macatul de pluş atît de cunoscut lui Alexei ardea o lampă cu acetilenă. Hofman era proaspăt bărbierit, îmbrăcat cu haină şi cu cravată la gît. Lui Jmakin i se păru că faţa lui Fedka avea ceva obraznic şi încrezut.

Se dădu mai într-o parte şi se uită spre locul unde se afla patul Klavdiei. O văzu întinsă în pat şi învelită pînă la bărbie cu broboada ei mare de lînă. Avea obrajii bucălaţi, părul pieptănat lins pe spate şi zîmbea. Alexei îşi auzea bătăile accelerate ale inimii. „Desigur că a culcat fetiţa în sufragerie — se gîndi el — ca să nu-i stingherească." Cu răsuflarea întretăiată de furia care-l năpădise, fără să-şi mai dea seama ce se petrece cu el, Jmakin se aplecă şi ridică de jos o cărămidă.

Apoi se îndepărtă cîţiva paşi, pregătindu-se s-o arunce în fereastră, dar se răzgîndi la timp şi, strîngînd cărămida în mînă, o porni spre şosea străbătînd ulicioarele tăcute şi somnoroase. Azvîrli cărămida în şanţul şoselei şi, luîndu-şi un aer preocupat, se urcă în cabina maşinii. Alături, pe pernă, Ghenadi fluiera un cîntec lung şi monoton.

— Ei, ţi-ai văzut drăguţa? întrebă el, cu glas somnoros.

— Ce fel de drăguţă? bombăni Jmakin. Am fost la gară după ţigări.

Şi întorcînd maşina, ambală motorul cu atîta putere, că Ghenadi se trezi azvîrlit înapoi, iar el însuşi se izbi cu capul de peretele cabinei.

— Ia-o mai domol, îl sfătui Ghena, fără nici o nădejde, convins că Jmakin tot n-o să-i dea ascultare.

— Bine, te-am auzit, răspunse acesta şi, apăsînd furios pe butonul claxonului, căută să depăşească un Buick care mergea agale înaintea lor.

Întrecerea aceasta ţinu pînă la Satul nou. Probabil că şoferul autoturismului se ambiţionase şi el. Pe o ulicioară acoperită de verdeaţă, în dreptul unei vile, staţionau cîteva maşini şi Pilipciuk îi spuse lui Jmakin să nu-l mai aştepte, fiindcă nu va termina curînd.

— Ce-ar fi să mă repezi pînă la cămin? se rugă Ghena. M-a cam ajuns oboseala.

Jmakin îl „repezi" pînă la Karpovka, apoi întoarse în loc maşina şi, după vreo douăzeci de minute, o băgă în boxă. Nikanor Nikitîci dormea. Deodată Alexei simţi o singurătate apăsătoare care-i sfîşia pieptul. Înfiorat de răcoarea nopţii, îşi aruncă haina pe umeri şi numără banii pe care-i avea în buzunar. Îi ajungeau tocmai bine pentru trei sute de grame de votcă şi un ou. Aprinse o ţigară şi trase cu nesaţ cîteva fumuri, amintindu-şi de faţa Klavdiei aşa cum o văzuse în seara aceasta, apoi împinse uşa şi, după ce-i arătă paznicului permisul, ieşi afară cu intenţia fermă să se îmbete. Şi-l închipui însă îndată pe Hofman şi bucuria care l-ar cuprinde pe acesta aflînd că „numitul Jmakin" s-a scrîntit din nou. Se hotărî să nu bea nimic şi să stea

pe o bancă în grădiniță, ca să chibzuiască asupra situației, mai ales că avea destul timp pînă la orele douăsprezece cînd se închidea localul cel mai apropiat.

Răsturnat pe spătarul băncii, Jmakin își spunea în gînd: „Așadar, să reluăm totul de la început". O revăzu iarăși pe Klavdia, cînd deodată se auzi strigat pe nume și recunoscu vocea lui Lapșin, care fuma tacticos pe banca de alături, scuturînd scrumul într-o amforă mare de lîngă el.

— Te odihnești? întrebă Ivan Mihailovici, uitîndu-se pe sub sprîncene la Alexei.

— Da, să vedeți... am ieșit să iau puțin aer, răspunse Jmakin, cam derutat. Se surprinse la gîndul ridicol că Lapșin îi cunoaște toate dorințele, toate amărăciunile și poate chiar ghicise că are intenția să se îmbete.

— Cum o mai duci? se interesă calm Ivan Mihailovici.

— În sensul producției, normal, răspunse Alexei, așezîndu-se lîngă Lapșin — dar în viața particulară am unele necazuri. Și dintr-o dată, așa cum i se întîmpla adesea pe vremuri, se apucă să povestească cu de-amănuntul și plin de obidă cum se dusese la Lahta și constatase că relațiile dintre Klavdia și Fedea Hofman erau „în perfectă ordine". În timp ce vorbea, Alexei își simțea inima bătînd cu putere și îndruga în neștire cuvinte fără șir, presărate cu expresii pungășești. Apoi izbucni într-o ploaie de înjurături, îndreptîndu-și spre Lapșin privirile piezișe ale ochilor injectați de furie. Viața mea personală s-a năruit, încheie el, trist. Orice ar fi însă, Ivan Mihailovici, am să rezist. Puteți să vă bizuiți pe mine! Nimeni n-o să mă mai vadă călcînd strîmb.

— Eu mă și bizui! răspunse calm Lapșin.

— Cu toate că soarta mea, desigur, nu-i chiar clară pentru dumneavoastră, răspunse Jmakin. Firește că viața dumneavoastră personală s-a rînduit ca lumea și decurge într-o liniște deplină. Aveți soție, copilași, soacră, într-un cuvînt totul după cum se cuvine...

Lapșin îl privi cu luare-aminte, surîse enigmatic și nu-i răspunse nimic. De altfel, Jmakin nici nu băgă de

seamă acest amănunt. Rămase doar mirat, întrebîndu-se de ce oare Ivan Mihailovici ședea pe o bancă într-un scuar, la orele douăsprezece noaptea.

— Să vezi, am vrut să trec pe la Pilipciuk, dar oricît am sunat la ușă, nu mi-a răspuns nimeni. Și atunci m-am așezat puțin pe bancă să fumez o țigară.

— Păi sînt cu toții la țară, la Rîul Morii, îi explică Jmakin. Adică, familia e acolo, iar pe dumnealui l-am lăsat chiar eu astă-seară în Satul nou. Are o consfătuire cu nu știu ce șef de la construcții.

Lapșin încuviință din cap, aruncă mucul de țigară în amforă și se ridică în picioare.

— Oare cum să trăiesc mai departe, Ivan Mihailovici? întrebă Jmakin, urmîndu-l. Ce mă sfătuiți?

— Nu știu, frățioare, rosti încet Lapșin, preocupat parcă de propriile-i gînduri. Nu mă pricep. Și ce sfat ca lumea aș putea să-ți dau? Trebuie să nădăjduim, cred. Doar n-om fi noi mai răi decît alții, ce zici?

Și zîmbind trist, îi întinse lui Jmakin mîna lui lată și caldă, după care o porni printre straturile de flori, îndreptîndu-se spre ieșire.

O ÎNTÎLNIRE NU TOCMAI PLĂCUTĂ

De ce oare îl rodea pe Alexei sentimentul acesta de gelozie? Ce motive avea de fapt? Cu ce se făcuse Klavdia vinovată în faţa lui?

Stătea ceasuri întregi cu ochii deschişi, întins pe patul de campanie din altarul paraclisului. Fuma cu înverşunare, scrîşnind din dinţi şi dojenindu-se, apoi se pornea să bea apă, ca să se mai răcorească puţin. Pe cer, dincolo de ferestrele înguste şi arcuite, plutea jos de tot convoiul norilor negri şi încărcaţi de ploaie. După lumina de afară era greu să-ţi dai seama dacă se făcea ziuă sau amurgea. Jmakin se chinuia ros de gelozie, închipuindu-şi ca prin ceaţă faţa frumoasă şi uscăţivă a lui Hofman şi aducîndu-şi aminte de privirile pe care acesta le arunca Klavdiei. Culcat în patul lui mic, se gîndea tot timpul cam ce se-ntîmplă în clipa de faţă acolo sau ce s-a petrecut ieri ori alaltăieri pe ploaia aceea torenţială cînd se canonea cu maşina. Încleştîndu-şi fălcile, născocea frazele cele mai usturătoare, alcătuite dintr-o sumedenie de cuvinte înfiorătoare prin trivialitatea lor. „Fie — îşi spunea el — nu-i nimic! O să ne socotim la timp sau ceva mai tîrziu! Veţi afla atunci cu toţii ce fel de prostănac e Jmakin, de o să v-apuce mirarea şi o să vă pierdeţi minţile!"

Apoi îşi desfăcea buzele într-un rînjet acru şi blazat. Ei bine, să zicem că are să ajungă un şofer de mîna

întîi! Parcă ăsta-i un motiv să scoţi pe cineva din minţi?

Mai tot timpul era încredinţat că Klavdia îl înşeală. Şi, la drept vorbind, de ce adică nu l-ar înşela? De ce? Toţi oamenii de pe glob sînt mai buni decît el, un biet vagabond şi pungaş ordinar, un tîrîie-brîu sucit la minte. Ce nevoie ar avea Klavdia de el? Klavdiei îi trebuie un om ca Hofman, un individ serios, un bun meseriaş şi sindicalist cu cotizaţia la zi. Desigur că Hofman are un portofel doldora de adeverinţe. Fără îndoială că are şi o carte de muncă, aşa după cum e rînduiala. Dar el, Jmakin, ce are? Un pat străin într-un fost paraclis pravoslavnic...

Şi firește că Klavdia împreună cu copilul lui îşi vor duce viaţa împreună cu Fedea, ea va deveni soţia lui, astfel că numele de Korcimarenko va fi şters din buletin şi înlocuit cu cel de Hofman. Klavka Hofman...

Scutură din cap şi se scuală în picioare, apoi, azvîrlindu-şi paltonul pe umeri, ieşi afară.

Ce dimineaţă splendidă şi strălucitoare! Unde or fi dispărut oare norii, ceaţa şi mîzga din ajun? Cît de curată şi senină începea ziua şi ce plăcut mirosea a benzină în curtea uriaşă a autobazei! Cît de frumos se înşiruiau autocamioanele vopsite proaspăt în verde, sub soarele minunat care se ridicase sus pe cer!

„Bine, nu-i nimic, se gîndea Jmakin, înfiorîndu-se de răcoarea dimineţii, o să ne găsim şi noi peticul. Poftim, bucuraţi-vă şi iubiţi-vă! Nu sîntem chiar de lepădat. O să sorbim din cupa dragostei în cinstea dumneavoastră. O să fie şi viaţa noastră presărată cu lumină şi flori. N-aveţi decît să rămîneţi cu tovarăşul Hofman. Vă doresc toate fericirile. Dar cînd Jmakin va deveni om, atunci s-avem iertare, n-aveţi nici un amestec în treaba asta. Nu pentru dumneavoastră s-a reeducat pungaşul din el, tot aşa cum nu pentru dumneavoastră şi-a bătătorit palmele, s-a chinuit şi a suferit. Să vă ia dracu'!"

Şi totuşi Jmakin se chinuia şi suferea cu adevărat. Neobişnuit cu munca, nerăbdător şi nervos, el îşi atrăgea antipatia oamenilor din jur, care, îndată ce schimbau o vorbă cu el, începeau să-l ocolească. Ambiţios şi rău de gură, Alexei nu cruţa pe nimeni se lua la harţă

cu toată lumea și făcea totul de capul lui, iar dacă spunea cuiva cîte un „mulțumesc", o făcea parcă în bătaie de joc, că mai bine nu l-ar mai fi rostit. Pînă și supusul și liniștitul Ghenka îl scotea din sărite. În loc să vadă în el doar un flăcăiandru cîrn, blajin și visător, Jmakin îl considera drept iscoadă trimisă să-l supravegheze și i se supunea numai de formă, căci își dădea seama că altfel n-ar fi scos-o desigur la capăt. Lucrurile stăteau într-adevăr așa, căci Ghenka îi făcea lui Jmakin toate mendrele și-i cînta în strună la îndemnul lui Pilipciuk.

— Vezi, ai grijă, i-a spus odată directorul, caută să-l iei mai domol și pe departe. După ce va deveni om, o să se dea el pe brazdă, numai că acum mai face încă pe domnișorul individualist.

Și Ghenka acționa cu multă prudență, însă Jmakin, care era mai șiret, l-a „mirosit" cît se poate de repede. Iar după ce l-a „mirosit", și-a dat seama că, de fapt, Ghenadi făcea totul de capul lui, iar el, Jmakin, nu-i poruncește de fel, și tocmai în această pretinsă situație de subordonare se ascundea toată puterea lui Ghenka.

„Toți caută să mă educe, își spunea Alexei, cu năduf, toată lumea mă ia pe ocolite, nu găsești pe nimeni care să se poarte cu mine firesc..."

I se părea de-a dreptul surprinzător cît era el de „ghinionist".

Ce bine ar fi să-l trimită, de pildă, în armată. În văzduh mirosea a război. Germania fascistă atacase Polonia. Cîțiva șoferi de la autobază primiseră ordin de chemare să se prezinte la comisariatul militar. Pentru Jmakin, o astfel de soluție ar fi fost de-a dreptul salvatoare. Dacă s-ar fi întîmplat ceva, le-ar fi arătat el ce-i în stare să facă. Dar lui nu putea să-i vină nici un ordin de chemare, fiindcă nu avea buletin și nici livret militar. Iar lucrurile mergeau în mod evident spre război; Nikanor Nikitîci era și el de aceeași părere. Alexei citea împreună cu bătrînul ziarele și amîndoi îl criticau pe Mosczycki, președintele Poloniei panilor, pentru lipsa de hotărîre de care dăduse dovadă. Aflînd că aurul polonez fusese evacuat la Londra, Jmakin rosti cu impertinența care-l caracteriza:

— Acesta e primul lucru : să scoți aurul. Pentru zile negre ! Acolo, pan Mosczycki are să se ospăteze cu găini fripte, iar ceilalți n-au decît să crape...

— Și de ce tocmai cu găini ? ! se miră Golovin.

Alexei nu-i răspunse, absorbit de lectura comunicatului agenției *Tass* cu privire la chemarea sub arme a cîtorva contingente.

— Poftim, zise el, Ucraina, Bielorusia, Leningrad, Moscova, Kalinin, Orel au emis ordine de chemare, iar eu trebuie să putrezesc aici. Să nu-mi spuneți nimic, Nikanor Nikitîci, știu prea bine cum poți să devii om trecînd prin armată, nu ca aici, la autobaza noastră... Seara, Jmakin îl întrebă pe Ghenadi : Dar pe tine, mă rog, de ce nu te ia în armată ? Ești tînăr și sănătos, așa că ai putea să-ți servești cu prisosință patria. Sau poate că ai ceva pete negre în autobiografie ?

— Vezi că-ți dau una !... se răsti Ghenka la el, dar fără răutate.

De cîteva ori, Alexei își puse în gînd să se plîngă lui Lapșin, însă își dădu seama că nu i-ar folosi la nimic. Și tînjea mereu, frămîntat de propriile-i gînduri...

Într-una din zile, întorcîndu-se acasă după ce hoinărise plictisit și singuratic prin oraș, pe strada Petrogradskaia Alexei trecu pe lîngă o fetișcană înaltă și negricioasă, cu ochii strălucitori. O recunoscu pe Liuba, care mergea agale, cu geanta agățată de braț. Cu tot aerul răcoros al serii, fata purta o rochie de culoare deschisă, cu mînecile scurte, și n-avea nimic pe cap. În toată ființa ei era ceva jalnic și speriat ; probabil de aceea Jmakin se simți și el singur și părăsit, încît, cu o duioșie neașteptată în glas, o strigă luînd-o de braț.

— Ce întîlnire plăcută ! se bucură Liuba. Ca la cinema, așa-i ? Iar dumneata nu ești nici un fel de Albert. Ești doar un Alexei Jmakin oarecare...

— Sînt Albert-Maria-Gustav-Fedot Jmakin, se recomandă Alexei și amîndoi izbucniră în rîs.

Liuba venea de la o prietenă și se pregătise să doarmă acolo, însă copiii gazdei făcuseră o zarvă atît de cumplită, că n-a putut să mai rabde și a plecat.

Fata mirosea a băutură și, cu cît mergeau mai mult, cu atît mai puternic încerca Jmakin senzația aceea de lăcomie amestecată cu dispreț pe care o avusese față de toate femeile pînă la Klavdia. O simțea pe Liuba atîrnînd greu de brațul lui și, în timp ce-i strîngea brațul gol, în nări îi pătrundea un miros vag de pudră și vin. Îl apăsa ceva greu pe inimă, pentru că, în loc să-și vadă de drum, s-a oprit, fie datorită faptului că se știa părăsit de Klavdia, fie că se simțea singur, uitat de toți și nefericit. „Poftim — i se adresă el în gînd Klavdiei — privește-mă, tu și Hofman al tău! Puțin îmi pasă! Voi acolo, iar noi aici. Putem să ne lipsim de voi. Parcă o ducem rău? Una-două și gata treaba!"

Și, uitîndu-se în ochii Liubei, începu să fredoneze un cîntec presărat cu vorbe mincinoase și stupide, așa cum cîntase pe vremuri într-una din cele mai dezgustătoare clipe din viața lui:

Să rupem florile
Cît înfloresc,
Căci zilele se scurg
Și într-al vieții trist amurg
Vei înțelege, în sfîrșit,
Că florile s-au ofilit...

Liuba rîdea, iar Alexei aplecat asupra obrăjorului ei drăgălaș și rotund o întreba:

— Nu-i așa? Ce zici, fetițo? Spun adevărul?

În dreptul Casei de creație populară se așezară pe o bancă. Jmakin tăcea, strecurîndu-și mîna pe după mijlocul fetei.

— Nu mă gîdila, spuse ea, cu asprime, și amîndoi se prefăcură că nu știu care din ei se teme de gîdilături.

Vorbiră cîtva timp despre garajul autobazei, care, după părerea lor, începuse să crească, apoi Liuba se plînse că s-a săturat de viața asta searbădă.

— Viața trebuie să fie frumoasă, spunea ea, săltîndu-și ușor picioarele și pocnindu-și călcîiele. Mi-e dor de ceva neobișnuit, Alexei, ceva înfiorător și senzațional.

— De exemplu?

— De exemplu, dacă ar fi război, să nu stau undeva departe, în interior, ci să-mi pun cunoştinţele în aplicare.

— Şi ce fel de cunoştinţe, mă rog?

— Cunoştinţe, aşa să ştii tu! Am absolvit cursurile de apărare pasivă şi sînt o fată curajoasă. Nu mă tem de nimic.

Jmakin o asculta, strîngîndu-şi fălcile şi simţind în nări mirosul acela de pudră. „E o fată curajoasă şi nu se teme de nimic. Uite drăcie!", îşi spuse el, mînios.

— Fie, să zicem, dar îţi dai măcar seama ce-nseamnă războiul? o întrebă el în zeflemea.

Liuba nu-i răspunse, fredonînd încet o melodie. Şi noaptea aceea caldă de toamnă prin care răzbăteau sunetele fanfarei ce cînta undeva în apropiere, şi perechile care se sărutau pe bănci, şi chiar faptul că Alexei îi dăduse Liubei haina lui (de altfel, pe băncile învecinate toţi bărbaţii erau fără haină), toate păreau rînduite aşa de cînd lumea... Şi totuşi, nu prea...

Jmakin se simţea cuprins de o vagă nelinişte, ba mai mult, ceva îi apăsa neplăcut coşul pieptului.

Înainte s-ar fi temut să nu-l întîlnească pe Bocikov, Mitrohin, pe Vasea Okoşkin sau chiar pe Ivan Mihailovici.

Acum însă nu se mai temea de ei.

Atunci despre ce putea fi vorba?

Nu, n-avea motive să se teamă de nimic!

O atrase în tăcere pe Liuba spre el, dar fata îşi propti neîndemînatic cotul în pieptul lui. Jmakin o strînse mai tare şi sub apăsarea lui cotul fetei cedă. Deodată o auzi spunîndu-i cu glas molatic cuvintele obişnuite şi banale pe care le auzise de atîtea ori:

— Nu fi atît de brutal!

— Să nu fiu?! se miră Alexei. Apoi, după o scurtă pauză, încuviinţă cu un oftat: Dacă nu trebuie, nu trebuie...

În aceeaşi clipă văzu o pereche care tocmai se apropia de ei.

Felinarul lumina din plin siluetele noilor veniţi şi Jmakin îi recunoscu îndată pe amîndoi, încă înainte ca

bărbatul să-i pună mîna pe umăr. Era chiar aviatorul căruia îi furase valiza, atunci cînd se înapoiase la Leningrad după evadare. Iar fata nu era alta decît Malîșova, aceea căreia îi „tăiase piroane", pe culoarul vagonului cînd călătoriseră împreună în același tren.

— Nu mă recunoști? îl întrebă cu o voce surdă aviatorul.

— Ba da! îi răspunse calm Alexei. Cum să nu te recunosc? Obișnuiesc *să nu-mi uit prietenii vechi*. Se îngrozi la gîndul că Liubka ar putea să povestească la garaj că a fost „agățat" de lîngă ea, și de aceea porni să turuie, ridicîndu-se de pe bancă și pășind în întîmpinarea perechii care se oprise în dreptul lor. Scuză-mă, Liubocika, dar n-am să te pot conduce. Să nu te superi, o rugă el, dar, vezi tu, e vorba de niște cunoștințe vechi... Și întorcîndu-se spre aviator, Alexei își desfăcu larg brațele și-l îmbrățișă apăsîndu-l cu pieptul ca să-l îndepărteze de Liuba. Apoi îl sărută pe obraz și exclamă cu glas tare, ca să fie auzit: Ce mai namilă te-ai făcut, Steopka, cogeamite ursul, nu altceva! Te hrănesc bine pe socoteala statului, nimic de zis!

Aviatorul, care de altfel răspundea la numele de Vitali și nicidecum de Steopka, înțelese dintr-o privire ce urmărea Jmakin și, făcîndu-i parcă jocul, se porni pe rîs împingîndu-l spre aleea principală. Malîșova mergea alături și Jmakin observă că fata pălise, uitîndu-se cu teamă ba la aviator, ba la el.

— Vreți să mă predați miliției? întrebă Alexei pe un ton preocupat.

— Da! răspunse calm aviatorul.

— Aveți cumva o țigară?

— Am și o țigară.

— Atunci să stăm puțin jos și să dezbatem problema fumînd — propuse Jmakin. Să n-aveți nici o grijă, n-am să fug.

— Dacă ai să încerci, te împușc! îi făgădui aviatorul. Am pistoletul la mine.

— Aici nu-i voie să tragi cu arma, obiectă Jmakin. Circulă lumea...

— N-am nimic cu lumea. Trag în tine!

— Încetează, Vitalik! se rugă Malîșova.

— De fapt, toate astea mi se par ciudate, spuse Alexei, trăgînd cu nesaț din țigară. Situația internațională e mai gravă ca oricînd. Franța a declarat război Germaniei. Hitler a plecat pe Frontul de Est, bombele fasciștilor cad asupra Lvovului, foarte mulți dintre tovarășii civili s-au înrolat să slujească poporul muncitor, pe cînd un aviator cam zănatic, în vremuri ca astea, se ocupă de niște boarfe pe care le-a pierdut și pe care de mult le-au mîncat moliile...

Cu toată lumina albă și puternică a felinarului, Alexei putu să vadă cum Vitalik se schimbă la față auzind aceste cuvinte jignitoare. Lovitura lui Jmakin fusese de-a dreptul nimicitoare, încît sărmanul Vitalik simți cum i se taie respirația.

— Să mergem, spuse cu glas plîngător Malîșova, trăgîndu-și însoțitorul de mînecă. Te implor, Vitalik, să mergem!

— Ba nu! răspunse aspru acesta. E o chestie de principiu...

— Îhî! încuviință îndată Jmakin. Curat de principiu. Așa susțin toți aceia care-s legați de proprietatea individuală. Ei spun că nu-i interesează atît obiectul în sine, cît principiul...

Deodată Alexei se înveseli. În fundul ochilor verzui prinseră să-i sclipească luminițe poznașe. Era limpede că a cîștigat partida. Și, la urma urmei, de ce s-ar teme?

Ședeau liniștiți toți trei, ca niște adevărați prieteni, pe o bancă din apropierea monumentului ridicat în memoria marinarilor de pe escortorul *Stereguși*. Tramvaiele defilau în goană prin fața lor, depășind viteza reglementară. Undeva, în depărtare, fanfara cînta un vals. Doi vlăjgani de miliției trecură pe lîngă bancă, discutînd tacticos între ei.

— Pentru avutul lui, un om cu fire acaparatoare de chiabur e în stare să aducă multe nenorociri, explică Jmakin, cu bunăvoință și pe un ton povățuitor. Eu sînt trecut prin multe, am văzut și am auzit destule în viață, care, printre altele, mi-a fost distrusă indepen-

dent de voința mea. Fiecare poate să greșească. Uite, dumneata, să zicem, ești aviator, nu te-ai prezentat la timp la serviciu și tocmai atunci a început războiul. Cum au să aprecieze șefii acest lucru?

— Eu sînt aviator civil! se burzului dintr-o dată Vitalik. Ce tot...

— De fapt nu-i o deosebire prea mare, observă împăciuitor Alexei. Toți sîntem civili, dar vine o vreme cînd devenim cu toții militari...

Aviatorul se uită piezîș la Jmakin, apoi spuse oftînd:

— Hei, dar știi că ai o limbă cît un clopot!...

— Nu m-am plîns niciodată de capacitatea mea intelectuală, răspunse modest acesta. Sînt un băiat dezgheţat. Așadar, să continuăm discuția cu privire la bunurile personale. Aflîndu-mă ocazional după gratii sau, cum s-ar zice, „la pension", am auzit că pe vremuri chiaburii îi omorau pur și simplu pe hoții de cai. Sau, să mă scuzați, vă rog — și se întoarse spre Malîșova. cu o politeţe exagerată — le înfigeau, pardon de expresie, cîte un par în dos și sărmanii își dădeau sufletul în chinuri groaznice. Și toate astea din pricina averii, a agoniselii...

— Morala aceasta e pentru mine? întrebă aviatorul.

— Nu-i vorba de nici o morală, dar se cam potrivește...

— Ei bine, dacă se potrivește, să mergem! Unde-i aici secția de miliție cea mai apropiată?

— Pe mine nu mă puteți preda la secție, spuse Jmakin plin de importanță. Nu sînt de nasul lor. Eu pot să fiu condus numai în Piața Uriţki, la comandament.

— Ai de gînd s-o ștergi cumva pe drum?

— Nu-ți mai toci nervii de pomană, răspunse Jmakin. Iar dacă ești cumva neliniștit, trimite-o pe dumneaei pînă la stație să aducă un taxi...

În timp ce traversau podul și mergeau de-a lungul cheiului, Jmakin nu mai scoase nici un cuvînt. Malîșova îi spunea ceva în șoaptă lui Vitalik, dar acesta îi răspunse monosilabic și sever:

— Nici gînd!

Sau:

— Să se învețe minte pe viitor!

Sau:

— E din cale-afară de obraznic!

După ce ajunseră în Piața Uriţki, Jmakin îl conduse pe aviator, care părea destul de contrariat, la ofiţerul de serviciu, şi îi ceru acestuia permisiunea să-i telefoneze lui Lapşin. În ziua aceea se nimerise de serviciu Makarov, ofiţerul care-l ajutase să meargă la infirmerie în noaptea cînd Alexei îl prinsese pe Korniuha. Recunoscîndu-l îndată, Makarov îi spuse că Ivan Mihailovici a plecat acasă şi în biroul lui trebuie să fie Okoşkin.

— Vă rog să-mi faceţi legătura cu el, rosti Alexei, obrăznicindu-se de tot. Apoi suflă în receptor şi, uitîndu-se chiorîş spre Vitali, spuse: Okoşkin? Salutare, Vasili, Jmakin te deranjează. Cum o mai duci cu viaţa? Da, vorbesc de jos, de la ofiţerul de serviciu. Aş avea puţină treabă, oarecum urgentă. Nu, nu sînt singur, cu încă două persoane. Da, da, întocmai!...

Pe măsură ce Jmakin vorbea la telefon, faţa lui Makarov lua o expresie tot mai enigmatică, iar bietul Vitalik îşi pierduse de-a binelea piuitul şi rămase confuz.

— Va să zică aşa, spuse Jmakin, întinzîndu-i lui Makarov receptorul. O să ne lămurim noi îndată cu toată comedia asta, să punem lucrurile la punct...

Glasul lui căpătase chiar un timbru oarecum ameninţător.

Însoţiţi de lucrătorul de serviciu pe comandament, urcară scara la etaj şi, după ce străbătură o mulţime de coridoare, intrară într-o încăpere unde îl găsiră pe Krinicinîi, care-şi curăţa sîrguincios pistoletul. Ridicîndu-şi privirile spre Alexei, Krinicinîi îi spuse voios: „Noroc, bătrîne, ce vînt te-a adus aici în puterea nopţii?" Exclamaţia aceasta îl ului cu totul pe sărmanul Vitalik şi pe Malîşova. Drept răspuns, Jmakin mormăi printre dinţi ceva nedesluşit şi cam de sus, aşa cel puţin îi făcu aviatorului impresia.

În biroul lui Lapşin, unde se instalase Vasili Nikandrovici Okoşkin, cu un teanc de dosare în faţă, Jmakin îi povesti acestuia, fără să ascundă nimic, cum s-a

„folosit" de lucrurile aviatorului şi a „indus-o în eroare" pe Malîşova. Auzindu-l pe Jmakin spunîndu-i pe nume, Vasili Nikandrovici se strîmbă acru de parcă l-ar fi apucat durerea de măsele. Cunoscînd însă apucăturile lui Alexei, îndură cu răbdare totul.

— Ai terminat? întrebă el, destul de ţepos, cînd Jmakin îşi încheie istorisirea.

— Cam asta-i tot.

— Atunci du-te şi te plimbă puţin. Am să te chem mai tîrziu.

— Asta ce fel de inovaţie mai este?! se miră Jmakin. Şi pentru ce, mă rog?

Dar Okoşkin, care-şi ieşise din sărite, îi aruncă o privire atît de furioasă, încît Alexei preferă să nu strice iarăşi relaţiile cu omul acesta pe care-l necăjise destul pe vremuri şi, luînd o ţigară din pachetul de pe masă, ieşi să mai schimbe o vorbă cu Krinicinîi.

— Pe cine ai adus la noi? se interesă acesta.

— M-a recunoscut în scuar aviatorul acela împielităt — răspunse oftînd Jmakin. Se ţine scai de mine pentru geamantanul lui.

— Dar a fost totuşi ceva?

— A fost cazul cu macazul, că dacă n-ar fi nu s-ar povesti — răspunse Jmakin în cimilituri. Apoi atinse *Mauserul* cu degetele şi întrebă: Bate precis?

— O unealtă destul de bună.

— Cu timpul, am să-mi procur şi eu unul.

— Dar cu buletinul ce se aude?

— Nimic. Mă tot amînă birocraţii. Zilele acestea am să capăt carnetul de şofer, pe cînd buletin şi livret militar tot n-am. Parcă nici n-aş fi om... Alţii se înrolează în armată, iar eu stau ca un cîine...

— O să te saturi de ea, ai tot timpul.

— Oare o să fie război?

— Negreşit. Şi încă un război mare. Ivan Mihailovici ne-a povestit nu demult despre asta...

Uşa de la biroul lui Lapşin se deschise şi Okoşkin îl strigă răstit pe Alexei. Cînd acesta intră în încăpere, o văzu pe Malîşova îmbujorată la faţă, în timp ce aviatorul tocmai spunea cu glas înăbuşit:

— De altfel, ducă-se dracului de geamantan, singurul lucru de care-mi pare rău e o brichetă minunată, pe care am primit-o cadou de la băieți...

— Dar mai ai alte zece! exclamă Malîșova, cu lacrimi în ochi. Sau chiar douăzeci...

— Patru! precizează candid aviatorul, ridicîndu-se în picioare.

— Tovarășul Piceta n-are nici o pretenție de la dumneata, spuse Vasili Nikandrovici, întorcîndu-se spre Jmakin, dar eu, personal, socotesc că mai devreme sau mai tîrziu va trebui să-l despăgubești pentru daunele aduse...

— Despre ce fel de Piceta e vorba? întrebă Jmakin, șiret.

— Piceta sînt eu! răspunse aviatorul.

— Mai încape vorbă! exclamă Alexei. Garanții există, se cere numai o păsuire. Dacă tovarășul Piceta presupune în mod greșit că în decursul vieții mele pline de coșmaruri eu n-am șterpelit decît boarfele lui, atunci se înșeală amarnic. Nu m-am procopsit din geamantanul lui cu vechituri și pare-mi-se că nu mi-a ajuns nici măcar pentru o zi de crăpelniță...

Jmakin vorbea zeflemitor, folosind înadins cuvinte vulgare, și ieșindu-și din pepeni. I se părea că fusese într-adevăr adînc și pe nedrept jignit de Piceta și de aceea se revoltase în mod cît se poate de sincer.

— Bine, Jmakin! îl întrerupse Okoșkin. Ajunge, totul e limpede...

— Ba nu-i de fel limpede! declară Jmakin. Mie, de pildă, puțin îmi pasă că Piceta, chipurile, m-a iertat. Am și eu amorul meu propriu. Și fiți pe pace, are să vi se restituie totul, pînă și rugina aceea de brichetă. Dar n-am să permit nimănui să profite de pe urma mea, fiindcă eu sînt un om muncitor și trebuie să cunosc exact suma la care păgubașul își evaluează catrafusele...

— Bine, să mergem, îl rugă Piceta, cu fața îmbrobonată de sudoare, o să ne-nțelegem noi...

— Ba doresc să ne-nțelegem aici, într-o instituție oficială și în fața unui șef mare ca tovarășul Okoșkin, spuse Jmakin. Și să se consemneze toate astea în scris.

— Noi n-avem absolut nici o pretenție, declară cu glasul ei sonor Malîșova. Am înțeles totul și ne cerem scuze.

— Vă rog să luați notă, rosti Jmakin, întorcîndu-se spre Okoșkin.

Vasili Nikandrovici își încleștă tăcut fălcile, scrîșnind din dinți, iar Alexei părăsi odaia împreună cu „păgubașii". Cînd ajunseră în stradă, aviatorul propuse:

— Să mergem să luăm o gustare!

— Sînt un om cu venituri modeste și nici nu-s îmbrăcat elegant — se codi Alexei de formă. S-ar putea nici să nu mă primească în local.

— Lasă că te primesc! îi făgădui posomorît aviatorul.

Porniră mai departe, Malîșova înainte și cei doi bărbați în urma ei.

— Am uitat să-ți spun că sînt căsătorit cu ea! spuse Piceta, arătînd spre Malîșova. Am sosit atunci la Leningrad gol pușcă și ea mi-a oferit adăpost, m-a hrănit și mi-a purtat de grijă. Iar aseară cînd te-am recunoscut în parc, n-a vrut nici în ruptul capului să se apropie de tine. „El, zicea, ne-a creat viața noastră, iar tu vrei s-o strici pe a lui"...

— Cel puțin are un sentiment de recunoștință, rosti cu impertinență Jmakin. Nu-i în stare să-și dea fericirea pentru niște boarfe!

Începuse să creadă de-a binelea că fusese jignit fără să merite.

— Nu m-am gîndit la mine! se scuză pe un ton vinovat Piceta. Dar numai așa, ca măsură profilactică. Ducă-se dracului lucrurile, însă...

— Ce mai principialitate! zîmbi Alexei. Da, ești un om principial, nu glumă! Te frămînți pentru alții...

Apoi o strigă pe Malîșova și își luă cu răceală rămas bun de la ea, explicîndu-i că nu poate merge cu ei „la băutură și gustări", fiindcă el intră în tura de dimineață și are o muncă destul de grea, „nu ca cei care zboară doar cu avionul".

Astfel se încheie această întîmplare și, cu toate că Alexei ieșise învingător din ea, simțea totuși o ușoară povară pe suflet. Cînd se întoarse în odaia lui din paraclis, Nikanor Nikitîci nu dormea.

— Bună seara, își întîmpină el chiriașul. Nu dorești cumva un ceai?

Puse deoparte cartea pe care o citise pînă atunci, își scoase ochelarii de pe nas și, zîmbind cu bunătate, se apropie de Jmakin.

— Ei, cum rămîne? întrebă el, îmboldindu-l cu degetul în burtă. Prin urmare, mîine?

— Ce anume mîine?

— Va să zică nu știi?

— Nu știu nimic, îl încredință Jmakin.

Bătrînul îi povesti că în lipsa lui Alexei sunase la telefon Pilipciuk și-l anunțase că a doua zi urmează să primească negreșit carnetul de conducere.

— Cum, adică, să-l primesc?

— Normal, ca toată lumea. Vei depune un examen și ți se va elibera un fel de cărțulie ca asta: carnetul de șofer.

A fost o noapte de pomină.

Nikanor Nikitîci a trebuit să-l examineze pe Alexei pînă aproape la ziuă, întrebîndu-l despre regulile de circulație la intersecțiile arterelor aglomerate, unde existau stopuri de semnalizare, ca și despre degazificarea motorului. Voia să afle pînă în cele mai mici detalii cum supraveghează șoferul drumul, uitîndu-se peste umărul drept și cel stîng. Jmakin îi descrise meticulos și cu de-amănuntul atît funcționarea axului principal cu pinioane, schema diferențialului, mecanismul bielă-manivelă, sistemul de distribuție și ungere a motorului și metodele de remediere a penelor de aprindere.

Golovin învîrtea ochelarii pe deget, sorbind cîte o înghițitură din ceaiul rece, își înclina plin de importanță capul ca un veritabil examinator și încuviința din cînd în cînd răspunsurile scurte și precise ale lui Jmakin.

— După părerea mea, ești la curent cu materia, rosti el în cele din urmă. Să nădăjduim că totul va decurge perfect. Ai cunoștințe temeinice, ești un om capabil și chiar înzestrat...

Tocmai asta n-ar fi trebuit să i-o spună lui Jmakin. În tot cazul, Lapșin n-ar fi rostit niciodată o asemenea

frază imprudentă, mai ales către ziuă. După ce ascultă cu demnitate laudele prea stimatului Golovin, Alexei își luă permisiunea să nu se declare de acord cu bătrînul. Surîzînd ironic, Jmakin spuse că nu se consideră doar un om capabil și atît. O să le arate el tuturor cine este Jmakin. Toți șoferașii și instructorașii aceștia vor mai vărsa încă multe lacrimi amare. Să-i dea numai mașina în primire și actele de conducere, și o să le-arate el că nu se mulțumește doar cu cele două-trei curse prevăzute în grafic. Are să facă o adevărată revoluție în tehnica conducerii și a transportului de mărfuri...

Afară se luminase de ziuă. Bietul Golovin aţipise și se trezise de cîteva ori din somn; în curtea autobazei începură să huruie motoarele mașinilor de cursă lungă, încălzite înainte de a porni la drumul lor anevoios, iar Jmakin tot nu mai contenea cu lăudăroșenia. După părerea lui, în garajul lor nu exista de fapt nici un șofer destoinic care să conducă o mașină bună. De altfel, șoferii nu realizau cîștiguri mari, numai și numai din propria lor vină.

— O să vedeți! exclamă deodată Alexei atît de tare, că sărmanul Nikanor Nikitîci se trezi de-a binelea, gata s-o ia la fugă. O să vedeți că din prima leafă am să mă îmbrac din cap pînă-n picioare numai în gabardină și covercot. Am să-mi cumpăr niște „corăbii"...

— Și de ce, mă rog, corăbii?! se miră Golovin.

— Cum s-ar zice, pantofi...

— Aha, da, pantofi.

Și bătrînul începu să moțăie din nou pe scaun. Nu îndrăznea să se întindă în pat, copleșit de torentul de lăudăroșenie și de izbucnirile nestăvilite ale lui Jmakin, care-i zugrăvea planurile sale care de care mai îndrăzneț. Iar Alexei, odată pornit, visa în gura mare cum au să-i ofere o cameră, ba nu, un apartament, cum autobaza are să-i mobileze locuința și, pînă la urmă, cum au să-l invite și la Kremlin.

— Unde? se neliniști iarăși Golovin.

— La Kremlin! răspunse cu aceeași fermitate Jmakin. Ce-ar fi, adică?

— Desigur, cum să nu, încuviință din cap Nikanor Nikitîci. Negreșit...

FACEM LUSTRU?

...Un unchiaș cu ochelari ședea într-un colț în biroul lui Lapșin, răsfoind ziarele. Alexei își aduse aminte că l-a mai văzut la spital, pe vremea cînd Tolea Gribkov era pe moarte. Necunoscutul stătea atunci rezemat de pervazul ferestrei și chiar îl dojenise spunîndu-i că n-are dreptul să-și pună capăt zilelor...

— Bine, mai departe! i se adresă Lapșin, cu o expresie severă întipărită pe față.

— Mai departe, Ivan Mihailovici, răspunse Alexei, factorul material are și el o anumită însemnătate...

Lapșin i-o reteză politicos, rugîndu-l să-l scutească de aceste „noțiuni elementare". Unchiașul din colț chicoti pe-nfundate.

— Mai concret! preciză Lapșin.

— Mai concret ar fi că, să mă scuzați, dar cu banii aceștia nu pot să mă întrețin, spuse Jmakin și mușchii obrazului începură să-i zvîcnească. Mă descurc numai pe datorie, tovarășe comandant, mă-nțelegeți, în contul cîștigului de mai tîrziu. Dar cînd va veni oare acest „mai tîrziu"? Sînt oarecum însurat, e timpul să mă stabilesc într-un loc, să-mi văd de familie, însă cum să fac: să trăiesc pe spinarea lor? O să vină și copilul, iar eu, adică, să nu-i pot cumpăra nici măcar o sfîrlează?

— Ce fel de sfîrlează? se interesă Lapșin, nedumerit.

— Cum ar veni, o jucărie! Naiba știe cum le mai zice.

— Și ce fel de datorii ai? Mai precis, ce anume socotești tu drept datorii?

— Păi am de tot felul, răspunse morocănos Jmakin. Ce să le mai precizez!

— Totuși, poate ai vrea să fii mai exact?

— Cu plăcere, tovarășe comandant...

Îl intitula dinadins astfel pe Lapșin, spumegînd de furie. Iar Ivan Mihailovici se prefăcea că nu observă nimic...

— Am primit, de pildă, cîteva pomeni. La început m-a „miluit" Egor Tarasovici Pilipciuk. Am verificat la contabilitate și acolo sumele acestea nu figurează, prin urmare, sînt din buzunarul lui. Asta ar fi una la mînă. Apoi aș avea chef, cum se spunea înainte, să-i arunc cîteva bancnote în mutră ochelaristului aceluia de Hmeleanski. Am locuit în casa lui Krinicinîi, am mîncat, am băut, i-am fumat tutunul... cu asta cum rămîne? Dacă am un trecut pătat, înseamnă că-s un fel de cerșetor, iau și nu mai dau înapoi? De la Golovin, bătrînelul acela blajin, am împușcat zece ruble. De la portăreasa Ana Egorovna...

— Bine, fie, se învoi Lapșin. Sînt de acord cu tine, dar celelalte datorii n-ai de gînd să le restitui?

— Adică ce fel de datorii?

— Nu-ți vin în minte?

Jmakin bănuia despre ce este vorba și tăcea chitic. Ce-ar fi putut să spună? Că are să le plătească? Din ce bani ar fi putut plăti toate cîte le furase și care se ridicau la multe mii de ruble? Între timp, Lapșin își pusese ochelarii și, după ce răsfoi un caiet gros, începu să citească cu glas tare datele, împrejurările și sumele înscrise acolo. Pînă și poșetele tăiate de Jmakin și portofelele sustrase fuseseră evaluate.

— Și cine, mă rog, mi-a deschis această contabilitate cu partidă dublă? întrebă posac Jmakin.

— La noi totul este contabilizat, răspunse Lapșin. Numai că tu, Aleoha, nu te-nfuria că n-ai pe cine. Trebuie să găsim o ieșire din această situație. Ce-ai putea să ne propui?

Unchiașul din colț aprinse o țigară, trăgînd cu voluptate fumul în piept. Jmakin vru să-i ceară și el una, dar, văzînd că necunoscutul zîmbește discret, renunță la intenția sa și își întoarse privirile în altă parte. Lapșin continuă să frunzărească încruntat „ceaslovul".

— De propus, aș putea să propun, dar ce folos, spuse Jmakin, ursuz, aproape înciudat. Propunerea mea este,

și mă cred în stare, să încarc și să descarc singur carnea de vită și alte produse. Numai că oamenilor cu un trecut ca al meu și fără buletin nimeni nu le-ar îngădui nici măcar să se apropie de la o poștă de o asemenea avere de milioane...

— Astea-s prostii ! spuse unchiașul din colț.

— Ai răbdare, Lvovici ! îl rugă Lapșin. Unchiașul tăcu.

— Ca încărcător, pot să fac față, urmă Jmakin. Sînt un flăcău zdravăn, nu mi-e teamă că mi se rup vinele, iar la volan, asta-i treabă pentru cucoane. Așa că, tovarășe comandant, cum doriți...

— Încetează cu tovarășe comandant ! se zburli deodată Lapșin la el.

— Cum vreți dumneavoastră, continuă Jmakin, cu tremur în glas, însă asta-i o problemă de principiu. Sau mă trimiteți înapoi după gratii, după toate coșmarele vieții mele, sau vă rog să faceți bunătatea să-mi încredințați o mașină pentru căratul cărnii...

— Te pomenești că ai vrea să fie și de porc ? întrebă Lapșin, pironindu-și privirile în adîncul ochilor lui verzi. Hei, Aleoha, Aleoha, tu ești coșmarul vieții mele !

Jmakin lăsă capul în pămînt. Știa că Lapșin nu putea să sufere văicăreala și frazele plîngărețe, dar nu se putu stăpîni. Într-adevăr era coșmarul vieții lui !

Tăcură multă vreme, apoi Lapșin întrebă gînditor :

— Lvovici, tu înțelegi despre ce este vorba ?

Unchiașul uscățiv cu ochelari se ridică de pe scaun, făcu cîțiva pași prin odaie și spuse încruntat :

— Înțeleg și cred că vom aranja toată chestia asta.

— Dumneavoastră sînteți procuror ? se interesă sever Jmakin.

— De ce tocmai procuror ?! se miră Hanin. De unde pînă unde ?

— Fiindcă pentru un procuror e un lucru de nimic să rezolve o asemenea atitudine lipsită de omenie.

— Într-un cuvînt, o să lămurim problema, spuse Lapșin, uitîndu-se cu coada ochiului spre Hanin. Cred că treaba asta are s-o soluționeze tovarășul de colo, care e ziarist... O să te-ajutăm cu toții, așa că vei încărca tot felul de cărnuri : porc, miel, vită, ce mai este ?

— Produse de mezelărie, completă serios Jmakin.
— Altceva ce mai vrei?
— Dacă s-ar putea... buletinul!
— Mi-am notat. Încă?
— Cred că asta-i tot.
— Bine, dacă-i tot, tot să fie...

Alexei se sculă în picioare și Ivan Mihailovici îl măsură cu luare-aminte. În înfățișarea lui Jmakin i se păru că vede o schimbare, dar ce anume nu putu să-și dea seama. Se mai lățise parcă în umeri, întreaga-i făptură părea mai legată, iar ochii aveau o privire gravă...

— De ce vă uitați? întrebă stingherit Jmakin.
— Parcă te-ai schimbat nu știu cum.
— Eu? Păi de două săptămîni lucrez pe cont propriu, poate că de-asta!
— Posibil.
— Iar dumneavoastră am auzit că ați fost cam bolnav.
— Am fost nițeluș...
— La vîrsta dumneavoastră... desigur, rosti Jmakin, cu un oftat de circumstanță. Trebuie să vă-ngrijiți sănătatea...
— Bine, bine, du-te, mormăi zîmbind Lapșin. Auzi vorbă... „la vîrsta dumneavoastră"! Și acum, încotro îți îndrepți pașii?
— Spre vestita brasserie *Nord*, răspunse Jmakin după o scurtă chibzuință. Să mă ospătez cu o cafea cu lapte și niște pateuri pe banii mei munciți, fără să-mi fie teamă de nimeni. Poate că o să beau chiar o ceașcă de cacao. Să-mi încep frumos și plin de curaj viața cea nouă.

Instalat la o masă sub panoul de sticlă pe care era pictat un urs polar, Alexei răsfoi ziarele și consumă dintr-o suflare tot felul de dulciuri costînd douăzeci și șapte de ruble, spunîndu-și în gînd că cel puțin o lună de zile n-o să mai ducă dorul prăjiturilor. Din salariul primit nu-i mai rămăseseră nici șaptezeci de ruble. Dădu ospătarului două ruble bacșiș, își cumpără un pachet de țigări de cinci ruble, apoi își înfundă din nou nasul în ziar. Într-un tîrziu cînd își înălță capul, o văzu pe Klavdia intrînd în local. Venise în rochița ei albastră,

însoțită de Fedea Hofman. Jmakin remarcă obrajii rumeni ai tînărului și expresia de mulțumire ce i se citea pe față. Înfulecînd o prăjitură dulce de te leșina, Alexei își ascunse capul în ziar și începu să urmărească cu ochi scînteietori de furie pe spălăcitul Fedea, care alegea tacticos o măsuță, în timp ce Klavdia zîmbea veșnic timidă. Avea în picioare niște pantofi noi cu catarame și Jmakin își zise îndată că pantofii i-au fost cumpărați probabil de Hofman. Cercetă cu priviri lacome și pline de răutate trupul tinerei femei și deodată observă că șoldurile i se rotunjiseră și ea călca încet, cu fereală.

„Copilul e al meu, se gîndi Jmakin, al meu" — și poticnindu-se parcă, rămase o clipă nemișcat, apoi zîmbi și-i făcu semn ospătarului să-i aducă o sută de grame de coniac și o lămîie.

Klavdia și Hofman se așezară într-o firidă din vecinătatea lui, fără să știe că sînt urmăriți. Alexei nu-i slăbea o clipă din ochi, iar pe fața lui se așternu o expresie de parcă ar fi văzut un lucru nemaipomenit de josnic și rușinos.

Hofman ședea întors puțin într-o parte, lăsînd să i se vadă gîtul vînjos, care-l enerva la culme pe Alexei. „Și totuși nu-i de lepădat flăcăul, se gîndi el, nu-i mai rău ca mine, ba poate-i chiar mai bine făcut." Și-l închipui pe Hofman îmbrățișînd-o pe Klavdia, care, la rîndu-i, îi cuprindea grumazul voinic cu părul potrivit cu briciul la ceafă. Chinuit, Alexei își trecu limba peste buzele uscate și, cu o desfătare plină de furie, imaginîndu-și scenele cele mai respingătoare care-i puteau răsări în minte și căutînd să le alăture Klavdiei, proferă în gînd un potop de amenințări la adresa ei și a lui. Se și vedea apropiindu-se de amîndoi și aruncîndu-le în obraz un cuvînt atît de important, atît de hotărîtor, de să răsune toată cafeneaua. Apoi îl va plesni pe Hofman peste bot și îl va bate pînă cînd acesta va cădea jos și va cere îndurare.

Dădu coniacul pe gît și mai ceru unul.

Cu fața sprijinită în palme, Hofman îi povestea ceva Klavdiei, care zîmbea absentă, scotocind în geantă. Ospătarul le aduse cafeaua și două prăjituri.

„Cam sărăcăcioasă trataţie", se gîndi răutăcios Jmakin. Scăpă jos ţigările şi se aplecă să le ridice, iar cînd îşi reluă ziarul, observă că Klavdia se uită ţintă la el.

„O să stăm noi de vorbă", îşi spuse Alexei, simţind fiori reci şi încordîndu-şi toţi muşchii, de parcă s-ar fi pregătit de bătaie. Nu se ridică însă de la locul lui, rămînînd pe scaun într-o poziţie nefirească, de aşteptare, cu pachetul de ţigări într-o mînă şi ziarul în cealaltă.

Klavdia se apropie singură şi se opri în faţa lui, sfioasă, cu chipul minunat şi strălucitor de bucurie. Pieptul îi tresălta năvalnic, obrajii îi ardeau acoperiţi de o roşeaţă vie şi pe buze îi plutea un zîmbet timid, tremurător parcă.

— Leoşenka ! zise ea, cu o voce supusă, atît de dragă lui Jmakin.

El tăcu.

— Leoşa ! repetă tînăra femeie şi Jmakin ghici din privirile ei că era speriată prevăzînd ce lucru îngrozitor avea să urmeze imediat. Leoşa ! şoptiră încet şi rugător buzele Klavdiei.

Fără să-şi descleştеze fălcile, Jmakin rosti tare şi răspicat cuvîntul acela scurt şi trivial, care caracterizează o femeie pierdută. Apoi o întrebă :

— Eşti mulţumită ?

Consumatorii de la mesele învecinate se ridicară curioşi în picioare, Hofman îşi părăsi locul şi, potrivindu-şi din mers haina, se apropie de Alexei. De undeva îşi făcu apariţia un portar cu picioarele strîmbe şi mai departe totul se desfăşură ca prin vis.

— Linişte, spuse Hofman, imediat să faci linişte.

— Am să vă omor, strecură printre dinţi Jmakin, strîngînd din fălci şi întinzîndu-şi capul înainte. Vă tai bucăţele pe toţi...

Cît ai clipi, Alexei înşfăcă cuţitul de pe masă, ţinîndu-l aşa cum trebuie, cu vîrful în jos şi tăişul în afară. Lumea din local îi înconjură din toate părţile şi o femeie îmbrăcată cu o jachetă verde tricotată izbucni în ţipete :

— Ce vă mai uitaţi la el ? Nu vedeţi că e beat ?

— Dă-ncoa' cuţitul, spuse Hofman, cu glas piţigăiat.

Jmakin înălță capul și ridică mîna, dar cu o mișcare stîngace Hofman se lăsă pe vine, ascunzîndu-se în spatele Klavdiei. Mîna în care ținea cuțitul tremura și în primul moment Alexei nu pricepu ce se întîmplă cu el, iar cînd se dezmetici, puse cu un gest aproape calm cuțitul pe o farfurie și, murmurînd un „Scuzați-mă", se îndreptă spre ieșire. Cineva încercă să-l oprească, dar Jmakin îl dădu la o parte, însă fu oprit din nou.

— Pardon, tovarășe, zise el, trebuie să plec.

Și simțind o ușurare ciudată în tot trupul, ieși în stradă. Klavdia îl ajunse din urmă și Alexei o privi, zîmbindu-i cu buzele cuprinse de un tremur nervos. Luîndu-l de braț, ea îl conduse în Pasaj.

— Nu-i nimic, lasă, îi spunea Klavdia, hai să mergem.

Alexei o urmă supus, fără să scoată un cuvînt.

În colț, lîngă niște automate, se opriră.

— Haide, îl îndemnă din nou Klavdia, ce-i cu tine?

— Te iubesc, răspunse el și colțurile buzelor i se strîmbară din nou. Te iubesc, repetă el, furios, privind-o țintă în ochi, și în glasul lui răsunau accente de patimă și deznădejde. Mă auzi? Eu... eu...

Lacrimile îl împiedicau să vorbească.

— Lasă, nu mai plînge, îl rugă Klavdia, cu o voce duioasă și în același timp energică, încetează cu plînsul!...

— Nici nu mă gîndesc, răspunse Jmakin, dar mă sufocă parcă ceva... și arătă cu mîna spre beregată.

— Facem lustru? răsună la un colț glasul lustragiului.

— Ce cauți împreună cu Hofman? întrebă aspru Jmakin, adresîndu-se Klavdiei. Și ce nevoie ai de el?

— N-am nici o nevoie și nici nu sînt cu el — răspunse calm femeia. De altfel, Leoșa, nu simt nevoia să fiu cu nimeni...

— Facem pantofii? întrebă nerăbdător lustragiul, atingînd cu peria piciorul lui Jmakin. Facem lustru, șefule?

Alexei puse piciorul pe lădiță și lustragiul se apucă de treabă. După aceea Jmakin și Klavdia porniră pe stradă ținîndu-se de braț, apoi se așezară pe o bancă în grădină. Alexei respira greu: furia nu-i trecuse încă.

— L-ai părăsit pe Hofman al tău?

— Sărmanul Hofman, s-o fi rătăcit pe undeva, răspunse Klavdia, lipindu-şi faţa de umărul lui.

Alexei rîse, apoi tuşi, înecîndu-se cu fumul de ţigară.

— L-aş fi împuns cu cuţitul, fără să-mi pese de viaţă, zise el. Numai că nu-s în stare să tai orătănii, iar Hofman al tău seamănă cu o curcă plouată, deşi e destul de arătos. Apucat de un nou acces de tuse, Jmakin scutură din cap, strîngîndu-i mîna Klavdiei în palma lui fierbinte şi aspră. Nu-s obişnuit cu tutunul ăsta — se scuză el. Un tutun mizerabil. De fapt, oricît ţi s-ar părea de ciudat, dar ţi-aş fi tăiat şi ţie beregata... Mă auzi, Klavdia?

— Vai, mi-e frică! se alintă ea, lipindu-şi mai tare obrazul de umărul lui. Mi-e groază, zău aşa!

Începu să-l întrebe cum o duce, ce face şi cine-i spală rufele. Jmakin îi explică pe îndelete totul. O vînzătoare de îngheţată trecu pe alee şi Alexei îi ceru o porţie de nouăzeci şi cinci de copeici. Căută banii, dar nu putu să-i găsească de fel. Vînzătoarea rămase locului aşteptînd, în timp ce Alexei se scotocea de zor prin buzunare. Klavdia muşcă din îngheţată, privindu-l pe sub sprîncene.

— Hei, drăcie! exclamă acesta, întorcîndu-şi buzunarele pe dos.

Banii însă nu erau nicăieri.

Klavdia puse îngheţata pe hîrtie, îşi deschise poşeta şi-i întinse vînzătoarei o rublă. Femeia îi dădu restul cinci copeici şi plecă mai departe.

— Ei, comedie... rosti Jmakin, nedumerit — mi-au ciordit ultima hîrtie de douăzeci de ruble. Am pus-o aici, în buzunarul ăsta.

Deodată Klavdia scoase un chiot şi izbucni în hohote de rîs, tropăind mărunţel cu pantofii pe nisipul aleii.

— Ce te-a apucat, prostuţo, o apostrofă Alexei, ce-ai găsit de rîs? Şi-a băgat un ticălos mîna în buzunarul meu şi mi-a şterpelit gologanii...

Ochii Klavdiei se umpluseră de lacrimi. Azvîrli jos îngheţata care îi mai rămăsese şi se porni pe un rîs atît de zguduitor, încît Jmakin se supără de-a binelea.

— Termină odată, se răsti el, îți mai arde să faci haz! Și după o clipă de gîndire adăugă: E foarte simplu. M-au operat în Pasaj, la intrare. Acolo-i o înghesuială nemaipomenită, iar miliția nu știu ce naiba păzește...

Klavdia chicoti din nou și atunci Jmakin întoarse totul în glumă:

— O știu prea bine, fiindcă am „lucrat" și eu pe aici. Dacă ai cap, se poate face treabă bună... Apoi necăjindu-se iarăși, îl imită pe lustragiu: „Facem pantofii, facem lustru!" Toți sînt din aceeași gașcă! Ar trebui să mă duc la miliție, să le explic cum s-au petrecut lucrurile!

— Las-o baltă! răspunse Klavdia. Ce rost are miliția?

Începuse să amurgească și Klavdia îl rugă (firește dacă poate) s-o conducă pînă la Lahta. Se ridică prima de pe bancă, iar el mai rămase cîteva clipe, uitîndu-se la picioarele ei încălțate în pantofi noi, cu vîrful ascuțit.

— Domnul Hofman ți i-a făcut?

— Domnul! îl îngînă Klavdia, strîmbîndu-se. Cît ești de prostuț, Leoșenka! Haide, scoală-te, să mergem! îl îndemnă ea, trăgîndu-l de mînă.

După ce ajunseră pe peronul gării aleseră un vagon mai liber și se opriră pe culoar. La radio tocmai se anunța capitularea Varșoviei și Klavdia întrebă în șoaptă:

— Pe tine te-au chemat la comisariatul militar?

— Îhî! minți Alexei, fără să clipească. De două ori.

— Fără buletin?

— Și ce-i cu asta? Au să-mi facă și buletinul, răspunse el, arătîndu-i carnetul nou de șofer, cu fotografia lui, unde fusese scos cu o față încordată.

Stăteau atît de aproape unul de altul, că Jmakin simțea răsuflarea caldă a Klavdiei pe obraji. Privirea tinerei femei redevenise tristă și timidă. Alexei îi luă mîna într-a lui și-i răsfiră încet degetele.

— Spune-mi acum, îi porunci Klavdia, umbli după fete?

— Nu, răspunse el.

— Și n-ai avut nici o încurcătură de felul ăsta?

— A fost una Liubocika, mărturisi Jmakin, luat prin surprindere, însă nu mi-am permis nimic deosebit. Dar ce-i cu tine, nu mă crezi?

— Ticălosule, izbucni Klavdia, nemernic ce ești!... Apoi întoarse capul într-o parte și tăcu.

— Klavdia, ce-i cu tine? zise el. Klavdia, ascultă-mă, zău...

Întinse mîna spre ea, dar Klavdia îl izbi cu cotul și începu să plîngă.

— Să nu mă mișc de aici, se jură Jmakin, să dam-blagesc de mîini și de picioare... să-mi sară ochii! Mă auzi, Klavdia?

Nici un răspuns.

— Te joci cu mine, se răţoi el, iar dumneata îţi faci de cap cu Fedka. Cunoaștem noi tertipurile astea!

Klavdia rîse cu ochii în lacrimi, se întoarse spre el și, apucîndu-l de urechi, îl sărută pe gură.

— Hoţule, pungașule, banditule! exclamă ea. Crezi că am nevoie de un ticălos și un amărît ca tine...

Trenul se opri în gară, paralel cu altul care venise din direcţie opusă.

— Vino să te culci la mine, îl îmbie Klavdia, altfel să știi că am să mor. Mi se întîmplă uneori să mă trezesc în puterea nopţii și mă gîndesc că dacă n-ai să vii imediat, chiar în clipa aceea, o să-mi dau sufletul. Ţie ţi s-a întîmplat așa ceva?

— Nu, chiar așa nu mi se întîmplă.

— Dar cum?

— Altfel.

— Știi ceva? spuse Klavdia. Orice ar fi, dar acum nu-ţi mai dau drumul. E limpede ca lumina zilei. Categoric și definitiv. Vorbea repede și Jmakin n-o mai văzuse pînă atunci atît de înflăcărată: Tu știi ce mi-a spus tata? A zis: „Lasă, Klavka, să vină copilul. Nu-i nimic, o scoatem noi la capăt. Am să cîștig de ajuns. Iar după ce-ai să te întremezi puţin, o să te duci și tu la lucru. Bunica o să se descurce și fără tine". Și bătrîna spunea că se descurcă, dar plîngea mereu. Varsă șiroaie de lacrimi. I-e rușine că n-am bărbat. Ce prostie, nu-i așa?

— Eu... eu sînt o coadă de cîine, nu bărbat — spuse Jmakin.

— Păi ce bărbat eşti tu?! încuviinţă Klavdia. Aşa... un băieţandru...

Se apropiară de casă. Îmbrăcat cu o cămaşă „apaş", Fedea Hofman şedea în cerdac şi privea spre cer, pufăind din ţigară. Jmakin îl ocoli fără să-i dea atenţie şi intră în tindă. Trîntind uşa de perete, Jenka se repezi în întîmpinarea lui şi i se agăţă de gît ca pe vremuri. După el ieşi din odaie Korcimarenko şi o întrebă pe Klavdia, fără să se uite la Alexei:

— L-ai găsit?

— S-a găsit el singur, răspunse ea, îmbujorîndu-se la faţă.

Jenka intră sfios în vorbă cu Jmakin. Pesemne că băiatul nu ştia nimic despre cele întîmplate. Peste cîteva minute apăru şi bătrîna, care îndată ce dădu cu ochii de Jmakin, îl duse la bucătărie şi, spunîndu-i tot „Nikolai", după vechiul lui buletin, încercă să-l convingă să se însoare cu Klavdia. Iar Klavdia ciocănea de zor în uşa bucătăriei, strigîndu-i:

— Bunicuţo, lasă-l, nu-l mai chinui! Leoşka, mai trăieşti?

— Mai trăiesc, răspunse rîzînd acesta.

Bătrîna se porni pe plîns şi-i povesti ştergîndu-şi lacrimile cu colţul basmalei cît suferă Klavdia şi se usucă de dorul lui şi că, oricum ar fi el, ar trebui să se însoare şi gata... Mai departe, o să vadă ce-i de făcut.

— Hei, bunicuţo, zise Alexei, nici dumneata nu vezi prea departe. Cum, adică, crezi că eu nu vreau să mă însor? Ce sînt eu de vină dacă viaţa mi s-a rînduit atît de groaznic?

Pînă la cină au stat în odaia Klavdiei, vorbind încetişor lîngă fereastra deschisă. Apoi Klavdia aduse lampa şi plecă să pună masa. Alexei luă o carte de pe pervaz şi, răsfoind-o, dădu peste o telegramă trimisă pe adresa Klavdiei. Telegrama era pentru ea şi se încheia cu cuvintele: „Te sărut, Jmakin". „Uite drăcovenie — se gîndi el — oare cînd i-am trimis eu depeşele astea?" Printre filele cărţii mai era o telegramă,

iar în sertarul mesei și pe policioară, avînd așezată deasupra statueta unui elefant, mai stătea un vraf de telegrame și toate purtau iscălitura lui Jmakin. Fără să mai înțeleagă nimic, Alexei citea frazele duioase și pline de gingășie înșirate în misive. „Trebuie să fie altcineva care acționează în numele meu — își spuse el, înfiorat. De bună seamă că Klavdia s-a încurcat cu altul. Să fie, adică, o născocire de a ei?"

Rămase împietrit, cu privirea ațintită în gol. Klavdia intră în odaie și se uită la el, apoi văzu telegramele și îndată simți cum sîngele îi năvălește în obraji. Niciodată pînă atunci Alexei nu mai văzuse o privire atît de candidă și în același timp rușinată ca cea din ochii Klavdiei.

— Ce-i cu asta? întrebă el, lovind cu degetul în masă.

— Nu-i nimic, răspunse Klavdia.

— Spune-mi, ce înseamnă asta? repetă el întrebarea, ridicînd puțin glasul.

— Prostuțule, spuse femeia, privindu-l țintă în ochi, eu singură le-am scris.

— Cum singură?

— Foarte simplu, explică ea, nu-nțelegi? Singură. Ca ceilalți să nu-și închipuie că m-ai părăsit. Eu știam că tu nu m-ai părăsit, adăugă ea repede, însă ei nu știau. Și mai știu că dacă ți-ar fi venit în minte, mi-ai fi trimis negreșit astfel de telegrame. Nu-i așa?

Obrajii lui Jmakin se acoperiră de roșeață.

— Da sau nu?

— Nu știu, spuse el.

— Iar eu știu, făcu Klavdia, eu știu totul. Și îmi amintesc că de cîte ori mă gîndeam la tine, reciteam aceste telegrame.

Alexei tăcea, cu privirile în pămînt.

— Să mergem, îl îndemnă Klavdia, luîndu-l de mînă, cartofii au și fiert la bucătărie.

Intrară amîndoi în sufragerie, unde la prima vedere nu se schimbase parcă nimic, însă de fapt totul arăta altfel. Ca și iarna trecută, din difuzor se revărsau acordurile puternice ale muzicii, și totuși lucrurile păreau

oarecum altele. Jmakin se uită mai atent, dar recunoscu același aparat de radio așezat pe vechiul lui loc. Întocmai ca și altădată, Jenka mesteca ceva într-o eprubetă, încercînd tot felul de experiențe după „Manualul chimistului începător", însă făcea impresia că și experiențele erau acum altele. Korcimarenko ședea pe același scaun, cu ziarul în mînă. Și cu toate acestea, lui Jmakin totul i se părea schimbat.

„Aha, știu despre ce-i vorba! își zise el deodată. Acum nu-mi mai este frică. Nu mă mai tem de nimic, aici e secretul!"

DIN NOU BALAGA

La cină fu adusă la masă o oală de tuci din care abureau cartofii proaspăt fierți și sfărîmicioși, o scrumbie presărată cu ceapă și stropită din belșug cu untdelemn galben ca chilimbarul. Pentru doritori mai era o carafă străveche cu votcă. Luîndu-și o înfățișare gravă, Korcimarenko umplu paharul din fața lui, apoi îi turnă lui Jmakin, pe urmă se uită întrebător spre Fedea Hofman. Fără să-și ia ochii de pe ziar, acesta acoperi paharul cu palma.

— Cărturarule! mormăi Korcimarenko.

Jenka îl privea pe Jmakin cu ochi de îndrăgostit. Prin ferestrele larg deschise pătrundea în odaie aerul răcoros al serii. Din ulicioară răsună mugetul prelung și trist al unei vaci, apoi fluieră o locomotivă. Bătrînica grijulie îi umplea mereu farfuria lui Alexei. Mîncau cu toții în tăcere. Prezența lui Hofman o stingherea atît pe Klavdia cît și pe Jmakin, se prea poate că și pe ceilalți. Fedea nu se arăta prea binevoitor și, cînd întîlni fără să vrea privirile lui Alexei, fața i se acoperi de pete roșiatice, iar pe tîmple îi apărură broboane de sudoare.

— Ce zici, rosti Korcimarenko — mai bem una?

— De acord, se învoi Jmakin.

După al treilea pahar, votca i se sui pentru moment la cap și Jmakin recită în urma lui Hofman, care tocmai se ridicase să plece :

Iar voi vă tîrîți în zadar viețuirea,
Ca viermii cei orbi ce se-ascund sub pămînt,
Nimic nu păstrează din voi amintirea,
Nici fapte frumoase, nici versuri sau cînt...

Fedea ridică din umeri și ieși din odaie, iar Korcimarenko întrebă :

— Dar ce s-a întîmplat, hai ?

— Întrebați-o, răspunse Jmakin, arătînd cu ochii spre Klavdia. Ea știe.

— Bine, zise Korcimarenko, o să mai stăm de vorbă în cerdac.

Klavdia se duse la fetiță, pe Jenka îl trimiseră la culcare, iar cei doi bărbați ieșiră afară să fumeze o țigară. Korcimarenko pufăia tăcut, aruncînd în răstimpuri fumul în sus, către cerul luminos. Jmakin strigă cîinele pe nume, Deaicrăpa, și începu să-l scarpine după ureche. Casele vecine erau cufundate în beznă și în întreaga așezare domnea o liniște adîncă, tulburată arareori de lătratul somnoros al cîinilor și de sirenele locomotivelor din Primorka.

— Ei bine, Jmakin ?... rosti în cele din urmă Korcimarenko cu nehotărîre în glas.

— Ce, adică ? nu pricepu acesta.

— De altfel, cum o duci ?

— Propriu-zis, nicicum, spuse Alexei. Deocamdată, încă n-am fost ales în guvern, cel puțin pînă azi...

— Iar eu am crezut că te-au ales ! zise Korcimarenko. Ce ghinion !...

— Vorba-i că nu m-au ales totuși, conchise Jmakin. Nici gînd !

Tăcură amîndoi un timp, apoi Korcimarenko se porni să caște prefăcut.

— Să mergem la culcare, propuse el pe un ton nefiresc.

— De acord și cu asta, se învoi Alexei.

— Ai grijă, Jmakin, îl preveni tușind Korcimarenko — să nu mă scoți din sărite...

— Cum asta: să vă scot din sărite?... zîmbi acesta.

— Furi?

— Nu.

— Lucrezi?

— Da.

— Muncești bine?

— Ce rost are? spuse Jmakin, simțind că se enervează. Nu scrie nicăieri că trebuie să muncesc bine.

— Prin urmare, tragi chiulul?

— Trag. Doar știți ce om neserios sînt.

Se fulgerară amîndoi cu privirile, fără să scoată o vorbă.

— Uf-f, ticălosule! izbucni cu năduf Korcimarenko.

Jmakin rîse și, împingînd la o parte cîinele, se ridică în picioare.

— Dacă sînt chiar atît de netrebnic, zise el, uitîndu-se pe sub sprîncene la Korcimarenko, dacă, după părerea dumneavoastră, nu-s în stare decît să trag chiulul, de ce v-ați mai dus cu toții la tovarășul Lapșin ca să mă luați pe garanție? Credeți că Jmakin nu le știe toate astea? Jmakin vede adînc sub pămînt, să știți și dumneavoastră ce fel de om e Jmakin!

— Ian auzi! exclamă Korcimarenko.

— Vă sînt, desigur, recunoscător că ați garantat pentru mine, urmă Alexei, numai că garanția asta n-are nici un rost. Reprezint și eu însumi ceva sub soare. Și dacă am ascultat de sfaturile tovarășului Lapșin și mi-am dat cuvîntul că pun cruce trecutului, înseamnă că am terminat cu ce a fost înainte, i-am pus capac.

— Ce vorbești?! se miră din nou Korcimarenko, sau cel puțin se străduí să facă această impresie.

— Întocmai! Nu-mi cunoașteți viața și să vă ferească Dumnezeu s-o cunoașteți.

— O viață eroică, nu glumă!

În cele din urmă, Jmakin pricepu că bătrînul îl ia peste picior și, mormăind îmbufnat „noapte bună", se retrase.

O găsi pe Klavdia culcată în pat. Alexei își scoase pantofii, se dezbrăcă de haină, așezîndu-și-o cu grijă

pe speteaza scaunului, apoi o întrebă pe Klavdia ce impresie i-a făcut Ivan Mihailovici Lapşin.

— E un tovarăş minunat, răspunse femeia. Un suflet foarte bun.

— Sîntem cu toţii buni pentru noi, zise Jmakin. Eu, de pildă, sînt pentru mine cel mai cumsecade.

— Uite că minţi, îl contrazise Klavdia, pentru tine eşti cel mai rău, nu cel mai bun.

Alexei se gîndi puţin şi-i dădu dreptate.

Dimineaţa, la cinci, o lăsă pe Klavdia dormind şi plecă spre oraş. La autobază făcu la repezeală un duş şi, fără să mănînce nimic (de altfel nu avea nici o leţcaie) porni cu maşina la abator. Picăturile de ploaie loveau în parbriz, iar pe Alexei îl răscolea o foame cumplită şi în curînd se plictisi să-l mai asculte pe încărcătorul Verei, care-l tot afurisea, spunîndu-i că are de gînd să taie „o ciozvîrtă" de miel şi s-o dea mătuşicăi Tasia de la bucătărie, s-o frigă pentru prînz.

— Împănată cu usturoi, înţelegi? spunea Verei, plescăind pofticios din buzele-i groase. Cu usturoi şi piper negru. Asta, frăţioare, nu mai seamănă de loc cu gulaşul de la cantină. O s-aleg o pulpană de vreun kilogram şi jumătate.

— Tu ai auzit, Verei, că eu am făcut puşcărie? îl întrebă Alexei, mînuind cu îndemînare volanul.

— Lumea vorbeşte multe...

— Dar pentru ce am stat, ai aflat?

Verei se uită pieziş la el. În glasul lui Jmakin se simţea parcă ceva ce nu-i venea la socoteală.

— N-ai aflat? Ei bine, am să-ţi spun eu. Încărcătorul cu care lucram în tură mi-a zulit o ladă cu macaroane „extra". Iar eu l-am împuns cu şişul.

— Ce fel de şiş? întrebă Verei, cu o voce behăită de spaimă.

— În limbajul nostru, al bandiţilor fioroşi, aşa se numeşte cuţitul cu care le facem de petrecanie victimelor. Pentru asta am înfundat ocna. Desigur că nu-i prea frumos, mai exact, nu-i chiar elegant să ucizi un om, însă acum sînt iar liber şi am să primesc un buletin curat ca lacrima.

— Doamne, Dumnezeule, dar e vorba doar de o bucăţică de carne. N-are să sărăcească nimeni din asta!

— Mie nu-mi plac asemenea lucruri! răspunse cu asprime Jmakin.

Simţi cum îl cuprinde enervarea, fiindcă avusese de gînd să împuşte de la Verei cinci ruble pînă la leafă. Iar acum, desigur, că n-o să mai iasă nimic din afacerea asta.

Pînă cînd i se luă în primire marfa, Alexei moţăi la volan. Liuba îşi băgă capul în cabină şi-l întrebă:

— Ce-i cu dumneata, Aleoşa, de eşti atît de cuminte?

— Împrumută-mi cinci ruble, îi spuse poruncitor Jmakin. Mi-am pierdut chenzina...

Liuba scoase o exclamaţie de uimire şi-i întinse banii. Frînt de oboseală, Alexei se îndreptă spre cantină, unde mîncă trei feluri de ciorbe, îşi cumpără ţigări, apoi deschise uşa care dădea în paraclis. Acolo, Pilipciuk şi Nikanor Nikitîci îşi sorbeau în tihnă ceaiul, jucînd domino. Jmakin le dădu politicos „bună seara", după care se întinse pe pătucul lui din altar şi aţipi îndată.

— Ai o scrisoare, Aleoşa, spuse tuşind directorul. Am iscălit de primire în locul tău.

Jmakin ieşi din firidă, lipăind cu picioarele goale pe duşumea. Pilipciuk îi întinse un plic voluminos, cu tot felul de ştampile şi peceţi. Luîndu-şi o înfăţişare degajată, Jmakin desfăcu plicul şi scoase dinăuntru cîteva hîrtii prinse cu o agrafă. Hîrtiile erau groase şi curate, purtînd sigilii imprimate cu tuş violet şi o mulţime de iscălituri impresionante, cu înfloriturişi sublinieri. Mîinile lui Jmakin prinseră să tremure de emoţie şi el privi cruciş, astfel că în primul moment nu fu în stare să priceapă nimic ca lumea şi nu desluşi decît antetul şi semnătura procurorului republicii. Într-o altă adresă i se făcea cunoscută decizia Tribunalului Suprem, în textul căreia era cuvîntul „se respinge". Jmakin simţi dintr-o dată cum i se taie răsuflarea şi trase o înjurătură printre dinţi, bîiguind ceva despre credinţă şi Dumnezeu, însă Pilipciuk îi luă hîrtiile din mînă şi pe un ton calm şi tacticos îi explică despre ce era vorba.

— Prin urmare, au să-mi dea buletinul? întrebă Alexei, scărpinîndu-şi cu înverşunare pieptul. Sau greşesc cumva, tovarăşe Pilipciuk?

— Fără îndoială că au să ţi-l dea, răspunse acesta, aici există dispoziţii precise în acest sens.

— Un buletin provizoriu?

— De ce provizoriu? zise Pilipciuk şi ochii lui mici ca de urs sclipiră. Ai să primeşti un buletin ca lumea, unul permanent.

— Interesant! exclamă Jmakin şi se reîntoarse la el în altar.

Întinzîndu-se iarăşi pe pat, Alexei îşi aşeză hîrtiile şi plicul pe burta goală şi, încruntîndu-şi sprîncenele, se apucă să citească cu nesaţ cuvintele acelea tipărite cu violet, să cerceteze iscăliturile, ştampilele cu stema Uniunii, şi chiar examină mai atent un sigiliu la lumină. Totul era însă limpede şi în deplină ordine, şi în noaptea aceasta hîrtiile din faţa lui înlocuiau perfect buletinul. Ba erau chiar mai ceva decît un buletin obişnuit aşa cum are toată lumea, căci un asemenea document n-ai să găseşti la oricine, mai ales hîrtia asta mare, cu semnătura proprie a lui Mihail Ivanovici Kalinin. El, starostele acesta al întregii Rusii, a iscălit hîrtia lui Jmakin şi, prin urmare, totul este arătat cît se poate de just şi nimeni nu va îndrăzni să facă vreo obiecţie, fiindcă Mihail Ivanovici nu e omul cu care s-ar putea pune, să zicem, un şef al biroului de evidenţă a populaţiei.

«Acum, îndată ce voi întîlni vreo piedică, mă adresez lui! — îşi spuse în gînd Jmakin, cu privirile aţintite în tavan. Mă duc direct în sala de audienţe, la secretarul principal al tovarăşului Kalinin: „Scuzaţi, vă rog, nu vă amintiţi cumva de un oarecare caraghios, unul anume Jmakin? Ei bine, chiar eu sînt, Jmakin în persoană". Firește că secretarul are să-i spună: „Îmi pare bine, fiţi amabil şi luaţi loc, vă rog"...»

Închipuirea îi zugrăvea imagini care de care mai atrăgătoare, datorită faptului că devenise acum posesorul acestei hîrtii. Dar îndată îl cuprinse spaima, la gîndul că în clipa cînd au să-i elibereze buletinul, îi vor lua hîrtia cu iscălitura lui Kalinin.

— Ba așa ceva n-o să vă meargă! spuse Alexei, cu glas tare — nu se înghite...

— Ce s-a întîmplat? întrebă Nikanor Nikitîci.

— Mi-au scăpat fără să vreau vorbele astea, răspunse Jmakin și, în timp ce adormea, se gîndi cum o să fure documentul semnat de Kalinin, după ce își va primi buletinul de identitate.

În vis îi apăru chipul lui Lapșin, o masă uriașă pe care (ca niște clătite pe un platou) se ridicau stive de buletine curate, iar Alexei completa singur cărțuliile una după alta, în timp ce hîrtia aceea importantă se afla, firește, în buzunarul lui.

...Se trezi din somn foarte curînd, reciti toate adresele, apoi le înfășură într-un ziar și le ascunse în sîn. După aceea mai împrumută de la Nikanor Nikitîci zece ruble și se duse la poștă să trimită la Lahta o telegramă cu privire la Kalinin și la viitorul lui buletin.

În colțul bulevardului Malîi, lîngă un chioșc cu bere, stătea un individ cunoscut. Jmakin se apropie de el și, după ce-l privi dintr-o parte, se convinse că era Balaga. Lumina gălbuie ce se strecura afară din chioșc lumina fața zbîrcită a bătrînului surugiu, mîna lui murdară cu unghii mari și țigara groasă răsucită din foaie de ziar, din care moșneagul trăgea la răstimpuri stînd de vorbă cu vînzătorul chior de un ochi.

„A reapărut ghiujul!", se gîndi Alexei, întrucîtva mirat de faptul că Balaga se învîrtea tocmai aici, prin Vasilievski Ostrov. Dar poate că totuși nu era el!

După ce trecu de chioșc, Jmakin se reîntoarse și, împingîndu-l ușor pe Balaga, ceru un pachet de țigări *Bluming*, care costa șaizeci și cinci de copeici.

— Leoha! rosti prietenos și cu fereală moșneagul. Noroc, șoimule!

— A-a, Balaga! răspunse cu indiferență Jmakin și, după ce primi restul la rublă, o porni de-a lungul Străzii a patra, pe lîngă clădirile masive de piatră, lucioase de burniță mărunță ce cădea de sus.

— Ploaie mărunță de toamnă, spuse Balaga, șchiopătînd în urma lui Jmakin — se cerne, se cerne prin ceață...

Pe neașteptate, Jmakin se opri locului, iar Balaga, care era cît pe-aci să se ciocnească de el, puse frîna, proptindu-și vîrful bastonului în trotuarul alunecos.

— Ce cauți pe aici ? întrebă Alexei, cu glas înăbușit.

— Eu ? Nimic ! Absolut nimic, răspunse în grabă Balaga. E o coincidență, Leoha, o simplă coincidență...

— Unde te-ai ascuns pînă acum ?

— Eu ? Nici nu mi-a trecut prin gînd măcar. Pentru ce să m-ascund ? Am făcut vreun rău ?

Sub bolta neagră a porții care dădea în curtea unui han, la lumina slabă a becului, ședea un tînăr cu șapcă în cap și ciupea alene strunele ghitarei. Adunați în jurul ei, un grup de băieți și fete mîncau în tăcere semințe.

— Nu te-au băgat la pîrnaie ? întrebă Balaga, adresîndu-i-se lui Alexei.

— De ce să mă bage ?

— Păi pentru Korniușenka ? zîmbi moșneagul. Sau, pînă la urmă, tot nu te-ai văzut cu el ?

Jmakin tăcu. Își dădea seama că întrebările lui Balaga nu porneau dintr-o simplă curiozitate și că aici trebuie să fie amestecată judecata hoților. Dar în buzunarul lui se află scrisoarea semnată de Kalinin, iar mîine trebuie să-și primească buletinul. De ce să se teamă atunci ? De răzbunarea hoților ?

— Cine te-a trimis la mine, javră bătrînă ? se oțărî el.

— Pe mine ?! exclamă Balaga. Pe mine, aici ?! Dar cum se poate ? Cum poți să crezi una ca asta ? Ești în stare să gîndești așa ceva despre mine... ?

— Bine, fie, dracu' să te ia ! spuse Alexei. N-am timp să-mi bat gura. Iar judecății hoților poți să-i raportezi că Leoșa-Candriul îi scuipă pe toți în creștet. Ai înțeles ?

Se răsuci pe călcîie și, scoțîndu-și un umăr înainte, o porni spre bulevardul Srednii, în direcția oficiului poștal. Auzea în urmă pașii moșneagului, care nu-l slăbea de fel, izbind ca orbii cu vîrful bastonului în lespezile trotuarului și tușind la răstimpuri, zorit să nu-l piardă din ochi pe el.

— Jmakin ! îl strigă în cele din urmă Balaga. Leoșa...

— Ce vrei ? întrebă acesta, încetinind pasul în dreptul vitrinei puternic luminate a unui magazin cu brînzeturi.

— Leoşa, începu Balaga, grăbit, cu răsuflarea întretăiată, spune-le celor din Piaţa Uriţki, spune-i tovarăşului Lapşin cine ţi l-a dat pe Korniuha. Eu, Balaga, ţi l-am dat. Eu v-am aranjat întîlnirea şi tot eu i-am ajutat pe scumpii noştri tovarăşi miliţişti. Spune-le, Leoşenka, ajută-l pe moşneagul de mine. Cum, adică, să fiu sortit să crăp de-a binelea ? Pentru Korniuha numai tu singur ai primit mulţumiri, dar eu cum rămîn ? Să mă ierte şi pe mine miliţiştii.

— Poliţiştii să te ierte, nu miliţiştii ! i-o reteză Jmakin, cu un zîmbet aspru. Auzi ce-i trece prin cap ?! Te-au trimis hoţii la mine, iar tu vrei să împuşti doi iepuri dintr-un foc. Cum s-ar zice... şi cu ai noştri, şi cu ai voştri. Să le povesteşti pungaşilor unde m-ai găsit şi să te-nfrupţi şi din afacerea cu Korniuha... Cară-te de aici, ţap bătrîn, m-ai înţeles ?

— Dar dacă m-am lepădat de mult de viaţa mea ticăloasă ? şuieră Balaga printre gingii. Poate că vreau şi eu să ies la drumul luminos al vieţii ? Ştiu că mă caută, Balaga ştie tot, dar tu, guştere, l-ai fi legat pe Korniuha dacă nu eram eu ? Ce mai viteaz ! Poate vreau şi eu să primesc mulţumiri, vreau şi eu un premiu, un buletin...

Fără să-l mai asculte, Jmakin se îndreptă din nou spre poştă. Avea o senzaţie de greaţă şi un fel de gol în coşul pieptului. Dorea să plece cît mai departe de Balaga şi să-l uite, sau poate că n-ar strica să-l plesnească peste bot. Dar Balaga se tîra suspinînd în urma lui şi intră în localul poştei o dată cu Alexei.

Jmakin luă un imprimat de la ghişeu şi se căzni multă vreme să compună telegrama care nu-i reuşea de loc. Se chinui cît se chinui şi pînă la urmă scrise o aiureală. Aminti şi despre Mihail Ivanovici Kalinin, dar totul era de neînţeles şi încurcat, încît telegrafista, nervoasă şi zbîrcită la faţă, cu o panglică de catifea în jurul gîtului, îi spuse să copieze totul mai pe scurt. Alexei se aşeză iar la masă. Balaga îl privea cu un zîmbet abia perceptibil în colţul gurii şi tuşea

discret, ştergîndu-şi din cînd în cînd lacrimile ce i se prelingeau din ochi. Telegrafista scoase capul pe fereastruie şi-l chemă pe Jmakin:

— Tinere!

Alexei se apropie de ghişeu.

— Propriu-zis, despre ce este vorba? Explică-mi şi am să-ţi scriu eu.

— Chestiunea e clară, răspunse el, cu severitate în glas. Am fost deţinut în închisoare, înţelegeţi?

— Înţeleg.

— Cum să nu-nţeleagă! sîsîi ironic Balaga şi tuşi. E cît se poate de limpede.

— Este vorba de o sentinţă nejustă, rosti ferm Jmakin. Adică... sentinţa a fost dreaptă, dar nu întru totul...

— Dumneata aminteşti aici despre tovarăşul Kalinin — spuse telegrafista — însă eu nu pot să scriu, fără să mă încredinţez...

Alexei îi arătă hîrtia cu iscălitura lui Mihai Ivanovici.

— Extraordinar! exclamă funcţionara. Te felicit din toată inima!

— Mulţumesc! răspunse Jmakin. Iar jos să iscăliţi aşa: „Veşnic al tău, Alexei".

— Veşnic al tău, Alexei, îşi dictă telegrafista. Aşa-a... Şapte ruble şi patruzeci şi cinci de copeici...

În stradă, Jmakin i se adresă lui Balaga:

— Acum poţi să mă conduci, dacă-i aşa...

— Cum adică? întrebă speriat acesta, neînţelegînd.

— Eşti acum la curent cu toate. N-am de gînd să m-ascund nici de tine şi nici de judecata hoţilor, m-ai înţeles?

— Termină, Leoha, ce tot vorbeşti! începu Balaga, cu glas plîngăreţ. Sînt chiar foarte bucuros pentru tine c-ai pornit pe calea luminoasă a vieţii.

— Iar judecăţii hoţilor să-i spui, urmă Alexei, răspicat şi pe un ton batjocoritor, că Leoşka Jmakin nu-i Iuda şi că el singur l-a legat pe Korniuha, care era înarmat. A fost o treabă curată şi l-am legat pentru sînge. Nimeni n-are dreptul să verse sînge, pe cînd Korniuha al vostru înoată în el pînă la genunchi. Şi mai spune-le tîlharilor că acum Jmakin poartă pistolet şi

n-are să îngăduie nimănui să se apropie de el. Spune-le să uite pentru totdeauna de mine. Asta-i tot! Șterge-o!

Balaga își scoase șapca din cap și făcu o plecăciune adîncă.

— Poate că din imensa ta bogăție de astăzi ai să-i dăruiești și moșneagului vreo zece copeici? întrebă el. Sau mai mult, vreo cincizeci de ruble?

— Cară-te de aici! îi porunci Jmakin. Altfel te spintec! Nu te băga, țapul naibii, unde nu-ți fierbe oala!

— Dar ce ai, ești căpiat? întrebă Balaga. Eu caut unde să-mi pun capul la noapte, iar el vrea să mă înjunghie.

— Cunoaștem noi asta, răspunse Alexei. Vrei să zici că n-ai nici o casă?

— Casa mea, frățioare, este la kilometrul 101, spuse Balaga. Nu-s decît un biet paria, asta sînt.

— Dă-i atunci drumul la kilometrul 101, dacă ești paria.

Și Jmakin o porni înainte, căutînd să nu se gîndească la faptul că este urmărit de Balaga. Propriu-zis, ce-i cu asta? La încrucișarea străzilor se plimba un milițian cu cască, mănuși și cu pistoletul la șold. „Trece și asta — hotărî Jmakin — o să mă descurc eu cumva! Doar n-o să m-apuc să-l sun pe Lapșin, să mă fac de rîsul oamenilor. Mîine voi primi buletinul și o să-mi procur și un pumnal, iar dacă n-o să găsesc pumnal, o să-mi ascut bine cuțitul. Judecata hoților n-are decît să-mi cumpere viața cît mai scump. Dacă cineva dorește să încerce, n-am s-o vînd prea ieftin."

Ascultă totuși atent și-l auzi pe Balaga, care venea în urma lui izbind cu bastonul în trotuar. Și Alexei își aduse aminte că la punctul de triaj al deținuților se vorbea că Balaga fusese pe vremea țarului un agent de filaj iscusit și că jandarmeria de atunci îi încredințase tot felul de misiuni importante.

— Pleacă de aici! îi strigă Jmakin, întorcîndu-se din drum. Mă auzi, copoiule?

— Păi am același drum cu tine, răspunse slugarnic Balaga și iuți pasul, apropiindu-se de el. Același drum, prietene...

Burnița nu mai contenea.

Alexei se opri să-şi aprindă o ţigară. „Dracu' să-l ia, n-are decît să afle unde-i autobaza", se gîndi el.

— Eşti sprinten, tinerel, zise Balaga, ajungîndu-l din nou. Picioarele-ţi aleargă repede, nu ca ale mele... Şi întrebă: Dar cine-i copoiul?

— Tu!

— Vai! Asta nu-i bine!

— Tocmai că e rău!

Ajunseră lîngă un gard foarte înalt, de-a lungul căruia patrula cu pas măsurat o santinelă cu arma la umăr şi chipiul tras pe ochi. Cei doi trecură de gard şi se apropiară de malul apei. Dinspre şlepurile cufundate în somn răzbătea pînă la ei mirosul de smoală. Un uriaş bărbos, înfăşurat într-o foaie de cort, şedea chircit în faţa focului aprins pe cărămizi, pe puntea şlepului de lîngă mal.

— Barcagiul, spuse Balaga. Omul şlepurilor! Pe vremuri, la indivizi dintr-ăştia se mai găsea ceva aur. Era un colonist neamţ, care le găurea ţeasta la ceafă. Şi-a construit o casă frumoasă la bariera Petrogradskaia.

— Iar acum, să ne vedem cu bine! spuse Jmakin şi o porni pe lîngă gardul de sîrmă al debarcaderului părăsit, îndreptîndu-se spre strada unde se afla autobaza...

Demianov, noul şef al serviciului de pază, un bărbat ciolănos şi cu umerii uşor aduşi, cercetă permisul lui Jmakin şi-i spuse cu glas domol:

— A întrebat un moşneag de tine.

— Nu cumva avea baston? se interesă Jmakin.

— Ba avea un toiag în mînă, răspunse Demianov, privindu-l ţintă în ochi. Figura lui mi-e puţin cunoscută.

— Şi de unde aţi putea să-l cunoaşteţi?

— Mi se pare că a lucrat ca portar pe la restaurante...

Alexei ridică din umeri şi se duse la culcare. Curînd însă — nu trecuse o oră — fu trezit din somn. În curte lîngă paraclis stătea Krinicinîi, îmbrăcat cu manta de ploaie şi cu o şapcă civilă pe cap.

— Ce te-a apucat? întrebă el, cu năduf, în şoaptă. De ce l-ai scăpat pe Balaga? Îţi baţi joc de noi?

Ploaia cernea mărunt din perdeaua joasă și neagră a norilor.

În spatele lui Krinicinîi, Demianov trăgea din țigară. Desigur că el dăduse telefon la comandamentul din Piața Uriţki. Vigilent șef de pază, nimic de zis!

— Și ce-i cu asta? întrebă Jmakin. Adică eu n-am să fiu în stare să mă răfuiesc cu adunătura aceea de tîlhari?

Demianov zîmbi îmbufnat.

— Ești prea încrezut, tovarășe, spuse el.

— În problema asta cred că mă pricep de ajuns — mormăi Jmakin.

— Tu nu te oțărî, îl sfătui Krinicinîi. Tovarășul Demianov cunoaște treaba asta mai bine decît tine și se pricepe ceva mai mult...

Și plecă fără să-și ia rămas bun de la Alexei.

Jmakin încuie ușa paraclisului, se înveli cu pătura și închise ochii. Hîrtiile de la tovarășul Kalinin le pusese sub pernă. Mîine va primi buletinul. Și în timp ce adormea, Alexei se adresă în gînd tîlharilor: „Milioane o să vă coste viața tovarășului Jmakin. Milioane sau chiar miliarde!"...

TRENUL MERGE SPRE SUD

Okoşkin îi aduse lui Ivan Mihailovici biletul pentru băi.

Lapşin părăsise patul şi începuse să facă scurte plimbări, dar era încă palid şi arăta obosit. Vasea însă minţi şi-i spuse că e de nerecunoscut, că s-a întremat zdravăn şi chiar a mai întinerit.

— Ce vorbeşti?! se miră acesta, examinînd talonul de băi frumos tipărit cu litere groase şi împărţit în trei: cotor, partea de la mijloc cu o destinaţie necunoscută şi biletul propriu-zis. Toate purtau aceeaşi serie imprimată cu maşina şi o ştampilă mare, de culoare violet, pe care nu se putea distinge nimic. E atît de bine făcut, încît ai putea crede că-i fals! spuse în încheiere Ivan Mihailovici.

Okoşkin se apucă să-i povestească ultimele noutăţi. De la Bocikov s-a primit o scrisoare ce fusese expediată de undeva din ţinuturile apusene ale Bielorusiei, după cum se putea bănui. Nikolai Feodorovici scria că e sănătos, că n-a fost rănit niciodată şi dădea de înţeles că se va întoarce în curînd acasă. Lapşin asculta atent şi dădea din cap în semn de încuviinţare. După aceea Vasea aduse vorba despre Mitrohin.

— A fost un adevărat circ, Ivan Mihailovici, pe onoarea mea. Mă nimerisem tocmai atunci în anticamera lui Prokofi Petrovici. Deodată l-am văzut pe tova-

răsul Altus trecînd în biroul acela cu vestita-i ușă albă cu ornamente aurite...

— Da, e o ușă faimoasă, nimic de zis! zîmbi Lapșin.

— După cum era și de așteptat, în curînd s-a auzit soneria. Galia Bocikova a pus mîna pe telefon: „Tovarășe Mitrohin, vă cheamă șeful!" Andriușa al nostru avea genunchii cam îndoiți de frică, însă cînd a intrat în anticameră s-a uitat la noi, știți, cam de sus, de parcă ar fi vrut să spună: „Oare ce caută gîngăniile astea aici?" Habar n-avea ce-l așteaptă. Probabil că a împînzit cu tot felul de rapoarte toate instanțele... Abia după cele ce s-au întîmplat...

— Se pricepe să mîzgălească hîrtia, ce-i drept! zîmbi din nou Lapșin. Scriitor, nu alta!

— Scriitor sadea! A intrat înăuntru și a uitat să închidă ușa a doua, iar prima a rămas și ea nițeluș crăpată. Toată judecata de apoi n-a durat decît vreo trei minute. La început nu s-a auzit nimic, se vede însă că după aceea Prokofi Petrovici a declanșat focul din toate tunurile de asalt. Cît e Galia Bocikova de obișnuită cu salvele lui, dar și ea era cît pe-aci să cadă de pe scaun. Pe mine mă bufnise rîsul. Desigur că nu-i frumos, dar știți și dumneavoastră că e din pricina nervilor...

— Ce vorbești?! se miră Lapșin. Pentru prima oară te aud. Și din ce cauză, mă rog, ai devenit iarăși atît de nervos?

Prefăcîndu-se că n-a auzit întrebarea, Vasea îi istorisi mai departe cum l-a văzut pe Mitrohin ieșind de-a-ndăratelea și vînăt la față din biroul lui Balandin, și cum prin ușa întredeschisă a mai răsunat încă multă vreme răcnetul „de leu" al lui Prokofi Petrovici.

— Într-un cuvînt, cînd vă făceam formele pentru concediu, la casierie am dat din nou peste Andriușa. Eu umblam pentru dumneavoastră, iar dînsul pentru propria-i persoană. Venise omul să-și ia, cum s-ar zice, lichidarea... Să ne vedem, adică, cu bine...

În ciuda așteptărilor, povestirea aceasta nu-i produse lui Lapșin nici o bucurie. Fața i se întunecă pentru o clipă și, întorcînd capul într-o parte, Ivan Mihailovici

își aprinse o țigară, trimițînd fumul afară pe ferestruia deschisă ce dădea pe sală.

— Ce alte noutăți îmi mai spui? întrebă Ivan Mihailovici. Cu viața de familie cum o duci? Cum te împaci cu Larisa și cu soacra?

— Îmi fac scene de gelozie, răspunse oftînd Okoșkin.

— Și măcar pe bună dreptate?

— Despre ce fel de dreptate mai poate fi vorba! exclamă Vasea. Știți prea bine că Bocikov e în armată, dumneavoastră v-ați îmbolnăvit. Și atunci, cîți am mai rămas?

— E de-a dreptul îngrozitor!

— Dumneavoastră vă vine să rîdeți, Ivan Mihailovici, iar mie să plîng. Sînt încă prea tînăr.

— Pe vremea cînd l-am prins pe Boris Savinkov[1], noi eram și mai tineri decît tine. Și nu obișnuiam să ne văicărim...

— Nici eu nu mă văicăresc, numai că din pricina bănuielilor Larisei...

— Dar de Jmakin ce știi?

— Are o serie de greutăți cu buletinul de populație. Și-a făcut toate actele, însă Gvozdariov îl tot amînă mereu. Iar Jmakin, la rîndul lui, îmi scoate mie sufletul...

— I-au dat voie să lucreze ca încărcător?

— David Lvovici a aranjat treaba. L-a luat pe garanție împreună cu Balașova, așa că în privința asta totul e în ordine...

După ce înfulecă din nebăgare de seamă aproape tot conținutul pungii aduse pentru Lapșin, Vasea plecă. Lapșin adună toate monedele de zece copeici de pe la bolnavii din salon și, coborînd în vestibul, încercă să-i telefoneze lui Gvozdariov, pe care însă nu-l găsi la comandament.

După-amiază, Ivan Mihailovici primi biletul de ieșire din spital. Kadnikov îl aștepta cu mașina la poarta clinicii, moțăind la volan. Afară bătea un vînt rece și pătrunzător. Ivan Mihailovici se îndreptă spre poartă,

[1] *Boris Savinkov* — (1879—1925) șeful unei vaste organizații contrarevoluționare denumite „Uniunea pentru apărarea patriei și a libertății", lichidată de organele Cekăi în 1921 (n. ed.).

călcînd pe covorul de frunze veștede ce acopereau aleea.

— A venit toamna! spuse el, așezîndu-se alături de șofer. Cît de repede s-a schimbat vremea.

— Ați zăcut și dumneavoastră cam multișor! oftă Kadnikov. Nu o zi sau două. Încotro mergem, Ivan Mihailovici?

Lapșin îi ordonă să-l ducă „în direcția parcului", cum obișnuia să spună ori de cîte ori vroia să treacă pe la Katerina Vasilievna. Inima îi bătea cu putere cînd urcă treptele scării și ciocăni apoi în ușa atît de bine cunoscută.

Balașova nu era în odaie.

La masă, stînd cu picioarele strînse sub el — purta ciorapi de mătase — actorul Dneprov mînca dintr-un pepene. Haina și-o pusese pe spătarul unui scaun. Se instalase ca la el acasă și, cînd dădu cu ochii de Lapșin, scoase un șuierat de mirare.

— Da, nu ți-ar strica să te odihnești puțin, spuse el, compătimitor. Nu prea arăți grozav. Și zîmbind, adăugă: De la patruzeci de ani încolo, nouă, bărbaților, ni se citește vîrsta pe față, oricît am căuta s-o ascundem. Îți vine să te descalți tocmai acolo unde nu se cade și să te întinzi după-masă pentru vreun ceas, iar dacă survine ceva neprevăzut, îți pui întrebarea prostească: „Propriu-zis, ce rost are și neprevăzutul ăsta?" De acord?

Părea să vorbească sincer, ca niciodată, și Lapșin se declară de acord cu el. Actorul îi oferi o felie de pepene. După ce termină de mîncat, Ivan Mihailovici se sculă să plece.

— Ce să-i transmit Katerinei? îl întrebă Dneprov.

— I-am lăsat aici adresa, răspunse Ivan Mihailovici, punînd pe masă o foaie de hîrtie pe care o rupsese din agenda de buzunar. Dacă dorește, poate să-mi scrie.

— Nu-i prea place să scrie scrisori, surîse actorul. Asta o știu prea bine din experiență...

Lapșin coborî încet treptele scării în nădejdea s-o întîlnească pe Balașova. Acasă, în timp ce-și pregătea valiza, așteptă un telefon de la ea, apoi la gară zăbovi multă vreme în ploaie lîngă vagon, crezînd că are să

vină, dar Katia nu se arătă. Şi parcă în bătaie de joc, tocmai cînd trenul se puse în mişcare, veni într-un suflet Patrikeevna, aducîndu-i pachetul cu pateuri, o găină friptă, cîţiva castraveciori şi o franzelă, pe care Ivan Mihailovici le uitase în grabă acasă. Krinicinîi îi azvîrli pachetul pe fereastră şi Lapşin îl prinse din zbor, suspină adînc şi, bucuros că nu trebuie să mai vorbească cu nimeni, se aşeză pe banchetă.

Peste noapte i se păru că are febră. Poate că nu era decît încordarea pricinuită de faptul că n-o văzuse pe Balaşova, precum şi fiindcă încercase să-i explice la telefon lui Gvozdariov tot ce credea despre el. Sau pesemne că starea aceasta se datora frămîntărilor din timpul zilei, după repaosul total de la clinică şi programul riguros pe care-l avusese acolo.

Legănat de mersul trenului, în cuşeta lui de sus, cu privirile pironite la beculeţul albastru de noapte, Lapşin reconstitui în gînd, pînă în zori, seara aceea memorabilă. Se strădui să pună în ordine anumite crîmpeie şi să-şi facă un tablou atotcuprinzător al celor petrecute, dar nu izbuti. Fumă ţigară după ţigară, bău cîteva pahare cu apă minerală şi, pe jumătate toropit de somn, încercă în mai multe rînduri să repete în gînd cuvintele pe care pînă la urmă nu le-a mai rostit.

...Orice s-ar spune, dar nimeni n-ar fi cutezat să afirme că Andriuşa Mitrohin este lipsit de curaj, mai ales atunci cînd era vorba de viitorul lui, de „viitorul meu luminos", cum s-a exprimat el însuşi la începutul şedinţei...

După ce a luat prima oară cuvîntul, Mitrohin n-a coborît în sală, aşa cum făceau toţi ceilalţi vorbitori, ci a rămas la prezidiu, aşezîndu-se cu un aer distrat, ca din greşeală, pe scaunul liber din apropierea tribunei. Balandin s-a uitat cam chiorîş la el şi, fără să-i spună nimic, s-a apucat cu şi mai multă înverşunare să deseneze pe carnetul din faţa lui tot felul de drăcuşori şi zgripţoroaice călare pe mătură.

Cînd Lapşin s-a reîntors de la tribunal şi a intrat în sală, la tribună se afla veşnic severul Pavlik. Cu gîndul la pledoaria avocatului, care-i plăcuse foarte mult, Ivan Mihailovici nu ascultă prea atent vorbele lui Pavlik,

mai ales că nu se aştepta, ca de obicei, la nimic deosebit din partea acestui „suflet ruginit". Deodată însă privirile-i poposiră asupra lui Nikolai Feodorovici Bocikov, care şedea la masa prezidiului, şi, după expresia feţei lui, Lapşin îşi dădu seama că Pavlik nu-i un om chiar atît de simplu după cum se părea.

— Avem de-a face aici cu o pierdere totală şi caracteristică stilului nostru de muncă a simţului vigilenţei — vorbea tacticos Pavlik. Şi, firește, în cazul acesta tovarăşii noştri mai vîrstnici nu trebuie să se culce pe laurii gloriei, ci să ia cuvîntul şi să-şi recunoască greşelile grave pe care le-au săvîrşit...

— Ce vrea să spună? întrebă Lapşin, aplecîndu-se spre Vasea Okoşkin, care şedea alături, cu obrajii stacojii. Ce fel de greşeli?

— Ale dumneavoastră, răspunse Vasili Nikandrovici, cu vocea sugrumată de indignare. Ale dumneavoastră şi ale noastre. După spusele lui, noi nu sîntem decît nişte ţînci care încă nici n-am făcut ochi şi numai el e singurul care stă vigilent de veghe. El şi bineînţeles Mitrohin.

— Tu nu te-aprinde! îl sfătui Lapşin şi se pregăti calm să asculte cele ce vor urma.

Pavlik relată cum a fost scăpat din mînă Balaga. Vorbea rar şi nu numai din cuvintele lui, dar şi după tonul cu care le rostea, oricine ar fi putut trage concluzia că brigada lui Lapşin îşi dăduse toată osteneala ca Balaga să poată scăpa cît mai repede de sub urmărirea organelor de cercetări penale. Acestui recidivist inveterat i s-au oferit toate condiţiile pentru a-şi putea ascunde urma. Desigur că el, Pavlik, nu poate să spună în ce fel anume au fost create aceste condiţii, însă mulţumirea de sine şi înfumurarea unora dintre tovarăşi au dus la catastrofa ale cărei urmări vor mai fi adesea simţite de către adevăraţii lucrători ai miliţiei, iar nu de palavragii şi încrezuţi de teapa lui Okoşkin, pentru care viaţa lui personală este mai presus decît interesele obşteşti.

Vasea întoarse capul spre Lapşin. Ivan Mihailovici tăcea suflînd greu pe nas şi uitîndu-se din cînd în cînd înspre locul unde şedea Mitrohin. Acesta făcea impre-

sia că ar vrea să spună ceva, dar căuta să se stăpînească, mulțumindu-se doar să zîmbească ironic. În cele din urmă Mitrohin nu se putu abține și strigă:

— Ceea ce spune tovarășul este curată porcărie! Niște aluzii lipsite de răspundere. Desigur că Lapșin are și el lipsurile lui, însă nu-i este nimănui îngăduit să ponegrească o brigadă de care ne mîndrim cu toții.

Pe fața lui Pavlik trecu o umbră de totală nedumerire și chiar de spaimă, căci el își trecu limba peste buzele uscate, apoi începu să vorbească din nou. Poate că, desigur, a cam sărit peste cal, lăsă Pavlik să se-nțeleagă, dar asta nu-i numai părerea lui, ci și a altor tovarăși cu mai multă experiență și merite în muncă.

— De exemplu, a cui? strigă Pobujinski din sală.

— Avem asemenea tovarăși, rosti Pavlik pe un ton amenințător. Există! Și dacă va fi nevoie, au să-și spună și ei cuvîntul hotărîtor.

Pozînd, Andrei Andreevici ridică din umeri și zîmbi. Era foarte frumos așa cum arăta în această clipă, cu șuvița de păr căzută pe frunte și cu un zîmbet sarcastic în colțul gurii — bun de filmat, nu alta. „Probabil că din filmele de cinema a și copiat aceste maniere" — se gîndi Ivan Mihailovici, apoi ascultă din nou litania monotonă a lui Pavlik, care se ridicase acum împotriva premiilor „prea copioase" — cum zicea el — acordate lucrătorilor din brigada lui Lapșin.

— Au fost recompensați Bocikov, Pobujinski și Okoșkin, care, decît să fie evidențiat, ar merita mai bine să fie judecat pentru relațiile sale în lumea infracțională — spuse Pavlik. Asta nu-i decît o irosire nerușinată a fondurilor statului.

— Bine, dar Pobujinski și Okoșkin n-au fost premiați! ripostă mînios Balandin. Dumneata știi prea bine acest lucru.

— N-au fost, numai datorită principialității dumneavoastră! răspunse Pavlik, întorcîndu-se spre masa prezidiului. Dumneavoastră, tovarășe comandant, ați respins propunerea, dar eu, personal, am dictat dactilografei referatul cu evidențieri întocmit de tovarășul Lapșin.

Pavlik își turnă apă din sticla aproape golită de antevorbitori și, după ce bău, începu din nou să vorbească, dar se încurcă și coborî de la tribună. Cel care conducea ședința anunță o pauză de zece minute și Lapșin se trezi înconjurat de oamenii lui, care erau curioși să afle cum a decurs procesul. Trăgînd din țigară, Ivan Mihailovici le relată pe scurt sentința pronunțată de tribunal și, surîzînd, le reproduse ultimul cuvînt al acuzatului Drozdov.

— Da, bună poamă! spuse Bocikov, cu gîndul aiurea.

— Astăzi ne primim mulțumirile pentru toată munca pe care am depus-o, interveni Okoșkin. L-ați văzut pe mutul nostru de Pavlik? Nu m-am așteptat de loc la una ca asta din partea lui.

Pobujinski întrebă despre comportarea lui Korniuha în instanță. Ivan Mihailovici ridică din umeri. Simțea o durere surdă în ceafă și n-avea chef de vorbă. Încordarea cu care urmărise desfășurarea procesului se făcea acum resimțită sub forma unei stări cumplite de oboseală.

— Cînd vrei să iei cuvîntul, Ivan Mihailovici? îl întrebă Balandin, mușcînd dintr-un pateu cu orez și întinzîndu-i-l pe celălalt lui Lapșin.

— Cred că ceva mai tîrziu, răspunse Lapșin, mușcînd anevoie din pateu.

— De ce ești trist? Ar trebui să te bucuri că ai dus la bun sfîrșit un caz ca acesta, o adevărată mîndrețe! Unde mai pui că valorează multe mii de ruble!

Se retraseră ceva mai încolo și se opriră într-un colț, mestecîndu-și încet pateurile. În sală plutea un fum gros de tutun; lui Lapșin îi stăruia în urechi un țiuit puternic. Astăzi însă mai mult ca oricînd nu putea să se scuze că se simte rău și atunci ticlui o minciună, spunînd că a fumat probabil peste măsură și că are de gînd să se lase definitiv.

— Hai să ne lăsăm amîndoi odată! propuse Prokofi Petrovici. Ce zici? Sîntem niște flăcăi cu destulă voință, ca să punem capăt intoxicării organismului cu nicotină...

Mai glumiră puțin, apoi intrară în sală „să continue", după cum s-a exprimat Balandin. Așezîndu-se pe scaun,

Prokofi Petrovici se aplecă spre Zanadvorov și-i spuse că, după părerea lui, Lapșin are să „cadă din picioare" curînd de tot și încă foarte serios...

— S-a îmbolnăvit cumva? întrebă Zanadvorov.

— Da' de unde! răspunse Prokofi Petrovici. Vechea lui contuzie îl tot sîcîie mereu, iar medicina nu-i în stare să-l ajute, cu toată știința ei.

— Poate că-l ajutăm noi astăzi? spuse Zanadvorov, cu un zîmbet ciudat.

Balandin oftă:

— Tu, tu ai să-l ajuți? Poate s-aștepte omul mult și bine!

— Poate că totuși am s-o fac! zîmbi iarăși Zanadvorov și nu-ți puteai da seama dacă vorbele acestea ascundeau o glumă sau o amenințare.

După pauză, la tribună se urcă Krinicinîi. Frecîndu-și cu palma creștetul capului cu părul tuns scurt, el zugrăvi amănunțit celor de față cazul fraților Nevzorov, arătînd că acesta a constituit un imbold pentru demascarea întregii bande conduse de Drozdov și apoi, prin el, pentru prinderea bandei de delapidatori; Dmitri Ipatovici vorbea domol, tacticos, cu glasul ferm și fără să facă nici cea mai mică aluzie la adresa lui Pavlik sau Mitrohin. Ascultîndu-l pe Krinicinîi, ai fi putut crede că soluționarea cazului Nevzorov n-a cerut nici un efort din partea brigăzii lui Lapșin și că oamenii au lucrat numai în limitele programului, fără să întîmpine primejdii, să stea de veghe nopți de-a rîndul într-o așteptare chinuitoare și să sufere pierderile grele pe care le-au suferit. Jmakin a fost plasat în cîmpul muncii și acum lucrează, sumele uriașe sustrase de delapidatori au fost, în majoritatea lor, readuse în patrimoniul statului, iar vinovații și-au primit pedeapsa meritată. Important mai era și faptul că lupta, relativ neînsemnată, care s-a dus la început pentru Jmakin, a dat ulterior rezultate frumoase „nu numai din punct de vedere material, dar și moral", după cum s-a exprimat Krinicinîi.

— Da, moral, repetă el. Noi am acționat cu toată convingerea și avînd un scop bine definit. Știam pentru ce luptăm. Pentru un om. Nu sînt meșter la discursuri și n-am urcat decît de vreo trei ori la tribună, însă am

chibzuit destul de temeinic toate prin cîte am trecut împreună cu tovarăşii mei din brigadă. Parcă atunci, la Triohozernîi, noi ne-am străduit ca să găsim o puşcă? Nu, tovarăşi! Ne-am străduit să dovedim nevinovăţia unui om. Nu era vorba numai să-i pedepsim pe fraţii Nevzorov, ci, în primul rînd, trebuia să dovedim în mod absolut limpede că, dacă aceşti fraţi au fost în stare să săvîrşească o asemenea faptă şi să şteargă urmele ei, cu atît mai mult n-ar fi ezitat să trîntească în spinarea altcuiva o infracţiune mai puţin gravă. Şi astfel au declarat cum că pumnalul îi aparţinea lui Jmakin, un biet orfan pe care nu l-a crezut nimeni, pe cînd fraţilor Nevzorov toată lumea le-a dat crezare — de sus şi pînă jos. Numai tovarăşul Lapşin a avut anumite îndoieli şi iată la ce rezultate au dus ele...

— Propriu-zis, la ce fel de rezultate? întrebă Mitrohin, cu un zîmbet senin şi plin de înfumurare. Adică, dacă Jmakin nu l-ar fi prins pe Korniuha, voi n-aţi fi putut s-o scoateţi la capăt cu afacerea delapidatorilor? Nu vreau să cred că întreaga voastră activitate se bazează pe o înlănţuire de fapte cu totul întîmplătoare!

Şilov, care conducea şedinţa, începu să agite nervos clopoţelul.

— Nici să nu vă gîndiţi la aşa ceva, răspunse la fel de liniştit Krinicinîi, întorcîndu-se cu faţa spre Mitrohin. Faptul că dumneavoastră v-aţi strecurat în organele noastre constituie într-adevăr o întîmplare, dar una trecătoare şi de scurtă durată. Datorită unei astfel de întîmplări, ca oportunismul dumneavoastră, s-a produs nenorocirea aceea cu Jmakin, a fost posibil să se săvîrşească o nedreptate, o nelegiuire de pe urma căreia era cît pe-aci să pierdem un om cumsecade. Dar noi am rupt lanţul acesta al întîmplărilor şi nădăjduim ca în viitor să-i recunoaştem din timp pe cei de soiul dumitale, Andrei Andreevici...

— Asta-i demagogie! izbucni Mitrohin, pierzîndu-şi calmul. Şi, în general...

De data aceasta, Şilov scutură clopoţelul zîmbind, însă Krinicinîi cobora treptele înguste ale tribunei. Pentru prima oară în seara aceea, sala răsună de aplau-

zele însufleţite, chiar furtunoase, ale celor prezenţi la şedinţă.

— Adevărată demagogie, orice-ai spune! şopti Pobujinski, aplecîndu-se la urechea prietenului său, dar Krinicinîi se întinse zdravăn şi dădu din cap în semn de încuviinţare, vrînd parcă să spună: „Treaba e făcută, acum n-aveţi decît s-o răstălmăciţi cum vă place!"

Treaba fusese într-adevăr făcută, căci prima impresie lăsată de cuvîntarea calculată şi bine ţintită a lui Mitrohin fu pe de-a-ntregul spulberată de Krinicinîi. Perfidul şi abilul Andrei Andreevici a fost dat în vileag şi înfăţişat într-o lumină cu desăvîrşire nouă atît celor care nu-l cunoşteau de loc, cît şi celor care cunoşteau doar o anumită latură a firii sale. Cu toţii însă şi-au putut da seama că Mitrohin n-a fost călăuzit de spiritul de dreptate atunci cînd vorbise despre moartea tragică a lui Tolea Gribkov şi despre „cei care irosesc în mod revoltător vieţile omeneşti, despre şefii care-şi petrec în tihnă vremea în societatea actriţelor, în timp ce lucrătorii tineri, lipsiţi de experienţă, sînt expuşi gloanţelor trase de bandiţi inveteraţi şi îşi pierd viaţa, deşi aceste pierderi ar putea fi evitate"...

Subiectul acesta fu abordat de Kadnikov, şoferul lui Lapşin. Nespus de emoţionat şi tremurînd de-i clănţăneau dinţii în gură, Kadnikov le strigă de la tribună celor din sală că, dat fiind meseria lui de „birjar", n-ar trebui să ia cuvîntul în faţa lucrătorilor operativi. În calitate de comunist însă, el nu poate să nu-şi exprime părerea, şi atîta timp cît partidul i-a dat dreptul să poarte armă individuală şi i-a încredinţat o maşină „operativă", el, Kadnikov, este obligat să spună numai şi numai adevărul, şi acest adevăr îl va rosti chiar acum, în auzul tuturor.

Pentru o clipă, Kadnikov se intimidă din nou, îşi mişcă de cîteva ori buzele, şoptind parcă o rugăciune, după care se năpusti în mod neorganizat, dar fără nici o teamă sau ezitare, asupra lui Mitrohin, cu totul neaşteptat şi mai ales original. Îndoindu-şi degetele de la mîini, Kadnikov se porni să enumere cazurile cînd Ivan Mihailovici se aruncase primul în luptă, aminti numele bandiţilor şi spărgătorilor prinşi nemijlocit de

Lapșin. Apoi arătă celor prezenți de cîte ori i-a fost rănit șeful, precizînd și locul unde fusese rănit, și ceru ca Mitrohin să „împărtășească" tovarășilor ceva despre acțiunile sale, bineînțeles dacă are să spună lucruri concrete, în afară de cele citite în ziar. În problema actriței, Kadnikov îl atacă pe Mitrohin cu atîta violență, încît Andrei Andreevici încetă să mai zîmbească, deși sala întreagă hohotea de rîs, încurajîndu-l parcă pe vorbitor.

— Actrița! striga Kadnikov, încurcînd totul, pătruns de dragoste pentru Lapșin. Păi ce fel de actriță e asta? O femeie obișnuită, o femeie ca toate femeile. Măcar de-ar da Dumnezeu ca Ivan Mihailovici să se-nsoare cu o asemenea femeie și să aibă copii cu ea. Modestă, simplă, ni se-ntîmplă uneori să-i ducem și cîte ceva de mîncare, fiindcă ea, poate datorită sfiiciunii sale, stă cîteodată și nemîncată. Ce anume are să-i impute tovarășul Mitrohin? Într-a cui viață personală se amestecă? Poate că așa a fost cîndva, pe vremuri, cînd o actriță era privită cu alți ochi, dar acum? Astăzi e, să zicem, actriță, iar mîine poate să devină lucrător operativ, ca orice om normal...

Hohotele din sală se întețeau tot mai mult, rîdeau pînă și cei de la masa prezidiului; Șilov însă nu mai suna din clopoțel, ci asculta grav și atent, stăpînindu-se să nu zîmbească și să-și păstreze calmul, așa cum se cuvine unui conducător al ședinței, cu toate că izbutea cu greu, la fel ca și Balandin, să rămînă serios. Însoțit de o furtună de aplauze, Kadnikov coborî în sală, și la tribună urcă Zanadvorov. După ce-și plimbă privirile întunecate peste rîndurile din față, Zanadvorov oftă din adîncul pieptului și începu:

— Tovarăși, în acest răstimp mi-a revenit o sarcină importantă, dificilă și de mare răspundere. Am fost însărcinat să cercetez materialele, sau mai bine zis sesizările primite din partea lui Mitrohin asupra mai multor tovarăși...

Un freamăt ușor străbătu sala.

— Îmi vine greu să vorbesc despre acest lucru, urmă Zanadvorov. Greu și, cum să vă spun, nu tocmai plăcut, ba chiar foarte penibil. Și îmi vine greu, fiindcă trebuie

să declar aici, cu toată răspunderea, că la început am dat crezare unora din aceste sesizări. Există, tovarăşi, un proverb care spune: „Vorba rea se ţine de om ca scaiul". E o zicală greşită şi lipsită de adevăr, e greşită fiindcă oameni de felul lui Mitrohin gîndesc, de bună seamă, cam aşa: „Cleveteşte, cleveteşte, doar-doar o rămîne ceva pînă la urmă, ceva să cadă la inimă". Şi atunci cînd noi, de pildă chiar eu, primim în fiecare săptămînă aşa-numitul „material" asupra lui Lapşin, este firesc să încep să-l tratez pe Lapşin, dacă nu cu bănuială...

— Ba chiar cu bănuială! strigă ferm Krinicinîi de la locul lui.

— Poate să fie şi aşa. În cazul de faţă, cantitatea se transformă într-adevăr în calitate. Şi trebuie să-l cunoaştem pînă la capăt pe cel care scrie aceste sesizări, mai corect, denunţuri, să lămurim pe de-a-ntregul uneltirile calomniatorului, să aflăm absolut toate motivele iniţiale care l-au determinat la aceasta, pentru a putea să dăm şi aprecierea cuvenită acestor „sesizări". Ei bine, vă declar cu toată răspunderea, de la această tribună, că dintr-o pornire josnică, meschină şi carieristă, Mitrohin a ponegrit o serie de tovarăşi destoinici, care se bucură de un prestigiu bine meritat, de dragostea şi încrederea lucrătorilor noştri. Fără să născocească nimic acolo unde nu avea de ce să se agaţe, Mitrohin căuta să dea amploare, să umfle unele fapte cu totul neînsemnate, transformînd scăpările mărunte în acţiuni premeditate, în infracţiuni de serviciu săvîrşite cu rea credinţă, şi trimitea denunţuri scrise într-adevăr „împotriva tuturor, pînă şi a prietenilor săi cei mai buni", după cum afirma chiar el însuşi...

— Protestez! strigă de la locul lui Mitrohin. Eu cer... eu...

Şilov agită nervos clopoţelul.

Deodată Balandin observă că Lapşin se ridică de pe scaun şi, cu un mers straniu de automat, se îndreaptă spre ieşire. Aplecîndu-se spre Şilov, Balandin întrebă în şoaptă dacă Ivan Mihailovici s-a înscris la cuvînt şi, aflînd că urmează imediat, îl trimise pe Bocikov „să tragă o fugă" şi să vadă ce-i cu Lapşin.

— Vorba rea se ţine de om ca scaiul, iar picătură cu picătură găureşte stînca, auzi Lapşin din prag vocea lui Zanadvorov, fără să deslușească însă sensul cuvintelor.

Din clipa aceea încetă să mai priceapă ceva şi află în ce fel s-au desfăşurat mai departe lucrurile din relatările lui Balandin, Şilov, Bocikov, Krinicinîi, Pobujinski, precum şi de la numeroşi alţi colegi care l-au vizitat la spital.

În timp ce Zanadvorov îşi încheia expunerea, Ivan Mihailovici izbuti cu mari eforturi să ajungă în biroul lui şi să încuie uşa pe dinăuntru.

Sute de ciocănele îi izbeau parcă tîmplele, spinarea îi era leoarcă de sudoare şi avu impresia că inima i s-a rupt, rostogolindu-se undeva în jos. Cu pas grăbit, gemînd de durere, Lapşin se tîrî pînă la canapea, îşi sprijini de sulul de la căpătîi braţul amorţit şi încercă să se-ntindă într-o anumită poziţie, pe care şi-o găsise de multă vreme şi care, după părerea lui, îi făcea bine.

— Patruzeci şi opt, patruzeci şi şapte, patruzeci şi şase, număra el în gînd, ca să se liniştească şi să-şi verifice puterea de judecată. Patruzeci şi trei, patruzeci şi doi...

La un moment dat avu senzaţia că este înghiţit de gura unei pîlnii uriaşe şi negre, apoi se îndoi scuturat de un spasm îngrozitor, după care se afundă într-o beznă de nepătruns. Şi deodată, speriat şi chinuit de durere, simţi o dorinţă nestăvilită s-o ştie aici, alături de el, pe femeia pe care o iubea. Ar fi vrut s-o vadă aşezîndu-se lîngă trupul lui neajutorat, copleşit de suferinţă, s-o simtă cum îi desface centura şi gulerul de la veston, cum îi scoate pistoletul şi cizmele, cum îi pune un scaun sub piciorul care-i atîrna de pe canapea, într-un cuvînt tot ce ar fi fost în stare să facă numai Katia şi ce nu făcuse nicicînd pînă atunci.

— Şaptesprezece, şaisprezece, cincisprezece, număra el în gînd, şapte, şase...

Auzi cîteva bătăi în uşă.

— Nu-mi trebuie nimic ! strigă el, recunoscînd vocea lui Bocikov. Nimic !

Tresări aruncat în sus că de un resort şi începu să alunece de pe canapea, dar îşi propti mîinile în parchet şi se întinse din nou în aceeaşi poziţie absurdă, căutînd să şi-l închipuie pe Mitrohin şi vorbele pe care i le spuneau probabil oamenii adunaţi în sală.

Răsunară alte bătăi în uşă, de data asta mai puternice.

— Păzea că trag! strigă ameninţător Lapşin. Cum, cum, cum...

După un timp, spasmele se mai răriră. Ivan Mihailovici se tîrî pînă la birou şi, recunoscînd vocea telefonistei Lebedeva, o rugă, cu limba împleticită, să-i facă legătura cu „Salvarea". Acolo însă centrala era mereu ocupată şi atunci Lapşin se hotărî să-i descuie lui Bocikov uşa. După ce agăţă receptorul, încercă să se ridice încet de la birou, dar, pierzîndu-şi echilibrul, se lăsă jos, pe parchetul ce mirosea puternic a ceară, luîndu-şi din nou poziţia aceea neroadă care, chipurile, îi mai uşura durerea. Capul îi trosnea zdrobit parcă de exploziile grenadelor, iar spasmele îi scuturau trupul masiv. Căsca gura la răstimpuri, sorbind cu nesaţ aerul, pe cînd în fundul ochilor albaştri ca peruzeaua încremenise o expresie gravă şi încordată. Lupta din răsputeri ca să nu-şi piardă cunoştinţa.

Peste cîteva minute, oamenii forţară uşa şi Balandin intră în birou. Văzînd privirile rătăcite din ochii lui Lapşin, Prokofi Petrovici îi spuse domol:

— Haide, fii cuminte, nu face prostii!

Aşezîndu-se pe vine lîngă bolnav, Balandin se apucă să-i dea îngrijirile pe care nu i le dăduse încă nici o femeie. Îi trase cizmele din picioare, îi descheie nasturii de la guler, îi scoase centura de piele şi pistoletul, apoi îi aşeză sub cap mantaua de ploaie împăturită şi-l mîngîie cu palma pe creştet. Încetul cu încetul odaia se umplu de oameni şi Lapşin o văzu pe Galia Bocikova, care se pornise pe plîns, în timp ce Mitrohin îi explica ceva în şoaptă. Sosi apoi medicul şi, ajutat de sanitar, îl întinse pe targă. Însoţit de bătrîna Jukovskaia, Ivan Mihailovici fu transportat cu maşina la clinică... Şedinţa îşi urmă cursul, dar filele cu însemnările făcute de Lap-

şin, după care acesta intenţionase să-şi spună cuvîntul, au rămas pînă la urmă nefolosite...

Chiar şi acum, în vagon, i se părea că aude vocea lui Mitrohin, care avusese neruşinarea să-l viziteze şi la spital. Aplecat deasupra patului, cu un halat alb pe umeri, Mitrohin îşi arăta în mod făţiş nemulţumirea sa în faţa lui Ivan Mihailovici, fără să se pătrundă nici acum de gravitatea celor întîmplate :

— De ce, adică, Ivan Mihailovici, neapărat din considerente meschine ? Eu mi-am exprimat numai bănuielile, presupunerile mele proprii, hai să zicem, poate într-o formă cam dură. Corectaţi-mă ! De ce să puneţi însă atît de tare problema în privinţa mea ?

— Şi zici că au pus-o tare ? se interesă Lapşin.

— Eu, desigur, n-am de gînd să mă dau bătut, dar totuşi situaţia e gravă. Unele lucruri s-au întors serios împotriva mea. Pavlik al tău e un măgar. A arătat că eu l-am asmuţit şi i-am făcut tot felul de promisiuni, iar pe urmă l-am atacat în şedinţă...

— Păi l-ai atacat cumva ?

— Cum, n-ai auzit ?! exclamă cu însufleţire Mitrohin. Dar eu primul i-am retezat-o cu demagogia... Am vorbit şi despre tine. „Nu se cade, am zis, să-i otrăvim viaţa la tot pasul unui om ca Lapşin. Lapşin le pune la inimă, însă nu se duce nicăieri să se plîngă, nu se văicăreşte şi nici nu pretinde să fie compătimit. Iar noi, cum am tratat noi aceste trăsături de caracter ale lui ?" Să admitem că eu, Mitrohin, am greşit, dar cine dintre voi m-a scuturat la timp ? Înţelege-mă, Ivan Mihailovici, că-ţi arăt cu toată sinceritatea frămîntările prin care trec...

Lapşin schiţă un zîmbet abia perceptibil, privindu-l pe Mitrohin ţintă în ochi. Apoi rosti gînditor :

— Nu-i admisibil, Andrei Andreevici, ca să pleci de la noi *prin demisie*. Tu trebuie să fii dat afară cu tărăboi, pentru ca şi acolo, la vreun depozit de ambalaje, să nu-ţi mai vină poftă să te ţii de denunţuri. Îndeletnicirea aceasta e primejdioasă oriunde, aşa că pentru tine ar trebui găsită şi o formulare specială, din care oamenii să afle cine a venit să lucreze în mijlocul lor. Eşti în stare să pricinuieşti oamenilor multe neca-

zuri, chiar și nenorociri. E mai ușor să-l punem la punct pe Korniuha decît pe tine, dar, în ultimă instanță, o să-i domolim noi și pe indivizii de soiul tău.

Și totuși era prea puțin.

Cuvintele acestea nu le auzise decît Mitrohin, pe cînd ceilalți ar fi putut să rămînă cu impresia că Ivan Mihailovici se îmbolnăvise din pricina lui Mitrohin. Iar Lapșin nu voia ca cineva, nici măcar Pavlik, să creadă acest lucru despre el...

...Moleșit de zăpușeala din compartiment, Lapșin ațipi către ziuă, dar pe cînd se afla între vis și realitate, își aminti deodată tot ce-i povestise Bocikov în legătură cu expunerea lui Mitrohin și expresiile folosite de acesta (Mitrohin făcea parte dintre acei oratori care, în loc de „fiindcă", obișnuiesc să spună „întrucît", iar în loc de „cei care sînt cu ei" — „din tagma lor").

— Întrucît acestea nici măcar nu-s lipsuri, zicea Mitrohin, adresîndu-se celor din sală, după ce luă cuvîntul pentru a doua oară. Acesta e un stil defectuos de muncă, un stil care încurajează liberalismul putred, care adoarme vigilența, în general un stil contraindicat în activitatea noastră. Și tocmai de aceea am dat eu semnalul de alarmă, întrucît mulți dintre tovarășii noștri de aici, din păcate chiar mai mulți decît mulți, au căzut sub influența lui Lapșin și a celor din tagma lui...

— Ce-nseamnă a celor din tagma lui? strigă din sală Krinicinîi.

— Eu nu te-am întrerupt cînd ai vorbit, rosti cu răceală Mitrohin. Să nu mă întrerupi nici dumneata pe mine, tovarășe Krinicinîi. Și nu căuta, cu replicile dumitale, să te substitui lui Lapșin, care nu a găsit nici măcar curajul necesar ca să participe la această ședință...

— După cum știi și dumneata, pe Lapșin l-a luat „Salvarea", interveni tăios Șilov. Iar în ce privește curajul lui, nu avem nici cea mai mică îndoială că...

— Pe mine nu mă sperie nimeni cu „Salvarea", își urmă Andrei Andreevici peroratia. Diagnosticul n-a fost încă pus. Te pomenești că tovarășul Lapșin e peste măsură de nervos?

La început, participanții la ședință n-au înțeles din prima clipă încotro ținea Mitrohin, în curînd însă în sală se stîrni un vacarm atît de asurzitor, că nici sunetele desperate ale clopoțelului lui Șilov n-au mai ajutat la nimic. Mitrohin își turnă apă în pahar și bău prefăcîndu-se că nu observă obstrucția asistenței; mai așteptă puțin, așezîndu-și într-o altă ordine notițele pe care și le pregătise. Oamenii din sală vociferau cerînd probabil ca Mihtrohin, care le jignise onoarea, să părăsească tribuna. Andrei Andreevici însă lupta cu înverșunare pentru propria-i piele și își dădea perfect de bine seama că, dacă va coborî, totul va fi pierdut. La urma urmei, oamenii aceștia trebuie să se potolească odată. E dreptul lui, tribuna lui și, orice s-ar întîmpla, el are să le-nfrîngă împotrivirea.

Deodată se făcu liniște.

Convins că cei din sală tăcuseră pentru a-l asculta pe el, Mitrohin începu din nou să vorbească, dar peste cîteva clipe observă că Balandin se ridicase în picioare la masa prezidiului. Prin urmare, el era acela pe care adunarea se pregătea să-l asculte, și nicidecum pe Mitrohin. Abia acum Andrei Andreevici bătu în retragere, în sensul cel mai direct și real al acestui cuvînt. Între timp cineva îi ocupase scaunul, așa că, să se întoarcă în sală, nu mai îndrăznea, și atunci Mitrohin dădu bir cu fugiții.

Părăsi de-a-ndăratelea scena, orbecăind multă vreme printre decoruri. După culise erau îngrămădite niște tufișuri și arbuști, decupați din placaj, un disc uriaș de floarea-soarelui, iar mai încolo o sobă rusească făcută din mucava, care împrăștia un miros pătrunzător de clei de tîmplărie. Mitrohin se furișă după sobă, unde mai tîrziu și cu totul întîmplător îl găsi Krinicinîi...

...„Atunci să fi dat ochii cu el!" se gîndi Lapșin, gata să adoarmă. Cînd se trezi, i se păru că a dormit foarte puțin, dar ceasornicul arăta orele trei după amiază.

— Dar știu că ați dormit, nu glumă! spuse feroviarul care ocupa cușeta de jos. Adevărat somn voinicesc.

Călătoria era chinuitor de lungă și, cu cît trenul se îndepărta mai mult de Leningrad, zdrăngănind din roți la macazuri, cu atît mai înăbușitoare devenea căldura

din vagon. Ivan Mihailovici stătea vreme îndelungată la fereastră, trăgînd din ţigară şi gîndindu-se la Katerina Vasilievna. Se minuna uneori singur cum de nu coboară în vreo haltă, în spatele căreia se ridica zidul nemişcat şi compact de verdeaţă al pădurilor, şi cum de îl rabdă inima să-şi continue drumul, spre întinderea aceea capricioasă a mării, cu plajele sale veşnic populate, cu ospătării tătărăşti şi fotografi plicticoşi, cu programul invariabil şi monoton al caselor de odihnă.

Vecinii de compartiment se minunau şi ei povestind care mai de care cît e de frumos pe Oka, ce încîntător e ţinutul Cernigovului, cum arată localitatea Psiol şi ce reprezintă podişul Valdai.

— În schimb, acolo nu-i prea şic peste tot! spuse un geolog în vîrstă, cu mustăţi stufoase. Pe cînd la Soci, totul e şic!

În glasul lui se simţea enervarea şi Ivan Mihailovici înţelegea prea bine această stare de spirit. Îi venea greu de pe acum să se gîndească la vacanţă, fiindcă în decursul întregii sale vieţi nu fusese deprins să se „odihnească" şi îşi dădea perfect de bine seama că şi de aici înainte nu va putea să înveţe această „artă".

POVESTEA CU BULETINUL

Să se-nvoiască la Ţîpluhin a patra oară pentru buletin, era prea de tot, şi Jmakin se duse la Pilipciuk. Directorul autobazei îi aruncă lui Alexei o privire nu tocmai prietenoasă, fără să scoată multă vreme nici un cuvînt, dar în cele din urmă îi dădu voie să plece.

— Şi de ce oare o lungesc atîta? întrebă el cînd Jmakin era gata să iasă pe uşă.

— Nu se hotărăsc de fel, fără şeful cel mare.

— N-ar fi bine să-i telefonez lui Ivan Mihailovici?

— Păi a plecat la băi, spuse cu tristeţe în glas Alexei — mult îi pasă parcă de buletinul meu!

Iar „şeful cel mare" nu venea de loc.

Jmakin rătăci multă vreme pe sălile comandamentului, apoi intră în vorbă cu un tînăr necunoscut, discutînd împreună multe şi mărunte. Din cauza surescită-

rii, Alexei, care avea chef de vorbă, îi povesti flăcăului despre scrisoarea cu semnătura lui Mihail Ivanovici Kalinin și, în general, despre păsurile și viața lui. După aceea amîndoi făcură o aspră critică la adresa rînduielilor de la serviciul de evidență a populației, criticînd birocratismul „crîncen" al celor de acolo. Pe urmă fiecare spuse unde lucrează și cît cîștigă pe lună. Jmakin trînti pe loc o minciună gogonată cum că primește lunar peste două mii de ruble.

— Să-i spui lui mutu'! îl apostrofă flăcăul.

— De ce nu, adică, răspunse Alexei, e cît se poate de simplu!

La început se simți ispitit să dea și explicații, dar îi fu teamă să nu se încurce și-l trată pe flăcău cu o bucată de plăcintă. După apucăturile interlocutorului, după tonul din cale-afară de grav al acestuia, presărat cu unele expresii cunoscute, Jmakin își dădu seama că are de-a face cu un fost pungaș, însă din delicatețe se prefăcu a nu observa nimic și, după cum era și firesc, nu suflă o vorbă nici despre el însuși.

Într-un tîrziu se pomeni strigat și intră într-o cameră spațioasă, prăfuită, unde-l găsi pe șeful serviciului de evidență stînd la birou, îmbrăcat în uniformă și cu pistoletul la șold. Gvozdariov era chel și își luase un aer cît se poate de impunător. Din cauza guturaiului cronic vorbea cam pe nas, scoțînd mereu batista din buzunar și suflîndu-și zgomotos nasul. Jmakin se așeză pe un scaun în fața lui, ascunzîndu-și picioarele dedesubt.

— Recidivist? îl întrebă Gvozdariov.

Jmakin tăcu.

Răsfoind hîrtiile de pe birou, Gvozdariov îl întrebă pe Alexei cîte condamnări și deportări a suferit.

— Cîteva, răspunse prudent Jmakin, cu o notă de obrăznicie în glas.

— Ce simple sînt toate pentru cei de la Moscova, spuse Gvozdariov, să te minunezi, nu alta!

— Chiar așa. Se-ntîmplă ca la Moscova lucrurile să se rezolve cu ușurință, rosti Jmakin, dar jos, pe alocuri, nu-i chiar atît de simplu. Organele puterii locale, cum s-ar zice...

Şeful serviciului se prefăcu că nu-l aude şi Jmakin aşteptă cîteva minute, fără să mai scoată un cuvînt. Cu o vădită nemulţumire, Gvozdariov citi încă o dată toate hîrtiile lui Alexei, le împături şi, după ce încuie cu cheia sertarul mesei, se duse cu actele în camera vecină.

„A dracului viperă!" se gîndi cu năduf Jmakin.

A aşteptat multă vreme, simţind cum îi creşte enervarea şi, negăsindu-şi loc pe scaun, începu să privească pe fereastră afară. Într-un tîrziu, Gvozdariov se reîntoarse, mestecînd ceva şi fluturînd hîrtiile strînse în neorînduială.

— Va trebui să vii mîine, spuse el, aşezîndu-se cu un gest obişnuit la birou. Am să discut mîine cu superiorii mei şi atunci vom lămuri situaţia.

— Mîine sînt ocupat, zise Jmakin.

Gvozdariov ridică spre el o privire oarecum mirată.

— Am treabă mîine, repetă Alexei.

Fără să se uite măcar la el, Gvozdariov se apucă să caute ceva prin sertare. Hîrtiile sosite pe numele lui Jmakin de la Moscova erau pe birou, lîngă călimară. Alexei le luă şi se ridică în picioare.

— Actele lasă-le aici! îi porunci Gvozdariov.

Jmakin se îndreptă spre uşă.

— Cetăţene Jmakin! strigă ameninţător Gvozdariov. Nu m-ai auzit?

— Nu-i nimic, o să mai vedem noi, spuse Alexei, vom vedea cine pe cine verifică, Moscova pe dumneavoastră, sau poate că dumneavoastră controlaţi Moscova. Tovarăşul Kalinin a scris aici cu mîna lui, iar dumneavoastră mai doriţi să faceţi nu ştiu ce fel de precizări! E ceva nemaipomenit, dacă vreţi să ştiţi! Şi n-am s-o las baltă, o să vă ardeţi pentru asta. Îmi iau înapoi scrisoarea şi toate actele mele...

Vocifera atît de tare, că din camera de alături cineva, probabil dactilografa, vîrî capul pe uşă.

„Am s-o termin eu odată cu voi toţi!" se gîndi Jmakin, ieşind în stradă.

La oficiul poştal de pe Nevski, Jmakin îi scrise o scrisoare lui Mihail Ivanovici Kalinin şi sublinie menţiunea „personal" făcută pe plic. Pe urmă puse scrisoarea la cutie şi se simţi parcă mai uşurat.

Cotind pe strada Vladimirskaia, Alexei se opri în fața unui magazin de pompe funebre, unde erau expuse în vitrină coșciuge și tot felul de articole de înmormîntare.

Un gînd năstrușnic îi fulgeră prin minte. Mușcîndu-și buzele în neștire, cercetă multă vreme coroanele mortuare și în cele din urmă găsi o inscripție potrivită pentru panglica neagră de doliu ; fluierînd bucuros că îi venise această idee, intră în magazin. Cu un aer îndurerat, Alexei notă pe un petic de hîrtie cuvintele ce urmau să fie „executate artistic" pe panglică chiar aici, în această „instituție", despre care auzise numai lucruri bune.

Vînzătoarea, o fetișcană drăguță, se arătă cam mirată de această comandă neobișnuită, dar Jmakin îi explică în cîteva cuvinte că coroana va trebui trimisă la comandamentul miliției, însă nu pe numele răposatului Gvozdariov, ci al fratelui său, care urmează s-o ducă la destinație.

— Bine, răspunse fata, achitați o sută nouăsprezece ruble.

Alexei scăpase din vedere acest amănunt, iar în buzunar n-avea decît patru ruble. Încercă s-o convingă pe vînzătoare că Gvozdariov-fratele va plăti desigur „cu multă plăcere" această sumă, însă fata nu se lăsă înduplecată cu nici un preț. Jmakin intră apoi în Pasaj și începu să colinde magazinele, temîndu-se și căutînd parcă să fugă de el însuși. Mîinile-i tremurau, în timp ce ochii lui verzi, cu sclipiri răutăcioase, alunecau atenți peste fețele trecătorilor. Mușcîndu-și buzele de neastîmpăr, Alexei se lăsă în voia pornirilor sale, fără să-i pese de nimic, încercînd acea senzație ciudată a omului purtat cu repeziciune de unda primejdioasă și rece a unui rîu, într-o zi caldă de vară. Pentru o clipă se trezi dojenindu-se de această slăbiciune, dar își zise îndată : „Ducă-se dracului totul, e mai bine să uit", și totul dispăru așa precum venise. Fiorii aceia bine cunoscuți, pe care-i uitase de mult, îi reveniră furnicîndu-l pe șira spinării...

Înăuntru, în magazin, era multă lume, mai ales femei, care făceau o larmă asurzitoare, cercetînd cu ochi stră-

lucitori și dilatați mormanele de imprimeuri și pînzeturi proaspăt aduse ce se ridicau pe tejghele. În aer plutea un miros de briantină și pudră, amestecat cu sudoare. Făcîndu-și loc cu umărul, Jmakin se îndesă prin mulțime, croindu-și drum spre tejghea. Mîinile cu degetele încordate, cuprinse de freamăt, căutau ca odinioară. Cineva protestă, spunîndu-i să respecte rîndul, însă Jmakin răspunse că își caută nevasta; mai făcu o mișcare, înghesui cu șoldul o femeie înaltă și frumoasă care stătea lîngă el și, cu un gest îndemînatic, îi deschise poșeta. Cu privirile ațintite în ochii femeii, Jmakin o întrebă la repezeală dacă se găsește de vînzare voal imprimat, introduse două degete în poșetă și scoase de acolo un pachet cu bancnote. Apoi se pierdu în șuvoiul cumpărătorilor, căutînd să ajungă la ieșire. Pachetul conținea în total cinci sute de ruble și era încă neînceput.

Așadar, treaba era făcută și încă „curat", cum îi plăcea pe vremuri lui Jmakin să-și aprecieze „munca". Deodată însă își simți trupul străpuns de fiori reci de groază. Dacă a săvîrșit totuși „treaba" asta, înseamnă că chelbosul ăla de Gvozdariov a avut dreptate? Prin urmare, Gvozdariov a procedat just neeliberîndu-i buletinul? Și nu mai înseamnă oare că la orice ocazie potrivită, el, Jmakin, se afundă din nou în trecutul acela tulbure, pe care atît Lapșin, Krinicinîi, cît și Mihail Ivanovici Kalinin, personal, îl consideră acum ca pe un lucru cu totul îndepărtat și care nu are nici o legătură cu actualul Jmakin?

Fluierînd încetișor un marș și rotindu-și ochii în jur, Alexei se duse cu pas tîrșit la punctul de miliție din Pasaj, aruncă pe biroul miliționului de serviciu pachetul cu bancnote și, spunînd pe un ton neglijent: „L-am ridicat de jos", se-ndreptă spre ușă. Miliționul însă ținu să pună pe hîrtie amănuntele legate de această întîmplare, pe care Alexei le născoci chiar acolo, pe loc, apoi îi scuturâ cu căldură mîna, bîiguind ceva despre „sufletul de aur al omului sovietic", și îi adresă mulțumiri din partea biroului de obiecte găsite.

Miliționul era tînăr de tot și Jmakin își zise în sinea lui: „Hei, tinerețe, tinerețe, minte necoaptă!"

Şi totuşi coroana cu inscripţia aceea atît de înduioşătoare merita să fie cumpărată! La autobază nu avea de unde să împrumute o sumă atît de mare.

Îl căută pe Hmeleanski, dar acesta nu era acasă. Se gîndi că ar putea să găsească la Krinicinîi. Jmakin îl sună la telefon din camera ofiţerului de serviciu, însă nu-i răspunse nimeni. La ieşirea din comandament, se întîlni cu ziaristul acela cu ochelari, pe care-l văzuse o dată în biroul lui Lapşin şi-l luase drept procuror.

„Ăştia au bani cu ghiotura", îşi zise Jmakin şi, pe un ton degajat, îi ceru ziaristului „doi sutari pentru vreo două zile".

La început avu impresia că Hanin nu l-a recunoscut. Dar David Lvovici îl ţinea minte şi-l întrebă întrucîtva surprins pentru ce are nevoie de această sumă.

— Trebuie să trimit urgent un cadou cuiva, răspunse Alexei, uitîndu-se la lentilele ochelarilor ziaristului, care luceau în bătaia soarelui.

— Bine, să trecem însă pe la casa de economii, se învoi Hanin.

Pe drum, căutînd să facă impresie, Jmakin începu să povestească despre viaţa lui „zdorbită" şi chiar îi dădu de înţeles lui Hanin că, dacă „istoria peregrinărilor lui pline de coşmaruri" ar încăpea pe nişte mîini bune, s-ar putea scrie un roman pentru care s-ar bate cititorii, nu altceva...

— Aş putea să vă schiţez ca o stenogramă toată tărăşenia, spuse cu un aer condescendent Alexei, iar dumneavoastră n-aveţi decît să scrieţi. Nu-mi pare rău de atîta lucru...

— Şi crezi că aceasta prezintă vreun interes? îl întrebă Hanin şi ochelarii săi luciră iarăşi în soare. Bine, să zicem că ai furat, că s-a făcut o greşeală cu dumneata, iar acum totul e în ordine. Propriu-zis aş vrea să ştiu cu ce anume poţi să te lauzi?

Jmakin rămase o clipă dezorientat, pe urmă se îmbufnă, ba chiar se supără de-a binelea. Dar nu era în stare să stea multă vreme supărat. În definitiv, datorită acestui om devenise şofer şi totodată încărcător, iar acum acelaşi Hanin mergea cu el şi la casa de economii. Prin urmare, ziaristul acesta cu ochelari nu-i este

de fel dușman, ci mai curînd prieten. Poate că într-adevăr ar fi timpul să înceteze cu povestirile acelea dubioase despre tot felul de furturi îndrăznețe și evadări izbutite pe care le-a săvîrșit?

După ce primi banii, Jmakin își luă pe un ton degajat rămas bun de la ziarist, pregătindu-se să plece, dar acesta îl opri și-l întrebă prin cine anume are de gînd să-i trimită banii.

— Vi-i trimit prin Ivan Mihailovici, spuse Alexei după o scurtă pauză.

— Bine, dar Lapșin e plecat pentru mult timp, iar dumneata mi i-ai cerut pentru „două zile". Lasă-i într-un plic la ofițerul de serviciu pe comandament, pentru mine. Mă numesc Hanin David Lvovici. Și să-mi restitui banii, fiindcă am nevoie de ei!

„Broscoiul! se gîndi Jmakin în urma lui. Habar n-are ce greu e să te lași de vechile apucături!"

La magazinul de pompe funebre, Alexei își recăpătă buna dispoziție și chiar ceru condica de sugestii și reclamații, intenționînd să-și exprime astfel recunoștința pentru treaba bine făcută. Nu găsi însă o asemenea condică, pentru că nimeni n-o cerea vreodată aici.

— Ar trebui s-o înființați! le recomandă Alexei.

Reciti cu o plăcere ascunsă inscripția scrisă cu litere albe, cursive, pe panglica neagră de mătase: „Iubitului tovarăș Gvozdariov, mistuit de foc la datorie".

— Ai să duci chiar acum coroana? întrebă el, adresîndu-se unuí individ cu o mutră cam șireată, care tocmai ieșise dintr-o firidă a magazinului. S-o predai lui Gvozdariov în persoană. E fratele mortului. Ține aici cinci ruble, să ai de cheltuială...

Flăcăul ascunse bancnota în sîn și-l încredință pe Jmakin că totul va fi îndeplinit întocmai. Alexei intră într-o bodegă mai „civilizată", se cinsti acolo cu bere și raci, răsfoi toate ziarele din local, apoi, cu vocea schimbată, ceru la telefon să vorbească cu tovarășul Gvozdariov.

— La aparat! răspunse acesta.

— Aici întreprinderea de pompe funebre, biroul de verificare a livrărilor, spuse Jmakin. Ați primit coroana?

Gvozdariov izbucni într-un potop de țipete atît de puternice, încît receptorul începu să vibreze fără să se poată înțelege nimic. Cu un oftat de ușurare, Alexei părăsi satisfăcut cabina telefonică, luă tramvaiul și se îndreptă spre Vasilievski Ostrov, la autobază. Mai avea încă destulă vreme pînă să plece în cursă în al doilea schimb!

LAPȘIN IVAN MIHAILOVICI ȘI BOBKA

Înconjurată din toate părțile de verdeață, clădirea nu prea mare a casei de odihnă, cu zidurile albe de piatră și acoperișul de olane, se ridica pe un mal înalt și abrupt chiar la țărmul mării. Valurile izbeau vuind țărmul ziua și noaptea, astfel încît, fie că ședea tolănit în șezlong, fie că se plimba, se cîntărea să-și controleze greutatea sau, supunîndu-se aceluiași instinct gregar ca și ceilalți vilegiaturiști, cumpăra ca să-și omoare plictisul tot felul de struguri, roșii sau pepeni galbeni, Lapșin avea totdeauna impresia că aude o canonadă îndepărtată. I se părea că undeva, mai încolo, bîntuie războiul, iar el se află în convalescență într-un spital din zona frontului, așa cum fusese în anii aceia îndepărtați, în bătăliile purtate împotriva lui Denikin, Kappel, atamanul Anghel și alți contrarevoluționari. Și tocmai datorită faptului că nu era într-un spital și nu încerca nici o suferință fizică, Ivan Mihailovici se simțea rușinat în fața propriilor săi ochi și înciudat parcă de viața tihnită pe care o ducea. „Trăiesc ca un boier sadea — își spunea el adesea. Te pomenești că am să pun cît de curînd osînză pe mine din pricina mîncărurilor ăstora cu conopidă, gustărilor și meselor îmbelșugate"...

Se împrietenise cu un aviator renumit și obișnuiau să stea amîndoi de vorbă, înfundați în fotolii de răchită, sau înotînd departe în largul mării încinse de soare. Cu cît se îndepărtau mai mult de uscat, cu atît se simțeau parcă mai liniștiți, ba cîntau chiar pe două voci, întrecîndu-se în laude pe seama litoralului, a casei lor de odihnă și a administratorului ei, Vikenti Osipovici. Aviatorul era ceva mai tînăr decît Lapșin și se cam

ferea de admiratorii care-l recunoşteau îndată oriunde şi stîrneau în jurul lui o zarvă supărătoare, pe care bietul om n-o putea suferi. Îndeosebi îl plictiseau cu atenţiile lor copiii şi „vilegiaturistele" între două vîrste, cu părul vopsit şi buzele încondeiate, care se ţineau după el, rugîndu-l să le povestească tot felul de episoade din activitatea lui eroică. Obrajii aviatorului se roşeau ca macul şi omul încerca să se scuze, în timp ce Lapşin îl compătimea spunîndu-i:

— Da, ce situaţie complicată...

Citeau amîndoi culegerea *Amintiri şi cugetări* a lui Herzen; aviatorul ajunsese la volumul trei, iar Ivan Mihailovici la jumătatea celui de-al doilea. Apoi discutau îndelung despre viaţa şi cugetările lui Alexandr Ivanovici, trăgînd concluzia unanimă că genul acesta reprezintă literatura viitorului. De ce anume era aşa, desigur că nici unul dintre ei n-ar fi putut să explice, însă atît Lapşin cît şi aviatorul îşi dădeau bine seama că în societatea de mîine, de dragul căreia trăiseră amîndoi o tinereţe destul de zbuciumată, nu va mai fi loc pentru opere literare lipsite de idei, conţinut, scrise într-un stil sforăitor, oricît de „abil ticluite" ar fi aceste cărţi, cum spunea aviatorul. Se deprinseseră să trateze cu prea multă seriozitate marea desfătare pe care o oferă lectura, ca să citească numai şi numai pentru a-şi omorî timpul...

Uneori plecau pe-nserat în oraş, cu obrajii proaspăt bărbieriţi şi bronzaţi de soare. Mulţumiţi unul de celălalt şi cumpătaţi la vorbă, îşi luau cina la restaurantul plutitor, stropind frigăruile de miel cu cîte un pahar de vin slab şi acrişor la gust şi fumînd pe îndelete o ţigară.

— Spune-mi, Ivan Mihailovici, eşti cumva văduv? îl întrebă o dată aviatorul, sorbind alene vinul din pahar.

— Ba m-a ferit cel-de-sus! răspunse Lapşin, cu spaimă în glas. Pur şi simplu nu-s însurat... holtei, cum s-ar zice. Se-ntîmplă uneori şi de-astea.

— Se-ntîmplă, firește, dar e cam ciudat. Un om ca tine trebuie neapărat să fie căsătorit. Viaţa de burlac nu ţi se potriveşte de fel...

Aviatorul își exprima adeseori nedumerirea că tocmai într-o perioadă atît de încordată el se odihnește în concediu și susținea că măsura aceasta nu-i de loc potrivită. Lapșin îl contrazicea, susținînd că orice comandant cu scaun la cap caută să-i asigure „personalului" din subordine o odihnă temeinică înaintea luptei, fiindcă după ce va începe bătălia, „n-are să-i mai ardă nimănui de concediu".

— Așa trebuie să privim noi vacanța pe care o petrecem — spunea el, zîmbind. O să ne reparăm toate beteșugurile astea căpătate în vremuri de pace și o să fim gata pentru un război adevărat...

Dezbăteau împreună știrile din ziare, și mai ales ceea ce spunea Hitler despre năzuințele lui spre o pace generală, despre firea lui în general bună, și despre mila arătată tuturor acelora pe care se pregătea să-i înghită în curînd. Amîndoi zîmbeau triști citind aceste rînduri și se gîndeau la unul și același lucru. În casa de odihnă domnea o atmosferă de nepăsare, de superficialitate. Vilegiaturiștii nu prea erau înclinați să se gîndească la ziua de mîine, și faptul acesta îi apropia parcă și mai mult pe cei doi prieteni, care, dacă nu chiar exact, însă destul de real, întrezăreau primejdia cu care mai devreme sau mai tîrziu aveau să dea piept cu toții, să se ciocnească inevitabil, pe viață și pe moarte.

Într-o seară tîrziu, cînd făceau o partidă de biliard, la casa de odihnă sosi soția aviatorului și Lapșin rămase singur. Aceasta era o femeie frumoasă și atrăgătoare și, auzind-o cum fredona cîte un crîmpei de cîntec în camera de alături sau cum vorbea și rîdea cu bărbatul ei, Ivan Mihailovici simțea că-l apucă un dor aprig de Katia. Fuma țigară după țigară, se ducea la scăldat, rătăcea în neștire ore întregi prin munți, dar dorul nu-l părăsea nici o clipă. Își dădea bine seama că gîndurile lui aparțineau pentru totdeauna Balașovei. Lucrurile ajunseră pînă acolo, încît într-o noapte întunecoasă și zăpușitoare, trezindu-se în zumzetul cărăbușilor, Lapșin își simți pleoapele umede și înțelese că a plîns în somn. Se ridică din așternut, aprinse lumina, își răsuci o țigară și rămase năuc pe marginea patului, ținînd chibritul aprins în mînă, pînă cînd simți că îl frige la

degete. Se ruşină de el însuşi, dar, oricît de aspru se dojeni, totul fu zadarnic. Aceeaşi negură îi apăsa parcă sufletul, în timp ce buzele-i murmurau cu amărăciune:

— Hei, Katia, Katia, ce ne facem acum?

După aceea ieşi în balcon şi ascultă îndelung vuietul valurilor care se izbeau de mal undeva dedesubt; uneori din tufiş răzbătea ţipătul straniu al unei păsări necunoscute, la fel de ciudat ca şi vegetaţia acestui ţinut alcătuită din magnolii, măslini şi palmieri.

A doua zi dimineaţa, Lapşin plecă la mare împreună cu Bobka, feciorul aviatorului, care împlinise în ajun şase ani. Băiatul era cam micuţ pentru vîrsta lui, tăcut din fire şi foarte lipicios. Părinţii îl tundeau cu maşina, lăsîndu-i doar un smoc de păr ce se ridica neascultător în frunte, dîndu-i copilului o înfăţişare deosebit de drăgălaşă. Lapşin nu se pricepea să se poarte cu cei mici, nu ştia cum să le vorbească, dar, ca unul care auzise că trebuie să-i trateze de la egal la egal, discuta cu Bobka la fel cum ar fi discutat cu Bocikov sau Balandin.

Coborau spre mare pe o potecă săpată în stîncă şi presărată cu prundiş. Pe drum, Ivan Mihailovici îi împărtăşea lui Bobka părerile sale cu privire la viitorul război. Se gîndea într-una la evenimentele petrecute recent în Spania şi urmărea cu o atenţie încordată toate uneltirile lui Hitler. Tocmai acesta era şi subiectul discuţiei de astăzi cu Bobka.

Tălpile sandalelor primite cu ocazia zilei de naştere alunecau îngrozitor, astfel că adeseori picioarele copilului porneau parcă singure înainte şi atunci Lapşin, care-l ţinea de mînă, îl readucea pe potecă, sfătuindu-l în glumă:

— Ţine-te de aer!

Bobka se uita tot timpul la însoţitorul său şi nu lua seama de fel pe unde calcă. Nu era frumos şi semăna leit cu tatăl său — aceiaşi pistrui, acelaşi nas aducînd cu un cartof, acelaşi cap cu fruntea boltită şi îndărătnică. Ochii însă îi moştenise de la maică-sa, nişte ochi cu o lucire domoală şi cu o expresie veşnic mirată şi încordată în acelaşi timp. Tot de la mamă-sa moştenise şi gura niţel ironică şi batjocoritoare.

— Asta-i, frate Boriska — spuse Lapșin, strîngînd la încheietură cu palma-i mare mînuța fierbinte a copilului. Așa se poartă dumnealor, fără să-și dea seama ce primejdie de moarte îi paște.

— Și sînt tare proști? întrebă Bobka în timp ce picioarele o luară iarăși razna alături cu drumul.

— Din punctul de vedere al unui om normal, desigur că-s proști, răspunse Lapșin, restabilindu-i poziția verticală și așezîndu-l pe pămînt, dar, văzuți prin prisma panicii pe care le-o inspiră comunismul...

— Ce-nseamnă „panicii"?

Lapșin îi explică acest cuvînt.

— Să mergem mai departe, urmă el. Ce planuri crezi că au dumnealor față de noi? Ei bine, află că planul lor este să dea o lovitură în zona din Baltica. Știi ce-i o zonă?

— Despre zonă știu, spuse Bobka, dar Baltica nu știu...

Ivan Mihailovici îi dădu lămuririle necesare și trecu mai departe.

— Stați niței! zise Bobka. Mi-a intrat o piatră în sanda.

— Scoate-o! îl sfătui Lapșin.

Bobka se așează jos pe potecă, se descălță cu aerul acela grav de preocupare totală pe care-l întîlnești numai la copii atunci cînd fac vreo treabă, scutură sandaua, apoi o încălță la loc și se ridică în picioare. Privindu-i ceafa, Lapșin avu pentru moment impresia că Bobka e copilul lui.

Ajunseră pe malul apei și, rușinîndu-se parcă de propria-i nepricepere și mai ales de dorința care-l îndemna să procedeze astfel, Ivan Mihailovici îi scoase băiatului sandalele, pantalonașii și, după ce-l gîdilă cu degetul după ureche, îl îmbie:

— Hai, azvîrle-te!

— Dar de ce m-ați dezbrăcat? întrebă Bobka. Credeți că eu singur nu pot? O să mă certe mama că m-ați dezbrăcat.

— Iar noi n-o să-i spunem nimic! îl liniști Lapșin, cu vocea lui groasă de bas. Ne-am înțeles, flăcăule?

Se îmbujoră la față, dîndu-și seama cît de neghiob își alcătuise fraza cu acest „flăcăule" și „noi".

Se scăldară multă vreme afundați în apa sărată și verde a mării. Lapșin nu înotă nici un pic, ținîndu-se pe lîngă mal alături de Bobka și aruncînd în băiat cîte un pumn de nisip umed. La un moment dat îi fu teamă ca nu cumva băiatul să răcească, de aceea începu să-l zorească să meargă mai repede acasă.

La înapoiere nu mai scoaseră nici o vorbă. Bobka obosise după baie și abia își mai tîra picioarele, atîrnînd greu de mîna lui Lapșin. Iar Ivan Mihailovici se gîndea că e timpul să se întoarcă la Leningrad, fiindcă aici, doamne ferește, ar putea să se scrîntească de atîta plictiseală.

Peste trei zile, aviatorul urma să plece împreună cu familia la Moscova. În dimineața aceea senină cu vînt răcoros, Lapșin se sculă înaintea tuturor. Își luase cu el un costum din bumbac alb, compus din pantaloni, bluză, pantofi de tenis și o tichie neroadă, ca un bicorn, albă și ea. După ce se spălă, Ivan Mihailovici îmbrăcă costumul, dar se răzgîndi îndată și își puse uniforma. Nici unul dintre sezoniști nu se trezise încă, numai Lekarenko, ajutorul de bucătar, stătea pe balcon și trăgea din țigară.

— Plecați? întrebă el încet și vocea lui răzbătu departe în aerul liniștit al dimineții.

— Nu, răspunse Lapșin, îmi pleacă prietenii.

— Aha, aviatorii, spuse cu o nuanță de respect Lekarenko. Simpatici oameni, nimic de zis. Și modești. Un om cu numele lui ar putea să ceară tot felul de delicatese și suplimente, pe cînd dînsul se mulțumește cu cele patru mese obișnuite, ba le și laudă. Nevastă-sa e și ea o femeie cumsecade și nici Boris nu-i un copil răsfățat.

Lapșin se declară de acord cu aceste aprecieri. Lekarenko se gîndi puțin, își întoarse privirile spre mare și întrebă:

— Dar dumneavoastră nu aveți copii?

— N-am.

— De asta, va să zică, vă plimbați tot timpul cu Boris — rosti Lekarenko. Vorbeam între noi, la bucătărie, cum se face oare că Ivan Mihailovici, un bărbat atît de simpatic, să nu aibă familie.

— S-a-ntîmplat așa, spuse Lapșin, simțind că începe să se enerveze.

— Fiecare după cum i-e scris, rezumă ajutorul de bucătar și-i aduse lui Lapșin pe o farfurioară o bucată de măduvă caldă, sare și pîine. Pînă una-alta, luați o gustare fiindcă o să flămînziți zdravăn pînă la micul dejun.

Lapșin mîncă și o porni singur spre mare, fluturînd în mînă o nuia subțire ruptă dintr-un tufiș. Uitîndu-se la carîmbii lustruiți ai cizmelor, Ivan Mihailovici se și vedea în orașul său ; se considera cu totul de prisos aici, printre oleandri, palmieri și chiparoși. Se-ncinsese strîns cu centura și își tunsese părul scurt, ca pentru ținuta de oraș. „Trebuie să muncesc, se gîndi el, să plec și să mă pun pe treabă!"

Era încă foarte devreme, abia ora șase cînd se înapoie la casa de odihnă. Oamenii mai dormeau încă. Simțea cum îi ard urechile, iar inima îi bătea cu atîta putere, încît renunță să mai urce pe terasa îmbrăcată în iederă și se așeză puțin să se odihnească pe treptele de piatră ale scărilor.

Auzi deschizîndu-se o fereastră la primul etaj. Ridicîndu-și privirile, Lapșin o recunoscu pe Jenia, mama lui Bobka. Femeia îl observase și ea și, holbînd ochii de mirare, îi făcu semn că vine jos. Lapșin se bucură și porni în întîmpinarea ei pe terasă.

— De ce v-ați sculat cu noaptea-n cap? întrebă Jenia, strîngîndu-i mîna. Numai bărbatu-meu obișnuiește să sară ca ars, parcă ar fi un deșteptător, pe la orele trei, și pleacă la zbor...

Căscă discret, scuturînd din cap, apoi își adună părul, care i se împrăștiase pe umeri la această mișcare bruscă.

Lapșin tăcea.

— Iată că plecăm și noi, spuse ea, uitîndu-se spre mare. E timpul.

— Curînd am să plec și eu, zise Lapșin.

Se așezară alături pe o treaptă și vorbiră cîtva timp despre Bobka, despre zborurile lungi și despre vremea de la Moscova.

— Trebuie să ne facem bagajele, spuse Jenia, iar omul meu văd că doarme şi mi-e milă să-l trezesc.

— Să v-ajut eu, propuse Lapşin. Lăsaţi-l să doarmă!

Intrară amîndoi în vestibulul micuţ din faţa camerei locuite de Bobka cu părinţii lui şi Jenia aduse din odaie un maldăr de haine scoase din dulap, apoi o valiză, un coş de răchită şi o curea pentru legatul bagajelor. În timp ce ea se duse după al doilea transport, Lapşin deschise valiza, o scuturâ şi începu să aleagă din mormanul răsturnat pe ziare numai lucrurile bărbăteşti: rufărie, ciorapi, flanele, pantaloni, căutînd să nu se atingă de lingeria şi rochiile soţiei aviatorului.

Picioarele îi amorţiseră stînd chincit şi Ivan Mihailovici se aşeză direct pe duşumea, aşternînd un ziar sub el. Jenia îl lăudă pentru treaba făcută şi-i spuse că aşa se pricep să-şi chivernisească lucrurile numai oamenii care au făcut războiul; de altfel, şi soţul ei ştie să le aranjeze la fel de bine. Se instală lîngă Lapşin şi începu să adune într-altă valiză lucrurile ei.

— Asta nu, zise ea, trusa de bărbierit nu trebuie împachetată. El se bărbiereşte pe drum şi o să mă certe dacă-i vom ascunde sculele astea...

Scoase afară trusa şi Lapşin se gîndi cu mîhnire în suflet că nimeni nu ştie despre el unde şi cum se bărbiereşte, nici ce obiceiuri are, şi că în întreaga lui viaţă nimeni nu i-a rînduit vreodată lucrurile. Şi ca totdeauna cînd se simţea trist sau nu era în apele lui, Ivan Mihailovici rosti cu o intonaţie veselă, strîngînd curelele cu care legase valiza:

— Acum totul e în ordine!

— Nu sînteţi căsătorit? întrebă Jenia, ghicindu-i parcă gîndurile.

— Sînt un celibatar convins, răspunse el, cu aceeaşi voce profundă de bas. Dă-le încolo de femei!...

Mai tîrziu se trezi şi aviatorul şi amîndoi stătură un timp pe terasă în fotolii, fără să scoată nici un cuvînt.

— Aşa, Ivan Mihailovici, frăţioare, spuse aviatorul la despărţire — am petrecut împreună destul de bine şi plăcut... Într-adevăr e o staţiune renumită în toată Uniunea!

Spunînd aceste vorbe, aviatorul îşi feri privirile în lături, ca şi cum ar fi rostit cine ştie ce frază entuziastă sau chiar sentimentală.

De data aceasta purta uniformă, şi trupul lui scund, cu umerii laţi, era sprinten şi bine legat. Avea o privire deschisă şi ageră. Toţi locatarii casei de odihnă ieşiseră să-i conducă pe călători, înconjurînd din toate părţile maşina închisă în care se şi instalase soţia aviatorului împreună cu Bobka. Prin fereastra maşinii se zărea un colţ al valizei pe care o împachetase Lapşin. În timp ce aviatorul strîngea mîinile celor de faţă, Ivan Mihailovici schimbă de la distanţă o privire cu Bobka, apoi se apropie de automobil şi spuse:

— Ei, cu bine, Boris!

— La revedere! răspunse Bobka, cu o voce absentă, preocupat de maşină şi de călătoria în care porneau. De fapt, băiatul era de mult plecat cu gîndul de aici.

— Să înveţi bine la şcoală! îl povăţui Lapşin. Să creşti mare!

În sfîrşit, automobilul se urni din loc. Fără să-l urmărească cu privirea sau să facă un semn de adio cu mîna, Lapşin se duse în camera lui şi scrise pînă la prînz o mulţime de scrisori adresate lui Hanin, Balandin, Vasea Okoşkin, Krinicinîi, Pobujinski şi celorlalţi tovarăşi. Conţinutul scrisorilor era atît de însufleţit şi plin de voie bună, încît toţi cei care le-au primit îşi dădură seama că Ivan Mihailovici e chinuit de dor.

Din ziua aceea Lapşin nu-şi mai îmbrăcă hainele albe şi umblă numai în rubaşcă şi cu cizme. Se gîndea tot timpul la Leningrad, la munca lui, la faptul că de mult n-a mai stat prietenește de vorbă cu Vasili, deşi lucrul acesta era foarte necesar. Îşi închipuia cu o deosebită plăcere burniţa şi ceaţa de la Leningrad (aşa cum scrie la calendar, iar nu ca aici — cu zăpuşeala asta în octombrie). Se văzu ajungînd la gară, chemînd maşina de la comandament şi aflînd îndată de la Kadnikov toate noutăţile, apoi prezentîndu-se la Balandin şi apucîndu-se de muncă aşa cum a muncit o viaţă întreagă.

„Da, da, îşi spunea el, ajunge. E destul"...

Îşi plimba iritat privirea peste suprafaţa verzuie şi uşor încreţită a mării, peste nisipul galben al plajei şi

peste zidurile albe, acoperite cu iederă, ale casei de odihnă, apoi se uita la soarele acesta strălucitor şi fierbinte al sudului. Ar fi vrut să plece imediat, fără a-şi termina concediul, dar nu se încumeta s-o facă numai fiindcă era un om disciplinat şi socotea că, dacă statul l-a trimis să se odihnească şi să-şi recapete forţele, el este dator să se conformeze acestor prescripţiuni independent de voinţa sa şi într-un mod cît se poate mai conştiincios.

ÎNTR-O SEARĂ DE OCTOMBRIE...

Într-o sîmbătă, pe cînd Hanin, care se instalase din nou în odaia lui Lapşin, ţăcănea la maşina de scris, apăru pe neaşteptate Okoşkin. Venise plin de însufleţire şi ţinea în braţe o sticlă de vin şi un carton cu fursecuri.

— Am trecut să vă spun bună seara, să fac un comision şi să-mi văd vechii mei prieteni, zise Vasili Nikandrovici, închizînd ochii din cauza luminii puternice. Cum o mai duceţi, David Lvovici ?

Din firida ei, Patrikeevna bombăni cu glas morocănos :

— Fără dumneata, am dus-o cît se poate de bine. Mai rău am trăit pe vremea cînd stăteai aici. Nici măcar nu te-ai şters pe picioare, uite ce-ai făcut pe jos...

— Străvechiul cîntec ? şi Okoşkin ridică din umeri.

Hanin se uită absent la Vasili Nikandrovici, absorbit de textul pe care-l bătea la maşină.

— Creaţi ? îl întrebă Vasea.

— Nu prea, aşa doar... Dar tu cum te mai lauzi ?

Legănîndu-se cu scaunul, Okoşkin răspunse că trăieşte minunat, dar mai are şi unele necazuri mărunte.

— Nu te mai legăna, că-mi vine ameţeală, îl rugă Hanin. Şi ce comision spuneai că ai ?

— V-a trimis Jmakin banii, vreo două sute de ruble.

— Nu te cred !

— I-aţi împrumutat cumva ?

— Auzi comedie ! Iar eu îmi luasem gîndul de la ei. Şi cum o duce Jmakin ăsta ?

— Așa și așa, răspunse Vasili, desfundînd sticla cu vin. Are o încurcătură cu buletinul, dar nu-i nimic, zilele astea o să se ocupe Prokofi Petrovici de această problemă. De altfel am și pregătit terenul. Desigur că și Aleoha are aici partea lui de vină... Și, chicotind, Okoșkin îi povesti tărășenia cu coroana mortuară : Cu banii luați de la dumneavoastră, David Lvovici, a cumpărat coroana aceea cu panglică.

— Ce vorbești !

— Întocmai. Mi-a istorisit chiar el... acum să știți că nu mai minte. Okoșkin turnă vin în pahare, gustă puțin dintr-al lui și scoase din gîtlej un suspin, un fel de gungurit de admirație. Minunată băutură ! exclamă el. Aromată și ușoară. Am auzit că lorzii englezi obișnuiesc să sugă după masă cîte un păhărel din licoarea asta, care costă acolo bănet greu, mii de lire sterline. Iar la noi e șapte ruble sticla, destul de ieftin.

Hanin tăcea dus pe gînduri. Ronțăiră un timp din fursecurile aduse de Okoșkin. Acesta își scoase cascheta și, după ce făcu cîțiva pași prin odaie, întrebă ce mai scrie Ivan Mihailovici.

— Îmi trimite scrisori foarte optimiste, răspunse oftînd Hanin. După cît se pare, s-a refăcut pe deplin. Tu n-ai primit nimic de la el ?

— O singură carte poștală, răspunse Okoșkin, oarecum nemulțumit. Nu știu de ce, dar îmi scrie totdeauna foarte laconic...

Ieși afară pe sală. Hanin își mai răsfoi manuscrisul și termină de scris la mașină fraza începută. Se auzi scîrțîitul ușii și Vasili îi comunică ziaristului că, după cîte a aflat, doctorul Antropov e de asemenea în concediu...

— Dar ce-ai cu el ? se interesă David Lvovici.

— M-au cam lăsat nervii, înțelegeți ? Mi s-a șubrezit organismul de tot...

— Nu, zău ?

— Degeaba mă luați peste picior...

Preocupat de treburile lui, David Lvovici nici nu băgă de seamă cînd Vaska își scoase cizmele și se întinse pe patul lui Lapșin. Stătea culcat, cu mîinile sub cap și cu picioarele în ciorapi vișinii sprijinite de tăblie. Avea

o înfăţişare abătută şi suspina adînc la tot pasul, cu ochii aţintiţi în tavan.

— Ce s-a întîmplat, Okoşkin ? îl întrebă Hanin. Nu te simţi cumva bine ?

— Mi-e tare rău, David Lvovici, răspunse vinovat Vasili. Dacă mă credeţi, mă simt de-a dreptul pierdut, nu altceva...

— Chiar pierdut ? Exagerezi !

— M-au mîncat de viu ! izbucni Vasili Nikandrovici. M-au făcut tocană.

Săltîndu-se într-un cot, Vasili întinse capul spre Hanin şi începu să-i povestească cum nevasta şi cu soacră-sa îl zeflemisesc pentru faptul că îşi ajută sora, cum îl obligă să mănînce dimineaţa caşă de ovăz, de parcă ar fi copil mic. Apoi istorisi cum tot ele l-au dus în vizită la fratele soacrei care e „slujitor al cultului", cum acesta şi-a ridicat mîna pînă în dreptul gurii lui Vasili, aşteptînd ca băiatul să i-o sărute, şi ce a ieşit pe urmă din toată afacerea asta.

— Adevăraţi cameleoni ! spunea cu mîhnire în glas Vasea. E curat mimetism, adaptare la mediu, nu alta, de stai şi te minunezi! N-o să mă credeţi, David Lvovici, dacă o să vă spun ce sînt în stare să facă ! Cumpără tot felul de lucruri, trag din mine cît pot, se canonesc, se vaită. Nu ştiu nici ele pentru ce se chinuiesc atîta. Mănîncă te miri ce, iar mie la serviciu nu-mi dau nici atîtica... O chiflă şi atît, „iar ceai, zic ele, găseşti şi acolo". Să nu mă mişc de aici !

— Ai cam dat greş după cum se vede, spuse Hanin, întorcîndu-şi privirile spre el.

— De unde naiba să ştie omul cu cine are de-a face ! răspunse Vasili. Am stat puţin aici şi parcă mi-am răcorit sufletul. Începu să sară prin odaie, trăgîndu-şi cizmele. Îmi dau seama că n-am s-o scot la capăt !

— N-ai s-o scoţi, încuviinţă Hanin.

— Însă ce-i mai important, urmă el după ce se încălţă — este felul cum mă chinuiesc. Orice fac nu le place. Ba că nu ţin bine furculiţa, ba conservele nu se mănîncă aşa, ba dacă m-am uitat la vecinul de-alături, de ce mă uit ! Şi ce-i mai îngrozitor, David Lvovici, este lipsa aceasta de încredere. Să zicem : dacă mă aflu la coman-

dament, mă controlează la telefon. Dar dacă sînt undeva la pîndă, atunci cum rămîne? Cunoaşteţi munca noastră, fiindcă sînteţi de-ai noştri. Spuneţi dumneavoastră, pot eu oare să-i dau Larisei adresa locului unde fac supravegherea, ca să mă verifice? E admisibil aşa ceva?!

— Nici nu-i de conceput! suspină Hanin. Însă, pe de altă parte, trebuie să fie plăcut cînd vezi că femeia pe care o iubeşti e geloasă pe tine.

— Desigur că... în general, nu-i rău. Dar dumnealor mai doresc şi să plec din miliţie.

— De ce?

— Fiindcă-i o meserie primejdioasă!

— Nu-i nimic! îl consolă Hanin. Lasă, frăţioare, că se aranjează totul cu bine. Cînd se va întoarce Ivan Mihailovici, o s-o invite pe Larisa ta la o discuţie şi o să-i explice, o s-o lămurească cum ştie el...

— Dar, mă rog, ce caută Larisa în toată afacerea asta? interveni cu glas tunător Patrikeevna din firida ei. Ce amestec are, dacă el e însurat cu soacră-sa...

După aceea, Hanin îi citi lui Vasili cîteva pasaje lungi din romanul scris despre Tolea Gribkov. Era o altă carte, nu semăna cu cea pe care o scrisese prima dată. Aici se vorbea cîte puţin şi despre Lapşin, Pobujinski, Krinicinii şi chiar despre Vasea. Pînă şi povestea lui Jmakin era oglindită întrucîtva în paginile ei...

— Seamănă? întrebă cu nelinişte Hanin, sorbind din paharul cu ceai şi întorcîndu-şi ochelarii spre Vasili. Seamănă, Vasea, ce zici?

După felul cum vorbea, se vedea că Hanin are emoţii şi pusese această întrebare fără ironie, iar părerea lui Okoşkin era importantă pentru el. Vasili de asemenea se simţea răscolit, avînd impresia că în momentele acestea foarte multe lucruri depind şi de el. Va trebui să asculte cu multă atenţie şi să observe orice scăpare, de altfel chiar Hanin îl rugase acest lucru. Nu surprinse însă nici o greşeală şi, ascultînd povestirea, revedea parcă aievea scena aceea din viaţa brigăzii lor, se minuna de băieţii cu care lucra şi încerca o mare bucurie văzînd că Hanin izbutise să redea totul atît de bine şi adevărat. Pînă la urmă însă Okoşkin îşi exprimă una din doleanţe:

— Aţi zugrăvit foarte frumos chipurile băieţilor noştri, în spiritul realismului socialist, nimic de zis, dar există unele amănunte pe care eu, unul, le-aş scoate. Acolo, de pildă, unde descrieţi ziua de plată a salariilor şi unde noi apărem oarecum cam săraci. Nu de alta, dar o să citească poate niscaiva lorzi englezi sau *bussinesmen*-i din America şi au să rîdă de noi. Parcă ei ar fi în stare să priceapă ce fel de om este, să zicem, Nikolai Feodorovici Bocikov? Nici n-au să creadă măcar că un asemenea om există şi munceşte în realitate. Sau să-l luăm pe Ivan Mihailovici, care stă într-o singură cameră...

— Cum, adică? se burzului Patrikeevna, ieşind din firida ei şi bocănind cu piciorul de lemn în duşumea. Ba nu-i de fel una singură. Dacă am pune o uşă aici unde locuiesc eu, ar fi ca o altă odaie. Pe urmă mai avem bucătăria, baia, un coridor foarte mare şi nişte chiriaşi prietenoşi şi cumsecade...

Hanin surîdea absent, ştergîndu-şi ochelarii.

— În general vorbind, e foarte frumos scris! spuse Okoşkin. Băieţilor noştri o să le placă. Şi Tolea Gribkov parcă trăieşte. O să descrieţi şi moartea lui?

— Da.

— Numai să nu fie un episod pesimist, îl preveni Okoşkin. Să ţineţi seama şi de cititorii tineri...

Patrikeevna plecă la bucătărie să prepare nişte gulii. Okoşkin se plimbă un timp prin odaie şi pe urmă întrebă oftînd:

— Dar cu viaţa personală a lui Ivan Mihailovici cum merge? Nici o schimbare, nimic?

— La fel ca şi pînă acum.

— Ar fi bine să se-nsoare! După cina frugală compusă din gulii prăjite, Vasili termină fursecurile, bău vinul, învălui încă o dată odaia cu o privire melancolică şi, de la uşă, adăugă: Mă credeţi, mi-am pătat rubaşca cu cerneală la birou şi mi-e frică să mă duc acasă. Ce ziceţi ce au făcut din mine?

— Au să te mustruluiască ele, n-avea nici o grijă — spuse Patrikeevna. Mieluşel te faci, nu alta!...

Vasili Nikandrovici schiţă un gest vag cu mîna şi ieşi din odaie.

Cu patru zile înainte de a termina cura de băi, Lapșin primi o scrisoare de la Katerina Vasilievna.

După masă, cînd citi pentru prima oară rîndurile ei strîmbe și aplecate în jos, Ivan Mihailovici nu înțelese aproape nimic din cuprinsul scrisorii, însă simți limpede că Balașova o duce prost, foarte prost. Își dădea seama că e de datoria lui să intervină îndată, fără să chibzuiască și fără să stea prea mult pe gînduri, că trebuie să se amestece cu toată hotărîrea în viața de neînțeles pentru el a tinerei femei.

Și Lapșin făcu tot ce-i stătu în putință ca să-i vină în ajutor. În primul rînd îi trimise o telegramă scurtă, ca o depeșă oficială, rugînd-o să ia avionul și să vină acolo, unde îi vor fi create „toate condițiile necesare pentru odihnă și căutarea sănătății". În al doilea rînd, după ce făcu socoteala fondurilor de care dispunea și din care nu mai rămăsese mare lucru, expedie prin mandat telegrafic pe adresa Katiei trei sute de ruble, iar în al treilea rînd, din restul de bani mai trimise o serie de alte misive. Lui Balandin îi ceru prelungirea concediului cu încă zece zile „în interes personal" și-l rugă să-i împrumute cinci sute de ruble. Tot în chestiunea banilor îi mai scrise și lui Pilipciuk, iar pentru Krinicinîi întocmi un mesaj telegrafic ingenios: să-i telefoneze lui Hanin, ca să-i trimită „fulger" niște parale, și totodată îl ruga pe Krinicinîi să-i mai țină locul la serviciu, „datorită unor împrejurări neprevăzute".

Transpirat după atîta scris și sîcîit de muștele care se obrăzniciseră o dată cu apropierea toamnei și roiau în încăperea strîmtă a oficiului poștal din localitate, Ivan Mihailovici se îndreptă spre plajă. Copleșit de noianul nesfîrșit al gîndurilor, înotă multă vreme, tăind pieptiș crestele valurilor și uitîndu-se din cînd în cînd spre soarele ce scăpăta la asfințit, înciudat pe el însuși pentru faptul că nu se simțea în stare să-și coordoneze ideile și simțămintele care-l frămîntau.

Dar apa mării și oboseala și-au spus cuvîntul. Încetul cu încetul Lapșin se mai domoli și, întîlnindu-l seara

pe o alee pe Vikenti Osipovici, administratorul casei de odihnă, își exprimă dorința de a sta puțin de vorbă cu el. Administratorul îl pofti la birou și se pregăti să-l asculte, jucîndu-se distrat cu bilele de la mașina de socotit.

— Biletul dumneavoastră de cazare, nădăjduiesc că-l vom putea prelungi, spuse el, luîndu-și aerul acela specific funcționarilor administrativi care caută să se ridice în propriii lor ochi, precum și în fața solicitanților. Eu așa cred, tovarășe Lapșin. Cît despre... prietenul dumneavoastră care... urmează să sosească, în această problemă v-aș sfătui să vă adresați lui Lekarenko al nostru. El poate să vă închirieze o cameră și să aranjeze destul de confortabil totul. Bineînțeles că are să vă asigure și masa...

Ivan Mihailovici îl găsi pe Lekarenko pe balcon, în fața bucătăriei. Făcîndu-și vînt cu tichia lui de bucătar, Lekarenko îl ascultă în tăcere pe Lapșin, dădu din cap în semn de încuviințare și întrebă :

— Pregătim o gustare pentru sosire ?

— Ce fel de gustare ? ! se miră Lapșin.

— Păi ca să fie totul după rînduială. Flori, fructe, pot să vă fac niște prepelițe la cuptor, ca să vă petreceți mai plăcut timpul...

— Mă rog, spuse Lapșin, oarecum dezorientat, dacă trebuie, trebuie...

În cursul zilei îi sosiră banii de la Pilipciuk și de la Prokofi Petrovici. În telegrama de răspuns, Balandin îi aducea la cunoștință că i s-au aprobat încă cincisprezece zile de concediu „pentru refacerea sănătății". Fără a mai zăbovi, Ivan Mihailovici îi telegrafie lui Okoșkin s-o ajute pe Balașova să-și procure biletul pentru avion și, dacă se poate, s-o conducă la aeroport.

În ultimele zile, Ivan Mihailovici nu mai era în stare să citească, nici să chibzuiască mai temeinic la nimic. Uneori pleca înot departe în largul mării, își pierdea timpul pe la oficiul telefonic ori măsura cu pasul rar odaia, fluierînd încetișor și căutînd să-și închipuie cum va decurge totul. Dar nu era în stare să-și imagineze lucruri concrete și vedea mereu dinaintea ochilor doar

chipul chinuit al Katiei, gura ei mare, cu buzele nefardate, și ochii rotunzi, care-l priveau fără să clipească.

Primi răspunsul lui Vasili după-amiază cînd toată lumea dormea. În afară de adresă, data și numărul avionului, Ivan Mihailovici mai citi pe blancheta telegramei șase cuvinte care parcă îi luară o piatră de pe inimă și îi aduseră chiar o undă de bucurie: „Balașova a decolat, călduroase salutări. Okoșkin".

— Drăguțul de el! murmură duios Lapșin, călcînd apăsat pe prundiș în căutarea unei alei mai retrase. „Călduroase salutări!" Auzi de ce-i în stare Okoșkin!

Gîndurile îi erau însă numai la Katia.

Pe nesimțite, Ivan Mihailovici grăbi pasul. I se păru nu știu cum că nimic încă nu fusese pregătit și, după ce-l găsi pe Lekarenko, care era supărat din pricina foilor de plăcintă ce nu-i ieșiseră „ca lumea", Lapșin îl scoase din bucătărie și plecară amîndoi să vadă odaia ce-i fusese destinată Katiei.

„Balașova a decolat, repetă el în gînd cuvintele din telegrama trimisă de Vasea. Călduroase salutări. Okoșkin. Balașova a decolat..."

Lekarenko avea o căsuță dichisită ca un pahar, cu pereții de culoarea cerului și cu acoperișul de olane. „Furate probabil de la casa de odihnă", îi trecu prin cap lui Lapșin, însă uită îndată de aceasta. Odaia era încăpătoare, curată și răcoroasă, cu ghivece de flori la ferestre, carpete pe dușumea și cu un maldăr de perne pe pat. În mijlocul odăii era așezată o masă de modă veche, acoperită cu postav verde.

— O să mai aducem și o canapea, spuse soția lui Lekarenko, o femeie tînără, cu mișcări feline ca de pisică. Propriu-zis nu o canapea, ci mai curînd un divan. Firește că putem așterne pe jos și un covor. Într-un cuvînt, pentru interior îmi iau toată răspunderea...

În spatele soției lui Lekarenko se adunase un pîlc de copilași goi, cu trupurile mlădioase și arse de soarele acesta torid, și cu ochii mari ca ai mamei lor. Plimbîndu-și privirile peste capetele odraslelor, Lapșin numără la început trei, pe urmă patru, apoi iarăși trei. Clipi din ochi și văzu din nou numai trei copii.

— Milka și cu Svetka se joacă totdeauna așa în fața chiriașilor, îi explică nevasta lui Lekarenko. Sînt gemene și se învîrtesc tot timpul pe lîngă storurile de la fereastră. Ia așezați-vă în rînd, să se lămurească tovarășul.

Lapșin se lămuri în cele din urmă cum stau lucrurile, apoi o porni încet spre casa de odihnă. „Balașova a decolat, repeta el în gînd, fericit și mirat totodată. Balașova a decolat." În odaia lui de la casa de odihnă îl mai aștepta o telegramă purtînd o semnătură ciudată: „Al dumitale, doctorul Vaimădoare". Încruntîndu-și sprîncenele, Ivan Mihailovici citi vreme îndelungată rîndurile misterioase și pline de voie bună ale telegramei, iar într-un tîrziu își aduse aminte că Alexandr Petrovici Antropov i se plînsese cîndva că prietenele Lizavetei o întreabă adesea ce mai face „doctorul Vaimădoare". „Sărăcuțul de tine, se gîndi Lapșin. Pînă la urmă tot ai pornit-o după ea, n-ai mai putut să reziști!"

Curînd după aceea, Ivan Mihailovici cobora din autobuz în apropierea vilei unde își frămînta dorurile amărîtul Antropov.

Curtea era pustie, numai o femeie între două vîrste purtînd un halat alb îndesa furioasă niște bucăți lungi de lemn în vatra încinsă de sub cazanul cu apă pentru ceai. Pentru o clipă, lui Lapșin i se păru că aerul acesta nemișcat și fierbinte din sud nu-i decît opera femeii cu halatul alb.

— Îl caut pe Antropov, spuse el. E un doctor venit la odihnă, un bărbat solid, cu chelie...

Fără să-l privească, spălătoreasa îi răspunse că oamenii veniți la odihnă tocmai acum se odihnesc...

— Și mă rog, unde se odihnesc?

— Unde? ... unde?... La plajă, unde în altă parte...

După tonul ei, era limpede că nu poate să-i sufere pe vilegiaturiști. Lapșin porni spre mare. Încă de departe, coborînd scările, Ivan Mihailovici îl recunoscu pe Antropov și, văzîndu-l, își dădu seama îndată că pentru prietenul lui nici nu putea fi vorba de odihnă: muncea, bietul, ca un bivol. Cățărat pe o stîncă înaltă, Alexandr Petrovici tocmai se pregătea să sară și, cu o voce stri-

dentă și prefăcut veselă, le striga ceva femeilor care stăteau la poalele stîncii, cu caschete de cauciuc pe cap, afundate pînă la brîu în apă. Antropov își luă avînt și, împreunîndu-și palmele deasupra capului, făcu o săritură elegantă ; țipînd cu glas subțire, cîrdul de femei cu caschetele pestrițe se adună laolaltă și porni înot alături de Antropov, care nici în apă nu se lăsa de năzbîtii : sta pe spate, făcea demonstrații de bras sau craul, ori se învîrtea în loc ca un titirez și făcea tumbe, într-un cuvînt, se zbenguia așa cum se zbenguiesc puii de delfin în zilele călduroase de vară...

Lapșin își descheie nasturii de la gulerul rubăștii albe și largi, se așează pe o bancă și, aprinzîndu-și o țigară, se pregăti să-l aștepte pe Antropov. Se gîndea la Alexandr Petrovici cu o compătimire molatică, dar deodată își întrerupse șirul gîndurilor, spunîndu-și că și el se cam aseamănă cu Antropov, așteptînd-o cu nerăbdare pe Katia, care, desigur, vine încoace mînată de o pornire absolut tovărășească, și nu de alte sentimente.

Scoțînd din buzunarul rubăștii scrisoarea ponosită a Katiei, Lapșin se apucă s-o recitească (pentru a cîta oară ?), căutînd să se convingă că Balașova vine anume pentru el, și nicidecum numai ca să-și limpezească simțămintele și să pună ordine în viața ei personală. Citea grav și cu o deosebită atenție frazele care se refereau la el însuși, mișcîndu-și în neștire buzele. În schimb căuta să treacă cu ușurință și cît mai neobservat peste pasajele legate de individul acela căruia îi spunea în gînd „bibiloiul", străduindu-se să nu pătrundă tîlcul unor amănunte neînțelese și chiar ostile din cuprinsul scrisorii...

Au cinat toți trei împreună într-o ospătărie tătărască — Lizaveta, Antropov și Lapșin. Adierea călduță a brizei legăna ușor perdelele albe de la ferestre și umfla fața de masă, rătăcindu-se uneori prin părul Lizavetei, care, cu un surîs blînd, își aduna zulufii răvășiți prinzîndu-i într-un coc strîns la ceafă. Tînăra fată se simțea ostenită din pricina arșiței de pe plajă și din cauză că se zbenguise prea mult în apă. Mînca fără poftă și pleoapele i se lăsau grele peste ochii înguști și puțin

oblici. Iar Antropov se agita şi-i spunea lui Lapşin cu obidă în glas :

— Este inadmisibil ca cineva să se obosească în halul acesta. Înţelegi, Ivan Mihailovici, n-o poate scoate nimeni din apă. Iar acum, uite-o că doarme pe scaun ! Şi asta se repetă în fiecare zi...

— Şi, mă rog, ce vezi rău în asta ? obiectă Lapşin. E o oboseală sănătoasă, sau te pomeneşti că după ştiinţă e cumva altfel ?

Lăsîndu-şi vinul în pahar, Lizaveta se ridică de la locul ei, îşi întinse braţele în lături şi, stăpînindu-şi căscatul, se adresă musafirului :

— Te rog să mă ierţi, Ivan Mihailovici, dar nu mai pot. Mi-e atît de somn, că mi se-nchid ochii. Noapte bună ! Şi întinzîndu-i mîna ei fină şi puternică, se întoarse spre Antropov, spunînd : Pentru mîine dimineaţă avem organizată o partidă de volei, doctore ! Să nu îndrăzneşti să dormi în timpul meciului. Ne-am înţeles ?

După plecarea Lizavetei, Antropov ceru un coniac şi, sorbindu-l dintr-o înghiţitură, începu să i se plîngă lui Lapşin :

— Am citit nu de mult o carte amuzantă, scrisă, pare-mi-se, prin secolul al şaptesprezecelea. Autorul cărţii, neguţător de meserie, călătorise mult şi suferise nenumărate naufragii pe fel de fel de mări şi oceane. De cîte ori presimţea că i se apropie sfîrşitul, neguţătorul exclama întotdeauna : „Desigur că acum un sfat înţelept mi-ar prinde cît se poate de bine. Însă, cu voia Providenţei, în cazul de faţă n-am pe nimeni cu care să mă sfătuiesc". Ai înţeles ?

— Mai mult sau mai puţin, răspunse Lapşin, cu un suspin uşor.

— Bine, însă la mine hotărîrea a şi fost luată ! exclamă Antropov, îmbujorat de coniac. M-am decis ! Să vezi, Ivan Mihailovici, m-am hotărît să plec.

— Cum, adică ?

— Uite, aşa. Şi încă departe. Medici buni şi practicieni pricepuţi se caută oriunde.

— Firește, răspunse rece Lapşin, răsucind între degete paharul cu apă minerală. Numai că, după socoteala mea,

nu se caută oameni care fug de ei înșiși, ci care vin singuri, *de bună voie*...

Lapșin sorbi din pahar, își aprinse o țigară și își întoarse privirile în altă parte. Îi venea greu să-l vadă pe Antropov, un om în general neobișnuit cu băutura, dînd pe gît cu lăcomie și cu gesturi stîngace coniacul. Tocmai atunci printre mese își făcea loc apropiindu-se de ei un grăsan de vreo șaizeci de ani, tuns chilug și cu obrajii lăbărțați. Necunoscutul întrebă cu o voce dogită: „Îmi dați voie?" și, fără să aștepte răspunsul, se așeză pe un scaun. Individul horcăia pe toate tonurile, de parcă în piept ar fi avut o mulțime de mașini hodorogite. Buzele îi erau vinete și stătea cu gura întredeschisă. Surprinzînd privirea lui Lapșin îndreptată asupra lui, străinul zîmbi, explicîndu-i în cuvinte întretăiate:

— Sînt astmatic, să nu vă fie teamă. Nădăjduiesc să nu dau ortul popii chiar acum. Apoi își turnă vin roșu în pahar, amestecîndu-l cu apă minerală.

Antropov se uita la el ca la o nălucă.

— Am sosit astă-seară, cu trenul de Moscova, se adresă necunoscutul lui Antropov, m-am spălat, am mîncat niște chifteluțe de varză și un *soté* de morcovi, iar aici am venit să-mi iau *cina*! La cuvîntul „cină", în pieptul lui răsunară din nou aceleași horcăituri și fluierături nelămurite. Asta-i! Îi comandă ospătarului o mulțime de mîncăruri, pe care le devora îndelung, stropindu-le din belșug cu apă minerală. Sînteți și dumneavoastră medic? îl întrebă el pe Lapșin, într-un tîrziu.

— Nu.

— E prietenul meu! răspunse Antropov, ușor amețit de băutură. Ba mai mult, prieten și sfetnic.

— Nu cumva dumneavoastră l-ați povățuit să înainteze raportul pentru a pleca de la clinică? De altfel să facem cunoștință. Mă numesc Soldatov.

— Este șeful nostru! interveni din nou Antropov. Rapoartele îi sînt adresate lui, iar reclamațiile lui Dumnezeu sfîntul...

După ce mai mîncă o tocăniță de berbec cu colțunași tătărăști, Soldatov își șterse cu șervetul fruntea asudată și, răsuflînd îndelung, spuse în cele din urmă:

— Raportul dumitale, Antropov, l-am rupt și l-am aruncat la coș. Așa că acum putem vorbi despre acest lucru ca despre un fapt consumat. Și întorcîndu-se cu tot trupul spre Lapșin (probabil avea gîtul înțepenit), Soldatov urmă : Fiindcă sînteți prietenul și sfetnicul lui Antropov, iar ideea cu raportul se prea poate să fi fost a dumneavoastră, vă rog să m-ascultați. Fiind odată la o recepție la mine (eu dețin o funcție de răspundere și dau recepții), Antropov mi-a destăinuit povestea lui demnă de pana unui maestru. M-am gîndit mult și am ajuns la următoarea concluzie. Domnișoara din pricina căreia se nasc toate suferințele sublime ale lui Antropov al nostru nu-i măritată. El, după cum l-am auzit, e văduv. Iar eu, om înaintat în vîrstă, care am obiceiul să cîntăresc îndelung totul, sînt convins, din experiența vieții și din observație, de următorul lucru : de o soție rea nu-i păcat să fugi. Poți să pleci în cazul cînd este vorba de un sentiment mărunt și ieftin, ba chiar trebuie să pleci. Dar de dragoste adevărată, dragă tovarășe, n-am onoarea să vă cunosc numele...

— Ivan Mihailovici...

— Mult stimate Ivan Mihailovici, uitați-vă cum stau lucrurile. Scuzați-mi stilul cam arhaic, însă de o pasiune mare nu poți să te-ascunzi. Niciodată și nicăieri ! Îmi cer din nou iertare, însă dragostea adevărată durează pînă la moarte, iar după unii, și dincolo de mormînt ! În tinerețea mea, nici ocna și nici deportările n-au fost în stare să înfrîngă această dragoste adevărată. Și iată că, în loc să-l povățuiți să facă rapoarte și să-și ceară, „din motive personale", mutarea într-un ținut cît mai îndepărtat, mai bine, stimate Ivan Mihailovici, l-ați sfătui pe învățăcelul dumneavoastră să se căsătorească cu prietena lui. S-o ia de mînă, s-o ducă cu el și să se-nsoare...

— Ei, ai văzut ? ! exclamă Antropov. Ai văzut, Ivan Mihailovici ? Și cît e de simplu, ce zici ? Ai văzut ?

Soldatov se uită în tăcere la Lapșin. Din pieptul lui răsunau aceleași șuierături și horcăieli, dar el părea că nu le acordă nici cea mai mică atenție.

„S-o iei de mînă, s-o duci cu tine și să te însori !" se gîndi Lapșin, ridicîndu-se în picioare. Iar atunci cînd

Antropov îi reproșă că nu-i dă totuși nici o soluție, Ivan Mihailovici îi spuse calm și încet :

— Ia-o de mînă, du-o cu tine și-nsoară-te !

Ajunse acasă tîrziu, făcu o baie în „marea lui" și se bărbieri în fața oglinjoarei de pe masă, apoi, după ce își răcori obrajii cu apă de colonie, se așeză pe marginea patului, cufundat în gînduri. În urechi îi stăruiau horcăiturile din pieptul lui Soldatov, împletite cu glasul acestuia, care susținea că dragostea adevărată te însoțește pînă la moarte. „Da, e bine spus, pînă la mormînt, repetă cu o bucurie încăpățînată Lapșin, declarîndu-se întru totul de acord cu Soldatov. Nicăieri n-am să scap de ea și nici n-am s-o mai las să plece !"

IAR ÎN TIMPUL ACESTA...

Iar în timpul acesta, în odaia unde Hanin țăcănea la mașină ca de obicei, Okoșkin tocmai își băga capul pe ușă, întrebînd :

— Îmi dați voie ?

— Șterge-te pe picioare, ce-nseamnă asta să intri cu cizmele murdare ! mormăi Patrikeevna.

— Află că de data asta cizmele-s curate !

Vasea își scutură mantaua de ploaie, o întinse pe speteaza scaunului, își trecu peste obraji batista parfumată din belșug și zise fără să se adreseze nimănui :

— Interesant, o fi ajuns oare avionul, sau încă nu ?

— Imediat, o clipă doar, bolborosi Hanin, cu un aer de vrăjitor. O clipă, numai o clipă... Îi era teamă să nu uite fraza care-i venise în minte. După cîtva timp, David Lvovici scoase un oftat și, tolănindu-se în fotoliul incomod al lui Lapșin, spuse cu voie bună : Ura, a venit Okoșkin ! Ce zici, Patrikeevna, pregătim o cină de pomină, hai ? Cu cartofi fierți, scrumbie, castraveți și cu votcă dreasă cu ierburi. Dacă ai ști, Vasili Nikandrovici, ce votcă se pricepe să prepare Patrikeevna noastră !...

— Scrieți, scrieți mereu...

— Scriu, transcriu și pe urmă o iau de la capăt.

— Greu se cîștigă pîinea în meseria dumneavoastră...

— Dar tu cum ai crezut?...

Tăcură cîtva timp, apoi Okoșkin rosti gînditor:

— Sînt curios totuși, o fi ajuns oare, sau nu?

— Cine, Balașova?

— Da, Katerina Vasilievna.

— Posibil să fi ajuns, dar nu-mi vine a crede. Odată, un pilot pe care-l cunoșteam destul de bine, mi-a spus următorul aforism: „Aviația este mijlocul de locomoție cel mai modern: zbori un ceas și aștepți o săptămînă".

— Destul de cinic pentru un aviator.

— Nu știu ce-i cu tine, Vasili Nikandrovici, dar te-ai deprins să folosești niște expresii...

— Te deprinzi fără să vrei, răspunse posac Vasili. Am intrat zdravăn la apă, atît de rău, că n-o doresc nici dușmanilor mei. N-au mai rămas din mine decît cornițele și copitele, ca iedul din basme.

Hanin ar fi dorit foarte mult să afle ce i s-a întîmplat lui Okoșkin, dar se stăpîni și ieși după Patrikeevna să-i dea dispoziții pentru cină. Cînd se întoarse în odaie, simți în aer un miros de valeriană.

— Vreau să vă fac o rugăminte, spuse Okoșkin. Cît lipsește Ivan Mihailovici, am să locuiesc aici, dacă-mi dați voie. Dînsul, desigur, nu va avea nimic de obiectat.

— Dar ce s-a-ntîmplat?

— S-a-ntîmplat că din cauza lui m-am prăjit rău de tot.

— Cum așa?

— M-a urmărit soacra. La început, Katerina Vasilievna m-a chemat acasă la telefon și m-am înțeles cu dînsa...

Hanin îl asculta zîmbind.

— Nu-i nimic de rîs în afacerea asta. Fără bărbi. Dacă dumneavoastră ați fi intrat într-o asemenea horă...

— Ce fel de horă?

— Să vedeți numai. Înainte de a se urca în avion, înțelegeți, Balașova m-a luat în brațe și m-a sărutat. Și, de altfel, ba rîdea, ba izbucnea deodată în plîns. Iar soacră-mea le-a văzut toate astea și le-a notat pe răboj. Bineînțeles că numaidecît le-a intrat în cap ideea, cum că eu, adică, abia o scot la capăt cu banii, dar îmi

trimit amantele cu avionul la băi. Mai explică-i ceva dacă poți! Curat ca în noaptea Valpurgiei, nu altceva! Uitați-vă și dumneavoastră ce a mai rămas din mine.

— Dimpotrivă, arăți minunat!

— Într-adevăr minunat, n-am ce zice!

După ce se ospătă cu cartofi și scrumbie, Vasea dădu pe gît un pahar mare de votcă și-i spuse Patrikeevnei:

— Crezusem înainte că dumneata ai un caracter dificil, zău așa! Abia acum însă îmi dau seama ce fel de om ești. Înger, nu femeie!

— Vezi, vezi! îl opri Patrikeevna. Nu huli lucrurile sfinte.

— Ba înger! exclamă Vasili. Și să nu mă contrazici! Pe vremea cînd locuiam aici, eram un om fără căpătîi, dar azi, cum s-ar zice, m-am organizat. Sînt potcovit la toate copitele, ajut și la gospodărie, alerg pe la magazine, iar mai deunăzi am cumpărat din proprie inițiativă și ceară pentru parchet. Mai ai puțini cartofi?

— Mai bine bea un ceai cu pîine și unt, îl sfătui compătimitoare Patrikeevna. Pîinea e caldă și bună. Și untul e proaspăt...

— Noi cumpărăm unt sărat, spuse Okoșkin, oftînd. Se păstrează mai bine...

Își unse o halcă zdravănă de pîine cu unt și își puse în pahar trei bucățele de zahăr, apoi se uită întrebător la Patrikeevna și mai luă o bucată.

— Nu face nimic, încuviință bătrîna, poți să iei. Nu ne pare rău, nu-i așa, David Lvovici?

— Ele susțin că am o poftă de mîncare anormală, mormăi repede Okoșkin, că niciodată nu voi ajunge să am o mobilă ca lumea și nici haină cu guler de lutru. Zic că mănînc singur tot ce cîștig. Dar la ce naiba îmi trebuie haină cu guler de blană? Ce să fac cu mobila lor frumoasă? Adică nu cîștig de ajuns nici pentru zahăr? Trageți-mi o bătaie fiindcă-mi place ceaiul dulce! Și ce-i cu asta, hai? Uff!...

Okoșkin împinse paharul mai încolo și, așezîndu-se pe pervazul ferestrei, șterse cu mîneca geamul asudat și ud de ploaie, apoi începu să se uite afară, în stradă.

— Lasă, Vasili Nikandrovici, nu te mai necăji, îl consolă Hanin. Propriu-zis nu-i nimic grav. Vino să

mai bei un ceai, ţi-alungă gîndurile triste. Probabil că şi Larisa ta suferă acum. V-aţi despărţit cumva, sau ce este?

— Am fugit, răspunse abătut Okoşkin. M-au trimis să cumpăr covrigi, uite şi hîrtia de trei ruble pe care mi-au dat-o. Iar eu am strîns banii în pumn şi... valea! Acum trebuie să trăiesc din ei pînă la leafă...

Cînd Patrikeevna tocmai îi făcea patul lui Okoşkin, sună telefonul şi o voce de femeie întrebă dacă nu cumva Vasili e acolo.

— Aici, răspunse David Lvovici, întinzîndu-i tînărului receptorul.

Okoşkin ascultă multă vreme în tăcere, pe urmă ripostă:

— Vă poftesc să nu mă luaţi atît de repede, fiindcă nu pricep despre ce este vorba.

După alte cîteva minute, Vasili declară:

— Vă poftesc să nu folosiţi teroarea!

Şi, în sfîrşit, cînd Hanin tocmai termina de citit articolul de fond din ziar, Vasili Nikandrovici spuse la telefon:

— Nu mă socotesc vinovat şi nici n-am de gînd să vă învinuiesc de ceva. Dumneata împreună cu fiica dumitale aţi face bine să vă odihniţi deocamdată fără mine, iar eu fără dumneavoastră. Poate că mai tîrziu vom găsi un limbaj comun, dar atît timp cît dumneata ai să te bagi între noi, mă îndoiesc. Cît priveşte întîmplarea de la aerodrom, toate astea nu-s de loc în favoarea dumitale şi am s-o dovedesc mai tîrziu. Salutări Larisei. După ce agăţă receptorul, Okoşkin se aşeză pe marginea patului lîngă Hanin şi, oftînd amar, zise: Soacră-mea plînge, Larisa boceşte, iar eu simt că-mi pierd minţile.

— Asta-i pentru că nu ştiţi nici unul cum arată adevăratele nenorociri...

— Auzi vorbă! se miră Okoşkin, scoţîndu-şi cizmele. Vreţi să spuneţi poate că la mine-i fericire?

— Sută-n sută, zîmbi Hanin. Cu timpul ai să-ţi dai singur seama de aceasta.

— Dar cu slujitorul cultului cum rămîne?

— Afară cu el!

— Şi soacra?
— Trebuie să vă separaţi de ea.
— Dar... cu manufactura, ce-i de făcut?
— Fii bărbat şi o să se termine şi asta...
— Dar...
— Ajunge! îl opri Hanin. Mă plictiseşti. Răsfoieşte mai bine o carte, uite ce nervos ai devenit...

Mai citiră vreo jumătate de oră, după care Hanin întrebă dacă poate să stingă lumina. Vasili însă nu-i răspunse, deoarece adormise între timp. Era îmbrăcat cu o flanelă nouă de piele cu guler roz. „Manufactura", îşi spuse în gînd David Lvovici, apoi stinse lumina şi zîmbi. Îi venea să rîdă şi în acelaşi timp încerca o oarecare părere de rău pentru Vasea.

A VENIT CINEVA LA DUMNEAVOASTRĂ...

Frecîndu-şi cu palmele mari obrajii care-l usturau din pricina soarelui şi a apei de colonie, Lapşin rămase cufundat în gînduri pînă la ziuă, numărînd în minte ceasurile ce-l mai despărţeau de sosirea Katiei. Apoi, alunecînd cu cizmele pe cărare, coborî din nou spre plajă şi intră în apă; se duse departe în larg — la dracu-n praznic — pe urmă se răsuci şi, spintecînd cu umărul voinic valurile poleite de aurora dimineţii, se reîntoarse la mal. În timp ce se îmbrăca după baie, din cauza zgomotului valurilor nu auzi cînd îl strigă cineva, iar cînd îl văzu pe paznicul de noapte Fadeici, alergînd cu fereală pe ţărm, nu-i dădu nici o atenţie.

— Tovarăşe Lapşin, îl chemă bătrînul, apropiindu-se de el. A venit cineva la dumneavoastră şi v-aşteaptă de vreun ceas pe balcon.

— Cum? întrebă Lapşin.

— A venit cineva! repetă moşneagul, arătînd cu ţeava puştii spre clădirea casei de odihnă. Vă aşteaptă...

Cînd intra de serviciu, Fadeici obişnuia să se echipeze cu cojoc şi căciulă de oaie, de parcă ar fi fost la Cercul Polar, şi era caraghios să-l vezi aşa încotoşmănat printre oleandri şi palmieri. Lapşin surîse şi se gîndi înciudat că poate va trebui să-l conducă pînă

acasă pe Antropov, care pesemne se cherchelise. Cine altul decît doctorul ar fi putut să vină la el cu noaptea în cap? Paznicul începu să urce poteca cu paşi bătrîneşti, urmat de Lapşin, care mergea agale fluturînd prosopul. Nu avea de loc poftă să asculte văicărelile plictisitoare ale lui Antropov sau tot felul de palavre, şi probabil de aceea, chiar atunci cînd ajunse la doi paşi de Katia, nu se putu dumeri cine venise.

— Încotro te uiţi, Ivan Mihailovici? întrebă ea încet, cu o voce speriată. Iată-mă-s aici!

Purta o manta de ploaie veche, de culoare cenuşie, iar părul tuns scurt îi flutura în bătaia vîntului. Lapşin observă că actriţa slăbise şi mai mult, pomeţii obrajilor i se ascuţiseră, iar ochii păreau mai mari ca înainte. Zîmbind sfios, Ivan Mihailovici făcu un pas înainte şi-i întinse mîna. Balaşova îi cuprinse cu palmele-i reci mîna la încheietură, se ridică pe vîrfuri şi, cu un gest copilăresc, îl sărută pe bărbie.

— Nu pricep nimic, rosti Lapşin, cu acelaşi surîs stingher. După orar, sosirea era parcă fixată pentru orele optsprezece şi şase minute, nu-i aşa?

Ochii ei rotunzi erau iarăşi aproape de faţa cu trăsături mari a lui Lapşin, cu obrajii arşi de soare şi vînt, de buzele lui aspre şi sărate de apa mării. Sprijinindu-se de el ca de un reazem de nădejde, tînăra femeie îl ţinea de braţ, explicîndu-i cu lux de amănunte cum avionul cu care plecase iniţial avusese un accident...

— Adică, propriu-zis, am zburat, se corectă Katia, rîzînd şi bucurîndu-se parcă de ceva. Avionul s-a paradit rău de tot, Ivan Mihailovici, aşa de rău, că n-a putut să meargă mai departe. Ni s-a propus să ne ducem la gară şi toţi pasagerii au pornit-o într-acolo. Eu am socotit însă că asta are să dureze mai mult. Şi deodată totul s-a schimbat, fiindcă a mai plecat în cursă un avion de transport. M-am rugat de ei şi m-au luat, i-am rugat mult de tot, nici nu poţi să-ţi închipui. E un avion direct, cel mai direct care vine încoace... Un vînt uşor se porni dinspre mare. Katerina Vasilievna închise pentru o clipă ochii, şoptind încet, din vîrful buzelor: — Doamne Dumnezeule, ce prostii vorbesc. Pe cine interesează oare toate astea? Deschise ochii din

nou și, cu mirare în glas, tînăra femeie spuse: Bine te-am găsit, Ivan Mihailovici!

— Bine ai venit, Katia! răspunse el, izbucnind în rîs. Pe urmă adăugă: Uite ce este, du-te și fă o baie, iar eu între timp am să organizez totul. Ți s-a pregătit camera și celelalte, însă trebuie să-i mai zoresc niței. Poteca aceea duce spre mare, vezi colo băncile și cei doi palmieri, cobori chiar pe-acolo...

Katerina Vasilievna dădu din cap supusă, iar Lapșin o porni cu pași mari, respirînd din adîncul plămînilor, spre căsuța de pe deal a lui Lekarenko. Soarele se ridicase acum sus și Lekarenko se spăla lîngă gard, împroșcînd apa departe în jurul lui.

— A sosit! îi strigă de departe Ivan Mihailovici. Trebuie să ne grăbim, șefule! E obosită, a zburat cu avionul și nici nu-i prea rezistentă...

Ajutorul de bucătar își luă o înfățișare gravă, clipi din ochi de cîteva ori, apoi urcă în grabă treptele scării. Peste cîteva minute, Lapșin împreună cu nevasta lui Lekarenko și cu copiii, care încă nu se treziseră bine din somn, se apucă să manevreze așa-zisul „divan turcesc" (cum i se spunea în familia bucătarului) și să care tot felul de măsuțe, taburete, scaune, etajere, carpete și ghivece cu flori. Prin ferestrele larg deschise adia vîntul dinspre mare; un băiețandru de la bucătăria casei de odihnă veni într-o fugă să-l cheme pe Lekarenko, care întîrziase la lucru. Ajutorul de bucătar se porni să drăcuie înciudat. Între timp, cineva aprinse focul la plita de gătit, iar gemenii lui Lekarenko, despuiați, cu pielea bronzată ca tuciul și cu cîte un cuțit uriaș în mînă, tăiau de zor din grădină și aduceau o mulțime de flori proaspete, cu petalele stropite încă de rouă și cu nume necunoscute...

Katerina Vasilievna se îmbăiase și, cu o înfățișare abătută, ședea din nou lîngă terasă și se pieptăna.

— Credeam că m-ai părăsit! îi spuse ea lui Lapșin.

— Asta-i bună! exclamă el, apucînd mînerul valizei roase și vechi.

Grupuri de vilegiaturiști îmbrăcați în pijamale și cu prosoapele aruncate pe umăr se îndreptau spre mare, schimbînd între ei priviri semnificative la vederea lui

Lapșin și a însoțitoarei sale. Uitîndu-li-se țintă în ochi, Ivan Mihailovici mergea cu pasul ferm și greoi al omului ajuns la o vîrstă respectabilă, ascultînd-o atent pe Balașova, care-i spunea cît de repede o să se întremeze aici, datorită aerului „nemaipomenit" din stațiune.

Nevasta lui Lekarenko apucase să-și pună un capot înflorat, dintr-un material lucios ca lacul; de data aceasta semăna nu cu o pisică, ci mai curînd cu o viperă drăguță. Fetițele aveau rochițe la fel, iar pantalonașii băieților erau făcuți din același material. Văzîndu-i, Lapșin se gîndi (ca și atunci, cu olanele) că husele fotoliilor și canapelelor de la casa de odihnă erau confecționate dintr-o țesătură identică. Uită însă îndată, impresionat oarecum de exclamațiile zgomotoase de bucurie și entuziasm cu care Niuta, înconjurată de Svetlanka, Milka și Goșka, se repezi s-o întîmpine pe Balașova.

— Nu vă închipuiți cît de dragi le sînt copilașilor mei chiriașii, îi explică lui Lapșin soția lui Lekarenko, învăluindu-și duios odraslele cu privirea ochilor ei strălucitori. Îi iubesc și se alintă cum nu s-a mai pomenit...

Descoperindu-și dinții sclipitor de albi într-un zîmbet îndatoritor, femeia îl plesni pe Goșka peste ceafă pentru nu știu ce șotie. În aceeași clipă însă Milka scăpă din mînă platoul cu struguri și minți cu nerușinare, aruncînd vina pe Svetka. Goșka se porni pe urlet și, înfuriat, fugi afară din bucătărie, iar Niuta puse mîna pe făcăleț.

— După cum văd, o să ai destulă gălăgie — spuse Lapșin, îngrijorat, închizînd ușa în urma Katerinei Vasilievna. Ce zici?

Tînăra femeie se așează pe divanul turcesc și își roti privirile în jur. Briza mării legăna încetișor perdelușele albe și scrobite de la ferestre. Masa era acoperită cu o față de masă înflorată, pe care gazda așezase cîteva sticle cu vin și un cantalup aromat, cu cuțitul înfipt în trupul lui dolofan. Pe marginea mesei se aciuase modest un buchet uriaș de flori albastre, a căror denumire Lapșin n-o cunoștea.

— Aici am să locuiesc eu? întrebă încet Balașova.

— Dumneata, desigur, cine altul?

Katia rămase tăcută multă vreme şi, uitîndu-se neliniştit spre ea, Lapşin o văzu că plînge.

— Ce-i cu dumneata ? întrebă Ivan Mihailovici, aşezîndu-se pe marginea divanului, lîngă ea. Ce s-a-ntîmplat ?

— Nu-i nimic. Nu lua în seamă, răspunse ea calm. Vezi, am împlinit treizeci şi doi de ani şi nimeni în afară de tata şi de mama nu m-a întîmpinat vreodată astfel.

— Bine, dar eu n-am nici un amestec în treaba asta, spuse oarecum jenat Lapşin. Ei au pregătit totul, Lekarenko şi cu nevastă-sa.

Katia zîmbi printre lacrimi :

— Să vezi, ce oameni de ispravă !...

Mai suspină de cîteva ori, apoi se ridică în picioare şi, ducîndu-se la fereastră, scoase oglinjoara din poşetă şi se pudră cu grijă.

— Ţi-a fost teamă în avion ? se interesă Ivan Mihailovici.

— Nu prea. Tăcu cîteva clipe, apoi adăugă : Acum ar fi timpul să mă-ntrebi dumneata cum e vremea la Leningrad ?

— Şi cum este ? întrebă Lapşin, intimidat de tonul ei neobişnuit.

— Ştii, a început să se simtă toamna, răspunse Katia. Frig, vînt şi ploaie. La Fontanka apele au crescut, iar în parcul Tavriceski cad frunzele... Ochii ei rotunzi priveau cu căldură şi tristeţe la Lapşin. Ivan Mihailovici tăcea, străduindu-se să-şi aprindă ţigara cu tutunul Jilav. Balaşova suspină adînc, azvîrli poşeta pe un scaun şi repetă : În parcul Tavriceski cad frunzele... Parcă ar fi într-o piesă de teatru nu prea reuşită, cu aşa-zisul şi preferatul dumitale subtext. În realitate, totul e cu mult mai simplu, Ivan Mihailovici. Între noi se petrece un roman chinuitor de dragoste, ai cărui eroi sînt doi oameni trecuţi de prima tinereţe. Şi, în afară de asta, mai sînt şi sfioşi. Ni-i teamă amîndurora să nu devenim ridicoli. Dar, mă-ntreb, ce poate fi ridicol în faptul că te iubesc ?... Suspină din nou, aţintindu-şi privirile asupra lui : se îngălbenise la faţă de emoţie şi aşteptare. Probabil că şi dumneata mă iubeşti la

fel. Aşadar, să nu mai vorbim nici despre avion şi nici despre starea timpului. Dacă e cu putinţă, ia-mă de nevastă, te rog ! Am să-ţi fiu o soţie bună şi credincioasă şi niciodată n-ai să te plictiseşti alături de mine. Cel puţin aşa cred eu, Ivan Mihailovici, ba sînt chiar convinsă de asta... Vocea i se frînse şi, întorcîndu-şi capul într-o parte, Katia îi spuse rugător, fără să-l privească : Să nu-mi răspunzi nimic acum. Am vrut numai să te fac să-nţelegi chiar din prima clipă de ce m-am hotărît să vin aici. Mi-am dat seama că mă pierd fără dumneata, că m-am şi pierdut...

Lapşin se ridică de pe divan, cu intenţia să se apropie de ea, dar tocmai atunci răsunară cîteva bătăi în uşă şi el rămase locului, în mijlocul odăii. Nevasta lui Lekarenko intră cu o tavă în mînă, urmată de toată liota care aducea farfuriile, tacîmurile, sarea şi piperul.

— Poftiţi, vă rog, spuse Niuta, adresîndu-se Katerinei Vasilievna, în timp ce aşeza farfuriile ; şi dinţii, şi ochii ei, şi sarafanul mătăsos, toate străluceau. Poftiţi la masă, oaspete drag şi mult aşteptat, gustaţi din bucatele noastre şi odihniţi-vă...

Lapşin şi Katia o ascultară tăcuţi, cu feţele răvăşite. În cele din urmă, femeia îşi dădu seama că nimerise „alături cu drumul" şi ieşi afară, închizînd uşa în urma ei. Cu mîini tremurînde, Katia îşi umplu paharul cu vin şi, uitîndu-se pe sub gene la Lapşin, rosti încet, aproape în şoaptă :

— Nu te am pe lume decît pe dumneata, Ivan Mihailovici, şi dacă toate cîte ţi le-am spus ţi-au produs neplăcere, am să plec chiar astăzi. Înţelege însă că între noi nu poate fi vorba numai de o idilă trecătoare. Nu eşti nici dumneata omul acela, şi nici eu. Să-ţi torn vin ?

Luîndu-i sticla din mînă, Lapşin îşi umplu paharul pînă sus. În liniştea ce se aşternu în odaie, nu se auzea decît şuieratul năprasnic al vîntului care sufla dinspre mare. Tăcut, cu obrajii încă palizi, Lapşin îşi asculta bătăile înfrigurate ale inimii.

— Acum, spune-mi ceva ! îi porunci Balaşova.

Ivan Mihailovici schiţă un zîmbet ciudat, de adolescent, cu totul nepotrivit pentru vîrsta lui.

— Nu știu, rosti el rar, nu mă pricep ce să-ți spun. Dumneata însă, Katia, ești o ființă cu mult mai bună decît credeam chiar. O privi deschis și liniștit în adîncul ochilor rotunzi, limpezi și strălucitori de fericire. M-am chinuit îngrozitor în răstimpul acesta. Și n-am să uit niciodată cît de mult m-ai ajutat acum. Știi, mă gîndeam mereu, uite, am s-o întreb așa deodată: „Vrei să te măriți cu mine?" Dar nu puteam, mi se usca parcă beregata. Și judecam lucrurile la fel ca și dumneata, însă nu puteam să găsesc cuvintele potrivite, adevărate.

— M-am gîndit multă vreme la vorbele pe care ți le-am spus azi, rosti Katia și paharul din mîna ei tremura. Și le-am spus cu totul altfel. Dar totuși le-am rostit dintr-o dată, și acum, după cum vezi, mi-e mai ușor. Prin urmare, nu trebuie să plec astăzi înapoi?

— Vai! Ce vorbești! se sperie Lapșin.

— Să ciocnim atunci. Te pricepi să chefuiești?

— Nu știu! Cred că da.

Katia își goli paharul dintr-o suflare și Lapșin îi urmă exemplul.

— N-am să te stingheresc cu nimic, zise ea, cu glas sfios. Îți dau cuvîntul meu Ivan Mihailovici. Simt pur și simplu nevoia să te știu lîngă mine. Probabil că toate astea sînt fleacuri, dar fără dumneata totul mi se pare o minciună.

Vinul i se sui de îndată la cap, ochii prinseră a-i scînteia și obrajii i se învăpăiară.

— Cum vine asta? nu înțelese el.

— Uite așa! Minciună! N-aș putea să-ți explic, însă mi se pare că există unii oameni care clădesc viața, iar alții care o năruiesc. Și tocmai acestora din urmă le place să pozeze în făuritori ai vieții. De altfel, toate astea n-au nici o importanță, principalul e că ești aici. Întinse brațele peste masă și, prinzîndu-l de mînecă cu palmele ei moi, întrebă: Ești chiar dumneata, Ivan Mihailovici? Te rog să nu taci și să-mi spui ceva. Altfel, o să mi se pară că vreau să te-nșor forțat cu mine... De fapt, n-am nevoie de nici o căsătorie, să nu-ți închipui cumva. Poți să locuiești la dumneata, iar eu să rămîn la mine. Nu ne ducem nici la oficiul stării civile. Vreau

să spun pur și simplu că ești bărbatul meu. Mai ciocnim un pahar?

— De acord.

— Am să mă-mbăt straşnic, făgădui Katia. Iar după aceea o să-mi treacă ameţeala şi o să constat că nimic din toate astea n-a fost în realitate şi că totul nu-i decît rodul imaginaţiei mele. Iar dumneata ai să sari pe fereastră!

— Ce fel de fereastră?! se miră Lapşin.

— O fereastră obişnuită. Gogol a scris ceva asemănător. Nu, zău, judecă şi dumneata, la ce bun îţi trebuie o femeie ca mine? Nu mai sînt o fetiţă! O artistă mediocră! urmă ea, îndoindu-şi pe rînd degetele. Am o înfăţişare comună. Astea-s părţile negative. Acum cele pozitive... Afară se întunecă dintr-o dată, iar vîntul începu să şuiere mai tare, izbind cu putere ochiul deschis al ferestrei. Uragan! spuse Balaşova. Toată lumea pe punte! Strîngeţi velele! Nu-i aşa, Ivan Mihailovici?

— Aşa-i! răspunse el, calm şi voios, sorbind-o din ochi.

Cît de minunat se pricepea Katia să se amuze fără prefăcătorie, rămînînd totdeauna cît se poate de naturală!

— Oare cum am să-ţi spun? întrebă ea. Vanea? Dar e absurd. Un şef atît de mare, cu tot felul de revolvere, şi cînd colo... Vanea. Vrei să-ţi spun tovarăşe comandant?

Ochiul de la fereastră se izbi din nou. Prevenitoare şi discretă, Niuta începu să închidă obloanele pe dinafară. În odaie era zăpuşeală, sîngele zvîcnea în tîmple şi respiraţia devenea tot mai anevoioasă.

— Ăsta-i sirocco! declară Katia. Eu, Ivan Mihailovici, cunosc destul de multe cuvinte de tot felul, dar nu-mi aduc aminte de semnificaţia lor. Sirocco e un vînt, nu-i aşa? Şi, fără să aştepte răspunsul, întrebă: Prepeliţele se mănîncă cu oase cu tot? Mi-e o foame teribilă. Trebuie să ştii că am făcut economii grozave, ca să-mi rămînă bani de bilet la înapoiere. După ce scotoci puţin prin poşetă, Katia scoase cîteva bancnote şi i le întinse lui Lapşin: Poftim! Sînt ai dumitale, iar tot ce am cheltuit am să-ţi restitui mai tîrziu. Să ai în vedere că nu

vreau să cheltuiesc banii dumitale. Auzi vorbă : mi i-a trimis dumnealui ! Telegrafic ! Oscioarele de prepeliță trosneau sub apăsarea dinților puternici și regulați. La răstimpuri, Katia mai sorbea cîte o înghițitură de vin, gusta din pepenele galben sau din roșii. Apoi închidea ochii și spunea : Doamne, cît e de bine ! Numai că pînă la urmă tot ai să sari pe fereastră.

— Nu-nțeleg ce te-a apucat cu fereastra asta !

După un timp, cînd furtuna se dezlănțui de-a binelea, se gîndiră să se ducă spre mare. Niuta, nevasta lui Lekarenko, le dădu pentru amîndoi o pelerină de ploaie uriașă, cu ștampila casei de odihnă. Luară cu ei o pungă cu alune, o sticlă de vin și un pahar. Femeia le strigă ceva din urmă, dar ei nu auziră decît că sînt „cam într-o ureche", fiindcă restul se pierdu în vuietul năprasnic al vîntului. Împiedicîndu-se de pietroaie și încurcîndu-se în poalele lungi ale pelerinii, Katia declară că vîntul are o tărie de „cel puțin zece metri pe secundă". Cîți metri erau în realitate, Lapșin nu știa, dar într-adevăr sufla zdravăn de tot.

— Ține-mă, Ivan Mihailovici ! îi poruncea Katia. Uite cum mă tîrăște, dragul meu ! Sau mai bine scoate-mi mantaua de ploaie, care se umflă ca o pînză pe catarg.

Cînd ajunseră la mare, furtuna îi țintui pur și simplu de țărm, iar pe urmă începu să-i tîrască de-a lungul stîncilor. Katia striga că vîntul suflă dinspre „babord", și cînd Lapșin o întrebă de unde cunoaște toate expresiile astea, ea îi răspunse că încă în adolescență jucase într-o piesă cu subiect din viața piraților. Se distrau de minune, și Lapșin avu pentru o clipă impresia că e încă tînăr de tot, că n-a fost niciodată rănit și nici n-a avut contuzia aceea stupidă care-l sîcîie pînă în prezent. I se părea că viața abia începe și că această viață îi făgăduiește să fie mai bună decît aceea pe care o trăise pînă azi.

— O peșteră ! strigă Katia. Marinarii pe covertă !

Șuieratul vîntului se transformase într-un urlet cumplit. Stropi de spumă sărată smulsă de pe creștetul valurilor îi izbeau drept în față și se împrăștiau pînă departe la orizont ; marea se agita furioasă și amenințătoare.

— Aici! răcni Katia. Sîntem salvaţi. Peştera era de fapt o simplă groapă săpată într-o rîpă. Ridicînd pulpanele pelerinii, Katia sări înăuntru, iar Lapşin se rostogoli greoi ca un urs în urma ei. Aşa! Ce bine e! spuse Balaşova. Nu te-ai lovit, Ivan Mihailovici? Acum vîntul le şuiera pe deasupra capetelor şi undeva aproape de tot se ridicau crestele înspumate ale valurilor. Apa potabilă şi pesmeţii au fost salvaţi, căpitane? şuieră Katia printre dinţi.

— Da! răspunse docil Ivan Mihailovici.

— Dar insula e locuită?

— Îhî, spuse Lapşin. Aşa mi se pare.

— „Îhî", „mi se pare!" îl îngînă Katia. Păi aşa e jocul de-a naufragiul? Sau ai uitat poate cum se joacă?

— Eu niciodată nu m-am jucat de-a naufragiul, zise Lapşin. Şi multă vreme nici n-am ştiut măcar despre asta.

— Niciodată nu-i tîrziu să înveţi! obiectă Katia. Şi să nu-ndrăzneşti să-mi spui lucruri triste. Pe mine nu mă duci cu originea dumitale, nu ţi-ai găsit omul... Cuibăriţi în „peşteră" şi uitîndu-se unul la altul, sorbiră cîte o înghiţitură de „apă potabilă" din sticlă. Vă simţiţi bine? întrebă Katia. Vă place, tovarăşe comandant?

— Minunat. Nespus de mult! răspunse el.

— Dar nu vă deranjează joaca noastră, faptul că ceea ce facem noi nu este tocmai serios? îl tachină ea. Nu vă discreditez cumva? Sau, cum se spune, nu vă compromit? Răspundeţi. Dacă cineva din simandicoasa dumneavoastră casă de odihnă ne-ar vedea acum stînd împreună în peştera asta? Nu vi-i teamă? Şi, de altfel, nici măcar nu-i o peşteră, ci o simplă groapă, o văgăună. Ce zici, Ivan Mihailovici? Nu ţi-e frică?

— Acum nu mi-e frică de nimeni, o încredinţă Lapşin.

— Nici de mine?

— De dumneata, firește că-mi este.

— Nici vorbă! zîmbi ea, cu un aer trufaş. De aceea ţi-am spus şi eu cea dintîi tot ce-ai auzit în odaie. Iar acum ştii ceva? Hai să facem o baie.

— Nu! răspunse el, calm.

— Şi de ce nu?

— Fiindcă n-am nici o poftă să te înec. Şi nici eu nu ţin să mă înec.

— Bine, fie. Iar ai început cu tînguielile dumitale. Atunci povesteşte-mi ceva.

Deodată se porni ploaia de parcă sus pe bolta cerului s-ar fi rupt ceva; începu să toarne cu găleata. Şi parcă dinadins nu se auzeau şi nu se vedeau nici tunete, nici fulgere.

— Uff! spuse Katia. Intră aici, sub pelerină!

Ivan Mihailovici o cuprinse greoi în braţe, acoperindu-i cu sărutări gura fierbinte, cu buzele întredeschise. Katia simţi cum i se taie respiraţia, închise ochii, apoi se desprinse anevoie din îmbrăţişarea lui şi exclamă cu mirare în glas:

— De ăştia mi-eşti?!

— Cum adică? întrebă Lapşin, încet.

— Dacă nu vrei, nu te-nsura, rosti Katia, cu un suspin. Ştiu că bărbaţilor nu le place să se căsătorească. Însă dacă ai să mă părăseşti, sînt pierdută. Nu mă părăsi, tovarăşe comandant! Picăturile de ploaie nu se vedeau. De sus turna cu găleata. Am intrat într-un torent de apă! spuse Balaşova. Şi trebuie să ieşim din peştera asta, altfel ne curăţăm ca doi iepuraşi. Numai să nu uiţi „apa de băut".

— Bine!

Lapşin se căţără cu destulă stîngăcie pînă la marginea gropii şi întinse braţul s-o ajute pe Katia. Ploaia se opri la fel de neaşteptat după cum începuse, pentru ei însă asta nu mai avea nici o însemnătate, căci amîndoi erau uzi pînă la piele.

— Vrei să afli un secret? îl întrebă Katia, întorcîndu-se din mers spre el şi storcîndu-şi părul. Spune, vrei? Ei bine, află că gemeai zdravăn cînd am ieşit din groapă. Nu eşti chiar atît de suplu ca junele Apolo. Şi dacă m-am îndrăgostit de dumneata, asta-i mai mult în avantajul dumitale decît într-al meu. De fapt eşti ceea ce se numeşte un om bătrîn.

— Întocmai! încuviinţă Lapşin.

— Un moşnegel bătrîn!

— Aşa-i!

— Nu-i așa că ai avut noroc?

— Un noroc nemaipomenit! strigă Ivan Mihailovici, căutînd să acopere zgomotul valului care se sfărîma chiar atunci în apropierea lor. Nemaipomenit!

— Haide s-o luăm la fugă!

Balașova îi întinse mîna și o porni în goană, trăgîndu-l pe Lapșin după ea. Ivan Mihailovici obosi zdravăn la urcuș, dar ținu pasul, temîndu-se tot timpul să nu rămînă în urmă sau nu cumva s-o calce. Abia își mai trăgea sufletul cînd Katia se opri în sfîrșit sub palmieri. Pe terasa casei de odihnă zări cîțiva cunoscuți care se uitau la el și probabil comentau purtarea lui copilărească. Katia își aruncă o privire fugară într-acolo și-i spuse lui Ivan Mihailovici:

— Vrei cumva ca „în numele și din însărcinarea" dumitale să scot limba la ei?

— Ce fel de însărcinare, adică?

— Păi așa scrie în ziare. În numele și din însărcinarea dumitale...

— Ascultă, Katia, niciodată încă nu te-am cunoscut astfel.

— Prostuțule! răspunse ea, serioasă și gravă. Pentru că nu m-ai văzut niciodată cu adevărat fericită. Totdeauna m-ai văzut, nu știu cum, bicisnică și nenorocită. Și o femeie de nimic! Iar astăzi sînt fericită și frumoasă. Iar toți ăia de pe terasă sînt invidioși. Își dau ei seama cine a venit la dumneata... Să scot limba la ei?

— Nu-i cazul! o rugă Lapșin. Sînt niște oameni cumsecade.

Porniră mai departe. Ploaia scurtă de vară nu izbutise să alunge arșița din văzduh. Vîntul era cald și norii apăsau parcă cu toată greutatea lor pe suprafața pămîntului.

— Îți mulțumesc, mare, rosti deodată Katia. Îți mulțumesc, peșteră, și ție, șuvoi înspumat, și vouă, tuturor! murmură ea din poarta casei, însoțindu-și cuvintele cu o plecăciune cucernică de parcă s-ar fi aflat într-un templu.

Niuta și copiii îi întîmpinară cu exclamații de mirare și compătimire. Cu obrajii stacojii de votca pe care o băuse înainte de masă, Lekarenko se oferi să „dea o

fugă" s-aducă lucrurile lui Lapșin. După ce cotrobăi prin valiza ei, Katia intră repede împreună cu Niuta într-o cămăruță de-alături. Legănîndu-și șoldurile în mers și unduindu-și spatele ca un șarpe, Niuta mai trecu o dată, ducînd în mînă mașina de călcat plină cu cărbuni aprinși. Din tindă se auziră zbieretele gemenilor, și Lapșin nu putea de loc să-și dea seama dacă-i mușcase cățelul sau copiii îl mușcaseră pe el.

Ajutorul șefului bucătar îi aduse lui Ivan Mihailovici o pijama cazonă, papucii și un prosop. Ascunzîndu-se după soba uriașă din odaie, Lapșin se schimbă la repezeală, în timp ce Lekarenko, îndatoritor și însuflețit de o stăruință deosebită, îi puse la uscat cizmele și întinse lîngă sobă bluza și pantalonii. Bucătarul avea o înfățișare blajină și nu era în stare să-și stăpînească nici măcar odraslele, care strigau mai tare la părintele lor decît el la ei.

— Să ciocnim cîte un păhărel, Ivan Mihailovici! propuse Lekarenko. Am o votcă dreasă cu piper, preparată chiar de mine. Ca nu cumva să v-alegeți cu vreo răceală și ca să vă odihniți după cum se cuvine, împreună cu soția.

— Fie, răspunse Lapșin. Îți mulțumesc, Lekarenko, pentru bunele urări. Să bem pentru familia dumitale și pentru ca totul să fie cum trebuie.

— Cum adică?

— Uite așa, îi explică Lapșin, cu glas înăbușit. Eu, Lekarenko, sînt lucrător bătrîn la serviciul de urmăriri penale și am un ochi versat. Ai adunat cam multe bunuri de-ale statului: olane, rochițe, pelerină cu ștampilă, toată vesela de sufragerie și fața de masă. Te-ai cam întrecut cu gluma, ce zici?

— Așa este, întocmai! se învoi îndată Lekarenko.

— Bine, dar tu ești sătul, lucrezi la bucătărie, ai o nevastă gospodină, de ce să furi? urmă Lapșin, prietenos, pe un ton rugător. Nu trebuie, Lekarenko! Ai să te pierzi!

— Oh, da, da. Așa este, e drept! încuviință cu un suspin ușor ajutorul de bucătar. Vai, mulțumesc că m-ați lămurit...

— Cum, tu, adică, n-ai știut?

Lekarenko chicoti încet, ducîndu-şi palma la gură. Niuta se strecură în bucătărie şi-i porunci lui Lapşin să întoarcă iute capul şi să nu se uite pînă cînd nu va fi anunţat. Ivan Mihailovici se supuse, ascultînd şoaptele admirative ale copiilor, ba chiar auzi o exclamaţie a capului familiei, după care deosebi paşii uşori şi repezi ai Katiei.

— Acum intraţi în odaia dumneavoastră, fără să bateţi la uşă, spuse Niuta.

Lapşin intră şi închise uşa în urma lui. Lîngă fereastră, în amurgul zilei ploioase, la lumina palidă şi confuză a cîtorva lumînări, stătea Katerina Vasilievna, îmbrăcată într-o rochie albă, cu părul încă ud şi încîlcit. Obrajii i se pîrguiseră uşor, iar în fundul ochilor i se ivise o sclipire caldă şi stăruitoare. Mîinile îi atîrnau de-a lungul trupului, de parcă n-ar fi ştiut ce să facă cu ele, şi întreaga-i făptură părea întrucîtva stingherită de farmecul natural pe care-l împrăştia în jur, precum şi de faptul că nu făcuse nimic, nu-şi dăduse nici o osteneală pentru aceasta, nici măcar nu se gîndise să se pieptene. „Uite-mă aici întreagă — spunea parcă lumina din ochii ei — toată, aşa cum m-am născut şi cum sînt! Mai bună nu pot să fiu, iar mai rea m-ai văzut adesea. Oare îţi sînt pe plac aşa cum arăt, omule drag?"

Nu rosti însă nimic din toate acestea. După ce tăcu un timp, ca să-i dea răgaz s-o privească şi să se bucure la fel cum se bucurase şi ea adineauri în faţa oglinzii Niutei, Katia spuse pe un ton preocupat şi chiar ceremonios:

— Luaţi loc, tovarăşe comandant, simţiţi-vă ca acasă. Mi-e tare foame. Vom servi îndată masa: avem ciorbă, ardei umpluţi, fructe şi vin. Luaţi loc!

Ivan Mihailovici se aşează. Se aşează şi Katia, întrebînd încet:

— Ce vă uitaţi? Vă tot gîndiţi dacă-i cazul să-mi trimiteţi peţitori sau să daţi bir cu fugiţii? Cum doriţi, tovarăşe comandant, ori îmi trimiteţi peţitorii, ori vom trăi în afara legii, dar să ştiţi că eu nu vă mai las să plecaţi nicăieri şi niciodată de lîngă mine. Şi să nu fiţi

timid în fața mea, fiindcă eu sînt acum și pînă la mormînt viața dumneavoastră personală. E clar?

— Clar! spuse el, cu glas răgușit, simțind cum i se taie răsuflarea. Și oricît ar fi de ciudat, Katia, eu însumi mi-am spus astă-noapte în gînd aceleași cuvinte: „Pînă la mormînt!"

— Asta-i! răspunse ea cu mîndrie. Iar nu dacă mi-a fost frică în avion sau cum e vremea la Leningrad! Prostule!

MILIOANE ÎN VALUTĂ

Dincolo de ferestrele paraclisului ploua cu găleata. Jmakin își terminase schimbul de lucru și răsfoia ziarele. După ce se lămuri asupra declarației adoptate de adunarea populară din Bielorusia apuseană, cu privire la naționalizarea băncilor și a marilor întreprinderi industriale, Alexei își aprinse o țigară și, sunînd la centrală, ceru legătura cu miliția. Telefonul lui Lapșin suna ocupat. Chiar astăzi fostul lucrător de miliție Demianov îi spusese că Ivan Mihailovici s-a întors din concediu împreună cu soția și a reînceput serviciul. Dar oricît se străduí Alexei, nu izbuti să vorbească cu Lapșin.

Se apucă din nou să citească știrile privitoare la războiul din vestul Europei. Acolo, undeva între Mozela și pădurile din Pfalzgraf, bubuiau tunurile. Jmakin oftă adînc și, clătinînd din cap, rosti grav, așa cum obișnuiau să vorbească șoferii bătrîni de la autobaza lor:

— Da-a, miroase a praf de pușcă...

— A ce anume? întrebă cu glas somnoros Nikanor Nikitici, care tocmai aținise puțin.

— A război, preciză Jmakin și începu să-și numere banii din leafa pe care o primise în acea zi. Așeză bancnotele în pachețele mici, înfășurate în cîte o foaie de hîrtie, și scrise deasupra fiecăruia destinația respectivă: „pentru plata vechilor datorii", „pentru pantofi", „pentru familie". După ce va primi buletinul, se va stabili cu domiciliul la Lahta. Nikanor Nikitici își îmbrăcă mantaua de ploaie și plecă la cantină.

După ce își repartiză salariul, Alexei ridică din nou receptorul, dar de data aceasta centrala autobazei era mereu ocupată. Punînd receptorul la loc, observă că în încăpere se făcuse întuneric. Prin ropotul picăturilor de ploaie care izbeau în geamuri deslușì cîteva bătăi în ușă :

— E deschis ! strigă Jmakin. Intră !

Bătăile răsunară din nou. Jmakin deschise ușa și se trase un pas înapoi. În prag stătea un bărbat înalt, îmbrăcat în uniformă de miliţian, alături un altul mai scund, cu șapcă și scurtă de piele, iar în spatele lor se zărea silueta borțoasă a lui Antonîci, portarul autobazei.

— Dmuneata eşti Jmakin ? întrebă primul.

— Eu, răspunse Alexei, simțind cum i se taie picioarele. Eu sînt.

— Să intrăm înăuntru, spuse lunganul, îndesîndu-se cu pieptul peste Jmakin.

Intrară în paraclis și închiseră ușa. Portarul răsuci întrerupătorul din perete și, la lumina becului, Alexei îl privi pe lungan. Necunoscutul avea o față inexpresivă și arsă de soare, încadrată de doi ochi spălăciți. Dinții din față îi lipseau, iar culoarea obrajilor arăta că omul venise de undeva din sud. Purtarea lui era degajată și plină de siguranță.

— Așa-a, rosti lunganul, plimbîndu-și privirile prin încăpere — dumneata ia loc pe scaun, iar noi o să percheziționăm odaia.

— Aveți ordin de percheziție ? întrebă Jmakin.

Căută să-și adune gîndurile și își zise că trebuie să se stăpînească, dar uită îndată de intenția lui.

— Vrea să știe dacă avem ordin ! spuse vlăjganul. Un om cu desăvîrșire nevinovat, curat ca lacrima. E neliniștit ca nu cumva să fie ridicat pe degeaba. Avem de toate, fiule — și întoarse capul spre Alexei — sîntem oamenii legii și faptele noastre sînt legale.

Descuie ușa de la dulap și se opri o clipă nedumerit, apoi scoase un fluierat ușor.

— Astea nu-s lucrurile mele, interveni Jmakin, cu o voce mai tare ca de obicei.

— Cred și eu ! încuviință omul cu scurta de piele. Băieţandrii ca tine n-au niciodată lucrurile lor.

Călcînd apăsat, necunoscutul intră în altar și începu să scotocească acolo. Lunganul adună fără grabă pachețelele de bancnote rînduite adineauri de Alexei. Așezat pe un scăunel lîngă ușă, portarul Antonîci pufăia dintr-o țigară groasă, răsucită din foaie de ziar, scoțînd la răstimpuri cîte un oftat adînc și uitîndu-se dojenitor la Jmakin. Afară cernea mereu o burniță mărunță și se părea că ploaia nu izbutește să răbufnească odată așa cum trebuie.

Cu degete tremurînde, Jmakin își scoase o țigară din buzunar și o aprinse. Prin cap îi roiau tot felul de gînduri. În primul moment îi aduse învinuiri lui Lapșin pentru „ticăloșia" pe care i-a făcut-o, apoi ascultă atent la zgomotul înăbușit al ploii, ferindu-se să întîlnească privirea lui Antonîci. Își închipui cum au să-l ducă prin toată curtea garajului și cum toți tovarășii de muncă au să-i vadă sfîrșitul.

— Gata, ajunge, spuse lunganul, adresîndu-se celuilalt, și, întorcîndu-se spre Jmakin, adăugă : Îmbracă-te !

Trăgînd din țigară, Alexei își adună la repezeală bocceaua obișnuită de pușcăriaș : un schimb de rufe, săpun, ciorapi, o pătură ieftină cumpărată din banii lui munciți și, profitînd de neatenția însoțitorilor, strînse în pumn o lamă nouă „Gillette", cu care avea de gînd să-și pună capăt zilelor. Apoi își aruncă pe umeri mantaua de ploaie, își îndesă șapca pe urechi și își strînse cureaua, pregătindu-se parcă s-o pornească pe drumul nesfîrșit al deportării.

— Să mergem ! porunci lunganul.

Jmakin se supuse, așa cum fusese obișnuit s-o facă prin aresturi, penitenciare și la popasuri în timpul deportărilor. Acum nu-și mai aparținea, încetase din nou să mai fie un om liber, care poate să facă orice după dorință. „Ei, ce să-i faci ? se gîndi el, strîngînd lama în palmă. O să mai vedem noi !"

Ieșiră cu toții în pridvor. Înecîndu-se cu fumul de mahorcă, Antonîci se porni pe o tuse chinuitoare. După ploaie, curtea autobazei se umpluse de apă. Începuse să amurgească, dar cerul se înseninase și afară era încă lumină. Mirosea a benzină și a apă proaspătă de ploaie. Băiatul paznicului, încălțat cu cizme, se juca prin băl-

toace. Curtea era pustie, curată și învăluită într-o liniște neobișnuită.

Se opriră pe scări, așteptîndu-l pe Antonîci, care încuia ușa paraclisului. Individul cu scurta de piele stătea pe o treaptă mai jos; privindu-l mai atent, Jmakin avu impresia că-l recunoaște. Desigur că l-a cunoscut undeva pe flăcăul ăsta cu voce monotonă și cu ochi albicioși ca de oaie. Fără îndoială că se mai văzuseră undeva, și nu o dată.

Nu avu însă timp să-și mai aducă aminte și deslușî silueta lui Nikanor Nikitîci, care străbătea curtea cu pas domol. Îmbrăcat în pardesiul lui negru de modă veche și cu pălăria-i moale pe cap, bătrînul se apropia de paraclis, cu bastonul agățat de braț.

— Nu încuiați, spuse Jmakin, vine stăpînul locuinței.

Sîngele îi năvăli în obraji. Nikanor Nikitîci mergea fredonînd pe sub mustăți și alunecînd pe pietroaiele cu care era pavată curtea. Nu-l zărise încă pe Jmakin, dar întîlnirea dintre ei urma să aibă loc dintr-o clipă într-alta.

— Să mergem, spuse răgușit lunganul, cu o nuanță de neliniște în glas, și o porni înaintea lui Alexei.

— Mișcă mai repede! porunci omul cu scurta de piele.

Cu capul îndesat între umeri, Jmakin mergea la mijloc, ținîndu-și privirile în pămînt. Fără să se uite, își dădu instinctiv seama cînd trecură pe lîngă Nikanor Nikitîci, ba chiar auzi tusea înceată a moșneagului și simți mirosul de naftalină. Întorcînd capul pe furiș, îl zări pe Antonîci, care-i explica ceva bătrînului inginer.

„S-a sfîrșit", își spuse în gînd Alexei.

Ah, ce bine era dacă Demianov ar fi fost de serviciu, dacă ar fi ieșit măcar să verifice cine sînt oamenii aceștia și pentru ce l-au ridicat pe Jmakin. Te pomenești că-i vreo farsă pusă la cale de Mitrohin? Sau poate că l-au arestat din pricina coroanei mortuare pe care i-a trimis-o chelbosului de Gvozdariov? Firește că asta trebuie să fie!

Șeful pazei nu se vedea însă nicăieri, cu toate că silueta aceea înaltă și sfrijită din fața porții părea a fi a lui Demianov, bătrînul milițian pe care Jmakin îl

socotise pînă mai ieri dușman, dar în care își punea acum ultima speranță ! Principalul e să i se dea de știre lui Lapșin. Ivan Mihailovici are să lămurească totul și nu va admite așa ceva.

Pe cînd treceau pe lîngă Demianov, Alexei îl atinse cu umărul, șoptindu-i cu voce sugrumată :

— M-au arestat ! Spuneți-i lui Lapșin...

Nu apucă să-și termine vorba, fiindcă cineva îl izbi îmbrîncindu-l în mașină cu atîta putere, încît scăpă lama pe care o ascunsese în palmă. Auzi din urmă fluieratul ascuțit al unui țignal. Nu mai fluiera, Demianov, telefonează, telefonează mai repede la comandament și totul se va limpezi ! Lapșin va da ordin ca Jmakin să fie pus în libertate, nu-i admisibil să se distrugă o viață de om pentru o glumă nesăbuită ca cea cu coroana ! Dar mașina porni în goană și fluieratul nu se mai auzi. Un umăr greu îl apăsă pe Alexei, ghemuindu-l într-un colț. Desigur că totul s-a sfîrșit...

Fără să-și privească vecinul, Jmakin întrebă răspicat :

— Tovarășul Lapșin v-a trimis ?!

Zadarnic. Nici un răspuns.

— Dacă nu v-a trimis dînsul, poate că nu știți că eu am acte...

Tăcere. Mașina alerga acum de-a lungul bulevardului Maklin. Pe strada îngustă trecea zdrăngănind un tramvai.

Jmakin scoase din buzunarul interior al hainei un vraf de hîrtii. Curios, cum s-a făcut că hîrtiile nu i-au fost ridicate la percheziție. Și, în general...

— Din ce brigadă sînteți ?

Tăcere. Traversară strada Sadovaia.

— Și încotro mă duceți ?

— Lasă vorba !

Atît. Jmakin își puse hîrtiile la loc în buzunar. Poate că întreaga poveste cu arestarea lui nu-i decît un abuz grosolan ? Un act samavolnic de autoritate ?

Mașina alerga pe asfaltul ud al șoselei. După cîtva timp asfaltul se sfîrși. Afară începuse din nou să plouă. Uitîndu-se pe fereastră, Alexei recunoscu autostrada pavată cu pietre care duce spre Pulkovo-Detskoe Selo sau Pulkovo Gatcina, azi Krasnogvardeisk. Pe vremea cînd se îndeletnicea cu pungășiile, colindase de multe

ori prin aceste locuri. Aici le era „ogeacul", în satul de colo, şi tot aici avusese şi o fată, recidivistă şi ea. Au petrecut atunci plăcut împreună!

În depărtare licări pentru o clipă luminile aeroportului, dar îndată dispărură.

— Mă duceţi la Krasnogvardeisk, domnule miliţian?

Tăcere.

Maşina urca huruind la deal. Colinele de la Pulkovo. Torentul de ploaie izbea în parbriz, iar în urechi stăruia un bîzîit puternic şi monoton. Afară era o beznă de nepătruns, prin care abia se zărea fanionul sportiv de pe radiatorul maşinii, caldarîmul ud şi coroanele negre şi ude ale copacilor de pe şosea.

Propriu-zis, ce rost avea fanionul acela sportiv? Şi de ce maşina îl ducea pe Alexei la Krasnogvardeisk?

— Poate că sînteţi de la grupa de urmăriri penale de la Krasnogvardeisk, domnule miliţian?

Trăgînd din ţigară, miliţianul îl privi cu coada ochiului. Avea faţa palidă, gălbuie, şi tot gălbejiţi îi erau şi ochii reci, cu privirea severă.

„S-a isprăvit cu tine, băiete!" îşi spuse Jmakin în gînd.

Dar poate că totuşi nu s-a isprăvit?

Okoşkin agăţă receptorul, apoi ceru să i se facă legătura cu Balandin. Îl sună la alt telefon pe Ivan Mihailovici, dar acesta nu era acasă. Katerina Vasilievna îi spuse că Lapşin plecase pe jos spre comandament.

— Da... Demianov, tovarăşe comandant! îi raportă Vasili lui Balandin la telefon. Cunoaştem numărul maşinii, care are şi un fanion sportiv pe buşon.

— Închid barierele oraşului! spuse Balandin.

Receptorul ţăcăni aşezat în furcă.

Okoşkin coborî un etaj şi, fără să se anunţe, intră în biroul lui Balandin, unde se şi aflau Pobujinski şi Krinicinîi. Pe măsuţa cu telefoane se aprindeau rînd pe rînd luminile de semnalizare. Prokofi Petrovici ţinea în mîna lui mare şi albă un pahar cu ceai. „Probabil că aşa se petrec lucrurile la un comandament militar, se gîndi Okoşkin, în timpul ofensivei!"

— Fă-mi legătura cu Comandamentul regiunii militare! ceru Balandin, arătînd cu degetul spre măsuță. Repede, Vasea!

— Balaga i-a îndreptat, șușoti Pobujinski la urechea lui Krinicinîi. Îți amintești că te-ai dus atunci acolo?...

În timpul acesta, Prokofi Petrovici, cu vocea-i calmă ca de obicei, spunea la telefon:

— Tovarășe general? Miliția salută armata. Da, Balandin...

Pe carcasa neagră a unui aparat voluminos se aprinse un beculeț roșu. Krinicinîi ridică receptorul.

— Mașina cu fanionul a fost identificată pe bulevardul Maklin — îi raportă el lui Balandin. N-a putut fi oprită.

Acesta dădu din cap, de parcă n-ar fi așteptat decît atîta, și-i ordonă îndată:

— Pune-mă în legătură cu grănicerii. Știi cum?

Poate că totuși băiatul încă nu-i pierdut?

Poate că are să-i sară în ajutor Puterea sovietică, să-l apere pe flăcăul acesta desperat, pe fostul pungaș, în nădejdea că s-ar putea să mai iasă ceva din el!

Ah, apără-l, Putere sovietică!

Jmakin dorește încă să trăiască o viață bună, să se ridice pe propriile-i picioare, să se mai plimbe sărbătorile pe stradă alături de nevasta lui, mai vrea să-i audă pe oameni spunînd despre trecutul său: „Treaba asta nu ne privește, el are un prezent onorabil și un viitor minunat".

Ajută-l, dar, Putere sovietică, apără-l pe Jmakin!

Apără-l, dictatură, că-i doar trup din trupul tău, ajută-l, clasă muncitoare! S-a cam abătut el nițeluș din drum și a fost cît pe-aci să piară, însă tu, clasă muncitoare, i-ai iertat greșeala, l-ai iertat și tu, Putere sovietică, și tu, partid bolșevic! Apărați-l, așadar, pentru cea din urmă oară cheltuiți ore-muncă, consumați benzină, sacrificați odihna ostașilor roșii și ridicați-vă la semnalul de alarmă voi toți care trebuie s-o faceți, precum

și voi care n-aveți datoria s-o faceți, dar nu lăsați să fie ucis un om!

Nu, e pierdut băiatul!

Prea tîrziu!

Nu vor mai ajunge la timp!

Cîțiva oameni s-au repezit parcă să oprească mașina, dar șoferul a răsucit volanul și, ocolindu-i, a mărit viteza.

Oare cît timp a trecut de atunci?

Douăzeci de minute, un ceas?

Șoseaua urcă și coboară mereu, apoi suie din nou și cotește brusc undeva într-o parte. Din cauza ploii, acoperișul din foaie de cort s-a udat și apa pătrunde înăuntru.

Drumul șerpuiește, înfundîndu-se în beznă.

Dar iată, bate ceasul despărțirii
Și drumul șerpuiește-n depărtare,
Dă-mi să-ți strîng mîna la plecare...

Jmakin se făcu mic în colțișorul lui. Deodată mașina se opri și șoferul stinse farurile.

Pretutindeni o beznă de nepătruns și zgomotul monoton al ploii.

— Dă-te jos!

Jmakin se rostogoli afară în întuneric, nimerind cu picioarele în șanțul șoselei. Cizmele-i plescăiau prin noroi.

Te-ai dus, copile!

Șoferul coborî din mașină, urmat de miliția nul care ținea pistoletul în mînă. Unul dintre ei îl plesni pe Jmakin peste grumaz.

— Înainte! răcni furios șoferul.

Alexei se smuci într-o parte, dar fu prins și îndată simți cum i se moaie picioarele. O sudoare rece îi acoperi fruntea.

— Haide, mișcă-te, cîine! îl îndemnă miliția nul, izbindu-l cu un corp tare, probabil cu pistoletul.

Jmakin o porni orbește, împiedicîndu-se la tot pasul și alunecînd pe terenul argilos și desfundat. Ploaia îi biciuia obrajii. Își pipăi fața cu mîinile și degetele

i se înroşiră de sînge. Oare pentru a cîta oară îi spărgeau capul? Îşi simţea picioarele grele ca de plumb. Miliţianul îl ţinea de mantaua de ploaie, sufiînd zgomotos pe nas, şi-l izbea cu tocul armei în umăr, peste gît, în cap. Oare de ce se mai răfuieşte cu el? Te poţi răfui cu un om cînd îl duci la moarte? Şi care dintre ei e om? Parcă Jmakin este om acum? Nu-i nici măcar o jumătate de om! Nici nu-i în stare să mai gîndească, nu face decît să se zvîrcolească, încercînd să strige cu o voce sălbatică:

— Aju-uto-or!

Miliţianul îl loveşte din mers cu tocul pistoletului. Nici el nu e om. Şi nici şoferul. Nu mai au nimic omenesc în ei.

Ultimele minute, poate chiar secunde. E-hei, n-ai murit tu, Jmakin, în taigaua din Zapolearie, nu te-au mîncat lupii... Nu ţi-au găurit ţeasta la beţie pungaşii, cu sticla de vin... Nu te-a tăiat nici trenul atunci cînd te-ai azvîrlit sub vagoane, fugind din lagăr. Ei bine, crapă aici, pe pămîntul acesta ud, nu se ştie de ce şi cum.

Nici o luminiţă nicăieri, nici cel mai mic zgomot.

Rămîi sănătoasă, Klavdenka, cu bine, draga mea!

La revedere, tovarăşe Lapşin!

Adio, viaţa mea tînără!

Oh, Klavdenka, Klavdenka!

Ceilalţi s-au oprit, dar Jmakin continua să meargă. L-au smucit cu forţa şi abia atunci s-a oprit şi el. Ce mai contează el acum? Nici măcar nu-şi dă seama pentru ce vor să-l omoare. Şi cine sînt oare ucigaşii? Rămase nemişcat, cu mădularele slăbite şi umerii căzuţi. Mantaua udă a miliţianului împrăştia un miros de postav jilav.

— Sapă-ţi groapa, îi porunci şoferul, cu o voce lipsită de intonaţie, care i se păru lui Alexei foarte cunoscută. Oare a cui era vocea aceasta?

Dacă Jmakin ar fi fost om, desigur că şi-ar fi amintit. Dar el nu mai era om şi nu-şi putea aduce aminte de nimic. De altfel, nici poziţia în care stătea nu avea în ea nimic omenesc. Aşezat în noroi, cu un picior sub el, îşi săpa singur mormîntul, scormonind

cu mîinile lutul ud şi lipicios. Scurma cu înverşunare, simţind cum i se rup unghiile de la degete. Sapă-ţi mai repede groapa, Jmakin! Îndeplineşte munca cea mai nefirească pe care a făcut-o vreodată un om! Mai repede, cît mai repede! Sînt nişte rădăcini! Smulge-le din pămînt! O cracă putredă. Afară cu ea! Şi totuşi, cît de încet merge treaba...

Dar ce-i asta, parcă l-au lovit din nou?

Probabil.

Linişte.

Ploaia s-a oprit.

Miliţianul îşi aprinse o ţigară şi-i întinse şoferului să-şi aprindă şi el. În aer se răspîndi mirosul plăcut de tutun.

A început iar să picure.

— Ei, Jmakin? Povesteşte-ne cum l-ai vîndut pe Korniuha.

Prin urmare, iată cine era şoferul! Iată pentru ce va trebui Jmakin să moară! Fratele lui Korniuha îl va omorî, ca să-l răzbune pe bandit. Aşadar, tot judecata hoţilor îi face lui Jmakin de petrecanie. E lucrătura lui Balaga aici. Mai există încă, mai rătăceşte în umbră tagma hoţească şi-i mai omoară pe oameni după legile ei blestemate. Şi iat-o acum chiar aici, în faţa lui. Şi-l va ucide azi şi pe el judecata tîlharilor.

Tăcu.

— Ai amuţit?

Creierul începu să-i lucreze din nou, cu înfrigurare şi în salturi dezordonate. Prin faţa ochilor i se perindară ca într-o nălucire întîmplările din noaptea cînd îl prinsese pe Korniuha. Nu, el nu l-a trădat pe Korniuha pentru un buletin şi o viaţă uşoară. El l-a legat fiind dezarmat, l-a legat, cu toate că banditul avea arme asupra lui! A fost o faptă bărbătească, nu o trădare!

Pentru o clipă se simţi uşurat şi durerile parcă-l mai lăsară.

Îşi roti în jur privirile crucişe ale ochilor, chibzuind la ceva.

N-a trădat şi nici pe el nu l-a vîndut nimeni. A nimerit în ghearele judecăţii tîlharilor, aşa cum ar fi putut să nimerească Krinicinîi, Okoşkin sau chiar Lapşin însuşi. Judecata hoţilor e duşmanul lui, cum şi el îi este duşman. Da, da, dreptatea a fost restabilită, şi acum el poate să se împotrivească. Trebuie să le opună rezistenţă. Iar dacă nu va reuşi, cel puţin o să moară omeneşte! Va muri mîndru, nu va cădea la picioarele lor să le ceară îndurare, nu-i va ruga să-i dăruiască viaţa. După aceea au să-l înmormînteze cu fanfară şi Lapşin va merge în urma sicriului, vor fi şi cuvîntări...

Dar pentru ce să moară?

Doar nu i s-a-ntîmplat şi altă dată să fie la ananghie?

— Degeaba aţi ridicat mîna asupra mea, bolborosi el, rostogolindu-şi privirile crucişe ale ochilor. Degeaba! Trebuie să lămurim lucrurile, să vedem cine sînteţi voi şi cine-s eu...

Se porni să vorbească fără şir, rostind cuvinte ameninţătoare pe un ton impertinent, cumpănind la repezeală, pregătindu-se să-i izbească pe adversari şi s-o ia la fugă. Dar cum să lovească la sigur şi încotro să fugă, ca să-şi salveze viaţa? Dacă ar avea un briceag, un pumnal, un şiş ori „Mauserul" acela pe care-l curăţa atunci Krinicinîi... Şi capul îl doare atît de cumplit, pesemne că i-au spart ţeasta, desigur că i-au spart-o...

Poate că încă nu-i pierdut definitiv băiatul?

Poate că nu merită, stimată judecată de tîlhari, să riscaţi viaţa tovarăşului Jmakin? Pentru că milioane în valută forte, în cea mai forte valută din lume, o să vă coste viaţa numitului Jmakin. În spatele lui Alexei Jmakin e tovarăşul Lapşin, care se sprijină pe litera de fier a legii. El este reprezentantul dictaturii, iar alături de el se află armata, flota, aviaţia, şi nicidecum alături de voi, tîlhari blestemaţi!

— Judecată de tîlhari! rosti el, cu faţa schimonosită. Adunătură puturoasă, tot o să vă punem capac, o să vă strivim pe toţi pînă la unul...

Ucigaşii rămaseră uimiţi, văzîndu-l că-i înfruntă. Nu le venea să-şi creadă urechilor şi nu puteau să

priceapă : poate că își pierduse mințile ? L-ar fi omorît dintr-o dată, dacă el ar fi căzut în genunchi în fața lor, dar, proferîndu-și injuriile, Jmakin mai cîștigă timp. Își pregăti pentru lovitură cizma udă și plină de noroi. Îl va izbi pe cel cu pistoletul. Probabil că n-au decît un singur pistolet. Și, fără armă, Jmakin nu dă pe ei nici un scuipat !

Numai de nu i-ar face mantaua pocinogul să amortizeze lovitura ! „Te rog, mîntăluță, să n-o faci ! Te implor, puicuțo ! Dacă ai să slăbești puterea izbiturii, au să mă omoare, înțelege-mi și tu situația !"

Să încercăm, dar, Jmakin, pentru ultima oară !

Să încercăm, poate că n-o s-o mierlim tocmai acum !

Nu se cade să mori, dragă Jmakin, trebuie să trăiești !

Ai o viață înaintea ta, așa că trăiește-o, nu te da bătut !

Și azvîrlindu-și piciorul înapoi, ca să-și facă vînt, Alexei îl izbi cu o forță desperată pe milițian sub abdomen. În clipa următoare o luă la fugă, căutînd să se îndepărteze cît mai mult de groapă, de moartea care-l aștepta. Alerga în zigzag, la un moment dat se împiedică și căzu, înfundîndu-și fața în pămîntul jilav. În clipa următoare se ridică, dar căzu iar, se sculă și țîșni ca o nălucă prin întuneric, îndreptîndu-se spre șosea. O împușcătură răbufni din urmă, apoi a doua... Nu, oricît ați încerca, pe Jmakin nu-l mai prindeți !... Împușcați-l, dacă puteți, poftiți, dacă vă ține cureaua !

Un vînt pătrunzător bătea peste cîmpie. Urechea lui Alexei desluși țiuitul firelor de telegraf. Prin urmare, șoseaua e undeva pe-aproape și el trebuie să ajungă negreșit acolo, drept înainte, în direcția unde licăreau prin beznă cîteva luminițe. În partea aceea se arăta la răstimpuri scurte o lumină orbitoare, care apoi dispărea. Ah, desigur că sînt mașini, și încă multe !...

Jmakin se opri locului, gesticulînd cu brațele ridicate, tropăind și strigînd din răsputeri. Fața-i era năclăită de sînge, iar hainele sfîșiate. Înțelegeți, oameni buni, scăpase de la moarte...

În scrîșnetul frînelor, un autocamion plin cu soldați se opri lîngă el. Un ofițer cu obrajii proaspăt bărbieriți și uzi de ploaie se dădu jos din cabină.

— Tovarășe comandant, spuse Jmakin, vă rog să-nțelegeți... Trupul i se cutremură înfiorat. Este vorba că... urmă Alexei.

Sufla greu, sorbind cu lăcomie aerul și privind cu nesaț caschetele verzi ale soldaților. Grănicerii! Iată dictatura! Iată legea de fier! Uite și alte mașini, cu alți ofițeri în mantale de ploie și haine de piele. Au venit pentru el, pentru el și în apărarea lui.

Un ostaș grănicer îi șterse obrajii cu batista.

— Nu-i nimic! spuse Alexei. Eu sînt în ordine.

În urechi îi răsunară cuvintele scurte ale comenzilor. Mașinile trepidau la unison, cu motoarele în funcțiune. S-a iscat un întreg război pentru el, pentru Jmakin! Dar cu ce vei putea oare răsplăti tu, Aleoha, toată neliniștea asta de coșmar pe care ai stîrnit-o, toată benzina, orele-muncă, punerea în alarmă a trupelor? Cu ce și cînd?

— Am să merg! spuse Alexei. Să vă ajut! Nu face nimic, eu pot!

O porni din nou peste cîmp, alături de ofițerul cu haina de piele. Ceva mai înainte văzu un alt militar, mai mărunțel, cu caschetă verde în cap. În spatele lor venea lanțul de trăgători, probabil că în stînga și în dreapta erau tot ostași răspîndiți în lanț de trăgători! Puterea sovietică încheie socotelile cu adunătura de tîlhari!

— Unul dintre ei a fost albgardist! spuse Alexei. Un cîine care a spînzurat oameni pe vremuri. Știu asta. Au vrut să înjghebeze o bandă mare, cu legături în străinătate...

Se împiedică de un mușuroi și tăcu.

În liniștea din jur nu se auzea decît plescăitul cizmelor soldățești prin noroi.

— Să mă iertați! murmură Jmakin. Nu vă faceți griji pentru mine. Am să stau puțin jos. Vă rog să mă scuzați.

I se păru că a rostit cu glas tare aceste cuvinte, însă vorbise atît de încet, că nu-l auzi nimeni.

Lanțul de trăgători se îndepărtă.

Jmakin zăcea întins pe pămînt. Avea dreptul să se odihnească un pic. Lapșin nu l-a trădat, armata a ieșit să-l apere. Multe mașini au venit să-l salveze. Oricum, dar e vorba de benzină. Ce tot îl pisează gîndul ăsta cu benzina? Dar cine-i de fapt Jmakin? Dacă ar fi măcar un șahist celebru — mare maestru sau maestru. Ori laureatul vreunui concurs sau cel puțin o mulgătoare vestită! Pe cîtă vreme el nu-i decît un simplu Jmakin și atît!

. Jmakin!

Deodată, clopotul cel mare dăngăni deasupra lui. Și imediat „Jmakin și atît" își pierdu cunoștința.

Pe șosea, Kadnikov, îngrijorat, smuci de cîteva ori șnurul sirenei de la mașină.

— Mai așteaptă, ai răbdare, spuse Lapșin, trăgînd din țigara stinsă și luminînd cu lanterna cîmpul.

Începuse să se crape de ziuă și în jur se răspîndi o lumină palidă, gălbuie.

— Îmi amintesc că s-a întins sub un mesteacăn — zise grănicerul cu haina de piele.

— Aici nu-i numai un singur mesteacăn — mormăi Lapșin.

— Ce mai ciulama! exclamă Okoșkin. Nu zăresc nicăieri nici o urmă.

— Tu caută-l pe Jmakin, nu urme! se supără Ivan Mihailovici. Auzi, Pik... Pinkerton? Îți mai lipsește lupa!

Se despărțiră din nou. Pe șosea se vedeau îndepărtîndu-se una după alta mașinile grănicerilor...

— Aleoha! strigă Ivan Mihailovici.

— Aici! îi răspunse Jmakin.

Alexei zăcea întins pe o coastă în noroi, cu fața murdară și plină de sînge. În timp ce Ivan Mihailovici îi lua pulsul, Okoșkin împreună cu grănicerul semnalizau cu lanternele spre șosea, chemînd oamenii.

— Ce mai glasuri de copii răsună-n poieniță! zise Jmakin. Un adevărat tărăboi!

— Ți-au spart capul? îl întrebă Lapșin.

— Nu, m-am pipăit, nu-i nici o gaură — răspunse Alexei, scuipînd sînge. Am ceva cucuie, dar încolo e bine. Am cam obosit nițel. I-ați legat pe tîlhari?

— I-am dus pe toți! îl înștiință bucuros Okoșkin. Haide, ridică-te, Leoșa!

Jmakin se ridică anevoie și Vasili se apucă să-i curețe hainele, la lumina lanternei. Apoi se îndreptară încetișor spre mașină. Kadnikov deschise prevenitor portiera, zicînd:

— Să te gîndești numai, cîte nenorociri pe capul unui singur om!

Grănicerul cu haina de piele își luă rămas bun de la Lapșin și porni spre mașina lui. Cîțiva ostași stăteau pe marginea șoselei și fumau. Jmakin își întoarse stingherit privirile în altă parte.

— Parcă s-a făcut ziuă? îl întrebă el pe Lapșin.

— Da, e dimineață.

— Fratele lui Korniuha a tras?

— Pînă la ultimul cartuș, răspunse posomorît Lapșin.

— Trăiește?

— Oarecum, zise Ivan Mihailovici. Nu cred că scapă cu viață.

— Dar ai noștri? Sînt în regulă?

— Au scăpat teferi.

Cînd ajunseră la comandament, afară se luminase de-a binelea. Ajutat de șofer, Okoșkin îl luă pe Jmakin de subsuori, ridicîndu-l în sus. În timpul acesta, Lapșin telefonă de jos la infirmerie, chemîndu-l pe medicul de gardă la el în birou.

Cu poalele sumese, femeile de serviciu spălau treptele de piatră ale scării, aceleași trepte pe care Alexei pășise în atîtea rînduri, pe vremea cînd era adus aici sub stare de arest. Clădirea era acum pustie. Șuvițele de apă se prelingeau încet pe trepte și în aer plutea mirosul de dezinfectante specifice instituțiilor publice. În capul scării, o femeie grasă cînta:

Telegramă, ah, telegramă...

— Mai odihnește-te puțin, tovarășe Jmakin, îl sfătui Okoșkin, nu te grăbi.

— Nici n-ai avea la ce să te grăbești — adaugă Kadnikov.

Zboară, zboară-n depărtări,
Ah, telegramă !

cînta femeia.

Urcă la etajul următor, trecînd pe lîngă miliţianul de serviciu, care-l salută pe Okoşkin. Pe platforma scării se afla un scut frumos împodobit cu steguleţe purpurii, avînd la mijloc stema Uniunii Sovietice. De cîte ori nu văzuse Jmakin scutul acesta !

— Da, zise el, am fost adesea pe aici. De cîte ori mă aduceau arestat.

— Lasă amintirile acum ! răspunse Okoşkin. Ce-a fost, a trecut.

— Asta aşa-i, încuviinţă Kadnikov.

Lucrătorul de serviciu din brigada lor îi întinse somnoros lui Vasili cheia de la biroul lui Lapşin. Okoşkin descuie uşa şi-i aduse lui Alexei costumul lui vechi de haine, ca să se schimbe, iar Kadnikov aduse şi el un lighean cu apă, săpun şi prosop.

— Vrei să te speli ?

Pretutindeni domnea o linişte desăvîrşită. Jmakin se spală pe îndelete, la început pe mîini, apoi pe obraji. Okoşkin şi Kadnikov îl priveau compătimitor. Pe faţa lui Alexei se putea citi o expresie care-i înspăimînta : părea că e gata să izbucnească în plîns în orice clipă, căci buzele îi tremurau, iar ochii priveau trist şi plini de o durere nemărginită. Pieptul i se ridica zguduit de suspine.

— Nu-i nimic, nu-i nimic, căuta să-l liniştească Okoşkin — acum să stai culcat.

Uşa se dădu în lături şi în încăpere intră Lapşin, însoţit de medic. Ivan Mihailovici deschise fereastra şi o adiere răcoroasă pătrunse înăuntru, fluturînd teancul de hîrtii aşezate pe masă. O hîrtie zbură şi, mînată de vînt, se îndreptă spre uşă. Okoşkin o prinse cu genunchii.

— Aşa-a... spuse medicul, examinîndu-i capul lui Jmakin.

Lapşin se aşează în fotoliul lui de la birou şi rămase dus pe gînduri. Faţa-i părea îmbătrînită, iar colţurile gurii energice i se lăsaseră în jos. Okoşkin se uită la el cu nelinişte; întîlnindu-i privirea, Lapşin spuse încet:

— Ar trebui să dormim puţin, tovarăşe Okoşkin. Nu-i aşa?

— N-are nimic grav, conchise medicul, e mai mult un şoc nervos. Am să-i prescriu un tonic.

Lapşin îi cedă locul la birou şi, după ce scrise reţeta, medicul se retrase. Kadnikov plecă şi el îndată. La orizont se arătă soarele, învăluind în lumină piaţa minunată ce se aşternea jos, sub ferestre, şi scăldînd în razele sale frumosul edificiu al palatului şi panglica argintie a Nevei. Băltoacele mai clipoceau încă la bordura trotuarelor, între timp vîntul adusese un nouraş de ploaie care într-o clipă stropise Piaţa Palatului, dar vremea se îndreptă în curînd şi, cu toată răcoarea, ziua se anunţa senină şi frumoasă.

Lapşin ridică receptorul şi întrebă încet:

— Nu dormi?

Jmakin asculta, încordîndu-şi auzul. Prin urmare, e adevărat că Ivan Mihailovici se însurase. Ciudat lucru, un om în vîrstă şi uite că şi el...

— Totul e-n ordine, spuse din nou Lapşin în receptor, apoi adăugă: Da, în curînd.

Alexei simulă un căscat, voind să arate că discuţia aceasta nu prezintă interes pentru el.

— În cuptor, zici? întrebă Ivan Mihailovici şi, surprinzînd privirea lui Jmakin, se simţi oarecum jenat.

Fumară amîndoi în tăcere.

— Aş vrea să-mi capăt buletinul, spuse oftînd Alexei. Cred că, de altfel, mi-a venit şi mie timpul să mă duc la Oficiul stării civile.

— Şi, de altfel, ce nevoie atît de urgentă te mînă la Oficiul de stare civilă?

— Fiindcă, de altfel, am căpătat un fecior şi doresc ca el să poarte numele meu de familie: Jmakin, şi e timpul să-i dăm şi lui un nume, nu să-i spunem numai „băiatul", de parcă ar fi cal.

— Şi i-aţi ales vreunul ca lumea?

— Am ales, răspunse posac Alexei.

— Care ?

— Un nume obișnuit.

Jmakin aruncă o privire scurtă spre Ivan Mihailovici și își plecă ochii în jos. Lapșin nu mai stărui cu întrebările : ghicise.

— Prietenele neveste-mi sînt contra, se supără de-a binelea Jmakin, toate susțin cu neobrăzare cum că numele acesta nu-i modern și nu sună frumos. Dar eu cu nevastă-mea am hotărît după voia noastră.

— Ei, dacă ați hotărît, rămîne hotărît, se învoi calm Lapșin.

Traversară piața și se urcară în mașină. Ivan Mihailovici se așeză la volan, iar Alexei alături, lîngă el.

— Vă cer iertare că vă cînt mereu același cîntec, începu el din nou, dar fiecare e dornic să-și întemeieze un cămin, o familie. O să se termine oare odată tărăgăneala asta cu buletinul, ori o să trebuiască s-o pornesc cumva, ca un jălbar de la țară, cu toiagul la drum și să mă duc personal la tovarășul Kalinin ?

— Nu căuta să mă sperii ! îl rugă Lapșin. Ne-am înțeles ?

— Păi ăsta-i birocratism !

— Vrei să te duci la autobază ?

— Îhî. Trebuie să-i mulțumesc unui tovarăș de-acolo, tovarășului Demianov, acela care a fost scos din organele miliției, iar pe mine m-a salvat astăzi de la moarte...

— O să-i aducem mulțumiri pe cale oficială ! spuse Ivan Mihailovici, uitîndu-se pieziș la Alexei.

Acesta oftă.

Cu privirea fermă a ochilor săi albaștri de culoarea cerului, Lapșin scruta drumul asfaltat ce se întindea dinaintea lui. Scîndurile de la capetele demontabile ale podului bubuiră ușor sub roți și mașina porni sprintenă mai departe pe lîngă Coloanele rostrale, trecu de clădirea impunătoare a Bursei și se înfundă în ulicioarele din Vasilievski Ostrov. Dimineața se dezvăluia mereu mai frumoasă și mai senină, iar în sufletul lui Alexei cobora tot mai mult liniștea și pacea.

— Ce este? întrebă el.

— Nu-i nimic, răspunse Klavdia, mîngîindu-i brațul. Ți-e foame?

I se părea tot timpul că Alexei e flămînd și că trebuie neapărat să-i mai spele sau să mai cîrpească ceva...

Intrară amîndoi în casă. În odaie era cald, pesemne că locatarii începuseră să facă focul la sobă. Dușumelele proaspăt spălate răspîndeau un miros plăcut, iar pe fața de masă curată stătea un ulcior de pămînt, plin cu cvas răcoritor. Jmakin trase cîteva înghițituri din băutura cafenie și gustoasă, își șterse gura cu podul palmei și se așeză pe scaun ca un musafir. Nu avu însă răbdare și rupse primul tăcerea.

— Uite, spuse el, pune mîna pe acest obiect. E un buletin de identitate adevărat...

Klavdia răsfoi buletinul și după aceea i-l înapoie lui Alexei.

— Asta-i, Klașa, rosti Jmakin, s-a isprăvit cu coșmarurile noastre. Acum sîntem în perfectă ordine. Și nici tu nu te-ai încrezut degeaba în mine...

— Nu degeaba...

— Dar Ivan ce face? întrebă Jmakin.

— Bine. A mîncat și-acuma doarme.

— Pot să mă uit puțin la el?

— Uită-te. Tu ești tătuțul lui, cine altul vrei să-l vadă, dacă nu tu.

— Eu nu-s tătuță, eu sînt tata! zise Jmakin. Tătuță e cineva în vîrstă. Părintele tău e tătuță, pe cînd eu sînt încă tînăr ca să mi se spună așa.

— Ți-arăt eu tînăr! îl amenință Klavdia. Ce părere aveți? Te pomenești că acum, cînd ai buletin, o să-ți găsești vreo fetișcană?!

— Îmi găsesc! răspunse Alexei, atrăgînd-o spre el. Am să-mi fac un harem, după obiceiul popoarelor înapoiate. O să beau vin dulce din fîntînă arteziană și o să mănînc bomboane... Se aplecară deasupra cărucioriului în care dormea Ivan. Alexei deveni grav, clipi de cîteva ori, apoi rosti răspicat: Jmakin Ivan Alexee-

vici. Şi întrebă: Hai? După aceea se întoarse în sufragerie, îşi puse şapca în cap şi întrebă din nou: Dar tata-socru unde-i?

— La lucru.

— Aşa e, zise Jmakin, acum e timpul de muncă. Fireşte că tu, după lege, eşti încă în concediu de naştere, eu sînt liber. În general însă, totul e în ordine.

Cît de plăcut era să stea în odăiţa aceasta cufundată în semiîntuneric, unde putea să schimbe o vorbă pe îndelete cu glas domol. Ce minunat era să se simtă pe picior de egalitate cu ceilalţi, să nu se mai prefacă sau să se maimuţărească aşa ca altădată!

Scoase o ţigară, o lovi de cîteva ori cu cartonul de capacul cutiei, apoi o aprinse şi trimise fumul în sus, spre tavan. La drept vorbind, mai poza el pe ici pe colo, dar puţin, puţintel de tot.

— Aşadar, Klavdinka, spuse Jmakin, ai văzut buletinul cu ochii tăi. Am carnet de conducere şi lucrez ca şofer şi încărcător. Mi se încredinţează orice produse de carne. Desigur că mai există unii indivizi care se înfruptă din această carne, pe care o socotesc drept supliment de hrană pentru ei şi familiile lor. Ba unii mai dau din ea şi mătuşilor sau bunicilor de tot soiul. Eu însă nu mă murdăresc cu asemenea lucruri. Am trăit şi am îndurat prea multe chinuri în viaţa mea, ca să fac una ca asta. Şi n-o fac din principiu. Acum s-aud cuvîntul tău hotărîtor: cînd mergem să ne facem formele? Trebuie să facem totul dintr-o dată: şi înregistrarea căsătoriei, şi declararea copilului.

— Mi se pare, nu ştiu cum, nepotrivit, spuse Klavdia, uitîndu-se la el.

— Astea-s prejudecăţi mic-burgheze! răspunse Alexei. Doresc să reglementez totul dintr-o dată, ambele declaraţii de stare civilă, şi să-mi fac mutaţia la tine, aici. Pentru altul poate că asta nu-nseamnă nimic, însă eu vreau ca totul să fie după lege, aşa cum se cuvine. Şi, de altfel, am treburi pînă peste cap, mai trebuie să primesc şi livretul militar...

Klavdia îi atinse obrajii cu degetele.

— Ce zgîriat eşti, Leoşa! exclamă Klava. Parcă te-a jupuit cineva...

— Am căzut peste pisică ! minți pe loc Jmakin. Am alunecat, înțelegi, în paraclis, iar pisica s-a speriat și și-a înfipt ghearele în obrajii mei...

— Ai și o gîlcă, spuse Klavdia, pipăindu-i ceafa. Și ce umflată !...

— Tot din pricina pisicii, explică Jmakin, ferindu-și privirile rușinat. Am sărit îndărăt și m-am lovit cu ceafa de tocul ușii...

— Lasă că ai să-mi povestești mai tîrziu totul cu de-amănuntul, rosti femeia, zîmbind trist, știu eu...

Tăcură un timp.

— Și în ce zi mergem să ne înregistrăm ? o întrebă el, cu un aer preocupat. Klavdia își desfăcu ușor buzele și își așeză mîna în palma lui. Vineri îți convine ?

Ea încuviință din cap.

— O să-ți iei și tu numele de Jmakin, spuse el. Acum numele acesta e în perfectă ordine. Ce-a fost, a trecut. Poate cu timpul am s-ajung chiar celebru.

— Măi, Jmakin ! zise Klavdia. Măi, Jmakin, măi ! Mare lăudăros mai ești !

— Poate că nu-s lăudăros ! Poate că tu nu cunoști nici un fel de amănunte despre mine ? Poate...

Nu, era încă prea devreme să-i povestească !

— Bine, spuse Klavdia, surîzînd.

Jenka intră în odaie, cu un planor în mînă. Jmakin stătu puțin de vorbă cu el. Pe înserat, Klavdia îl conduse pe Alexei la gară.

Începuse să amurgească.

Jmakin se urcă în vagon și, fluturîndu-și mîna, se așeză pe scară. Trenul se urni alene în gîfîitul ostenit al locomotivei. În vagon, pasagerii cîntau același cîntec pe care Alexei îl auzise la comandamentul miliției :

Zboară, zboară-n depărtări,
Ah, telegramă,
Ah, telegramă,
Peste rîuri, munți și oceane
Ah, oceane
Și peste mări...

Melodia era tristă și răscolitoare. Prin fața ochilor lui Jmakin defilau încet mlaștinile învăluite în pîcla diafană a înserării.

Tu spune-i lui că-s gata să-l iubesc pentru vecie,
O veșnicie
Să-l îndrăgesc...
Tu spune-i lui că-s gata...

Se auzi șuieratul locomotivei și trenul alerga lăsînd în urmă șirul bornelor pitice și văruite de pe marginea șoselei, ochiurile mlaștinilor și catargul ascuțit ce se vedea în depărtare.

Tu spune-i lui...

Jmakin își miji ochii, scrutînd zarea. Se gîndea la meseria lui de șofer și se vedea stînd la volanul unei mașini speciale și străbătînd desișurile taigalei din Zapolarie, unde pe vremuri era să fie sfîșiat de lupi...

Zboară, zboară-n depărtări,
Ah, telegramă...

Și Lapșin...

Căută să-și închipuie ochii albaștri-azurii ai acestuia, cu privirea lor fermă și iscoditoare, revăzu chipul lui Okoșkin, Krinicinîi, Bocikov, pe ochelaristul acela de Hanin, care-i împrumutase două sute de ruble.

Locomotiva șuieră din nou.

— Să nu cazi, îl preveni pe Jmakin o voce groasă de bas, de pe culoarul vagonului.

— Sub nici un motiv, răspunse Alexei.

Încă o dată de dimineaţă şi pînă seara

NU PENTRU ASTA TE-AM LUAT DE BĂRBAT!

— Propriu-zis, de ce ţi-ai lăsat mustaţă, Vasili Nikandrovici? întrebă Lapşin, măsurîndu-l cu luare-aminte pe Okoşkin, care stătea în faţa lui. Şi unde mai pui că-i săracă de tot...

Îmbrăcat într-o pufoaică din care i se vedea gîtul subţire şi fără să-şi găsească astîmpăr, Vasili devora cu poftă şniţelul adus de la popotă.

— Mustaţa, ziceţi? Să vă spun sincer, ca să par mai impozant. Numai dumneavoastră vă fac această confidenţă. Oricum, sînt comandant de pluton şi totuşi parcă îmi lipseşte ceva. De curaj nu mă pot plînge...

— Eşti curajos?

— Rîdeţi mereu de mine. Nu-s curajos, dar nici fricos. Sînt aşa cum cere jurămîntul militar. Am fost propus chiar să fiu decorat...

— Dar nu s-au perfectat încă formele?

Vasili tăcu ofensat. Îşi pusese mantaua pe speteaza scaunului lîngă fereastră. Se ridică de la locul lui şi scoase din buzunar punga cu tutun, ţigaretul, foiţa şi chibriturile. Apoi îşi răsuci o ţigară şi o aprinse spunînd că pe front s-a dezobişnuit să fumeze ţigări gata, fiindcă tuşeşte din cauza lor. Şi, în general, susţinea Vasea, mahorca-i mai bună pentru plămîni.

— Cu soţia şi cu soacra cum stai? se interesă Lapşin.

— Totul e în ordine. Ba soacră-mea s-a şi pornit pe plîns cînd am venit acasă.

— Şi de ce, mă rog, a început să plîngă? întrebă bănuitor Lapşin, căruia îi făcea o vădită plăcere să-l tachineze niţel pe Vasili. Ce anume a supărat-o?

— Păi, de bucurie! exclamă Vasea. Se-ntîmplă uneori ca oamenii să plîngă de bucurie. Se gîndea, sărmana, că n-am s-apuc ziua să străpung linia Mannerheim.

— Şi cînd colo, tu ai şi străpuns-o.

— Acolo nu v-ar fi ars de rîs, rosti bosumflat Vasili. N-a fost de loc lucru de glumă, Ivan Mihailovici...

Tăcu cîteva clipe, apoi îşi trase mai aproape paharul cu ceai. Abia acum observă Lapşin cît de mult se maturizase şi se trăsese la faţă Okoşkin. Tînărul avea ochii încercănaţi, pometii obrajilor i se ascuţiseră mult, iar pe frunte îi apăruseră două cute subţiri. Întreaga-i înfăţişare nu mai păstra nimic din trăsăturile de odinioară ale adolescentului. „Hei, Pinkerton, Pinkerton" — se gîndi Lapşin, aducîndu-şi aminte cum arăta Vasea cînd venise pentru prima oară la el, la serviciul de urmăriri penale. Pînă şi expresia ochilor micului Okoşkin se ivi pentru o clipă în mintea lui Ivan Mihailovici, dar dispăru îndată, la fel cum dispăruse Vasea de pe vremuri, îmbrăcat cu bluziţă scurtă, cu cravată la gît şi cu săndăluţe scîlciate în picioare.

— Mi-am găsit acolo un tovarăş bun, spuse Vasili, mestecînd cu linguriţa în pahar, ne împrietenisem la cataramă, Ivan Mihailovici, nici nu vă pot spune. S-a dus într-un cătun s-aducă lemne şi se vede treaba că în magazie a fost ascunsă o mină. Cînd a bubuit o dată, din Tolcerov al meu n-a mai rămas decît ce a putut aduce un singur om într-o foaie de cort...

Sună telefonul şi Katerina Vasilievna comunică în grabă:

— Te-a căutat acasă un militar şi ţi-a adus un bileţel de la Jmakin. Am citit biletul: te roagă să treci pe la spital să-l vezi.

— E rănit grav? întrebă Lapşin.

— Nu prea pare, biletul e scris cu voioşie. E la spitalul lui Antropov, pe strada Petrogradskaia, unde lucrează Alexandr Petrovici.

— Transmiteți-i salutări soției dumneavoastră, spuse Vasea. Salutări din partea lui Okoșkin.

— Uite, Vasili Nikandrovici Okoșkin îți trimite salutări — rosti Lapșin în receptor. Da, a venit. Nu, pînă acum e teafăr și sănătos. Numai pentru cîteva ore. E clar...

Se întrerupse ascultînd atent.

— La cinci, îi spunea cu glas domol Katia de la celălalt capăt al firului. Bine, dar nu te-am văzut de cîteva zile! Vom lua masa împreună, apoi eu am să mă duc la spectacol, iar tu, unde poftești. Ba nu, împreună — ridică ea tonul, pentru orice eventualitate — și te rog să uiți veșnicul tău: „Lasă-mi în cuptor ceva de mîncare". Nu pentru asta te-am luat de bărbat, ca să ne vedem mai rar decît înainte cînd trăiam separați unul de altul.

Katia Vasilievna ronțăia ceva. Ivan Mihailovici ar fi vrut foarte mult s-o întrebe ce mănîncă, dar se jenă de privirea atentă a lui Vaska. „Probabil că roade vreun cotor de varză" — se gîndi el și, după ce așeză cu grijă receptorul în furcă, mai vorbi puțin cu Vasili, care se pregătea de plecare.

— David Lvovici n-a fost pe la unitatea voastră? întrebă Lapșin. Nu v-ați întîlnit? Îmi făgăduise să te caute.

Îmbrăcîndu-și mantaua peste pufoaică, tînărul răspunse cum că el este un om neînsemnat, care nu s-a remarcat cu nimic, pe cînd Hanin scrie mai mult despre tovarășii care au săvîrșit fapte de vitejie.

— Nu minți, să nu minți, i-o reteză Lapșin. David e un reporter soldat și îi citesc cu mult interes corespondențele... Nu-i mincinos și nici nu scrie că o cioară s-a așezat pe o mină și mina a făcut explozie.

Îngroșat dintr-o dată din cauza pufoaicei și mantalei, Okoșkin își strînse la refuz centura, își potrivi căciula și mai aprinse o țigară pentru drum. Avea o ținută corectă, dar arăta foarte ostenit.

— Ce liniște e la noi aici, spuse el, gînditor, aproape nu mai găsești pe nimeni dintre cunoscuți. Dar pungași tot mai sînt?

— Mai sînt, Vasea.

— Aveți și cazuri interesante?

— Nu prea.

— Ei... vă doresc numai bine! îi ură Vasili.

Se îmbrățișară și se sărutară la despărțire, apoi Okoșkin plecă spre Gara Finlandeză. Lapșin avea treabă la tribunal către orele două, așa că-i mai rămînea încă „un vagon și o căruță de timp", cum obișnuia să spună Vasili. Prin urmare, putea să treacă pe la spital.

Ivan Mihailovici tocmai își punea mantaua cînd sună Lizaveta.

— Nicăieri nu răspund telefoanele, zise ea. Alexandr Petrovici nu-i de găsit acasă nici dimineața, nici seara, nici măcar noaptea. Scuzați-mă că v-am deranjat, Ivan Mihailovici, dar nu știu unde să-l mai caut pe „Vaimădoare" al meu. Ce ziceți?

Ivan Mihailovici tăcu o clipă, apoi răspunse cu un oftat.

— Mă auziți?

— Aud.

— Nu știți cumva unde-l pot găsi?

— Dat fiind că sîntem în război, iar el e chirurg, trebuie să fie la fosta lui clinică, transformată acum în spital.

— E imposibil să telefonez acolo, spuse cu glasul iritat Lizaveta. Ba e ocupat, ba nu răspunde nimeni, ba mi se spune că e în operație.

— De... așa-i războiul, rosti Lapșin, stăpînindu-se să nu scape vreo vorbă mai aspră. Război! Omul e ocupat, muncește. Și pe neașteptate îi propuse: Eu plec chiar acum acolo. Dacă vreți să-l vedeți, veniți cu mine.

— Nu-i vorba dacă vreau să-l văd sau nu, răspunse cu răceală Lizaveta. Chestiunea e că unchiul meu, profesorul Bagulin — n-ați auzit de el?... un internist renumit, profesor și așa mai departe — s-a încăpățînat brusc și nu vrea să fie operat de altcineva decît de „Vaimădoare". Susține într-una că n-are nevoie de profesor, fiindcă titlul acesta îl are și el, dar îi trebuie un doctor, un medic. De fapt e un om curios.

— Bine, spuse Lapșin, coborîți. Am să trec peste zece minute să vă iau.

Fără să-i aştepte răspunsul, Ivan Mihailovici agăţă receptorul, dădu o raită pe la popotă, făcu un pachet pentru Jmakin şi, minunîndu-se cum totul se repetă în viaţă, coborî scările şi se duse la maşină. Înfăşurat în cojoc şi cu o căciulă cu clape îndesată pe cap, Kadnikov moţăia la volan. Ivan Mihailovici îl scutură de umăr şi-i ordonă să-l ducă în strada Herzen.

Lizaveta îl aştepta în ger, îmbrăcată cu o şubă de blană şi beretă, şi bocănea mînioasă cu tălpile ghetelor pe trotuar, ca să se încălzească.

— Nu-mi plac mie policlinicile astea, zise ea, aşezîndu-se în maşină. Nu pot să le sufăr. Toată lumea geme, se vaită, toţi se înghesuie peste rînd, plîngîndu-se de dureri cumplite...

— Da, nu-i ca la circ, răspunse Lapşin.

— Nu înţeleg ce amestec are aici circul?

— Tocmai că nici unul!

Lizaveta întoarse capul în altă parte, iar Lapşin îşi aprinse o ţigară.

Maşina înainta încet, într-o coloană motorizată cu autovehiculele vopsite în culorile de mascare ale iernii. Trecură două bucătării de campanie cu coşurile fumegînd, şi era ciudat să le vezi tocmai aici, pe una din străzile cele mai populate ale oraşului. La vederea lor, Kadnikov spuse:

— Un bucătar destoinic se gîndeşte din timp la toate. Pune, bunăoară, aici ciorba la fiert, iar undeva pe la Kirka Küvenappa e gata şi masa pentru tovarăşii militari.

Răsuci brusc volanul, depăşi coloana şi, după ce făcu un viraj larg, intră pe poarta spitalului, lîngă care se descărcau maşinile sanitare cu crucea roşie pe cabină. Lapşin şi Lizaveta primiră cîte un halat, după care o soră îi conduse într-un vestibul luminos şi rece. Pe o bancă şedeau două persoane cu halatele pe umeri. După cît se părea erau soţ şi soţie. Bărbatul, un om de peste şaizeci de ani, cu părul cărunt şi ochelari, fuma discret ascunzîndu-şi ţigara în mînecă. Femeia, cam de aceeaşi vîrstă, stătea întoarsă cu faţa la perete şi plîngea încet.

— Pentru Dumnezeu, încetează, Niutocika! o implora el într-o şoaptă duioasă. Ţi-ai pierdut ultimele puteri. Mai cruţă-te, cine ştie ce ne mai aşteaptă!

— Ce vrei să spui cu asta? întrebă îndată femeia, pe un ton speriat.

Acum Lapşin îi văzu faţa. Asemenea chipuri minunate se întîlnesc numai la medicii bătrîni şi la institutoare. Ochii mari cu privirea stinsă înotau în lacrimi, buzele cărnoase şi neobişnuit de tinere tremurau şi întreaga înfăţişare a femeii exprima o adîncă suferinţă amestecată cu oarecare nedumerire.

— Nu-i nimic, Niutocika, nu-i nimic, începu iar bărbatul, totul o să treacă, o să se termine cu bine. E un medic minunat, te-asigur, cel mai bun specialist. M-am interesat doar...

— Nu te-ai interesat de nimic, spuse cu deznădejde femeia.

Aplecîndu-se spre Lapşin, Lizaveta îl întrebă încet:

— Dar noi ce-aşteptăm?

— Antropov termină operaţia şi va veni aici.

Auzind de Antropov, vizitatorul cărunt se apropie de Lapşin şi-l întrebă dacă-l cunoaşte pe Alexandr Petrovici...

— Profesorul Strumilin, se recomandă el. Şi cu o vorbă repezită, îi explică: Vedeţi dumneavoastră, el îl operează pe băiatul nostru. Feciorul a fost grav rănit şi ni s-a spus că dacă altcineva, nu Alexandr Petrovici...

— Alexandr Petrovici e un chirurg excelent, îl întrerupse calm Lapşin. Nu cunosc alţii, însă eu, unul, dacă cineva dintre ai mei ar suferi o nenorocire, nu m-aş adresa nimănui altcuiva decît lui Antropov.

— Auzi, auzi, Niutocika? rosti cu înflăcărare Strumilin, întorcîndu-se spre soţia lui. Auzi ce zice tovarăşul? Vă rog spuneţi-i Annei Sergheevna, vă rog foarte mult, se adresă el cu glas tare lui Lapşin, spuneţi-i vă rog...

Lapşin repetă totul cuvînt cu cuvînt şi la urmă mai adăugă ceva despre unii profesori şi despre alte celebrităţi, care, uneori, în comparaţie cu un medic ca Antropov, sînt... Deodată îşi aduse aminte de faptul că şi Strumilin era profesor, se fîstîci şi o lăsă mai moale,

dar lui Strumilin nu-i ardea de asta și totul se încheie cu bine, deși Anna Sergheevna nu contenea o clipă cu plînsul.

Pe sală se făcu din nou liniște.

Lizaveta tremura din tot corpul, pătrunsă de frig. Din dosul ușilor înalte, vopsite în alb, nu răzbătea afară nici un zgomot, ca și cum toți cei dinăuntru ar fi murit. Soția lui Strumilin încetase să plîngă și rămăsese cu privirile ațintite asupra acestor uși.

Împinse de sanitari, trecură două cărucioare și unul dintre răniți sporovăia cu voie bună:

— Dar unde se fumează aici, soră dragă? În salon e voie? Sînt în stare să mă lipsesc de orice, dar fără nicotină nu pot...

Din celălalt cărucior se auzeau gemete înăbușite și Lizaveta se ghemui în haina ei.

— E prea de tot! exclamă Strumilin, aruncîndu-și ochii la cadranul ceasornicului. Au trecut exact trei ore.

Abia apucă profesorul să închidă capacele masive ale ceasornicului său de aur, și ambele canaturi ale ușii se deschiseră larg, iar în prag apăru Alexandr Petrovici Antropov, cu masca încă pe obraz. Departe de a fi roză, fața lui era mai curînd albă, mai albă decît tichia, masca și halatul pe care le purta. Și de pe obrajii aceștia livizi, de pe frunte, broboane de sudoare se prelingeau spre rădăcina nasului peste ochii afundați în orbite, ceea ce arăta limpede că abia cu cîteva minute în urmă chirurgul acesta își epuizase ultimele forțe omenești, poate chiar supraomenești, dar în orice caz nemaiîntîlnite. Întrucît însă acum nu era vorba despre Antropov și nici despre starea sănătății sale, judecînd după înfățișarea lui sleită de puteri, soții Strumilin traseră concluzia că băiatul lor e pierdut. Antropov înțelese aceasta și mai găsi în el atîta putere ca să rostească cu un aer degajat, în timp ce-și scotea masca:

— Avem de-a face cu unul dintre acele cazuri rare, cînd medicul poate să spună că totul e în ordine. Știți, un caz rarisim. Nu-mi dau seama dacă-i vorba de îndemînare, de noroc sau poate că feciorul dumneavoastră

are un organism de oțel, dar oricum ar fi, vă felicit, dragi părinți, pentru noul-născut...

Cu toată oboseala sfîșietoare, Antropov se simțea surescitat și tocmai voia să mai spună un cuvînt încurajator și plin de optimism, cînd deodată Anna Sergheevna se lăsă moale în genunchi în fața lui, cuprinse în palmele ei lungi și înguste mîna lată a medicului și, hohotind de plîns, se porni înfrigurată s-o acopere cu o ploaie de sărutări.

— Doctore, murmura ea, cu vocea întretăiată de suspine — n-am să vă uit niciodată, doctore... I-am pierdut pe toți, numai el, numai el singur mi-a mai rămas...

Pe ușa larg deschisă a sălii de operație ieși încet și solemn un cărucior. Lapșin își scoase pachetul cu țigări din buzunar, aprinse o țigară și se uită discret spre locul unde stătea Lizaveta. O văzu stînd dreaptă, cu brațele atîrnînd de-a lungul trupului. Buzele-i frumoase erau ușor întredeschise, iar în ochi îi luceau lacrimi de fericire.

„Dar dacă operația n-ar fi reușit, se gîndi Lapșin, cu tristețe. Dacă s-ar fi întîmplat o nenorocire? Atunci cum ar fi fost, stimată tovarășă?"

Totul însă se terminase cu bine. Strumilin împreună cu soția se repeziră în urma căruciorului, iar Alexandr Petrovici se lăsă istovit pe bancă lîngă ușa sălii de operație și tocmai se pregătea să dea la o parte poala halatului și să-și scoată portțigaretul uzat de metal alb, binecunoscut lui Lapșin, cînd dădu cu ochii de Ivan Mihailovici și de Lizaveta lui. Un tremur ușor trecu peste fața lui, care, deși chinuită, își păstrase trăsăturile aspre, bărbătești, făcînd loc pentru o clipă unei umbre de suferință, urmată de o expresie artificială de însuflețire, amestecată cu o vioiciune la fel de nefirească.

Speriat parcă de minunata lui stare de oboseală, al cărei preț era infinit superior oricărei frăgezimi juvenile, sărmanul Alexandr Petrovici manifestă o bucurie excesivă, se învioră, se înveseli și „se încinse", după cum spunea Lapșin ori de cîte ori încerca să-l dojenească pe Antropov pentru bravura pe care căuta s-o afișeze în fața Lizavetei.

— Asta înseamnă tabloul doi din actul întîi, aceleași personaje, plus Ivan Mihailovici cu Lizocika, bîigui Antropov, cu un zîmbet larg, înaintînd pe parchetul lucios în întîmpinarea lor. Așa bucurie, mai zic și eu, asta-i...

Continuă să îndruge multă vreme tot felul de vorbe searbede, sub privirile uimite și enervate în același timp ale lui Lapșin, care se străduia să înțeleagă ce-l determină pe Antropov să se maimuțărească în fața acestei fete, care-l văzuse adineauri așa cum era el în realitate și cum n-ar fi putut să se prefacă...

— Am un ostaș rănit la tine, Alexandr Petrovici, unul Jmakin, interveni Lapșin, întrerupînd efuziunea lui Antropov, n-ai vrea să-mi arăți unde să-l caut și, printre altele, poate să-l vezi și tu...

— Dar dumneata, Lizocika, pe ce căi nepătrunse ai nimerit aici? întrebă Antropov, fără să-și asculte prietenul. Cum ai ajuns aici, și încă pe un frig ca ăsta? Mai ales că și la spitalul nostru e cam răcoare și n-ai putut să te-ncălzești...

Lizaveta îi explică motivul pentru care venise și Antropov începu să bată cîmpii de-a binelea, spunîndu-i că-l cunoaște pe profesorul Bagulin, pentru care are un sentiment de „adîncă pietate".

„Auzi, pietate! își spuse Lapșin în gînd. Ai merita să-ți rupă cineva urechile, nătărău bătrîn!"

Oricît s-ar părea de ciudat, însă Lizaveta făcea impresia că nu observă nimic din comportarea aceasta a lui Antropov. Stătea calmă și gînditoare, măsurîndu-l uneori cu o privire oarecum mirată și chizbuind parcă ceva...

La un moment dat, doi medici grăsuți se apropiară de Antropov, amîndoi mînioși și înfierbîntați, și îndată Alexandr Petrovici redeveni ca prin farmec aspru, exigent și grosolan de sincer, așa cum îl cunoscuse și-l îndrăgise Lapșin. Se vede treaba că medicii se aleseră îndată cu o săpuneală, deoarece se retraseră de-a-ndăratelea mofluzi, și aceeași bruftuluială o încasă și sora, care se nimerise tocmai atunci pe aproape, o femeie cu un nas proeminent, umbrit de o mustăcioară, și cu o

față de caucazian bătrîn. Sora făcu și ea pe loc stîngamprejur în vreme ce Lizaveta tot îl mai privea pe Antropov, cu aceeași expresie de mirare în ochi.

În cabinetul medicilor, Alexandr Petrovici își scoase tichia și halatul, își îmbrăcă hăinuța lui uzată, apoi aprinse o țigară și, parcă temîndu-se ca prietenii lui să nu-și facă despre el o părere prea bună, spuse oarecum jenat:

— Înțelegeți, dragii mei, cum stau lucrurile! E greu să te judece cineva după operația pe care am făcut-o astăzi. Arareori se-ntîmplă un asemenea noroc. A avut omul un organism de fier, o inimă splendidă, așa că eu n-am nici un merit.

— Un om sovietic de aur, un medic modest, îl întrerupse zîmbind Lapșin. E clar. Dar unde-i totuși Jmakin al meu?

Se înțeleseră ca în vreme ce Lapșin va rămîne cu Jmakin, Antropov și Lizaveta să se ducă cu mașina la Bagulin, iar după aceea Alexandr Petrovici să-l examineze pe protejatul lui Ivan Mihailovici...

STRICT SECRET

Pe cînd îl căuta pe Jmakin prin spital, Ivan Mihailovici își aduse aminte de toate amănuntele pe care le aflase în ultimul timp despre Alexei. Zîmbea satisfăcut gîndindu-se cît de uimit va rămîne acesta, cînd îi va servi vreo două-trei replici neașteptate. Își aminti de maiorul acela cu părul bălai de la cercetarea de luptă, care stătuse multă vreme în biroul lui de la comandamentul miliției și ascultase zîmbind cîteva episoade din viața trecută a lui Jmakin, apoi de telefonul pe care-l primise de la Direcția de informații a armatei.

— Prin urmare, putem să-i acordăm încredere? a întrebat maiorul după ce chibzui îndelung.

— Eu m-aș duce cu el, a răspuns calm și tacticos Ivan Mihailovici, oriunde în spatele frontului, în orice misiune și indiferent pentru cît timp.

— Dar... cu nervozitatea aceea a lui... cum rămîne?

— În schimb, dumneata îmi faci impresia unui om

bine echilibrat, i-a spus Ivan Mihailovici maiorului, care știe admirabil să se stăpînească. Așa că o să vă completați unul pe altul...

Era cît se poate de curios să audă cum îi va înfățișa Aleoșka toată afacerea aceea atît de complicată...

L-au găsit lîngă rezervorul cu apă caldă, unde se desfășurau competițiile finale sau semifinale la jocul de dame. Alexei se mișca sprinten, însă rămăsese cu un fel de tic săltăreț. Obrazul drept i se zbătea la răstimpuri și mușchii zvîcneau scurt, de la colțul gurii înspre ureche.

— Ce-i asta, un fel de contuzie? îl întrebă Lapșin, strîngîndu-i mîna.

— Vorbiți mai tare, că nu prea aud, spuse Jmakin. M-a zgîlțîit nițeluș și pe mine, însă nu chiar tare. Puteam să mă vindec și la batalionul sanitar, dar așa a fost socoteala...

Încercă să-și dea un aer important, dar pînă la urmă nu se putu stăpîni și scoase un chicotit ușor. În ochii lui verzi scînteiau luminițe poznașe, ca de obicei.

— Mă rog, ce fel de socoteală?

— O treabă strict secretă, răspunse Jmakin la urechea lui Ivan Mihailovici. S-ar putea, desigur, să nu mă credeți, fiindcă situația e de așa natură, încît n-o s-aveți niciodată posibilitatea să mă controlați.

— Vrei să spui că nu se poate verifica?

— Îhî! confirmă cu înflăcărare Jmakin, privindu-și amuzat interlocutorul, în timp ce obrazul îi zvîcnea. Acum eu sînt deasupra, Ivan Mihailovici, fiindcă am executat o misiune de stat importantă și foarte secretă, care poate duce chiar la conflicte internaționale.

— Ce fel de conflicte? întrebă Lapșin, oarecum contrariat. Mă rog, despre ce probleme internaționale poate fi vorba, care se soluționează cu participarea ta?

— Cum? nu-l auzi Jmakin.

Ședeau pe pervazul ferestrei, pe aceeași sală lungă, și văzîndu-l pe Jmakin acolo, îmbrăcat cu halatul verde de spital, Lapșin își aduse aminte de moartea lui Tolea Gribkov. După ce îi dădu pachetul cu alimente, Ivan Mihailovici îl întrebă ce-i face soția și copilul și ce se mai aude în general. Alexei scotoci în pachet și, pe

un ton destul de degajat, își exprimă regretul că țigările aduse de Lapșin nu-s dintr-acelea pe care le „obișnuiește" el. Se duse în salon de unde veni cu țigări, un baton de ciocolată și două portocale.

— Să discutăm despre lucruri mai serioase, îl invită Lapșin. Oricum, am avut destulă bătaie de cap cu tine, așa că am dreptul să știu măcar în linii generale...

— Firește că, în linii generale, s-ar putea să vă spun, mai ales dacă ținem seama de biografia dumneavoastră... Și deodată trecu la alt subiect: Totuși, nu-mi prea place cum se procedează cu mine, Ivan Mihailovici. Altora le mai vine nevasta, mama sau fiica, fiecare poate să născocească și să povestească cîte un episod de luptă de pe front, pe cînd eu? Mi se cere să păstrez cea mai desăvîrșită taină și nimic mai mult. Îți vine să plîngi, nu altceva.

— Născocește și tu!

— N-are nici un haz! suspină Alexei. Am încheiat-o cu minciunile, aș vrea să povestesc lucruri trăite, și tocmai asta e strict secret.

— Te referi la casa aceea cu patru ferestre care dădeau în curte? întrebă încet Lapșin.

Jmakin clipi mai întîi din ochi, apoi își mișcă buzele și scoase un sîsîit prelung, așa cum fac balonașele de cauciuc cînd sînt lăsate de copii să se dezumfle.

— Da'... de unde știți? bîigui el în cele din urmă.

— Uite că știu, îi răspunse calm Lapșin. Ce fel de cekist aș fi oare, dacă n-aș cunoaște amănuntele din viața ta. Tu, Aleoha, te duci să îndeplinești o misiune secretă, iar eu te urmăresc cu ocheanul din birou. Tehnica, ce vrei!

— Glumiți?! se miră Jmakin, cu dezamăgire în glas.

— Poate. Dar atunci cînd garantez pentru cineva, trebuie să știu de ce o fac.

— Ați garantat cumva pentru mine?

— Desigur.

— Dar dacă eu... *Acolo*, pentru treaba asta, m-ar fi făcut un fel de Mannerheim, dacă aș fi trădat...

— Ei bine, tocmai asta o știam, că tu nu ești „turnător" și nu poți să *trădezi*.

— Şi de unde ştiaţi ?

— Măcar şi după chestia cu Korniuha.

— Aşa e, aveţi dreptate, răspunse Jmakin. Şi încă ce mai ştiaţi ?

— Mai ştiam că ai îndeplinit sarcina aceasta importantă, secretă şi de mare cinste în folosul Patriei. Şi ce-i Patria ? Patria, frăţioare, ne este ca o mamă şi întruchipează pentru noi dreptatea şi sprijinul. Oare nu Patria noastră te-a scos din mocirla şi pacostea în care te-ai afundat ? Oare nu Patria te-a crezut pe cuvînt şi te-a apărat atunci cînd ai fost la ananghie ? Ţi-aduci aminte de grănicerii cu caschetele verzi, în noaptea cînd tîlharii te duceau la moarte ?

Jmakin tăcu multă vreme, dînd din cap şi neputînd să-şi stăpînească ticul, apoi spuse :

— Aşa este ! Însă, pe de altă parte, dacă dumneavoastră, Ivan Mihailovici...

— Nu face pe prostul, îl întrerupse Lapşin, cu asprime. Tot ce-am făcut, n-am făcut de la mine, ci pentru că aşa m-a învăţat partidul nostru şi Felix Edmundovici Dzerjinski personal. Să-ţi intre-n cap o dată pentru totdeauna şi să nu faci din mine o domnişoară bătrînă şi miloasă. Ai înţeles ?

— Da.

— Iar acum să ne retragem undeva mai încolo şi să-mi povesteşti amănunţit totul.

— Păi văd că ştiţi şi fără mine.

— Vreau s-o aud din gura ta. Unde-i mai multă linişte aici ?

Porniră amîndoi spre scară.

— Aici e frig al dracului, zise Alexei, uneori ajunge pîn' la zero grade. Acuma şi-au găsit să repare caloriferul ! Ar trebui să-i scarmene cineva zdravăn în ziar. În schimb nu putem fi auziţi de urechea duşmanului. Să încep ?

Şi Jmakin se porni să istorisească cum într-o zi a venit la unitatea lor „un flăcău straşnic, pehlivan nevoie mare, o grădină de băiat, ceva cam în felul celebrului pungaş Iurka Poleakov, cel care-i jefuia numai pe oamenii de vază şi despre care s-a scris şi în cărţi, îl cunoaşteţi şi dumneavoastră, fiindcă a stat închis la

Nikolai Feodorovici Bocikov", şi cum flăcăul acesta (nu Iurka Poleakov, ci noul venit) i-a studiat multă vreme pe ostaşi. Odată, după căderea nopţii, maiorul acela l-a chemat pe Jmakin în bordeiul lui şi l-a rugat să-şi facă autobiografia. Întrucît maiorul acesta „secret" îi făgăduise că nu va destăinui nimănui cele auzite şi totul va rămîne între ei, Jmakin nu i-a ascuns nimic din trecutul său. Oricît s-ar părea de ciudat, dar maiorul a rămas mulţumit de această discuţie şi în ziua următoare a dispărut din unitate...

Alexei ridică ochii spre Lapşin, privindu-l şiret pe sub gene.

— Dă-i drumul mai departe!

— Pot să vă spun şi data, zise Jmakin. Acum îmi dau seama că el a verificat la dumneavoastră epoca aceea din viaţa mea.

— Continuă, epocă ce eşti!

Maiorul s-a întors la fel de neaşteptat după cum dispăruse şi l-a chemat din nou pe Jmakin, care a zăbovit atunci în bordei pînă la miezul nopţii, pe urmă au plecat amîndoi, înarmaţi doar cu pumnale şi grenade...

— Credeai că vă duceţi să capturaţi o „limbă"? întrebă Lapşin.

— Pe dracu'! zîmbi acru Alexei. Eu nu-s ţînc şi mi-am închipuit îndată că am s-ating cu mîinile astea nişte probleme internaţionale de proporţii uriaşe.

Ivan Mihailovici oftă îngăduitor. Pe scară era într-adevăr foarte frig.

— Grăbeşte-te — ordonă el, să nu ne-alegem amîndoi cu o pneumonie. Nu vezi cum şuieră vîntul?!

— Hei, dar pe front, noi, ostaşii de rînd, îndurăm frig şi mai mare, spuse Jmakin, apoi întrebă repede: Vi se-ntîmplă uneori, Ivan Mihailovici, să vă vină pofta să-mi ardeţi o labă pentru obrăznicia mea înnăscută? Cîteodată îmi dau şi eu seama de asta: „Opreşte, Aleoha, ai cam luat-o razna", dar nu pot!

— Ai de gînd să vorbeşti ce trebuie? se supără Lapşin.

— Sau dacă nu, înapoi în celulă? zîmbi absent Jmakin. Nu, tovarăşe comandant, după cum socotesc

eu, n-am să mai stau în celulă. Am ieșit acum în adîncimea operativă și vechile mele isprăvi nu mă mai interesează. Așadar, să-i zicem mai departe...

— Să-i zicem...

După cum s-a mai spus, maiorul de la „serviciul secret" a plecat împreună cu Jmakin. Într-o baie veche și părăsită îi aștepta pe întuneric un necunoscut în haine civile. Era o noapte cu un ger cumplit și foarte întunecoasă. Maiorul pregătise întreaga acțiune pe bază de „calcule astronomice". Mergeau ocolind drumurile și tîrîndu-se pe-alocuri de-a bușilea. Au mers astfel toată noaptea, iar în timpul zilei s-au adăpostit într-o pivniță, de unde se auzeau voci omenești vorbind într-o limbă străină. În noaptea următoare, pe la orele trei, au răzbit în casa aceea cu patru ferestre și au scos cele două „aparate" pe care aveau misiunea să le aducă la comandament. Aparatele erau ușoare, „portative", precizează Jmakin. Însoțitorul lor s-a făcut nevăzut, așa că Alexei nici n-a apucat măcar să afle cine era omul și de unde venise. Cînd au ajuns chiar la limita dinainte a pozițiilor proprii, au nimerit sub focul năprasnic al aruncătoarelor și maiorul a fost foarte grav rănit, aproape să moară. Jmakin a răzbătut pînă în liniile sovietice oarecum teafăr, numai că după aceea piciorul n-a vrut să-l mai asculte și a rămas și cu ticul acela nervos al feței. Comandanții cei mari s-au adunat îndată și au cercetat aparatele, care de altfel au fost fotografiate și chiar filmate. Au trimis după ele un avion special, iar maiorul a fost evacuat cu un avion sanitar. Fiindcă în cabină mai erau locuri disponibile, și Jmakin, a cărui viață mai este necesară poporului sovietic, suferise de pe urma acestei misiuni, l-au evacuat și pe el o dată cu maiorul, iar acum îl îngrijesc ca pe un general.

— Și ce fel de aparate erau acelea? întrebă Lapșin.

— Nu știu, zău! exclamă Alexei, cu necaz și părere de rău. Din pricină că-s așa de incult n-am habar. Niște tuburi parcă de fier, parcă și cu lentile, un fel de optică, dar ce anume habar n-am și nici n-am să mai pot afla vreodată, cu toate că eu le-am furat cu riscul vieții.

— Le-ai *furat?* repetă Lapșin, căutînd să-și dea un aer cît mai sever. Interesant! Prin urmare, Jmakin Alexei, te-ai apucat iarăși de...

— Ivan Mihailovici! se rugă Jmakin și vocea i se frînse. Tovarășe comandant...

— Va să zică așa, urmă Lapșin, privindu-l cu ochi zîmbitori, iar ai început...

— Bine, dar cu ce risc...

— Crezi că există furturi fără risc?

Abia acum observă Jmakin privirea lui Ivan Mihailovici și izbucni într-un rîs voios. Amîndoi făcură un pic de haz, atît cît se cuvine să facă doi bărbați serioși, iar Jmakin, cu un aer mucalit, mărturisi că nu s-a gîndit niciodată că „îndemînarea" lui ar putea să folosească cuiva.

— Nici să nu-ți treacă prin cap, îl sfătui Lapșin. Astfel de gînduri pot să te îndemne cine știe la ce. Totuși nu mi-ai spus de ce proveniență erau aparatele acelea?

— Nemțești, Ivan Mihailovici, tocmai asta-i că erau nemțești. Fasciste! E o poveste interesantă. Am priceput treaba asta din discuțiile șefilor celor mari. Instrumentele sau aparatele astea i-au fost trimise baronului Mannerheim de englezi, care luptă împotriva lui Hitler, și de francezi, care la fel sînt în război cu el. Iar acum le trimite și Hitler în persoană. Așa că numitul Jmakin le-a jucat unora dintre aceștia o frumoasă festă și mă îndoiesc că pentru isprava asta fasciștii mi-ar oferi pe tavă „crucea de fier".

— Da, asta nici eu n-aș crede-o, se-nvoi zîmbind Lapșin.

— Și peste tot se va așterne uitarea! oftă Alexei. Maiorul „secret" o să uite de mine, iar eu n-am dreptul să povestesc nimic, decît că am fost rănit din întîmplare. Cînd voi fi bunic, cu ce-am să-mi distrez nepoțelul? Să-i istorisesc cum furam poșetele femeilor în Pasaj?

— Lasă, Alexei, nu-ți face inimă rea. Pînă o să fii bunic, mai curge multă apă pe gîrlă.

— Ba nu-i chiar așa departe timpul acela, cîtă vreme fecioru-meu crește. Și taică-său a luptat destul de bine,

dar n-a fost distins cu nimic. Nevastă-mea e comsomolistă, însă nu i-am suflat nici măcar un cuvințel...

— Nu i-ai spus ?

Prefăcîndu-se că n-a auzit întrebarea, Jmakin zise că ar dori foarte mult „să primească ceva pe piept", fiindcă în felul acesta s-ar pune capăt „tuturor coșmarurilor vieții lui din trecut". Lapșin nu mai apucă să-l consoleze, căci tocmai atunci în capul scării se arătă Antropov.

— E-hei, dar pe tovarășul acesta îl cunosc, spuse el, arătînd spre Alexei. E un flăcău de ispravă, iar tratamentul decurge normal. Să mergem, Ivan Mihailovici !

— Normal, n-am ce zice, mormăi Jmakin. Alții au primit decorații, iar eu... Sau poate că, fiind vorba de o misiune secretă, am să fiu decorat tot în mod secret ?

— Posibil, zîmbi Lapșin, întinzîndu-i mîna. Apoi îl întrebă încet : spune, Aleoha, puteai oare să-ți închipui acum un an sau ceva mai mult, atunci cînd te-am condus de la restaurant la comandament, că ai să discuți acum cu mine despre decorații ? Puteai, ce zici ?

— E drept... Ceva mai mult de un an... răspunse la fel de încet Jmakin. Și rușinîndu-se parcă, schimbă vorba : N-ați vrea să luați o portocală pentru soția dumneavoastră ? Nu se găsesc nicăieri și se dau numai la spital.

— Ba o iau, se învoi îndată Lapșin. Mai ales că și nevastă-mea a alergat destul cînd a trebuit să garanteze că, lucrînd ca încărcător, n-ai să ciordești din carne sau mezeluri...

După ce coborî treptele, Ivan Mihailovici întoarse capul și se uită înapoi. Jmakin stătea nemișcat, același Aleoha Jmakin, care, „cu mîinile-i proprii, este amestecat acum în diplomația internațională". „Hei, Jmakin, Jmakin, se gîndi Lapșin, simțind cum i se pune un nod în gît, obraznic mai ești, Jmakin, nu glumă !"

În mașină, Antropov îl întrebă :

— La ce te gîndești ?

— La nimic... Nu vrei să mergem deseară la teatru, la *Maria Stuart ?*

— De unde bilete ?

— De asta să nu te-ngrijești...

— Bine, dar Liza...

— Am să trec cu mașina să vă iau!

Ivan Mihailovici nu reuși totuși să prînzească împreună cu Katia. Dezbaterile de la tribunal s-au prelungit, apoi Krinicinîi îl rugă să-l ancheteze pe „Greieraș", ultimul dintre delapidatori, reținut la Ialta, astfel că Lapșin își termină treburile abia către orele șapte, dar nici atunci parcă nu se simțea liber cu desăvîrșire. Pe la șapte sună telefonul și o voce rece întrebă pe un ton oficial:

— Tovarășul Lapșin? Vă fac legătura cu tovarășul Altus.

— Aici Lapșin, se prezentă Ivan Mihailovici.

Vorbiră un timp despre una, despre alta, după care Alexei Vladimirovici îl întrebă ce program are pentru deseară.

— Mă gîndeam să mă duc la teatru, răspunse Lapșin. Am invitat și un tovarăș.

— La soția ta, la teatru?

— Da, acolo.

— Da, da, spuse Altus. Și dacă cumva o să te deranjăm la teatru, n-ai să te superi?

— Sîntem în timp de război!

— Dar dacă era pace, te supărai?

— Nu-mi prea aduc aminte ca noi să fi avut parte de vremuri pașnice — zîmbi Lapșin. Ce zici, Alexei Vladimirovici?

— Da, n-am prea fost răsfățați cu o viață tihnită. Prin urmare, ne-am înțeles, Ivan Mihailovici. Pentru orice eventualitate, dacă nu ți-e greu, te-aș ruga să te duci la teatru în pîslari. Îmi amintesc că ai niște pîslari foarte buni.

— I-am primit odată. Sînt la fel cu ai tăi, Alexei Vladimirovici.

— Da, da, exact, răspunse Altus, fără să închidă telefonul. Discuția alunecă din nou pe teme banale, apoi Altus se interesă pe un ton degajat: Încă o întrebare. Cunoști raionul Staro-Pargolovski?

— Îl cunosc.

— Bine? Nu te sfii, Ivan Mihailovici, știu că nu ești un lăudăros.

— Îl cunosc foarte bine.

— Perfect. Așadar, în caz de nevoie, o să te răpim de la teatru.

Se auzi un țăcănit și convorbirea se întrerupse.

Lapșin meditâ o bucată de vreme, bău un ceai aproape rece, își scoase pîslarii din dulap, și-i încălță, apoi se duse să-l ia pe Antropov, care locuia la vechea lor adresă. Acolo dădu peste Patrikeevna, care se mutase acum la el, dar îi vizita adesea pe părinții lui Dimka și le istorisea la infinit ce gospodină neglijentă era nevasta lui Ivan Mihailovici, cît dezinteres arată pentru bucatele pregătite la masă și pentru prețul cărnii la particulari.

— Iar bîrfești pe socoteala Katiei? întrebă posomorît Lapșin.

— Păi ce-i spun ei, spun și la oameni! răspunse Patrikeevna, care era cam „ciupită". Eu sînt un om religios, mănînc pîine și sare, dar iubesc adevărul. Și unde vreau, acolo mă duc; acum nu-i ca pe vremea iobăgiei, iar dumneata nu-mi ești țarul Nicolai cel sîngeros...

După ce închise ușa spre sala unde vocifera Patrikeevna, Lapșin se așeză pe canapeaua cu arcuri moi și începu să se uite preocupat la Antropov, urmărindu-l cum se bărbierește.

— Trebuie să-ți săpunești mai bine obrajii, îl sfătui el — pe cînd tu te răzui pe uscat. Ai același sistem de bărbierit ca și Vasili Okoșkin al meu.

— Okoșkin e tot pe front?

— Tot.

— Și Bocikov e pe front?

— Și Bocikov.

— Dar nouă cînd ne vine rîndul?

— Nouă amîndurora, Alexandr Petrovici, o să ne vină rîndul în războiul cel mare. Sîntem, deocamdată, un fel de rezervă a comandamentului suprem.

Antropov termină cu bărbieritul, își dădu cu apă de colonie pe față și, după ce-și legă nodul la cravată, îl întrebă pe Lapșin:

— Ce zici, merge ?

— Merge. Numai că halatul alb te prinde mai bine.

— Păi n-ai vrea cumva să merg în halat alb la *Maria Stuart ?*

Mai glumiră cîteva minute, apoi plecară s-o ia pe Lizaveta. Tînăra femeie îi aştepta, ca şi de dimineaţă, în stradă, lovindu-şi şoşonii unul de altul ca să se dezmorţească. De data aceasta însă Lizaveta nu mai era bosumflată.

FIECARE SOLDAT TREBUIE SĂ-ŞI CUNOASCĂ MANEVRA LUI PROPRIE

Tot baiul era că actorii jucau pe scenă, interpretau rolurile şi personajele, pe cînd Katerina Vasilievna rămînea mereu aceeaşi, aşa cum o cunoscuse şi o îndrăgise Lapşin. Probabil că nu degeaba o dojeneau la teatru, spunîndu-i-se că nu ştie să „intre în pielea" eroinei pe care o reprezintă. Ea rămînea doar Katia, Katia lui, Katerina Vasilievna Balaşova, picată într-o altă epocă şi prinsă în toată nenorocirea aceea mare, din care nu exista nici o ieşire. Tocmai din pricina asta se chinuia totdeauna Ivan Mihailovici la acest spectacol, suspina în surdină şi ocăra în sinea lui. Uneori îi venea să se urce pe scenă şi să acţioneze după propria lui concepţie despre viaţă şi spirit de dreptate.

Într-una din zile, Lapşin îi destăinui stingherit Katiei simţămintele care-l frămîntau. Ea zîmbi blînd şi, punîndu-şi mîna pe pumnul lui, rosti încet :

— Prin urmare, joc oarecum acceptabil măcar rolul acesta !

— Ba nu-l joci ! ripostă Lapşin. Tu acolo eşti om, e clar ? Ceilalţi joacă şi o fac chiar foarte bine, însă tu eşti tu !

Şi de data aceasta, stînd alături de Lizaveta, care lăcrima discret, şi uitîndu-se spre scenă unde o torturau pe Katia lui, Ivan Mihailovici încerca un sentiment chinuitor de ură împotriva lumii aceleia din tre-

cut, în care au putut să existe asemenea nedreptăți. Și deși în realitate lucrurile nu s-au petrecut nici pe departe așa cum le-a zugrăvit Friedrich Schiller, ori de cîte ori venea la acest spectacol, Lapșin uita cu desăvîrșire adevărul istoric și-i dădea crezare lui Schiller, Katiei și versurilor, în care, după cum bine știm, oamenii nu obișnuiesc să vorbească. O compătimea pe Maria interpretată de Katia, îi disprețuia pe trădători, iar pe actrița care interpreta rolul Elisabetei o trata ca și cînd aceasta ar fi fost Elisabeta lui Schiller, în carne și oase.

După actul al treilea, Lapșin îl întrebă pe Antropov:

— Cum ți se pare, Alexandr Petrovici?

— Frumos! răspunse acesta. Foarte frumos! Și Lizei îi place.

Se deprinsese să vadă totul cu ochii Lizavetei, și desigur că, dacă ei nu i-ar fi plăcut spectacolul, Antropov i-ar fi găsit și el cusururi. Lapșin se simți deodată plictisit și Antropov i se păru o cîrpă, un om lipsit de voință. Dar îndată îi veniră în minte întîmplările din timpul zilei și se strădui să nu-l mai condamne pe Alexandr Petrovici, fiindcă nu se știe cum s-ar fi rînduit lucrurile dacă Katia ar fi fost în locul Lizei, iar el însuși în locul lui Alexandr Petrovici.

— Dar, în general, cum stai? i se adresă Ivan Mihailovici.

— Cu ce, adică? se prefăcu Antropov că nu înțelege.

— Cu chestiunile tale personale.

— Astăzi se va lămuri totul, spuse el. Mi-am dat cuvîntul față de mine însumi, Ivan Mihailovici. Astă-seară, după spectacol.

— Bine, să te văd!

Soneriile zbîrnîiră. Luminile din foaier se stinseră și Antropov alergă la Lizaveta. Lapșin își aruncă ochii în vestibulul friguros, să vadă dacă n-a venit cineva după el și, cu pas rar, se îndreptă spre culise. În actul al patrulea, Maria nu apărea pe scenă și, ori de cîte ori Ivan Mihailovici se abătea pe la teatru, își petrecea timpul acesta în cabina Katiei.

Cînd intră înăuntru, ea tocmai bea lapte dintr-o ceșcuță albastră.

— N-am voce și pace! se plînse Katia Vasilievna. Mai mare rușinea.

— Ba nu-i de fel adevărat, spuse Ivan Mihailovici, așezîndu-se într-un jilț, bucuros că a venit aici și o vede atît de-aproape. Ai o voce cît se poate de normală.

— Termină cu asta! îi porunci Katia.

Lapșin zîmbi. Știa că-i face plăcere să-l apostrofeze astfel ori de cîte ori rămîneau împreună, ca să-și arate autoritatea pe care o avea asupra lui.

— Ai mîncat? îl întrebă ea.

— Da, minți Lapșin, cu glas nesigur, admirîndu-i toaleta ciudată, cu gulerul înalt pînă la urechi, și inelul cu piatra aceea mare de pe degetul ei subțire și delicat.

— Nici de data asta nu vrei să stai pînă la sfîrșit?

— Nu vrei! repetă Lapșin.

— Prostuțule! E cel mai bun act și foarte bine montat.

— Nu-mi place să văd cum te omoară, rosti încet Lapșin. Nu pentru asta m-am însurat, ca să mă uit cu plăcere la o astfel de scenă.

— În primul rînd, eu sînt aceea care m-am însurat cu tine, spuse Katia. În al doilea rînd, nu mă omoară pe mine, ci pe Maria Stuart. În al treilea, nu trebuie să ai nervii atît de slabi. În al patrulea... dar de ce ai venit în pîslari? întrebă ea deodată. N-ai avut timp să te schimbi?

Fără a bănui măcar, Katia îl ajută să nu-i răspundă la întrebare. Ivan Mihailovici o privea tăcut, cu un zîmbet ușor în colțul gurii.

— Ei? insistă Katerina Vasilievna și, cu un surîs tandru, cum se obișnuise în ultima vreme, îi luă mîna lipindu-și de ea obrazul încins.

— Cum, adică? o întrebă el, punîndu-i pe umăr cealaltă mînă.

— Lapșin, bădăran necioplit, glumi Katia, îndrăznești să te-atingi de o regină?

Genele ei rimelate erau acum aproape de tot lîngă ochii lui și Balașova întrebă încet și duios:

— Ce face Jmakin al tău?

— E bine, zîmbi Lapșin. Ciripește.

— Dar Klavdia ?

— Nu știu, n-am văzut-o. Stai puțin, Jmakin ți-a trimis o portocală...

Cineva bătu în ușă. Bănuind cine trebuie să fie, Ivan Mihailovici se ridică de pe scaun și îl salută pe Altus, care se arătă în prag.

— Am ghicit bine, spuse Alexei Vladimirovici, zîmbind. Dacă artista Balașova lipsește de pe scenă, înseamnă că lucrătorul de miliție Lapșin nu e în sala de spectacol...

Altus era îmbrăcat cu un raglan de culoare cafenie, iar în picioare purta pîslari la fel ca ai lui Ivan Mihailovici. Împrăștia în jurul lui o boare rece, de parcă ar fi stat ceasuri întregi în ger.

— Unde vă duceți ? întrebă repede Katia, mutîndu-și privirile de la unul la celălalt. De ce sînteți amîndoi în pîslari ?

— Ar trebui să mai treceți din cînd în cînd și pe la noi, Katerina Vasilievna, spuse calm Altus, fără să-i răspundă la întrebare. Tosia întreabă mereu de dumneavoastră...

Katia tăcu.

— Plecăm ?

— Bine, dar încotro ? întrebă ea.

— Cînd Lapșin s-a căsătorit cu dumneavoastră, zise Altus, cu un surîs politicos și rece, el a știut că alți bărbați au să vă îmbrățișeze, să vă iubească, să vă sărute pe scenă. Iar cînd v-ați măritat cu el, ați știut și dumneavoastră că are să plece uneori pe negîndite și într-o direcție necunoscută. Nu-i așa ?

— Vedeți... eu, eu încă nu m-am putut obișnui, răspunse Katerina Vasilievna, privindu-l înciudată. Și probabil că nici n-am să mă obișnuiesc.

— E greu să te obișnuiești, rosti Alexei Vladimirovici, pe același ton oficial. Uite, Antonina Nikodimova, soția mea, nu se poate împăca nici ea în ruptul capului. Dar asta nu schimbă nimic...

În dreptul ușii, Lapșin întoarse încă o dată capul. Maria Stuart stătea în mijlocul odăii, înaltă și firavă, cu gulerul acela ciudat, și îl privea cu ochii Katiei Balașova...

— Cred că-i un ger de vreo treizeci de grade, spuse Altus, aprinzîndu-şi ţigara în maşină.

Ivan Mihailovici tăcea. Pe scaunele pliante din faţă moţăiau doi cekişti necunoscuţi. Pe colina Poklonîi razele lunii pătrunseră înăuntru prin ferestrele de celuloid, iar vîntul rece şi tăios şuiera parcă mai tare pe lîngă maşină.

— Cunoşti vila Şestipalovskaia ? întrebă încet Altus.

— Aceea cu capela ruinată ?

— Da, care se zice că a aparţinut lacheului lui Şeremetiev.

— O cunosc.

Ca să poată vorbi nestingherit, Altus îşi ridică gulerul raglanului şi, aplecîndu-se la urechea lui Lapşin, îi spuse plin de mînie :

— Inamicul a lansat un desant. De altfel, poate că treaba asta e spre folosul omenirii. Lepădăturile astea vor trebui lichidate discret, cum s-ar spune prin metode casnice, ca să nu atragem atenţia oamenilor muncii. Şi... să-i folosim pe urmă pentru a-l dezinforma pe duşman.

— Sînt mulţi ?

— Exact atîţia cît şi noi. Perfect înarmaţi, oameni unul şi unul, năclăiţi de sînge pînă la genunchi. Sînt în stare de orice. Avem ordin să-i capturăm de vii.

— Pe toţi ?

— În măsura posibilităţilor.

Opriră maşina lîngă cimitirul Şuvalovskoe. Cei doi cekişti care moţăiseră pînă atunci îşi aprinseră cîte o ţigară.

Deschizînd agenda, Lapşin schiţă din memorie planul vilei şi drumurile de acces care duceau la ea. Conacul ruinat al fostului lacheu avea pesemne două intrări. De aceea diversioniştii s-au şi ascuns acolo...

Altus se uită la ceas.

— Eşalonul al doilea trebuie să sosească peste vreo cinci minute — spuse el. Cei ce vin nu-s la curent cu misiunea noastră. I-am luat numai pentru mai multă siguranţă, dar sînt băieţi de nădejde...

Fumară cîtva timp în tăcere. Apoi îi lăsară pe grăniceri să treacă înainte, iar ei puseră la punct detaliile acțiunii. Ruinele conacului se înălțau într-un desiș de brazi, iar între clădire și pădurice era un spațiu gol, care putea fi supravegheat de la ferestrele încăperilor.

— Dacă n-au adormit, vor apuca să mai tragă vreo două rafale — zise absent Altus. Ar avea timp să se și împuște...

Lumina lunii cădea astfel, încît zidurile năruite se vedeau și printre brădet. Tocmai în clipa cînd Altus și Lapșin ajunseră la potecă, se porni un vifor năprasnic șfichiuindu-le obrajii cu măzărichea spulberată de jos.

— Dzerjinski spunea că uneori dumnezeul bolșevicilor îi ajută, zise Altus, căutînd să treacă înaintea lui Lapșin. Îți amintești de afacerea Savinkov, Ivan Mihailovici?

— Nu mă tot împinge înapoi, îi spuse Lapșin, îmi cunosc eu singur manevra.

— Fiecare soldat trebuie să-și cunoască manevra, șopti apăsat Alexei Vladimirovici, însă eu sînt mai mare în grad și, prin urmare, trebuie să merg în frunte așa după cum spune știința noastră militară. Lasă-mă, îți ordon!

Ruinele clădirii nu se mai vedeau după copaci. Oamenii ajunseră acum aproape de tot. Din cauza gerului obrajii le înghețaseră bocnă, iar viscolul îi orbea. Grănicerii nu se vedeau nicăieri, mascați probabil de halatele lor albe.

Un cekist necunoscut le întinse cîte o grenadă. Toți țineau pistoletele în mîini; metalul se lipea de piele.

— Gata? întrebă Altus.

— Gata! răspunse Lapșin.

— Înainte!

Măzărichea spulberată de viscol îi lovi peste față, de data aceasta din partea stîngă, dinspre capelă. Și îndată ce milițienii ieșiră în poiană, pe deasupra capetelor lor răsunară răpăitul gloanțelor de mitralieră.

Leningrad — Odesa — Sosnovo
1959—1960

CUPRINS

Pag.

Prefață 5

Din zori și pînă în seară

Okoșkin 13
Dimineața, ceva mai tîrziu 36
Invitație la Palatul pionierilor 49
Cum l-a citit Lapșin pe Gogol 57

Noiembrie

Evadarea 63
Lupii 69
Ziua de naștere 75
În vagon 98
Tamarkin s-a apucat de furtișaguri . . . 113
Lapșin și Jmakin 126

Decembrie

Nona, Balaga și alții 142
Balașova 153
Tovarășul Hmeleanski 173
În vizită 180

Ianuarie

Fata cu pana verde 192
Poșeta furată 204
Încep necazurile 221
Toreador... în gardă ! 235

Februarie

Miron Drozdov și o nouă scrisoare . . . 258
La Lahta 275
Într-o noapte nesfîrșit de lungă 291
S-a zis ! 306

Pag.

Martie

Ia loc, Nevzorov! 322
Durerea mea plînge... 330
Un flăcău tomnatic! 340
Confruntarea 355
Drum liber vulturilor milițieni! 361

Aprilie

Mitrohin 370
În interes de serviciu 386
Înalta recompensă 391
Un flăcău îndrăzneț 402
Ceai pentru două persoane 407

Mai

Viața personală 417
Dacă mă fac om, am să vin! 430
La teatru și acasă 446
Noapte bună! 458

Iunie-Iulie

La odihnă 469
Okoșkin s-a însurat 477
Cum trebuie să evadezi 485
La spălatul mașinilor 493
Oare de cîți bani are nevoie omul? . . 509

August

Să-i dăm drumul 526
Nunta 532
Și totuși omul trebuie să plece undeva! 544
Din nou la Lahta 555

Septembrie

O întîlnire nu tocmai plăcută 564
Facem lustru? 579
Din nou Balaga 591

Octombrie

Trenul merge spre sud 604
Povestea cu buletinul 622
Lapșin Ivan Mihailovici și Bobka . . . 629
Într-o seară de octombrie... 638
Telegrama 643
Iar în timpul acesta 651
A venit cineva la dumneavoastră... . . 655
Milioane în valută 669
Buletinul 687

Pag.

Încă o dată de dimineață și pînă seara

Nu pentru asta te-am luat de bărbat! . . . 691
Strict secret 700
Fiecare soldat trebuie să-și cunoască manevra lui proprie 710

Redactor responsabil : MANU LINICA
Tehnoredactor : IONESCU AURICA

Dat la cules 21.04.1962. Bun de tipar 02.07.1962. Apărut 1962. Tiraj 28.145 ex. *broşate. Hîrtie semivelină satinată de 65 g/m². Format 540×840/16. Coli ed. 39,84. Coli tipar 45. A. nr. 0169. C. Z. pentru bibliotecile mari 8 S. C. Z. pentru bibliotecile mici 8 S—31=R.*

Tiparul executat sub comanda nr. 20.457 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Bucureşti — R.P.R.

Lei